

ALÞINGISTÍÐINDI

1879.

RITNEFNDARMENN:

MAGNÚS STEPHENSEN. BJÖRN JÓNSSON.

FYRRI PARTUR:

ÞINGSKJÖLIN.

REYKJAVÍK.

PRENTARI: EINAR ÞÓRDARSON.

1879.

1.
Frumvarp til laga

um
skipun prestakalla og kirkna.

1. gr.
Á Íslandi skulu vera þau prestaköll, er nú skal greina:

Norðurmúla prófastsdæmi.

1. Skeggjastaðir: Skeggjastaðasókn. Þessu brauði leggjast 200 kr. af landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Hofi í Vopnafirði.
2. Hof í Vopnafirði. Hofssókn. Frá þessu brauði greiðast 600 kr. til landsjóðs, og falla af þessari upphæð 200 kr. til Skeggjastaða, 200 kr. til Desjarmýrar og 200 kr. til Stöðvar í Stöðvarfirði.
3. Hofteigur: Hofteigssókn.
4. Kirkjubær í Tungu: Kirkjubæjarsókn.
5. Hjaltastaður: Hjaltastaðar og Eyða sóknir.
6. Valþjófstalur: Valþjófstaðarsókn.
7. Ás í Felli: Ássókn.
8. Desjarmýri: Desjarmýrarsókn. Þessu brauði leggjast 200 kr. af landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Hofi í Vopnafirði.

Suðurmúla prófastsdæmi.

9. Dvergasteinn: Dvergasteinssókn og Klyppstaðar og Húsavíkursóknir. Húsavíkurkirkju má leggja niður, og sameina sóknina við Klyppstaðarsókn.
10. Fjörður í Mjóafirði: Fjarðarsókn. Þessu brauði leggjast 600 kr. úr landssjóði, sem fær 100 kr. endurgoldnar frá Hólum í Reyðarfirði.
11. Vallanes: Vallanessókn.
12. Hallormsstalur: Hallormsstaðar og Þingmúlasóknir.
13. Skorrastalur: Skorrastaðarsókn.
14. Hólmur í Reyðarfirði: Hólmasókn. Frá þessu brauði greiðast 200 kr. til landsjóðs, og falla af þeirri upphæð 100 kr. til Stöðvar í Stöðvarfirði, og 100 kr. til Fjarðar í Mjóafirði.
15. Kolfreyjustalur: Kolfreyjustaðarsókn.

16. Stöð í Stöðvarfirði: Stöðvarsókn. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði, sem fær til endurgjalds 200 kr. frá Hofi í Vopnafirði, 200 kr. frá Heydölum og 100 kr. frá Hólum í Reyðarfirði.
17. Heydalir: Heydalsókn. Frá þessu brauði greiðast til landssjóðs 200 kr., sem falla til Stöðvar í Stöðvarfirði.
18. Berufjörður: Berufjarðar og Berunessóknir.
19. Hof í Álptafirði: Hofs og Hálssóknir.

Austur - Skaptafells prófastsdæmi.

20. Stafafell í Lóni: Stafafellssókn.
21. Bjarnanes: Bjarnanes og Hoffellssóknir, og Einholtssókn.
22. Kálfafellsstaður: Kálfafellssókn í Hornafirði. Þessu brauði leggjast 300 kr. úr landssjóði.
23. Sandfell í Örafum: Sandfells og Hofssóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði.

Vestur - Skaptafells prófastsdæmi.

24. Kirkjubæjarklaustur: Prestbakka og Kálfafellssóknir.
25. Ásar í Skaptártungu: Ása og Búlandssóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði.
26. Þykkvabæjarklaustur: Þykkvabæjar og Langholtssóknir.
27. Mýrdalsþing: Dyrhóla, Sólheima, Reynis og Höfðabrekkusóknir. Sólheima og Höfðabrekkukirkjur má leggja niður og leggja sóknirnar til Dyrhóla og Reyniskirkna.

Rangárvalla prófastsdæmi.

28. Eyvindarhólar: Skóga, Eyvindarhóla og Steinasóknir.
29. Holt undir Eyjafjöllum: Holtssókn og Stóradalssókn. Frá þessu brauði greiðast til landssjóðsins 100 kr., og falla af þeirri upphæð 50 kr. til Stóruvalla og 50 kr til Holtþinga.
30. Breiðabólstaður í Fljótshlíð: Breiðabólstaðarsókn og Eyvindarmúla og Teigssóknir. Frá þessu brauði greiðast til landssjóðsins 250 kr., sem falla til Stóruvalla.
31. Landeyjapíng: Kross, Voðmúlastaða og Sigluvíkursóknir.
32. Oddi: Oddasókn og Stórólshvols og Keldnasóknir. Stórólshvolskirkju má leggja niður og sameina sóknina við Oddasókn. Frá þessu brauði borgast til landssjóðsins 250 kr., sem falla til Holtþinga.
33. Stóruvellir: Stóruvalla, Skarðs og Klofasóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr. úr landssjóði, sem fær í endurgjald 250 kr. frá Breiðabólstað í Fljótshlíð og 50 kr. frá Holti undir Eyjafjöllum.
34. Holtþing: Marteinstungu, Haga og Árbæjarsóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr. úr landssjóði, sem fær í endurgjald 250 kr. frá Odda og 50 kr. frá Holti undir Eyjafjöllum.
35. Kálfholt: Kálfholt, Áss og Hofssóknir.
36. Vestmannaeyjar: Ofanleitissókn.

Arness prófastsdæmi.

37. Stórinúpur og Hrepphólar. Stóranúps og Hrepphólasóknir.
38. Hruni: Hruna og Tungufellssóknir.
39. Ólafsvellir: Ólafsvallasókn og Skálholtssókn.
40. Torfastaðir: Torfastaða, Haukadals og Bræðratungusóknir og Úthlíðarsókn.
41. Mosfell: Mosfellssókn og Miðdalssókn. Fasteignir hins fyrveranda Miðdals presta kalls leggjast til þessa brauðs.
42. Klausturhólar: Klausturhóla og Búrfellssóknir og Úlhjótvatnssókn.
43. Þingvellir: Þingvallasókn.
44. Hraungerði: Hraungerðis, Hróarholts og Laugardælasóknir.
45. Gaulverjabær: Gaulverjabæjar og Villingaholtssóknir.
46. Stokkseyri: Stokkseyrar og Kaldaðarnessóknir.
47. Arnarbæli: Arnarbælis, Hjalla og Reykjasóknir.
48. Selvogsþing: Selvogssókn og Krýsuvíkursókn. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði.

Kjalarness prófastsdæmi.

49. Staður í Grindavík: Staðarsókn. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði.
50. Útskálar: Útskála, Kirkjuvogs og Hvalsnessóknir.
51. Kálfatjörn: Kálfatjarnar og Njarðvíkursóknir.
52. Garðar á Álptanesi; Garða og Bessastaðasóknir.
53. Reykjavík: Reykjavíkursókn. Af gjaldi því, sem þessu brauði er lagt úr landssjóði, falla að minnsta kosti 500 kr. niður við næstu pretaskipti.
54. Mosfell: Mosfells og Gufunessóknir, og Brautarholtssókn. Hálf jörðin Móar leggst til þessa prestakalls og sömuleiðis skuldabréf, er tilheyrði hinu fyrveranda Kjalarnessþinga prestakalli, að upphæð 162 kr. 71 eyrir.
55. Reynivellir: Reynivallasókn og Saurbæjarsókn. Hálf jörðin Móar leggst til þessa prestakalls.

Borgarfjarðar prófastsdæmi.

56. Saurbær á Hvalfjarðarströnd: Saurbæjarsókn og Leirársókn. Melakirkja skal leggjast niður og sóknin leggjast til Leirárkirkju. Frá þessu prestakalli greiðast til landssjóðs 200 kr., sem falla til Hestþinga.
57. Garðar á Akranesi: Garðasókn.
58. Hestþing: Hvanneyrar og Bæjarsóknir. Til þessa prestakalls leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Saurbæ.
59. Lundur: Lundar og Fitjasóknir. Til þessa prestakalls leggjast 200 kr. úr landssjóði.
60. Reykholt: Reykholtis og Stóraássóknir.

Mýra prófastsdæmi.

61. Gilsbakki: Gilsbakka og Síðumúlasóknir.
62. Hvammur í Norðurárdal: Hvamms og Norðtungusóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Staðarhrauni.

63. Stafholt: Stafholts og Hjarðarholtssóknir.
64. Borg: Borgar og Álptanessóknir.
65. Staðarhraun: Staðarhrauns og Álptartungusóknir. Hitardalskirkja skal leggjast niður, og sóknin sameinast við Staðarhraunssókn. Frá þessu prestakalli borgast til landssjóðs 200 kr., sem falla til Hvammsprestakalls í Norðurárdal.
66. Hitarnes: Akra, Hjörtseyjar, Krossholts og Kolbeinsstaðasóknir. Hjörtseyjarkirkju má leggja niður og sóknin leggjast til Akrakirkju.

Snæfellsness prófastsdæmi.

67. Miklaholt: Miklaholts og Rauðamelssóknir.
68. Staðarstaður: Staðarstaðar og Búða sóknir. við Búðasókn sameinast Knararkirkju-sókn í Breiðuvík, en Knararkirkja leggst niður.
69. Nesping: Ingjaldshóls og Fróðársóknir, og Einarslóns og Laugarbrekkusóknir. Einarslóns og Laugarbrekkukirkjur má leggja niður, og í þeirra stað byggja eina kirkju við Hellna. Eignarjörð Breiðuvíkurþinga, Litlikambur, leggst til þessa brauðs. Þessu prestakalli leggjast 300 kr. úr landssjóði.
70. Setberg: Setbergssókn.
71. Helgafell: Helgafells, Bjarnarhafnar og Stykkishólmsóknir.
72. Breiðabólstaður á Skógarsströnd: Breiðabólstaðar og Narfeyrarsóknir.

Dala prófastsdæmi.

73. Suðurdalaping: Sauðafells, Snóksdals og Stórvatnshornssóknir.
74. Hjarðarholt í Laxárdal: Hjarðarholts, Hvamms og Ásgarðssóknir. Ásgarðskirkju má leggja niður, og sameina sóknina við Hvammssókn. Kirkjujarðir, ítök og hlunnindi Hvammsprestakalls og innstæða þess leggjast til þessa brauðs. Frá þessu brauði greiðast til landssjóðs 700 kr., sem falla til Staðarfellspinga.
75. Staðarfellsping: Staðarfells og Dagverðarnessóknir. Til þessa brauðs leggjast 700 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Hjarðarholtsprestakalli.
76. Saurbæjar og Skarðsping: Skarðs, Staðarhóls og Hvolssóknir. Hvolts kirkju má leggja niður og sameina sóknina við Staðarhólssókn. Fasteignir hins fyrveranda Skarðspingabrauðs leggjast til þessa prestakalls.

Barðastrandar prófastsdæmi.

77. Staður á Reykjanesi: Staðar og Reykhólasóknir, og Garpdalssókn. Frá þessu borgast til landssjóðsins 400 kr., og falla af þeirri upphæð 200 kr. til Gufudals og 200 kr. til Brjámslækjar.
78. Gufudalur: Gufudals og Múlasóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Stað á Reykjanesi.
79. Flatey: Flateyjarsókn. Þessu brauði leggjast 400 kr. úr landssjóði.
80. Brjámslækur: Brjámslækjar og Hagasóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Stað á Reykjanesi.
81. Sauðlauksdalur: Sauðlauksdals, Breiðuvíkur og Saurbæjarsóknir.
82. Selárdalur: Selárdals og Stóralaugadalssóknir, og Otrardalssókn.

Vestur-Ísafjarðar prófastsdæmi.

83. Rafnseyri: Rafnseyrarsókn og Álptamýrarsókn.
84. Sandar: Sanda og Hraunssóknir, og Mýra og Núpssóknir. Hrauns og Núpskirkjur má leggja niður. Fasteignir hins fyrveranda Dýrafjarðarþingaprestakalls og innstæða fylgja þessu brauði.
85. Holt í Önundarfirði: Holts og Kirkjubólssóknir og Sæbólssókn.
86. Staður í Súgandafirði: Staðarsókn og Hólssókn í Bolungarvík. Þessu brauði leggjast 600 kr. úr landssjóði.

Norður-Ísafjarðar prófastsdæmi.

87. Eyri við Skutulsfjörð: Eyrarsókn í Skutulsfirði og Eyrarsókn í Seyðisfirði. Fasteign hins fyrveranda Ögurþingaprestakalls leggst til þessa brauðs.
88. Vatnsfjörður: Vatnsfjarðar sókn og Ögursókn. Frá þessu brauði borgast til landssjóðsins 200 kr., sem falla til Kirkjubólspinga.
89. Kirkjubólsping og Staður á Snæfjallaströnd: Kirkjubólssókn og Unaðsdalssókn á Snæfjallaströnd. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Vatnsfirði.
90. Staður í Grunnavík: Staðarsókn. Þessu brauði leggjast 400 kr. úr landssjóði.
91. Staður í Aðalvík: Staðar sókn. Þessu brauði leggjast 600 kr. úr landssjóði.

Stranda prófastsdæmi.

92. Árnes: Árnessókn.
93. Staður í Steingrímsfirði: Staðar og Kaldrananessóknir.
94. Tröllatunga: Tröllatungu og Fellssóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr. úr landssjóði.
95. Prestbakki: Prestbakka og Óspakseyrarsóknir.

Húnavatns prófastsdæmi.

96. Staður í Hrútafirði: Staðarsókn og Núpssókn. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Melstað. Prestsetur í þessu brauði skal vera að Húki, er leggst til þessa prestakalls.
97. Melstaður: Melstaðar og Kirkjuhvammssóknir og hin núverandi Staðarbakkasókn, sem sameinast við Melstaðarsókn, en Staðarbakkakirkja skal leggjast niður. Kirkjujarðir, ítök, hlunnindi og innstæða Staðarbakkaprestakalls, nema jörðin Húkur, leggst til þessa brauðs. Frá brauðinu borgast 800 kr. til landssjóðsins, og falla þar af 500 kr. til Staðar í Hrútafirði, og 300 kr. til Tjarnar á Vatnsnesi.
98. Tjörn á Vatnsnesi: Tjarnarsókn og Vesturhópshólasókn. Þessu brauði leggjast 300 kr. úr landssjóðnum, sem fær þær endurgoldnar frá Melstað.
99. Breiðabólsstaður í Vesturhópi: Breiðabólsstaðar og Víðidalstungusóknir.
100. Þingeyrar: Þingeyrasókn og Undirfellssókn með hinni núverandi Grímsstungusókn. Grímsstungukirkja skal leggjast niður. Frá þessu brauði greiðast til landssjóðsins 500 kr., sem falla til Hofs á Skagaströnd.
101. Hjaltabakki: Hjaltabakkasókn og Holtastaðasókn.

102. Auðkúla: Auðkúlu og Svínavatnssóknir.
103. Bergsstaðir: Bergsstaða og Bólstaðahlíðarsóknir; hin núverandi Blöndudalshólasókn skal sameinast við Bergsstaðasókn og Blöndudalshólakirkja leggjast niður. Jarðir Blöndudalshólaprestakalls leggjast til Bergsstaða.
104. Höskuldsstaðir: Höskuldsstaðasókn.
105. Hof: Hofs og Spákonufellssóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Þingeyrabrauði.

Skagafjarðar prófastsdæmi.

106. Hvammur: Hvamms og Ketusóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Glaumbæ.
107. Ríp: Rípusókn og Fagraness og Sjávarborgarsóknir.
108. Glaumbær: Glaumbæjar og Viðimýrar sóknir og Reynistaðarsókn. Meðan brauðið heldur klausturgjaldinu af Reynistað, borgast frá því til landssjóðsins 500 kr., sem falla til Hvammsprestakalls.
109. Mælifell: Mælifells og Reykjasóknir.
110. Goðdalir: Goðdala og Ábæjarsóknir.
111. Miklibær í Blönduhlíð: Miklabæjar, Silfrastaða og Flugumýrarsóknir.
112. Viðvík: Viðvíkur, Hóla og Hofsstaðasóknir.
113. Hof og Miklibær í Óslandshlíð: Hofs og Miklabæjarsóknir. Tillag það, er Knappstaðabrauð hefir haft af Eiriksens kollektu, leggst til þessa brauðs.
114. Fell: Fells og Höfðasóknir. Þessu brauði leggjast 400 kr. úr landssjóði.
115. Barð: Barðs og Holtssóknir og Knappstaðasókn í Stíflu.

Eyjafjarðar prófastsdæmi.

116. Miðgarðar í Grímsey. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði.
117. Hvanneyri: Hvanneyrarsókn. Þessu brauði leggjast 300 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Möðruvallaklaustursbrauði.
118. Kvíabekkur: þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Völlum.
119. Tjörn í Svarfvaðardal: Tjarnar, Upsa og Urðasóknir.
120. Vellir: Vallasókn og Stærtaárskógssókn. Frá þessu brauði borgast til landssjóðsins 200 kr., sem falla til Kvíabekkjar.
121. Möðruvallaklaustur: Möðruvallasókn og Glæsibæjar og Lögmannshlíðarsóknir. Lögmannshlíðarkirkju má leggja niður. Fasteignir Glæsibæjarprestakalls leggjast til þessa brauðs. Frá þessu brauði borgast til landssjóðsins 300 kr., sem falla til Hvanneyrar.
122. Bægisá: Bægisár, Bakka og Myrkársóknir.
123. Akureyri: Akureyrar, Munkaverár og Kaupangssóknir.
124. Grundarþing: Grundar og Möðruvallasóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði.
125. Saurbær: Saurbæjar, Hóla og Miklagarðssóknir.

Suður-Þingeyjar prófastsdæmi.

126. Laufás: Laufássókn og Svalbarðssókn. Frá þessu brauði greiðast til landssjóðsins 200 kr., sem falla til Höfða.

127. Höfði: Höfða og Grýtubakkasóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Laufási.
128. Þönglabakki: Þönglabakka og Flateyjarsóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Grenjaðarstöðum.
129. Háls: Háls, Illugastaða og Draflastaðasóknir.
130. Þóroddsstaðir: Þóroddsstaða og Ljósavatnssóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Grenjaðarstöðum.
131. Lundarbrekka: Lundarbrekkusókn. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði.
132. Skútustaðir: Skútustaða og Reykjahlíðarsóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Grenjaðarstöðum.
133. Grenjaðarstaðir: Grenjaðarstaðasókn og Nessókn. Hin núverandi Múlasókn skal sameinast við Grenjaðarstaðasókn og Múlakirkja leggjast niður. Frá þessu brauði greiðast í landssjóðinn 1200 kr., og falla af því 500 kr. til Þönglabakka, 500 kr. til Skútustaða og 200 kr. til Þóroddsstaða.
134. Helgastaðir: Einarstaðarsókn og Þverársókn.
135. Húsavík: Húsavíkursókn.

Norður-Þingeyjar prófastsdæmi.

136. Skinnastaðir: Skinnastaðasókn og Garðasókn í Kelduhverfi. Þessu brauði leggjast 200 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Sauðanesi.
137. Fjallaping: Viðirhóls og Möðrudalssóknir á Fjöllum. Þessu brauði leggjast 700 kr. úr landssjóði.
138. Presthólar: Presthóla og Ásmundarstaðasóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr. úr landssjóði, sem fær þær endurgoldnar frá Sauðanesi.
139. Svalbarð: Svalbarðssókn.
140. Sauðanes: Sauðanessókn. Frá þessu brauði borgast í landssjóðinn 500 kr., og falla af því 200 kr. til Skinnastaða og 300 kr. til Presthóla.

2. gr.

Stjórnin hlutast til um, að þær breytingar, sem að ofan eru ákveðnar um brauðaskipun, komið á svo fljótt, sem því verður við komið, eptir því sem brauðin losna.

3. gr.

Þar sem svo er ákveðið hjer að framan, að leggja skuli niður kirkjur, gjörir stjórnin þær ráðstafanir, sem nauðsynlegar eru til þess, að því geti orðið framgengt, annaðhvort strax, eða, þegar svo er ástatt, jafnframt því að breyting sú á brauðaskipuninni kemst á, sem stendur í sambandi við þessa ráðstöfun.

4. gr.

Þar sem svo er ákveðið að leggja megi niður kirkjur, þá ákveður stjórnin hvort og hve nær það skuli gjört, þegar til þess hefur fengizt samþykki kirkjueiganda, eða hann óskar þess, og nægileg trygging er fengin fyrir því, að prestsmata sú, sem að undanfögnu hefur verið greidd af slíkum kirkjum, ekki missist.

5. gr.

Nú þykir hentugt að gjöra breytingu á takmörkum sókna, eða færa kirkju á annan stað, og er rjett að landshöfðinginn veiti leyfi til þessa, eptir að hann hefir fengið þar um tillögur hlutaðeigandi prófasts og stiptyfirvaldanna.

6. gr.

Á meðan hin nýja brauðaskipun er að komast á, og þangað til það tillag getur fengið, sem ákveðið er að greiðast skuli frá einstökum brauðum til annara, er stjórninni heimilt að verja fje því, sem eptir 1. gr. er veitt úr landssjóði til uppbótar brauðum í landinu, og sem er að upphæð 7600 kr., á þann hátt, sem bezt á við, til þess að þeim verði viðunanlega þjónað.

7. gr.

Árgjald það, sem eptir tilsk. 15. desember 1865, 7. gr. ber að greiða af brauðunum, skal vera af numið. Úr landssjóði skal greiða 5000 kr. á ári til styrks handa fátækum uppgjafaprestum og prestaekkjum.

8. gr.

Þegar kirkja er lögð niður, tilfellur portiún hennar þeirri kirkju, eða þeim kirkjum, sem sóknin er lögð til. Svo er og um ornamenta og instrumenta kirkjunnar og andvirði fyrir kirkjuna sjálfa.

9. gr.

Þar sem eigi er öðruvísi er ákveðið í lögum þessum, hverfa kirkjujarðir og aðrar fasteignir, ítök og hlunnindi þeirra prestakalla, sem lögð eru niður, til þeirra brauða, sem hin eru sameinuð við.

10. gr.

Þessi lög öðlast gildi í fardögum 1881.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Landshöfðingi hefur sent stjórnarráðinu álitsskjal frá nefnd þeirri, sem skipuð var samkvæmt allrahæstum úrskurði 5. nóv. 1877, til þess að íhuga aðra skipun á prestaköllum á Íslandi, ásamt með 4 lagafrumvörpum, sem tjeð nefnd hafði samið, og eru þessi:

1. frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna,
2. frumvarp til laga um nokkrar breytingar á tekjum presta,
3. frumvarp til laga um breytingar á tilsk. 27. janúar 1847, og
4. frumvarp til laga um gjöld til kirkna og innheimtu kirkjugjalda.

Álitsskjal nefndarinnar hefur inni að halda ítarlega skýrslu um undirbúning málsins áður en það kom til nefndarinnar, og jafnframt því er þar nákvæmlega gjörð

grein fyrir aðferð þeirri og grundvallarreglum, sem nefndin hefur fylgt við þá endurskoðun, er hún hefur gjört á mati prestakallanna, og með því álitsskjalið er prentað í tímariti því, sem Þórarinn prófastur Böðvarsson og dómkirkjupresturinn Hallgrímur Sveinsson gefa út, hefur eigi þótt þörf á að fara fleiri orðum um það á þessum stað.

Stjórnarráðið lætur sjá því nægja, að geta þess, að landshöfðinginn hefur látið í ljósi, að endurskoðun nefndarinnar, sem ásamt með sjálfu brauðamatinu er undirstaðan undir frumvörpum þeim, sem nefndin hefur samið um aðra skipun á prestaköllum, sje vel og vandlega gjörð, og á alla staði fullnægjandi, og að leiðrjettingar þær og breytingar, sem nefndin hefur gjört á brauðamatinu, virðist einnig að vera á góðum rökum byggðar.

Að því leyti, er þar næst snertir innihald lagafrumvarps þess, sem hjer er verið að ræða um, skal við bætt athugasemdum þeim, sem hjer koma.

Um 1. grein.

Í þessari grein er skýrt frá breytingum þeim á prestaköllum og kirkjunum, sem nefndin hefur stungið upp á, og eru í tjeðri grein talin öll prestaköll landsins eins og þau verða, þegar frumvarp nefndarinnar er tekið til greina; svo er þess og getið, hverjar kirkjur megi eða skuli leggja niður, og hvaða tillag greiða skuli frá hinum ýmsu prestaköllum, hverju um sig, eða leggja til annara kalla frá betri brauðum eða úr landssjóði.

Aðaltilgangurinn með breytingu þeirri á skipun prestakallanna á Íslandi, sem nefndin hefur gjört, er talinn að vera sá, að bæta svo tekjur brauðanna, að búast megi við, að prestar fáið í þau, en nú standa nokkur af hinum fátækustu brauðum óveitt. Til þess að ná þessu augnamiði er stungið upp á, 1) að sameina brauðin, þar sem svo til hagar að því verði við komið, 2) að láta beztu brauðin greiða ákveðna uppbót til lakari brauða, og 3) að ákveða þessum síðar nefndu brauðum tillag úr landssjóði.

Af skrá þeirri, sem 1. grein hefur inni að halda yfir prestaköllin, má sjá, að brauðunum, sem nú eru 170 að tölu, verður við samsteypur þær, sem stungið er upp á, fækkað þannig, að eptirleiðis verða ekki nema 140 brauð, þar sem stungið er upp á að leggja niður 33 prestaköll, en stofna 3 ný brauð. Tekjurnar af þeim 33 brauðum, sem stungið er upp á að leggja niður, nema 23366 kr. 90 aur., og er þessi upphæð þannig mesti hlutinn af því, sem haft er til að bæta upp þau brauð, sem eptir eru. Enn fremur hefur nefndin stungið upp á, að leggja skuli nokkrum af hinum fátækustu brauðum 7600 kr. alls úr landssjóði, og jafnframt þessu er, til þess að tekjur presta framvegis verði jafnari, stungið upp á, að láta nokkur af hinum tekjumeðu brauðum, það er að segja, þeim prestaköllum, sem hafa meir en 2000 kr. í tekjur (frá þessu eru samt gjörðar fáeinar undantekningar), greiða hinum fátækari brauðum tillag, sem nemur alls 7500 kr. Prestaköll þau, sem þannig fá uppbót annaðhvort úr landssjóði eða frá öðrum brauðum, eru 41 að tölu; (einu kalli er jafnvel lögð uppbót bæði úr landssjóði og frá öðru brauði).

Um brauðasameining þá, sem nefndin hefur stungið uppá, hefur landshöfðingi getið þess, að það kunni að vera meiningamunur um það, hvort nefndin í hverju einstöku tilfelli hafi komið að rjettri niðurstöðu, en hann heldur þó að uppástungur nefndarinnar sjeu vel yfirvegaðar, þegar á allt er litið, þar sem með þeim bæði sje tekið hæfi-

legt tillit til þarfa safnaðanna og til þeirrar nauðsynjar, sem á því er, að bæta kjör presta, og hann álitur því uppástungur nefndarinnar vel fallnar til að verða teknar í lagafrumvarp það, sem lagt yrði fyrir alþingi, og hið sama ætla hann að eigi sjer stað um uppástungur nefndarinnar um tillag til fátækari kalla, annaðhvort frá betri brauðum eða úr lands-sjóði. Landshöfðingiinn hefur samt hreift því, hvort eigi mundi vera ástæða til, að sleppa þeirri ákvörðun um dómkirkjubrauðið í Reykjavík, að 500 kr. að minnsta kosti skuli falla niður við næstu prestaskipti af gjaldi því upp á 800 kr., sem lagt er tjeðu brauði úr landssjóðnum.

Út af þessu skal stjórnarráðið geta þess, sem hjer segir:

Þar sem öðrum embættismönnum landsins er með hinum nýju launalögum veitt slík launahækkun, sem eptir því sem á stendur má álitast hæfileg, hafa prestarnir á Íslandi eigi fengið neinn tekjuauka, þótt þeir sjeu og ávallt hafi verið lakast settir hvað tekjur snertir af íslenskum embættismönnum. Reyndar hefur áður verið gjörð tilraun til þess nokkrum sinnum, að bæta tekjur presta, (sbr. tilsk. 8. marz 1843, tilsk. 27. janúar 1847 og opið brjef 18. marz 1853), en hversu ónóg þessi endurbót hefur verið, sjest á brauðamatinu frá 1870; þá voru til 171 brauð, og voru þá enn 70 af þeim, er eigi höfðu 700 kr. í tekjur, og jafnvel 12 af þeim undir 400 kr.; að eins 24 höfðu yfir 1400 kr. tekjur á ári, og 2 hin beztu hjer um bil 3000 kr. hvort; þótt nú hið endurskoðaða brauðamat, sem nú hefur fram farið, sýni, að tekjur presta hafi aukizt nokkuð, sjer í lagi vegna þess, að verðlag á landaurum hefur vaxið, svo að nú eru að eins 49 brauð, sem hafa undir 700 kr. í tekjur, og af þeim einungis 5, sem eru lægri en 400 kr., en 41 brauð hafa nú yfir 1400 kr., og 14 af þeim yfir 2000 kr., virðist þó auðsætt að þessar tekjur engan veginn samsvara því, er svo mikið er í prestaembættin varið, eða þeim launum, sem eru lögð öðrum íslenskum embættismönnum.

Það er því brýn nauðsyn á, að bæta prestaköllin á Íslandi svo nokkru nemur. Þessu verður samt samfara mikill kostnaður, og þar sem það mundi verða of mikil byrði fyrir landssjóðinn, ef þessi kostnaður að staðaldri yrði goldinn úr honum, verður stjórnarráðið að fallast á þá uppástungu nefndarinnar, að bæta skuli brauðin fyrst og fremst með því, að leggja niður þau prestaköll, sem með nokkru móti má án vera, og sameina þau við önnur brauð, sjer í lagi fátæku brauðin. Að vísu er vandi, að dæma um það, hvort slíkri sameiningu verði við komið, er til þess útheimtist nákvæm þekking á öllum atriðum málsins og hvernig til hagar á hverjum stað, en þar eð nefndin hefir þennan kunnugleik, er ætlandi, að hún hafi leyst þetta starf svo vel af hendi, sem unnt er. Sömuleiðis verður stjórnarráðið að fallast á þá uppástungu, að nokkur af hinum tekjumestu brauðum, — en sum af þeim fá talsverðan tekjuauka frá þeim prestaköllum, sem lögð eru niður — sjeu látin greiða tillag til fátæku brauðanna, eptir því hvað tekjur þeirra eru miklar, því, þó eigi verði sagt, að jafnvel hin beztu brauð hafi meiri tekjur, en góðu hófi gegnir, má þó ætla, að þau prestaköll, sem hafa yfir 2000 kr. í tekjur, geti borið svo mikinn tekjumissi, sem nefndin hefir farið fram á, en hins vegar virðist meir í það varið, að til sjeu mörg meðalbrauð, en fáein svo nefnd stórbrauð og mörg fátæk brauð, þegar að öðru leyti (eins og hjer er gjört), er sjeð fyrir því, að framvegis verði eigi lítill gæðamunur á brauðunum innbyrðis.

Að því leyti, er snertir það, sem fyrir er mælt um stærð tillaganna og hvernig þeim skuli skipt niður milli hlutaðeigandi prestakalla, er öll ástæða til að halda, að það

sje gjört með tilhlýðilegri nærgætni. Aptur á móti þykir það fyrirkomulag miður heppi-legt, þar sem nefndin hefur stungið upp á því, að prestaköllin sjeu látin greiða tillagið sem stöðugt gjald til annars tiltekins brauðs eða jafnvel til 2 eða 3 brauða, því það getur litið svo út, sem eitt kall sje öðru til byrðar, og getur það valdið ágreiningi milli hlutaðeigandi presta (þess sem geldur, og þess, sem við tekur), sjer í lagi um, á hvern hátt tillagið skuli goldið. Stjórnarráðið hefur þess vegna álitnið það betur tilfallið, að öll tillögin til prestakallanna, sjeu greidd úr landssjóði, en að hlutaðeigandi brauð aptur borgi þau tillög, sem þau eiga að greiða, beinlínis í landssjóð, og eru þær breytingar, sem hjer að lúta, gjörðar í þeirri grein, sem hjer ræðir um.

Hvað því viðvíkur, sem landshöfðingi hefir farið fram á, að uppástungan frá meiri hluta nefndarinnar um, að tillagið úr landssjóðnum til Reykjavíkur brauðsins verði fært niður við næstu prestaskipti, verði felld úr frumvarpinu, skal þess getið, að hann hefir tilfært þær ástæður, að söfnuðurinn í þessu kalli sje langt um fjölmennari, en í nokkru öðru prestakalli í landinu, að prestinum sje eigi lögð nein bújörð, sem sje bezti parturinn af tekjum hinna brauðanna, og að hjer um bil helmingurinn af tekjum kallsins sje offur og aukatekjur, sem ganga upp og niður, en muna litlu að því leyti, er snertir hin brauðin. En þegar að því er gætt, að tekjur dómkirkjubrauðsins eru hjer um bil helmingi meiri en tekjur nokkurs annars af hinum svo kölluðu góðu brauðum, nefnilega 4,503 kr. 84 aur., og sjer í lagi, að tekjur þess hin síðustu 10 ár hafa aukizt um 1,456 kr., og að öll líkindi eru til, að þær framvegis vaxi að því skapi, sem fólksfjöldinn og velmegun eykst í bænum, hefur stjórnarráðinu eigi þótt næg ástæða til, að taka tjeða uppástungu til greina.

Nefndin hefur eigi talið til, hvernig tekjurnar verða af hverju brauði samkvæmt þeirri skipun, sem hún hefur stungið uppá, enda mun það örðugt nú, að skýra frá því með fullkominni nákvæmni, því bæði verður brauðum steipt saman eptir uppástungu nefndarinnar, og þar að auki verða á mörgum stöðum einstakar sóknir lagðar frá einu prestakalli til annars. Landshöfðingi hefur samt sem áður með því að yfirfara athugasemdir nefndarinnar hjer um og uppástungur hennar talið svo til, að eptir hinni nýju skipun verði ekki nema alls 34 prestaköll með minni tekjum en 1000 kr., semsje 5 undir 800 kr., 8 milli 800 og 900 kr., og 21 milli 900 og 1000 kr. tekjur. Eptir þessu fá hin 106 prestaköllin yfir 1000 kr. tekjur, en eptir endurskoðun nefndarinnar náðu að eins 77 brauð þessari upphæð.

Þetta er að vísu veruleg bót á tekjum prestakallanna í samanburði við það, sem nú er, en þó svo lítið sem orðið getur í samanburði við laun hinna embættismannanna. En nú er aðgætaandi, að þessi endurbót á tekjum prestanna kemst ekki á fyrr en smá-saman eptir því sem hlutaðeigandi prestaköll verða laus, og að því líður langur tími, þangað til þessu verður komið í kring; þess vegna verða endurbætur þessar ekki að miklu gagni fyrir hina núverandi presta, sem þó með öllum rjetti eiga heimtingu á, að kjör þeirra verði bætt.

Nefndin hefur nú líka viljað ráða bót á þessu, með því að stjórninni í 6 gr. frumvarpsins er gefið vald til að verja tillagi landssjóðsins (7600 kr.) til þess um stunda sakir að bæta upp fátækustu brauðin, en það liggur í augum uppi, að þessi upphæð með engu móti nægir, til þess að bæta til muna öll þau prestaköll, sem samkvæmt því, sem getið er að framan, verða að álitast þurfandi, og jafnvel gjörir ekki betur en hrökkva til

uppbótar á þeim prestaköllum, sem nú standa laus, að af því að enginn vill sækja um þau. Það virtist því óumflýjanlega nauðsynlegt, eins og nefndin sjálf hefur ætlast til, að stinga uppá því í fjárlagafrumvarpinu að veitt sje svo mikið fje, sem þörf er á, til þess að bæta upp til bráðabirgða fátækustu brauðin, sem nú eru. Hve mikið fje þurfi til þessa, hefir stjórnin átt bágð með að ákveða með vissu, með því það að miklu leyti er undir því komið, hvað fljótt það gengur, að sameina brauðin, og hve mörg af þeim brauðum losna, sem greiða skal af uppbót til minni brauða. Stjórnarráðið hefir samt haldið, að eigi yrði fyrst um sinn komið af með minna en 15,000 kr. (auk þeirra 7,600 kr., sem getið er að framan), í stað þess að nú eru með fjárlögunum veittar 4000 kr. til þessa, en það sjálsagt, að þessi upphæð fer minnkandi eftir því sem lögin fá framgang, svo að færa má upphæðina niður í þeim fjárhagslögum, sem koma þar á eftir.

2. grein

er samhljóða frumvarpi nefndarinnar.

Um 3.—5. grein.

Eftir 3. gr. frumvarpsins er það falið stjórninni á hendur, að gjöra þær ráðstafanir, sem með þarf til þess að leggja niður þær beneficiær-kirkjur, sem samkvæmt 1. gr. skuli leggjast niður, en í 4. og 5. gr. er það falið landshöfðingja, að sjá um, að þær bændakirkjur, sem ætlast er til að megi leggja niður, verði lagðar niður, og sömuleiðis að gjöra breytingu á sóknartakmörkum eða veita leyfi til þess að sóknarkirkja sje flutt á annan stað, sem hentugri þykir. En með því ávallt þarf konungsúrskurð til þess, að kirkja verði lögð niður, hvort heldur það er beneficiær-kirkja eða bændakirkja, er gjörð sú breyting, sem með þarf í þessu tilliti á 4. gr., en aptur virðist mega fela landshöfðingja á hendur, að gjöra þær ráðstafanir, sem rætt er um í 5. gr.

Um 6. grein.

Eins og getið er að framan er stjórninni veitt vald til, á meðan hin nýja skipun prestakallanna er að komast á, að verja þeim 7,600 kr., sem ætlast er til að greiddar verði úr landssjóðnum, til þess að bæta tekjur prestakallanna á þann hátt, sem bezt þykir henta, til þess að útvega brauðunum viðunanlega prestspjónustu. En með því þannig má verja þessu fje til uppbótar öðrum fátækum brauðum, en þeim, sem það í raun og veru er ætlað, þá leiðir af þessu, að hin nýja brauðaskipun að því leyti, er snertir þessi brauð, eigi kemst á fyr en eftir langan tíma. Þetta álítur landshöfðingi óheppilegt, bæði af því að það virðist óviðurkvæmilegt, þegar lögin ákveða, að leggja skuli einstöku brauði uppbót úr landssjóði, að láta greiðslu uppbótarinnar vera undir því komna, að annað prestakall út í frá losni, og svo af því, að það þykir mjög ósanngjarnt, að fara öðruvísi með þau fátæku prestaköll, sem leggja skal uppbót úr landssjóðnum, en þau, sem eiga að fá tillag frá öðru brauði, og hjer við bætist ennfremur, að það mun verða miklum örðugleikum bundið, að skipta rjett niður upphæðinni. Landshöfðingi hefir þess vegna stungið upp á, að 6. gr. verði breytt á þann hátt, að tillögin bæði úr landssjóði og frá hinum stærri brauðum verði veitt undir eins og lögin öðlast gildi, og að hin síðar nefndu tillög einnig verði goldin úr landssjóðnum, þar til að því kemur, að þau prestaköll, sem í hlut eiga, verða skyld til að greiða þau. Með því þau tillög, sem

samkvæmt 1. gr. lenda á prestaköllunum, nema 7,500 kr., verður upphæðin alls 15,100 kr., en landshöfðingi ætlar, að nú sem stendur muni eigi vera þörf á öllu þessu fje, með því litlar líkur sjeu til þess, að bæði þau 3 nýju brauð, sem á að stofna, og þau fátæku prestaköll, sem nú eru laus, en eiga tilkall til uppbótar, verði nú þegar veitt, og muni við þetta fyrst um sinn sparast 3,000 kr.

Uppástungu þessa mætti að áliti stjórnarráðsins taka til greina, ef öll prestaköllin gætu í sama mund fengið þær launabætur, sem þeim eru ætlaðar; en það getur eigi komið til tals. Flestum prestaköllunum er ætluð uppbót með því að sameina brauð, en þessu verður eigi framgengt fyr en brauðin losna, og verður þá eigi sjeð, hvers vegna þau köll, sem bæta á með tillagi úr landssjóði eða frá öðrum brauðum, skuli sitja í fyrir-rúmi fyrir öllum hinum brauðunum, og þegar nú hjer við bætist, að óvíst er, hvað mikið fje verði veitt með fjárlögunum til bráðabirgða-uppbótar á brauðunum, virðist það bezt til fallið, eins og stungið er upp á í 6. gr., að fela stjórninni á hendur fyrst um sinn að hafa umráðin yfir þeim 7,600 kr., sem þar er getið um, ásamt því auka-tillagi, sem kynni að verða veitt til bráðabirgða-uppbótar á þeim prestaköllum, sem mest eru þurfandi, án tillits til þess, hvaðan uppbótin á þeim á að koma á endanum. Að það mundi verða sjerlega miklum erfiðleikum bundið, að skipta niður þessari bráðabirgða-uppbót, er því síður ástæða til að halda, sem nú eru til nákvæmar skýrslur um tekjur prestakallanna, sem hafa má not af við skiptinguna.

Samkvæmt þessu þótti eigi næg ástæða til að gjöra breytingu þá á 6. gr., sem landshöfðingi hefir stungið upp á, en stjórnarráðið hefir samt álitið, að gefa ætti alþingi tækifæri til að ihuga þetta atriði.

Um 7. grein.

Í athugasemdum nefndarinnar við þessa grein er þess getið, að sú skoðun hafi komið fram í nefndinni, að það væri æskilegt, að þeirri byrði, sem á brauðunum liggur, að svara eptirlaunum til uppgjafapresta og prestaekkna, yrði ljet af þeim, og að það mætti álitast eðlilegt, að eptirlaun þessi eins og eptirlaun annara embættismanna væru greidd úr landssjóði. En með því nefndin áleit það nokkrum efa bundið, hvort það heyrði til sínu ætlunarverki, að semja beinar tillögur um þetta atriði, ályktaði hún, að fara ekki lengra út í þetta mál, en að gjöra uppástungu þá, sem tekin er í þessa grein, um að skylda sú, sem hvílir á brauðunum eptir tilsk. 15. desbr. 1865, 7. gr., til að greiða árgjald til fátækra uppgjafapresta og prestaekkna, falli burtu, og að landssjóðurinn taki að sjer að greiða þetta gjald.

Biskupinn yfir Íslandi hefir samt sem áður í brjefi, sem landshöfðingi hefir sent stjórnarráðinu, farið fram á, að tekin sje upp í lagafrumvarpið ákvörðun um, að landssjóðurinn eptirleidis skuli taka að sjer að greiða eptirlaunin til uppgjafapresta og prestaekkna, eða að minnsta kosti eptirlaun uppgjafaprestanna, og hefir hann jafnframt skýrt frá, að á árinu 1877 hafi eptirlaun presta numið 5,438 kr. 43 aur., og eptirlaun prestaekkna 3,469 kr., eða alls 8,907 kr. 43 aur.

Út af þessu hefir landshöfðingi getið þess, að þar sem ekki einu sinni nein minnihlutauppástunga hefir verið gjörð í nefndinni um, að ljetta af prestaköllunum greiðslu eptirlauna til uppgjafapresta og prestaekkna, sem hafa verið í kallinu, en hún þó hefir stungið upp á, að það skyldi úr lögum numið, sem fyrir er mælt í tilsk. 15.

desbr. 1865, 7. gr., þá virðist það vera vottur um, að nefndin hafi ekki viljað ráða til þess, að landssjóðurinn tæki að sjer hina almennu eptirlaunabyrði, enda sje sú niðurstaða, sem nefndin þannig hefir komizt að, að öllu leyti samkvæm þeirri aðaluppástungu, að prestum eigi skul lögð föst laun úr landssjóði, heldur að þeir skuli hafa tekjur sínar af brauðunum, þó á þann hátt, að nokkrum af þeim verði lögð viðbót úr landssjóði. Landshöfðingi hefir því aðhyllt tillögur þær, sem nefnin í heild sinni hefir gjört um þetta atriði.

Út af þessu skal stjórnarráðið geta þess, að það er hvorttveggja, að það kæmi í bága við almennar grundvallarreglur, að láta landssjóðinn borga eptirlaun til prestanna, sem eigi hafa laun sín af þessum sjóði, enda virðist því síður vera ástæða til nú, að koma fram með slíka uppástungu, sem tekjur prestakallanna aukast svo við hina nýju brauðaskipun, að þau að minnsta kosti langt um fremur en áður verða fær um, að bera þessa eptirlaunabyrði, sem ávallt hefir á þeim hvílt. Aftur á móti virðist eigi verða haft neitt á móti því frá almennu sjónarmiði, að leggja gjald það, sem sagt er fyrir um í tilsk. 15. desbr. 1865, 7. gr., á landssjóðinn, með því það eigi verður skoðað sem eiginleg eptirlaun, heldur sem styrkur, sem er veittur hinum fátækustu uppgjafaprestum og þeim prestaekkjum, sem annaðhvort engin eptirlaun fá, eða sára lítil.

Um 8. og 9. grein.

Þessar greinir eru samhljóða frumvarpi nefndarinnar.

Landshöfðingi hefir álitid það vel til fallið, að tekin sje upp í frumvarpið ákvörðun um það, frá hvaða tíma lögin skuli öðlast gildi, og að þessi tími sje miðaður við fardagaárið, þar eð tekjur presta eru reiknaðar eptir því. Þar eð ekki er vissa fyrir því, að lögin geti út gengið svo tímanlega, að þau verði nægilega birt í vordögum 1880, er fresturinn settur til fardaga 1881.

Eins og getið er að framan hefir nefndin enn fremur samið frumvarp til laga um nokkrar breytingar á tekjum presta.

Eptir frumvarpi þessu á preststíundin bæði af jörðum og lausafje og eins dagsverkið, sem kallað er, eptirleiðis að falla niður, en í stað þess á að jafna niður upphæð þeirri í álnatali, sem tjeð gjöld að meðaltali í 5 ár hafa numið, eptir efnum og ástandi á alla þá íbúa hvers prestakalls, sem greiða opinber gjöld. Tveir af nefndarmönnum hafa þar að auki stungið upp á, að afnema skuli lambsfóður og offur á líkan hátt. Uppástungan um, að taka af þau hin tvö fyrstnefndu gjöld, er byggð á því, að það stundum sje örðugt og ávallt samfara ómaki fyrir prestana, að heimta inn þessi smágjöld hjá gjaldendum, og auk þess er sagt um dagsverkið, að það sje ósanngjörn kvöð, sem kemur niður einmitt á þeim, sem minnst hafa efnin.

Landshöfðinginn hefir getið þess um uppástungu þessa, að honum þyki það ísjárvert, að afnema þann hluta tíundarinnar, sem fellur til prestanna og sem er $\frac{1}{3}$ af allri tíund af fasteign og lausafje, að svo miklu leyti, sem gjaldendur eru í skiptitíund, rjett eptir að gjörð hefir verið veruleg endurbót á allri skattalöggjöf Íslands, þar sem tekið var tillit til hinna gildandi tíundarlaga, að því leyti, er snertir tíund af fasteign, og til þeirrar breytingar á lausafjártíundinni, sem samhliða var til umræðu á alþingi, og nú er lögleidd með lögum 12. júlí f. á. Að áliti landshöfðingja hefir það meðal annars

verið orsök til þess að skatturinn á ábúð og afnotum jarða eigi var látinn vera hærri í lögum 14. desbr. 1877, en $\frac{2}{5}$ af alin af hverju jarðarhundraði, að tíund þegar hvíldi á jörðunum; preststíundin væri að vísu einungis $\frac{1}{3}$ af þessum tíundum, en það væri eigi ólíklegt, að ef gjaldendum tækist að fá annað skipulag á þessum $\frac{1}{3}$ parti, þá mundu þeir einnig leitast við, að fá kirkju og fátækraftíundina af numda. Hið sama mundi einnig hafa vakað fyrir mönnum, er skatturinn af lausafje var látinn vera 1 alin af hverju lausafjrhundraði, og því væri heldur ekki nein ástæða til að því leyti, er snertir þá tíund, er hjer ræðir um, að breyta lögunum 12. júlí f. á., sem enn eigi hefir verið beitt. Bæði finnst landshöfðingja það mjög óheppilegt, að breyta nýjum lögum eða bregða út af því, sem þau hafa verið byggð á, fyr en reynslan hefir sannað, hvort breyting sje æskileg, enda sje tíundin meðal þeirra gjalda, sem hafa staðið um margar aldir, og minni hluti nefndarinnar hafi talið tíundina eitthvert hið rjettlátasta og eðlilegasta gjald í sjálfu sjer, þótt hún sje óhagkvæm fyrir prestana, að því leyti er innheimtuna snertir. Landshöfðingi hefir enn fremur getið þess, að með skattalögnum 14. desbr. 1877 sje eigi alllitlum hluta af hinum beinlínis sköttum landsins ljett af fasteignunum og lausafjenu, og það lagt á tekjur manna, hvort sem þær koma af eign eða atvinnu, þar sem þær voru áður alveg undanþegnar skatti til landssjóðsins, og þó að tekjuskattinum sje eigi jafnað niður alveg eptir hinum sömu reglum sem gjöldum eptir efnum og ástandi, lendi hann samt í því verulega á hinum sama gjaldstofni, — en að fátækraftíundinni undantekinni sje útgjöldunum til fátækra og sveitarparfa jafnað niður eptir efnum og ástandi —, og þar eð óbeinlínis gjöld þau, sem á seinni árum hafi verið innleidd á Íslandi, og sem meiri tekjur fást af, en af öllum beinlínis gjöldum, einkum koma niður á skattmagnið eptir efnum og ástæðum manna, megi það virðast ísjárvert, að leggja frekari byrði á þennan gjaldstofn, til þess að af nema skatt á fasteign og lausafje, sem í sjálfu sjer sje rjettlátur og sanngjarn. Landshöfðinginn hefir þannig eigi getað aðhyllzt uppástunguna um, að af nema preststíundina, og heldur ekki hefir hann viljað mæla með því, sem minni hlutinn hefir stungið upp á, að lambsfóðrið skuli falla burtu, með því mörgum prestum þykir mikið í það varið, að það haldist óbreytt, og það eigi er nein tilfinnanleg byrði fyrir gjaldendur, en það mundi vekja meгна óánægju frá þeirra hálfu, ef því gjaldi, sem kæmi í staðinn, yrði jafnað niður eptir efnum og ástandi, og að hið sama eigi sjer stað um uppástunguna, sem gjörð hefur verið um að taka af offrið, er það í sjálfu sjer sje svo lítið gjald, að það þegar af þeirri ástæðu sje mjög lítils vert, hvort það verður afnumið. Aptur á móti heldur landshöfðingi, að ástæða sje til, að taka af hin svonefndu dagsverk, með því þetta gjald eingöngu hvílir á þeim, sem minnst hafa efnið, því þótt upphæð þessa gjalds í peningum nemi eigi meiru alls en hjer um bil 10,000 kr. á ári, sje það þó allmikið í samanburði við skattapol gjaldenda. Sömuleiðis leggur landshöfðingi til, að innheimting preststíundarinnar og kirkjutíundarinnar verði falin á hendur hreppsnefndunum, eins og nefndin hefir stungið upp á að því leyti, er snertir kirkjutíundina. Að endingu hefir landshöfðingi álitid það bezt henta, ef preststíundinni er haldið, að gjöra hina sömu breytingu á því, hvernig útreikna skuli tíund þessa af fasteignum, og nefndin hefir stungið upp á með tilliti til kirkjutíundarinnar (sbr. frumvarp um gjöld til kirkna og innheimtu kirkjugjalda, 1. gr.), og sem að því leyti, er snertir lausafjeð, er ákveðin með lögum 12. júlí f. á., þannig að hvor af þessum tíundum greiðist með $\frac{3}{10}$ álmar af hverju jarðarhundraði, og sömuleiðis þá breytingu (sem nefndin einnig hefir stungið upp

á að því leyti, er snertir kirkjutíundina), að eigi veitist nein undanþága frá greiðslu þessara tíunda, og álitur hann þar að auki æskilegt, að líkar ákvarðanir verði settar um fátækratíundina.

Út af þessu skal stjórnarráðið geta þess, sem hjer segir:

Stjórninni virðast mótbáru landshöfðingja á móti uppástungunni um, að breyta preststíundinni í annað gjald, vera á góðum rökum byggðar, með því grundvallarreglur þær, sem farið hefur verið eftir eða haft tillit til í hinum nýju skattalögum og tíundalögum, mundu að verulegum mun raskast við breytingu þessa, eins og landshöfðingi hefur sýnt fram á, og þótt sú skoðun kæmi fram við umræðurnar á alþingi um tíundarlögin, að æskilegt væri, að breyta preststíundinni í annað gjald, mun þó naumast hafa verið ætlað til, að þetta yrði gjört fyrst um sinn, og sízt áður en tíundarlögin væru gengin í gildi, enda hafa menn naumast heldur hugsað sjer, að það yrði gjört á þann hátt, sem nefndin hefur stungið upp á. Það virðist einnig mjög efasamt, hvort ekki hin tilætlaða breyting á tíundinni yrði prestunum fremur í óhag en til gagns, með því gjald það, sem koma á í staðinn fyrir tíundina, skal eftir frumvarpinu ákveðið eftir þeirri upphæð í álnotali, sem tíundin að meðaltali hefur numið á fardagaárunum 1873—1878, en miklar líkur eru til að skepnutalan og fólksfjöldinn aukist svo með tímanum, að upphæðin verði talsvert hærri.

Það, sem þannig er til fært á móti því, að gjöra breytingu á preststíundinni, gildir í öllu verulegu um hið svo nefnda dagsverk. Þessi kvöð er sumsje eftir uppruna sínum náskyld tíundinni, þar sem hún hvílir á þeim bændum, sem eigi svara meiri tíund en af 5 lausafjórðungum, og á hjúum, og húsmönnum, sem eigi halda hjú, þegar þeir tíunda af meiru en 60 ál., sbr. konungsbrjef 21. maí 1817, og þar eð nú prestarnir engan part fengu af þessari tíund, sem óskipt fjell til fátækra, var þeim veitt endurgjald í dagsverkunum. Fyrir því virðist eigi vera næg ástæða til, að gjöra aðra skipun á þessari sjerstaklegu kvöð, sem hvílir á einstökum tilteknum mönnum, og leggja hana á skattgreiðendur yfir höfuð, og því síður að stofnsetja nýja skattgjaldsreglu (skatt eftir efnum og ástandi) þessa gjalds vegna, sem svo lítið kveður að. Það gæti fremur verið umtalsmál, að af nema þessa sjerstaklegu kvöð alveg, án þess að setja nokkuð annað í staðinn, en með því hún er eigi alllitið tekjugrein fyrir prestana í einstöku brauðum, sjer í lagi þar sem margir verkamenn eru, einkum í sjóplázum, hefir það samt eigi þótt ráðlegt.

Að því leyti, er snertir lambsfóður og offur, hefir stjórnarráðið orðið að vera landshöfðingja og meiri hluta nefndarinnar samdóma í því, sem þeir hafa fært til gegn breytingu á þessum gjöldum.

Aptur á móti hefir uppástunga landshöfðingja um, að undanþágur þær, sem einstöku jarðir hafa að notið, frá því að greiða preststíund, verði af numdar á sama hátt og nefndin hefir stungið upp á um kirkjutíundina, eigi orðið tekin til greina. Því þar sem bæði landshöfðinginn og nefndin hefir álitid, að það væri bæði samkvæmt grundvallarreglu þeirri, sem fylgt er í hinum nýju skattalögum, og hlutarins eðli, að tjeð tíundarfrelsi yrði af numið, skal þess getið, að lögin 14. desbr. 1877 að eins eiga við nýjar skattaálögur, og verður því eigi frá þessu gjörð nein ályktun viðvíkjandi því spursmáli, hvort það tíundarfrelsi, sem einstöku jarðir hingað til hafa að notið, verði tekið frá þeim endurgjaldslaust, þrátt fyrir það að það gjald (tíundin) helzt, sem þær hafa verið undanþegnar, en við tilbúning hinna nýju skattalaga var svo álitid bæði af skattanefnd-

inni og stjórninni, að þetta yrði eigi gjört (sbr. athugasemdirnar við frumvarp til laga um skatt á ábúð og afnotum jarða og á lausafje, Alþingistiðindi 1877. bls. 224 og 225), að minnsta kosti að því leyti, er snertir jarðir þær, sem hafa öðlzt tíundarfrelsi með samningi, og hið sama virðist einnig eiga að gilda um þær jarðir, sem hafa tíundarfrelsi eptir gamalli venju, sbr. konungsbrjef 8. maí 1739 og hæztarjettardóm, 16 febr. 1859. En verði tíundarfrelsið þannig eigi afnumið að öllu leyti, virðist eigi vera ástæða til að afnema það að því leyti, er snertir þær jarðir, er tilheyra kirkjum, prestaköllum, lands-sjóðnum, opinberum stofnunum eða fátækum, þó auðvitað sje, að landssjóðurinn geti afsalað sjer tíundarfrelsinu, að því leyti, er þjóðjarðirnar snertir, ef til þess kynni að finnast ástæða. Allt öðru máli var þar á móti að gegna um undanþágur þær, sem veittar voru frá lausafjártíundinni, og getur eigi framar orðið neitt spursmál um þær, þar sem þær, eins og landshöfðingi einnig hefir tekið fram, verða að álitast niður fallnar eptir lögum 12. júlí 1878, 12. gr. sbr. 1. gr.

Með tiliti til þess, hvernig reikna skuli út tíundina framvegis, skal þess getið, að þar eð konungstíundin, sem var $\frac{1}{4}$ af allri tíundinni, er afnumin, virðist það vera beinlínis afleiðing hjer af, að skipta skuli þeim $\frac{3}{4}$ af tíundinni, sem eptir eru, milli þeirra 3 tíundartakanda, sem nú eru, í 3 jafna parta á sama hátt og hingað til þannig, að hver fái $\frac{3}{10}$, og að því eigi sje þörf á nýrri ákvörðun um þetta.

Eins og eigi hefir þótt ástæða til samkvæmt því, sem getið er að framan, nú sem stendur að gjöra breytingu á þeim tekjum presta, sem hjer ræðir um, nje á kirkju-tíundinni, eins hefir stjórnin eigi haldið, að tilefni væri til að breyta tilhöguninni á innheimtu þeirra, á þann hátt, að hreppsnefndunum væri gjört að skyldu, að takast á hendur þessa innheimtu, er hún eigi stendur í neinu sambandi við önnur störf þeirra, og stundum getur verið örðug til framkvæmda, en öðru máli hefði verið að gegna, ef sett hefði verið í stað þessara gjalda, gjald eptir efnum og ástandi, því þá hefði mátt heimta það saman ásamt með hinum samkynja sveitargjöldum.

Samkvæmt því, sem getið er, verður stjórnarráðið að álíta, að frumvarp það, sem ræðir um að framan, yfir höfuð eigi sje til þess fallið, að það verði tekið til greina.

Að því leyti, er snertir frumvörp þau, sem nefndin hefir samið um breytingu á tilsk. 27. janúar 1847, og um gjöld til kirkna og innheimtu kirkjugjalda, skal vísað til hinna sjerstöku frumvarpa, sem lögð verða fyrir alþingi um þessi efni.

Auk þeirra fjöggra frumvarpa, sem nefndin hefir samið og getið er um að framan, eru frá tveimur nefudarmönnum komin 3 frumvörp, sem nú skulu nefnd:

1. frumvarp til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda,
2. frumvarp til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna, og
3. frumvarp til laga um sóknargjald til presta.

Um tvö hin fyrstnefndu lagafrumvörp hefir landshöfðingi getið þess, að hann eigi geti aðhyllzt þau, af því að þau sjeu byggð á þeirri skoðun, að söfnuðirnir nú þegar hefðu þann áhuga á kirkjulegum málefnum, sem hann væri meiri hlutanum samdóma um, að enn þá eigi væri til staðar, þó ætla megi að hin fyrirhugaða skipun á prestaköllum og tekjum þeirra kunni að glæða hana og vekja; landshöfðingi hefir enn fremur getið þess, að hann að vísu sje minni hlutanum samdóma um það, að það mundi mjög æskilegt, að

söfnuðirnir tæki við kirkjunum, sem nú annaðhvort eru eign einstakra manna og lands-sjóðsins eða í ábyrgð prestanna, en til þess að gjöra endilega ákvörðun um það, og setja skilyrðin fyrir þessari breytingu, og reglur fyrir hlutdeild safnaðanna í umráðunum yfir eignum kirknanna, mundi þurfa mikinn undirbúning og miklar rannsóknir, og er hann því á þeirri skoðun, að það sje of snemmt, að leggja fyrir alþingi frumvarp til laga um þessi atriði.

Jafnframt því að stjórnarráðið verður að vera landshöfðingja samdóma um þetta, skal þess sjerstaklega getið, að það mundi með öllu ótiltækilegt, að fela söfnuðunum á hendur að bera umhyggju fyrir viðhaldi kirknanna og aðgjörð á þeim, með því margar sóknir eru svo efnalitlar, að þær eigi mundu vera færar um, að standast kostnaðinn við endurbyggingu kirkna, þótt játa megi á hinn bóginn, að þær reglur, sem nú gilda um stjórn kirkna og umsjón á kirkjujörðum, í mörgum greinum sje fremur óheppilegar, og að þess vegna sje þörf á, að endurbót sje á því gjörð.

Að því leyti, er snertir frumvarpið um sóknargjald til presta, skal vísað til at-hugasemðanna að framan við frumvarp nefndarinnar um nokkrar breytingar á tekjum presta.

2.

Frumvarp til laga

um

kirkjugjald af húsum.

1. grein.

Af öllum húsum skal greiða gjald til hlutaðeigandi kirkju, 5 aura af hverjum 100 krónum í virðingarverði húsanna, hvort sem þau eru einstakra manna eign eða þjóð-eign, ef þau fylgja eigi jörð þeirri, er metin sje til dýrleika. Þó er kirkjan sjálf undan-þegin gjaldi þessu.

2. grein.

Gjald þetta skal húsráðandi greiða, hvort sem hann er eigandi eða leiguliði. Af opinberum byggingum, sem til almennrar notkunar eru bafðar, greiðir eigandi gjaldið.

3. grein.

Á hús þau í Reykjavíkurborg, sem eru í ábyrgð fyrir bruna, skal jafna gjaldinu niður eptir virðingargjörð þeirri, sem haldin hefur verið samkvæmt tilsk. 14. febr. 1874, 4. og 5. gr., en á hin hús in lögsagnarumdæmi kaupstaðarins eptir þeirri virðingu, sem þegar hefur farið þar fram. Öll önnur hús skal virða eptir þeim reglum, sem landshöfðinginn setur, og skal gjaldið lagt á þau samkvæmt þeirri virðingargjörð.

4. grein.

Gjaldið skal greiða hlutaðeiganda presti eða kirkjuráðanda innan loka hvers reikningsárs, og hefur það sama forgöngurjett, sem önnur opinber gjöld.

5. grein.

Gjald eptir þessum lögum skal í fyrsta skipti heimta saman á reikningsárinu 18.

6. grein.

Lög um kirkjutíund í Reykjavíkurborg lögsagnarumdæmi, 27. febrúar 1878, eru úr gildi númin.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Eins og getið er um í frumvarpi því, sem lagt er fyrir alþingi, um skipun prestakalla, hefir nefnd sú, sem skipuð var samkvæmt allrahæstum úrskurði 7. nóvbr. 1877, meðal annars samið lagafrumvarp um gjöld til kirkna og innheimtu kirkjugjalda, sem miðar til að auka tekjur kirknanna, og er í því tilliti stungið upp á.

1. að allar undanþágur undan tfundargjaldi af jarðeignum, hverju nafni sem nefnast, skulu hjer eptir afnumdar, (1. gr. frumvarpsins, sbr. 7. og 8. gr.);

2. að kirkjutíund sú af húsum, sem með lögum 27. febr. 1878 er lögð á öll hús í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur kaupstaðar, skuli einnig goldin af húsum í öðrum kaupstöðum og verzlunarstöðum landsins (2—4 gr.);

3. að gjald það, sem greitt er til tveggja kirkna á Íslandi, og nefnist sætisfiskur, verði lögleitt um allt land, að svo miklu leyti sem því verður við komið (5. og 6. gr.); og

4. að legkaup það, sem ákveðið er í tilsk. 27. jan. 1847, verði hækkað (9. gr sbr. 10. gr.).

Uppástunga sú, sem getið er undir 1. tölulið og sem mest kveður að, hefir eigi orðið tekin til greina af þeim ástæðum, sem taldar eru í athugasemdunum við lagafrumvarp það, sem getið er að framan; aptur á móti hefir stjórnarráðið getað fallizt á hinar uppástungurnar, þó þær reyndar ekki auki mikið tekjur kirknanna. Kirkjugjald af húsum og sætisfiskgjald eru samt svo ólík hvort öðru og svo einkennilegs eðlis hvort um sig, að það eigi þykir eiga við að segja fyrir um þau í sama lagaboði, og var því álitíð rjettast, að eins að taka upp í frumvarp það, sem hjer ræðir um, ákvarðanir um það gjald, sem fyr var nefnt, og semja sjerstakt lagafrumvarp um sætisfiskgjaldið; en breytinguna á legkaupi er eðlilegast að upp taka í frumvarpið um breytingar á tilsk. 27. janúar 1847.

Að því leyti, er þar næst snertir innihald frumvarps þess, sem hjer ræðir um, skal þess getið, að landshöfðingja hefir virzt það bæði sanngjarnt og rjettlátt í sjálfu sjer, að lagt sje á öll kaupstaðarhús kirkjugjald, sem samsvari kirkjutíundinni á jarðagózinu, og hefir hann því eigi haft neitt á móti því, að tjeð gjald verði lögleitt um allt land, en jafnframt því hefir hann borið undir álit stjórnarinnar, hvort gjaldið skuli vera 1 eða að eins $\frac{1}{2}$ af hverju þúsundi, og um leið látið þá skoðun í ljósi að hin síðarnefnda upphæð muni einnig nægja, að því leyti, er snertir Reykjavíkur dómkirkju, til þess að ná því augnamiði með gjaldinu, sem til var ætlazt með lögum 27. febr. f. á.

Samkvæmt þessu hefir stjórnarráðinu eigi þótt ástæða til, að láta gjaldið vera hærri en $\frac{1}{2}$ af þúsundi, og með því hin sama regla í þessu tilliti á að gilda um öll hús í landinu, er frumvarpi nefndarinnar breytt á þá leið, að lagafrumvarpið einnig er látið ná til húsa í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur kaupstaðar, og falla þá lögin 27. febr. 1878 úr gildi.

3.

Frumvarp til laga

um

sætisfiskgjald.

1. grein.

Hver sá utansóknarmaður, sem stundar sjóróðra á opnu skipi 6 vikur samfleytt

eða lengur, skal greiða til kirkju þeirrar sóknar, þar sem hann rær fyrst á almanaksárinu, sætisfisk, hálfa alin í fiski eða í peningum. Sá, sem hefir greitt gjald þetta einu sinni á árinu, þarf eigi að greiða það optar á því ári.

2. grein.

Eigendur skipa og báta skulu, ef þeir eru innan sóknar, en ella formaður, standa hlutaðeigandi presti eða kirkjuráðanda skil á gjaldi því, sem um er rætt í 1. grein, fyrir þá utansóknarmenn, sem róá á skipum þeirra. Ef fleiri eiga skip saman, og eru að eins nokkrir þeirra innan sóknar, þá skulu þeir standa skil á gjaldinu, sem innan sóknar eru. Ef formaðurinn á að greiða gjaldið, og sje hann utansóknarmaður, skal hann hafa greitt gjaldið, áður en hann fer burtu úr sókninni. Fari hann burtu úr sókninni án þess að greiða gjaldið, ber honum að greiða það þrefalt.

3. grein.

Presturinn eða kirkjuráðandi skal sjá um, að kirkjan sje svo rúmgóð, að utan-sóknar sjóróðramenn, sem greiða sætisfisk samkvæmt þessum lögum, einnig komist fyrir í henni.

4. grein.

Gjaldið eptir þessum lögum skal heimta saman í fyrsta skipti á almanaksárinu 1881.

5. grein.

Konungsbrjef 1. desbr. 1752 um sætisfisk til kirknanna á Hvalsnesi og Útskál-um er numið úr gildi.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Lagafrumvarp það, sem hjer ræðir um, er að aðalefninu til samhljóða 5. og 6. gr. í frumvarpi því, er nefnd sú, sem skipuð var samkvæmt allrahæstum úrskurði 7. nóybr. 1877, samdi um gjöld til kirkna og innheimtu þeirra. Þó hefir stjórnarráðinu samkvæmt því, sem getið er í athugasemdunum við lagafrumvarpið um skipun prestakalla og innheimtingu á tekjum kirknanna yfir höfuð, eigi þótt næg ástæða til, að gjöra hreppsnefndunum að skyldu, að heimta saman gjald það, sem hjer er átt við, og þykir það rjettast, að það sje greitt á sama hátt og aðrar tekjur, sem falla til kirknanna.

Ef til vill kynnið hafa verið ástæða til að taka upp í frumvarpið nákvæmar reglur um tilsjón með greiðslu tjeðs gjalds (t. a. m. líkt því, sem sagt er fyrir um spítalagjaldið); en stjórnarráðið hjelt þó eins og nefndin, að því mætti sleppa, þar eð þessi tilsjón mundi verða of erfið í samanburði við, hvað gjaldið er lítilfjörlegt, en hegningarákvörðun sú, sem sett er í 2. gr., mun veita næga tryggingu fyrir því, að gjaldið fáiist.

Eins og nefndin hefir drepíð á, eru sem stendur að eins 2 kirkjur á Íslandi, sem sætisfiskur er goldinn til, en gjaldið til þeirra er sitt með hvoru móti. En nú er svo til ætlað, að lög þau, sem út eiga að koma, og skipa öðru vísi fyrir um þetta, skuli einnig ná til tjeðra kirkna, og hefir því þótt rjettast, að taka það beinlínis fram, að konungsbrjef 1. desbr. 1752 sje numið úr gildi.

Með tjeðu konungsbrjefi var það gjört hlutaðeiganda presti að skyldu að sjá fyrir því, að að minnsta kosti helmingurinn af utansóknar sjóróðramönnum komist fyrir í kirkjunni, en um þetta var eigi sagt neitt fyrir í frumvarpi nefndarinnar; það þykir samt sanngjörn krafa, að þeir sjóróðramenn, sem greiða sætisfisk, geti komizt fyrir í kirkjunni,

og er þess vegna í frumvarp þetta tekin upp almenn ákvörðun um, að presturinn eða hlutaðeigandi kirkjuráðandi eigi að sjá um, að það geti orðið.

4.

Breytingaruppástunga

við frumvarp nr. 3., frá Þorsteini Jónssyni, þingmanni Vestmannaeyinga.

1. grein orðist þannig:

Hver sá utansóknarmaður, sem stundar sjóróðra á opnu skipi 8 vikur samfleytt, eða lengur, á sama stað, skal greiða til kirkju þeirrar sóknar hálfa alin í fiski eða í peningum.

2. gr. óbreytt.

3. gr. falli burt.

4. gr. verði 3. grein.

Við 5. grein, sem verði 4. grein, bætist:

Sömu leiðis konungsbrjef 25. marz 1778 um kirkjufisk á Vestmannaeyjum.

5.

Frumvarp til laga

um

breytingar á tilskipun 27. jan. 1847, um tekjur presta og kirkna.

1. grein.

Fyrir barnsskírni skal greiða presti 5 álnir á landsvísu, fyrir fermingu barns 15 álnir, fyrir hjónavígslu 15 álnir, og fyrir að jarðsetja 10 álnir.

Fyrir kirkjuleiðslu kvenna skal enga sjerstaka borgun greiða.

2. grein.

Legkaup skal greiða til kirkju fyrir börn yngri en tvævetur með 5 álnum, en fyrir þá, sem eldri eru, með 10 álnum.

3. grein.

Fyrir sveitarlimi og öreiga skal greiða gjöld til prests og kirkju úr sveitarsjóði.

6.

Uppástunga

til þingsályktunar, frá 1. þingmanni Skaptfellinga.

Alþingi skorar á landshöfðingjann, að hann hlutist til um, að hjer eptir verði aðskilin verðlagsskráin fyrir Skaptafellssýslur, þannig að eystri sýslan hafi verðlagsskrá út af fyrir sig, og hin vestari aðra fyrir sig.

Fyrirspurn

1. þingmaður Gullbringusýslu óskar að mega spyrjast fyrir hjá hinum háttvirta landshöfðingja um, hver áhrif hinn nýi samningur milli Danmerkur og Spánar frá 21. desember f. á. hafi á verzlun Íslands, og hvað landstjórnin hafi gjört til þess að sjá Íslandi og hagsmunum þess borgið í tjeðum samningi.

Frumvarp

til laga um nýtt læknishjerað.

(Breyting á lögum um aðra skipun á læknishjeruðum, dags. 15. okt. 1875).

Flutningsmaður: Guðmundur Einarsson, þingmaður Dalamanna.

1. grein.

Dalasýsla og Bæjarhreppur í Strandasýslu skulu hjer eptir vera læknishjerað út af fyrir sig.

2. grein.

Læknir sá, er skipaður er í nefnt læknishjerað, hefir sömu skyldna að gæta og nýtur sömu rjettinda og launa eins og fyrir er mælt í lögnum um aðra skipun á læknishjeruðum frá 15. okt. 1875.

3. grein.

Yfirstjórn landsins setur tölu þessa læknishjeraðs þar inn í læknishjeraða röðina, sem henni þykir hentast, og breytir tölu hinna hjeraðanna þar eptir og ákveður sömu-leiðis, hver vera skulu hjer eptir takmörk hins 4. og 7. læknishjeraðs.

Frumvarp

til laga um breyting á lögum um gjald af brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dagsettum 11. febrúar 1876.

Flutningsmaður: Einar Ásmundsson, 1. þingmaður Eyfirðinga.

1. grein.

Hjer eptir skal greiða aðflutningsgjald af alls konar öli, sem til Íslands er flutt, 15 aura fyrir hvern pott.

Af brennivíni eða vínanda, af hverjum potti

með 8° styrkleika eða minna 1,00 kr.

með 8°—12° styrkleika 1,50 —

með 12° styrkleika eða meira 2,00 —

Af rauðavíni og messuvíni skal greiða 10 aura af hverjum potti, í hvaða íláti sem það er flutt.

Af öllum öðrum vínföngum, sem hafa yfir 3° styrkleika, skal greiða 1 kr. 50 aura af hverjum potti, ef þau eru flutt í ílátum stærri en svo, að þau rúmi 2 merkur, en sjeu

pau flutt í minni flátum, skal greiða sama gjald, af hverjum 3 pelum, sem af potti í stærri flátum.

2. grein.

Gjald þetta rennur í landssjóð, en skal þó einkum verja því til eflingar atvinnuvegum í landinu.

3. grein.

Hjer með er úr lögum numin 1. grein laga um breyting á tilskipun um gjald af brennivíni, og öðrum áfengum drykkjum 26. febr. 1872, sem dagsett eru 11. febr. 1876.

10.

Frumvarp

til laga um sölu brennivíns og annara vínfanga.

Flutningsmaður: Einar Ásmundsson, 1. þingmaður Eyfirðinga.

1. gr.

Frá 1. degi janúarmánaðar 1881 skal enginn mega selja brennivín eður önnur vínföng hvorki í stærri nje smærri skömtum, hvort sem hann hefur haft til þess leyfi að undanfögnu eður eigi, nema hann kaupi til þess sjerstakt leyfisbrjef hjá landshöfðingjanum.

2. gr.

Nú beiðist einhver leyfis til að selja brennivín og önnur vínföng á einhverjum ákveðnum stað, og má landshöfðinginn veita til þess leyfi, en að eins fyrir eitt almanaksár í senn. Fyrir hvert slíkt leyfisbrjef skal greiða 20 krónur í landssjóð og aðrar 20 kr. í bæjarsjóð eða hreppssjóð, þar sem salan á fram að fara.

3. gr.

Sá, sem beiðist leyfis að mega selja brennivín og önnur vínföng, skal nákvæmlega tilgreina í bönarbrjefinu þann stað, þar sem hann óskar að mega selja þessa drykki. Óski hann að selja slíka drykki á fleirum en einum stað, má landshöfðinginn veita til þess leyfi; en fyrir hvern þann stað skal greiða gjald í landssjóð og sveitarsjóð, eins og ákveðið er í 2. grein.

4. gr.

Brjóti nokkur gegn lögum þessum með því að selja brennivín eður önnur vínföng á þeim tíma eða stað, sem hann hefur ekki leyfi til (að selja), skal hann sekur um 80 kr. fyrir hvern þann stað, er hann hefur selt á, og rennur helmingur sektarfjárins í landssjóð, en helmingurinn í sveitarsjóð þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem salan hefur fram farið.

11.

Frumvarp

til laga um sölu á jörðunni Miðhópi í Húnavatnssýslu.

Flutningsmaður: Páll Pálsson, 2. þingmaður Húnavetninga.

Stjórnarherranum fyrir Ísland veitist heimild til að selja jörðina Miðhóp í Húnavatnssýslu leiguliða þeim, er á jörðunni býr, fyrir 3400 kr. að minnsta kosti.

Lagafrumvarp

um landamerkjaneindir og gjörðardóma í landaþrætumálum,
frá Þorláki Guðmundssyni, Guðmundi Ólafssyni, Einari Ásmundssyni og
Hjálmí Pjeturssyni.

I. KAFLI.

um landamerkjaneindir.

1. grein.

Í hverjum hreppi skulu bændur á vorhreppaskilapingi kjósa 3 menn í nefnd af hreppsþúum, til þess að athuga og skrásetja öll landamerki milli sjerstakra jarðeigna í hreppnum. Um kosningar landamerkjaneindra þessara og skyldur til að taka við kosningu gilda allar hinar sömu reglur, sem um kosningar hreppsneindra. Oddviti hreppsneindar skal sjá um kosningu landamerkjaneindar.

2. grein.

Landamerkjaneindin velur sjer formann úr sínum flokki, er stýrir gjörðum hennar og sjer um, að þær sjeu rjett og skipulega skrásettar í bók, er nefndin skal hafa til þess, löggilta af sýslunni.

3. grein.

Landamerkjaneindin skal safna öllum skýrslum, er fengizt geta, um merki milli jarða, lendna, afrjetta og ítaka, bæði innan hreppsins og á takmörkum hans. Eru allir eigendur og umráðamenn jarða, þeir er hlut eiga að máli, skyldir að skýra nefndinni sem sannast og rjettast frá öllu, er hjer að lýtur, og ljá henni til eptirsjónar skjöl um það efni. Svo eru og landamerkjaneindirnar skyldar að láta hver annari í tje allar þær skýrslur, er þær hafa og að gagni mega verða.

4. grein.

Nú þykist einhver eigandi eða umboðsmaður jarðar eigi við búinn að gefa landamerkjaneind þær skýrslur um merki jarðar sinnar, er hann ætlar sig geta fengið, og má landamerkjaneindin þá veita honum frest, þó eigi lengri en 12 mánaða frest, til að útvega sjer þau skilríki, er hann vantar. Skilríki þau, er síðar kunna fram að koma, má nefndin eigi taka til greina.

5. grein.

Þá er landamerkjaneind hefir fengið þær skýrslur, er fengizt geta, um landamerki allra jarðeigna í hreppnum, skal hún kveðja eigendur og aðra umráðamenn jarðanna innan hrepps, og þá er land eiga að takmörkum hreppsins, til fundar með nægum fyrirvara. Skulu landamerkjaskýrslurnar þar bornar saman og landsdrottnum gefinn kostur á að segja álit sitt um þær. Að því gjörðu skal landamerkjaneindin rita í landamerkjaskrá hreppsins nákvæma lýsingu á merkjum hverrar jarðar fyrir sig, og geta við hverja jörð um öll ítök, er aðrir kunna að eiga í þá jörð, og einnig þau, er sú jörð kann að eiga í aðrar jarðir. Sömuleiðis skal geta um allan ágreining, er vera kann um merki milli einstakra jarða, við hverja þeirra fyrir sig. Skal landsdrottinn gefinn kostur á að rita nafn sitt undir landamerkjalyýsingu jarðar sinnar í landamerkjaskránni og öðrum þeim, er lönd eiga til móts við hann með þeim athugasemdum, er þeir kynnu að vilja gjöra.

6. grein.

Landamerkjaneindirnar skulu leitast við að miðla málum og koma sættum á milli landsdrottna, þar sem ágreiningur er um landamerki. Þær skulu og sjá um, að merki sjeu á haganlegasta hátt gjörð skýr og glögg, þar sem þau eru óljós. Eru eigendur og umboðsmenn jarða skyldir til að hlýða fyrirmælum nefndanna í þessu, og hvílir jöfn skylda á báðum þeim, er lönd eiga saman, til að gjöra glögg merki sín í milli, enda skulu þeir vinna að því í sameiningu. Þar sem engin föst merki eru gjörð af náttúrunni, skal reisa upp stóra marksteina, eða hlaða stæðilegar vörður á landamerkjum, nema menn verði ásáttir að hlaða merkigjarð landa í milli.

7. grein.

Geti landeigendur eigi komið sjer saman um, hvernig marksteina eða vörður skuli setja jarða í milli, skal landamerkjaneindin öll, eður að minnsta kosti einhver nefndarmanna, er hún til þess kys, fara á merkin og segja fyrir hversu merki skal setja.

Nú vilja menn skipta einhverri jörð milli tveggja eður fleiri, sem hafa hana til afnota, og skal landamerkjaneindin gjöra þau skipti, og rita þau eins og hver önnur landamerki í landamerkjaskrá hreppsins.

8. grein.

Þá er einhver breyting er gjörð á landamerkjum jarða með dómi eða samningi, svo sem ef land eða ítaka er lagt frá einni jörð til annarar, skal gefa landamerkjaneind þeirri, er hlut á að máli, um það greinilega skýrslu, og ritar nefndin breytingu þessa í landamerkjaskrá hreppsins.

9. grein.

Landamerkjaneindir hreppanna skulu senda sýslumanni eptirrit af landamerkjaskrá sínunum, og ritar sýslumaður þær í landamerkjabók sýslunnar.

Ár hvert á manntalsþingi skulu landamerkjaneindir hreppanna sýna sýslumanni skrár sínar, en hann lítur eptir að þær sjeu rjett samdar, og eigi undan fellt að rita í þær, það sem rita ber.

10. grein.

Þeir menn allir, sem í landamerkjaneindir eru kvaddir, skulu hafa að launum fyrir starfa sinn 2 krónur af sveitarsjóði um dag hvern, sem þeir verja til að skrásetja landamerki hreppsins og að auki hæfilega þóknun fyrir ritföng; svo skal og borga hina löggiltu landamerkjaskrá hreppsins af sveitarsjóði. Allar ferðir landamerkjaneinda til að skoða merki eður skipta jörðum, borga þeir landsdrottinn er hlut eiga að máli. Fyrir eptirrit á landamerkjaskrá borga og þeir, er þeirra beiðast, venjuleg ritlaun.

11. grein.

Í sýslu hverri skal sýslunefndin kjósa 3 menn í nefnd, til þess að athuga og skrásetja landamerki milli sýslna; sýslumaður annast um kosningu nefndarinnar.

12. grein.

Landamerkjaneind sýslunnar skal skrásetja landamerki af rjetta, almenninga og eyðijarða, þeirra er á heiðum liggja, ef þau tilheyra 2 mönnum eða fleiri, hreppsfjelagi eður stærra fjelagi í sýslunni, og skal þess getið, ef einstakir menn innan eður utan sýslu, eður fjelög utansýslu eiga ítök eður önnur hlynnindi í löndum þessum.

Þegar nefndin hefir lokið þessum starfa, sendir hún jafnskjótt útskrípt af skrásetning sinni til landamerkjaneinda sýslna þeirra, er lönd eiga á móti, og skulu þær, eptir að þær hafa yfirvegað merkjaskrána, gefa hinni merkjaneindinni til kynna, hvort hún

samþykkir landamerkjaskrána, eður eigi. Verði hlutaðeigandi landamerkjanefndir sýslanna ásáttar um landamerkin, sendir hvor þeirra sínum sýslumanni landamerkjaskrána, og ber hann hana undir álit sýslunefndarinnar; samþykki sýslunefndin merkjaskrána, færir sýslumaður hana inn í landamerkjabók sýslunnar.

Nú verður ágreiningur um landamerki milli sýslna, og skulu þá landamerkjanefndirnar gefa það til kynna, hvor sinni sýslunefnd, sem þá annast um að ágreiningnum sje ráðið til lykta.

13. grein.

Þegar svo stendur á, að afrjettarland eða almenningur liggur á móti einstakra manna landi eða einstakra manna löndum í annari sýslu, þá skal sýslumaður senda hlutaðeigandi hreppsmerkjanefnd útskrift þá, sem honum hefir verið send frá annari sýslu, og tekur þá hreppsmerkjanefnd sú við málefninu og meðferð þess eptir lögum þessum, en hlutaðeigandi sýslunefnd annast skyldu sína eptir niðurlagi næstu greinar á undan.

14. grein.

Í sýslu hverri skal vera löggilt bók, sem sýslumaður annast, og skal hann í samverki með landamerkjanefnd sýslunnar færa inn í bók þessa öll landamerki sýslunnar, bæði einstakra jarða og afrjetta eða almenninga, jafnframt og þau eru fast ákveðin, og skal sjerstakur kaflí í bókinni ætlaður fyrir landamerki afrjetta og almenninga; í bókinni skal vera efnisyfirlit eða registur, sem sje aukið, jafnótt og landamerkjaskrár eru innfærðar í bókina.

15. grein.

Landamerkjanefndir sýslanna skulu fá borgun fyrir starfa sinn, sjerhver nefndarmaður 3 kr. fyrir hvern dag, er hann ver til nefndarstarfa, og greiðist borgun þessi úr sýslusjóði; svo skal og greiða ritlaun, og einnig borgun fyrir landamerkjabók sýslunnar úr sýslusjóði.

II. KAFLI.

Um gjörðardóma í landaþrætumálum.

16. grein.

Nú vill einhver (landamerkjanefnd, eigandi eður ábúandi) láta rjetta landamerki gagnvart öðrum, og skal þá þegar tilkynna það sýslumanni, þeim er í hlut á og tilkynnir hann það jafnskjótt þeim er rjettir eru málspartar til móts. Byður sýslumaður því næst hvorutveggju málspörtum, að þeir nefni 8 menn í gjörðardóm, sína 4 menn hvor málspartur, en 1 mann skal sýslumaður nefna og er hann sá 9., og skal hann jafnan vera valdamaður og stýra gjörðardóminum. Um leið og sýslumaður byður málspörtum að nefna menn í gjörðardóm, skýrir hann þeim frá, hvern hann hefur nefnt, því jafnan skal fyrst nefna oddamann. Á hálfsmánaðar fresti skulu málspartar hafa tilkynnt oddamanni hverja þeir hafa nefnt og skulu þeir gjöra þetta brjeflega. Ekki má þá nefna í gjörðardóm er sjálfir eru málspartar, eður að einhverju viðriðnr málið og eigi venzlamenn þeirra hina nánustu, og enga aðra má nefna í gjörðardóm en þá, er alþekktir eru að ráðvendni.

Nú vill annarhvor málspartur ekki nefna menn í gjörðardóm, þótt honum hafi verið um boðið, enda hafi hann eigi gjört það innan ákveðins tíma, og skal þá sýslumaður nefna fyrir hann menn jafnmarga og málspartur skyldi nefnt hafa.

17. grein.

Rjett er málsaðilum að nefna 4 menn úr gjörðardómi, sína 2 menn hverjum máls-

parti, því 5 menn skulu jafnan vera í hverjum gjörðardómi. Ekki má oddamaðinn nefna. Skýra skulu málspartar oddamanni brjeflega frá, hverja þeir nefna úr gjörðinni og skal hann þegar tilkynna þeim er úr voru nefndir. Hálfum mánuði áður en heyja skal gjörðardóm, skulu málspartar hafa nefnt menn úr gjörðinni. Nú vill annarhvor málspartur ekki nefna menn úr gjörðinni, og er þeim þá rjett, er úr vill nefna, að ryðja úr fyrir þá báða.

18. grein.

Nú eru menn nefndir úr gjörðardómi, eptir því sem hjer er mælt, og skal þá oddamaður skora á málsparta og þá er í dóminum eiga að vera, að ganga á landamerki á ákveðnum degi; gjöra skal oddamaður þetta brjeflega og með nægum fyrirvara. Nú mætir annarhvor málspartur eigi fyrir gjörðardómi eða hvorugur, eður neinn af þeirra hendi, og hafa þeir verið löglega tilkvaddir, og skal þó allt að einu ganga á landamerki og heyja gjörðardóminn. Áður gjörðardómsmenn ganga á landamerki, skulu þeir vinna eið, en þannig skulu þeir hann vinna: þeir rita allir nöfn sín fullum bókstöfum undir lögákveðið eiðspall. Skal sýslumaður rita slík eiðspjöll að upphafi í gjörðarbók gjörðardómsmanna, og skal hann senda bókina oddamanni, um leið og hann nefnir hann til gjörðar.

Ekki skal ganga á landamerki nema jörð sje auð og landsnytjar sýnilegar, hverjar eru.

19. grein.

Þá er gjörðardómsmenn ganga á landamerki, skulu þeir vandlega að hyggja, hversu þeir megi rjetta þau; skulu þeir það eina af ráða og upp kveða, er þeir hyggja rjettast og sannast svo sem þeir hafa bezt vit á. Jafnóðum og gjörðarmenn ganga á merkin og rjetta þau, skulu þeir gjöra bráðabyrgðarmerki alstaðar þar er þurfa þykir. Þegar gengið hefir verið á landamerki, kveður oddamaður gjörðarmenn til að ganga um hrið á afvikinn stað til að íhuga gjörð sína og koma sjer saman um hana og hversu þeir skuli henni upp segja. Gjörðarmenn skulu þann til nefna að segja upp gjörðinni, er þeim þykir bezt til fallinn. Oddamaður skal bóka gjörðina í gjörðarbókina, og fá þeim í hendur, er upp skal segja. Nú greinir gjörðarmenn á, og skal þá atkvæðafjöldi ráða málalokum; skulu þeir, er sammála eru um gjörðina, rita fullum stöfum undir hana nöfn sín, áður henni er upp sagt.

Að loknum gjörðardómi tekur oddamaður við gjörðarbókinni aptur, skal hann varðveita hana og færa sýslumanni, þegar er hann er heim kominn frá gjörðardóminum.

20. grein.

Fyrir gjörðardóminum skulu hvorirtveggju málspartar framfæra með greind og stillingu, allt það er þeir hyggja sjer til málsbóta, svo og leiða vitni, ef þeir hafa þau, og skal bóka framburð þeirra. Yfir höfuð skal oddamaður annast um að gjörðarmenn vanti engar þær skýrslur eða skilríki, er fengizt geta og nauðsynlegar eru til að heyja rjettan dóm. Skyldir eru sýslumenn og landamerkjanefndir, að láta gjörðarmönnum í tje allar þær skýrslur, er þeir óska og þær hafa og skal oddamaður skora á þær um þetta áður gengið er á landamerki.

Sýni einhver gjörðardómsmönnum mótstöðu í orði eður verki, eður beiti ofbeldi móti þeim, skulu þeir sæta sektum frá 25—200 krónur, enda vinni þeir ekki til þyngri hegningar eptir öðrum lögum.

21. grein.

Gjörðarmenn skulu hafa 3 krónur hvern þann dag, er þeir þurfa til að ganga á landamerki; fyrir bókun skal oddamaður hafa ákveðin ritlaun. Borga skulu málspartar hvor fyrir sig þeim mönnum, er þeir hafa nefnt, og heyja skulu gjörðardóm; oddamanni borga málspartar í sameiningu. Nú hafa þeir, er borgun skyldu greiða, eigi lokið henni 14 dögum eptir gjörðardóm, og skal þá sýslumaður taka hana lögtaki, ef hlutaðeigendur krefjast þess.

13.

Frumvarp

til laga um sölu jarðarinnar Arnarness í Eyjafjarðarsýslu
frá Einari Ásmundssyni, 1. þingmanni Eyfirðinga.

Stjórnarherra Íslands er veitt heimild til að selja jörðina Arnarnes í Eyjafjarðarsýslu leiguliða þeim, er á jörðinni býr, fyrir 3200 krónur að minnsta kosti.

14.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um kirkjugjald af húsum.

Í 5. gr.: 18. breytist í: 1880.

H. Kr. Friðriksson. Hjálmur Pjetursson. Guðmundur Einarsson. Páll Pálsson, pr.
Þórður Þórðarson. Þorsteinn Jónsson.

15.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um kirkjugjald af húsum.

Frá Þórði Þórðarsyni, Hjálmi Pjeturssyni, H. Kr. Friðrikssyni, Guðmundi Einarssyni,
Páli Pálssyni, presti, og Þorsteini Jónssyni.

Við 1. grein: Að í staðinn fyrir orðin: „fylgja eigi“ komi: „eru eigi notuð við ábúð á“.

16.

Fyrirspurn.

2. þingmaður Árnassýslu, óskar að mega spyrjast fyrir hjá hinum háttvirta landshöfðingja um, hve nær vænta megi að reglugjörð fyrir hreppstjóra verði fullsamin, og hvað komi til þess, að stjórnin enn ekki hefur lagt fyrir þingið frumvarp til laga um að útvega þessum embættismönnum laun.

Frumvarp

til laga um löggiltan verzlunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi,
frá Páli Pálssyni, 1. þingmanni Skaptfellinga.

Við Jökulsá á Sólheimasandi í Vesturskaptafellssýslu skal vera löggiltur verzlunarstaður frá 1. janúar 1880.

Frumvarp

til
landbúnaðarlaga fyrir Ísland.

I. kap.

Um skipting á jarðeignum.

1. grein.

Jarðir eru býli þau, er sjerskilið land fylgir, en eigi skal þó land það vera minna en 1 hundrað. Minni býli eru þurrabúðir. Hjáleigur eru hlutar úr jörðum, en eigi jarðir sjer, nema þær hafi sjerskilin landamerki og sjerskilinn dýrleika.

2. grein.

Afrjettir eru lendur þær, er hafðar eru til uppreksturs handa geldpeningi og hrossum. Afrjettir skulu jafnan heyra undir einhverja jörð, hrepp eða sveit. Almenn-ingar eru sjerskyldar lendur, sem allir hafa jafnan rjett til.

II. kap.

Almenn landsrjettindi.

3. grein.

Hverri jörð fylgir land allt innan ákveðinna ummerkja, nema einhver hluti þess sje með lögum frá kominn, og allar landsnytjar, svo sem eru: gróði jarðar og ávöxtur, allar ár, lækir og vötn, steinar og málmar, sem í því landi finnast, allar veiðar fugla, fiska og dýra þeirra sem eigi eru friðheld að lögum, og allur reki, nema hann með lögum sje frá kominn. Þó er þetta þeim takmörkum bundið, sem síðar segir.

4. grein.

Nú skilur merkiá lönd manna, og á þá hver þeirra, sem land á að ánni, út í miðjan árfarveg. Brjóti áin af öðruhvorum landi, skulu landamerki haldast sem áður, og hver landeigandi eiga út í miðjan hinn forna árfarveg, en því landinu, sem af brýtur, skal fylgja það af ánni, sem upp á það gengur. Nú brýtur áin öll upp á annaðhvort land, og á þá sá alla ána, sem land á. Brjóti á landskika af landi manns, svo hólmi verði af, þá á hann landið sem áður. Heimilt er þeim, sem land eiga að ánni, að veita henni aptur í sinn forna farveg án leyfis þeirra, sem land eiga á móti.

5. grein.

Ef tvær jarðir eða fleiri liggja að stöðuvatni, þá á hver þeirra jafnlangt út á vatnið frá sínu landi, þó eigi lengra en sextíu faðma. Sje nokkuð um fram af vatninu,

þá er það almenningur, nema svo sje, að veiði í því heyri undir sjerstakar jarðir eða sjerstakar sveitir eptir fornri venju. Rjett er, að eyjar þær, hólmar og sker, sem í vatninu liggja, eigi jafnlangt út frá sjer. Nú á einhver eyjar, hólma eða sker fyrir annars manns landi, og er sunðið á milli mjórra en hundrað faðma tólfrætt, og á þá hver þeirra út á mitt sunðið.

6. grein.

Netlög er hluti lands bæði í sjó og vötnum. Það eru netlög í sjó sextíu faðma beint út frá landi, og skal mæla frá því, er fjarar mest út með stórstraum. Netlög fylgja og eyjum, hólum og skerjum í sjó og vötnum svo sem á meginlandi.

7. grein.

Á landi skulu veiði ráða rjett landamerki hvernjar jarðar, og í sjó og vötnum á landeigandi alla veiði í netlögum sinnar jarðar. Svo skulu og veiði-ítök þau, er menn hafa fengið að lögum fyrir utan landeign sína, standa óröskuð að öllu. Nú eiga fleiri menn jörð saman, og er henni skipt í parta eptir merkjum, og fer þá svo um veiði á hverjum parti, sem á heilli jörð væri. En ef ekki er skipt jörðu eptir merkjum, þá er öllum eigendum veiði jafnheimil á þeirri jörð, eptir því sem hver á tiltölu til, nema þeir hafi gjört annan samning sin á milli, og skal hann þó eigi lengur haldast, en þeir eiga jörð saman.

8. grein.

Ef jarðir liggja svo tveim megin að fjörðum, vikum eða sundum, að ekki sje hundrað faðma tólfrætt á milli, þá á hver jörð veiði út á miðjan fjörðinn, vikina eða sunðið. Á afrjettum, sem fleiri menn eiga saman, eiga allir jafna tiltölu til veiði, sem þann afrjett eiga. Á almenningum er veiði jafnheimil öllum mönnum.

9. grein.

Enginn jarðeigandi má skilja að veiðirjettinn og lóðina, og skal veiðirjetturinn fylgja jörðum, þá er þær eru byggðar, sem notkunarrjettur, er eigi verður frá jörðunni skilinn. Leiguliði má eigi láta aðra nota veiði á ábýlisjörð sinni að staðaldri án leyfis landsdrottins, nema það sje heimilað með byggingarskilmálunum. Ef fleiri en einn ábúandi eru á einni jörð, fer svo um veiði á henni, á meðan sambúð þeirra stendur, sem áður segir, þá er fleiri eiga jörð saman.

10. grein.

Hvervetna þar er æður, endur eða aðrir varpfuglar leggja eggjum í landi manns, þá á landeigandi varpið. En láta skal hann friðlýsa eggveri sínu á hverju ári á því manntalsþingi, sem jörð hans á sókn að.

11. grein.

Selalátur og selalagnir eru hluti lands, og skal friðlýsa þeim sem eggverum.

12. grein.

Ef við rekur á fjöru manns, skal hann marka hann sínu viðar-marki, og skal hann áður hafa látið þinglýsa því á því manntalsþingi, er hann á sókn að, ella er viðar-mark hans ógilt. Rjett er, að einn maður hafi reka en annar land, ef svo hefir verið um samið milli þeirra. Nú hefir maður eignast reka á landi annars manns að lögum og er eigi ákveðið, hvað hver skal hafa af rekanum, á þá landeigandi öll álnarlöng kefli og smærri, en rekamaður allan við annan og hvali þá, er þar rekur upp, án þess menn valdi. Landeigandi á þar á móti allan reka annan, svo sem fugla, fiska, þara, og svo hlut í hvölum þeim, er þar eru fluttir á land, eða reknir upp af mönnum.

13. grein.

Ef hval rekur á fjöru manns, þá skal hann festa hvalinn þeim festum, er hann má traustastar til fá. Skal hann leiða nábuá sína til að sjá, að hann hefir hvalinn festan, svo sem honum var framast unnt, og er þá hvalurinn eign þess, er reka á. Nú tekur hvalinn út og rekur upp á annars manns fjöru, og á þá sá hvalinn eigi að síður, sem fyrstur festi hann, eða sá, er þar átti reka, ef hann getur leitt að því tvö skilrík vitni, að hann hefir fest hvalinn fulltraustum festum; þó skal eigandi fjöru þeirrar, er hvalinn rak síðar upp á, eignast sjöttung hans, hafi hann fest hann fulltryggum festum, áður en eigandi kom sjálfur til.

14. grein.

Nú rekur hval á land manns, sem skot er í með þinglýstu marki, og á þá sá helminginn, sem skot á, en rekaeigandi helminginn. Þekki rekaeigandi, hver skotið á, skal hann þegar senda til skotmanns, ef hann er eigi lengra burtu en þingmannaleið, til til að láta hann vita um hvalrekann. Sje skotmaður í meiri fjarlægð, skal rekaeigandi hirða hlut hans og koma í fullt verð, og gjöra honum skil fyrir í ákveðinn tíma, en fulla borgun skal hann fá af hvalverðinu fyrir ómök sín og tilkostnað. Nú þekkist skotið eigi, eða skotmaður verður ekki fundinn, þá skal rekaeigandi segja lögreglustjóra eða hreppstjóra til skotmannshlutar, sem þá hirðir hann, eins og áður segir um rekaeiganda, og skal þá lýsa skotinu hið fyrsta í því blaði, sem löggilt er til að birta í almennar auglýsingar. Hafi enginn leitt sig að skotinu á 3 árum frá því að hvalinn rak, fellur skotmannshlutar til rekaeiganda.

15. grein.

Ef hvalur finnst dauður fjær netlögum, en fimm hundruð faðma tólfræð, og er fluttur á land, þá eignast landeigandi helming þess hvals, en flytjendur hinn helminginn. Ef skot finnst í þeim hval, sem þinglýst mark er á, þá á skotmaður einn þriðjung, landeigandi annan, og flytjendur hinn þriðja. Nú finnst hvalur nær netlögum, en þegar var sagt, og skal flytja hann hið beinasta til lands, þar sem óhætt sje að festa hann, og á þá landeigandi tvo hluti þess hvals, en flytjendur þriðjung. Ef skot finnst í þeim hval, á landeigandi að eins helming hans, en skotmaður og flytjendur fjórðung hvorir. Svo er og um hvað annað, sem finnst nær netlögum en fimm hundruð faðma tólfræð, og flutt er til lands, að landeigandi á tvo hluti, en flytjendur þriðjung, sje það ekki annara manna eign.

16. grein.

Ef menn reka hvali á land, þá eignast landeigandi þriðjung, en þeir, sem að restri standa, tvo hluti. Sjeu hvalir teknir nær netlögum en fimm hundruð faðma tólfræð, og unnir eða reknir á land, þá eignast landeigandi helming þeirra hvala, en þeir, sem þá unnu, hinn helminginn.

17. grein.

Ef vogrek ber að landi, þá skal sá, er gæta skal reka á þeim stað, bjarga því og skýra þegar hreppstjóra frá, og tilkynnir hann það lögreglustjóra, svo sem fyrir er mælt í lögum. Nú hefur eigandi vogreksins eigi spurzt upp, eptir að því hefur verið lýst og að öðru leyti farið með það á lögskipaðann hátt, þá eignast rekaeigandi vogrekið eða andvirði þess.

Ákvörðun þessi nær ekki til þeirra vogreka, sem getið er í opnu brjefi 4. maí

1778, 1. gr., og skal framvegis með þau fara eins og fyrir er mælt í tjeðri lagagrein og lögum um skipaströnd 14. jan. 1876, 22.—25. gr.

III. ka p.

Um sameiginleg rjettindi jarða.

18. grein.

Ef maður vill veita á eða læk, sem sprettur upp í landi hans, eða rennur gegn um það, úr farvegi sínum á engi sitt, eða til einhverrar annarar notkunar, þá skal hann, ef hann á ekki einn allt vatnið, leita um það samþykkis granna sinna, þeirra er neðar búa með ánni eða læknum. Synji þeir honum samþykkis, eða þeir binda það þeim skilyrðum, sem honum þykja óaðgengileg, má hann beiðast þess að sýslumanni, að hann kveðji til svo marga óvilhalla menn, sem honum þykir hæfa, til þess að rannsaka málefnið og kveða á um, hvort vatnsveitingin verði leyfð, og ef svo er, á hvern hátt hana skuli framkvæma. Kostnaðinn við þetta greiðir beiðandi. Gjöri nokkur vatnsveiting á annan hátt en hjer er sagt, skal hann skyldur að veita vatninu aptur í sinn forna farveg, ef því verður við komið og nágrannar hans krefjast þess, og hvernig sem fellur gefa þeim, er hlut eiga að máli, fullt endurgjald eptir mati óvilhallra manna fyrir þann skaða, er þeir hafa beðið af vatnsveitingu hans.

Sama er og ef merki á skilur land manna, og nokkur þeirra, sem land á að ánni, vill veita henni á sitt land, en hinir, er land eiga á móti, synja honum um það.

19. grein.

Ef fleiri menn eiga á saman, þá má hver þeirra veiða fyrir sínu landi út í miðjan árfarveg.

20. grein.

Hver maður má gjöra veiðivjel í sinni á, og gjöra þó svo, að fiskur megi fara upp að á hverri. Nú hefir einhver þvergirt á eða lagt garð eða fasta veiðivjel lengra en út í miðja á, og á hann ekki einn alla veiði í ánni, og er þá öll sú umbúð óhelg fyrir broti. Sjeu kvíslar fleiri í einni á, má enga þeirra þvergirða nema þar sje minni fiskiför, en í hinum kvíslunum, eða sá er þvergirðir, eigi einn alla veiði í ánni. Ef móti þessu er brotið, er sú þvergirðing óhelg fyrir broti.

21. grein.

Ef hvalur kemur á merki það, er skilur fjörur manna, þá á hálfan hvor þeirra, ef sumur liggur á merkinu, þó meiri sje öðru megin. Sama er um annan reka, flutninga og allt annað er kemur á fjörumark.

IV. ka p.

Um lögkvaðir á jörðum.

22. grein.

Ef kirkja, þinghús, sæluhús, fjárrjettir eða aðrar byggingar, sem ætlaðar eru til almenningsparfa, standa á jörðu manns, er landeigandi skyldur að leyfa að taka torf og grjót á jörð sinni, svo sem með þarf þessum byggingum til viðhalds og endurbyggingar; en ef efni þau, sem nú voru nefnd, er eigi að fá nema á engi eða túni, eða þar sem landeiganda eða ábúanda er mein að, þá skal það sveitarfjelag, sem í hlut á, bæta það að fullu, eptir samkomulagi eða óvilhallra manna mati. Ef kirkjur, þinghús, sæluhús, fjárrjettir, eða aðrar þær byggingar, sem ætlaðar eru til almenningsparfa, eru fluttar af

eiðni jörð á aðra, eða ef þörf krefur, að þær sjeu byggðar að nýju á einhverjum stað, þá er landeigandi skyldur að leggja þar land til; en ef það spillir túni hans, engjum eða skógi, eða það að öðru leyti er honum til meins, þá skal bæta honum það svo sem áður segir.

23. grein.

Sömuleiðis er hver skyldur að leggja land sitt til undir alfaravegi, er þar á yfir að leggja, og eins efni í þá og til viðhalds þeirra. En sje vegur lagður yfir engjar eða skóga, eða svo nærri, að það valdi skemmdum, þá skal bæta landeiganda það að fullu, eptir óvilhallra manna mati.

24. grein.

Enginn getur meinað öðrum að lenda skipi við land ábýlisjarðar sinnar, nema þar sem eru friðlýst varplönd, bera þar farm á land og búa svo um, að hvorutveggja sje óhætt. En bæta skal skipsráðandi ábúanda að fullu og eptir óvilhallra manna mati, ef hann eða skipverjar hans gjöra þar nokkurn usla eða átroðning, og að auki sektir 5—50 krónur, ef lent er í varplandi.

25. grein.

Sömuleiðis er hver maður skyldur að ljá þeim mönnum húsaskjól, sem ber að húsum hans á vetrardag að kvöldi dags, og beiðast gistingar, enda sje eigi almennt gestgjafahús svo nærri, að þangað sje fært að ná hið sama kvöld. Ef eigi er fært veður næsta dag, skal gestum heimilt húsaskjól, og þangað til að þeim er óhætt að fara en eigi er ábúandi skyldur að veita þeim nokkurn beina nema móti borgun. Ef mönnum er úthýst á vetrardag, þá varðar það 2 króna sekt, og ef auðsætt þykir, að sá sem úthýst var, hefði getað beðið heilsu eða líftjón af því, þá fer um það, sem segir í saka-lögum.

26. grein.

Enginn getur meinað ferðamönnum að æja hrossum í landi ábýlisjarðar sinnar, allt að dægri í senn, nema þar sem er tún eða engi. Nú er jörð í þjóðbraut, og verður fyrir tilfinnanlegu tjóni af ágangi ferðamanna, og er þá ábúanda heimilt, að bera sig upp um það við hlutaðeigandi sýslunefnd. Og ef sýslunefnd virðist umkvörtun hans á rökum byggð, skal hún ákveða hæfilegt hagagjald fyrir hvert það hross, sem áð er í landi jarðarinnar, svo það nemi hálfu dægri eða meira. En ábúandi heimtar sjálfur hagagjaldið að ferðamönnum.

V. ka p.

Um ítök í annara manna lönd.

27. grein.

Ítök í annara manna lönd skulu haldast með þeim hætti, sem lög hafa verið. Það eru ítök, er menn eiga í annara manna löndum: engi, skógur, hrisrif, mótak, veiði, rekar eða hverjar aðrar landsnytjar sem eru, en eiga þar þó eigi land undir. Nú eignast maður ítak í annars manns landi, og skal gjöra um það brjeflegan gjörning og lýsa þar nákvæmlega ítakinu með ummerkjum eða nytjum þeim, sem ítakið veitir eiganda. Skal þinglýsa þessum gjörningi, sem öðrum heimildarskjölum.

28. grein.

Ef maður á engja-ítak á annars manns landi, þá má landeigandi eigi beita þangað fjenaði frá því 6 vikur eru af sumri og þar til búið er að slá það og hirða að

öllu, en alla beit á hann þar aðra tíma árs. Ítakseigandi skal láta vinna ítakið næst á eptir túnaslætti, nema öðruvísi um semji með honum og landeiganda. Heimilt er ítaks-eiganda að veita á það vatni, ef hann fær því viðkomið, og má hann taka torf og grjót í ítakinu sjálfu í þær stíflur og girðingar, er með þurfa til að koma vatni yfir það, en bæta skal hann landeiganda jarðarspjöll þau, er kuana að verða að vatnsveitingu hans, eptir óvilhallra manna mati.

29. grein.

Þegar ítakseigandi flytur heyið á burt af ítakinu, er honum heimilt að fara þang- að til og frá með hross sín, og eigi skal hann beita þeim þar meira en þörf er á. Heimilt er honum að setja heyið saman í ítakinu, ef hann vill, en þá skal hann flytja það á burtu hinn næsta vetur. Eigi má hann rista torf á heyið í ítakinu, og engin jarðarspjöll gjöra, þau er landeiganda verði mein að, nema hann leyfi.

30. grein.

Ef maður á skógarítak á annars manns landi, skal kann nota það, eins og fyrir er mælt um þá, er skóg eiga á sinni eigin jörðu (sbr. 121. gr.). Ítakseigandi má taka kolagrafir í ítakinu, til að brenna í við þann, er hann vinnur þar, til kola, en byrgja skal hann grafirnar aptur, þá er hann hefur notað þær í hvert skipti. Afkvisti og kolvið má hann flytja á burtu og nota sjálfur, en hvorki má hann láta kol nje skógar- affall liggja vetrarlangt í ítakinu, nema landeigandi leyfi. Landeigandi á alla beit í ítakinu, þegar fjenaður bítur meira gras en við, en þegar hann bítur meiri við en gras, á ítakseigandi beitina.

31. grein.

Hvervetna, þar sem menn eiga önnur ítök í lönd annara manna, skal það vera aðalregla, að ítakseigandi má eigi gjöra nokkur þau jarðarspjöll, sem landeiganda verði mein að, nema hann leyfi. Nú synjar landeigandi leyfisins, og skal þá ítakseigandi kveðja 2 óvilhalla menn til að álíta, hvort hann þurfi að vinna jarðarspjöll í ítakinu, til að geta ræktað það eða notað, og verði svo metið, má hann láta vinna verkið, en bæta skal hann þá landeiganda að fullu fyrir jarðarspjöllin.

VI. kap.

Brot á landrjettindum.

32. grein.

Ef maður vinnur einhver spjöll á landi annars manns, svo sem gjörir þar jarðrask, skemmir hús, girðingar eða önnur mannvirki o. s. frv., þá skal hann bæta ábúanda jarðarinnar skaðann að fullu eptir óvilhallra manna mati, og greiða að auki 5—50 króna sekt, eptir málavöxtum. En ef brotið varðar þyngri hegningu, fer um það, sem segir í sakalögum.

33. grein.

Ef maður tekur í annars manns landi og fjenýtir sjer nokkurn afgróða eða ávöxt jarðar, eða nokkur þau auðæfi, sem finnast í jörð eða á, og landi eiga að fylgja, enda varði brotið eigi hegningu eptir sakalögum, þá skal hann skila landeiganda því aptur, eða ef hann hefur eytt því, borga það fullu verði eptir óvilhallra manna mati. Auk þess skal hann greiða 5—50 króna sekt eptir málavöxtum.

34. grein.

Sama er og, ef maður spillir fyrir öðrum veiði í ám eða vötnum, eða veitir vatni inn á

annars manns land, svo skaði verði að, eða tekur frá öðrum vatn úr merkiá, svo sá, er ána á á móti, getur eigi notað hana, eða ef maður veiðir eða lætur veiða meira en að sínum hluta í þeim ám eða vötnum, er hann á í sameiningu við aðra menn, þá skal hann bæta það að fullu þeim, sem fyrir skaða verður, og gjalda sektir að auki, svo sem áður segir.

35. grein.

Eigi má maður reka pening sinn til beitar nær annars manns landi, en tvö hundruð faðma tölfræð, nema peningurinn sje hafður í höptum eða setið yfir honum, eða vatnsföll, gil, girðingar, eða einhverjar aðrar fyrirstöður greini lönd manna, sem hamli því, að peningurinn gangi inn yfir landamerki. Enginn má heldur byggja nær annars landamerkjum, en nú var sagt, sel, beitarhús, fjárrjettir eða nokkur önnur peningshús, nema það hafi staðið þar áður, eða sá, sem land á á móti, leyfi.

36. grein.

Ef maður rekur pening sinn inn á annars manns land til beitar, eður nær landamerkjum, en nú var sagt, og gengur peningurinn þegar yfir landamerki, þá má sá, er fyrir beitinni verður, í fyrsta skipti taka þann pening og færa eiganda hann heim. Á þá eigandi að greiða fullt endurgjald fyrir heimreksturinn og skaðann, er hann hefur beðið af beitinni. Nú kemur peningur aptur inn á land nágrannans fyrir þessar sakir, og er honum þá heimilt að setja þann pening inn. Sama er og, ef peningur annars manns skemmir girðingar eður túngarða eður stekkur yfir slíkar girðingar, enda sjeu þær í fullgildu standi.

37. grein.

Hvervetna, þá er fjenaður er þannig settur inn, á eigandi þann kost, að leysa hann út aptur, og skal hann þá greiða hálfa alin fyrir hverja sauðkind og geitkind, en tvær álnir fyrir hvern stórgrip. Heimilt er þeim, er pening hefur inn sett, að halda honum eða svo miklu af honum, sem útlausnargjaldinu nemur, þar til því er lokið að fullu.

38. grein.

Nú hefur maður sett fjenað inn, og skal hann þá samdægurs gjöra eiganda aðvart um það. Hann skal ætla fjenaðinum nóg húsrúm, og skal hann ábyrgjast, að hyorki falli hús á fje, nje það troðist undir fyrir húsþröng, en eigi varðar honum við lög, þó skepnur stangi hver aðra til bana, eða farist af þeim orsökum, sem honum verður eigi gefin sök á. Sje málnytupeningur settur inn, skal mjalta hann á hverju máli, og eignast sá málnytuna, sem inn setti. Nú kemur eigandi eigi strax að vitja penings síns, og skal sá, er inn setti, geyma hann í 3 daga, og gefa honum hey, ef með þarf, en fá skal hann allan þann kostnað endurgjöldinn ásamt útlausnargjaldinu. Hafi eigandi eigi vitjað penings síns á 3. daga fresti, er þeim, er inn setti, heimilt að selja hann fram til uppboðs eða svo mikinn hluta hans, að hann fái allan kostnað sinn endurgjöldinn, ásamt útlausnargjaldinu. Hinn peninginn, sem eftir er, skal færa eiganda heim, og borgar hann þá endurgjald fyrir heimreksturinn.

39. grein.

Ef maður tekur pening sinn, sem inn hefur verið settur, úr vörzlum annars manns að honum fornspurðum, og án þess að hafa greitt útlausnargjald fyrir, varðar það 10—50 króna sektum. Sje peningur kominn inn á annars manns land af þeim orsökum, sem getið er í 36. grein, en hefur þó ekki verið settur inn, má

eigandi ekki taka hann þar að hinum fornspurðnm, nema hann greiði honum fullt endurgjald fyrir skaða þann, er hann hefur af því hlótið. Eigi má maður reka annars pening úr sjálfs hans landi, svo til ógreiða verði eða skaða. Gjöri nokkur þetta, varðar það 2—10 króna sekt.

40. grein.

Ef nokkur tekur pening annars manns eða setur hann inn, þegar öðruvísi er ástatt en að framan er tilgreint, skal hann greiða fullt endurgjald fyrir þann skaða, er af því hlýzt og að auki 2—10 króna sekt.

41. grein.

Þegar brotin eru landrjettindi manns í öðrum tilfellum, en þeim, er hjer hafa verið nefnd, skal sá, er það hefur gjört, bæta skaðann að fullu, og ef hann hefur gjört það visvitandi, greiða að auki 5—50 krónur.

42. grein.

Til að meta skaðabætur fyrir brot á landrjettindum, nefnir kærandi einn mann og kærði annan, en ef þeir verða eigi ásáttir um, hverja nefna skal út, nefnir sýslumaður þá báða fyrir rjetti, og vinna þeir eið að gjörð sinni, ef krafizt verður.

VII. kap.

Um bygging jarða, og skyldur og rjettindi landsdrottins og leiguliða.

43. grein.

Hver, sem jörð á, er skyldur að leigja hana öðrum, ef hann notar hana eigi sjálfur, og láta hana vera í leigufæru standi, en geti hann ekki byggt jörðina, er honum heimilt að nýta sjer hana, sem hann vill. Rjett er, að sami maður búi á tveim jörðum eða fleiri, hvort sem hann á þær sjálfur eða leigir þær af öðrum, en við halda skal hann öllum húsum og mannvirkjum á útjörðunum í fullgildu standi, og eigi má hann láta tún nje engi spillast fyrir vanrækt eða hirðingarleysi. Svo skal hann gjalda skyldur og skatta til allra stjetta af útjörðunum sem heimajörðunni.

44. grein.

Hjáleigur, sem jörð fylgja, má leggja niður og sameina við höfuðbólíð, ef eiganda þykir það vel tilfallið, og sýslunefndin veitir samþykki til þess, og skal amtmanni jafnan skýrt frá, þegar svo er gjört.

45. grein.

Það er komið undir samkomulagi milli landsdrottins og leiguliða, hvað langur ábúðartíminn skuli vera og skal það ætíð tekið skýrt fram í byggingarbrjefinu; sje þetta eigi gjört, skal svo álíta, að jörðin sje byggð æfilangt, nema landsdrottinn sanni, að öðruvísi hafi verið um samið. Ekkja heldur ábúðarrjetti manns síns, en gipti hún sig aptur, missir hún þegar ábúðarrjettinn. Leigutíma skal jafnan telja frá fardögum til fardaga.

46. grein.

Ávallt er jörð er leigð, skal gjöra um það brjef, og er það byggingarbrjef fyrir jörðunni. Hafi landsdrottinn vænærkt þetta, skal svo álíta, sem jörðin hafi verið byggð með þeim skilmálum sem leiguliði kannast við, nema landsdrottinn sanni, að byggingarskilmálar hafi verið aðrir. Í hverju byggingarbrjefi skal ákveða landamerki jarðarinnar, og geta þeirra ítaka, er hún kann að eiga í annara manna lönd, svo og ef einhverjar

sjerstakar kvaðir eða ískyldur eru lagðar á hana. Svo skal og taka fram í byggingarbrjefinu, hverja landskuld greiða skal eptir jörðina og í hverjum aurum. Þar skal og ákveðið, hvað mörg innstæðu-kúgildi fylgja jörðunni, og hverja leigu greiða skal eptir þau, en aldrei mega fleiri innstæðukúgildi vera á jörð en svo, að 1 sje á hverjum 5 hundruðum, og eigi skal leiga hærri vera en 20 álnir eptir hvert kúgildi.

47. grein.

Af hverju byggingarbrjefi skal gjöra tvö samhljóða frumrit, og ritar landsdrottinn og leiguliði nöfn sín undir þau bæði. Heldur svo landsdrottinn öðru brjefinu, en leiguliði hinu.

48. grein.

Ef landsdrottinn byggir tveim mönnum sömu jörð eða jarðarpart, þá skal sá hafa ábúðina, er fyr var byggt, en landsdrottinn fái hinum jafngott jarðnæði, ella bæti honum allan þann skaða, er hann bíður af því, að hann komst ekki að jörðunni, eptir óvilhallra manna mati.

49. grein.

Eigi er jörð í leigufæru standi, nema henni fylgi öll nauðsynleg íbúðar- og geymsluhús, svo sem eru: baðstofa, búr, eldhús, bæjardyr, smiðja og skemma eða eitt-hvert annað geymsluhús. Um stærð húsanna fer eptir jarðarmagni, og því sem venja er í hverri sveit, en jafnan skulu húsín afhendast leiguliða í gildu og góðu standi, eða með fullu álagi. Eigi er hús í fullgildu standi, nema það sje með hurð fyrir og dyra-umbúnaði, og gluggum eptir þörfum. Baðstofa skal vera svo stór, að hún rúmi þá menn, sem þurfa til að vinna upp jörðina, og skulu henni fylgja nógu mörg rúmstæði fyrir þá menn, Peningshús skulu og fylgja hverri jörð, svo sem fjós fyrir þær kýr, sem tún jarðarinnar fóðrar, hesthús fyrir þau hross, er þurfa til að vinna upp jörðina, og sauðpeningshús eigi minni en svo, að taki helming þess fjár, er úttektarmennirnir álíta að jörðin fram flytji í meðalári.

50. grein.

Þá er leiguliðaskipti verða á jörðum, má viðtakandi taka til voryrkju, þá er hann vill, en eigi má hann flytja bú sitt á jörðina fyrri en í fardögum, nema fráfarandi leyfi. Fardagar eru þá, er sex vikur eru af sumri, og eru þeir fjórir; er fimmtudagurinn í sjöundu viku sumars fyrstur þeirra, en sunnudagurinn síðastur. Ef leiguliði er eigi kominn til jarðar að forfallalaus, þá er sjö vikur eru af sumri, eða hefur ekki gjört ráðstafanir til þess að tekið sje við jörðunni fyrir hans hönd, hefur hann fyrirgjört ábúðar-rjetti sínum, og lúki hann landsdrottni landskuld og leigur fyrir það ár, svo sem ákveðið var milli þeirra, en landsdrottinn má nýta sjer jörðina sem hann vill, eða byggja hana öðrum.

51. grein.

Fráfarandi skal hafa flutt allt bú sitt á burt af jörðunni hinn síðasta fardag, nema viðtakandi leyfi, að hann hafi það þar lengur. Skal honum heimil húsavist um fardagana ásamt viðtakanda, eptir því sem hann þarf með, og þar má hann hafa búpening sinn til hins síðasta fardags, en ekki má hann beita tún nje engjar. Heimilt er fráfaranda að skilja eptir af búi sínu, þar sem viðtakanda ekki er mein að, það er hann eigi má flytja á burt með sjer þá strax, en burt skal hann hafa tekið það af jörðunni fyrir næstu veturnætur.

52. grein.

Eigi má fráfarandi flytja burt með sjer af jörðunni hey, áburð eða nokkurt eldsneyti, og ekki torf eða nokkurt byggingarefni annað, sem sú jörð gefur af sjer. Eigi fráfarandi fyrningar af heyi, eldsneyti eða nokkru því byggingarefni, sem fjemætt er, þá skal hann bjóða viðtakanda að kaupa það eptir mati úttektarmanna. Vilji viðtakandi eigi borga það því verði, sem það er metið til, má fráfarandi flytja það með sjer, eða selja það öðrum, en burt skal hann hafa tekið það af jörðunni fyrir næstu heyannir.

53. grein.

Nú á fráfarandi hús á jörðunni og skal hann þá bjóða jarðareiganda þau til kaups, og ef þau eru nauðsynleg fyrir jörðina að áliti úttektarmanna, er jarðareigandi skyldur að kaupa þau fyrir það verð, sem úttektarmenn ákveða. En sjeu þau eigi álitin nauðsynleg fyrir jörðina, og jarðareigandi vill eigi kaupa, skal fráfarandi bjóða viðtakanda húsin, og vilji hann heldur eigi kaupa þau fyrir það verð, er úttektarmenn ákveða, má fráfarandi selja þau hverjum sem hann vill til burtflutnings, eða flytja þau sjálfur burt af jörðunni.

54. grein.

Fráfarandi skal flytja áburð á allt tún jarðarinnar, ef til er, og hafa lokið því, áður en hann flytur burt af henni. Hann skal og hreinsa vandlega öll hús á jörðunni, heygarða og heytóptir. Alla vanhirðingu á þessu bæti fráfarandi viðtakanda eptir því, sem úttektarmennirnir meta. Ekki má fráfarandi vinna meira á jörðunni það vor, sem hann flytur þaðan, en til búþarfa sinna, og engin jarðarspjöll gjöra, þau er viðtakanda sje mein að. Ef hann vinnur meira, en nú var mælt, eignast viðtakandi það. Ef eggver fylgir jörðu, þá á viðtakandi öll afnot þess það vor, sem hann flytur þangað. Fylgi reki jörðu, á fráfarandi það, sem rekur til miðs föstudagsins í fardögum.

55. grein.

Ábúandi skal hafa jörð sína til allra leiguliðanota, en það eru leiguliðanot, að hann hafi til notkunar öll þau hús og mannvirki, er fylgja jörðunni, allan afrakstur af henni, og öll þau rjettindi, sem henni fylgja til lands og vatns. Þó má út af þessu breyta eptir samkomulagi milli málspartanna. Leiguliði á sókn allra þeirra mála, er rísa út af brotum gegn leiguliðarjetti hans, en ef hann eigi sækir, á landsdrottinn sókn þeirra mála.

56. grein.

Eigi má leiguliði byggja öðrum af leigujörð sinni, nje taka húsmenn inn á hana, nema landsdrottinn leyfi. Eigi má hann heldur án leyfis landsdrottins fá öðrum til afnota nje liða öðrum að nota nokkuð af hlunnindum hennar, svo sem slægjur eða beiti-lönd, torfristu, mótak, skógarhögg, eða annað þess konar, nema það sje í umskiptum fyrir önnur hlunnindi, sem leigujörð hans þarfnast. Leiguliði má heldur eigi selja áburð af jörðunni nje farga á nokkurn hátt. Hey má hann því að eins láta í burtu af jörðunni, að hann fái það aptur jafnmikið og jafngott. Ef móti þessu er brotið, varðar það útbyggingu, og skal leiguliði að auki greiða landsdrottni endurgjald fyrir skaða þann, er hann hefur beðið af hinni heimildarlausu notkun á jörðunni.

57. grein.

Ef reki fylgir jörðu, og er hann undanskilinn leiguliðanotum, þá skal leiguliði hirða við þann, sem þar rekur, fyrir landsdrottinn, og marka viðarmarki hans. Bera skal hann viðinn undan sjó, svo óhætt sje að hann taki eigi út aptur. Leiguliði skal

hafa öll álvarlönng kefi af rekanum, og annan smærri við, en frekar ekki. Nú rekur þar hval, og skal leiguliði festa hann þeim festum, er hann má traustastar til fá. Hann skal og tafarlaust láta landsdrottinn, ef hann er innanhjæraðs, en ella umboðsmann hans, vita um hvalrekann. Heimilt er leiguliða að fara þegar og skera hvalinn, en ábyrgjast skal hann landsdrottinni allan þann hval, er hann sker. Leiguliði skal hafa af hvalnum fullt endurgjald fyrir ómök sín og alla fyrirhöfn fyrir honum.

58. grein.

Leiguliði á að við halda á eigin kostnað húsum jarðarinnar, sem og öðrum mannvirkjum, er hann hefur tekið við með jörðunni, svo sem eru túngarðar, vörzlugarðar, matjurtagarðar, peningsrjettir, heygardar, stíflugarðar og annað þess konar. Skal hann endurbæta þetta svo á ári hverju, að það ekki hrörni, og ef það fellur, byggja það upp að nýju. Leiguliði skal ábyrgjast innstæðu-kúgildi jarðarinnar, að þau sjeu jafnan til, og í leigufæru standi. Deyi leiguliði, og haldi eigi ekkja hans áfram ábúð á jörðunni, eða flytji hann burtu af henni, skal bú hans eða hann sjálfur skila öllu því, sem nú var talið, í fullgildu standi, eða með fullu álagi.

59. grein.

Ef skriða fellur á hús leigujarðar, eða snjóflóð eða vatnsflóð eyðileggur þau eða skemmir, eða þau farast fyrir eldsvoða, sem leiguliða verður eigi gefin sök á, þá skulu landsdrottinn og leiguliði, nema öðruvísi hafi verið ákveðið þeirra í milli, byggja húsinn upp aptur í sameiningu þannig, að landsdrottinn leggi til við alla og smíði, en leiguliði kostar veggi alla og moldarverk.

60. grein.

Ef leigujörð skemmist af vatnságangi, skriðum, sandfoki, eða öðru því, sem leiguliða verður eigi gefin sök á, þá er honum heimilt að krefjast skoðunar á skemmdunum. Ef þær eru þannig lagaðar, að þær megi bæta, eiga landsdrottinn og leiguliði að leggja út þann kostnað, sem til þess þarf, að sínum helmingi hvor, en sjeu skemmdirnar viðvarandi og rýri jörðina að mun, þá skal meta, hvað miklum hluta landskuldarinnar það nemur, og á þá leiguliði að fá landskuldina niðursetta um helming þess hluta hennar, sem skemmdirnar eru metnar til. Það, sem hjer er ákveðið, skal eigi til greina tekið, hafi annar samningur gjörður verið milli málspartanna.

61. grein.

Leiguliði skal hafa svo hjú, að hann vinni upp tún og engi leigujarðar sinnar, svo hún geti haldizt við fulla rækt. Ef hann hefur eigi svo hjúum skipað lengur en eitt ár í senn, missir hann ábúðarrjett sinn á jörðunni, og má landsdrottinn leigja hana hverjum sem hann vill, eða nota hana sjálfur. Greini landsdrottinn og leiguliða á um það, hvort leiguliði hafi nægan mannafla til að vinna jörðina upp, skera 5 óvilhallir menn, er þeir kveðja til þess, úr ágreiningnum.

62. grein.

Ef ákveðið er, að leiguliði skuli gjöra jarðabætur á leigujörð sinni, þá skal fram tekið í byggingarbrjefinu, hverjar jarðabætur vinna skal og hvað miklar á ári hverju. Nú vinnur leiguliði eigi jarðabæturnar eitt ár um sinn, og á þá landsdrottinn heimting á þeim mun hærri landskuld, sem jarðabótunum nemur, eptir óvilhallra manna mati. Vanræki leiguliði að vinna jarðabæturnar fleiri ár í senn, missir hann einnig ábúðarrjett sinn, og greiðir landsdrottinni hæfilegar skaðabætur, hafi jörðin skemmt fyrir vanrækt hans og hirðuleysi.

63. grein.

Nú hefur eigi verið ákveðið, að leiguliði gjöri jarðabætur á leigujörð sinni, en hann hefur unnið þær eigi að síður, eða hann hefur unnið meiri jarðabætur en áskilið er í byggingarbrjefinu, og það þykir auðsætt, að jörðin hafi batnað að mun þess vegna, þá á leiguliði, ef hann flytur burt af jörðunni, heimting á, að fá endurgjald fyrir það, er jörðin hefur rífkað í verði fyrir jarðabæturnar, eptir mati úttektarmanna, en þó þannig, að arður sá, sem ætla má að leiguliðinn sjálfur hafi haft af jarðabótunum, sje dreginn frá til lækkunar endurgjaldinu.

64. grein.

Deyi leiguliði, á meðan á leigutíma stendur, og ekkja hans heldur eigi áfram ábúðinni (sbr. 45. gr.), á bú hans tilkall til endurgjalds fyrir jarðabæturnar, svo sem nú var sagt. Haldi þar á móti ekkja ábúðinni áfram um nokkur ár, eða leigutímann út, á búið eigi tilkall til endurgjaldsins, fyr en að þeim tíma liðnum, enda hafi jarðabótunum verið haldið vel við lýði.

65. grein.

Ef leiguliði niðir leigujörð sína, ræktar illa tún og engi, beitir eða lætur beita haga jarðarinnar í örtröð, hefur eigi nægan pening til að yrkja jörðina, fellir innstæðukúgildi hennar, lætur hús jarðarinnar hrörna um skör fram o. s. frv. þá missir hann ábúðarrjett sinn. Landsdrottinn má láta gjöra skoðun á jörðunni, hvort sem leiguliði fer burt af henni eða ekki, og meta til verðs það er hún hefur skemmt fyrir vanhirðingu eða órækt, og á leiguliði að bæta honum það að fullu.

66. grein.

Þegar meta skal skemmdir á jörð, jarðabætur eða jarðaniðslu o. s. frv., skulu 5 óvilhallir menn gjöra það, nema svo sje ástatt, sem getið er um í 63. gr. Nefnir landsdrottinn tvo af þeim, leiguliði aðra tvo og sýslumaður einn, sem jafnan skal vera formaður í nefndinni, og stýra gjörðum hennar. Skulu landsdrottinn og leiguliði kosta matið, að sínum helmingi hvor. Skorist annarhvor þeirra undan að eiga þátt í matsgjörðinni, nefnir sýslumaður einn alla matsmennina.

67. grein.

Leiguliði skal greiða alla þá skatta og skyldur, sem hvíla á leigujörð hans, og halda uppi öllum lögskilum af henni, landsdrottinn kostnaðarlaust að öllu. Hann skal greiða landsdrottinn landskuld þá, er þeir hafa orðið ásáttir um, og leigu eptir innstæðukúgildi þau, er jörðunni fylgja. Eindagi á landskuld eru hvers árs fardagar, en kúgilda-leigur skulu greiddar fyrir Mikaelismessu ár hvert. Greiði leiguliði eigi jarðargjöld áður hálf á er liðið frá gjalddaga, hefur hann fyrirgjört ábúðarrjetti sínum.

68. grein.

Leiguliði er skyldur að færa landskuld og leigur af leigujörð sinni á heimili landsdrottins, ef það er eigi lengra en nemi þingmannaleið áleiðis. Sje landsdrottinn búsettur fjær, skal hann hafa umboðsmann sinn búsettan innan hjeraðs, sem taki á móti jarðagjöldum, og gangi leiguliða hans að öllu leyti í landsdrottins stað.

69. grein.

Hvervetna þá er landsdrottinn vill neyta rjettar síns að byggja leiguliða út af jörð sinni, skal hann það gjört hafa fyrir jól, og skal leiguliði fara af jörðunni í næstu fardögum á eptir. Útbygging skal jafnan vera brjefleg, og við tvo votta, og svo greini-

leg, að leiguliði ekki þurfi að vera í neinum vafa um það á eptir, að hann á að fara burtu af jörðunni. Ómerk er útbygging, sem gjörð er eptir jól.

70. grein.

Ef maður vill flytja burtu af leigujörð sinni áður en leigutími hans er úti, þá skal hann segja jörðunni lausri fyrir jól. Hann skal segja upp leigumálanum brjeflega eða munnlega, við votta, landsdrottinn sjálfum eða umboðsmanni hans, ef hann hefur umboðsmann. Eigi er landsdrottinn skyldur að taka lausasögn gilda eptir jól, fremur en hann vill, og hefur þá leiguliði alla ábyrgð á ábúð jarðarinnar hið næsta fardagaár á eptir.

71. grein.

Ef leiguliði flytur burtu af leigujörð sinni, án þess að hafa sagt henni löglega lausri, greiðir hann landsdrottinn næsta árs landskuld og leigur, eptir því sem ákveðið var á milli þeirra. Landsdrottinn má og nota sjer jörðina, sem hann vill, eða byggja hana öðrum. Nú hefur leiguliði sagt jörð lausri í tækan tíma, en flytur burtu af henni fyrir fardaga og skilur hana eptir í auðn, þá bæti hann landsdrottinn allan þann skaða, sem jörðin bíður af burthlaupi hans, eptir óvilhallra manna mati.

72. grein.

Nú hefur landsdrottinn byggt leiguliða út af jörð á löglegan hátt, svo sem fyr er sagt, og vill leiguliði eigi fara með góðu, eða beitir þrasetu, og er þá rjett, að landsdrottinn láti sýslumann bera hann út í næstu fardögum, á sína ábyrgð. Þó ber fyrst að reyna sátt milli þeirra fyrir fógetarjetti. Þyki sýslumanni vafasamt, hvort útbuðarkrafa landsdrottins sje rjett, skal hann heimta nægilegt veð af honum fyrir útbuðinum.

73. grein.

Nú þykir leiguliða sjer órjettur gjörður með útbuði af jörð, og er þá rjett, að hann höfði mál móti landsdrottinn til fullra skaðabóta fyrir ábúðarmissi og allt tjón af útbuðinum. Kostnaðinn við útbuð af jörð borgar landsdrottinn þegar til sýslumanns, en fá skal hann kostnað þann endurgoldinn hjá leiguliða, nema svo sje, að leiguliði höfði skaðabótamál og landsdrottinn falli á málinu.

VIII. kap.

Um úttektir jarða.

74. grein.

Hvervetna þá er leiguliðaskipti verða á jörðum, skal taka þær út með lögmætri skoðunargjörð. Hreppstjóri skal jafnan taka jarðir út með öðrum manni, er hreppsnefndin kveður til starfa þessa. Úttektir skulu jafnaðarlega fram fara um fardagaleyti, og aðvarar hreppstjóri fráfaranda og viðtakanda og eins landsdrottinn eða umboðsmann hans um, að vera þar viðstaddir.

75. grein.

Úttektarmennirnir skulu taka fyrst út hús þau, er jörðunni fylgja, og semja nákvæma lýsingu á þeim. Skal lýsa þeim göllum, sem á húsunum eru, og ákveða síðan hæfilegt álag á þau, sem fráfaranda ber að greiða, nema partarnir hafi samið öðruvísi sín á milli.

76. grein.

Hafi fráfarandi stækkað eitthvert hús á jörðunni, svo að nemi þriðjungi af rúm-máli hússins eða meira, og úttektarmennirnir álíta, að stækkunin sje til bóta fyrir jörð-

ina, enda sje húsið að öllu leyti stæðilegt, þá er landsdrottinn skyldur að borga fráfara-
anda húsaúskann, eptir því sem úttektarmennirnir meta hann. Minni stækkun á jarðar-
húsi en nú var sagt, skal eigi tekin til greina.

77. grein.

Næst jarðarhúsum skal taka út önnur þau mannvirki, sem jörðunni fylgja, svo sem
eru túngarðar, matjurtagarðar, vörslugarðar, peningsrjettir, heygarðar og annað þess
konar. Skal lýsa því nákvæmlega, og gjöra hæfilegt álag fyrir þeim göllum, sem á
því eru.

78. grein.

Úttektarmennirnir skulu og álíta innstæðukúgildi jarðarinnar, og meta álag á þau,
sjeu þau ekki í leigufæru standi.

79. grein.

Hafi fráfarandi gjört jarðabætur á leigujörð sinni, skulu úttektarmennirnir skoða
þær og lýsa þeim nákvæmlega. Þeir skulu og kveða á um það, hvort jarðabætur eru
þannig lagaðar, og svo mikils virði, að landsdrottinn beri að endurgjalda þær fráfara-
anda, samkvæmt 63. grein.

80. grein.

Úttektarmenn skulu hver um sig fá 2 krónur um hvern dag, sem þeir eru við
gjörðina. Skal gjald þetta ákveðið eptir því, sem fyrir er mælt í aukatekjureglugjörð
10. sept. 1830, 15. gr., og skal fráfarandi og viðtakandi greiða sinn helminginn hvor.

81. grein.

Ef einhver, sem hlut á að máli, er óánægður með þá úttekt, sem gjörð er á
jörðunni, á hann þann kost, að gjörð sje yfir-úttekt. Skal hann beiða sýslumann, að
nefna 4 menn til að gjöra yfir-úttekt, og skulu þeir fara að öllu, svo sem áður segir
um undir-úttektir. Yfir-úttektarmenn fá sömu borgun fyrir starfa sinn, sem undir-
úttektarmenn og borgar krefjandi það einn, eins og hvern annan kostnað, sem af yfir-
úttekt leiðir.

82. grein.

Hver hreppsnefnd skal halda úttektarbók, sem kostnað er af hlutaðeigandi sveit-
arsjóði og löggilt af sýslumanni, og skal rita í hana úttektir allra jarða í hreppnum.

83. grein.

Sýslunefndirnar skulu — hver í sinni sýslu — semja reglugjörðir fyrir jarða-
úttektum í sýslunni. Skal þar sagt fyrir um allt það, er úttektarmenn hafa að gæta,
þá er þeir taka jarðir út, svo og nákvæmar tilteknir þeir gallar, sem leiguliða ber að
svara til, og hvernig álagið fyrir þeim skuli gjöra, hverja munu taka skuli í álagið,
o. s. frv.

IX. kap.

Um afrjettir, fjallskil, fjármörk, melrakkaveiðar o. fl.

84. grein.

Alstaðar þar sem afrjettir eða almenningar eru til uppreksturs fyrir geldpen-
ing og bross, skal fara um upprekstur þangað, eins og venja hefur verið á undan. En
þar sem einstakir hreppar eða einstakar jarðir eiga enga tiltölu til afrjetta, og almenn-
ingur eigi heldur verður notaður þaðan til uppreksturs, skal hlutaðeigandi hrepps-

nefnd útvega upprekstrarleyfi hjá hinum næstu afrjettareigendum fyrir þá hreppa eða þær jarðir.

85. grein.

Hver maður, sem geldan pening á yngri eða eldri, skal reka hann á afrjett, nema það sje heimilað með almenntri sveitarsamþykkt, að sá peningur gangi í heimahögum, eða allir þeir, er lönd þeirra liggja saman, verði á það sáttir. Um geldfjárrekstra á vorum og fjallskil á haustum, um hvern tíma vera skal, fer eptir því, er sýslunefndir og hreppsnefndir skipa fyrir um, samkvæmt því, er hverju byggðarlagi hæfir. Sleppi nokkur geldpeningi heimildarlaust í heimalönd, gjaldi hann skaðabætur þeim, er lönd eiga á móti, eptir óvilhallra manna mati. Þó varðar manni eigi við lög, þó geldpeningur hans gangi í sjálfs hans heimahögum, ef hann getur sannað, að hann hvergi fjekk leyfi til upprekstrar fyrir hann.

86. grein.

Enginn má reka geldpening sinn í óleyfi í annars manns afrjett; gjöri hann það, þá gjaldi hann afrjettareiganda tvöfaldan afrjettartoll. En afrjettareigandi má heldur eigi synja innanhreppsmanni um upprekstrarleyfi, nema afrjett sje fullsett áður. Gjalda skal hver maður, sem fje á, á afrjett, afrjettartoll, nema hann eigi sjálfur ítölu í afrjett. Afrjettartollur fer eptir því, sem venja hefur verið í hverju byggðarlagi, eða eptir því, sem afrjettareiganda og fjáreiganda kemur saman um. Að öðru leyti hafa sýslunefndir og hreppanefndir á hendi stjórn og umsjón allra afrjettarmálefna, hver í sínu umdæmi, samkvæmt því, sem fyrir er mælt í tilsk. 4. maí 1872.

87. grein.

Nú þykir einhverjum þeirra, er upprekstur eiga í afrjett, eða upprekstrarleyfi hafa fengið, að hún sje ofsett af peningi þeim, er þar á að ganga. Er honum þá heimilt að beiða sýslumann áreiðar á afrjettina, til þess að meta, hve mikinn pening hún getur borið. Skal sýslumaður á manntalsþingi því, er næst verður haldið þar í sveit, út nefna 5 óvilhalla menn til að riða á afrjettina, og meta hana til uppreksturs. Þeir skulu nákvæmlega skoða landið, og ákveða síðan, hve mörg hundruð af geldpeningi sú afrjett getur borið. Svo skulu þeir í skipa, að þeir hyggi, að fje verði eigi feitara þó færri sje. Hlutaðeigandi hreppsnefnd getur og krafizt áreiðar á afrjett, ef hún ætlar hana ofsetta, og fer þá um áreiðina, svo sem nú var sagt.

Áreiðarmenn fá sömu borgun fyrir starfa sinn, sem ákveðið er í 80. gr. fyrir úttektar menn.

Krefjist hreppsnefnd áreiðar á afrjett, skal greiða kostnaðinn til hennar úr sveitar-sjóði, ella greiðir sá kostnaðinn, er áreiðar hefur beiðzt, ef kvörtun hans um að afrjett sje ofsett, ekki verður tekin til greina af skoðunarmönnum, en að öðrum kosti skulu allir hlutaðeigendur greiða kostnaðinn, hver að sínum parti. Hvervetna þar sem afrjett er metin til uppreksturs á þennan hátt, má afrjettareigandi eigi taka fleira í hana en ákveðið er, ella verður hann sekur um 5—50 krónur.

88. grein.

Ef fleiri menn eiga afrjett saman, og semur þeim eigi um, hve margt fje hver þeirra má hafa á þeirri afrjett, getur sá, er vanhaldinn þykist, krafizt áreiðar á afrjettina, og fer um það, svo sem áður segir. Skulu þá áreiðarmenn kveða skýrt á um það, hvað hver sá, sem hlut á í þeirri afrjett, má taka margt á hana af geldpeningi. Þar sem afrjett er metin til uppreksturs á þennan hátt, má hver, sem hlut á í henni fylla sína

ítölu, en taki hann fleira fje, skal hann gjalda tvöfaldan afrjettartoll fyrir það sem ofmargt er, þeim, sem afrjett eiga á móti.

89. grein.

Ekki má afrjettareigandi nje nokkur annar beita búsmala sínum í afrjett, frá því 6 vikur eru af sumri og til þess 4 vikur lifa sumars. Ekki má heldur hafa selför í afrjett, nje nær afrjett, en 200 faðma tólfræð. Brjóti nokkur á móti þessu, er bygging hans rjett-tæk, og hann verður sekur að auki um 5—50 krónur.

90. grein.

Ef fje gengur úr afrjett í búfjárhaga manna á sumrum, eiga þeir, sem fyrir verða, tvo kosti, annaðhvort að reka fje aptur í afrjett, eða láta það ganga sem vill, og varðar þeim þá eigi við lög, sem fje eiga, þó það gangi á öðrum. Nú vill einhver reka það fje aptur í afrjett, sem þaðan hefur gengið, og skal hann þá kveðja nábúa sína til að hreinsa land með sjer. Skulu þeir hreinsa svo vítt og breitt, sem þeir eða meiri hluti þeirra verða ásáttir um, og reka aptur í afrjett, en ábyrgjast skulu þeir fje það, að það ekki svelti eða biði nekkurn skaða af rekstrinum. Hver, sem eigi vill hreinsa land á þennan hátt, þá er hann er þess beiddur, verður sekur um 5—10 krónur.

91. grein.

Um fjallskil manna fer eptir því, sem sýslu- og hreppanefndir skipa fyrir, samkvæmt því er hverju byggðarlagi hæfir. Eigi vinnuhjú fjenað, þá telst það með fje húsbóndans. Sama er og um húsmenn, sem fje eiga, að ábúendur þeir, sem þeir eru hjá, eru skyldir að gjöra fjallskil fyrir það sem sitt eigið fje. Þrjókist nokkur við að gjöra þau fjallskil, sem á hann skiptast, verður hann sekur um 5—10 krónur í hvert skipti.

92. grein.

Sömuleiðis er hver búandi skyldur, að við lagðri sömu sekt, að hreinsa heimalönd sín og búfjárhaga af afrjettarfje einu sinni eða tvisvar á hverju hausti, eptir því sem hlutaðeigandi hreppsnefnd skipar fyrir. Skal jafnan reka þann geldpening, sem finnst við hreinsun heimalanda, til næstu rjettar, nema hreppsnefndin hafi lagt öðruvísi fyrir.

93. grein.

Fjárrjettir skulu vera svo sem að fornu hefur verið, og svo langt og víða til reka, sem venja hefur verið, nema hlutaðeigandi sýslunefnd eða hreppsnefnd gjöri þar aðra skipun á. Skyldur er hver búandi, sem sauðfje á, að leggja í sameining við aðra hrepps-búa almenning að þeirri fjárrjett, sem hann á sókn að, og halda honum við að sínum hluta. Svo ber og hverjum að sjá sjer sjálfur fyrir dilkrúmi á þeirri fjárrjett, sem hann á sókn að, fyrir þann pening, er hann á á afrjett.

94. grein.

Hver maður skal einkenna fje sitt glöggu marki á eyrum, og ef soramarkað er eða ormjетиð, með brennimarki á hornum eða klaufum. Eitt mark skal hver maður hafa á fje sínu og eigi fleiri, nema hlutaðeigandi sýslunefnd leyfi. Eigi má maður hafa þjófamark á fje sínu, en það er þjófamark, ef afeyrt er, eða numið svo báðum megin af eyrum, að undirmörk hverfi með öllu. Rjett er að hafa eitt mark á sauðfje, og annað á hrossum. Eigi þarf að marka annan pening fremur en vill.

95. grein.

Nú vill maður taka upp fjármark, eða breyta því marki, sem hann á, og er hon-

um það heimilt, ef enginn á það mark áður svo nálægt, að samgöngur megi verða milli fjenaðar þeirra. Sá, sem vill taka upp mark að nýju, eða breyta marki sínu, skal senda sýslumanni markið, og skal þá sýslumaður athuga, hvort nokkur á sama mark í þeirri sýslu, eða svo nálægt, að samgöngur megi verða milli fjenaðar þeirra. Ef það ekki er, þá ritar sýslumaður markið þegar í markaskrá sýslunnar, og lætur hlutaðeiganda vita, að honum sje markið heimilt, annars sendir hann það til baka, og lætur þann, er hlut á að máli, vita, að honum sje markið óheimilt. Rjett er og að sá, sem tekur upp nýtt fjármark eða breytir sínu eldra marki, auglýsi það í blöðunum.

96. grein.

Ef menn eiga sammerkt, og á annar erfðamark, en hinn kaupamark eða gjörðarmark, þá skal sá halda markinu, sem erfðamark á, en hinn af bregða. Ef annar á kaupamark, en annar gjörðarmark, þá skal sá af bregða, sem gjörðarmark á; ef tveir menn taka upp sama gjörðarmark, þá skal sá af bregða, sem færri fje á.

97. grein.

Ef maður flytur búnað sinn úr einni sýslu í aðra, þá skal hann þegar senda sýslumanni fjármark sitt, og beiðast, að það sje innfært í markaskrá sýslunnar. Skal þá sýslumaður athuga, hvort nokkur á sammerkt í sýslunni, og ef það er ekki, þá ritar hann markið þegar í markaskrána, og lætur hlutaðeiganda vita, að honum sje markið heimilt. Annars kostar sendir hann honum markið aptur, og lætur hann vita, að hann verður að bregða út af því.

98. grein.

Hver sýslumaður skal halda eina markaskrá fyrir sína sýslu, og ritar hann árlega í hana öll ný mörk og markabreytingar í sýslunni, jafnóðum og hann fær að vita um það. Skal hann nokkru fyrir haustrijetir ár hvert senda hverri hreppsnefnd í sýslunni til afnota í rjettunum útdrátt úr markaskránni yfir þau mörk, er rituð hafa verið inn í hana það ár. Markaskrána skal prenta upp á 5—10 ára fresti, og útbýta henni svo, að ein komi á hvert lögbýli í sýslunni.

99. grein.

Sá peningur, er finnst á haustum á afrjettum eða í heimahögum, og sem enginn finnst eigandi að, skal ganga til þeirrar hreppsnefndar, sem hlut á að máli, eða til þess manns í hreppsnefndinni, sem hefur á hendi fjallskilmálefni hreppsins. Skal gjöra lýsing á þeim peningi með mörkum, lit, aldri og einkenni, og senda þá lýsingu næstu hreppsnefndum og svo langt sem því verður við komið. Nú hafa eigendur leitt sig að sumu fjenu, en ekki að sumu, og skal þá það, sem óútgengið er að næstu veturnóttum, seljast á lögmætu sölupingi. Lýsa skal fjenu enn í blöðunum, og hafi enginn leitt sig eiganda að því að missiri liðnu frá því auglýsingin kom út, fellur andvirði þess í sveitar-sjóð að frá dregnum uppboðskostnaði, og einum sjöttungi af verðinu, sem hreppsnefndinni ber fyrir ómök sín og hirðingu á fjenu. Sama endurgjald fær og hreppsnefndin, þó eigendur leiði sig að öllu fjenu.

100. grein.

Ef ómerkingar koma fyrir á afrjettum eða í heimalöndum og fylgja þeir eigi mörkuðum mæðrum, enda eigi landeigandi eigi tilkall til þeirra eptir máldögum, þá skal selja þá við uppboð og andvirðið falla til sveitarsjóðs þess hrepps, sem ómerkingarnir fundust í, að frá dregnum sjöttungi af verðinu, sem hreppsnefndin fær fyrir ómök sín. Á

sama hátt skal fara með afeyrðar kindur og þær kindur, sem ormjetnar eru á eyrum, eða þá mark er svo skemmt, að því verður eigi lýst.

101. grein.

Nú hyggur einhver, að hann eigi kind, sem er ómörkuð eða ormjetin á eyrum eða afeyrð, og skal hann þá fara til þess hreppsnefndarmanns, sem kindina hefur í vörzlum sínum, og lýsa fyrir honum þeim einkennum, er á kindinni eiga að vera. Þyki hreppsnefndarmanni þeim, er hlut á að máli, líklegt eptir lýsingunni, að hann muni kindina eiga, skal hann gjöra honum kost á að helga sjer hana með eiði, og ef hann vinnur eiðinn, skal hann fá kindina eða verð hennar, að frádregnum einum sjöttungi, er fellur til hreppsnefndarinnar, svo sem áður segir.

102. grein.

Ákvarðanir þær, sem settar eru um sauðpening í undanfarandi greinum, skulu einnig gilda um stóð og geldan nautpening, að því leyti, sem þær geta átt þar við.

103. grein.

Það er skylda hvers búanda, sem fje á, að leita grenja um landeign sína einu sinni á hvenju sumri, eptir því sem hlutaðeigandi hreppsnefnd skipar fyrir. Því að eins skal aptur leita grenja, að dýrbítur leggist á fje manna, eða hreppsnefnd skipi nýja grenjaleit. Á sama hátt skal hver búandi, sem fje á á afrjett, gjöra þar eina grenjaleit á sumri, og því að eins fleiri, að hreppsnefnd sú, er hlut á að máli, skipi svo fyrir.

104. grein.

Hver hreppsnefnd skal sjá um, að hæfilega margar melrakkaskyttur sjeu í hreppnum til að eyða þar melrökkum og vinna greni. Er hver innanhreppsmaður, sem hreppsnefndin álitur hæfilegan til að vera melrakkaskytta, skyldur að hafa þann starfa á hendi 3 ár í senn, nema hann sanni með læknisvottorði, að hann hafi eigi heilsu til þess. Allan þann kostnað, sem leiðir af því að eyða melrökkum, skal greiða úr sveitarsjóði hvers hrepps.

X. ka p.

Um nýbýli.

105. grein.

Ef maður vill stofna nýbýli á afrjett eða almenningi, þá ber honum að senda bónarbrjef um það til sýslunefndarinnar í þeirri sýslu, sem afrjett eða almenningur liggur undir. Skal sýslunefndin síðan birta í því blaði, sem löggilt er til almennra auglýsinga, að beðið hafi verið um leyfi til að stofna nýbýli á greindum stað, og skora á þá, er mótmæli kynnu að hafa fram að færa gegn nýbýlisbyggingunni, að koma fram með þau brjeflega innan fjöggra mánaða frá því auglýsingin kom út í blaðinu. Síðan skal sýslunefndin ákveða á næsta fundi sínum, eptir að sá 4 mánaða frestur er liðinn, sem þegar var getið, hvort leyfi skuli veitast til nýbýlisbyggingarinnar, að yfirveguðum öllum kringumstæðum.

106. grein.

Nú hefur maður fengið leyfi til að stofna nýbýli, og skal hann þá innan árs frá því að hann fjekk leyfið, beiðast þess að sýslumanni, að sjer verði útmælt land til nýbýlisins. Skal þá sýslumaður með 4 valinkunnum mönnum, er hann til þess nefnir, riða á landið, ákveða takmörk þess, og meta það til dýrleika og afgjalds. Jafnan skal sýslumaður aðvara landeigendur, eða ef það er almenningur, er stofna skal á nýbýli, þá

hlutaðeigandi hreppsnefnd, um að vera við áreiðargjörðina, og skal hann ætla þeim næg-an frest til að mæta þar. Á sama hátt skal hann og aðvara þá, er lönd eiga að landi því, er nýbýlið skal stofna á. Þessa gjörð skal senda amtmanni, og frá honum aptur landshöfðingja til staðfestingar, og skal rita hana í þingbók sýslunnar, og láta nýbýlingnum í tje endurrit af henni. Fyrir starfa sinn fær sýslumaður 4 krónur dag hvern, sem hann er við gjörðina, auk endurgjalds fyrir ferðakostnað eptir reikningi, en hver af áreiðarmönnum fær 2 krónur á dag. Allan kostnað, sem af áreiðargjörðinni leiðir, greiðir nýbýlingur.

107. grein.

Sá, sem hefur fengið land útmælt til nýbýlis á þennan hátt, skal hafa byggt þar bæ og stofnað þar reglulegt býli innan 2 ára, eptir að landið var honum útvísað. Ella hefur hann fyrirgjört rjetti sínum til nýbýlisins, og skal þá svo álíta, sem honum hafi eigi verið veitt leyfið.

108. grein.

Nú flytur nýbýlingur að nýbýli sínu og fer að nota það, byggir þar hús o. s. frv., þá skal hann ekkert eptirgjald greiða eptir það hin 2 fyrstu fardagaár eptir að honum var það útvísað. Frá þeim tíma skal hann greiða eptirgjaldið eigendum landsins, hvort sem eru einstakir menn eða sveitir, og fer þar eptir um nýbýlið, sem um hverja aðra leigujörð. Þó skal nýbýlingi heimilt að búa á nýbýlinu sína lífstíð við sama leigumála og áskilið var frá upphafi, ef hann að öðru leyti heldur leiguskilmálana. Sama rjett skal einnig ekkja hans hafa, meðan hún situr ógipt.

109. grein.

Nú deyr nýbýlingur eða flytur burtu af nýbýli sínu, og er þá landeigandi skyldur að kaupa af honum þau hús, sem jörðunni þurfa að fylgja samkvæmt 49. gr. laga þessara fyrir það verð, sem úttektarmenn ákveða.

110. grein.

Sá, sem tekur upp nýbýli og byggir það á eiginn kostnað, skal hin fyrstu 15 ár, er hann býr þar, vera laus við alla þá skatta og gjöld til landssjóðsins sem ábúandi ber að greiða af jörð sinni, eða þeim peningi, er hann fram fleytir á henni. Deyi nýbýlingur á þessu tímabili, og ekkja hans heldur áfram ábúðinni eptir hann, nýtur hún hins sama rjettar fyrir þann tíma, sem á vantar að nýbýlingurinn hafi notið gjaldfrelsisins svo lengi, sem nú var sagt.

111. grein.

Stofnun nýbýla í heimalöndum er komin undir samningum við landeiganda, og fer um þau býli sem um hjáleigur. Þó skal nýbýlingur, ef hann byggir býlið upp að öllu á sinn kostnað, njóta þess gjaldfrelsis, sem um er rætt í næstu grein á undan.

XI. kap.

Ýmislegt um búnaðarmálefni.

112. grein.

Ef fleiri menn eiga jörð saman að ódeildu, og kemur þeim eigi ásamt um, hver ráða skal fyrir byggingunni, þá skal atkvæðafjöldi ráða, en ef ekki eru fleiri en 2 hlutar-eigendur, skal hlutkesti ráða, hvor af þeim hafa skal byggingarráð á jörðunni.

113. grein.

Sjerhver af sameigendum má heimta, að sjer sje skipt út hluta hans í jörðunni,

ef hann nemur 5 hundruðum að minnsta kosti, og jörðunni að öðru leyti verður skipt án þess meðeigendur bíði skaða af.

114. grein.

Hvervetna þá er skipta skal jörðu, skulu 5 óvilhallir menn gjöra það, sem sameigendur til þess nefna. Komi þeir sjer eigi ásamt um, hverjir skipta skuli, útnefnir sýslumaður mennina. Svo skal skipta, ef unnt er, að í einni heild haldi sjer hluti hvers eiganda í jörðunni, en ef það verður eigi, skal skipta hvoru fyrir sig, túni, engjum og úthaga. Túni skal jafnan skipt eptir mælingu þannig, að þeir partar sju stærri, sem miður eru ræktaðir. Verði ongi eigi skipt svo, að jöfnuður komist á, skal skipta um engjapartana á hverju ári, svo að sitt árið hafi hver þeirra, er hlut eiga að máli, hvern part. Verði úthaga eigi skipt svo, að í einni heild sje hluti hvers þess, er part á í jörðunni, skal hafa ítölu í landið, og má þá hver fylla sína ítölu, og frekar ekki. Ef hlunnindi eða ítök fylgja jörðu, og þeim verður eigi skipt, þá hafa hlutareigendur afnot þeirra í sameiningu, eptir því sem hver á tiltölu til, eða sinn tímann hver, ef svo þykir betur fara.

115. grein.

Svo má skipta húsum og innstæðu-kúgildum á jörð, sem landi og landsnytjum. Skal þá jafnan skipta svo, ef unnt er, að hver hafi sitt hús sjer. Nú skiptist manni hús á lóð sameiganda, er þá rjett, að það standi þar óraskað, þar til það verður byggt að nýju, en þá skal eigandinn flytja það á sína eigin lóð.

116. grein.

Ef tveir eða fleiri leiguliðar búa á einni jörð, þá eiga þeir og hvor um sig rjett á, að jörðunni sje skipt á milli þeirra til notkunar svo að hver fái sinn hluta út af fyrir sig; þó útheimtist til þessa samþykki landsdrottins, og fer að öðru leyti um þau skipti eins og segir í undanfarandi greinum um skipti milli eiganda.

117. grein.

Ef fjársamgöngum milli landa manna verður eigi varnað sökum landþrengsla, eða ef haganlegra þykir, að lönd tveggja eða fleiri jarða sjeu lögð saman til beitar, þá er hverjum þeim, er hlut á að máli, heimilt, að krefjast ítölu búfjár í haga, og eru hinir, sem lönd eiga á móti, skyldir að hlíta því. Þeir skulu kveðja 5 óvilhalla menn, þá er næstir búa, til að telja fje í haga, og skulu þeir telja svo, að þeir hyggi, að fje verði eigi nýtara, þó ferra sje í landinu, og má hver síðan fylla sína ítölu. Hafi nokkur fleira fje en hann á ítölu til, varðar það sektum og skaðabótum sem fyrir óleyfilega beit, nema hann hafi leyfi þeirra, er lönd eiga á móti.

118. grein.

Sama er og ef tvíbýli eða fleirbýli eru á jörð, og sje land hennar óskipt, að ef einhverjum þykir sambýlismaður sinn hafa ofmargan fjenað í landinu, þá er honum heimilt að krefjast ítölu búfjár í haga, og má þá sambýlismaðurinn eigi hafa fleiri pening í landinu, er hann á ítölu til, ella verður hann sekur sem um ólöglega beit, og gjaldi skaðabætur að auki eptir óvilhallra manna mati.

119. grein.

Ef menn eiga jörð saman á þann hátt, að einn á heima jörð, en annar hjáleigu að ódeildu, og vill einhver þeirra fá þeim skipt, þá skulu 5 óvilhallir menn skipta jörðunum milli þeirra. Komi þeir sjer ekki saman um, hverjir skipta skulu, útnefnir sýslumaður mennina. Þeir skulu ákveða glögg landamerki milli jarðanna, sem haldast þaðan

í frá; þeir skulu og kveða á um, hvernig dýrleiki hinnar óskiptu jarðar skal skiptast á hverja jörðina fyrir sig, hafi þær verið metnar til hundraða í einu lagi. Gjörð þessa skal senda landshöfðingja, og er hann hefur samþykkt hana, skal þinglýsa henni á manntalsþingi því, er jarðirnar heyra undir.

120. grein.

Kostnaðinn við gjörðir þær, er getið er í 114.—119.gr., skal sá greiða, ergjörðarinnar hefur krafizt.

121. grein.

Ef skógur fylgir jörðu, hvort sem maður á hann sjálfur eða hefur hann á leigu, skal eigi brúka hann nema til brýnustu heimilisþarfa, svo sem til ljáadengslu, tróðs á þau hús, sem byggð eru á jörðunni, og í slóða. Eigi má brúka til eldsneytis nema af fall af skógi og kalvið, sem eigi er til annars nýtur. Aldrei má höggva nýgræðing eða skóg þann, sem ekki er fullvaxinn. Eigi má beita á skóg á vetrum, þegar gaddur er svo mikill á jörð, að fjenaður hefur eigi annað á að ganga en skóginn. Ef skógur er skemmdur með fjenaðarheit eða því, að hann er of mikið höggvinn, varðar það 5—50 króna sektum, og ef það er leiguliði, sem í hlut á, þá hefur hann fyrirgjört ábúðarrjetti sínum, og gjaldi landsdrottnei þess utan fullar skaðabætur, eptir óvilhallra manna mati.

122. grein.

Ef sjór, vötn eða vindur ber hey saman á annars manns land, þá er þeim, sem heyið á, heimilt að hirða það, þar sem það er komið, en flytja skal hann það á burtu, þegar það er þurrt orðið, nema landeigandi eða ábúandi leyfi, að hann setji það þar saman. Ef hey fleiri mauna rekur eða flæðir saman, og verða þeir eigi ásáttir um skipti á því sín á milli, skal sá, er býr á því landi, er heyið hefur rekið upp á, skipta heyinu með þeim, og kveður hann 2 óvilhalla menn til þess starfa með sjer.

123. grein.

Heim að hverju byggðu býli skal gata liggja frá alfaravegi, eigi mjórri en 5 álnir, og svo gjör, að hún sje vel fær eins í votu sem þurru. Hvervetna þar sem þjóðgata liggur um tún, þannig gjör sem nú var mælt, og er riðið utan götu, þá er jörð er auð, þá skal sá er gjörði, bæta ábúanda 2—10 krónur.

124. grein.

Ef maður leigir öðrum málnytupening sinn, þá skal hann gjöra það brjeflega eða við votta og ákveða þann leigumála, er þar er á gjör. Eigi má leigja pening til skemmri tíma en 1 árs, og skal leigutími jafnan talinn frá fardögum til fardaga. Enginn má taka hærri leigu af málnytu-peningi en 20 álnir fyrir hvert kúgildi, og skal reikna eptir smjörverði eða meðalverði allra meðalverða ár hvert. Um leigu af öðrum peningi en málnytu-peningi, fer eptir samkomulagi milli leigjanda og leiguliða.

125. grein.

Sje leigutíminn skemmri en 5 ár, á leiguliði að eins að ábyrgjast leigupening fyrir megurð og handvömmum og hverjum öðrum vanhöldum, sem honum eru að kenna. Þegar leiguliði skilar leigupeningi af sjer, skal hann færa hann heim á heimili eiganda í fardögum, og nefna votta að, að hann er ekki í lakara standi, en þá hann tók við honum. Hafi leigupeningur farizt hjá leiguliða, og geti hann eigi sannað með fullum rökum, að hann hafi farizt af þeim orsökum, er honum verður eigi gefin sök á, þá skal hann láta eiganda hafa annan pening jafngóðan í staðinn. Sje leigupeningur

eigi í fullgildu standi, þá er honum er skilað, bæti leiguliði það fullum bótum eptir 2 óvilhallra manna mati.

126. grein.

Nú er leigutími ákveðinn 5 ár eða lengri, skal leiguliði þá ábyrgjast leigupening að fullu sem innstæðu-kúgildi, og yngja hann upp að öllu leyti.

127. grein.

Ef leigutími er óákveðinn, og annaðhvort leigjandi eða leiguliði vill segja leigumálanum upp, þá skal hann hafa gjört það fyrir júl, og fer þá um ábyrgð leiguliða á leigupeningi eptir því, hve lengi leigutíminn hefur staðið, samkvæmt því sem ákveðið er í undanfarandi greinum.

128. grein.

Þegar maður tekur pening af öðrum til fódurs, þá skal hann ábyrgjast þann pening fyrir megurð og fódurskortí, og ef peningur verður fyrir vondri meðferð, bæta eigandanum það fullum bótum, eða láta jafngóðan pening í staðinn. Hann skal og ábyrgjast á sama hátt, ef peningur sá, sem hann hefur tekið til fódurs, ferst fyrir vangeymslu sakir. Eigi er fódur fullgilt, nema fódurpeningur sje með fullum þrótti, að óvilhallra manna áliti, og ef það er sauðpeningur, þá skal hann vera í allri ullu. Fódurtími skal talinn frá 6. október á haustin til 10. maí á vorin.

XII. kap.

Almennar ákvarðanir.

129. grein.

Með mál, sem rísa út af brotum gegn ákvörðunum í IX. kap. og í 121. grein laga þessara, skal fara sem opinber lögreglumál, en með mál út af brotum gegn öðrum ákvörðunum í lögum þessum, sem einkamál.

130. grein.

Sektir þær, sem ákveðnar eru í lögum þessum, renna í hlutaðeigandi sveitar-sjóð.

XIII. kap.

Eldri lagaákvarðanir felldar úr gildi.

131. grein.

Lagað þau, er hjer greinir, skulu úr gildi falla:

Jónsbókar landsleigubálkur og rekabálkur; úr landabrigðabálki 3., 4., 5. og 7. kap., og úr kaupabálki 15., 16., 17. og 20. kap.; tilskipun 29. nóvbr. 1622 um lögboð, þrætukaup, rjettarspjöll og húsahrörnun, 4. grein; tilskipun 15. maí 1705 um að koma af ýmsum óreglum á Íslandi; tilskipun 15. apríl 1776 um rjettindi fyrir þá, sem vilja taka upp eyðijarðir eða óbyggð pláss á Íslandi; opið brjef 4. maí 1778 um rekarjett á Íslandi, 4. og 5. gr.; tilskipun 22. júlí 1791 um tryggingu á ábúðarrjetti leiguliða; aukatekjureglugjörð fyrir rjettarins þjóna á Íslandi 10. sept. 1830 67. grein, að því leyti, er snertir borgun fyrir úttektir, og 71. grein í sömu reglugjörð, að því leyti er snertir uppboð á óskilafje; tilskipun 20. júní 1849 um veiði á Íslandi, 1.—4. grein, og sömuleiðis 9., 10. og 15. grein, að því leyti þar er ákveðið, að sýslumenn skuli ótilkvaðdir af eiganda lýsa friðhelgi þeirra staða, sem þar er getið, og opið brjef 2. apr.

1853 um breyting á opnu bræfi 4. maí 1778 um rekarjett á Íslandi, 1. grein, að því leyti, sem ákveðið er, að landeigandi skuli eignast vogrek þau, sem þar eru nefnd. Svo skal og úr gildi falla allt það, sem annars kann að koma í bága við efni þessara laga í þeim lögum og tilskipunum, sem hingað til hafa verið gild.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Það er almennt viðurkennt, að landbúnaðarlöggjöf Íslands, — en aðalákvæðanir hennar eru í Jónsbókar landsleigubálki —, sje mjög ábóta vant, með því meginhluti þeirra ákvæðana Jónsbókar, sem hjer að lúta, er sumpart úreltur, og sumpart í öllu falli eigi samsvarandi því ástandi, sem nú er, þar eð íslensk landbúnaðarmál, enda þótt þau í höfuðatriðunum hafi haldið hinum fyrri einkennum sínum, samt hafa breytt svo eptir því sem fram liðu stundir, að nýjar ákvæðanir einnig fyrir þá sök verða að álitast nauðsynlegar. Fyrir því hefir og bæði fyr meir og nú aptur á síðustu tímum af hálfu stjórnarinnar verið gjörð tilraun til þess, að koma á nýjum almennum landbúnaðarlögum í stað hinna núgildandi ófullkomnu landbúnaðarlaga, sem samsvara svo lítið þörfum tímans. Þannig var það meðal annars falið embættismannafundi þeim, sem haldinn var í Reykjavík á árunum 1839 og 1841, að íhuga, hvort ástæða væri til að gjöra almenna endurskoðun á Jónsbók, og þar eð fundurinn komst að þeirri niðurstöðu, að nema ætti Jónsbók alveg úr gyldi, og setja í hennar stað lagaákvæðanir, sem ættu betur við, var það falið á hendur einum fundarmanni, þá verandi sýslumanni, síðar amtmanni, Melsteð. sem var álitinn að hafa sjerstaklega þekkingu á þessum málefnum, að semja frumvarp til tilskipunar um landbúnaðarmál Íslands.

Frumvarp þetta, sem hinir fundarmennirnir síðan yfir fóru og fjellust á með nokkrum breytingum, sem minna kvað að, lýsti mikilli þekkingu á málinu, og hafði einnig eflaust inni að halda margar verulegar endurbætur á rjettarástandinu eins og það er, en það þótti eigi vera nógu yfirgripsmikið, er það einkum fer fram á, að segja fyrir um aðra skipun á þeim málum, sem umrædd eru í Jónsbók, en hefði, til að samsvara augnamiði sínu, átt að ná til allra landbúnaðarmála, hvort sem þau eru frá fyrri eða nýrri tímum.

Til þess að ráða bót á þessu var skipuð 5 manna nefnd 1845, sem átti að endurskoða tjeð frumvarp og, ef til þess kæmi, bera upp nánari uppástungur um fyrirkomulag þessa málefns; en álit nefndar þessarar, sem kom fram árið eptir, hjelt sjer að mestu leyti við frumvarp það, er amtmaður Melsteð hafði samið, þó með nokkrum breytingum og viðaukum, þar sem svo er að orði kveðið í álitsskjalinu, »að ef til vill kynni að hafa verið ástæða til, að stinga uppá nokkrum viðauka-ákvörðunum, en það þætti samt bezt til fallið, að láta það bíða, þangað til reyndin sýndi, að þörf væri á því.»

Síðan hreifði alþingi (1865) málinu á ný, og setti nefnd til þess að undirbúa frumvarp til nýrra landbúnaðarlaga, og var það falið formanni nefndarinnar, þá verandi yfirdómara (nú verandi forseta í yfirrjettinum) Jóni Pjeturssyni, að semja frumvarp þetta, en með því árangurinn af því varð ekki eins og til var ætlað, fór alþingi 1869 þess á leit við stjórnina, að hún tæki málið að sjer.

Af þessari sök skipaði stjórnin árið 1870 nefnd, sem amtmaður B. Thorberg, yfirdómari J. Pjetursson og alþingismaður Jón Sigurðsson höfðu sæti í, til þess að yfirvega málið á ný, og semja frumvarp til nýrra landbúnaðarlaga, og var það jafnframt

falið yfirdómara J. Pjeturssyni, að gjöra frumvarp til undirbúnings slíkra laga, er hann hafði safnað til þess, á meðan hann var í þeirri nefnd, sem getið var að framan.

Þá er nefndin síðan kom saman á árinu 1876, til þess að íhuga frumvarp það, sem yfirdómari J. Pjetursson hafði samið, (en það var samt eigi fullbúið þá), varð sú raun á, að hinir tveir nefndarmennirnir gátu eigi aðhyllzt frumvarp hans, og þar eð þá greindi svo mjög á um undirstöðuatriði málsins, að þeir heldur ekki gátu komið sjer saman um, að semja frumvarp í sameiningu, fannst meiri hluta nefndarinnar (B. Thorberg og J. Sigurðssyni) nauðsyn á, að semja nýtt sjerstakt frumvarp, og var að vísu frumvarp J. Pjeturssonar lagt til grundvallar, en að öðru leyti var það allt öðruvísi bæði hvað form og efni snerti.

Um leið og landshöfðingi sendi til stjórnarráðsins þessi 2 frumvörp, sem þannig voru til komin, ljét hann í ljósi, að hann hiklaust yrði að taka frumvarp meiri hlutans fram yfir hitt, er það væri bæði að formi og efni til meira fullnægjandi heldur en frumvarp minni hlutans; jafnframt gat hann þess, að frumvarp það, sem fyr var nefnt, væri að hans áliti vel til þess fallið, að það með nokkrum breytingum á einstökum atriðum yrði lagt fyrir alþingi sem frumvarp til nýrra landbúnaðarlaga fyrir Ísland.

Þessa skoðun hefur stjórnarráðið orðið að aðhyllast að öllu leyti, og hefur því frumvarp það til landbúnaðarlaga fyrir Ísland, sem prentað er að framan, til þess það verði lagt fyrir alþingi, verið byggt á frumvarpi meiri hluta nefndarinnar.

Í athugasemdunum hjer á eftir verður við hvern kapitula lagafrumvarpsins gjörð grein fyrir breytingum þeim, sem gjörðar hafa verið á frumvarpi meiri hlutans, og þeim nýju ákvörðunum, sem þótt hefur ástæða til að taka upp; en með tilliti til þess, að VII. kapitulanum í tjeðu frumvarpi, um afsal fasteigna til nýrra eigenda, er sleppt úr lagafrumvarpi þessu, skal þess getið, sem nú segir.

Sjö fyrstu greinirnar (50.—56. gr.) í þessum kapitula ná eigi að eins til afsals jarða, en hafa einnig inni að halda reglur um afsal fasteigna yfir höfuð. En það á ekki heima í landbúnaðarlögum, að gefa almennar reglur um afsal fasteigna, og meiri hlutinn hefur einnig í athugasemdum sínum við frumvarpið látið í ljósi efa um, hvort eigi hefði átt að sleppa tjeðum kapitula. Að minnsta kosti getur eigi verið umtalsmál, að taka upp í landbúnaðarlögin ákvarðanir um afsal annara eigna en jarða; en heldur ekki til þessa virðist að vera næg ástæða, þar sem reglur þær, sem nú gilda hjerum, mega álitast fullkomlega nægilegar. Reglur þær, sem meiri hlutinn hefur stungið uppá, eru þar að auki í öllu verulegu samhljóða hinum gildandi ákvörðunum, að því undanteknu, sem segir fyrir um í 50. gr., að þinglýsa skuli afsalsbrjefinu á fyrsta eða öðru manntalsþingi eða bæjarþingi, til þess það geti gilt gagnvart mönnum út í frá, og er enda tvísýnt, hvort þessi ákvörðun eigi vel við. Yfir höfuð að tala mundi það eigi eiga við á þessum stað, að taka fyrir endurskoðun á þeim hinum almennu lögum, sem nú gilda um þinglýsingu á Íslandi (tilsk. 24. apríl 1833), að því leyti slík endurskoðun yrði álitin nauðsynleg, sem stjórnarráðið þó eigi fær sjeð, enda mundi einnig vera efi á því, í hvaða átt þessi endurskoðun skyldi ganga; í því tilliti skal þess getið, að minni hluti nefndarinnar (forsetinn í yfirjettinum J. Pjetursson) var á því, að það mundi rjettast, að fara að mestu leyti eftir ákvörðunum D. L. 5—3—28, 29 og 30 í stað þeirra sjerstöku ákvarðana, sem vegna þess að sjerstaklega tilhagar á Íslandi, eru settar í tilskipun 24. apríl 1833 með tilliti til þinglýsinga annarsstaðar en í Reykjavík. Hinar greinirnar í þeim kapitula, sem hjer ræðir um, þykja heldur eigi til þess fallnar, að þær verði teknar upp

í lagafrumvarpið, með því ákvarðanirnar í 59., 60., 61. gr. virðast að eiga fullt svo vel við um kaupstaðaeignir sem um jarðir, en 57. og 58. gr. hvorki mikils varðandi, nje að þær leysi úr nokkurri verulegri efasemd í íslenskum lögum.

Um hinar einstöku ákvarðanir í lagafrumvarpi þessu skal því næst þess getið, sem hjer segir.

I. kap.

Að því leyti, sem tekur eru upp í samsvarandi kapitula nefndarfrumvarpsins, eigi að eins ákvarðanir um jarðeignir, heldur einnig um kaupstaðaeignir, skal stjórnarráðið vísa til þess, sem sagt er að framan, að það eigi ekki við, að gefa reglur um hinar síðarnefndu eignir í landbúnaðarlögum, eins og líka allt frumvarp meiri hlutans annars að undanteknum nokkrum ákvörðunum í VII. kap., eingöngu segir fyrir um landbúnaðarmál. Ákvarðanirnar í 1—3. gr. í frumvarpi nefndarinnar eru þar að auki að álit stjórnarráðsins þess innihalds, að það geti eigi orðið umtals mál, að taka þær upp í lagafrumvarpið. Þar sem það hefur verið tilgangurinn með þessu, að gjöra það að aðalreglu, að útlendingar eigi án sjerstaks leyfis geti átt fasteignir á Íslandi, þá kæmi þessi grundvallarregla eigi að eins í bága við skilning manna nú á tímum á sambandinu milli þjóða innbyrðis, heldur einnig við þær reglur, sem ávallt hefur verið farið eptir allt til þessa bæði í íslenskum og dönskum lögum, (og sömuleiðis í löggjöf flestra annara landa). Stjórnarráðið fær eigi heldur sjeð, að sjerlega mikið sje í þær ástæður varið, sem uppástunga þessi er byggð á, þar sem ekki virðist að vera hin minnsta ástæða til að óttast, að landinu sje hættu búin af aðsókn útlendra manna. Það mun naumast finnast dæmi til þess, að útlendingar hafi keypt jarðagóz á Íslandi, og þótt stöku sinnum kynni að koma fyrir, að útlendingur vildi kaupa sjer eign á einhverjum verzlunarstað landsins, til þess að stofna þar verzlun, verksmiðju eða annað því um líkt, mundi þetta fremur vera til gagns en til skaða fyrir landið. Landshöfðingi er á sama máli og stjórnarráðið um þetta, og hefur hann getið þess, að þessi ákvörðun virðist að fara lengra en þarfir landsins heimta og samrýmzt getur við skoðanir manna nú á tímum; því það virðist vera fullkomlega nóg, til þess að ná þeim tilgangi, sem meiri hlutiun hefur haft fyrir augum, að setja ákvörðun um, að hver, sem eigi fasteign á Íslandi, skuli að því leyti, er þá fasteign snertir, vera háður lögum landsins, og þar að auki vera skyldur til að hafa umboðsmann í landinu, sem að öllu leyti gangi í stað eiganda gagnvart því opinbera og mönnum út í frá að því leyti, er snertir eignina. Það er hvorttveggja, að eigi mun þurfa að óttast, að útlendingar keppti við landsmenn um að eignast fasteignir á Íslandi, enda er að álit landshöfðingja enn síður ástæða til að hindra það, þar sem landið hefur svo mikla bjargræðisvegi, að það hæglega mundi geta fætt helmingi fleiri, en nú búa þar, ef að eins nóg fje væri fyrir höndum til að rækta jarðirnar. Að álit landshöfðingja væri það þess vegna æskilegt, að útlendir peningar yrðu settir í fasteignir á Íslandi, og honum þykir því eigi nú vera nein ástæða til, að takmarka rjett útlendra manna til að hafa fasteignir á Íslandi á þann hátt, sem ekki hefur átt sjer stað hingað til í löggjöfinni, og engin nauðsyn virðist að vera á.

Samkvæmt því, sem getið er, er 1.—3. og 6. gr. í nefndarfrumvarpinu sleppt úr þessu frumvarpi. Aptur á móti virðist sú ákvörðun í 5. gr. nefndarfrumvarpsins, að það land, sem fylgir jörðu, skuli eigi vera minna en 1 hundrað, eiga vel við, því það mun hingað til hafa verið efamál, hvað mikið land skuli fylgja jörðu, til þess hún verði skoð-

uð sem jörð; en þar sem svo segir í sömu gr., að telja skuli sem eina jörð, þótt á henni sjeu fleiri en 1 býli, þá þykir þessi ákvörðun óþörf, með því aldrei mun hafa verið nokkur ef um það, og stjórnarráðið fær heldur eigi sjeð, að ákvörðun sú í niðurlagi greinarinnar, að það sje eyðijörð, er byggð hefur lagzt þar niður í 5 ár, sje til nokkurs verulegs gagns. 2. gr. lagafrumvarps þessa samsvarar að mestu 7. gr. í frumvarpi nefndarinnar; þó er sleppt úr orðunum: «enda sjeu þær eigi notaðar fyrir búsmala á sumrum, nje selfarnir», með því það or bannað í 111. gr. (89. gr. stjórnarfrumvarpsins), að beita búsmala sínum í afriðtt eða hafa þar selför á sumrum; sömuleiðis er sleppt orðunum í 3. lið «eða ítök í annara manna lönd», það sem þar virðist miður rjett, að telja slík ítök með almenningum.

II. ka p.

Um 3.—14. grein.

Þessar greinir eru sambljóða hinum tilsvareandi greinum í frumvarpi meiri hlutans, 8.—20. gr., að eins með þeirri breytingu, að upphafinu á 13. og 18. gr. (í nefndarfrumvarpinu), sem einungis er upptekning á því, sem þegar er ákveðið í 8. gr. (3. gr. stjórnarfrumvarpsins) er sleppt í 7. og 12. gr. lagafrumvarps þessa.

Um 15. og 16. grein.

Í 12. gr. í frumvarpi meiri hlutans er sú ákvörðun, að þau rjettindi fylgi jörð hverri, er að sjó liggur, að hún eigi fiskhelgi fyrir sínu landi, og að þá sje í fiskhelgi, er eigi sje fjær landi en átta hundruð faðma tölfræð, að mæla frá því, er fjarar mest út með stórstraum. En stjórnarráðið verður að vera landshöfðingja samdóma um, að það sje ísjárvert, að taka í frumvarpið þessa úreltu hugmynd, sem hæglega gæti misskilizt og haft þá afleiðing, að hlutaðeigandi jarðeigandi ástæðulaust eignaði sjer alla fiskiveiði fyrir innan fiskhelgi; en þessi ákvörðun verður á hinn bóginn að álítast með öllu óþörf, ef eigi verður í hana lögð önnur merking, en sú, sem getið er um í 21. og 22. gr. nefndarfrumvarpsins. Fyrir því er hinni umræddu ákvörðun sleppt úr lagafrumvarpi því, sem hjer ræðir um, en í stað orðsins «fiskhelgi» í nefndum greinum er sett tiltekið faðmatal, sem fjarlægðin er miðuð við, og virðist það, þegar lögð er til grundvallar regla sú, sem 6. kap. í Jónsbókar rekabálki hefur inni að halda, eigi eiga að vera meira en fimm hundruð faðma tölfræð eða 600 faðmar frá netlögum.

Um 17. grein.

Í 23. gr. nefndarfrumvarpsins, sem samsvarar þessari grein, er svo ákveðið, að rekaeigandi eigi allt vogrek, ef eigandi vogreksins, eptir að farið hefur verið með það á lögskipaðan hátt, hefur eigi spurzt upp. En stjórnarráðið verður að vera landshöfðingja samdóma um það, að eigi sje nein ástæða til að sleppa því tilkalli, sem landssjóðurinn hefur til vogreks þess, sem segir fyrir um í opnu brjefi 4. maí 1778, 1. gr. og sem bæði eptir eldri og nýjustu lögum (lögum um skipaströnd, 14. janúar 1876) hefur verið álitið konungseign; hjer að lútandi ákvörðun er því tekin upp í síðasta staflíð greinarinnar. Að því leyti, sem frumvarpið annars tileinkar rekaeiganda vogrek það, sem eptir hinum núgildandi ákvörðunum (opnum brjefum 4. maí 1778, 2. og 3. gr. og 2. apríl 1853), fellur til landeiganda, virðist mest að mæla fram með því, eins og það einnig er samkvæmt hinni almennu reglu í 12. gr. (18. gr. nefndarfrumvarpsins).

III. kap.

Um 18. grein.

Reglur þær, sem settar eru í 24. og 25. grein í frumvarpi meiri hlutans um rjett landeiganda, til þess að nota vatnið í ám þeim og lækjum, sem renna gegnum land þeirra, eru að áliti stjórnarráðsins í fleirum atriðum miður vel til fallnar. Það leiðir sem sje af hinni almennu reglu í Jónsbókar landsleigubálki, 56. kap., »vötn skulu svo renna sem að fornu hafa runnið« og »engi skal fyrir öðrum veiði spilla eður banna þá sem hann hefur áður að fornu haft«, að enginn geti eptir eigin geðþótta breytt farvegi vatnsins nágrönnum sínum að skaða. Þessari grundvallarreglu, sem einnig var byggt á í fyrnefndu frumvarpi til landbúnaðarlaga (55. grein) eptir amtmann Melsteð, og sem kemur heim við það, sem fyrir er mælt í N. L. 5.—11.—7., hefur ávallt, það menn vita, verið farið eptir á Íslandi, og virðist eigi vera nein ástæða til þess að bregða út af henni nú. En út af þessari reglu er mjög verulega brugðið í 24. grein nefndarfrumvarpsins, 1. staflíð, þar sem landeigandi eptir eigin geðþótta getur gjört vatnsveitingu á sínu landi án samþykkis hinna, sem eiga land að vatninu. Að visu er hjer svo fyrirskipað, að hlutaðeigandi skuli, ef grannar hans krefjast þess, veita vatninu aptur í farveg sinn, en sá tími, sem til þess er til tekinn, »áður en það fellur út úr landeign hans«, er svo óákveðinn, að hann ef til vill um langan tíma getur spillt veiði fyrir þeim, sem neðar búa, og því síður virðist sú ákvörðun heppileg í næsta staflíð, sem fer fram á, að ef landslagi er þannig háttað, að landeigandi geti eigi veitt vatninu aptur í þess forna farveg, þá megi hann að eins taka helming vatnsins til sinna þarfa, og þó það sje því skilyrði bundið, að hann með þessu eigi megi gjöra grönnum sínum nokkurn skaða, og að stíflur hans og girðingar sjeu óhelgar fyrir broti, ef hann tekur meira af vatninu en helminginn, þá hefur það eigi mikið að þýða, með því það mun mjög örðugt eptir á, að dæma um það, hvort hann hafi notað meira en helminginn af vatninu, eða hvaða skaða þeir, sem neðar búa, hafa beðið af vatnsveitingu hans. Þar sem gengið er út frá því í 24. grein meiri hlutans, að enginn búi á móti landeigandanum, er í 25. grein gjört ráð fyrir því, að tveir eigi land sinn hvoru megin við ána, og er þá svo sagt fyrir, að hvorugur þeirra megi veita vatninu úr ánni án samþykkis hins, en hann getur þá eigi synjað um samþykkið, nema hann ætli að nota vatnið sjálfur. Þessar ákvarðanir virðast heldur eigi vel til fallnar, því þó sá landeigandi, sem síðast var getið, eigi þurfi á vatninu að halda, getur hann samt beðið skaða af því, að sá, sem á móti honum býr, notar það, því vatnsmegnið getur minnkað svo við það, að veiði hans spillist mjög, eða jafnvel eyðileggist, ef til vill, alveg, og á hinn bóginn á hann alltjend hægt með, ef hann vill beita hrekkjum, að bera það fyrir, að hann ætli sjálfur að nota vatnið að sínum hluta. Að öðru leyti virðist í raun og veru eigi vera neinn verulegur munur á tilfellum þeim, sem getið er um í þessum 2 greinum (24. og 25. grein), því landeigandi sá, sem býr ofar við uppsprettu vatnsins, mun, þótt enginn búi á móti honum, geta gjört þeim, sem neðar búa, eins mikinn skaða með veitingu vatnsins yfir sitt land, eins og ef þeir byggju á móti honum. Þar sem að síðustu svo er ákveðið í niðurlagi 25. greinar, að nágrannarnir geti ákvarðað, nær landeigandi sá, sem í hlut á, eigi lengur þurfi vatnsins við (til þess að veita því á engjar sínar), og þar að auki veitt því aptur í hinn forna farveg á hans kostnað, — þá mundi þetta leiða til sjálfræðis frá hálfu nágrannanna, og opt valda miskliðum milli þeirra, sem eiga land að ánni.

Stjórnarráðið verður því að álita, að því, sem hjer er umtalsefni, eigi að koma fyrir á annan hátt, en nefndin hefur stungið upp á, og þannig, að báðum greinunum sje steyppt saman í eina grein.

Um 19. grein.

Í 26. gr. nefndarfrumvarpsins er stungið upp á því, að þegar tveir eða fleiri eiga á saman, er netnæmir fiskar ganga í, þá skuli hver þeirra veiða sem vill, meðan ánni er óskipt, og draga veiðinet að hvoru landi sem vill. Ákvarðanir þessar, sem að mestu leyti eru teknar úr Jónsbókar landsleigubálki, 56. kap., virðast í mörgu tilliti að vera miður heppilegar. Í fyrsta lagi er það eigi ljóst, hvað við er átt, þegar talað er um «ár, er netnæmir fiskar ganga í», og svo vantar ákvörðun um veiði í ám, sem fiskar ganga í, sem eigi eru netnæmir, ef þess konar fiskar yfir höfuð eru til, og þegar því næst er svo til orða tekið, að í þessum ám, það er að segja þeim ám, sem enn er óskipt, megi hver af sameigendum veiða sem hann vill, þá virðast þessi orðatiltæki vera of yfirgripsmikil, með því slíkt ótakmarkað leyfi þykir koma í bága við það, sem fyrir er mælt í næstu grein (27. gr.), og lögum 11. maí 1876, en eptir því má eigi leggja net eða garða í á lengra en út í miðjan árfarveg; og þó svo yrði álitid, að ákvörðun greinarinnar einungis hafi það tilfelli fyrir augum, að fyrirdráttarnet sje við haft, þá verður eigi annað sjeð, en að heimild til þess að draga veiðinet yfir alla ána allt upp að landi þess, sem á móti býr, og jafnvel draga þau upp á hans land, sje gagnstætt hlutarins eðli og hinni almennu grundvallarreglu, sem bæði Jónsbók á fyrnefndum stað (þar sem svo er sagt, að hver eigi veiði fyrir sínu landi), og 1. liður 9. gr. nefndarfrumvarpsins (4. gr. lagafrumvarps þessa, að hver eigi ána út í miðjan árfarveg), hafa inni að halda. Í næsta lið greinarinnar er að vísu sú takmörkun sett, að eigendurnir eigi megi leyfa öðrum veiði í ánni, nema þeir veiði ekki sjálfir, og eigi frekar en svo, að veitt sje frá einu býli hvoru megin í senn, en þessi takmörkun mun þó eigi hafa nokkra verulega þýðingu, enda mun það hægt að fara í kring um þessa ákvörðun, og gæti hún valdið þrætum manna á milli. Hin almenna regla, sem greinin hefur inni að halda, að hverjum af eigendunum sje heimilt að krefjast skipta á ánni, ef hann þykir fara varhluta af veiði í henni, mundi eigi fá neina sjerlega þýðingu í reyndinni, þar eð eigi mun hægt að koma skiptum við öðruvísi, en eptir miðjum árfarvegi, og að því stjórnarráðinu er kunnugt, hefur ákvörðunum Jónsbókar um skipti á ám eigi verið beitt um langan tíma, enda mun naumast vera ástæða til að taka þær upp aptur.

Til þess að komast hjá öllum þessum vandkvæðum, þarf ekki annað en, eins og í þessari grein er gjört, að setja þá óbrotnu og eðlilegu reglu, að ef fleiri menn eiga á saman, þá megi hver þeirra veiða fyrir sínu landi út í miðjan árfarveg.

Um 20. grein.

Viðvíkjandi þessari grein, sem samsvarar 27. grein í frumvarpi meiri hlutans, skal þess getið, að setningin í 2. staflid greinarinnar «ganga skal guðs gjöf til fjalls sem til fjöru, svo sem gengið vill hafa», sem orðrjett er tekin úr Jónsbók, virðist að vera alveg óþörf og ekki eiga heima í lagatextanum, þar sem hún að eins gefur ástæður fyrir hinni almennu reglu í 1. staflid, sem í sjálfu sjer er nógu greinileg, og er þess vegna þessari setningu sleppt hjer. Þar sem því næst í niðurlagi greinarinnar er sett sú ákvörðun (sem að öðru leyti er samkvæm lögum 11. maí 1876, 2. gr., en betur orðuð), að sá, sem á einn á þá, sem fleiri kvíslar eru í, megi þvergirða eina af þeim, þá vantar í nefndarfrumvarpið, eins og landshöfðingi hefur getið um, almenna ákvörðun um, að þegar einn

maður á á nokkra, þá eigi hann rjett á að þvergirða alla ána, en það virðist samkvæmt reglu Jónsbókar, sem og hefur verið farið eptir til þessa. Ákvörðun um þetta er því tekin upp í greinina. Þar sem afleiðingarnar hljóta að vera hinar sömu, hvort sem ein kvísl er þvergirt með ólöglegu móti, eða settar eru ólöglegar girðingar í á, er hjer að lútandi ákvörðun sett í niðurlagi greinarinnar.

21. grein

er með lítilli orðabreyting samkvæm 28. grein í frumvarpi meiri hlutans.

IV. kap.

Ákvarðanirnar í þessum kapitula (22.—26. grein) eru samkvæmar 29.—32. og 34. grein nefndarfrumvarpsins. Landshöfðingi hefur reyndar stungið upp á því, að bæta skyldi við 31. grein nefndarfrumvarpsins (24. gr. lagafrumvarps þessa) ákvörðun um, að hann það, sem sett er gegn því að lenda við friðlýst varplönd, skuli einnig ná til þess að lenda við árósa, þar sem er laxveiði eða silungaveiði, en stjórnarráðinu hefur eigi fundizt næg ástæða til þessa, með því það eigi mun fæla laxinn frá því að ganga upp í ána, þótt bátum sje lent við ósinn. Aptur á móti er ákvörðunin í 33. gr. nefndarfrumvarpsins, að enginn geti meinað, að haldnar sjeu samkomur á landi ábýlisjarðar hans, sem miða til þjóðlegra heilla, eigi tekin upp í frumvarp stjórnarinnar, með því hún, eins og landshöfðingi getur um, virðist óþörf; því ef eigandinn álitur, að samkoman miði til þjóðlegra heilla, mun það eigi örðugt, að fá samþykki hans, og að öðrum kosti yrði eignarrjettinum með slíkri ákvörðun sett ótilhlýðileg takmörkun, en á hinn bóginn mundu hlutaðeigendur eiga hægt með, að fá annan stað til fundarhaldsins.

V. kap.

Um 27. grein.

Með því ekkert er því til fyrirstöðu eptir íslenskum lögum, að maður eignist takmarkaðan notkunarrjett fyrir sjálfan sig, er orðunum í hinni samsvarandi 35. grein nefndarfrumvarpsins: «skal hann leggja það (ítakið) undir einhverja jörð», hjer sleppt; orðunum í niðurlagi greinarinnar: «og er hann ógildur ella» er sömuleiðis sleppt hjer (sbr. það, sem getið er að framan um VII. kap. nefndarfrumvarpsins).

28. grein

er með orðabreytingu, sem miðar til að skýra innihald greinarinnar, samhljóða 36. grein nefndarfrumvarpsins.

29. grein

er samhljóða 37. grein nefndarfrumvarpsins; þó er orðunum: «og aldrei lengur í senn en náttlangt» sleppt, þar eð þessi tímalengd mundi verða of naum fyrir ítakseiganda, ef hann kemur langt að, eins og stundum ber við.

Um 30. grein.

Þar sem svo er fyrir mælt í hinni tilsvarende grein (38. grein) nefndarfrumvarpsins, að ítakseigandi eigi beitina á skógaritakinu «þegar beita skal á skóg eingöngu», þá virðist það eigi koma heim við þá reglu í 141. grein nefndarfrumvarpsins (121. grein stjórnarfrumvarpsins), að eigi megi beita á skóg, ef fjenaður hefur ei annað á að ganga en skóginn. Ákvörðun sú, sem hjer ræðir um, er tekin úr Jónsbókar landsleigubálki 21. kap., en eptir henni má ítakseigandi einungis beita fje sínu á skóginn meðan meir bitur skóg en gras. Á þessa leið er ákvörðunin orðuð hjer, og verður með því móti

komizt hjá þeirri ósamkvæmni, sem drepð var á. Ákvörðuninni í síðasta staflíð 28. greinar nefndarfrumvarpsins, að landeigandi eigi sök á óleyflegri fjenaðarheit í skógarí-takinu, og ítakseigandi, ef skógi er spillt, er sleppt sem óþarfri, því það er vitaskuld, að hver má halda sínu máli til laga, ef gjört er á hluta hans.

Um 31. grein.

Af sömu ástæðu er niðurlagi næstu greinar nefndarfrumvarpsins, sem samsvarar 31. grein, sleppt hjer, og er þar að auki gjörð orðabreyting, til þess að gjöra innihald greinarinnar skýrara.

VI. kap.

32.—35. grein.

eru samhljóða 40.—43. grein í nefndarfrumvarpinu; samt er í upphafi greinar þeirrar, sem síðast var nefnd, á eftir orðunum «pening sinn» bætt við «til beitar».

Um 36. grein.

Eftir athugasemdunum við 43.—47. grein nefndarfrumvarpsins skal það eigi baka eigandanum ábyrgð, þó fjenaður hans komi inn á annars manns land, nema honum verði kennt um það af því, að hann hafi annaðhvort rekið fjenaðinn inn á land nágranna síns eða svo nærri landamerkjum, að búast mætti við, að hann færi yfir þau. Þótt þessi tvö tilfelli sjeu nokkuð frábrugðin hvort öðru, og ástæða kynni því að vera til þess, að gjöra nokkurn mun á þeim, mun samt regla sú, sem sett er, koma heim við það, sem nú á sjer stað; má og vera að hún sje vel til fallin eftir því, hvernig til hagar á Íslandi þar sem jarðir almennt eru eigi umgirtar. Fyrir því hefur eigi þótt næg ástæða til að breyta 1. kafla greinarinnar. En þar sem enn fremur er svo til orða tekið í 2. kafla greinarinnar: «Nú lætur maður pening sinn ganga aptur óhindraðan inn á land nágranna síns», þá virðist í því fólgið, að jafnvel þótt eigandanum í þessu tilfelli sje það eigi að kenna, að fjenaðurinn gangi inn á land nágranna hans, þá sje það samt nóg til þess að baka honum ábyrgð, að hann hafi eigi hindrað fjenaðinn frá því; en þessu verður eigi komið heim við hina fyrnefndu grundvallarreglu, sem virðist að vera rjett. Skilyrðið fyrir því, að öðrum kafla greinarinnar verði beitt, virðist eiga að vera hið sama og sett er fyrir því að beita 1. kaflanum, og er því 2. kaflanum breytt samkvæmt þessu.

Stjórnarráðið hefur þar að auki fundið ástæðu til að bæta við þessa grein ákvörðun um, að setja megi inn pening annars manns, ef hann skemmir girðingar eða túngarða, eða stekkur yfir slíkar girðingar, enda sjeu þær í fullgildu standi.

37. grein

er samhljóða 45. grein í nefndarfrumvarpinu.

Um 38. grein.

Af hinnu tilsvareandi grein nefndarfrumvarpsins (46. grein) verður eigi með vissu sjeð, hvort sá sem hefir sett inn pening annars manns, megi selja allan peninginn, sem inn var settur, eða að eins svo mikið af honum, sem útheimtist til að hann fái allan kostnað sinn endurgoldinn ásamt útlausnargjaldinu. Orðatiltækin virðast helzt að benda á það, sem síðar var sagt, en þá vantar ákvörðun um, að skila skuli aptur eigandanum þeim peningi, sem eftir er, gegn því að hann greiði kostnaðinn við heimrekstur hans. Hjer að lútandi ákvörðun er bætt við þessa grein.

Um 39. grein.

Þessi grein samsvarar 47. grein nefndarfrumvarpsins. Þar sem svo er ákveðið í

2. staflíð þessarar greinar, að maður megi eigi sækja inn á annars manns land pening sinn, sem þangað hefir gengið í óleyfi, án þess þó að hann hafi verið settur inn, nema hann greiði fullt útlausnargjald fyrir, þá nær þessi ákvörðun einnig til þess, að peningurinn er kominn inn á land annars manns, án þess það sje eigandanum að kenna. En það liggur í augum uppi, að eigandanum eigi verði meinað, að sækja pening sinn þegar svo stendur á, og þetta kemur líka fyrir dags daglega, án þess það komi til tals að greiða skaðabætur fyrir. Það er því nauðsynlegt, að ákvörðun þessi verði talsvert takmörkuð, með því að hún virðist að eins geta átt við það tilfelli, sem segir fyrir um í 36. gr., þar sem það er eigandanum sjálfum að kenna, að peningur hans komi inn á land annars manns, og enda þó svo sje, virðist það ekki eiga að koma til tals, að greiða útlausnargjald. Þar sem gjört er ráð fyrir því, að peningurinn sje eigi settur inn, og getur þá að eins orðið spursmál um, að eigandinn greiði bætur fyrir skaða þann, sem peningurinn hefur gjört, en hvorki útlausnargjald nje kostnað við heimreksturinn, hið síðara fyrir þá sök, að hann sjálfur sækir peninginn. Samkvæmt þessu er 2. staflíður í þessari grein orðaður.

Um 40. grein.

Nefndarfrumvarpið segir eigi fyrir um það, sem opt hefur komið fyrir og eflaust mun koma enn optar fyrir eptirleiðis, ef lagafrumvarp þetta nær lagagildi, að maður settur inn pening annars gegn reglum þeim, sem settar eru að framan, og ef til vill heldur honum innilokuðum. Stjórnarráðið hefur því álitíð, að ástæða mundi vera til að taka upp í þessa grein ákvörðun um þetta.

41. og 42. grein

eru samhljóða 48. og 49. grein í nefndarfrumvarpinu.

VII. kap.

Um 43. grein.

Í Jónsbókar landsleigubálki, 41. kap., er svo fyrirskipað, að enginn megi bólstað sinn í eyði leggja, ef hann fær byggt; en ef hann fær eigi til leigu byggt, þá skal hann bjóða þeim þá jörð að leigja, er næstir búa, eptir því sem 6 skynsamir menn meta. Í stað þessarar reglu er sú ákvörðun sett í 62. gr. nefndarfrumvarpsins, að hver, sem jörð á, sje skyldur að leigja hana öðrum, ef hann notar hana eigi sjálfur, og láta hana vera í leigufæru standi. Aftur á móti er eigi sagt fyrir um það, hvernig fara skuli að, þegar jarðeigandinn eigi fær jörðina byggða til leigu, en líklegt er, að meiri hlutinn hafi ætlað til, að jarðeigandi mætti þegar svo stendur á, sjálfur nota jörðina eins og hann vildi, þar sem hjer stendur líkt á og getið er um í 68. gr. nefndarfrumvarpsins, seinast í 3. staflíð. Það hefur samt sem áður þótt rjettast, að setja í greinina beinlínis ákvörðun um þetta, þar sem regla sú í Jónsbók, sem getið var að framan, og sem tekin var upp í frumvarp það, sem kom frá landbúnaðarnefndinni fyrri, 61. grein, virðist miður vel til fallin, enda mun henni eigi hafa verið fylgt um langan tíma.

Um 44. grein.

Þar sem í næstu greininni á undan í frumvarpi nefndarinnar er svo fyrir sagt, að sami maður að vísu megi búa á tveim jörðum eða fleiri, en þó svo að hann við haldi öllum húsum og mannvirkjum á útjörðunum í fullgildu standi, þá er með þessu loku fyrir það skotið, sem þó opt kemur fyrir á Íslandi, að maður óskar, að leggja undir höfuðbólið hjáleigu, sem upphaflega hefur heyrt jörðunni til, og optsinnis hefur verið

metin til dýrleika ásamt með höfuðbólínu, en hefur síðar meir verið skilin frá, svo að hún er býli út af fyrir sig. Hjáleigur þessar eru opt svo lítilfjörlegar, að þær trauðlega geta fram fært einn mann og hyski hans, en ásamt aðaljörðunni gætu þær verið til mikils gagns við ræktun hennar, og stjórnarráðið hefur því haldið, eins og líka stungið var upp á í frumvarpi landbúnaðarnefndarinnar fyrri, 61. gr., að leyfa ætti samlagning jarða að því leyti, er hjáleigur snertir, en þó svo, að til þess útheimtist samþykki hlutaðeigandi sýslunefndar.

Um 45. grein.

Í 5. gr. frumvarps þess, sem amtmaður Melsteð samdi, var svo ákveðið, að það eins og að undanfögnu skildi vera hverjum jarðeiganda heimilt, hvort heldur hann vill, að byggja jörð sína leiguliða og konu hans til æfilangrar ábúðar eða byggja hana upp á tiltekinn árafjölda, og landbúnaðarnefnd sú, sem skipuð var 1845, ljét í ljósi í álitinu sínu um tjeð frumvarp, að þessi bygging jarða væri bæði samkvæmt eldgamalli venju á Íslandi, og heimiluð í tilskipun 22. júlí 1791, sem vísar til og lögleiðir á Íslandi N. L. 3.—14.—10.

Meiri hluti nefndarinnar hefur þar á móti stungið upp á því í 63. gr. frumvarpsins, að enginn megi leigja jörð sína skemur en um 15 ár, en aptur hefur minni hlutinn gengið út frá því, að fylgja ætti í þessu hinum sömu reglum sem hingað til. Uppástunga þessi er mjög mikilsvarðandi, þar sem hún eigi að eins bregður út af því, sem hingað til hefur verið almenn venja og siður á Íslandi, heldur takmarkar einnig mjög svo umráð eigandans yfir jörð sinni, og það án þess hann fái nokkurt endurgjald í staðinn, hvorki festugjald nje annað þess konar. Slíkt band á eignarrjettinum getur verið eigandanum til mikils бага, því opt getur það verið mjög áriðandi fyrir hann, 'að binda sig ekki svo um langan áratíma, að hann útilokist frá að ná í jörð sína, þótt hann sjái það fyrir, að hann geti hagnýtt sjer hana upp á annan hátt sjer til langtum meiri ábata.

Það virðist einnig í sjálfu sjer eðlilegast, að láta landsdrottinn og leiguliða sjálfráða um það, hvernig þeir semja um leigumálann sín á milli, sjer í lagi á Íslandi, þar sem báðir partar venjulega standa hjer um bil jafnt að, og eptir því sem landbúnaðarnefndin fyrri hefur getið, hafa aldrei nein vandkvæði hlotizt af þessari reglu, og var nefndin því á þeirri skoðun, að eigi væri ástæða til að gjöra neina breytingu á þessu.

Meiri hlutinn hefur samt haldið, að hin umrædda ákvörðun mundi verða að miklu gagni fyrir jarðaræktina á Íslandi, og sjer í lagi tekið það fram, að eigi verði við því búizt, að leiguliði leggi nokkurn talsverðan kostnað í jarðabætur, nema hann hafi vissu fyrir því, að hann fái að njóta á eptir ávaxtanna af jarðabótum sínum. Að vísu verður það nú að álitast æskilegt og hagfellt, að samningar þeir, sem hjer ræðir um, sjeu miðaðir við langan áratíma, en bæði mun það sjaldan vilja til og þá ávallt mælast illa fyrir því, að leiguliða sje byggt út, nema landsdrottinn hafi brýnustu ástæður til þess, enda mun leiguliði venjulega geta sjeð fyrir því, að það sje haft í leiguskilmálunum, að hann fái að halda jörðunni um langan áratíma eða upp á lífstíð, og er þetta nú alltítt, þar sem svo er um samið í mörgum byggingarbrjefum, að leiguliði skuli halda ábúðinni annaðhvort æfilangt eða á meðan hann uppfyllir skuldbindingar þær, sem hann hefur gengizt undir. En ef landsdrottinn ætti að vera neyddur til að leigja jörð sína upp á langan áratíma, er það líklegt, að hann mundi áskilja sjer endurgjald fyrir það í hærri

eptirgjaldi eptir jörðina, og gæti það því orðið efasamt, hvort þessi ákvörðun mundi reynast leiguliðum svo happasæl, sem meiri hlutinn hefur til ætlazt.

Það, sem sagt er að framan, á eiginlega við um byggingu jarða, sem tilheyra einstökum mönnum, og ef til vill einnig við byggingu beneficiærjarða. Að því leyti, er þjóðjarðirnar snertir, þá hefur það verið stöðug venja, að minnsta kosti á seinni tímum, sem einnig styðst við tilsk. 15. maí 1705 og tilsk. 22. júlí 1791, að opinberar jarðir hafi verið byggðar upp á lífstíð leiguliða og ekkju hans, sbr. einnig brjef innanríkisstjórnarinnar 23. maí 1850 (lagasafn fyrir Ísland XIV. bindi bls. 463). Ef til vill kynni því að vera nokkur ástæða til, beinlínis að lögleiða þessa reglu með því að taka upp ákvörðun um það í lagafrumvarp það, sem hjer ræðir um, en það hefur samt eigi þótt nauðsynlegt, að setja sferstaklega reglu um hið opinbera jarðagóz, því það er vitaskuld, að umboðsstjórninni er heimilt, að við hafa framvegis hina sömu aðferð og áður sem almenna reglu, en að út af henni megi bregða í stöku tilfellum, þar sem sferstakar kringumstæður mæla með því.

Eptir því, sem getið er að framan, fær stjórnarráðið eigi betur sjeð, en að fyrirkomulag það, sem landbúnaðarnefndin fyrri hefur stungið upp á, að það skuli komið undir samkomulagi milli landsdrottins og leiguliða, hvort jörð sje leigð upp á lífstíð leiguliða og konu hans, eða upp á tiltekinn áratíma, sje bæði í sjálfu sjer eðlilegri og samsvari betur landsháttum á Íslandi, en ákvarðanirnar í frumvarpi meiri hlutans. Grein sú, sem hjer ræðir um, er því orðuð samkvæmt þessu, og er þar að auki bætt þeirri ákvörðun við, að ávallt skuli tekið skýrt fram í byggingarbrjefinu, hvað langur ábúðartíminn skuli vera, og sje þetta eigi gjört, þá skuli svo álíta, að jörðin sje byggð æfilangt, nema landsdrottinn sanni, að öðruvísi hafi verið um samið.

Samkvæmt þessu eru þær breytingar, sem nauðsynlegar eru, gjörðar á 2. lið 63. gr. í nefndarfrumvarpinu. Hinum kafla greinarinnar er sleppt, þar eð eigi þykir næg ástæða til að láta þau rjettindi, sem ekkjunni eru veitt, ná til sonar leiguliða, sem og einnig er nýmæli, en ákvörðunin í síðasta staflíð virðist óþörf.

Að endingu skal þess getið, að í frumvarp meiri hlutans er eigi tekin upp nein ákvörðun, sem samsvarar tilskipun 22. júlí 1791 um það, að sá landsdrottinn, sem enga ábúðarjörð hefur sjálfur, megi byggja leiguliða út; en stjórnarráðið álítur það rjettast, beinlínis að nema úr gildi þessa sferstaklegu ákvörðun, sem naumast samsvarar þessum tíma, og er þess vegna tjeð tilskipun tekin upp í 131. gr. lagafrumvarpsins meðal hinna eldri laga, sem falla úr gildi við þessi lög.

46.—49. grein

eru samhljóða 64.—67. gr. nefndarfrumvarpsins, að því undanteknu, að hegning sú, sem ákveðin er í 66. gr. fyrir að byggja tveim mönnum sömu jörð, er felld úr, af því þetta tiltæki hlýtur annaðhvort að verða sakamál, eða eigi vera hegningarvert.

Um 50. grein.

Ákvörðun sú, sem 68. gr. nefndarfrumvarpsins hefur inni að halda, að leiguliði skuli hafa fyringjört ábúðarrjetti sínum, ef hann eigi er kominn til leigujarðar sinnar þá er sjö vikur eru af sumri, þykir of ströng eptir landsháttum á Íslandi, sjer í lagi ef leiguliðinn, sem optsinnis kemur fyrir á langt að til leigujarðarinnar. Það virðist nægja, að hann innan þess tíma, sem settur er, hafi gjört aðrar ráðstafanir, sem glögglega sýni, að það sje ætlun hans, að taka við jörðunni, t. a. m. beðið einhvern annan mann, að vinna verk á jörðunni, eða að hafa eptirlit með henni fyrst um sinn, o. s. frv.; og er því

hjer að lútandi viðbót sett í greinina. Hið sama er og um niðurlag sömu greinar, sem þess vegna er sleppt hjer, því þegar landsdrottinn fær fulla landsskuld og leigur, og þar að auki leyfi til að nýta sjer jörðina sem hann vill, virðist hann eigi geta krafizt frekara endurgjalds.

51. grein

er samhljóða 69. gr. nefndarfrumvarpsins.

52. grein

er samhljóða 1.—3. lið í 70. gr. nefndarfrumvarpsins, að því undanteknu, að orðið «úttektarmanna» er sett í staðinn fyrir «óvilhallra manna».

Um 53. grein.

Viðvíkjandi þessari grein, sem samsvarar síðasta lið í 70. gr. nefndarfrumvarpsins, skal þess getið, sem hjer segir:

Í 101. gr. nefndarfrumvarpsins er svo ákveðið, að leiguliði, sem tekur við jörðu, sje skyldur til að taka í álagið þau hús, sem fráfarandi sjálfur hafi byggt, ef þau að áliti úttektarmanna eru nauðsynleg fyrir jörðina, og í síðasta lið 70. greinar nefndarfrumvarpsins er svo ákveðið, að ef fráfarandi á önnur hús á jörðunni en þau, er tekin eru í álag á hana (það er að segja: önnur en þau, sem nauðsynleg eru fyrir jörðina), skuli hann bjóða þau viðtakanda, og vilji hann eigi kaupa, má hann selja þau öðrum eða flytja þau sjálfur burt. Þessar ákvarðanir verður stjórnarráðið að álita óheppilegar, og að þær komi í bága við þær reglur, sem settar eru í 80. grein nefndarfrumvarpsins, um jarðabætur, og 97. grein um húsaukabyggingar, er eptir þeim greinum jarðareigandi á að borga endurgjald fyrir þær. Þetta virðist og að vera hið eina rjetta, því þegar hús-in eru nauðsynleg, þá eru þau í raun rjettir jarðabætur, sem landsdrottinn á að borga fyrir, þar eð leiguliði, sem tekur við jörðunni, getur krafizt þess, að jörðin sje fengin sjer með þeim húsum, sem nauðsynleg eru, án þess að borga þau, enda yrðu þau að öðrum kosti eigi eign landsdrottins heldur eign leiguliðans, en það má þykja óheppilegt, eins og meiri hlutinn sjálfur hefur tekið fram í athugasemdunum um 97. gr. Stjórnarráðið hefur þess vegna haldið, að um þetta eigi að hafa þá reglu, að ef hús-in eru nauðsynleg, skuli jarðareigandi vera skyldur til að kaupa þau að fráfaranda, en sjeu þau eigi nauðsynleg, skuli fyrst bjóða jarðareigandanum hús-in, og þar næst leiguliðanum, sem við jörðunni tekur. Samkvæmt þessu er grein sú, sem hjer ræðir um, orðuð.

54. grein

er í öllu verulegu samhljóða 71. gr. nefndarfrumvarpsins.

Um 55. grein.

Þar sem settar eru í 72. gr. í nefndarfrumvarpsins, sem samsvarar þeirri grein, er hjer ræðir um, fastar reglur, sem eigi má út af bregða, fyrir því, hvað landsdrottinn megi skilja undan byggingunni sjer til handa af afnotum jarðarinnar, — en það má eigi vera meira en fjórðungur af engjum eða úthaga, ekki meira en helmingur af neinu öðru sem jörð fylgir, og eigi neinn hluti af túni hennar —, þá er það álit stjórnarráðsins, að samkvæmt hlutarins eðli eigi þetta að vera komið undir samkomulagi milli partanna, með því það virðist óeðlilegt og óþarft, að takmarka þannig frelsi manna til þess að ráða samningum sín á milli. Hjer við bætist, að reglur þær, sem hjer eru settar, eru búnar til öldungis eptir geðþótta og álitum, og kunna þær stundum að eiga vel við, en engan veginn alla jafna; þar að auki er ekki sagt neitt fyrir um, hverjar afleiðingar skuli vera

af því, að brotið sje gegn ákvörðunum þessum. Stjórnarráðið hefur því sleppt þeim kafla greinarinnar, sem hjer að lítur, og í stað þess tekið upp ákvörðun um, að bregða megi út af því, sem sagt er fyrir um í 1. lið greinarinnar eptir samkomulagi milli máls-partanna.

Um 56. grein.

Þessi grein samsvarar 73. grein nefndarfrumvarpsins; á eptir orðinu «slægjur» er bætt við «beitiland», og þar að auki er við niðurlag greinarinnar bætt nauðsynlegri ákvörðun um það, hvað við liggur, ef leiguliði brýtur gegn því, sem fyrir er mælt í greininni, með því 1. staflíð í 86. gr. nefndarfrumvarpsins, er hefði átt við þau tilfelli, er hjer ræðir um, er sleppt úr lagafrumvarpi þessu; þar að auki er svo ákveðið, að leiguliði skuli greiða landsdrottnei endurgjald fyrir skaða þann, sem hlotizt hefur af heimild-arlausri notkun hans á jörðunni.

Um 57. grein.

Þessi grein er tekin eptir 74. gr. nefndarfrumvarpsins; þó hefur það þótt nægja, að gjöra leiguliða að skyldu, að láta landsdrottinn tafarlaust vita um hvalrekann, þar sem það eigi virðist öldungis nauðsynlegt, eptir að búíð er að koma á reglulegum póst-ferðum um landið, að senda skyndiboða, sem fari fullum dagleiðum, á fund landsdrottins, eins og sagt er fyrir í frumvarpi nefndarinnar.

58. grein

er með lítilli orðabreytingu samhljóða 75. gr. nefndarfrumvarpsins; þó er orðunum «eða sonur» í 4. lið greinarinnar sleppt úr, sbr. athugasemdirnar um 45. gr.

Um 59. og 60. grein.

Greinir þessar samsvara 76. og 77. gr. nefndarfrumvarpsins. Í athugasemdunum við þá grein, sem fyr var nefnd, er svo sagt, að eldsvøðinn eigi að hafa orðið til á þann hátt, að leiguliða verði eigi gefin sök á því. að eldsvøðinn hafi orðið, og þykir það reynd-ar fylgja af sjálfu sjer, en stjórnarráðinu hefur þó eptir uppástungu landshöfðingja virzt rjettast, að taka það beinlínis fram. Að öðru leyti eiga ákvarðanir greinarinnar að álití stjórnarráðsins eigi að vera því til fyrirstöðu, að partarnir komi sjer saman um aðrar reglur fyrir því, hvernig skipta skuli niður á þá skaðanum, og er því á eptir orðunum: «landsdrottinn og leiguliði», bætt við, «nema öðruvísi hafi verið ákveðið þeirra á milli»; hið sama er og um reglurnar í 60. gr., og er því líkri ákvörðun bætt við niðurlag þeirrar greinar.

Um 61. grein.

Brot það gegn byggingarskilmálunum, sem um er rætt í 78. gr. nefndarfrum-varpsins, er að álití stjórnarráðsins svo mikilvægt, að það ekki að eins eigi að hafa þær afleiðingar fyrir leiguliðann, að hann missi ábúðarrjett sinn að nokkru leyti, sem þar að auki er mjög örðugt að meta, heldur, að hann hafi fyrirgjört ábúðarrjetti sínum alveg, svo að landsdrottinn, auk þess sem hann getur gjört ráðstafanir til þess að koma í veg fyrir skemmdir á jörðinni, á þann hátt, sem segir fyrir um í greininni, megi byggja leigu-liða út af jörðunni til næstu fardaga samkvæmt 69. gr.

62. grein

er samhljóða 79. gr. nefndarfrumvarpsins.

Um 63. grein.

Eptir tilsvarendi grein (80. gr.) nefndarfrumvarpsins, skal leiguliði sá, sem hefur gjört nytsamar jarðabætur fram yfir það, sem áskilið er í byggingarbrjefinu, hafa heimt-

ing á, að fá endurgoldinn helming þess, sem jörðin hefur rífkad í verði eptir óvilhallra manna mati.

Landshöfðinginn hefur þar á móti verið á þeirri skoðun, að þegar eigi að ákveða uppbótina, ætti heldur að fara eptir því, hvaða verk leiguliði hefur unnið, og kostnaði þeim, sem til þess hefur gengið, og að einnig yrði að taka tillit til þess, hvort leiguliði þegar hafi fengið nokkra uppbót fyrir verk sitt og kostnað af hinum ríkkaða arði, sem jarðabæturnar hafa komið til leiðar, eða ekki; það er að segja, að hafa eigi tillit til þess, nær jarðabæturnar hafa verið gjörðar. Hefur hann því stungið upp á, að endurgjaldið fyrir jarðabæturnar skuli ákveðið eptir því, sem óvilhallir menn meta verk leiguliðans og kostnað þann, sem til þess hefur gengið, en þó skal fyrir hvert ár, sem leiguliði hefur notið ágóðans af jarðabótunum, draga frá $\frac{1}{10}$ eða $\frac{1}{15}$ af því, sem þær eru metnar til.

Það er að vísu vitaskuld, þegar ákveða á endurgjald það, sem hjer ræðir um, að taka verður til greina ágóða þann, sem leiguliði þegar hefur haft af jarðabótunum, en hjer kemur þá aptur til greina, á hvern hátt þetta verður gjört, svo rjettast sje og sanngjarnast. Meiri hluti nefndarinnar hefur álitid, að þessu ætti að haga svo, að leiguliði skuli fá helming þess, sem jörðin hefur rífkad í verði, en það liggur í augum uppi að þessi mælikvarði er alveg af handahófi, því vera má, að leiguliði alls engan ágóða hafi haft af jarðabótunum. t. a. m. ef hann flytur frá jörðunni strax eptir að jarðabæturnar hafa verið gjörðar. En á hinn bóginn virðast reglur þær, sem landshöfðingi hefur stungið upp á, til að ákveða endurgjaldið, að vera allt of flóknar, þar eð það mundi opt verða næsta torvelt, ef til vill eptir mörg ár, að meta jarðabóta-störfn og kostnaðinn til þeirra, eins og það líka gæti orðið mjög svo ósanngjarnt, að skylda eigandann til að greiða endurgjald fyrir þetta, þó það, eins og opt mun vilja til, ekki standi í neinu sanngjörnu hlutfalli við það, hve mikils virði jarðabæturnar eru í raun og veru.

Reglan virðist því eiga að vera sú, að endurgjald fyrir jarðabæturnar lagi sig að vísu eptir verðhækkun jarðarinnar, en þó svo, að það sje sett niður eptir því sem nemur ágóða þeim, sem leiguliði sjálfur verður að álftast að hafa haft af jarðabótunum, og eptir þessu er niðurlag greinarinnar samið; og af því matið fer fram við ábúandaskipti, er þar að auki ákveðið að úttektarmennirnir meti verðhækkun jarðarinnar í stað óvilhallra manna (sbr. 79. gr.).

Um 64. gr.

Grein þess svarar til 81. gr. frumvarpsins. Orðunum «eða elzti sonur» er sleppt hjer, sbr. ath. við 45. gr., og samsvarandi breyting gjörð á 2. lið greinarinnar. Ákvörðun greinarinnar um, að leiguliði sá, er gjört hefur jarðabæturþær, sem nefndar eru í næstu grein á undan, skuli eiga heimtingu á, að búa á jörðunni fyrir sama afgjald í næstu 15 ár, með því að afsala sjer öðru endurgjaldi fyrir jarðabæturnar, virðist vera svo óeðlileg; og koma svo í bága við rjett landsdrottins, að með engu móti verður fallfzt á hana er henni því sleppt hjer.

Um 65. gr.

Auk þeirra tilfella, sem getið er í hinni samsvarandi 82. gr. nefndarfrumvarpsins, og leiguliði missir ábúðarrjett fyrir, virðist mega telja það, er leiguliði eigi hefur nægan pening til að yrkja jörðina eða fellir innstæðukúgildi hennar. Ákvörðun hjer um er því tekin upp í þessa grein (sbr. annars ath. við 69. gr.).

Um 66. gr.

Ákvörðun þeirri í 83. gr. nefndarfrumvarpsins, að sá, sem matsins krefst, skuli

borga allan kostnað við það, þegar hinn skorast undan að eiga þátt í matsgjörðinni, er eptir uppástungu landshöfðingja sleppt hjer, þar sem hún þykir miður sanngjörn og fremur óhentug.

Um 67. gr.

Ákvörðunin í 84. gr. nefndarfrumvarpsins um forgangsrjett í búi leiguliða fyrir landskuld og kúgilda-leigum virðist óþörf, eins og hún líka er frábrugðin reglunum um niðurröðun skulda í lögum 12. apríl 1878 um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum. Af því fyrsta lið 86. gr. nefndarfrumvarpsins er sleppt í lagafrumvarpi því, sem hjer ræðir um, sem síðar skal betur frá skýrt, er tekin upp í greinina ákvörðun um, að leiguliði skuli hafa fyrirgjört ábúðarrjetti sínum, hafi bann ekki borgað landskuld og leigu hálfu ári eptir eindaga.

68. gr.

er samhljóða 85. gr. nefndarfrumvarpsins.

Um 69. gr.

Í fyrsta lið 86. gr. nefndarfrumvarpsins er það sett sem almenn regla, að leiguliði hafi fyrirgjört ábúðarrjetti sínum, ef hann eigi heldur byggingarskilmálana eða að öðru leyti breytir móti þeim leiguliðaskyldum, sem á honum hvíla. Þessi ákvörðun er samt of hörð fyrir leiguliða, þar að eins þau skilmálarof, sem verða álitin vernleg, ættu að hafa slíkar afleiðingar. En af því hugmyndin „veruleg skilmálarof“ er nokkuð óákveðin, þótti rjettast að telja upp þau einstöku tilfelli, þar sem ábúðarrjetti er fyrirgjört fyrir skilmálarof, svo að afleiðing þessi kemur að eins þar fram sem það er skýlaust ákveðið í lagafrumvarpinu.

70.—73. gr.

eru teknar eptir 87.—90. gr. nefndarfrumvarpsins án annara breytinga, en að setta-tilraun sú, sem talað er um í 89. gr., skuli fara fram fyrir fógeta, en ekki sáttanefndinni.

VIII. ka p.

Í fyrstu þremur greinunum í hinum samsvarandi IX. kapitula í frumvarpi meira hlutans er stungið upp á, að setja byggingarnefndir, sem skuli hafa eptirlit með húsgjörð og viðhaldi á húsum, bæði á sjálfseignarjörðum og leigujörðum. Þó að landshöfðingi hafi álitid, að þessar byggingarnefndir gætu verið til gagns til að sjá um hússkipun á leigujörðum, hefur honum þótt ísjárvert að rýmka verkvið þeirra svo, að það næði til húsa á sjálfseignarjörðum, og hefir hann tekið það fram, að slíkt eptirlit mundi hafa í för með sjer meiri takmörkun á umráðum jarðeigenda yfir eignum þeirra, heldur en nauðsynlegt væri eptir því sem á stendur, eða jafnvel leyfilegt, og að það sjálfsagt ekki tjái að bera saman slíkar byggingarnefndir við byggingarnefndir í kaupstöðum, eins og meiri hluti nefndarinnar hafi gjört, þar eð ætlunarverk byggingarnefndanna í kaupstöðum einmitt sje, að aðgæta þarfir hins opinbera — hlutaðeigandi sveitarfjelags — og rjettinda nábúans, þegar byggð eru ný hús eða gjörðar verulegar breytingar á eldri húsum, en eptir hlutarins eðli komi það eigi til tals, að gæta þessa við eptirlit það, sem nefndarfrumvarpið stingur upp á, að haft sje með húsum á jarðeignum.

Stjórnarráðið verður að vera alveg á sama máli og landshöfðingi hvað byggingarnefndir á sjálfseignarjörðum snertir, en virðist því aptur á móti, að slíkt hið sama komi fram, og það jafnvel berara, þegar talað er um byggingar á leigujörðum. Eins og landshöfðingi hefur tekið fram, verður eptirlitið með jarðarhúsunum í raun og veru að eins framkvæmt með úttektunum, en af því úttektir einmitt eru gjörðar á leigujörðum, en

þar á móti ekki á sjálfseignum, þá leiðir af því, að sjerstakar byggingarnefndir í öllu falli ekki geti verið nauðsynlegri að því, er snertir leigujarðir, en sjálfseignarjarðir, þar sem haft er verulegt eptirlit með leigujörðunum sumpart með úttektunum, sem fá langt-um meiri þýðingu en áður, ef ákvarðanir þær, sem frumvarpið hefur inni að halda, verða að lögum, og sumpart af hendi eigandans sjálfs, sem hefur hvöt til þess, að gæta hags síns í þessu efni; og þegar hjer við bætist, að lagafrumvarp þetta (einkum 58. og 65. gr.) hefir inni að halda nákvæmar og strangar ákvarðanir um skyldur leiguliða til að halda við húsum á leigujörðum þeirra, og um ábyrgð þá, sam koma má fram gegn þeim, ef þeir vanrækja skyldu sína í þessu efni, virðist því síður nauðsynlegt samhliða þessu að selja annað umsjónarvald, sem heldur ekki mun eiga sjer stað nokkurs staðar. Sje þar-næst að gætt, hvaða ætlunarverk byggingarnefndirnar eiga að hafa á hendi, þá kemur fram, að það er næsta umfangsmikið, þar sem þær eptir 92. gr. nefndarfrumvarpsins eiga að hafa eptirlit með, »að svo mörg jarðarhús fylgi hverri leigujörð í hreppnum sem ákveðið er í 67. grein nefndarfrumvarpsins (lagafrumvarpsins 49. gr.), og að þeim sje ávallt haldið í góðu og gildu standi«. Byggingarnefndirnar eiga ennfremur, að minnsta kosti annaðhvort ár, að rannsaka húsaskipun á hverri jörð í hreppnum, og skipa fyrir um þær breytingar og umbætur, sem þeim þykir nauðsyn til bera að þar á sjeu gjörðar, eins og líka 93. gr. gjörir hverjum leiguliða að skyldu, að leita ráða byggingarnefndarinnar um húsaskipun á jörð sinni, og þegar ný hús eru byggð, skal ávallt leita álits byggingarnefndarinnar um fyrirkomulag þeirra og lögun.

Það sjest af þessu, að það er engan veginn auðvelt hlutverk, sem byggingarnefndunum er ætlað, ef á að leysa það vel af hendi; og þar eð af því leiðir bæði mikla tímatöf og mikið ferðalag, verður ekki með sanngirni krafizt, að byggingarnefndin hafi, þennan starfa á hendi endurgjaldslaust. Heldur ekki mundi það verða neitt þokkasælt verk fyrir nefndina, því jarðeigendum mundi finnast hjer eins og tekið fram fyrir hendurnar á sjer að nauðsynjalausu, og það í máli, sem þeir þykjast bera eins gott skynbragð á og nefndin sjálf; og það mundi þannig sýna sig, að slíkt fyrirkomulag ekki mundi verða mikið við alþýðu skap. Hjer við bætist, að af því ætlunarverk byggingarnefndarinnar að því leyti, sem sjeð verður, mun vera í því fólgið að gefa ráð, mun hana sem optast vanta meðöl til að koma skipunum sínum fram. Að vísu er í 93. grein sett þvingunarmeðal (sekt), en eptir staðnum sem þetta stendur á (í niðurlagi nefndrar greinar), virðist því að eins verða beitt við byggingu nýrra húsa, eins og líka í sjálfu sjer má álitast rjett, því það mundi vafalaust valda mikilli óánægju, sem engan veginn væri ástæðulaus ef byggingarnefndin gæti sett landsdrottina í sektir, af því þeir ekki hjeldu jarðarhúsum sínum í því standi, sem nefndinni líkaði, eða af því þeir ekki vildu haga sjer eptir ráðum eða fyrirskipun hennar um, að gjöra einhverja breytingu við húsin, sem þeir sjálfir kynnu að álíta ónauðsynlega, eða jafnvel óhagkvæma.

Eptir því sem nú er sagt, verður stjórnnarráðið að vera á því, að ákvarðanir þær sem hjer ræðir um, sjeu svo mörgum vandkvæðum bundnar og svo gagnlitlar, að þær eigi sjeu til þess fallnar, að þær verði teknar til greina.

Um 74. gr.

Þegar sjerstakar byggingarnefndar ekki eru settar, er nauðsynlegt, að breyta ákvörðuninni í 94. grein nefndarfrumvarpsins um það, hverjir skuli taka út jarðir, og hefur virzt rjettast, að fela hreppsnefndinni á hendur, að útnefna þann mann, sem ásamt hreppstjóra skal hafa slíkan starfa á hendi.

Um 75. gr.

Reglur þær, sem settar eru í tilsvarendi grein nefndarfrumvarpsins (95. gr.) virðast vera um of einstaklegar, er því aðalreglunni að eins haldið, en einstökum tilfellum vísað til úttektarreglugjörðanna. Þar sem sagt er í niðurlagi greinarinnar, að fráfaranda beri að greiða álagið, mun það vera svo að skilja, að þetta sje hin almenna regla, sem þó ekki geti gilt, ef annað er ákveðið í byggingarbrjefinu; er því bætt við skýlausri ákvörðun um þetta.

Í 96. grein nefndarfrumvarpsins eru teknar upp nákvæmar ákvarðanir um það, hvernig úttektarmenn eiga að taka jarðir út og hvernig ákveða skuli álagið o. fl.

Reglur þær, sem hjer eru settar, virðast nú að vera hentugar að mestu, en sumar af þeim þykja þó allt of harðar fyrir leiguliða, sem frá fer. Þetta kemur einkum fram, þar sem honum er gjört að skyldu að svara álagi fyrir þá sök, að eitt af húsum jarðarinnar eða fleiri sje rúmminna en það þarf að vera. Þetta virðist eigi geta komið til mála, nema húsið hafi verið minnkað í ábúðartíð leiguliða, eða hann hafi sjerstaklega skuldbundið sig í þá átt. Þar á móti virðist það alls ekki geta komið til greina, að það væri æskilegt eða jafnvel nauðsynlegt fyrir eptirmanninn, að húsið væri stærra, því það hlýtur að hvíla á landsdrottnei að gjöra þá nauðsynlegu húsrýmkun á eigin kostnað, ef leiguliði, sem flytur á jörðina, krefst þess.

Það virðist samt miður hentugt í almennum lögum að fara svo mjög út í æsar, sem gjört er með reglunum í greininni, og ástæða sú, sem meiri hlutinn hefur til fært, að það sje áriðandi, að sömu reglu sje fylgt í þessu um allt land, getur því síður ráðið hjer úrslitum, sem meiri hlutinn sjálfur hefur játað, að það yrði þó að vissu leyti að taka tillit til þess, sem tíðkaðist á hverjum einstökum stað, og þar eð meiri hlutinn af þessari ástæðu, og varla orsakalaust, hefur stungið upp á, að fela sýslunefndum á hendur, að semja reglugjörðir fyrir úttektarmennina með nákvæmum ákvörðunum um reglur þær, sem þeir eiga að fylgja við úttektargjörðirnar, virðist rjettast að hinum einstaklegu ákvörðunum, sem teknar eru upp í greinina, sje vísað til slíkra reglugjörða, enda mundi þær með því móti verða bezt lagaðar eptir því sem ætti við á hverjum stað. Það hefur því þótt rjettast, að sleppa þessari grein, og það þess heldur sem 75. grein hefur inni að halda hinar nauðsynlegu almennu reglur um úttekt á húsum, og að þar á móti ætti að taka upp hinar nákvæmari ákvarðanir um aðferðina við gjörðir þessar og þær reglur, sem úttektarmenn eiga að fylgja við slík störf, í reglugjörðir þær, sem nefndar eru í 83. grein á eptir. Sama er að segja um ákvarðanirnar í 2. og 3. lið í 99. gr. og 101. gr. nefndarfrumvarpsins.

76., 77., 78. og 79. gr.

eru samhljóða 97., 98., 99. og 100. grein nefndarfrumvarpsins; sbr. þó um 78. grein það, sem sagt er síðast í athugasemdunum við 75. grein.

Um 80. gr.

Endurgjald það til úttektarmanna, sem í hinni tilsvarendi 102. gr. nefndarfrumvarpsins er stungið upp á að skuli vera 6 álnir fyrir hvern dag, sem þeir eru að heiman gjörðarinnar vegna, á að álit stjórnaðinnar að ákveða eptir sömu reglum og settar eru í lögum 17. desbr. 1875 um úttektir á brauðum, nefnilega 2 kr. fyrir hvern dag, sem gengur til gjörðarinnar; er greinin því saminn samkvæmt þessu.

81. gr.

er samhljóða 103. grein nefndarfrumvarpsins.

Um 82. gr.

Þessi grein svarar til 104. gr. nefndarfrumvarpsins. Í staðinn fyrir orðið: „byggingarnefnd“ í upphafi greinarinnar er sett: „hreppsnefnd“, og ákvörðuninni í niðurlagi greinarinnar er sleppt, eptir því, sem áður er sagt.

Um 83. gr.

Hvað innihald þessarar greinar, sem svarar til 105. gr. nefndarfrumvarpsins, snertir, skal vísað til athugasemdanna um 75. gr. að framan.

IX. kap.

Um 84.—90. gr.

Þó það virðist að nokkrar af ákvörðunum í þessum greinum, sem samsvara 106.—112. gr. nefndarfrumvarpsins, heldur ættu heima í reglugjörðunum, hefur þó ekki verið álitid nauðsynlegt, að gjöra breytingu í þá átt á þeim kafla lagafrumvarpsins, sem hjer ræðir um. Við 2. lið 106. gr. nefndarfrumvarpsins er gjörð orðabreyting, með því eigi getur orðið spursmál um, að einstakir hreppar eða einstakar jarðir eigi tiltölu til almenninga (sbr. 2. gr. í þessu lagafrumvarpi). Ákvörðunina í 107. gr. nefndarfrumvarpsins um sektir fyrir að láta geldfje ganga í heimahögum án heimildar, þótti ekki næg ástæða til að taka upp í lagafrumvarpið, með því það virðist nægja, að hlutaðeigandi greiði þær skaðabætur, sem ákveðnar eru í greininni.

Samkvæmt 87. grein sbr. 88. grein, skal sá, sem krefst áreiðar til að meta, hvort afrjett sje of sett eða ekki, borga kostnaðinn, sem af því leiðir. En landshöfðingi hefur haldið, að þegar krafa hans er tekin til greina, skuli allir hlutareigendur borga áreiðarkostnaðinn að tiltölu við þann hluta, sem þeir eiga í afrjettinni, og af því í frumvarpinu vanta ákvarðanir um, hvaða endurgjald áreiðarmenn skuli hafa fyrir starfa sinn, hefur landshöfðingi stungið uppá, að það sje ákveðið samkvæmt því sem gjört er í 102. gr. nefndarfrumvarpsins fyrir úttektargjörðir. Með því stjórnin hefur getað fallizt á uppástungur þessar, hefur hinum tilsvaramdi ákvörðunum verið breytt samkvæmt því.

Stjórnarráðinu virðist vera ósamkvæmni milli síðasta liðs í 112. gr. og staffiðsins næst undan, því þar sem í hinum síðarnefnda lið er ákveðið, að hlutaðeigendur skuli hreinsa heimalandið svo vítt og breitt, sem þeir verði ásáttir um, stendur í hinum liðnum, að hver sá, sem ekki vill hreinsa land á þenna hátt, skuli sekur um 5 — 10 kr. En eptir uppástungu landshöfðingja hefur stjórnarráðið tekið þá ákvörðun upp í greinina, að þegar hlutaðeigandi eigendur ekki verða ásáttir um að hreinsa landið skuli atkvæðafjöldi ráða, og með þessu móti fellur ósamkvæmnin burt.

Um 91.—93. gr.

Þessar greinir, sem kveða á um fjallagöngur og fjárrjettir, samsvara 113.—115. grein nefndarfrumvarpsins.

Reglan í upphafi 113. greinar um, að hver búandi, sem á 10 sauðkindur geldar, skuli skyldur að leggja mann til í einar fjallgöngur á hverju hausti, hvort sem hann hefur sleppt kindum sínum í heimalönd eða rekið þær á afrjett, virðist miður heppileg, því auk þess, að engin ástæða er til, að binda þessa skyldu þeim skilmála, að hlutaðeigandi einmitt eigi 10 geldkindur (hvorki fleiri nje færri), skal þess getið, að samkvæmt 85. gr. (107. gr. nefndarfrumvarpsins) er með vissum skilyrðum leyft, að hafa

geldfje í heimahögum, og það virðist mjög ósanngjarnt, að fjáreigendum þessum sje gjört að skyldu, að fara í fallgöngur eptir annarra fje, sbr. einnig 103. gr. (125. gr. nefndarfrumvarpsins) en eptir þessari grein skal að eins sá, sem á fje á afrjettum, vera skyldur að fara í grenjaleit. Ástæðan til þessarar ákvörðunar er líkast til sú, að koma fjáreigendum til að reka geldfje upp, en þegar menn þó ekki hafa þótt geta gjört þetta að ófrávikjanlegri skyldu, virðist það ósamkvæmi, að hegna hlutaðeigandi fyrir það, að hann notar sjer rjett, sem lögin heimila honum. Og þar eð það er falið sýslu- og hreppsnefndum á hendur, að kveða á um öll önnur fjallskil, virðist stjórnarráðinu rjettast, að þeim sje einnig falið á hendur, að kveða á um þetta einstaka tilfelli, sem hjer ræðir um á þann hátt, sem þeim þykir bezt eiga við á hverjum stað. Greininni er því breytt samkvæmt þessu.

Um 94.—104. gr.

Greinir þessar svara til 116.—126. gr. nefndarfrumvarpsins. Í 95. og 97. gr. er eptir uppstungu landshöfðingja bætt við þeirri ákvörðun, að það sje gjört sýslumanni að skyldu undir eins og hann hefur tekið fjármarkið gilt og fært það inn í markaskrárnar, að skýra markeiganda skriflega frá, að markið sje honum heimilt. Að öðru leyti eru greinir þessar teknar eptir frumvarpi nefndarinnar.

X. kap.

Ákvarðanir þær, sem núgildandi lög (tilsk. 15. apríl 1776) hafa inni að halda um nýbýlinga, verða að mestu að álítast óhentugar, og eru að miklu leyti úreltar. Þykir því vel til fallið, að meiri hluti nefndarinnar hefur leitast við, að ráða bót á þessu með því að stinga upp á, að ákvarðanir þær, sem teknar eru upp í þennan kapitula, og virðast yfir höfuð eiga vel við, komi í staðinn fyrir tilsk. 15. apríl 1776. Samt sem áður hefur stjórnarráðið balðið, að ástæða kynni vera til, að gjöra breytingar þær á hinum einstökum greinum, sem nú skal skýrt frá.

Um 105. gr.

Þessi grein samsvarar 126. gr. nefndarfrumvarpsins, sem í niðurlaginu fer fram á, að sýslunefndin megí ekki synja um leyfi til nýbýlisbyggingar, nema því að eins að það hjerað eða sú sveit, sem í hlut á, álítist að hafa af því verulegan skaða. En þessari ákvörðun er sleppt hjer, þar sem hún sumpart er óþörf, sumpart miður rjett, með því virðist mega synja um leyfið, enda þótt sveitin hafi eigi skaða af, ef það mundi verða einstökum jarðareigendum að tjóni.

Um 106. gr.

Í þinni samsvarandi grein nefndarfrumvarpsins (128. gr.) vantar ákvörðun um, hvað gjalda skuli sýslumanni og hinum 4 áreiðarmönnum fyrir starfa þeirra. Eptir tilsk. 15. apríl 1776 á að greiða sýslumanni 3 rd. kúrant, þegar vísað er út land undir nýbýli, og 1 rd. fyrir dagleið fram og aptur, en, ef land eigi er útvísað undir nýbýli, að eins tjeð endurgjald fyrir ferðakostnað. Hinir valinkunnu menn fá aptur á móti fyrir gjörðina og ferðina til staðarins, hver 40 sk. kúrant, ef land er út vísað, en ella einungis 20 sk. Þessi gjöld greiðast úr landssjóði.

Þóknunina virðist mega ákveða til 4 kr. fyrir sýslumanninn um dag hvern, sem hann er við gjörðina, auk endurgjalds fyrir ferðakostnað eptir reikningi, og til 2 kr. á dag fyrir áreiðarmennina (sbr. að framan 80. gr.). Gjörðina ber að senda amtmanni, og frá honum aptur landshöfðingja til staðfestingar, til þess að breyting sú eða athugasemd,

sem með þarf, verði gjörð í jarðabókinni, um dýrleikann. Ákvarðanir þær, sem þörf er á í þessu tilliti, eru því teknar upp hjer.

107. gr.

er samhljóða 129. gr. nefndarfrumvarpsins.

Um 108. gr.

Þessi grein samsvarar 130. gr. nefndarfrumvarpsins. Þar sem svo er fyrir mælt í niðurlagi þessarar greinar: „og fer þar eftir um nýbýlið, sem um hverja aðra leigujörð“, mun mega ætla, að þessi almenna regla einnig gildi um leigutímann, sem eftir frumvarpi nefndarinnar er látinn vera 15 ár. Það væri samt sem áður mjög ósanngjarnt, að nýbýlingurinn, sem hefur varið miklum kostnaði til þess að rækta jörðina og byggja hús o. fl., skuli í því tilliti vera hinum sömu kjörum undirorpinn, sem hver annar leiguliði, er hann við það missti ávextina af erfiði sínu og því, er hann hefur til kostað, því það liggur í augum uppi, að endurgjald það, sem hann fær fyrir þetta eftir hinum almennu reglum, muni eigi nægja til þess að hann sje skaðlaus. Stjórnarráðið hefur því álitnið, að ástæða væri til, að áskilja honum og ekkju hans rjett til þess að búa á nýbýlinu upp á lífstíð við sama leigumála, ef þau að öðru leyti halda leiguskilmálana. Hin nauðsynlega ákvörðun hjer um er því tekin upp í niðurlag greinarinnar.

Um 109. gr.

Í 1. lið greinarinnar er bætt við ákvörðun um, að úttektarmennirnir skuli ákveða verð húsanna. Aptur á móti er því sleppt, sem fyrir er mælt í 131. gr. 2. lið, að landeigandi geti afsalað nýbýlingnum nokkurn hluta nýbýlisins til endurgjalds fyrir hús þau, sem hann hefur byggt, með því hjer af mundi leiða sameign, sem verður að álítast miður æskileg.

110. og 111. gr.

eru samhljóða 132. og 133. gr. nefndarfrumvarpsins að því undanteknu, að orðunum „eða sonur“ í fyrri greininni er sleppt, sbr. athugasemdirnar um 45. gr.

XI. kap.

Um 112. og 113. gr.

Með því það er tíðkanlegt á Íslandi, að jarðeignir í dánarbúum sjeu lagðar út erfingjum óútskiptar, þá kemur upp við þetta sameign, sem er óheppileg bæði með tilliti til notkunar jarðarinnar og byggingar hennar. Sjer í lagi vill það eigi sjaldan til, að hlutaðeigandi sameigendur geti eigi komið sjer saman um byggingu á jörðunni, og meiri hluti nefndarinnar hefur þess vegna í 134. gr. frumvarps síns viljað gefa reglur fyrir því, hvornig fara skuli að, þegar svo er ástatt, þar sem svo er ákveðið í 1. staflíð greinarinnar, að sjerhver af sameigendunum geti krafizt þess, að jörðunni sje skipt milli þeirra; en ef þeir eigi vilja skipti eða þeim verður eigi við komið, skal eftir öðrum staflíð greinarinnar sá ráða byggingunni, sem á mestan hluta í jörðunni, en ef allir sameigendur eiga jafnt, skal eftir 3. staflíð hlutkesti ráða. En það liggur í augum uppi, að aðrar ástæður en það, að sameigendum kemur ekki saman um byggingu á jörðunni, geti verið til þess, að þeir æski eftir skiptingu á henni, t. a. m. að hlutaðeigandi sjálfur vilji komast að jörðunni, eða því um líkt, og virðist því vera nauðsyn á, að setja almennari reglur um skilyrðin fyrir því, að krafizt verði skipta á jörðunni, eins og einnig ástæða virðist vera til að gjöra greinarmun á því tvennu, sem er sitt hvað, um ráðunum yfir þeirri jörðu, sem er í sameign, og skiptum á henni. Að áliti stjórnarráðsins er því

ástæða til að skipta tjeðri 134. gr. í tvær nýjar greinir, og er í annari þeirra (112. gr.) sagt fyrir um, hvernig haga skuli umráðunum yfir jörðu, sem framvegis er í sameign, ef hlutareigendur eigi geta komið sjer saman (greinin samsvarar því 2. og 3. lið í 134. gr.), en í hinni (113. gr.) eru gefnar reglur fyrir því, hvernig skipta megi jörðu (greinin samsvarar því 1. lið í 134. gr.).

Að því leyti, er snertir umráðin yfir sameigninni, skal þess getið, að sú regla, sem sett er hjer um í 2. og 3. staflíð 134. gr. er að mestu samsvarandi N. L. 3—14—2, og að hún sömuleiðis var tekin upp í álitsskjal landbúnaðarnefndarinnar fyrri, 26. gr., en stjórnarráðinu virðist það samt efasamt, hvort það sje samkvæmt hlutarins eðli, að láta þann ráða, sem á mestan part í jörðunni. Það þykir eðlilegra, að allir sameigendurnir hafi jafnan rjett með tilliti til þess, sem þeir eiga í jörðunni, og að atkvæðafjöldi því eigi að gjöra út um það, hver ráða skuli fyrir byggingunni ef sameigendur eru fleiri en tveir, og þeim kemur eigi saman, því það er engan veginn á það að ætla, að sá, sem mestan part á, sje bezt til þess fallinn að ráða fyrir byggingu jarðarinnar, en þar sem eigi eru fleiri en tveir sameigendur, skuli hlutkesti ráða. Greinin er því orðuð samkvæmt þessu.

Að því leyti, er þar næst snertir skipti á jörðu, getur hver sameigandi eptir 1. lið 134. gr. kráfið skipta, og lík regla var einnig tekin upp í frumvarp nefndarinnar fyrri, 28. gr. Stjórnarráðinu finnst samt sem áður, að farið sje of langt, ef hverjum einstökum sameiganda er heimilað, að krefjast skipta á allri jörðunni, þótt hinir (ef þeir eru fleiri) setji sig á móti því, með því hver einstakur sameigandi virðist eigi geta heimt að meira, en að honum sje skipt út hluti hans í jörðunni, en hinir, sem ekki vilja, að pörtum þeirra sje skipt út, verða að hafa heimtingu á, að sameignin haldist að því leyti, sem þá snertir.

Með því þar að auki skipti á jörðu í marga smáparta, verða að álitast mjög skaðleg fyrir jarðaræktina, mun að áliti stjórnarráðsins vera ástæða til að takmarka rjett hvers einstaks hlutareiganda, til þess að krefjast skipta, á þá leið, að þetta að eins sje leyflegt, þegar hluti hans í jörðunni nemi 5 hundruðum að minnsta kosti, er það verður að álitast hið minnsta býli, sem geti framfært einn mann og hyski hans (sbr. frumvarp fyrri nefndarinnar, 27. gr. 1. lið). Að endingu skal þess getið, að ásigkomulag jarðar geti verið svo, að skiptum verði eigi á komið (sbr. athugasemdirnar um grein þá sem hjer ræðir um, í álitsskjali meiri hlutans).

Samkvæmt þessu er 113. gr., sem kemur í staðinn fyrir 1. lið í 134. gr., orðuð.

Í áliti sínu um frumvarp meira hlutans hefur landshöfðingi með tilliti til þess, hvernig sameign á jörðum optast atvikast á Íslandi, sem sje við það, að jarðir við skipti á dánarbúum eru lagðar erfingjum út að ódeildu, leitt athygli að því, að ástæða kynni vera til sumpart að koma í veg fyrir, að sameign með þessu móti kæmist á, með því að breyta skiptalögum, sumpart að styðja að því, að sameigninni geti orðið slitið, á þann hátt, að sameigendum sje eigi að eins veittur forgöngurjettur til þess að kaupa þann part, sem einhver af meðeigendunum vill selja, heldur einnig rjettur til þess að leysa hina út, jafnvel þótt þeir eigi vilji selja sína parta. Í þessu tilliti verður stjórnarráðið samt að geta þess, að eins og yfirvöldin á Íslandi eigi hafa þorað að ráða til þess, að í hinum nýju skiptalögum yrði brugðið út af hinni fyrri reglu, að leggja út fasteignirnar til erfingjanna, eins og hingað til hefur verið tíðkanlegt, og að 46. gr. í lögum um skipti á dánarbúum og fjelagsbúum, því er orðuð samkvæmt þessu, þannig mundi uppástunga

landshöfðingja um að veita sameigendum eigi að eins forgöngurjett til kaupa í jörðunni, heldur einnig mjög umfangsmikinn lausnarrjett, vera svo mjög gagnstætt þeim reglum, sem nú gilda á Íslandi og þar að auki þrengja svo að eignarrjetti meðeigendanna, að stjórnarráðinu hefur eigi þótt það ráðlegt, að taka upp slíka ákvörðun í lagafrumvarpið. Að vísu er í Jónsbókar kaupabálki, 20. kap., ákvörðun er samsvarar N. L. 5—3—51, en auk þess, sem hún eingöngu á við það tilfelli, að eigi verði á hlutinn skiptum komið, nema skaði verði að, skal þess getið, að þessari ákvörðun hefur eigi verið beitt á Íslandi um langan tíma, ef það nokkurn tíma hefur verið gjört. Þetta mun einnig hafa verið ástæðan til þess, að nefndin hefur leitt hjá sér að taka upp í frumvarpið líka ákvörðun, þó hún væri í frumvarpi því, sem Melsted amtmaður hafði samið, 30. gr., en hjer við er samt athugandi, að meðnefndarmenn hans voru á þeirri skoðun, að hún skyldi felld úr, af því að tjeð ákvörðun í Jónsbók í raun og veru eingöngu næði til lausafjár, og ætti því ekki heima í landbúnaðarlögum. Þessi skoðun getur samt naumast verið rjett, sbr. sér í lagi sambandið milli 1. og 2. liðar, en samt þykir eigi næg ástæða til að taka upp líka ákvörðun í lagafrumvarp það, sem hjer ræðir um, með því hún eptir því, sem getið er, traudega mundi hafa nokkra þýðingu í reyndinni, enda virðist hún eigi samsvara tímanum; stjórnarráðið hefur því álitit rjettast að nota tækifærið til þess að nema hana úr gildi (sbr. 131. gr. lagafrumvarps þessa) án þess að setja nokkuð annað í staðinn.

Um 114. gr.

Þessi grein samsvarar 135. gr. nefndarfrumvarpsins; orðunum: »eins og nú var mælt» í upphafi greinarinnar er sleppt hjer, og sömuleiðis orðunum í síðasta staðið: «Sama er og ef».

Um 115. gr.

Þar eð sérhver sameigandi virðist geta krafist skipta í þeim tilfellum, sem hjer ræðir um, er hjer sleppt orðunum í hinn tilvarandi grein nefndarfrumvarpsins (136. gr.): «ef sameigendur óska».

Um 116. gr.

Samkvæmt uppástungu landshöfðingja er við þessa grein bætt þeirri ákvörðun, að rjettur leiguliða til að krefjast skipta, skuli vera undir samþykki landsdrottins kominn.

117. og 118. gr.

eru samhljóða 138. og 139. gr. nefndarfrumvarpsins.

Um 119. gr.

Þessi grein samsvarar 140. gr. nefndarfrumvarpsins. Auk þess, sem gjörð er orðabreyting á 1. lið, er hjer einnig tekin upp ákvörðun um, að skiptagjörðin skuli samþykkt af landshöfðingja.

Um 120. gr.

Hjer er sett ákvörðun um, hvernig greiða skuli kostnaðinn við gjörðir þær, sem getið er í 114.—119. gr.

Um 121.—128. gr.

eru teknar upp eptir 141.—143. og 145.—149. gr. í nefndarfrumvarpinu, en 144. gr. þess er sleppt úr lagafrumvarpi þessu, með því það, sem þar er fyrir mælt, á heima í veiðilögum.

XII. ka p.

Um 129. og 130. gr.

Þessar greinir samsvara 150. og 151. grein nefndarfrumvarpsins. Þar eð ákvörðunin í I. kap. 3. grein nefndarfrumvarpsins eigi er tekin upp í lagafrumvarp þetta (sbr. athugasemdirnar að framan um I. kap.), er síðar nefndri grein breytt samkvæmt þessu.

XIII. ka p.

Um 131. gr.

Stjónarráðið hefur álitid, að ástæða mundi vera til, til þess að komast hjá öllum efa og misskilningi, að taka upp í lagafrumvarpið grein, sem nemur úr gildi hinar eldri lagaákvæðanir, sem eigi koma heim við lagafrumvarp þetta. Þessum ákvörðunum er því safnað saman í 131. gr., og skal þess að eins getið, að þótt Jónsbókar landsleigubálgur og rekabálgur hafi inni að halda fleiri sjerstaklegar ákvæðanir, sem lagafrumvarp þetta eigi beinlínis nær til, þá standa ákvæðanir þessar samt í svo nánú sambandi við það efni, sem hjer ræðir um, að það þykir eðlileg afleiðing af endurbót þeirri, sem lögin miða til, að þær sjeu felldar úr gildi, enda má álíta flestar þessar ákvæðanir úreltar.

19.

Frumvarp til laga

um

kirkjugjald af húsum.

(eins og það var samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 7. júlí 1879.)

1. grein.

Af öllum húsum skal greiða gjald til hlutaðeigandi kirkju, 5 aura af hverjum 100 krónum í virðingarverði húsanna, hvort sem þau eru einstakra manna eign eða þjóðeign, ef þau eru eigi notuð við ábúð á jörð þeirri, er metin sje til dýrleika. Þó er kirkjan sjálf undanþegin gjaldi þessu.

2. grein.

Gjald þetta skal húsráðandi greiða, hvort sem hann er eigandi eða leiguliði. Af opinberum byggingum, sem til almennrar notkunar eru hafðar, greiðir eigandi gjaldið.

3. grein.

Á hús þau í Reykjavíkurkaupstað, sem eru í ábyrgð fyrir bruna, skal jafna gjaldinu niður eptir virðingargjörð þeirri, sem haldin hefur verið samkvæmt tilsk. 14. febr. 1874, 4. og 5. gr., en á hin húsín í lögsagnarumdæmi kaupstaðarins eptir þeirri virðingu, sem þegar hefur farið þar fram. Öll önnur hús skal virða eptir þeim reglum, sem landshöfðinginn setur, og skal gjaldið lagt á þau samkvæmt þeirri virðingargjörð.

4. grein.

Gjaldið skal greiða hlutaðeiganda presti eða kirkjuráðanda innan loka hvers reikningsárs, og hefur það sama forgöngurjett, sem önnur opinber gjöld.

5. grein.

Gjald eptir þessum lögum skal í fyrsta skipti heimta saman á reikningsárinu 1880.

6. grein.

Lög um kirkjutíund í Reykjavíkur lögsagnarumdæmi, 27. febrúar 1878, eru úr gildi núnin.

Frumvarp

til laga um stofnun lagaskóla í Reykjavík.

Flutningsmaður: Benidikt Sveinsson, 1. þingmaður Árnesinga.

1. grein.

Í Reykjavík skal stofnaður kennsluskóli handa lögfræðingum.

2. grein.

Við skóla þennan skulu skipaðir 2 fastir kennendur, og skal annar þeirra jafnframt vera forstöðumaður skólans, og hafa í laun 4000 krónur, en laun hins kennarans skulu vera 2400 krónur.

3. grein.

Stjórnarherrann fyrir Ísland semur reglugjörð fyrir skólann.

4. grein.

Þeir, sem leysa af hendi burtfararpróf á skólanum, öðlast aðgang til embætta á Íslandi jafnt lögfræðingum frá Kaupmannahafnar háskóla. Aðgangur sá til embætta á Íslandi, sem hinir svo nefndu dönsku lögfræðingar hingað til hafa haft, skal úr lögum numinn fyrir þá, sem byrja nám í danskri lögfræði eptir að skólinn hefur tekið til starfa.

Uppástunga.

Sá af neðri deild alþingis kosni yfirskoðunarmaður landsreikninganna fyrir 1876 og 1877 leyfir sjer, í samhljóðan við 27. tillögu yfirskoðunarmanna fyrir 1876 og 29. tillögu fyrir 1877 að stinga upp á, að neðri deild þingsins, samkvæmt stjórnarskrárinnar 22. gr., setji nefnd, til að rannsaka brúkun á landsfje til hins lærða skóla, og gæti slík nefnd, ef hún yrði kosin, einnig íhugað, eptir atvikum, önnur málefni, sem skólinn varða.

Grímur Thomsen 1. þingm. Gullbringu- og Kjósarsýslu.

Frumvarp

til laga um að nema úr lögum opið brjef 22. marz 1855, um bann gegn byssuskotum á sel á Breiðafirði.

Flutningsmaður: Þórður Þórðarson, þingmaður Snæfellinga.

Opið brjef dagsett 22. marz 1855, skal úr lögum numið.

Nefndarálit

í málinu

um kaup á þeim þremur hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli og jarðarinnar

Helgustaða, sem landssjóðurinn ekki á, fyrir verð, sem eigi sje hærra en 16,000 krónur.

Efri deild alþingis hefur kosið oss, sem hjer ritum nöfn vor undir til að segja álit vort um frumvarp til laga um kaup á þeim þremur hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafalli og jarðarinnar Helgustaða, sem landssjóðurinn ekki á, fyrir verð, sem eigi sje hærra en 16,000 kr.

Eptir að nefndin hefur á þremur nefndarfundum nákvæmlega yfirvegað þetta mál, verður hún þrátt fyrir ókunnugleika sinn á silfurbergsnámanum, fremur að aðhyllast þá skoðun, að rjettara muni að kaupa jörðina með námanum, svo hún öll sje eign lands-sjóðsins framvegis, heldur en annaðhvort að selja, ef til vill landssjóðnum, þegar fram í sækir, í skaða þann $\frac{1}{4}$ hluta, sem nú er hans eign, eða eins og nú á sjer stað, að láta þennan $\frac{1}{4}$ hluta alveg ónotaðan, með því, eins og segir í athugasemdum frumvarpsins, að hvorki er kostur á að fá þennan hluta námans úrskiptan og heldur eigi unninn, í fje-lagi við sameigandann.

Nefndinni er að vísu ókunnugt um, hve mikils virði að náminn í raun og veru er, og því síður að vjer getum gefið deildinni neina vissu fyrir, hvort hann geti orðið arðberandi svo að svari því verði, sem áskilið er. Að vísu virðist auðsætt, að vicelögmaður Eggert Ólafsson (sjá ferðabók hans bls. 805) og Olavius (bls. 575) hafi álitíð námamann mikils virði og góðan, en nefndinni er ekki fyrir það ljóst, hvort aðferð sú, sem hefur verið við höfð að nota námamann eptir þeirra dag, eigi hafi mäske spillt honum eða rírt hann talsvert, jafnvel þó að líkindi sjeu til, að það sje varla, eptir því sem að nokkru leyti virðist mega ráða af lýsingu Dr. Pajjkulls á því, hvernig silfurberginu er háttað (sbr. «En Sommer i Island bls. 185—187). Nefndin ætlar, að með því silfurberg þetta, sem líklega er einstakt í sinni röð, um nokkur ár hefur eigi verið haft í kaupum og sölum, geti að minnstakosti eptir nokkurn tíma liðinn orðið arðberandi kjörgripur landssjóðsins. Eins og efri deild alþingis 1875 áleit ekki ótílkæilegt að kaupa námamann með tilheyrandi $\frac{3}{4}$ hlut-um jarðarinnar Helgustaða fyrir jafnvel allt að 27,000 kr., eins ætlar nefndin því heldur ástæðu til nú að kaupa, þegar þetta stendur til boða fyrir 11,000 kr. minna verð.

Hvað snertir aðferðina að nota námamann virðist nefndinni, að því yrði haganleg-ast viðkomið á þann hátt, að áreiðanlegum manni þar nálægt sje falið að vinna námamann og annast um sölu silfurbergsins, mót ákveðinni upphæð af andvirði þess, sem seldist. Jafnframt álitur nefndin óumflýjanlega nauðsynlegt, að sýslumanninum í Suðurmúlasýslu verði gjört að skyldu, að hafa nákvæmt eptirlit með því, að náminn sje svo skynsamlega og haganlega notaður, að engin hætta sje fyrir því, að spillt sje námanum með óhentugri vinnuaðferð.

Þetta verður nefndin að ætla, að sje langtum hyggilegra, en að lagt sje á hættu að selja námamann á leigu, þar eð óttast má fyrir, að slík afnot námans færi varhluta af þeirri umsjón hins opinbera, sem er öldungis nauðsynleg trygging fyrir því, að námanum sje eigi spillt að óþörfu með ógætílegri notkunaraðferð.

Af því að eigi er tekið fram í frumvarpinu, að jörðinni Helgustöðum fylgi hús og kúgildi, leyfir nefndin sjer að ráða hinni heiðruðu deild til að bæta inn í frumvarpið ákvörðun í þá átt.

Af framanskriðuðum ástæðum leyfir nefndin sjer að ráða hinni heiðruðu deild til að samþykkja frumvarpið þannig orðað:

Ráðherra Íslands gefst umboð til að kaupa til handa hinum íslenzka landssjóði, þá þrjá hluta í silfurbergsnámanum í Helgustaðafalli og jörðunni Helgustöðum, með

húsum og kúgildum, sem tjeður sjóður ekki á, fyrir verð, sem eigi sje hærra en 16000 kr.

Alþingi, 7. júlí 1879.

Bergur Thorberg, Eiríkur Kúld, Benedikt Kristjánsson,
formaður. framsögum. skrifari.

Til

Efri deildar alþingis.

24.

Frumvarp

til laga um, að leggja niður landlæknisembættið á Íslandi, um stofnun heilbrigðisráðs og um breyting á launum kennaranna við læknaskólann.

Flutningsmaður: Þórður Þórðarson, þingmaður Snæfellinga.

1. grein.

Landlæknisembættið á Íslandi skal lagt niður.

2. grein.

Í Reykjavík skal stofna heilbrigðisráð, er skipað sje þessum þrem mönnum: forstöðumanni læknaskólans, hinum fasta kennara við skólann, og læknum í 1. læknisumdæminu.

3. grein.

Störf þau, er eptir eldri lögum heyra undir verkahring landlæknisins, skulu falin heilbrigðisráðinu á hendur.

4. grein.

Nú ber svo undir, að heilbrigðisráðið verður að takast ferð á hendur í embættisparfir, svo sem til að rannsaka lyfjabúðir landsins og því um líkt; skal þá annað tveggja, forstöðumaður læknaskólans eða hinn fasti kennari skólans fara ferð þá, eptir því er sjálfum þeim um semur.

5. grein.

Laun kennaranna við læknaskólann skulu vera þessi:

Laun forstöðumannsins	3500 kr.
Laun hins fasta kennara	2400 —
Þóknun handa læknum í 1. læknishjæraðinu	800 —

6. grein.

Lög þessi öðlast gildi, þá er landlæknisembættið losnar.

25.

Frumvarp

til laga um verðlagsskrár,
frá 2. þingmanni Húnavetninga.

1. grein.

Ein verðlagsskrá skal vera fyrir hverja sýslu. Nú er kaupstaður innan takmarka sýslunnar, og er þá sameiginleg verðlagsskrá fyrir hana og kaupstaðinn.

2. grein.

Skýrslur þær um meðalverð landaura, sem hingað til hafa verið gjörðar af prestum og hreppstjórum, skulu hjer eptir gjörast af hreppsnefndum. Sje sóknarpresturinn ekki í hreppsnefndinni, skal hún kveðja hann til þess að vera sjer til aðstoðar við skýrslutalbúninginn; skal telja í skráum þessum þær landaurategundir, er gengið hafa sem kaup-eyrir eður verzlunarvara í hverjum hreppi frá veturnóttum til veturnótta ár hvert, og sett á þær það verð, sem algengast hefur verið á þessu tímabili móti peningum. Skýrslurnar skulu gjörðar og sendar sýslumanni fyrir októbermánaðarlok ár hvert.

3. grein.

Sýslunefndirnar semja frumvörp til verðlagsskránna hver fyrir sína sýslu; þó mega þær kjósa tvo úr sínum flokki til þessa starfa ásamt sýslumanni, sem oddvita nefndarinnar, en þar sem kaupstaður er innan umdæmisins, taka tveir af bæjarfulltrúnum, sem bæjarstjórnin kys til þess, þátt í tilbúningi frumvarpsins með sýslunefndinni.

4. grein.

Verðlagsskrárnar skulu samdar eptir þeirri fyrirmynd, sem fylgir lögum þessum. Þó geta sýslunefndirnar felld úr verðlagsskránum einstakar landaurategundir, sem ekki eru kaupeyrir eða verzlunarvara í því umdæmi, sem verðlagsskráin gildir fyrir. Að öðru leyti skal farið með tilbúning verðlagsskránna eptir þeim reglum, sem fylgt hefur verið á undan.

5. grein.

Landshöfðingi staðfestir verðlagsskrárnar, og skulu sýslunefndirnar hafa samið þær svo snemma, að þær verði sendar honum með fyrstu póstferð eptir nýár. Skal landshöfðingi gæta þess, að verðlagsskrárnar sjeu rjett samdar, og engir landaurar undan skildir, nema gildar ástæður hafi verið til greindar. Hann skal og sjá um, að verðlagsskrárnar verði birtar á prenti í tækan tíma.

6. grein.

Verðlagsskrárnar gilda frá síðasta fardegi til jafnlengdar næsta ár á eptir, og skulu öll þau gjöld, sem miðuð eru við landaura greiddast eptir verðlagsskrá þeirri, sem gildir á gjalddaga. Sjeu manntalsþing haldin eptir fardaga, skal greiða þinggjöldin eptir verðlagsskrá þeirri, er gildi næsta fardagaár á undan.

7. grein.

Verðlagsskrár þær, sem settar verða eptir lögum þessum, skulu öðlast gildi í fardögum 1881; til þess tíma gilda verðlagsskrár þær, sem settar verða fyrir fardagaárið 1880—1881.

FYRIRMYND
til verðlagsskráar.

I. Fríður peningur.		Krónur.	Krónur.	Krónur.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
1.	1 hdr. 1 kýr 3—8 vetra, sem ber frá mikaelismessu til jólafestu í fardögum	" "	" "	" "
2.	— — 6 ær 2—6 vetra, í gildu standi, hver í fardögum	" "	" "	" "
3.	— — 6 sauðir 3 vetra og eldri . . á hausti	" "	" "	" "
4.	— — 8 — 2 vetra —	" "	" "	" "
5.	— — 12 — veturgamlir —	" "	" "	" "
6.	— — 8 ær geldar —	" "	" "	" "
7.	— — 10 ær mylkar —	" "	" "	" "
8.	— — 1 áburðarhestur 5—12 vetra í fardögum	" "	" "	" "
9.	90 ál. 1 hryssa jafngömúl í fardögum	" "	" "	" "

					Krónur.	Krónur.	Krónur.
					kr. a.	kr. a.	kr. a.
II.							
Ull, smjör, tólg.							
10.	1 hdr.	120 pund	af hvíttri ull hreinni	1 pund	" "	" "	" "
11.	— —	120 pund	af mislitri ull	— —	" "	" "	" "
12.	— —	120 pund	af hreinu smjöri	— —	" "	" "	" "
13.	— —	120 pund	af hreinni tólg	— —	" "	" "	" "
III.							
Ullar - tóvara.							
14.	1 hdr.	90 áln.	hvítt vaðmál	1 al.	" "	" "	" "
15.	— —	60 pör	tvíbands heilsokkar	1 par	" "	" "	" "
16.	— —	120 pör	sjóvetlinga	— —	" "	" "	" "
IV.							
Fiskur.							
17.	1 hdr.	6 vættir	af saltfiski	1 vætt	" "	" "	" "
18.	— —	6 —	af hertum fiski	— —	" "	" "	" "
19.	— —	6 —	af smáfiski	— —	" "	" "	" "
20.	— —	6 —	af hertri ísu	— —	" "	" "	" "
21.	— —	6 —	af hertum hákarli	— —	" "	" "	" "
V.							
Lýsi.							
22.	1 hdr.	1 tunna	hákarlslýsis	1 pottur	" "	" "	" "
23.	— —	1 —	selslýsis	— —	" "	" "	" "
24.	— —	1 —	þorskalýsis	— —	" "	" "	" "
VI.							
Skinnavara.							
25.	1 hdr.	4 fjórðungar	nautskinn	1 pund	" "	" "	" "
26.	— —	6 —	kýrskinn	— —	" "	" "	" "
27.	— —	6 —	hrossskinn	— —	" "	" "	" "
28.	— —	8 —	sauðskinn af 2 vetrum	— —	" "	" "	" "
29.	— —	12 —	sauðskinn af 4m og	— —	" "	" "	" "
30.	— —	6 —	veturgömlum	— —	" "	" "	" "
30.	— —	6 —	selskinn	— —	" "	" "	" "
VII.							
Ýmislegt.							
31.	1 hdr.	6 pund	af hreinsuðum æðardún	1 pund	" "	" "	" "
32.	— —	120 pund	af fuglafiðri	1 pund	" "	" "	" "
33.	— —	24 dagsverk	um heyannir	hvert á	" "	" "	" "
34.	— —	24 lambsfóður	— —	— —	" "	" "	" "
Meðalverð á hverju hundraði og hverri alin í fýrtöldum landaurum verður:							
Eptir I. eða í fríðu					" "	" "	" "
— II. — ull, smjör og tólg					" "	" "	" "
— III. — ullartóvöru					" "	" "	" "
— IV. — fiski					" "	" "	" "
— V. — lýsi					" "	" "	" "
— VI. — skinnavöru					" "	" "	" "
en meðalverð allra landaura samantalið					" "	" "	" "
og skipt með 6 sýnir:							
meðalverð allra meðalverða					" "	" "	" "

Frumvarp

til laga um laun hreppstjóra,
frá Benidikt Sveinssyni, 1. þingmanni Árnesinga.

1. grein.

Einn skal hreppstjóri skipaður í hreppi hverjum.

2. grein.

Launa skal hreppstjóra árlega úr landssjóði, sem hjer segir:

a. Í hreppum með 100 búendum eða fleirum, 110 kr.

b. Í hreppum með 70 til 100 búendum, 100 kr.

c. Í hreppum með 40 til 70 búendum, 90 kr.

d. Í hreppum með færri búendum en 40, 80 kr.

Laun þessi fyrir ár hvert, sem liðið er, skulu sýslumenn greiða hreppstjóra á manntalsþingum af tekjum landssjóðsins, mót lögmati kvittun.

3. grein.

Nú eru tveir hreppstjórar í hreppi um sinn, og skal laununum skipt jafnt millum þeirra.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmán. 1880.

Frumvarp

til laga um landskuldargjöld af þjóðjörðum,
frá Páli Pálssyni, 1. þingm. Skaptfellinga.

Landskuldir og önnur afgjöld eptir þjóðjarðir og aðrar fasteignir landssjóðsins má greiða í sömu aurum og ákveðnir eru í skattgjöld af ábúð jarða og lausafje.

Frumvarp

til laga um sölu á þjóðeignum,
frá Páli Pálssyni, 1. þingm. Skaptfellinga.

1. grein.

Selja má fasteignir landssjóðsins á þann hátt, er segir í lögum þessum.

2. grein.

Þegar einhver óskar að fá keypta einhverja af fasteignum landssjóðsins, sendir hann sýslumanni, þar sem eignin er, brjeflega beiðni um það efni. Beiðni þessa leggur sýslumaður fyrir sýslunefndina á næsta fundi hennar, og segir hún álit sitt um sölu og um það, hve mikils hún álítur eignina verða. Þar næst skal sýslumaður auglýsa í öllum hreppum sýslunnar og sömuleiðis í einhverju blaði, að óskað sje kaups á eigninni, enda skýra þar svo ítarlega frá henni, sem kostur er á, svo sem flestir þjóðendur geti gefið sig fram.

3. grein.

Þá er fullir þrír mánuðir eru liðnir frá því, er auglýsing sú, sem getið er í 2. gr. hefur verið birt, skal sýslumaður senda amtmanni endurrit af álití sýslunefndarinnar og skýrslu um boð þau, er gjörð hafa verið í eignina; sendir svo amtmaður málið með tillögum sínum landshöfðingja, er síðan leggur það með nægum skýrslum frá umboðsstjórninni fyrir næsta alþingi, sem þá hafnar sölunni eða samþykkir hana með lagabóði.

4. grein.

Kostnað þann, er leiðir af auglýsingu þeirri, sem getið er í 2. grein, borgar sá, er fyrst beiðist kaups á eigninni. En verði hún seld öðrum, fær hann kostnaðinn endurgoldinn af kaupanda.

5. grein.

Nú er sala á fasteign landssjóðsins samþykkt með lögum samkvæmt 3. grein, og veitir landshöfðingi kaupanda afsalsbrjef fyrir eigninni, þá er hann hefur greitt að minnsta kosti $\frac{1}{3}$ kaupverðsins í landssjóð, og jafnframt gefið veðskuldabryf fyrir því, sem eptir standur af kaupverðinu með fyrsta forgöngurjetti í eigninni, fyrir höfuðstóli og vöxtum, eins og lög og venja er til um almannaþje.

29.

Frumvarp

til laga um vitagjald af skipum,

frá H. Kr. Friðrikssyni, þingmanni Reykvikinga, og Tryggva Gunnarssyni, 1. þingmanni Suður-Múlasýslu.

1. grein.

Fyrir hvert það skip, að undanskildum herskipum og skemmtiskútum, er fer fram hjá Reykjanesi við Faxaflóa, og leggst í höfn einhversstaðar á Íslandi, hvort heldur það kemur frá útlöndum eða höfnum hjer á landi, skal greiða í vitagjald 15 aura fyrir hverja smálest (ton) af rúmmáli skipsins, og er gjaldið hið sama, hvort heldur það fer fram hjá vitanum að eins aðra leiðina eða fram og aptur. Gjaldið skal greitt á þeirri höfn, er skipið kemur fyrst á, eptir að það hefur siglt fram hjá vitanum; en hafi skipið eigi farið fram hjá vitanum, er það sigldi til hafnar, skal greiða gjaldið á þeirri höfn, er það fer síðast frá, áður en það á að sigla fram hjá vitanum.

2. grein.

Gjald þetta rennur í landssjóð, og skal lögreglustjóri eða umboðsmaður hans heimta það ásamt öðrum skipagjöldum gegn lögmætri kvittun.

3. grein.

Brot gegn því, sem fyrir er mælt í lögum þessum, varða 10—100 kr. sektum eptir málavöxtum.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1880.

5. grein.

Með lögum þessum eru lög um vitagjald af skipum, dagsett 12. dag aprílmánaðar 1878 úr gildi numin.

Frumvarp

til laga um smáskamtalækningar,
frá Benedikt Sveinssyni, 1. þingmanni Árneseinga.

1. grein.

Fyrst um sinn, og þangað til skipuleg kennsla í smáskamtafræði (hömöopathi) kemst á, skulu smáskamtalækningar leyfðar með þeim hætti, sem segir í lögum þessum.

2. grein.

Hver sá maður, sem gjörast vill smáskamtalæknir, skal leita leyfis hjá sýslunefndinni. Þegar hún hefur ráðfært sig við heilbrigðisnefndir þær, sem hlut eiga að máli og þær mæla með, má hún veita beiðandanum leyfið, enda sje hann jafnan að almanna-dómi valinkunnur maður fulltíða.

3. grein.

Nú er leyfi veitt samkvæmt 2. grein, og leysir þá beiðandi leyfisbrjef hjá sýslumanni, þá er hann hefur unnið lagaeið að því, að breyta jafnan eptir beztu samvizku í lækningum sínum, enda greiði hann og 10 krónur í sýslusjóð fyrir leyfisbrjefið.

4. grein.

Hver sem verður sannur að sök um smáskamtalækningar án leyfis þess, sem nú er getið, skal sekur um 20—100 krónur, er renni í sjóð sveitar þeirrar, sem brotið er framið í, enda varði það eigi þyngri hegningar eptir öðrum lögum.

Breytingaratkvæði

við nefndarálit í málinu um kaup á þeim þremur hlutum silfurbergsnámans í Helgu-staðafjalli og jarðarinnar Helgustaða, sem landssjóðurinn, o. s. frv.

1. Orðin: «til handa hinum íslenska landssjóði» breytist í: «til handa lands-sjóðinum».

2. Orðin: «með húsum og kúgildum», falli burt.

Reykjavík 9. júlí 1879.

Jón Pjetursson.

Frumvarp

til laga um löggilding verzlunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur-Skaptafellssýslu,
frá Stefáni Eiríkssyni, 2. þingmanni Skaptfellinga.

Hornafjarðarós í Austur-Skaptafellssýslu skal vera löggildur verzlunarstaður frá 1. júní 1880.

33.

Lagafrumvarp

um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum.

Flutningsmaður: Arnljótur Ólafsson, 1. þingmaður Norðurmúlasýslu.

1. grein.

Gagnfræðaskóli skal settur á Möðruvöllum í Hörgárdal.

2. grein.

Fræðigreinar þær, er kenna skal í skóla þessum, eru þessar: íslenska, danska og enska, nýja sagan, einkum saga Norðurlanda, stutt landafræði, einfaldur reikningur og af náttúrufræðum einkanlega meginsetningar aflfræðinnar, efnafræðinnar og steinfræðinnar.

3. grein.

Setja skal 2 kennara við skólann; er annar þeirra skólastjóri og hefur hann að launum 3200 krónur og leigulausan bústað í skólanum, en hinn kennarinn 2000 krónur.

4. grein.

Amtsráðið í norður- og austuramtinu skal hafa á hendi yfirstjórn skólans.

5. grein.

Kostnaður allur til skólans skal greiddur úr landssjóði.

6. grein.

Landshöfðinginn hlutast til um, að samin verði reglugjörð handa skólanum.

34.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um kirkjugjald af húsum,

frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga.

1. Orðin í 2. grein: «opinberum byggingum» breytist í: «húsum».
2. Í 3. grein breytist orðin: «eptir virðingargjörð þeirri, sem haldin hefur verið» í: «eptir virðingarverði þeirra».
3. Í 4. grein bætist inn á undan orðinu «forgöngurjett» orðin: «lögtaksrjett og»
4. Í sömu grein gangi út orðið «opinber» og bætist við á eptir orðinu «gjöld» orðin: «til almennings þarfa».
5. Í 5. grein breytist: «1880» í «1880—81» og bætist við þessi orð: «Kostnaður sá, sem leiðir af virðingargjörðum þeim, er getið er um í þessum lögum og annar kostnaður, er samfara kynni að verða framkvæmdum á lögnum, greiðist úr sjóði hlutaðeigandi kirkju».

Breytingaruppástunga,

frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga,

við frumvarp til laga um kaup á þremur hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli m. m.

1. að fyrirsöguin verði: «um kaup eða sölu á hluta í jörðunni Helgustöðum og silfurbergsnáma þeim, er henni fylgir».
2. fyrir: «Ráðherra Íslands» komi orðin: «Ráðgjafa konungs fyrir Ísland».
3. á undan orðunum: «að kaupa» verði bætt orðinu: «annaðhvort».
4. á eftir orðunum: «16000 kr.» verði bætt þessum orðum:
«ellegar að selja sýslunefndinni í Suður-Múlasýslu eða innlendum mönnum þann hluta í nefndri fasteign, er landssjóðurinn á, fyrir andvirði, sem sje að minnsta kosti 5500 kr.».

Frumvarp

til laga um kaupsýslu við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu.

Flutningsmaður Benedikt Kristjánsson, 1. þingmaður Þingeyinga.

Við Kópaskersvog í Norður-Þingeyjarsýslu skal vera löggildur verzlunarstaður frá 1. júní 1880.

Frumvarp til laga

um breytingar á þeim ákvörðunum, sem gilda um að ávinna hreppshelgi.

Flutningsmaður: Þórarinn Böðvarson, 2. þingmaður Gullbringu- og Kjósarsýslu.

1. grein.

Ákvarðanir þær, sem gilda um það, hvar sá, sem þarf styrks eða framfæris af hreppssjóði, eigi hrepp eða rjett til styrks eða framfæris, skulu úr lögum numdar.

2. grein.

Hver maður skal eiga rjett til styrks og forsorgunar af sjóði þess hrepps, sem hann er fæddur í.

Ali gipt kona barn á ferð, skal það eiga hrepp, þar sem maður hennar þá eða síðast átti lögheimili.

Ali ógipt stúlka barn á ferð, skal það eiga hrepp, þar sem hún þá eða síðast átti lögheimili.

3. grein.

Nú þurfa ektahjón sveitarstyrks eða forsorgunar af hreppssjóði, og skulu þau þá forsorgast af þeim hreppi, sem ektamaðurinn er fæddur í, en skyldur skal fæðingarhreppur konunnar til að taka hana til forsorgunar, ef sambúðinni er slitið.

4. grein.

Þeir sem þegar hafa þegið sveitarstyrk, þá er lög þessi öðlast gildi, skulu forsorgast, þar sem þeir áttu hrepp eftir hinum eldri lögum og ákvörðunum.

Lög þessi öðlast gildi 1. júní 1880.

38.

Breytingar- og viðaukaatkvæði

við frumvarp til laga um viðauka við tilskipun um póstmál á Íslandi 26. febr. 1872.

Frá Ásgeiri Einarssyni, 1. þingmanni Húnvetninga, Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga og Sighvati Árnasyni, 1. þingmanni Rangæinga.

1. Fyrirsögnin orðist þannig: «Frumvarp til laga um póstmál».
2. Innihaldið orðist svo:

1. grein.

Burðareyrir skal vera, þegar póstmerki eru við höfð:

1. undir venjuleg brjef,

ef þau vega allt að 10 kvintum . . . 10 a.

- — — yfir 10 kv. að 25 kv. . . . 20 -

- — — — 25 — að 50 kv. . . . 30 -

2. undir alls konar prentuð mál, viðskiptaskjöl, sýnishorn af varningi og snið,

ef þau vega allt að 10 kvintum . . . 5 a.

- — — yfir 10 að 50 kv. . . . 10 -

- — — — 50 að 100 kv. . . . 15 -

og síðan 15 aura fyrir hvert pund.

3. fyrir spjaldbrijf 5 aura.

2. grein.

Sendingar þær, sem nefndar eru í 1. grein 2, skulu vera í krossbandi, ein-brugðnu bandi, eða að eins saman brotnar, eptir því sem póststjórnin hefur fyrir lagt, og skal þannig gengið frá umbúðunum, að hægt sje að kanna, hvað í þeim er. Sjeu þær með öðru móti, þá fer um borgunina eptir því, sem fyrir er mælt um venjuleg brjef.

Spjaldbrijf skulu rituð á eyðublöð þau, er fást keypt á pósthúsum landsins, og skal burðareyrir jafnan fyrirfram greiddur.

Sending á viðskiptaskjölum, sýnishornum af varningi og sniðum má ekki vega meira en 2 pund. Af prentuðum málum má senda mest í einni sendingu 5 pund.

39.

Frumvarp

til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

Frá fjárlaganefndinni.

1. grein.

Leiðarbrjef verzlunarskipa og lestagjald það, sem ákveðið er með lögum 15. apríl 1854, skal afnumið.

2. grein.

Heimilt skal kaupmönnum þeim, er reka fasta verzlun hjer á landi, að verzla á skipum hvar sem þeir vilja, án alls tíma takmarks; þó skulu þeir á einhverju löggiltu kaптúni vera búnir að fullnægja ákvæðum laganna um tollgreiðslu og sóttvarnir.

3. grein.

Utanríkisskipum og lausakaupmönnum skal að eins heimilt að verzla á löggiltum höfnum og þurfa utanríkisskip eigi að koma fyrst á nokkurn af hinum fimm verzlunarstöðum, sem fyrir er mælt í 2. gr. laga 15. apríl 1854; þó skal þess gætt, sem fyrirskipað er um tollgreiðslu og sóttvarnir.

4. grein.

Rjett er hverjum þeim búanda, er sýslunefnd hans telur til þess hæfan, að verzla með allan varning, nema vínföng og áfenga drykki, en til þess skal hann leysa leyfisbrjef, er sýslumaður veitir, og greiða 50 kr., er renna í sýslusjóð.

5. grein.

Brot gegn 2. gr. laga þessara varða allt að 200 króna sektum, gegn 3. gr. allt að 2000 króna sektum, og gegn 4. gr. allt að 100 króna sektum til landssjóðs, nema þyngri hegning liggi við eptir öðrum lögum. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

6. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1880.

40.

Frumvarp

til laga um breyting á lögum um gjald af brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags. 11. febr. 1876 og tilsk. 26. febr. 1872.

Frá fjárlaganefndinni.

1. grein.

Hjer eptir skal greiða aðflutningsgjald af alls konar öli, sem til Íslands er flutt, 5 aura fyrir hvern pott.

Af brennivíni eða vínanda skal greiða af hverjum potti:

með 8° styrkleika eða minna . . 30 aura.

yfir 8° og allt að 12° styrkleika . 45 —

yfir 12° styrkleika 60 —

Af rauðavíni og messuvíni skal greiða 15 aura af hverjum potti, í hverju fláti, sem það er flutt.

Af öllum öðrum vínföngum skal greiða 45 aura af hverjum potti, ef þau eru flutt í flátum, stærri en svo, að þau rúmi 2 merkur, en sjeu þau flutt í minni flátum, skal greiða sama gjald af hverjum 3 pelum sem af potti í stærri flátum.

Gjald þetta rennur í landssjóð.

2. grein.

Gjaldið greiðist annaðhvort í peningum út í hönd eður með víxlbrjefi («Vexel»), er borgist við framvísun («Sigt»), eður 3 mánuðum eptir dagsetning, og hljóði upp á verzlunarhús, er reikningshaldari tekur gilt.

3. grein.

Hjer með er úr lögum numin 1. gr. laga um breyting á tilskipun um gjald af brennivíni og öðrum áfengum drykkjum 26. febr. 1872, sem dagsett eru 11. febr. 1876.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. d. janúarmán. 1880.

41.

Atkvæðaskrá

í málinu um frumvarp til laga um kirkjugjald af húsum.

1. 1. grein frumvarpsins óbreytt.
2. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar: orðin í 2. grein: «opinberum byggingum» breytist í: «húsum».
3. 2. grein frumvarpsins óbreytt, eða með áorðinni breytingu.
4. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að í 3. grein breytist orðin: «eptir virðingar-gjörð þeirri, sem haldin hefur verið» í: «eptir virðingarverði þeirra».
5. 3. grein frumvarpsins óbreytt, eða með áorðinni breytingu.
6. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að í 4. grein bætist inn á undan orðinu: «förgöngurjett» orðin: «lögtaksrjett og».
7. Breytingaruppástunga hins sama þingmanns, að í 4. grein gangi út orðið «opinber», og bætist við á eptir orðinu «gjöld» orðin: «til almennings þarfa».
8. 4. grein frumvarpsins óbreytt, eða með áorðinni breytingu.
9. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að í 5. grein breytist «1880» í: «1880—81».
10. Viðaukaatkvæði sama aptan við sömu grein: «Kostnaður sá, sem leiðir af virðingargjörðum þeim, er getið er um í þessum lögum, og annar kostnaður, er samfara kynni að verða framkvæmdum á lögunum, greiðist úr sjóði hlutaðeigandi kirkju».
11. 5. grein frumvarpsins óbreytt, eða með áorðnum breytingum.
12. 6. grein frumvarpsins óbreytt.
13. Fyrirsögnin.
14. Hvort frumvarpið þannig orðað eigi að ganga til þriðju umræðu.

42.

Atkvæðaskrá

í málinu um frumvarp til laga um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli og jarðarinnar Helgustaða, sem landssjóðurinn ekki á.

1. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að fyrir «Ráðherra Íslands» komi: «Ráðgjafa konungs fyrir Ísland».
2. Frumvarpið: «Ráðherra Íslands».
3. Nefndin: «gefst umboð til að» fyrir: «gefst í umboð að».
4. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að á undan orðunum «að kaupa», verði bætt orðinu «annaðhvort».
5. Breytingaruppástunga Jóns Pjeturssonar; «til handa landssjóðinum» fyrir: «til handa hinum íslenska landssjóði».

6. Viðaukaatkvæði nefndarinnar: «með húsum og kúgildum».
7. Breytingaratkvæði Jóns Pjeturssonar, að orðin: «með húsum og kúgildum» falli burt.
8. Viðaukaatkvæði Jóns Jónssonar, að á eftir orðunum »16000 kr.» verði bætt þessum orðum: «ellegar að selja sýslunefndinni í Suðurmúlasýslu, eða innlendum mönnum þann hluta í nefndri fasteign, er landssjóðurinn á, fyrir andvirði, sem sje að minnsta kosti 5500 kr.»
9. Frumvarpið í heild sinni með áorðinni breytingu.
10. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að fyrirsögnin verði: «um kaup eða sölu á hluta í jörðunni Helgustöðum og silfurbergsnáma þeim, er henni fylgir».
11. Fyrirsögn frumvarpsins: «Frumvarp til laga um kaup á þeim þremur hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli og jarðarinnar Helgustaða, sem landssjóðurinn ekki á».
12. Hvort frumvarpið þannig orðað eigi að ganga til þriðju umræðu.

43.

Frumvarp

til laga um kaup á þeim þremur hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli og jarðarinnar Helgustaða, sem landssjóðurinn ekki á.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis).

Ráðherra Íslands gefst umboð til að kaupa til handa landssjóðinum þá þrjá hluta í silfurbergsnámanum í Helgustaðafjalli og jörðunni Helgustöðum, með húsum og kúgildum, sem tjeður sjóður ekki á, fyrir verð, sem eigi sje hærra en 16000 kr.

44.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um löggiltan verzlunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi.

Að orðin: «í Vestur-Skaptafellssýslu» falli burt.

Páll Pálsson. Guðmundur Einarsson. Hjálmur Pjetursson. Þórður Þórðarson.
Páll Pálsson. Guðmundur Ólafsson.

45.

Frumvarp til laga

um

breyting á lögum um laun íslenzkra embættismanna o. fl. 15. oktbr. 1875,

12. og 14. grein.

1. grein

Laun þau, sem lögð eru póstmestaranum í Reykjavík, skulu hækkuð til 2400 kr. á ári frá 1. janúar 1880.

2. grein.

Frá sama tíma skal hækka endurgjald það fyrir skrifstofukostnað, sem ákveðið er fyrir póstmeistaraembættið, til 900 kr. á ári.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Frá því að ákveðið var í lögum 15. oktbr. 1875, 12. og 14. gr., að laun póstmeistarans í Reykjavík skyldu vera 1,700 kr. og endurgjaldið fyrir skrifstofukostnað 600 kr. á ári, hafa störf póstmeistarans mjög svo aukizt. Þetta kemur eigi eingöngu til af því, að það hefur farið meir og meir í vöxt, að menn nota póstgöngur þær, sem þegar voru til 1875, heldur einnig af því, að nú er búið að koma á stofn áttundu póstferðinni í landinu sjálfu, og póstgufuskipsferðum kringum landið, enda eru böggulsendingar með póstum orðnar fleiri sökum þess, að nú má samkvæmt auglýsingu hinnar dönsku innanríkisstjórnar 24. maí 1876 senda böggla með póstum, sem vega allt að því 10 pd., milli Danmerkur og Íslands, og með strandgufuskipinu milli pósthúsanna á Íslandi. Við þetta hafa bæði störfin við afgreiðslu pósta aukizt mjög, og svo er reikningsfærslan, sem póstmeistarinn í Reykjavík á að annast um fyrir allt landið, og sömuleiðis að því, er snertir sambandið milli þess og Danmerkur, og útlanda, orðin að því skapi margbrotnari.

Eptir þeirri breytingu, sem þannig er orðin, verða laun þau, sem lögð eru póstmeistaraembættinu, og endurgjaldið fyrir skrifstofukostnað, að álítast allt of lítil, hvort sem lítið er til þess, hvað yfirgripsmikil embættisstörf póstmeistarans eru, og peningaábyrgðar þeirrar, sem embættinu er samfara, eða til þeirra launa, sem lögð eru öðrum embættismönnum veraldlegrar stjettar á Íslandi. Svo er einnig að sjá, sem framsögu- maður fjárlaganefndarinnar í neðri alþingisdeildinni hafi viðurkennt þetta við umræðu þá, sem fram fór á alþingi 1877 um breytingaruppástungu frá landshöfðingja við 12. gr. 3. a. í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1878 og 1879, er stungið var upp á því, að veita 300 kr. viðbót á ári við endurgjald það, sem lögin heimila póstmeistarann fyrir skrifstofukostnað (sbr. alþingistiðindin I., bls. 133). En að eigi var fallizt á uppástungu þessa, mun hafa komið til af því, að fjárlaganefndin bjóst við, að laun póstmeistarans yfir höfuð mundu koma til yfirvegunar á alþingi því, sem kemur saman á þessu ári.

Að því leyti, er snertir upphæð launaviðbótar þeirrar, sem hæfilegt er að veita póstmeistarann, eptir því, sem nú er ástatt, skal þess getið, að frá honum er komin bænarskrá um, að honum verði veitt 2800 kr. laun, og í endurgjald fyrir skrifstofukostnað 1000 kr. Stjórnarráðið hefur samt orðið að vera landshöfðingja samdóma um, að nægja mætti að stinga upp á 2400 kr. í laun, og 900 kr. til endurgjalds fyrir skrifstofukostnað.

46.

Frumvarp til laga

um

breyting á lögum um bæjargjöld í Reykjavíkur kaupstað, 19. oktbr. 1877. 2. gr. a.

1. grein.

Lóðargjald það, sem ákveðið er í lögum um bæjargjöld í Reykjavíkur kaupstað

19. oktr. 1877, 2. gr. a., að gjalda skuli af öllum húsum í lögsagnarumdæmi kaupstaðarins, 3 aurar af hverri ferhyrningsalin af flatarrúmi undir húsinu, skal fært niður í 2 aura fyrir hverja ferhyrningsalin, að því leyti, er snertir torfbyggingar þær, sem voru til 1. janúar 1878.

2. grein.

Gjaldlækkun sú, sem ákveðin er í 1. gr., nær eigi til þeirra torfbygginga, sem á tímabilinu frá 1. janúar 1878, til þess lög þessi öðlast gildi kynnu að hafa fengið aðal- aðgjörð, eða ef veruleg breyting hefur verið á þeim gjörð; svo fellur og gjaldlækkunin burt, ef torfbygging hefur fengið slíka aðgjörð, eða henni hefur verið breytt á þann hátt sem sagt var, eptir að lög þessi hafa öðlast gildi.

3. grein.

Byggingarnefnd Reykjavíkur kaupstaðar sker úr því í hvert skipti, hvort aðgjörð eða breyting á torfbyggingu verði álitin aðaladgjörð eða veruleg breyting.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1880.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Þótt ákvörðun sú, í lögum um bæjargjöld í Reykjavíkur kaupstað, 19. okt. 1877, sem lagafrumvarp þetta miðar til að gjöra undantekning frá, sem sje að lóðargjaldið skuli greitt með sömu upphæð, 3 aurum af hverri ferhyrningsalin af flatarrúmi undir húsinu, hvort sem húsin eru byggð úr steini, timbri, torfi eða hverju sem helzt öðru efni, hafi verið tekin upp í lögin beinlínis eptir tillögum bæjarstjórnarinnar, og þótt eigi hafi verið farið eptir lögunum 19. oktr. 1877 við innheimtingu bæjargjalda fyr en frá byrjun yfirstandandi árs, þar sem þó svo er fyrir mælt í 5. gr. laganna, að þau áttu að öðlast gildi 1. janúar 1878, hefur bæjarstjórnin í Reykjavík samt farið fram á, að breytt yrði nú þegar tjeðri ákvörðun á þann hátt, sem getið er í lagafrumvarpi því, sem prentað er að framan.

Uppástunga bæjarstjórnarinnar, sem landshöfðingi hefur fallizt á, verður skiljanleg við það, að því virðist eigi hafa verið veitt tilhlýðileg eptirtekt áður, að flatarrúmið undir torfbyggingum er að tiltölu við það rúm, sem haft verður til íveru og annarar notkunar talsvert stærra, en undir venjulegum stein- og timburhúsum, vegna þess að útveggirnir bæði í sjálfu íveruhúsinu og í hinum húsunum eru fleiri álnir á þykkt. Virðist það því sanngjarnt, að þetta sje tekið til greina, þegar lagt er gjald á þau hús, sem eru eldri en lögin, og verður stjórnarráðið að vera bæjarstjórninni og landshöfðingja samdóma um, að sú tilhliðrun, sem veita ber í þessu skyni að því leyti, er torfbyggingar snertir. verði hæfilega sett til þriðja parts af upphæð lóðargjaldsins.

Þar sem frumvarpið samkvæmt því, er farið var fram á í frumvarpi bæjarstjórnarinnar, eigi fer lengra en að stinga upp á afslætti í lóðargjaldinu fyrir þær torfbyggingar, sem til voru 1. jan. 1878, en lætur gjaldlækkunina fulla burt, þegar torfbygging, sem til var fyrir þann tíma, fær aðaladgjörð eða henni er verulega breytt, þá kemur þetta til af því, að menn hafa viljað með gjaldálögunni koma mönnum til að hætta við eldri byggingarmátann, sem að mörgu leyti er óheppilegur, svo að stein- og timburhús kæmu í staðinn fyrir torfbyggingar, og á hinu sama er einnig ákvörðunin í 2. gr. a. í lögum 19. okt. 1877 að miklu leyti byggð.

Samkvæmt tillögum bæjarstjórnarinnar hefur stjórnarráðið álitð, að fela mætti byggingarnefnd Reykjavíkur kaupstaðar, að skera úr því, hvort breyting eða aðgjörð á torfbyggingu sje þess eðlis, að gjaldlækkunin eigi fyrir þá sök að falla burt.

46.

Frumvarp

til laga um breyting á tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, 19., 28. og 29. gr., frá Sighvati Árnasyni, 1. þingmanni Rangæinga, Ásgeiri Einarssyni, 1. þingmanni Húnavetninga og Stefáni Eiríkssyni, 2. þingmanni Skaptellinga.

1. grein.

Niðurjöfnun hreppsgjalda eptir efnum og ástandi á alla þá, sem eiga lögheimili í hreppnum, skal gjörð á tímabilinu frá 20. september til 10. októbermánaðar. Niðurjöfnunarskráin skal að hinum síðartalda degi liðnum liggja á hentugum stað, sem birtur hefur verið á venjulegan hátt, hreppsúum til sýnis í 3 vikur. Innan næstu þriggja vikna skal bera brjeflega upp aðfinningar við niðurjöfnunina fyrir oddvita hreppsnefndarinnar.

2. grein.

Í hverri sýslunefnd skal auk sýslumanns, sem er oddviti nefndarinnar, vera 1 maður úr hverjum hreppi sýslunnar, sem til þess er kjörinn.

Að öðru leyti stendur við það, sem mælt er fyrir um í 19. og 28. grein sveitarstjórnarlaganna, en 3. liður 29. greinar fellur úr gildi.

3. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1880.

47.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um kirkjugjald af húsum.

Frá Benedikt Kristjánssyni, Eiríki Kúld, Jóni Pjeturssyni, Stefáni Eiríkssyni.

1. Við 1. grein eptir orðin: »virðingarverði húsanna» komi: »ef virðingarverðið nemur 500 krónum».
2. Við 2. grein orðin: »opinberum byggingum» breytist í: »húsum».
3. 3. grein falli burtu, og greinatalan á eptir breytist eptir því.
4. Við 4. grein:
 - a. »Hlutaðeiganda — kirkjuráðanda» komi: »kirkjuhaldara».
 - b. Eptir orðið: »forgöngurjett» bætist inn í: »og lögtaksrjett».
 - c. Í staðinn fyrir orðin: »opinber gjöld» komi: »gjöld til almenningsparfa».
5. Við 5. grein í staðinn fyrir: »reikningsárinu 1880» komi: »fardagaárinu 1880 til 1881».

Frumvarp

til

fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

I. kafli.

Tekjur.

1. grein.

Á árunum 1880 og 1881 telst svo til, að tekjur Íslands verði 791,923 kr. 20 aur., og er það afrakstur af tekjugreinum þeim, sem getið er í 2.—6. gr.

2. grein.

Af eftirfylgjandi sköttum og gjöldum eru tekjurnar taldar 486,382 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje	51,975	51,975	103,950
2. húsaskattur	1,520	1,520	3,040
3. tekjuskattur	14,000	14,000	28,000
4. aukatekjur	14,000	14,000	28,000
5. vitagjald	5,000	5,000	10,000
6. nafnbótaskattur	40	40	80
7. erfðafjárskattur	2,300	2,300	4,600
8. gjöld af fasteignarsölum	600	600	1,200
9. gjöld fyrir leyfisbrjef	1,000	1,000	2,000
10. spítalagjald	6,500	6,500	13,000
11. gjöld af verzlun á Íslandi . . . 30,000 kr. — af póstgufuskipunum . . . 7,156 —	37,156	37,156	74,312
12. aðflutningsgjald: a. af áfengum drykkjum . . . 90,000 kr. b. af tóbaki 10,000 — 100,000 —			
að frá dregnum 2% í innheimtulaun . . .	98,000	98,000	196,000
13. tekjur af póstferðunum	10,500	10,500	21,000
14. óvissar tekjur	600	600	1,200
samtals	243,191	243,191	486,382

3. grein.

Tekjur af fasteignum landssjóðsins og fl. eru taldar 68,378 kr.:

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af umboðs- og klaustur-jörðunum, fyrir hvort árið 39,900 kr. að frá dregnum: umboðslaunum, prestsmötu og fl. 9,500 —	30,400	30,400	60,800

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
2. afgjöld af þeim jörðum, sem lækna sjóðurinn fluttar fyrrum átti, af jörðunum Belgsholti og Belgholtskoti o. fl.	30,400	30,400	60,800
3. leigugjöld:			
a. af Lundey	205 kr.		
b. af brennisteinsnámunum í Þingeyjarsýslu	1,800 —		
4. tekjur af kirkjum nokkrum, sem eru þjóðeign	600	600	1,200
samts . .	34,189	34,189	68,378

4. grein.

Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 52,103 kr. 20 a.:

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins . .	26,015 67	25,672 33	51,688
Uppí lán verður borgað:			
á árinu 1880	8,454 kr. 90 a.		
- — 1881	8,307 - 77 -		
16,762 kr. 67 a.			
2. leigur af andvirði seldra jarða	207 60	207 60	415 20
3. Tekjurnar af hinum íslenska styrktarsjóði eru ætlaðar að nemi hjer um bil 1,930 kr. árlega, og verður þeim varið til þess að auka innstæðufje sjóðsins.			
samts . .	26,223 27	25,879 93	52,103 20

5. grein.

Endurgjald skyndilána verður talið 872 kr.:

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Gjald upp í lán til þess að byggja upp aptur kirkju Möðruvalla klausturs	220	220	440
2. Gjald upp í lán til þess að byggja kirkju á Eyri	216	216	432
Samts . .	436	436	872

6. grein.

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 184,188 kr.

	1880.	1881.	1880.	1881.	alls.
			kr.	kr.	kr.
Fast tillag	60,000 kr.	60,000 kr.			
Aukatillag	40,000 —	38,500 —			
	100,000 —	98,500 —			
að frá dregnum . . .	7,156 —	7,156 —	92,844	91,344	184,188
Samtals			92,844	91,344	184,188

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 791,923 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. gr.

8. grein.

Útgjöldin til hinnar æðstu innlendu stjórnar Íslands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi eru talin 26,800 kr., sem sje fyrir 1880 12,400 kr., og fyrir 1881 14,400 kr.

9. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,400 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna veitast 2,400 kr.

10. grein.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dóm-gæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 300,725 kr. 56 a. fyrir árin 1880 og 1881:

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
A. Umboðstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. laun embættismanna	19,100	19,716 66	
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað og fl. .	3,600	3,600	
3. þóknun fyrir endurskoðun íslenzkra reikninga	2,000	2,000	
	24,700	25,316 66	50,016 66
B. Dómgæsla og lögreglustjórn:			
1. laun embættismanna	71,516 12	71,516 12	
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað handa bæjarfógetanum í Reykjavík	1,000	1,000	
3. til hegningarhússins í Reykjavík og til við-urhalds fangelsanna	4,100	4,100	
4. önnur útgjöld	3,320	3,320	
	79,936 12	79,936 12	159,872 24
C. Ýmisleg útgjöld:			
1. til þess að gefa út stjórnartíðindi . . .	1,450	1,450	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir			
flyt	1,450	1,450	209,888 90

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.)	kr. a.	kr. a.
fluttar það, að þeir verða að borga undir embættisbrjef, hjer um bil	1,450	1,450	209,888 90
3. til þess að gefa út lagasafn fyrir Ísland	2,000	2,000	1,866 66
4. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	705	705	
5. styrkur til jarðaræktar og eflingar á sjávarútvegi	5,000	5,000	
6. til vegabóta	15,000	15,000	
7. til gufuskipsferða	15,000	15,000	
8. til vitans á Reykjanesi	2,780	2,780	
9. til þess að semja vísindalega textútgáfu af Jónsbók	800	800	
10. til kostnaðar við embættisferðir landshöfðingja, biskups og landlæknis	600	600	
11. þóknun handa landshöfðingjaskrifara Jóni Jónssyni, sem settum lögreglustjóra út af fjárkláðanum			2,000
12. til þess að kaupa harmoníum handa Munkaþverárklausturskirkju			300
	43,335	43,335	86,670
samtals			300,725 56

11. grein.

Til útgjalda við læknaþjónunina veitast 79,948 kr.:

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. Laun lækna	37,726	37,726	75,452
2. önnur útgjöld	2,248	2,248	4,496
samtals	39,974	39,974	79,948

12. grein.

Útgjöldin við pósthjórna er ætlað á að verði 31,420 kr.:

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	4,410	4,410	8,820
2. flutningur pósta	9,700	9,700	19,400
3. önnur útgjöld	1,400	1,400	2,800
4. útgjöld, sem upp á kunna að koma . . .	200	200	400
samtals .	15,710	15,710	31,420

13. grein.

Til kirkju- og kennslumála veitast 175,306 kr. 38 a.:

		1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
A. Í þarfir andlegu stjettarinnar:				
a. laun		8,032	8,332	
b. önnur útgjöld:	kr. a.			
1. til bráðabirgðar-uppbótar á fátækum brauðum	15,000			
2. til nokkurra brauða í fyrveranda Hólastipti	600			
3. til prestsekkna og barna og styrkur handa fátækum uppgjafaprestum og prestsekkjum	2,500			
4. endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofukostnað	1,000			
5. endurgjald handa prestinum í Vestmannaeyjum fyrir tekjumissi	1,443 19			
6. endurgjald handa prestinum að Goðdölum fyrir tekjumissi	20			
		20,563 19	20,563 19	
B. Kennslumálefni:		28,595 19	28,895 19	57,490 38
I. Til prestaskólans:				
a. laun		10,700	10,900	
b. önnur útgjöld:				
1. húsaleiga handa 16 lærisveinum við prestaskólann 80 kr. handa hverjum	1,280 kr.			
2. 7 ölmusur upp á 200 kr.	1,400 —			
3. til tímakennslu	100 —			
4. til bókakaupa	300 —			
5. til eldiviðar og ljósa og fl.	300 —			
6. til umsjónar	100 —			
7. ýmisleg útgjöld	120 —	3,600	3,600	
		14,300	14,500	28,800
II. Til læknaskólans:				
a. laun		2,600	2,600	
b. önnur útgjöld:				
1. 3 ölmusur upp á 200 kr.	600 —			
2. til eldiviðar, ljósa og áhalda og fl.	200 —			
3. til bókakaupa og verkfæra	300 —			
flyt 1100 —		2,600	2,600	86,290 38

		1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
	fluttar 1100 kr.	2,600	2,600	86,290 38
4.	ferðastyrkur handa læknaefnum 300 —			
5.	húsaleiga handa 3 lærisveinum við læknaskólann, 80 kr. handa hverjum 240 —	1,640	1,640	
		4,240	4,240	8,480
III. Til hins lærða skóla:				
a.	laun	18,200	18,200	
b.	aðstoðarfje:			
	handa söngkennaranum . . . 860 kr.			
	— fimleikakennaranum . . 700 —			
	— dyraverði 760 —	2,320	2,320	
c.	önnur útgjöld:			
	1. til bókaþaua 600 kr.			
	2. til eldiviðar og ljósa . . . 1,800 —			
	3. til skólahússins utanstokks og innan 1,600 —			
	4. til tímakennslu 1,500 —			
	5. ölmuaur 8,000 —			
	6. þóknun handa lækni 100 —			
	7. ýmisleg útgjöld 1,300 —			
	8. fyrir prestsverk 48 —	14,948	14,948	
	9. ferðastyrkur handa fátækum skólasveinum, sem eiga heimili fjarri skólanum			2,000
		35,468	35,468	70,936
C.	1. til stíptsbókaafnsins	600	400	
	2. til amtsbókaafnsins á Akureyri . . .	200	200	
	3. til kvennaskólans í Reykjavík	400	400	
	4. til kvennaskólans á Munkaþverá . . .	200	200	
	5. til forngripasafnsins:			
	a. til þess að kaupa forngripi . . 400 kr.			
	b. til umsjónar 100 —	500	500	
	6. til barnaskóla, sem þegar eru komnir í gang og eiga fullri eign sitt eigið skólahús eða skólajörð	2,000	2,000	
		3,900	3,700	7,600
	samtals			175,306 38

14. grein.

Til eptirlauna og styrktarfjár og fl. veitast 47,400 kr.

15. grein.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 10,000 kr.

16. grein.

Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 8,000 kr.

17. grein.

Afganginn, sem fyrst um sinn er ætlaður að verði 74,523 kr. 26 a., skal leggja til viðlagasjóðsins.

Athugasemdir við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

I. kafli.

Tekjur.

Um 2. grein.

1. Með lögum 14. desbr. 1877 2. gr. er svo ákveðið, að af öllum jörðum, sem metnar sjeu til dýrleika, skuli sá, sem búi á jörðunni eða hafi hana til afnota, greiða $\frac{2}{5}$ parta álmar af hverju jarðarhundraði. Með því jarðarhundraðin eptir jarðabókinni 1861 eru samtals 86,755 nemur skattur þessi alls 34,702 ál., sjeu allar jarðirnar hafðar til afnota. Nú má samt gjöra ráð fyrir því, að nokkrar af jörðunum, sem taldar eru í jarðabókinni, sjeu í eyði, og hefur landshöfðingi því álitid, að naumast yrði búizt við stærri upphæð af þessum skatti en hjer um bil 34,500 ál. Eptir 5. gr. laganna skal skattururinn goldinn eptir meðalverði allra meðalverða verðlagsskrárinnar fyrir ár hvert. Samkvæmt því, sem landshöfðingi telur til, hefur meðalalin verðlagsskrárinnar fyrir 1878 verið hjer um bil $57\frac{1}{3}$ eyris og verðlagid var næstum hið sama eptir verðlagsskránni fyrir hin undangangandi 4 ár. En þar eð svo getur viljað til, að meðalverð verðlagsskrárinnar geti orðið lægra en það nú er, er skatturinn á ábúð og afnotum jarða eptir uppástungu landshöfðingja talinn 34,500 ál., upp á 55 aura, eður 18,975 kr. á ári.

Í 3. gr. laganna er svo ákveðið, að greiða skuli 1 alin af hverju lausafjrhundraði, sem telja ber fram til tíundar. Eptir tíundarskránum haustin 1873—1875 voru lausafjrhundraðin að meðaltali 60,350 á ári, og þar sem stjórnnarráðið er landshöfðingja samdóma um það, að gjöra megi ráð fyrir því, að lausafjrhundraðin ekki verði færri eptir að lögin um lausafjrtíund 12. júlí 1878 eru útkomin, en að tala þeirra muni haldast hjer um bil óbreytt, er skatturinn af lausafjenu talinn 60,000 ál. upp á 55 aura eður 33,000 kr. á ári hverju.

2. Samkvæmt lögum 14. desbr. 1877, um húsaskatt, skal skattur þessi goldinn með $1\frac{1}{2}$ af hverju 1,000 af öllum húsum, sem eigi heyra til jörðu, sem metin er til dýrleika, og sem eru fullra 500 kr. virði, þó svo, að þinglesnar veðskuldir sjeu dregnar frá virðingarverði húsanna, áður gjaldið sje á þau lagt, og að hús þau, sem nefnd eru í 2. gr. laganna, sjeu undanþegin gjaldi. Eptir skýrslu landshöfðingja voru í Reykjavík 1. oktbr. 1878 samkvæmt tilsk. 14. febr. 1874 tekin í brunabóta-ábyrgð hús, sem voru virt alls 955,668 kr. Sje frá þessari upphæð dregið virðingarverð þeirra húsa, sem samkvæmt 2. gr. laganna eru undan þegin húsaskatti, og þinglesnar veðskuldir, verður eptir samkvæmt því, sem landshöfðingi telur til, hjer um bil 600,000 kr., og nemur gjaldið af því 900 kr. Þar sem landshöfðingi þar að auki hefur talið skattinn af öðrum húsum í Reykjavík 20

kr. og af húsum annarsstaðar í landinu 600 kr., hefur stjórnarráðið álitíð, að telja mætti allan húsaskattinn 1,520 kr. á ári.

3. Samkvæmt lögum um tekjuskatt 14. desbr. 1877, 1.—3. gr., skal skattur af eign goldinn sumpart af tekjum af jarðeign, sumpart af þeim tekjum, sem skattgreiðendur hafa af peningum sínum. Jarðeignir einstakra manna nema alls hjer um bil 62,000 jarðarhundruðum. Þegar reiknað er eptir tekjum þeim, sem landssjóðurinn hefur að meðaltali af jörðum sínum, og því, hvað alþingistollurinn gaf af sjer, að því leyti honum var jafnað niður á jarðarafgjöldin, munu eptir áætlun landshöfðingja tekjurnar af hverju jarðarhundraði verða hjer um bil 4 kr. Eptir þessu má telja hinar árlegu tekjur af jörðum, sem einstakir menn eiga, hjer um bil 250,000 kr. Hjer frá verður samt eptir hinum nánari ákvörðunum í 1. og 3. gr. að draga ýmsar upphæðir, sem eigi eru skattskyldar, og sem örðugt er að tiltaka nokkurn veginn nákvæmlega, en sem að álitum landshöfðingja má telja 50,000—70,000 kr. Þar sem landshöfðingi þar að auki hefur álitíð, að gjöra megi ráð fyrir því eptir þeim leigum af ríkisskuldabréfum, sem goldnar eru úr jarðabókarsjóðnum, og rentuklippingum þeim, sem leystir eru inn árlega við tjeðan sjóð, að einstakir menn eigi minnst 300,000 kr. í ríkisskuldabréfum, er tekjuskatturinn af eign talinn alls 8,000 kr. á ári.

Tekjuskattur af atvinnu eptir 4. gr. laganna verður heldur ekki nú sem stendur talinn svo það sje nokkurn veginn áreiðanlegt. Við niðurfjöfnun þá, sem fram fór í Reykjavík 1. nóvbr. 1878, er skattur þessi þar talinn 2,258 kr., og að álitum landshöfðingja má reikna hann 6,000 kr. á ári fyrir allt Ísland.

4. Aukatekjur þær, sem samkvæmt lögum 14. desbr. 1877, um laun sýslumanna og bæjarfógeta, 1. gr., nú falla til landssjóðsins, eru af landshöfðingja taldar hjer um 14,000 kr. á ári, og hefur hann lagt til grundvallar útreikning þann, sem skattmálanefndin á sínum tíma gjörði á aukatekjum tjeðra embættismanna á árunum 1871—1875, eptir að hann hafði gjört þær leiðrjettingar á tjeðum útreikningi, sem leiddi af þeirri breytingu, sem gjörð var á frumvarpi nefndarinnar með tilliti til þess, hvaða aukatekjum tjeðir embættismenn skyldu halda framvegis.

5. Að því leyti, er snertir útreikninginn á þeim tekjum, sem búast má við eptir lögum 12. apríl 1878 um vitagjald af skipum, hefur landshöfðingi skýrt svo frá, að á árunum 1873—1877 hafi þau verzlunarskip, sem komið hafa á hafnir á því svæði af vesturströnd Íslands, sem nær frá Reykjanesi til Snæfellsjökuls, þar sem vitagjald skal greitt með 40 aurum af hverjum ton að meðaltali, á hverju ári verið að rúmmáli 8,971 ton, en þau verzlunarskip, sem komið hafa á hafnir á svæðinu milli Snæfellsjökuls og Horns, þar sem vitagjaldið skal goldið með 20 aurum af hverjum ton, hafi að rúmmáli verið 3,305 ton; eptir þessu verður vitagjaldið af hinum fyrnefndu skipum 3,588 kr. 40 a., og af hinum síðarnefndu 661 kr. Jafnframt þessu hefur landshöfðingi talið svo til, að útlend fiskiskip, sem árlega koma inn á hafnir á tjeðri strönd, sjeu að rúmmáli 5,000 ton alls, en að mesti hlutinn af skipum þessum eigi hleypi inn á hafnir við Faxaflóa, og greiði því eigi hið hærri vitagjald; með þessu móti er vitagjaldið alls talið hjer um bil 5,000 kr. á ári.

6. Með því nú sem stendur að eins eru goldnar 40 kr. á ári í nafnbótaskatt samkvæmt skýrslu landshöfðingja, er sú upphæð tekin upp á þessa tekjugrein.

7.—10. Þessi gjöld eru með tilliti til landsreikningsins fyrir fjárhagstímabilið 1876 og 1877 talin nokkuð hærri en í fjárlögnum fyrir 1878 og 1879.

11. Gjöld af verzlun á Íslandi eru eins og á hinu fyrra fjárhagstímabili talin hjer um bil 30,000 kr. á ári. Gjaldið af póstgufuskipunum er talið 7,156 kr., með því þau tvö skip, sem höfð eru til póstferðanna, taka $447^{79/100}$ ton og $220^{82/100}$ ton, og er ætlað til, að annað fari 7 ferðir og hitt 2 milli Kaupmannahafnar og Íslands, eins og eptir ferðaáætluninni fyrir það ár, sem nú stendur yfir.

12. Þessi gjöld eru talin eins og í fjárlögunum fyrir 1878 og 1879.

13. Þessar tekjur eru með tilliti til landsreikningsins fyrir fjárhagstímabilið 1876 og 1877 taldar nokkuð hærri en í fjárlögunum fyrir 1878 og 1879.

14. Þessar tekjur eru taldar eins og í fjárlögunum fyrir 1878 og 1879.

Um 3. grein.

1. Samkvæmt landsreikningnum fyrir 1877 voru tekjurnar af umboðs- og klausturjörðum landssjóðsins á því ári í allt 39,945 kr. 51 aur.

hjer frá gekk:

a. laun umboðsmanna	6,600 kr. 7 aur.
b. prestsmötur	2,936 — 73 —
c. önnur útgjöld	1,084 — 27 —
	10,621 — 7 —

að frá dregnum útgjöldum 29,324 — 44 —

Eptir að lög um laun sýslumanna og bæjarfógeta, 14. desbr. 1877, hafa öðlæzt gildi, eiga umboðslaun þau, sem nokkrir af embættismönnum þessum hafa haft, að falla burt, sem sje umboðslaun af

1) Gullbringu- og Kjósarsýslujörðum, sem á árinu 1877 voru	208 kr. 29 aur.
2) Vestmannaeyjasýslujörðum, s. á.	581 — 67 —
3) Strandasýslujörðum, s. á.	93 — 57 —
4) Barðastrandar- og Álptafjarðarjörðum, s. á.	42 — 94 —
5) jörðunni Feigsdal, s. á.	13 — 33 —
6) og af jörðunni Þjóðólfsþaga, s. á.	23 — 57 —
alls	963 — 37 —

Enn fremur eiga eptir tjeðum lögum tekjurnar af tveimur umboðsjörðum, sem hingað til hafa verið lagðar sýslumanninum í Gullbringu- og Kjósarsýslu og í Vestmannaeyjasýslu, eptirleiðis að falla til landssjóðs. Þessar tekjur eru samkvæmt útreikningi skattmálanefndarinnar taldar, af hinu fyrnefndu jörð 120 kr., og af hinu síðari 274 kr., samtals 494 — " —

Að endingu verður afgjaldið af eyðijörðunni Efri-strönd, sem í landsreikningnum fyrir 1877 er talið með óvissum tekjum, í þessari tekjugrein að til færa, eins og gjört er í fjárlögunum fyrir 1878 og 1879, með 14 — " —

Samkvæmt þessu hefðu tekjurnar fyrir árið 1877, að

frá dregnum útgjöldum, aukizt um 1,371 — 37 —

og því numið 30,695 — 81 —

Eftir uppástungu landshöfðingja hefur stjórnarráðið því álitð, að telja mætti tekjurnar á þessari tekjugrein á þá leið:

tekjur í allt 39,900 kr.

frá ganga:

1. laun umboðsmanna 5,600 kr.
2. prestsmötur 2,900 —
3. önnur útgjöld 1,000 —

9,500 —

tekjur, að frádregnum útgjöldum 30,400 kr.

2. Þessi gjöld, — en um þau skal að öðru leyti vísað til athugasemdanna við fjárlagafrumvörpin fyrir 1876 og 1877 og fyrir 1878 og 1879 —, eru talin eins og á hinu fyrra fjárhagstímabili, sem sje:

- a) afgjaldið af jörðum þeim, sem lagðar eru frá lækna sjóðnum til landssjóðsins 1,000 kr.
- b) afgjaldið af jörðunum Belgsholti og Belgsholtskoti 160 —
- c) afgjald af ýmsum jarðarpörtum 24 —

alls 1,184 kr.

Eftir að hinn fyrri leigumáli á Lundey, sem er eign landssjóðsins, var á enda í fardögum 1878, er tjeð eyja aptur leigð frá fyrnefndum tíma upp á 5 ár fyrir það eptirgjald, sem hjer er tilfært, 205 kr. á ári.

Jafnframt og vísað er til athugasemdanna við fjárlagafrumvarpið fyrir 1876 og 1877 með tilliti til brennisteinsnáma landssjóðsins í Þingeyjarsýslu, skal því við bætt, að leigugjaldið er eins og á síðasta fjárhagstímabili 100 £ á ári, hvert £ á 18 kr.

4. Á fardaga-árunum 1874—75 til 1876—77 hafa tekjurnar af kirkjum landsjóðsins, sem eru dómkirkjan í Reykjavík, kirkjurnar á Prestsbakka, Þykkvabæ, Langholti, Bjarnanesi, Ingjaldshóli og á Vestmannaeyjum, samtals hlaupið á ári hjer um bil 700 kr. að meðaltali. Þar sem virðist mega gjöra ráð fyrir, samkvæmt því, sem getið er að framan í athugasemdunum um 2. gr. 1., að lögin 12. júlí 1878 um lausafjártúnd eigi muni fá nein veruleg áhrif á tekjur tjeðra kirkna, verður aptur á móti að taka tillit til laga 27. febrúar 1878, um kirkjutúnd í lögsagnarumdæmi Reykjavíkur kaupstaðar, og laga 14. desbr. 1877, um skattgjöld á Vestmannaeyjum, þegar telja skal tekjurnar af dómkirkjunni í Reykjavík og kirkjunni á Vestmannaeyjum. Að því leyti, er dómkirkjuna snertir, telur landshöfðingi tekjuaukann 900 kr. að minnsta kosti, en til þess að þorga leigur af láni því, sem taka verður til aðgjörðar á kirkjunni, og afborgun á því, mun ganga hjer um bil 60 kr. fram yfir fyrnefndan tekjuauka. Að því leyti, er Vestmannaeyjakirkju snertir, hafa tekjurnar af hinum svo nefnda kirkjuþiski á árunum 1875—1877, að frádregnum útgjöldum, að meðaltali numið hjer um bil 100 kr. á ári. Eftir áætlun landshöfðingja verður kirkjutúndin af fasteignum og lausafje, sem kemur í staðinn fyrir kirkjuþisksgjaldið, hjer um bil 40 kr. minni, og virðist því, þegar eigi er tekið tillit til frumvarps þess, sem lagt er fyrir alþingi, um kirkjugjald af húsum, mega telja tekjurnar alls af fyrnefndum 7 kirkjum 600 kr. á ári, eins og tilfært er á þessari tekjugrein.

Um 4. grein.

Um leið og vísað er til athugasemdanna um 4. gr. í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1878 og 1879, er hjer sett eptirfylgjandi yfirlit yfir tekjur þær, sem ætla má að falli til viðlagasjóðsins á árunum 1880 og 1881.

I. A. Ríkisskuldabréf.

a. Innskriftarskírteini G. fol. 630, upp á 322, 800 kr. Eins og getið er í fyrnefndum athugasemdum átti landsþjóðurinn eptir að sett var á leigu það, sem umfram var frá árinu 1875, innskriftarskírteini upp á 200,000 kr., en þetta hefur aukizt við það, sem inn gekk í viðlagasjóðinn í peningum og konunglegum skuldabréfum við sölu stíptsprentsmiðjunnar, um 13,400 kr., og við það, sem umfram var til í sjóði frá árunum 1876 og 1877, um 66,600 kr. og 42,800 kr.; við þetta er innskriftarskírteinið orðið upp á 322,800 kr., sem getið var, og verða vextir af 1880. 1881.

Því 4 % á ári 12,912 kr. * aur. 12,912 kr. * aur.

Vegna þess að mikil útgjöld standa til á yfirstandandi ári, sjer í lagi til byggingar gagnfræðisskólana á Möðruvöllum (27,400 kr.) og til láns til aðgjörðar á dómkirkjunni (16,000 kr.), verður eigi við því búizt, að nokkuð verði afgangur frá árunum 1878 og 1879 til þess að auka þá upphæð, sem innskriftarskírteinið hljóðar upp á.

b. Konungleg skuldabréf, sem lögð eru frá læknaþjóðnum til landsþjóðsins, og sem nú, eptir að sagt hafði verið upp uppsegjanlegu skuldabréfi upp á 2,500 kr., og í stað þess keypt uppsegjanlegt skuldabréf upp á 3,000 kr., hljóða upp á 40,906 kr. 62 aur., sem gefa í vöxtu 1,636 — 26 — 1,636 — 26 —

B. Skuldabréf einstakra.

a. Skuldir, sem goldið er upp í.

1. Reykjavíkur kaupstaður, sbr. athugasemdirnar við fjárlagafrumvarpið fyrir 1878 og 1879 4. gr. 2. Af innstæðunni stóð eptir 1. jan. 1878 6,065 kr. 45 aur., og er ætlazt til að svo mikið verði goldið upp í þetta lán fyrir 1. jan. 1880, að þá verði eptir 4,962 kr. 63 aur.; vextir 198 — 51 — 176 — 45 —

árlega goldið upp í skuldina 551 kr. 41 eyr.

2. Suðuramtíð, sbr. tjeðar athugasemdir. Af innstæðunni stóð eptir 1. jan. 1878 4,797 kr. 61 aur., og er til ætlazt, að goldið verði svo mikið upp í skuldina fyrir 1. jan. 1880, að þá verði eptir 3,925 kr. 31 aur.; vextir 157 — 1 — 139 — 57 —

árlega goldið upp í skuldina 436 kr. 15 aur.

3. Sama amt, til fangelsisins á Vestmannaeyjum, sbr. tjeðar athugasemdir; innstæðan var 1. jan. 1878 972 kr. 69 aur., og er til ætlazt, að goldið verði svo mikið upp í skuldina, að eptir verði 1. jan. 1880 823 kr 5 aur.; vextir 32 — 92 — 29 — 92 —

árlega goldið upp í skuldina 74 kr. 82 aur.

4. Vesturamtíð, sbr. tjeðar athugasemdir. Innflyt . . . 14,936 kr. 70 aur. 14,894 kr. 20 aur.

	1880.	1881.
fluttar . . .	14,936 kr. 70 aur.	14,894 kr. 20 aur.
stæðan var 1. jan. 1878 16,796 kr. og er gjört ráð fyrir, að goldið verði svo mikið upp í skuldina, að eptirstandi 1. jan. 1880 14,212 kr.; vextir	568 — 48 —	516 — 80 —
árlega goldið upp í skuldina 1292 kr.		
5. Norður- og austuramtíð, sbr. nefndar athugasemdir. Innstæðan var 1. jan. 1878 27,620 kr. 66 aur., og er ætlazt til, að goldið verði svo mikið upp í skuldina, að eptir standi 1. jan. 1880 23,371 kr. 32 aur.; vextir	934 — 85 —	849 — 87 —
árlega goldið upp í skuldina 2,124 kr. 67 aur.		
6. Akureyrar kaupstaður, sbr. sömu athugasemdir. Innstæðan var 1. jan. 1878 800 kr., og er til ætlazt, að goldið verði svo mikið upp í skuldina, að eptir standi 1. jan. 1880 666 kr. 66 aur.; vextir	26 — 67 —	24 — " —
árlega goldið upp í skuldina 66 kr. 67 aur.		
7. Reykjavíkur kaupstaður, sbr. sömu athugasemdir. Innstæðan var 1. jan. 1878 3,836 kr. 80 aur., og er til ætlazt, að goldið verði svo mikið upp í skuldina, að eptir standi 1. jan. 1880 3,660 kr. 28 aur.; 6 af hundraði á ári í 28 ár, sem vextir og upp í sjálfa skuldina; vextir	146 — 42 —	142 — 67 —
Gjald upp í lánið 1880: 93 kr. 58 aur.		
— — — — 1881: 97 — 33 —		
8. Sami kaupstaður, sbr. sömu athugasemdir. Innstæðan var 1. jan. 1878 5,755 kr. 20 aur. og er ætlazt til, að goldið verði svo mikið upp í skuldina, að eptir standi 1. jan. 1880 5,490 kr. 41 aur.; 6 af hundraði á ári í 28 ár sem vextir og upp í sjálfa skuldina; vextir	219 — 61 —	214 — 1 —
Gjald upp í lánið 1880: 140 kr. 39 aur.		
— — — — 1881: 145 — 99 —		
9. Mývatnspinga prestakall, sbr. sömu athugasemdir. Innstæðan 1. jan. 1878 4,018 kr., og er ætlazt til, að goldið verði svo mikið upp í skuldina, að eptir standi 1. jan. 1880 3,844 kr. 3 aur.; 6 af hundraði á ári í 28 ár sem vextir og upp í sjálfa skuldina; vextir	153 — 76 —	150 — 7 —
Gjald upp í lánið 1880: 92 kr. 24 aur.		
— — — — 1881: 95 — 93 —		
10. Eigandinn að jörðunni Bessastöðum, sbr. sömu		
flyt 16,986 kr. 49 aur. 16,791 kr. 62 aur.		

	1880.	1881.
fluttar	16,986 kr. 49 aur.	16,791 kr. 62 aur.
athugasemdir. Innstæðan 1. jan. 1878 900 kr., og er svo til ætlazt, að goldið verði svo mikið upp í lánið, að eptir standi 1. jan. 1880 700 kr.; vextir	28 — " —	24 — " —
goldið árlega upp í skuldina 100 kr.		
11. Hjeraðslæknir Zeuthen, sbr. sömu athuga- semdir. Innstæðan 1. jan. 1878 1,564 kr. 3 aur., og er ætlazt til, að goldið verði svo mikið upp í skuldina, að eptirstandi 1. jan. 1880 712 kr. 45 aur.; vextir	28 — 50 —	5 — 29 —
Gjald upp í lánið 1880: 451 kr. 50 aur. — — — 1881: 260 — 95 —		
12. Hítardals og Staðarhrauns prestakalli hefur verið veitt lán til þess að byggja upp húsin á prestsetrinu Staðarhrauni, og til jarðabóta á því; er lán þetta að upphæð 1,200 kr. og skal greiða í vöxtu 4 af hundraði á ári, og 60 kr. á ári upp í sjálfa skuldina; ætlazt er til, að lánið verði fyrir 1. jan. 1880 komið ofan í 1,080 kr.; vextir	43 — 20 —	40 — 80 —
13. Prentari Einar Þórðarson. Við sölu stípts- prentsmiðjunnar stóð eptir af andvirðinu gegn veði í prentsmiðjunni 14,000 kr.; af þessari upphæð er goldið í vöxtu 4 af hundraði á ári, og upp í skuldina 1,000 kr. árlega; ætlazt er til, að lánið verði fyrir 1. jan. 1880 komið of- an í 11,000 kr.; vextir	440 — " —	400 — " —
14. Prestsbakka prestakalli hefur verið veitt lán upp á allt að því 1,200 kr. til þess að gjöra jarðabætur á jörðum kallsins; í vöxtu skal goldið á ári 4 af hundraði, og upp í lánið $\frac{1}{12}$ á ári. Samkvæmt skýslu landshöfðingja 16. nóvbr. 1878 voru borgaðar út 600 kr. af lán- inu, og er til ætlazt, að goldið verði svo mikið upp í lánið fyrir 1. jan. 1880, að eptir standi 550 kr.; vextir	22 — " —	20 — " —
árlega goldið upp í lánið 50 kr.		
15. Saurbæjar prestakalli hefur verið veitt lán til þess að byggja timburkirkju, upp á 1000 kr.; í vöxtu af láninu og upp í það eru goldnar 80 kr. á ári; svo er til ætlazt, að lánið verði komið ofan í 960 kr. fyrir 1. janúar 1880; vextir	38 — 40 —	36 — 74 —
flyt	17,586 — 59 —	17,318 — 45 —

	1880.	1881.
fluttar	17,586 kr. 59 aur.	17,318 kr. 45 aur.
Gjald upp í lánið 1880: 41 kr. 60 aur.		
— — — — 1881: 43 — 26 —		
16. Hjarðarholts prestakalli er veitt lán til þess að bæta tón prestssetursins, allt að því 1000 kr.; í vöxtu af láninu skal greiða 4% og skal lánið goldið aptur á 10 árum. Eptir fyrnefndri skýrslu landshöfðingja voru útborgaðar af láninu 500 kr., og er ætlað til, að goldið verði svo mikið upp í skuldina fyrir 1. janúar 1880, að eptir standi 450 kr.; vextir	18 — " —	16 — " —
Gjald árlega upp í skuldina 50 kr.		
17. Eigendunum að kalkofninum við Reykjavík er veitt lán upp á 2,000 kr.; af því eru goldnir í vöxtu 4 af hundraði, og skal það aptur borgað á 10 árum; svo er til ætlað, að goldið verði svo mikið upp í lánið fyrir 1. jan. 1880, að eptir standi 1,800 kr.; vextir	72 — " —	64 — " —
Gjald árlega upp í lánið 200 kr.		
18. Lán til þess að byggja kirkju á Stykkishólmi, að upphæð 2,000 kr.; af láninu eru goldnir 4 af hundr. í vöxtu, og skal borga upp í það 80 kr. á ári; þó má hækka það upp í 100 kr. á ári, þegar tekjur kirkjunnar leyfa það. Svo er ráð fyrir gjört, að lánið verði fyrir 1. jan. 1880 komið ofan í 1,920 kr.; vextir talið, að goldið verði upp í lánið 80 kr. á ári 1880 og 1881.	76 — 80 —	73 — 60 —
19. Skuldabréf einstakra manna, sem flutt eru frá lækna sjóðnum íslenska yfir á lands sjóðinn, og sem borga á upp í vissa upphæð árlega, voru eptir fyrnefndri skýrslu landshöfðingja 1. jan. 1878 að upphæð 7,594 kr. 32 aur., og er gjört ráð fyrir, að goldið verði svo mikið upp í lán þessi fyrir 1. jan. 1880, að eptir standi af nefndri upphæð 6,472 kr. 10 aur.; vextir	258 — 89 —	237 — 69 —
Gjald upp í skuldina 1880: 529 kr. 87 aur.		
— — — — 1881: 537 — 79 —		
Hjer við bætast eptirfylgjandi lán, sem enn þá ekki eru látin af hendi, en sem samkvæmt skýrslu landshöfðingja væntast að koma til útborgunar fyrir 1. jan. 1880: síð-		
flyt	18,012 kr. 28 aur.	17,709 kr. 74 aur.

ari helmingur af lánum, Nr. 14 og 16, alls 1,100 kr.; lán til höfuðaðgjörðar á dómkirkjunni í Reykjavík, hjer um bil upp á 16,000 kr.; af láni, sem Akureyrarkaupstaður hefur fengið loforð fyrir (alls upp á 6,000 kr.), 4,000 kr. til aðgjörðar á kirkjunni þar; eru vextir af því 4 af hundr. og skal lánið borgað aptur á 10 árum; og ennfremur lán upp á 10,000 kr. til þess að skera fram og rækta hina svo nefndu Staðarbyggðarmýri, sem heyrir til Munkaþverárklosturs umboði; lán þetta er veitt hlutaðeigandi leiguliðum, og skal goldið í vöxtu og upp í sjálfa skuldina 6 af hundr. árlega á 28 árum.*)

Af þessum upphæðum, sem samtals eru 31,100 kr., eru vextir taldir 1,244 — „ — 1,203 — 20 —
og sem gjald upp í lánin

1880: 1,020 kr. „ aur.

1881: 1,040 — 80 —

Það, sem borgað er upp í öll þau lán, sem talin eru, verður eptir framausögðu:

1880: 8,454 kr. 90 aur.

1881: 8,307 — 77 —

—
samtals: 16,762 kr. 67 aur.

Þetta fje er samt eigi talið með tekjum á fjárbagstímabilinu en verður ávaxtað á hagnafelldastan hátt, sem tilheyrandi viðlagasjóðnum.

Ennfremur skal þess getið, að lán þau, sem nefnd eru í athugasemdunum um 4. gr. fjárlagafrumvarpsins fyrir 1878 og 1879, 2 a. Nr. 9 og 10, og veitt voru Agli Egilssyni til þess að byggja kalkofn, og sýslunefndinni í Gullbringu- og Kjósarsýslu, til þess að afstýra yfirvofandi hungursneyð, eigi eru talin með hjer, með því hið fyrnefnda lán er borgað aptur á árinu 1878, og hið síðarnefnda á að vera borgað aptur fyrir 1. jan. 1880.

b. Skuldir, sem eigi er goldið upp í.

Við árslok 1877 átti viðlagasjóðurinn í skuldabréfum frá einstökum mönnum, sem

Flyt 19,256 kr. 28 aur. 18,912 kr. 94 aur.

*) Um lán þetta skal vísað til Stjórnartíðindanna, 1878 B. 113.

Eigi eru þeim skilmála bundin, að borga skuli upp í innstæðuna, 149,203 kr. 10 aur., sem samkvæmt fyrnefndri skýrslu landshöfðingja við ný lán höfðu aukizt um 8,500 kr. Upphæð þessara lána er því alls 157,703 kr. 10 aur., og er goldið í vöxtu 6,308 — 12 — 6,308 — 12 —

Af gjöldum þeim upp í lán, sem í fjárlögnum fyrir 1878 og 1879 eru til færð fyrir framan strikið með 15,281 kr. 60 aur., voru samkvæmt nefndri skýrslu ávaxtaðar 4,000 kr. Vextir af því, sem eptir er, 11,281 kr. 60 aur.

451 — 27 — 451 — 27 —

26,015 kr. 67 aur. 25,672 kr. 33 aur.

2. a. Andvirðiseptirstöðvar þær, sem jörðin Laugarnes er að veði fyrir, eru 3,590 kr.; vextir af þessari skuld

143 — 60 — 143 — 60 —

b. Andvirðiseptirstöðvarnar fyrir laxveiðina í Elliðaánum, að upphæð 1,600 kr., gefa í vöxtu

64 — " — 64 — " —

207 kr. 60 aur. 207 — 60 —

3. Um leið og vísað er til athugasemdanna um 4. gr. 4 í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1878 og 1879, skal því við bætt, að styrktarsjóðurinn nú á 44,700 kr., og er fyrir þessa upphæð fengið innskriptarskírteini, G. fol. 709, sem gefur í vöxtu 4 af hundraði á ári, eða 1788 kr.

Þar eð lán þau, sem veitt voru til að afstýra hungursneyð í Skagafjarðar, Eyjafjarðar og Austurskaptafells sýslum, sumpart eru borguð og sumpart væntast að verða borguð aptur alveg fyrir 31. desbr. 1879, eru sem árlegar tekjur af styrkarsjóðnum á árunum 1880 og 1881, auk vaxtanna af nefndu innskriptarskírteini, sem eru : 1,788 kr. að eins taldir vextir af skuldum hjá ýmsum hreppum í Snæfellsnæss sýslu, sem hefur verið veitt lán til þess að afstýra hungursneyð, hjer um bil 142 —

Alls hjer um bil 1,930 kr.

Um 5. grein.

Jafnframt og vísað er til athugasemdanna við frumvarp til fjárlaga fyrir 1876 og 1877 og fyrir 1878 og 1879, skal þess getið, sem hjer segir.

1. Eptirstöðvarnar af láninu, sem veitt var til þess að byggja upp aptur kirkju Möðruvallaklausturs, voru 1. jan. 1876 3,069 kr. 91 eyr. *) Upp í þetta er goldið á árinu 1877. 78 — 58 —

Eptirstöðvar 1. jan. 1878 . 2991 kr. 33 aur.

Tekjur kirkjunnar, sem á að verja til þess að borga aptur skuldina, hafa á fardagaárunum 1874—75 og 1876—77 að meðaltali að eins numið 99 kr. 53 aur.; en þetta

*) Það er prentvilla í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1878 og 1879, að eptirstöðvarnar eru taldar 3,609 kr. 91 eyr.

kemur til af því, að á fardagaárinu 1875 — 76 var varið 255 kr. til þess að kaupa organ, og var þetta fje borgað út á fardagaárunum 1875—76 og 1876—77. Með því tekjurnar á fardagaárinu 1874—75 að eins voru 220 kr., er ætlað til, að þessi upphæð verði goldin upp í skuldina á árunum 1880 og 1881.

2. Eptirstöðvarnar af láninu til þess að byggja kirkju á Eyri voru 31. desbr. 1877 2,159 kr. 85 aur.
og er ætlað til, þegar það er goldið upp í skuldina, sem á að borga
að hún 31. desbr. 1879 hafi minnkað um 264 — 40 —

Af eptirstöðvunum 1,895 kr. 45 aur.
er ráðgjört að borgað verði eins og vant er 216 kr. árlega, sem vextir og gjald upp í innstæðuna.

Ath. Lánið útaf fjárkláðanum er að innstæðunni til borgað aptur; af leigunum stóðu eptir 16. nóvembr. 1878 117 kr. 78 aur., en með því gjört er ráð fyrir, að leigur þessar verði borgaðar fyrir 31. desbr. 1879, er öllu þessu láni hjer sleppt.

6. grein.

Þessar tekjur eru tilfærðar samkvæmt lögum um hina stjórnarlegu stöðu Íslands í ríkinu, 2. jan. 1871, 5. gr.; frá tekjunum er samkvæmt 6. gr. laganna dregið það, sem goldið er í lestagjald af póstgufuskipunum, og skal með tilliti til þess vísað til 2. gr. 11 að framan.

II. kafli.

Útgjöld.

Um 8. gr.

Á þessari útgjaldagrein, sem er samhljóða fjárlögunum fyrir 1878 og 1879, sbr. athugasemdirnar um 8. gr. í frumvarpi til þeirra, eru taldar eptirfylgjandi upphæðir, sem ákveðnar eru samkvæmt allrahæstum úrskurði 29. júní 1872:

laun landshöfðingja á ári	8,000 kr.
borðfje	2,000 —
endurgjald fyrir skrifstofukostnað	2,400 —
	12,400 kr.

og handa fulltrúa stjórnarinnar á alþingi 1881 2,000 kr.

Landshöfðingi hefur hlífli kauplaust og afnot af jörð þeirri, sem er lögð embættinu.

Um 9. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 er talin hin sama upphæð, sem kostnaðurinn við alþingi 1877 hljóp, eður 35,400 kr.

Enn fremur eru á þessari útgjaldagrein talin útgjöldin við yfirskoðun landsreikninganna:

- 1) Þóknun handa yfirskoðunarmönnum, 1,000 kr. handa hvorum, fyrir yfirskoðun reikningsins fyrir 1878 og 1879 2,000 kr.
 - 2) prentunarkostnaður, sem landshöfðingi hefur talið 200 kr. á ári 400 —
- alls 2,400 —

Um 10. grein.

A. 1. Þessi grein liðast f sundur á þessa leið:

um þeim, sem borgaðar eru í jarðabókarsjóð Íslands, og fyrir á-
byrgð þá, sem er þessu samfara, ef honum mistelst 200 — —
3,600 — —

Endurgjöldin fyrir skrifstofukostnað eru talin samkvæmt lögum 15. októbr. 1875, 14. gr. Að því leyti, er snertir 4. lið, skal vísað til athugasemdanna við fjárlagafrumvarpið fyrir 1876 og 1877.

A. 3. Í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1878 og 1879 var stungið upp á því, að þóknunin fyrir endurskoðun hinna íslenzku reikninga, sem veittar voru til áður 1,600 kr.,— en af því voru 400 kr. borgaðar í þóknun fyrir endurskoðun jarðabókarsjóðsreikningsins, og 1,200 kr. fyrir endurskoðun reikninganna frá hinum einstöku gjaldheimtumönnum —, yrði hækkuð til 2,000 kr., til þess landfógeti Á. Thorsteinson, sem hafði á hendi endurskoðun hinna síðarnefndu reikninga, gæti fengið 1,600 kr. þóknun fyrir þetta starf. En þessi uppástunga var felld, og með fjárlögunum fyrir tjeð fjárhagstímabil voru eins og áður að eins veittar 1,600 kr. alls. Þetta hefur haft þá afleiðingu, að Á. Thorsteinson hefur afsalað sjer endurskoðuninni, með því þóknunin hefur ekki hrokkið fyrir útgjöldum hans við hana, því síður að hann hafi fengið nokkurt endurgjald fyrir fyrirhöfn sína, er þær 1,200 kr., sem veittar voru, hafa gengið til launa handa aðstoðarmanni. Landfógeti Á. Thorsteinson óskaði, að losast við þennan starfa við árslok 1878, og stjórnarráðið fól því landshöfðingja á hendur, að gjöra tilraun til að fá annan mann, sem til þess væri hæfur, til þess að taka að sjer endurskoðun reikninganna frá hinum einstöku gjaldheimtumönnum fyrir þá þóknun, sem þá var veitt fje til. Þetta tókst samt ekki, og Á. Thorsteinson lofaði þá, að halda áfram til ársloka 1879. Að svo vöxnu máli verður það að álitast óumflýjanlega nauðsynlegt, að hækka þóknunina fyrir endurskoðunina. Ef stofna ætti sjerstakt endurskoðunarmannsembætti, verður því naumast lagt minna en 3,000 kr. árlega. (Laun 2,400 kr., og endurgjald fyrir skrifstofukostnað 600 kr.). En ef þóknunin fyrir endurskoðun reikninganna frá hinum einstöku gjaldheimtumönnum yrði hækkuð frá 1,200 kr. til 1,600 kr., mætti gjöra sjer von um, að annaðhvort Á. Thorsteinson eða einhver annar hæfur maður væri fánlegur til að takast þennan hluta endurskoðunarinnar á hendur, og stjórnarráðið hefur því — þótt það í sjálfu sjer þyki betur til fallið, að einn maður hafi alla endurskoðunina á hendi, — þótt geta látið sjer nægja, að veittar væru 2,000 kr. árlega til útgjalda við endurskoðun hinna íslenzku reikninga.

B. 1.	1880.		1881.		alls.	
	kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
Forstjórinn í landsyfrrjettinum, skipaður 7. nóvbr. 1877, laun	5,800		5,800		11,600	
Fyrsti dómandi í sama rjetti, skipaður s. d., laun	4,000		4,000		8,000	
Annar dómandi í sama rjetti, skipaður 12. apríl 1878, laun	4,000		4,000		8,000	
Bæjarfógetinn í Reykjavík, skipaður 16. ágúst 1878, laun	3,000		3,000		6,000	
Sýslumaðurinn í Árnessýslu, skipaður 6. nóvbr. 1878, laun	3,500		3,500		7,000	
flyt	20,300		20,300		40,600	

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar	20,300	20,300	40,600
Sýslumaðurinn í Húnavatnssýslu, skipaður 12. apríl 1877,			
laun	3,500 kr. » aur.		
viðbót fyrir sjálfan hann	1,144 — 8 —		
	4,644 8	4,644 8	9,288 16
Sýslumaðurinn í Mýra- og Borgarfjarðarsýslu, skipaður 6. nóvbr. 1878, laun	3,500	3,500	7,000
Sýslumaðurinn í Þingeyjarsýslu, skipaður 13. maí 1876, laun	3,428 75	3,428 75	6,857 50
Sýslumaðurinn í Skaptafellssýslu, laun	3,000	3,000	6,000
Sýslumaðurinn í Rangárvallasýslu, skipaður 25. maí 1861,			
laun	3,000 kr. » aur.		
viðbót fyrir sjálfan hann	300 — 78 —		
	3,300 78	3,300 78	6,601 56
Sýslumaðurinn í Gullbringu- og Kjósarsýslu, skipaður 16. ágúst 1878, laun	3,000	3,000	6,000
Sýslumaðurinn í Snæfellsness- og Hnappadals-sýslu, skipaður 12. apríl 1878, laun	3,000	3,000	6,000
Sýslumaðurinn í Ísafjarðarsýslu og bæjarfógetinn í Ísafjarðar kaupstað, skipaður 16. apríl 1879, laun sem sýslumaður	3,000 kr.		
— — bæjarfógeti	500 —		
	3,500	3,500	7,000
Sýslumaðurinn í Skagafjarðarsýslu, skipaður 18. febr. 1861, laun	3,000 kr. » aur.		
viðbót fyrir sjálfan hann	1,282 — 35 —		
	4,282 35	4,282 35	8,564 70
Sýslumaðurinn í Eyjafjarðarsýslu og bæjarfógetinn í Akureyrar kaupstað, skipaður 22. okt. 1858,			
laun sem sýslumaður	3,000 kr. » aur.		
— — bæjarfógeti	500 — » —		
viðbót fyrir sjálfan hann	612 — 32 —		
	4,112 32	4,112 32	8,224 64
Sýslumaðurinn í Norðurmúlasýslu, skipaður 13. apríl 1871, laun	3,000 kr. » aur.		
viðbót fyrir sjálfan hann	627 — 23 —		
	3,627 23	3,627 23	7,254 46
Sýslumaðurinn í Dalasýslu, skipaður 5. nóvbr. 1877, laun	2,500	2,500	5,000
Sýslumaðurinn í Barðastrandarsýslu, skipaður 16. oktbr. 1874, laun	2,371 80	2,371 80	4,743 60
Sýslumaðurinn í Strandasýslu, skipaður 25. júlí 1863, laun	1,780 90	1,780 90	3,561 80
flyt	66,348 21	66,348 21	132,696 42

	Flutt 1,720 kr.
hreinum, og fl.	100 —
e. kostnaður við sakamál og lögreglumál	1,000 —
f. kostnaður við gjafsóknarmál	500 —
	<u>3,320 kr.</u>

Í útgjaldaliðunum a—d eru hinar sömu upphæðir taldar, sem veittar voru með fjárlögnum fyrir 1878 og 1879, en það, sem áður var veitt sem þóknun handa fyrsta dómanda í yfirjettinum fyrir að leggja út dómsgjörðir, fellur burtu, með því svo var ákveðið, er hinn núverandi fyrsti dómandi í tjeðum rjetti var skipaður, að hann skyldi annast um tjeðar útlekkingar án sjerstaklegs endurgjalds. Liðirnir e og f eru framkomnir við lög um breytingu á gjöldum þeim, er hvíla á jafnaðarsjóðunum, 2. nóv. 1877 2. gr., og lög um gjafsóknir 12. júlí 1878, 5. gr., en samkvæmt þessum lögum skulu þessi útgjöld greidd úr landssjóði. Samkvæmt uppástungu landshöfðingja eru þau talin eins og gjört er.

C. 1. Jafnframt því að vísað er til athugasemdanna um þenna lið í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1876 og 1877, að því við bættu, að að áliti landshöfðingja mun deildin B. í stjórnartíðindunum verða upp á 24 arkir, en að hver örk fáið prentuð fyrir hjer um bil 20 kr., er ætlað á að útgjöldin við stjórnartíðindin á fjárhagstímabilinu 1880 og 1881 verði eins og nú skal skýrt frá:

Þóknun fyrir útgáfu og útbýtingu tíðindanna, fjárhald og reikningastörf	300 kr.
til prentunar deildarinnar B. 24 arkir, hver upp á 20 kr.	480 —
til pappírs, 24 arkir, hver upp á 14 kr.	336 —
til kostnaðar við sending með póstum	200 —
þóknun fyrir að semja skýrslur um landshagi, allt að því	300 —
	<u>1,616 kr.</u>

Frá þessu gengur það, sem áskrifendur borga 100 expl., hvert upp á	
1 kr. 66 aura	166 —
verða þá útgjöldin á ári	<u>1,450 kr.</u>

C. 2. Samhljóða fjárlögnum fyrir 1878 og 1879.

C. 3. Í þessari útgjaldagrein er talin hin sama upphæð og veitt var fyrir fjárhagstímabilið 1878 og 1879.

Með tilliti til þess dráttar, sem hefur orðið á útgáfu 18. bindis lagasafnsins, skal þess getið, að útgefandi þess, alþingismaður Jón Sigurðsson, hefur skýrt frá, að þessi dráttur sje kominn til af því að hann eigi hafi getað unnið að verkinu um langan tíma sökum lasleika; vonast hann samt til, að hann nái aptur heilsu á sumri komandi, og ætlar hann þá að halda áfram verkinu, er hann hefur safnað til, og að nokkru leyti undirbúið.

C. 4.—7. Þessir liðir eru samhljóða fjárlögnum fyrir 1878 og 1879.

C. 8. Í þessari grein eru talin þessi útgjöld á ári:

a. laun vitamannsins	800 kr.
b. til eptirlits með vitanum	200 —
c. til þess að kaupa 4,000 potta af olíu, hjer um bil	1,280 —
d. til þess að kaupa lampakveiki og verkefni til fægingar og fl.	150 —
e. til þess að kaupa 20 skpd. af steinkolum	120 —
f. til viðurhalds á húsum og áhöldum	200 —
g. afgjald af lóðinni	30 —
	<u>alls 2,780 kr.</u>

Með tilliti til þess, sem talið er í hverjum einstökum lið, skal þess getið, sem hjer segir.

a. Auk launa 800 kr. á ári hefur vitamaðurinn hífýli kauplaust, með tilheyrandi jarðarskika og beit handa tveimur hestum, og leyfi til að taka til eigin notkunar 30 potta af olfu þeirri, sem ætluð er til vitans. Að öðru leyti skal vísað til athugasemdaanna við frumvarp til fjárukalaga fyrir 1878 og 1879.

b. Þar eð landshöfðingi hefur álitíð það æskilegt, að haft sje sjerstakt eptirlit með því, hvernig vitanum sje þjónað, þannig að eptirlitið fram fari 3 eða 4 sinnum á ári, og gjöra má ráð fyrir, að kostnaðurinn hjer við muni verða 200 kr. árlega, er þessi upphæð talin í þessari grein.

c. Eptir uppástungu landshöfðingja er gízkað á, að hver pottur af steinolíu, að með töldum flutningskostnaði frá Kaupmannahöfn til Reykjavíkur og þaðan suður á Reykjanes, muni koma upp á 32 aura, og þar eð gjöra má ráð fyrir, eptir áætlun byggingameistara A. Rothes, að 4,000 pottar gangi til á ári, er kostnaðurinn til þessa talinn 1,280 kr.

d. Þessi liður er samhljóða áætlun byggingameistara A. Rothes.

e. Samkvæmt áætlun landshöfðingja er gjört ráð fyrir, að 120 kr. á ári gangi til þess að kaupa 20 skpd. af ofnkolum til að hita upp herbergin í vitanum, og er þá hvert skpd. talið upp á 6 kr., að með töldum flutningskostnaði.

f. Þessi liður er samhljóða uppástungu landshöfðingja.

g. Um þennan lið skal vísað til frumvarps til fjárukalaga fyrir 1878 og 1879.

C. 9. Viðvíkjandi fjárveiting þeirri, er hjer er farið fram á, til þess að semja vísindalega textútgáfu af Jónsbók, skal þess getið, sem hjer segir.

Af Jónsbók eru til fjöldi handrita og eru mörg af þeim góð forn skinnbókarhandrit, án þess þó sagt verði, að nokkurt af þeim taki hiklaust hinum fram, eða sje bezt til þess fallið, að það verði lagt til grundvallar. Að gefa út textútgáfu af Jónsbók með vísindalegum handritasamanburði er því mikið verk, með því nauðsyn er á, að yfirfara og nota mjög stórt handritasafn, og hjer við bætist, að við skrásetningu textans verður stöðugt að taka tillit til þeirra laga, sem Jónsbók á kyn sitt að rekja til, sem eru annars vegar hin fornu norsku lög og handritin af þeim, og hins vegar hin eldri íslenzku lög, Grágás, og að nokkru leyti Járnsíða. Þeir sjerlegu örðugleikar, sem þannig eru því samfara að gefa út Jónsbók, einkum vegna þess, að svo mikill fjöldi er til af handritum af henni, munu helzt hafa verið orsökina til þess, að eigi er til nokkur útgáfa af lögbók þessari, sem byggð sje á vísindalegum handritasamanburði, enda eru þær handútgáfur, sem til eru af henni, harla ófullkomnar. Á þessu má nú bót ráða, með því dómandi í hæstarjetti V. Finsen hefur látið í ljósi, að hann væri fús til, fyrir 800 kr. þóknun á ári að yfirfara handritin af Jónsbók og eptir þeim semja texta tjeðrar lögbókar, sem væri til þess fallinn að hann yrði gefinn út á prenti; skyldi textinn vera byggður á vísindalegum handritasamanburði, og honum fylgja vísindalegar skýringar eptir því sem þörf er á, sjer í lagi mismunagreinir handritanna o. fl. Gjörir hann ráð fyrir því, að þessu verki verði ekki lokið á skemmri tíma en 3 eða 4 árum, en samt heldur hann, að eigi muni ganga meir en 4 ár til þess, og þegar hann hefur unnið að þessu verki 1 eða 2 ár, muni hann geta skýrt nákvæmar frá því, hvort því kunni að verða komið af á skemmri tíma. Þegar textinn er fullgjörður á þann hátt, sem sagt var, hefur hæstarjettardómandi Finsen haldið, að t. a. m. Árna Magnússonar nefndin kynni ef til vill vera fá-

anleg til, ef þess væri farið á leit, að taka að sjer útgáfuna, í öllu falli með lítillfjörlegu tillagi, svo að kostnaður hins opinbera við tjeða útgáfu mundi að mestu leyti einungis verða fölginn í hinn fyrnefndu þóknun fyrir að skrásetja textann.

Þar eð nú með svo felldu móti gott tækifæri býðst til þess að koma því í verk, sem opt hefur verið fyrirhugað, að gefa út Jónsbók með vísindalegum handritasamanburði, og sá maður, sem öllum öðrum fremur verður að álitast fær um að takast það verk á hendur, er fánægur til þess, og það með skilmálum, sem virðast mjög sanngjarnir, er í þessari útgjaldagrein færð til þóknun sú, sem beiðzt er, 800-kr. á ári.

C. 10. Landshöfðingi ætlast til, að útgjöld þessi, sem samkvæmt lögum um breyting á gjöldum þeim, er hvila á jafnaðarsjóðnum, 2. nóvbr. 1877, 3. gr., skulu greidd úr landssjóði, verði 600 kr. á ári alls og er þessi upphæð hjer færð til.

C. 11. Frá landshöfðingjaskrifara Jóni Jónssyni, hefur stjórnarráðinu borizt bænarskrá um, að honum verði veitt þóknun fyrir framkvæmdir hans til þess að útrýma fjárkláðanum, en honum hafði verið falið þetta á hendur sumpart með því móti, að landshöfðingi hafði sett hann til þess, sumpart með allrahæstu erindisbrjefi, dags. 26. septbr. 1876. Hafði hann þetta starf á hendi 2 ár og hálf missiri (frá 9. septbr. 1875 til 8. desbr. 1877), og hefur eigi fengið aðra þóknun fyrir en endurgjald fyrir hestlán, 1 kr. á dag, og 3 krónur í fæðispeninga fyrir hvern dag, sem hann var sjarverandi frá heimili sínu, en þetta hefur eigi hrokkið fyrir þeim útgjöldum, sem skikkun þessi í raun og hefur veru haft í för með sjer fyrir hann. Jafnframt því að landshöfðinginn hefur mælt fram með bænarskránni, hefur hann látið í ljósi, að þóknun þessi að áliti hans yrði hæfilega sett til 2000 kr. alls, og með því stjórnarráðið einnig fyrir sitt leyti hefur álit- ið það sanngjarnt, sð veitt sje skrifara Jóni Jónssyni þóknun fyrir þetta örðuga starf, sem honum var falið á hendur, er hjer að lútandi uppástunga gjörð í þessari útgjalda- grein, og er upphæð þóknunarinnar til tekin eptir tillögum landshöfðingja, sem þekkir bezt málavöxtu og allar kringumstæður.

C. 12. Frá sóknarbúum í Munkapverár kirkjusókn er til stjórnarráðsins komin bænarskrá, sem prófasturinn í Eyjafjarðarsýslu hefur mælt með, um, að veittur yrði 400—600 kr. styrkur af því opinbera til þess að kaupa harmoníum handa tjeðri kirkju. Um leið og landshöfðingi sendi stjórnarráðinu bænarskrána hefur hann látið í ljósi, að hann verði að álita það sanngjarnt, að landssjóðurinn, sem eigi kirkju þessa, leggi nokkuð til, til þess að kaupa organ og til kostnaðar við að kenna manni að leika á það, svo fram- arlega sem söfnuðurinn sjálfur sýni þann áhuga á þessu, að hann að tiltölu taki þátt í kostnaðinum, og jafnframt því, að landshöfðingi gizkar á, að útgjöldin til þessa muni nema alls 600 kr., og hann hefur skírskotað til þess, að kirkju Möðruvallaklausturs var á sínum tíma veittur styrkur til sama augnamiðs, með því að kirkjunni var veittur frestur með að borga skuld sína við landssjóðinn, hefur hann lagt til, að veitt verði 300 kr. tillag úr landssjóði, með því skilyrði, sem getið var, að söfnuðurinn leggi jafn mikið til. Stjórnarráðið verður að álita að það muni bæta mjög sönginn í kirkjunum að orgön sjeu útveguð, og af því að kirkjan, sem eigi hefur haft meira afgangs en hjer um bil 82 kr. að meðaltali á árunum 1874—75 og 1876—77, ekki hefur næg efni til þess að standast þann kostnað, sem hjer af mundi leiða, hefur stjórnarráðið samkvæmt tillögum landshöfð- ingja tilfært á þessari útgjaldagrein 300 kr. styrk úr landssjóði til þessa.

Um 11. grein.

1. þessi grein liðast í sundur á þennan hátt:

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Landlæknirinn á Íslandi, að auki forstöðumaður			
læknaskólans í Reykjavík	4,800	4,800	9,600
læknirinn í 1. læknahjæraði	1,900	1,900	3,800
— í 2. —	1,500	1,500	3,000
— í 3. —	1,500	1,500	3,000
— í 4. —			
laun 1,900 kr.			
viðbót fyrir sjálfan hann 86 —	1,986	1,986	3,972
læknirinn í 5. læknahjæraði (laust)	1,500	1,500	3,000
— í 6. —			
laun 1,900 kr.			
viðbót fyrir sjálfan hann 316 —	2,216	2,216	4,432
læknirinn í 7. læknahjæraði	1,500	1,500	3,000
— í 8. —	1,500	1,500	3,000
— í 9. —	1,500	1,500	3,000
— í 10. — (laust)	1,500	1,500	3,000
— í 11. —			
laun 1,900 kr.			
viðbót fyrir sjálfan hann 28 —	1,928	1,928	3,856
læknirinn í 12. læknahjæraði (laust)	1,500	1,500	3,000
— í 13. —	1,500	1,500	3,000
— í 14. —	1,500	1,500	3,000
— í 15. —	1,900	1,900	3,800
— í 16. — (laust)	1,500	1,500	3,000
— í 17. —	1,500	1,500	3,000
— í 18. —	1,500	1,500	3,000
— í 19. —	1,500	1,500	3,000
— í 20. —			
laun 1,500 kr.			
viðbót fyrir sjálfan hann 496 —	1,996	1,996	3,992
samtals.	37,726	37,726	75,452

Laun landlæknisins eru talin samkvæmt lögum um stofnun læknaskóla í Reykjavík, 11. febr. 1876, 2. gr.; laun læknanna samkvæmt lögum um aðra skipun á læknahjæruðunum á Íslandi og fl. 15. októbr. 1875, 3. gr., 1. staðlið, og launaviðbótin handa læknunum í 4., 6., 11. og 20. læknahjæraði samkvæmt 3. gr. 2. stafl. í tjeðum lögum; skal hjer um vísað til athugasemdanna við fjárlagafrumvarpið fyrir 1878 og 1879.

2. Í þessum lið eru talin eptirfylgjandi útgjöld á ári:

- styrkur til sjúkrahússins í Reykjavík 800 kr.
- styrkur til sjúkrahússins á Akureyri 400 —
- launaviðbót tvöggja yfirsetukvönnna í Reykjavík fyrir sjálfar þær 48 —

flýtt 1248 kr.

	flutt	1248 kr.
d. til kennslu yfirsetukvenna	800	—
e. til þess að kaupa verkfæri handa yfirsetukonum	200	—
		<u>2,248 kr.</u>

Liðirnir a—c eru samhljóða fjárlögum fyrir 1878 og 1879. Útgjöldin, sem talin eru í liðunum d. og e., skulu samkvæmt yfirsetukvenna lögum 17. desbr. 1875, 4. gr., greiddast úr landssjóðnum, og eru samkvæmt uppástungu landshöfðingja talin eins og getið var.

Um 12. grein.

1. Í þessum lið er talið:

laun handa póstmeistararans í Reykjavík samkvæmt lögum um laun íslenskra embættismanna 15. október. 1875, 12. gr.	1,700	kr. á ári.
laun handa póstaðgreiðslumönnum	1,610	— —
laun handa brjefhirðingarmönnum	1,000	— —
laun handa brjefbera í Reykjavík	100	— —
	<u>4,410</u>	kr. á ári.

Laun póstmeistarans í Reykjavík eru hjer talin með sömu upphæð, sem áður, en fyrir alþingi verður þó lagt sjerstakt lagafrumvarp um hækkun þessara launa, sem vísað skal til. Að því leyti, er annars snertir laun þau, sem tilfærð eru í þessari útgjalda-grein, þá eru laun brjefhirðingarmannanna eins og á fjárlögum fyrir 1878 og 1879 talin 1000 kr. á ári, en aptur á móti hefur stjórnarráðið samkvæmt beiðni frá póstmeistarar-um í Reykjavík stungið upp á því, að upphæð sú, sem í tjeðum ljárlögum er talin árlega til launa handa póstaðgreiðslumönnum, sje hækkuð um 200 kr. fyrir hvert af árunum 1880 og 1881 af hinum sömu ástæðum, og farið er fram á í frumvarpi því til fjárukalaga fyrir 1878 og 1879, sem lagt er fyrir alþingi, að veittar sje í viðbót 200 kr. fyrir 1879, og skal í þessu tilliti vísað til nefnds frumvarps.

Enn fremur eru á þessari útgjalda-grein talðar 100 kr. til launa handa póstbrjef-bera í Reykjavík, með því landshöfðingi hefur álitíð það æskilegt, að póstsendingar, sem þangað eiga að fara, sjeu færðar þeim, sem við þeim eiga að taka, og að til þess sje hafður fastur brjefberi.

2. Útgjöldin við flutning pósta hafa síðan fjárlögin fyrir 1878 og 1879 voru samþykkt, aukízt ekki allitíð, bæði sökum þess að nýjar póstleiðir eru teknar upp, og af því að hestlán eru orðin dýrari á seinni árum. Samkvæmt uppástungu landshöfðingja eru þess vegna þessi útgjöld talin 9,700 kr. árlega á árunum 1880 og 1881, sem sje 7,500 kr. til aðalpóstleiðanna, og 2,200 kr. til aukapóstleiðanna.

3. Önnur útgjöld eru:

	1880.	1881.
a. endurgjald fyrir skrifstofukostnað póstmeistarans samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 14. gr.	kr. 600	kr. 600
b. fæðispeningar og endurgjald fyrir ferðakostnað þessa embættismanns	200	200
c. þóknun til sama fyrir ábyrgð þá, sem því er samfara, að taka við póstávisanaupphæðum þeim, sem borgaðar eru til hans, ef honum mistelst, 1 af 1,000, hjer um bil . .	200	200
flyt	<u>1,000</u>	<u>1,000</u>

	1880. kr.	1881. kr.
flutt	1,000	1,000
d. ýmislegt prentað, svo sem sendingaskrár, viðskiptabækur, registur og fl.	200	200
e. til þess að útvega áhöld og til viðurhalds á þeim, hjer um bil	200	200
	1,400	1,400

Að því leyti, er snertir hina fyrirhuguðu hækkun endurgjaldsins fyrir skrifstofu-
kostnað póstmeistarans, skal vísað til lagafrumvarps þess, er getið var um í 1.

Liðirnir b.—d. eru samhljóða fjárlögum fyrir 1878 og 1879. Í liðnum e. er
fyrir hvort af árunum 1880 og 1881 talin hin sama upphæð, sem veitt var fyrir 1879.

4. Þessi liður er samhljóða fjárlögum fyrir 1878 og 1879.

Um 13. grein.

A. a. Hjer undir kemur:

	1880. kr.	1881. kr.	alls. kr.
biskupinn yfir Íslandi, skipaður frá 1. apríl 1866.			
1880. 1881.			
laun á ári 7,000 kr. 7,000 kr.			
viðbót fyrir sjálfan hann 232 — 532 —	7,232	7,532	14,764
dómkirkjupresturinn í Reykjavík,			
laun 500 kr.			
húsaleigustyrkur 300 —	800	800	1,600
sanatals	8,032	8,332	16,364

Laun biskups eru talin samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 8. gr., og viðbótin
fyrir sjálfan hann samkvæmt 7. gr. 3. stafl. í sömu lögum, með því biskupinn samkvæmt
hinum fyrri launaákvörðunum hefði verið búinn að ná 7,232 kr. launum á ári 1. apríl
1876, og fyrir tímabilið frá 1. apríl til 31. desbr. 1881 ætti hann að fá enn fremur 300
kr. eða $\frac{3}{4}$ af þriðju launaviðbót eptir aldri. Laun dómkirkjuprestsins eru talin sam-
kvæmt fjárlögum fyrir 1878 og 1879.

A. b. Fje það, sem talið er í 1. lið, er hækkað frá 4,000 kr. til 15,000 kr. á
ári, og stendur það í sambandi við frumvarp það, til laga um skipun prestakalla og
kirkna, sem lagt er fyrir alþingi, og skal vísað til athugasemdanna við það. Liðirnir
2—4 eru samhljóða fjárlögum fyrir 1878 og 1879. Um 5. lið skal þess getið, að sam-
kvæmt lögum um skattgjöld á Vestmannaeyjum, 14. desbr. 1877, 4. gr., skal greiða þeim
presti, sem nú er í brauðinu, endurgjald úr landssjóði fyrir tekjumissi þann, sem leiðir
af ákvörðunum þessara laga. Samkvæmt skýrslu, sem fengizt hefur um það, hefur fiski-
tíundin, sem eptir 1. gr. laganna fellur burtu, numið 1,803 kr. 84 aur. að meðaltali á
fardagaárunum 1873—74 til 1877—78. Þau gjöld, sem samkvæmt 2. og 3. gr. lag-
anna framvegis skulu greidd prestinum, mundu á hinu sama tímabili hafa numið 344 kr.
69 aur., og með því ætlast má til, að tekjur prestsins af offrinu mundu hafa aukizt að

meðaltali um 15 kr. 96 aur., ef lögin hefðu verið í gildi hin 5 nefndu fardagaár, er tekju-
missir prestsins á ári talinn 1,443 kr. 19 aur.

Með tilliti til 6. liðs skal vísað til laga um rjettindi Ábæjarkirkju í Skagafirði 14. desbr. 1877, en eptir 2. gr. þessara laga skal greiða prestinum að Goðdölum, á meðan hann er í brauðinu, eður þangað til að almenn bót verður ráðin á kjörum presta, 20 kr. endurgjald úr landssjóði fyrir þá tekjurýrnun, sem 1. grein laganna hefur í för með sjer fyrir hann.

B.

I. Prestaskólinn,

a. laud,

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
forstöðumaður prestaskólans, skipaður 25. júní 1866.			
1880. 1881.			
laun samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 13. gr. 4,600 kr.	4,600 kr.		
viðbót fyrir sjálfan hann, samkvæmt sömu lögum 7. gr. 3. stafl.	132 — 332 —		
	4,732	4,932	9,664
fyrsti kennari við tjeðan skóla:			
laun samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 3. gr. á ári	2,400 kr.		
viðbót fyrir sjálfan hann samkvæmt sömu lögum 7. gr. 1. stafl.	784 —		
	3,184	3,184	6,368
annar kennari við sama skóla:			
laun samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 13. gr. á ári	2,000 kr.		
viðbót fyrir sjálfan hann samkvæmt sömu lögum 7. gr. 1. stafl.	384 —		
viðbót fyrir sjálfan hann samkvæmt fjárlögunum fyrir 1876 og 1877	400 —		
	2,784	2,784	5,586
Samtals	10,700	10,900	21,600

Jafnframt því og að öðru leyti er vísað til fjárlagafrumvarpsins fyrir 1878 og 1879, skal, að því leyti er snertir viðbótina fyrir forstöðumann prestaskólans á árinu 1881, geta þess, að tjeður embættismaður eptir hinum fyrri launaákvörðunum ætti að fá 3. launaviðbót eptir aldri 1. júlí 1881, og er því helmingurinn af því talinn hjer fyrir tímabilið frá 1. júlí til 31. desbr. 1881.

b. Önnur útgjöld.

1. og 2. Að því leyti, sem í þessum liðum er talin húsaleiga handa 16 lærisveinum við prestaskólann og 7 ölmusur, — en með fjárlögnum fyrir 1878 og 1879 er

að eins veittur húsaleigustyrkur handa 12 lærisveinum og 1 ölmusa, — skal þess getið, sem hjer segir.

Í frumvarpi því, sem skólanefndin, sem skipuð var samkvæmt allrahæstum úrskurði 29. oktbr. 1875, hefur samið til nýrrar reglugjörðar fyrir prestaskólann, var það einhver helzta breytingin á þeim reglum, sem nú gilda, að stungið var upp á, að kennslutíminn við skólann skyldi lengdur frá 2 til 3 ára, og þótt eigi væri í raun og veru upp á því stungið, að fjölga kennslugreinum, áleit nefndin það svo áriðandi, að kennslutíminn yrði lengdur, að það að hennar álitu eigi skyldi koma til greina, þótt kostnaðurinn við það yrði meiri. Stjórnarráðið varð reyndar að vera landshöfðingja samdóma um, að naumast mundi vera næg ástæða til að lengja kennslutímann til 3 ára, nema því að eins, að kennslugreinunum væri fjölgað um leið, en áleit það æskilegt, að þeim yrði fjölgað. Leitaði stjórnarráðið því áður gjört yrði út um málið, álita forstöðumanns prestaskólans og stiptysfirvaldanna hjer um. Forstöðumaðurinn mælti mjög með því, að kennslutíminn yrði lengdur til 3 ára, til þess að kennslan í bífiupýðingu yrði aukin á þann hátt, að hún gæti náð til þýðingar allra bóka nýja testamentisins á frummálinu. Áleit hann samt, að það væri nauðsynlegt skilyrði fyrir því, að kennslutíminn yrði lengdur eins og sagt var, að veittur yrði húsaleigustyrkur að minnsta kosti 16 lærisveinum, að ölmusunum yrði fjölgað svo þær yrðu 10 (að þeim 3 meðtöldum, sem kommúnitetið greiðir), og að stofnað yrði nýtt kennaraembætti. Stiptysfirvöldin voru forstöðumanni alveg samdóma um, að æskilegt væri, að allt nýja testamentið yrði lesið á frummálinu, og um það, að þessu yrði eigi komið við, nema kennslutíminn næði yfir 3 ár. Enn fremur viðurkenndu stiptysfirvöldin, að þessi lenging kennslutímans mundi hafa þá afleiðing í för með sjer, að auka þyrfti bæði húsaleigustyrk og ölmusur eins og sagt var, en aptur á móti hjeldu þau ekki, að þörf væri á því, að minnsta kosti fyrst um sinn, að stofna nýtt fast kennaraembætti í tilefni af þessu. Að álitu stiptysfirvaldanna skyldi samt öll þessi endurbót biða þangað til gjörðar væru ráðstafanir til þess, að bæta tekjur prestakallanna, svo það eigi fældi menn frá að sækja skólann, að kennslutíminn væri orðinn lengri. Landshöfðinginn viðurkenndi, að ef lengja ætti kennslutímann, eins og stungið var upp á, yrði að auka húsaleigustyrkinn og ölmusurnar eins og getið er; en aptur á móti var hann samdóma stiptysfirvöldunum um, að eigi væri þörf á að stofna nýtt kennaraembætti. Stjórnarráðið varð alveg að vera forstöðumanni prestaskólans og stiptysfirvöldunum samdóma um, að 2 ára kennslutími, sem $\frac{1}{2}$ ár gengur frá í leyfi, sje of stuttur til þess, að afla sjer góðrar þekkingar í guðfræðinni, einkanlega þegar jafnframt á að læra forspjallsvisindi, og stjórnarráðið hefur einnig orðið að álíta það æskilegt, að kennslan í bífiupýðingu næði yfir allt nýja testamentið. En með því allir eru samdóma um, að kennslugreinirnar verði því að eins auknar og kennslutíminn lengdur, að húsaleigustyrkur fáið handa talsvert fleiri lærisveinum, og að ölmusunum verði fjölgað, þótti stjórnarráðinu rjettast, að fresta allri þessari endurbót, þangað til gjört yrði út um það, hvort fjárveitingin fengist, og þar til um leið yrði lagt fyrir alþingi lagafrumvarp um endurbót á tekjum prestakallanna. Samkvæmt þessu er á þessari útgjaldagrein talinn húsaleigustyrkur handa 16 lærisveinum og 7 ölmusur, sem mun auka útgjöld landssjóðsins árlega um 1,520 kr. alls.

3.—7. Þessir liðir eru samhljóða fjárlögum fyrir 1878 og 1879.

II. Læknaskólinn.

a. laun.

Laun þau, sem með lögum um stofnun læknaskóla í Reykjavík 11. febr. 1876, 2. gr., eru lögð forstöðumanni tjeðs skóla, sem að auki er landlæknir á Íslandi, eru talin í 11. gr. 1., en hjer eru samkvæmt nefndum lögum, 3. og 4. gr., tilfærð laun kennara þess, sem er við skólann, með 1,800 kr. og þóknun handa hjeraðslækninum í 1. læknahjæraði fyrir að kenna við skólann 800 —
2,600 kr.

b. Önnur útgjöld.

Samhljóða fjárlögunum fyrir 1878 og 1879.

III. Hinn lærði skóli.

a. laun.

forstjóri hins lærða skóla . . .	4,200 kr.
yfirkennarinn	3,200 —
fyrsti kennari	2,400 —
annar kennari	2,400 —
þriðji kennari	2,000 —
fjórdi kennari	2,000 —
fimmti kennari	2,000 —
	18,200 —

Launin handa forstjóranum, yfirkennaranum og fjórum hinum elztu kennurum eru talin samkvæmt lögum um laun íslenzkra embættismanna og fl. 15. október 1875, 13. grein, en laun fimmta kennara eru talin samkvæmt fjárlögunum fyrir 1878 og 1879.

b. Með því hinum tveimur kennaraembættum, sem síðast voru laus, var slegið upp með þeim fyrirvara, að hlutaðeigendur skyldu vera skyldir til, án sjerstaks endurgjalds, að taka að sjer umsjónina við hinn lærða skóla, er því fje sleppt, sem áður var veitt til umsjónar, en aptur á móti eru á þessari útgjaldagrein framvegis tilfærðar 2,320 kr. á ári sem aðstoðarfe samkvæmt fjárlögunum fyrir 1878 og 1879.

c. Önnur útgjöld.

1., 5., 6., 8. og 9. liður eru samhljóða fjárlögunum fyrir 1878 og 1879. Að því leyti, er snertir upphæð þá upp á 2,000 kr., sem talin er í 9. lið, og er ferðastyrkur handa fátækum skólasveinum, sem eiga heimili fjarri skólanum, getur stjórnarráðið eigi bundizt að geta þess, að þótt þessi upphæð, sem alþingi setti inn í fjárlögin fyrir 1878 og 1879, fyrst um sinn sje tekin upp í fjárlagafrumvarp það, sem hjer ræðir um, þá virðist stjórnarráðinu slík fjárveiting miður nauðsynleg, með því svo ríflega er sjeð fyrir skólasveinum með ölmusum, sem eru 8,000 kr. alls á ári, að frekari styrkur sýnist óþarfur.

Í 2. og 4. lið er stungið upp á, að hækka upphæðir þær, sem þar eru taldar, um 300 kr. og 1000 kr. Stendur þetta í sambandi við uppástungu frá forstjóra skólans, sem nákvæmar er skýrt frá í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1878 og 1879, og sem stjórn skólans og landshöfðingi hafa fallizt á, um að 5. bekk í skólanum sje skipt í tvennt frá byrjun næsta skólaárs, vegna þess að skólasveinar verði of margir, til þess þeir geti komizt fyrir í einni stofu. Þessi skipting hlýtur sem sje að hafa í för með sjer, að útgjöldin til eldiviðar og ljósa aukast hjer um bil um 300 kr., og til tímakennslu hjer um bil um 1000 kr. Að því leyti, er snertir útgjöldin við tímakennsluna, skal þess þar að auki getið, að stjórnarráðið verður að vera landshöfðingja samdóma um, að sanngjarnt

sje, að sá af kennurum skólans, sem umsjónin verður falin á hendur, fái færri kennslutíma, og að hækka eigi þess vegna enn fremur fjárveitinguna í þessum lið að tiltölu hjer við. En með því stjórnarráðið eigi hefur nægar skýrslur, til þess að geta dæmt um, hvað mikil hækkunin eigi að vera, er það talið landshöfðingja, að bera upp breytingaruppástungu í því tilliti.

Þá upphæð, sem talin er í 3. lið, er stungið upp á að hækka um 100 kr., með því kirkjutíundin af skólahúsinu og húsi bókasafnsins hjer um bil nemur þessari upphæð. Ef frumvarp það, sem lagt er fyrir alþingi, um kirkjugjald af húsum, verður samþykkt, munu að vísu þessi útgjöld fyrir nokkurn hluta fjárhagstímabilsins færast niður um helming, en með því fjárveitingin á þessari grein áður var heldur naum, væri það æskilegt, að hafa það fje til taks, sem talið er, ef eitthvað kynni upp á að koma.

Fje það, sem talið er í 7. lið, er stungið upp á, að hækkað sje um 100 kr. á ári, með því forstjóri skólans og stjórn hans hafa álitid það nauðsynlegt, að skipt sje optar um sængurlín skólasveina, en hingað til hefur verið gjört, en þetta mun auka útgjöld til þvottar, og hefur landshöfðingi gízkað á, að þessi útgjaldaauki mundi nema þeirri upphæð, sem nefnd er að framan.

C. Í 1. lið er eptir uppástungu landshöfðingja talið 200 kr. meir en áður til stíptsbókasafnsins. Þetta kemur til af því, að þegar bókasafnið verður flutt burt á þessu ári á meðan á aðgjörð dómkirkjunnar stendur, og flutt aptur upp á kirkjuloptið, þar sem það á að vera, þegar aðgjörðinni er lokið, mun svo mikið ganga til kostnaðar við þetta af því fje, sem ætlað er til bókakaupa, að það virðist sanngjarnt, að bókasafnið fái nokkurt endurgjald í staðinu.

2.—5. liðir eru samhljóða fjárlögum fyrir 1878 og 1879, en samkvæmt þeim lið er kvennaskólanum á Munkaþverá veitt ókeypis afnot Munkaþverár og Bleiksmýrardals. Í sambandi við þetta skal þess getið, að bænarskrá er komin frá sýslunefndinni í Skagafjarðarsýslu og stjórn kvennaskóla, sem stofnaður er í tjeðri sýslu, um, að skólanum veitist ókeypis afnot af jörðunni Hjaltastað í Blönduhlíð, sem heyrir til Reynistaðarumboði. Um leið og landshöfðingi skirskotar til þess, sem veitt er hinum tveimur kvennaskólum, og hvað gleðilegt það sje, að áhugi manna sje vaknaður á stofnun slíkra skóla, sem svo mikið er í varið eptir því, sem á statt er á Íslandi, hefur hann mælt fram með, að það verði veitt, sem sótt er um. Hefur hann þegar á árinu 1878 látið skólann fá 200 kr. af því fje, sem veitt er í 15. gr. fjárlaganna fyrir 1878 og 1879, með því skilyrði, að skólinn yrði settur undir umsjón stíptsyfirvaldanna, og að sýslunefndin gæfi að minnsta kosti jafn mikið til, og hefur sýslunefndin verið fús til þess. Afgjaldið til lands-sjóðsins af jörðunni Hjaltastað er hjer um bil 200 kr. á ári, en ókeypis afnot jarðarinnar mundu koma skólanum að langt um meira haldi, en jafnmikill peningastyrkur, og með því alveg verður fallið á það, að að því beri að styðja, að slíkir skólar sjeu stofnaðir, leggur stjórnarráðið til, að skólinn fái afnot jarðarinnar afgjaldslost.

Í 6. lið er samkvæmt uppástungu landshöfðingja fje það, sem veitt er til barnaskóla, hækkað frá 1,300 kr. til 2,000 kr. á ári, með því í ráði er að stofna fleiri barnaskóla, til þess styrkur verði veittur 9 eða 10 skólum.

Um 14. grein.

Í þessari útgjaldagrein eru talin heiðurslaun Jóns Sigurðssonar, alþingismanns Ísafjarðarsýslu, samkvæmt lögum 15. oktbr. 1875, 3,200 kr. árlega, og til eptirlauna og styrktarfjár hjer um bil 20,500 kr. á ári. Um leið og að öðru leyti er vísað til IV.

fylgiskjals við fjárlagafrumvarpið fyrir 1876 og 1877, sbr. III. fylgiskjal við fjárlagafrumvarpið fyrir 1878 og 1879, og fylgiskjalið við þetta fjárlagafrumvarp, með tilliti til eptirlauna og styrktarfjár, skal þess getið, sem hjer segir. Haustið 1877 kom bænarskrá til stjórnarráðsins frá Guðrúnu Guðjohnsen, ekkju organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík og söngkennara við hinn lærða skóla þar, P. Guðjohnsens, um árlegan styrk af landssjóði Íslands. En til þess að veita slíkan styrk þurfti samþykki alþingis, og þar eð stjórnarráðið varð að álíta, að gild ástæða væri til, að veita henni hjálp, var henni gefin von um, að stungið skyldi verða upp á því í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1880 og 1881, að henni yrði veittur árlegur styrkur. Guðjohnsen heitinn, sem hafði verið organsleikari við dómkirkjuna í 36 ár, og að auki söngkennari við hinn lærða skóla í 30 ár, á miklar þakkir skilið bæði fyrir það, að hann hefur stutt að framförum messusöngs, og glætt tilfinning manna fyrir hljóðfæraleik og sönglist yfir höfuð, og virðist því sanngjarnt, að ekkju hans, sem er mjög fjelítill og hefur fyrir 4 börnum að sjá, sem eigi eru enn komin á legg, sje veittur styrkur; landshöfðingi hefur stungið upp á, að styrkurinn verði látinn vera 400 kr. á ári, og mælt mjög fram með ekkjunni, og hefur stjórnarráðið því talið þessa upphæð með því fje, sem getið er að framan, og er samtals 20,500 kr.

Með þessari upphæð hefur stjórnarráðið eigi getað talið eptirlaun handa sýslumönnum í Árnessýslu og Skaptafellssýslu, sem hafa fengið lausn, með því upphæð þessara eptirlauna hefur eigi orðið ákveðin vegna þess að hjer að lútandi skýrslur enn eru ókomnar.

Um 15. og 16. grein.

Þessar greinir eru samhljóða fjárlögum fyrir 1878 og 1879.

Um 17. grein.

Það, sem hjer er ákveðið um, hvernig verja eigi því, sem um fram verður, er samkvæmt því, sem hingað til hefur verið gjört.

Fylgiskjal.

Yfirlit yfir breytingar þær, sem orðið hafa á tímabilinu frá 1. janúar 1877 til 31. desbr 1878 um þá embættismenn og sýslumenn og ekkjur þeirra og börn, sem hafa eptirlaun úr landssjóði, sbr. IV. fylgiskjal við frumvaarp til fjárlaga fyrir 1876 og 1877 og III. fylgiskjal við frumvarp til fjárlaga fyrir 1878 og 1879.

A. Embættismenn og sýslunarmenn.

Bættt hafa við:

10. P. Jonassen, forstjóri í hinum íslenska landsyfirrjetti	6,032 kr.	» aur.
11. C. P. Steenberg, fimleikakennari við hinn lærða skóla í Reykjavík	500 —	» —

B. Ekkjur og börn embættismanna og sýslunarmanna.

Bættt hafa við:

33. Hildur Solveig Bjarnadóttir, ekkja sýslumanns B. E. Magnússonar	538 —	27 —

Þar að auki eptirlaunaviðbót handa börnum hennar, þar til

þau eru orðin 18 ára:

1. Guðmundi Bjarnasyni Scheving, fæddum 27. júlí 1861 . . .	80 —	» —
2. Brynjólfi Benedikt Bjarnasyni, f. 8. septbr. 1865 . . .	80 —	» —
3. Páli Friðrik Vídalín Bjarnasyni, f. 16. oktbr. 1873 . . .	80 —	» —
7. Viðbót við eptirlaun frá Elínar Thorsteinsen . . .	200 —	» —
	7,510 —	27 —

Gengin úr:

3. Sigríður, ekkja land- og bæjarfógeta Thorgrímsens	200 kr.
17. Antonía Jósefína, ekkja sýslumanns B. Thorarensens; eptirlaunaviðbót handa dóttur hennar Herdísi	50 —
19. Kristín Ólína, ekkja sýslumanns J. Thoroddsens; eptirlaunaviðbót handa syni hennar Skúla	50 —
24. Ingibjörg, dóttir rektors J. Sigurðssonar	160 —
	460 kr.

49.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um vitagjald af skipum.

Frá Þorsteini Jónssyni, þingmanni Vestmannaeyinga.

1. Við 1. gr. bætist: «Þó skulu öll íslensk fiskiskip vera undanþegin gjaldi þessu, nema þau hafni sig á ferð frá útlöndum eða til útlanda».
2. »Ráðherra Íslands hefur heimild til að semja við stjórnir annara ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gjörð út til fiskiveiða við strendur Íslands».

50.

Breytingaruppástunga

nefndarinnar við frumvarp til laga um kaup Helgustaðanámanus m. m.

Frumvarpið orðist þannig:

Ráðherra Íslands gefst umboð til að kaupa til handa landssjóðnum þá þrjá hluta, sem tjeður sjóður ekki á, í silfurbergsnámanum í Helgustaðafjalli og jörðunni Helgustöðum og hjáleiguinni Sigmundarhúsum, með húsum og kúgildum, fyrir verð, sem eigi sje hærra en 16000 kr.

51.

Frumvarp

til laga um löggilding verzlunarstaðar við Kolbeinsárós.

Flutningsmaður: Jón Jónsson, 2. þingmaður Skagfirðinga.

Við Kolbeinsárós í Skagafirði skal frá 1. júní 1880 vera löggildur verzlunarstaður.

Ástæður.

Ólafur sekreteri Ólafsson segir bls. 282 í ferðabók sínni, sem kom út 1780 í Kaupmannahöfn, meðal annars þetta: «Í ós eða mynni Kolbeinsár hefur áður verið höfn, eins og sagan segir, enda sjást enn þá sunnan til við ána leifar hinna fornu kaupmanna-

húsa. Milli Elíunarhólmans og fasta landsins fannst einnig 18 feta dýpi, og virðist þar ekki óhagkvæm skípalega, því hólmur þessi veitir allgott afdrepp gegn veðrum af hafinu, eða vestan yfir fjörðinn».

Að öðru leyti skal vísað í þessi skjöl, sem liggja til sýnis á lestrarsalnum:

1. Skýrslu, dagsetta 24. marz þ. á., frá 3 sjómönnum í Viðvíkurhreppi til Bjarnar hreppstjóra og sýslunefndarmanns Pjeturssonar á Hofstöðum.
2. Bænarsskrá 37 búanda í Skagafirði.

52.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um breyting á lögum um gjald af brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags. 11. febr. 1876 og tilsk. 26. febr. 1872.

Frá Benedikt Sveinssyni, 1. þingmanni Árnesinga.

I. Að 1. grein orðist þannig:

Af öli og vínföngum, sem til Íslands eru flutt, skal aðflutningsgjald greitt til lands-sjóðs á þann hátt, sem hjer segir:

1. Af hverjum potti af alls konar öli 5 aura.

2. Af hverjum potti áfengra drykkja, hverju nafni sem nefnast:

a, með 8° styrkleika eður minna 30 aura,

b, yfir 8° og allt að 12° . . . 45 —

c, yfir 12° 60 —.

3. Af hverjum potti af messuvíni og rauðavíni 15 aura.

4. Af öllum öðrum vínföngum, hverju nafni sem nefnast, skal greiða 45 aura af hverjum potti í flátum, er rúma 2 merkur eða meira, og af hverjum 3 pelum í minni flátum sem heilum potti.

II. Að 2. og 3. grein falli burtu.

III. Að í staðinn fyrir 2. grein í lögum 11. febr. 1876 komi svo hljóðandi grein:

Á tollskrár þeim og vöruskrá, sem skip eiga að hafa með sjer, samkvæmt lögum 15. dag aprílmánaðar 1854, sbr. tilsk. 26. dag febrúarmán. 1872, 2. gr., skal ávallt til greint, hve styrkir hinir áfengu drykkir sjeu, og sje það eigi til tekið, skal tollgreiðandi borga hæsta gjald, nema því að eins, að hann á sinn kostnað láti rannsaka vínföngin, og fái vottorð hlutaðeigandi lögreglustjóra um styrkleika þeirra.

IV. Að fyrirsögnin orðist þannig:

Frumvarp

til laga um breyting á 1. og 2. gr. í lögum um gjald af brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags. 11. febr. 1876, sbr. tilsk. 26. febr. 1872.

53.

Frumvarp

til laga um breyting á 1. grein í lögum um aðflutningsgjald af tóbaki, dags. 11. dag

febrúarmán. 1876,
frá Benedikt Sveinssyni, 1. þingmanni Árnesinga.

Af hverju pundi tóbaks, hverju nafni sem nefnist, skulu goldnir 10 aurar.

54.

Frumvarp

til laga um kirkjugjald af húsum.

(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu af efri deild alþingis 14. júlí 1879).

1. grein.

Af öllum húsum skal greiða gjald til hlutaðeigandi kirkju, 5 aura af hverjum 100 krónum í virðingarverði húsanna, hvort sem þau eru einstakra manna eign eða þjóð-
eign, ef þau eru eigi notuð við ábúð á jörð þeirri, er metin sje til dýrleika. Þó er kirkj-
an sjálf undanþegin gjaldi þessu.

2. grein.

Gjald þetta skal húsráðandi greiða, hvort sem hann er eigandi eða leiguliði. Af húsum, sem til almennrar notkunar eru höfð, greiðir eigandi gjaldið.

3. grein.

Á hús þau í Reykjavíkurborg, sem eru í ábyrgð fyrir bruna, skal jafna gjaldinu niður eptir virðingargjörð þeirri, sem haldin hefur verið samkvæmt tilsk. 14. febr. 1874, 4. og 5. gr., en á hin hús í lögsagnarumdæmi kaupstaðarins eptir þeirri virðingu, sem þegar hefur farið þar fram. Öll önnur hús skal virða eptir þeim reglum, sem landshöfðinginn setur, og skal gjaldið lagt á þau samkvæmt þeirri virðingargjörð.

4. grein.

Gjaldið skal greiða kirkjuhaldara innan loka hvers reikningsárs, og hefur það sama forgöngurjett og lögtaksrjett, sem önnur gjöld til almennings þarfa.

5. grein.

Gjald eptir þessum lögum skal í fyrsta skipti heimta saman á fardagaárinu 1880-81.

6. grein.

Lög um kirkjutíund í Reykjavíkurborg lögsagnarumdæmi, 27. febrúar 1878, eru úr gildi nún.

55.

Frumvarp

til laga um kaup á þeim þremur hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli og jarðarinnar Helgustaða, sem landssjóðurinn ekki á.

(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 14. júlí 1879).

Ráðherra Íslands gefst umboð til að kaupa til handa landssjóðnum þá þrjá hluta, sem tjeður sjóður ekki á, í silfurbergsnámanum í Helgustaðafjalli og jörðunni Helgustöðum og hjáleigunni Sigmundarhúsum, með húsum og kúgildum, fyrir verð, sem eigi sje hærra en 16000 kr.

Frumvarp

til laga um löggiltan verzlunarstað við Jökulsá á Sólheimasandi.
(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 14. júlí 1879).

Við Jökulsá á Sólheimasandi skal vera löggiltur verzlunarstaður frá 1. janúar 1880.

Frumvarp

til laga um vitagjald af skipum.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 14. júlí 1879).

1. grein.

Fyrir hvert það skip, að undanskildum herskipum og skemmtiskútum, er fer fram hjá Reykjanesi við Faxaflóa, og leggst í höfn einhversstaðar á Íslandi, hvort heldur það kemur frá útlöndum eða höfnum hjer á landi, skal greiða í vitagjald 15 aura fyrir hverja smálest (ton) af rúmmáli skipsins, og er gjaldið hið sama, hvort heldur það fer fram hjá vitanum að eins aðra leiðina eða fram og aptur. Þó skulu öll íslensk fiskiskip vera undanþegin gjaldi þessu, nema þau hafni sig á ferð frá útlöndum eða til útlanda. Gjaldið skal greitt á þeirri höfn, er skipið kemur fyrst á, eptir að það hefur siglt fram hjá vitanum; en hafi skipið eigi farið fram hjá vitanum, er það sigldi til hafnar, skal greiða gjaldið á þeirri höfn, er það fer síðast frá, áður en það á að sigla fram hjá vitanum. Ráðherra Íslands hefur heimild til að semja við stjórnir annara ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gjörð út til fiskiveiða við strendur Íslands.

2. grein.

Gjald þetta rennur í landssjóð, og skal lögreglustjóri eða umboðsmaður hans heimta það ásamt öðrum skipagjöldum gegn lögmætri kvittun.

3. grein.

Brot gegn því, sem fyrir er mælt í lögum þessum, varða 10--100 kr. sektum eptir málavöxtum.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1880.

5. grein.

Með lögum þessum eru lög um vitagjald af skipum, dagsett 12. dag aprílmánaðar 1878, úr gildi numin.

Breytingartillögur

við lagafrumvarp um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum,
frá Arnljóti Ólafssyni, 1. þingmanni Norður-Múlasýslu.

1., 1. grein falli úr frumvarpinu.

- 2., 2. grein, er verður 1. gr., orðist þannig: „Fræðigreinir þær, er kenna skal í gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum í Hörgárdal, eru þessar:» o. s. frv.
 3., 3. grein verður 2. grein.
 4., 3. grein (sem er ný grein).

Við skólann skal og settur búfræðingur, er veitir tilsögn í dráttlist og í verklegri og bóklegri búfræði. Hann skal vera briti skólans, og fær hann jörðina Möðruvelli í Hörgárdal til leigulausra afnota og þar að auki hæfileg laun úr búnaðarskólasjóði Norður- og Austuramtsins, eptir nákvæmari ráðstöfun amtráðsins.

- 5., Aptan við 5. grein bætist: nema laun búfræðingsins eptir 3. grein.
 6., Aptan við frumvarpið bætist ný grein, er verður 7. grein, þannig:

Lög 14. desember 1877 um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal eru úr lögum numin.

59.

Frumvarp til laga

um

ráðstafanir gegn pestkynjuðum sjúkdómum.

1. grein.

Stjórnarráðinu fyrir Ísland veitist vald til að skipa svo fyrir með auglýsingu, að menn, sem koma til Íslands frá löndum, þar sem gengur pestkynjaður sjúkdómur, skuli, til þess að þeim verði leyft að koma í landið, hafa meðferðis leiðarbrjef, sem hinn danski verzlunarfulltrúi á þeim stað, sem hlutaðeigandi hefur lagt frá, eða, ef enginn verzlunarfulltrúi er á staðnum, yfirvaldið þar hefur ritað á vottorð um, að hlutaðeigandi hafi eigi verið á þeim stað, sem sýktur sje af pest, svo marga daga áður en hann fór af stað, sem stjórnarráðið nákvæmar til tekur.

2. grein.

Með auglýsingu, sem stjórnarráðið fyrir Ísland gefur út, má láta ákvarðanir þær, sem lög um mótvarnir gegn því, að bólusótt og hin austurlenzka kólerusótt og aðrar næmar sóttir flytjist til Íslands, 17. desbr. 1875, hafa inni að halda, ná til þeirra skipa, sem koma frá löndum, þar sem gengur pestkynjaður sjúkdómur eða einhver önnur hættuleg, næm sótt, enda þótt slíkur sjúkdómur gangi ekki í þeirri höfn, sem skipið hefur lagt frá.

Á meðan slík auglýsing er í gildi, varðar það fangelsi, ef brotið er gegn tjeðum ákvörðunum (almenn hegningarlög fyrir Ísland, 26. gr.).

3. grein.

Brot gegn því, sem fyrir er mælt í tilskipun 8. febr. 1805 um sóttvarnir, um það, sem gæta ber, þegar skip frá þeim stöðum, sem eigi eru grunaðir, koma við land og skjóta mönnum í land, varða 50—200 kr. sektum.

4. grein.

Þessi lög öðlast gildi þann dag, er þau eru birt í Stjórnartíðindunum.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Eptir að lög til bráðabirgða 21. febr. þ. á., um bann gegn aðflutningum vegna

þess að pestkynjaður sjúkdómur er uppi, voru útgengin, þótti stjórnarráðinu nauðsyn á, að því yrði veitt vald til, á líkan hátt og gjört hefur verið í Danmörk með lögum 15. marz þ. á., að gjöra frekari ráðstafanir en þær, sem fyrir er sagt um í fyrnefndum bráðabirgðalögum, til þess að koma í veg fyrir, að pestkynjaðir sjúkdómar flytjist til Íslands, og hafa því af líkum ástæðum og voru til þess að fyrnefnd bráðabirgðalög, 21. febr. þ. á., voru látni útganga, — en hjer um skal vísað til athugasemdanna við frumvarp það, sem lagt er fyrir alþingi, til laga um bann gegn aðflutningum vegna þess að pestkynjaður sjúkdómur er uppi — samkvæmt stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands, 5. janúar 1874, 11. gr., 4. apríl þ. á., verið útgefin meðfylgjandi lög til bráðabirgða* um ráðstafanir gegn pestkynjuðum sjúkdómum, og eru þessi lög alveg samhljóða lagafrumvarpi því, sem prentað er að framan.

60.

Frumvarp til laga

um

bann gegn aðflutningum vegna þess að pestkynjaður sjúkdómur er uppi.

1. grein.

Stjórnarráðinu fyrir Ísland veitist vald til, eptir því sem nauðsyn þykir til bera, til þess að koma í veg fyrir að pestkynjaður sjúkdómur flytjist til Íslands, annaðhvort að gefa út bann gegn því, að fluttir sjeu inn hlutir frá útlöndum, sem uggvænt þykir að sjeu pestnæmir (vörur, farangur og fatnaður ferðamanna, og lifandi dýr), eða að láta innflutning tjeðra hluta vera undir því kominn, að þeim varúðarreglum sje fylgt, sem tjeð stjórnarráð nákvæmar til tekur, svo og vald til þess að gefa út sjerstakar fyrirskipanir, sem nauðsynlegar eru til þess að hafa eptirlit með því, að eigi sje brotið á móti banni því og öðrum ákvörðunum, sem gefnar eru út samkvæmt lögum þessum.

2. grein.

Brot gegn auglýsingum þeim, sem gefnar eru út samkvæmt 1. gr., varða fangelsi (sbr. almenn hegningarlög 26. gr.), að svo miklu leyti sem þyngri hegning ekki liggur við samkvæmt almennum hegningarlögum fyrir Ísland, 293. gr., og skulu þar að auki hlutir þeir, sem menn reyna til að flytja inn gegn banninu, eða sem fluttir eru inn í landið, upptækir og andvirði þeirra renna í landssjóð, svo framarlega sem eigi ber að eyða þeim.

3. grein.

Þessi lög öðlast gildi þann dag, er þau eru birt í Stjórnartíðindunum.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Eins og það hefur þótt nauðsynlegt að því leyti, er Danmörk snertir, sökum þess að pestkynjaður sjúkdómur gengur á nokkrum stöðum í Rússlandi, að koma á lögum um bann gegn aðflutningum vegna þess að slíkur sjúkdómur er uppi, — en lög um þetta eru útgengin 18. febr. þ. á. — þannig hefur stjórnarráðið fyrir Ísland orðið að álíta það mjög svo áriðandi, að tilsvarandi lög einnig væru til fyrir Ísland.

*) Bráðabirgðalög þau, er hjer er getið, eru prentuð í Stjórnartíðindunum fyrir Ísland 1879, A. bls. 14.

En ef gefa ætti út slík lög á venjulegan hátt, með því að leggja fyrir alþingi, sem kemur saman í sumar, hjer að lútandi lagafrumvarp, þá hefðu lög þau eigi getað náð tilgangi sínum, þar sem það einmitt var áriðandi, að gjöra ráðstafanir gegn því að sjúkdómurinn flyttist til Íslands, jafnskjótt og siglingar byrjuðu aptur. Af þessari orsök eru samkvæmt stjórnarskrá um hin sjerstaklegu málefni Íslands, 5. janúar 1874, 11. gr., 21. febr. þ. á., útgengin meðfylgjandi lög til bráðabirgða* um bann gegn aðflutningum vegna þess að pestkynjaður sjúkdómur er uppi, og eru lög þessi alveg samhljóða lagafrumvarpi því, sem prentað er að framan.

61.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi, frá Guðm. Einarssyni, þingmanni Dalasýslu, og Ísl. Gíslasyni, 2. þingmanni Rangæinga.

4. grein falli burt.

Við 5. grein. Orðin: »og gegn 4. gr. allt að 100 króna sektum« falli burt.

62.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um vitagjald af skipum.

1. 1. gr. Orðin: »hvort heldur — hjer á landi« falli burt.
2. S. gr. Fyrir orðin: »nema þau hafni sig — útlanda« komi: »þegar þau eru á fiski-veiðiferðum«.
3. S. gr. Orðin: »en hafi skipið — á að sigla fram hjá vitanum« falli burt.
4. 4. gr. Fyrir »1880« komi »1881«.

Grimur Thomsen. Ísleifur Gíslason. Guðmundur Einarsson. Einar Ásmundsson.
Eggert Gunnarsson. Arnljótur Ólafsson. Snorri Pálsson. Björn Jónsson.

63.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um breyting á lögum um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags. 11. febr. 1876 og tilsk. 26. febr. 1872,
frá Halldóri Kr. Friðrikssyni, þingmanni Reykvíkinga.

Fyrir aptan: »yfir 12° styrkleika 60 a.»
bætist inn í: »þó skal vínandi sá, sem lyfsalar og lækna hafa til læknislyfja, undanþeginn tolli þessum».

*) Bráðabirgðarlög þau, er hjer er getið, eru prentuð í Stjórnartíðindunum fyrir Ísland 1879 A. bls. 6.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi, frá fjárlaganefndinni.

5. gr. orðist þannig:

Brot gegn 2. og 3. gr. laga þessara varða allt að 2000 kr. sektum, og gegn 4. gr. o. s. frv.

Í 6. gr. komi 1881 fyrir 1880.

Nefndarálit

um frumvörp stjórnarinnar til laga um sóttvarnir.

Hin heiðraða deild hefur kosið oss í nefnd til að íhuga bæði þau 2 frumvörp til laga um ráðstafanir gegn pestkynjuðum sjúkdómum og um aðflutningsbann út af slíkum sjúkdómum, er stjórnin hefur lagt fyrir deildina ásamt bráðabirgðalögum frá 21. febr. og 4. apríl þ. á., er bljóða eins og frumvörpin.

Í ástæðum sínum fyrir frumvörpum þeim, er komu fram á alþingum 1873 og 1875 um móttvarnir gegn bólusótt o. fl., gjörði stjórnin ráð fyrir því, að sóttvarnatilsk. 8. febr. 1805 væri lög hjer á landi, og á þessari skoðun virðist hún enn að vera. En þetta þykir oss mjög vafasamt. Fyrirsögn tilskipunar þessarar sýnir, að hún er að eins gefin fyrir Danmörk og Noreg. Hún var ekki þýdd á íslenzku fyr en löngu eptir dauða konungs þess, er gaf hana út, og þegar gætt er að innihaldi tilskipunarinnar, sjest það, að flestallar ákvarðanir hennar verða ekki framkvæmdar hjer á landi, jafnvel eptir því, sem nú er á statt á landinu, og því síður gátu þær orðið framkvæmdar hjer, eins og á statt var á landinu fyrir 70 árum síðan. Í opnu brjefi 20. júní 1838 er fyrirskipað, að «þær varúðarreglur, sem þær almennu fyrir Danmörk gildandi sóttnæmisfyrirskriptir upp á bjóða, nákvæmlega» skuli aðgætast; en það getur varla verið umtalsmál, að hjer með sjeu sett lög bindandi fyrir íslenzka þegna, er enginn getur ætlazt til, að kynni sjer fyrirmæli hinna dönsku sóttvarnarlaga, og virðist hjer að eins gefin skipun til yfirvalda landsins um, hvernig þau ættu að hegða sjer, ef spurning yrði um sóttvarnir.

Samkvæmt því, sem þannig er sagt, kom það fyrst til umræðu í nefndinni, hvort ekki væri ástæða til að reyna, ekki að eins að koma hinum nefndu 2 frumvörpum saman í eina heild, heldur einnig að sameina við þau þær aðrar sóttvarnarákvarðanir, er spurning gæti verið um, endurskoða lögin frá 17. desbr. 1875 og taka úr tilsk. 8. febr. 1805 það, sem helzt virtist geta komið hjer til greina; en við nákvæmari íhugun kom nefndin að þeirri niðurstöðu, að það væri hvorttveggja, að slíkt starf væri svo yfirgripsmikið, að það væri tvísýnt, hvort það yrði leyst af hendi með hinni nauðsynlegu vandvirkni á þeim tíma, sem nefndin hefur til umráða, enda lægi engin brýn nauðsyn til þess, með því að bæði 293. gr. hegningarlaganna og 7. gr. tilsk. 17. desbr. 1875 ákveða hegning fyrir afbrot gegn varúðarreglum þeim, sem yfirvöldin skipa fyrir, til að afstýra næmum sjúkdómum eða útbreiðslu þeirra.

Eptir þannig að hafa komið sjer saman um, að takmarka störf sín hefur nefndin samið svo hljóðandi

F r u m v a r p

til laga um viðauka við sóttvarnarlög 17. desbr. 1875.

1. grein.

Ákvarðanir þær, sem lög 17. desbr. 1875, um mótvarnir gegn því, að bólusótt og hin austurlenzka kólerusótt og aðrir næmir sjúkdómar flytjist til Íslands hafa inni að halda, skulu ná til allra skipa, sem koma frá löndum, þar sem gengur pestkynjaður sjúkdómur eður einhver önnur hættuleg næm sótt, enda þótt slíkur sjúkdómur gangi ekki í þeirri höfn, sem skipið hefur lagt frá.

2. grein.

Ráðgjafanum og landshöfðingja (sbr. 2. gr. laga 17. desbr. 1875) veitist vald til að skípa svo fyrir með auglýsingu, að menn, sem koma til Íslands frá löndum, þar sem gengur pestkynjaður sjúkdómur, skuli, til þess að þeim verði leyft að koma í land, hafa meðferðis leiðarbrjef, sem hinn danski verzlunarfulltrúi á þeim stað, sem hlutaðeigandi hefur lagt frá, eða ef enginn verzlunarfulltrúi er á staðnum, yfirvaldið þar hefur ritað á vottorð um, að hlutaðeigandi hafi eigi verið á þeim stað, sem sýktur sje af pest, svo marga daga áður en hann fór af stað, sem tiltekið er í auglýsingunni.

3. grein.

Ráðgjafanum og landshöfðingja veitist vald til eptir því, sem nauðsyn þykir til bera, annaðhvort að gefa út bann gegn því, að flutt sje inn frá útlöndum nokkuð það, sem ugðvænt þykir, að sje pestnæmt, svo sem vörur, farangur og fatnað ferðamanna, lifandi dýr og fl., eður að láta innflutning slíkra hluta vera undir því kominn, að þeim varúðarreglum sje fylgt, sem tjeð stjórnarvöld nákvæmar tiltaka, svö og vald til þess að gefa út sjerstakar fyrirskipanir, sem nauðsynlegar eru til þess, að hafa eptirlit með því, að eigi sje brotið á móti banni því og öðrum ákvörðunum, sem gefnar eru út samkvæmt sóttvarnarlöggunum.

4. grein.

Brot gegn lögum þessum varða hegningu samkvæmt 7. gr. laga 17. desbr. 1875, liggi ekki þyngri hegning við, samkvæmt 293. gr. hegningarlaganna.

Hlutir, sem menn reyna til að flytja eður flytja inn í landið gegn aflutningsbanni, skulu upptækir, og andvirði þeirra renna í landssjóð, svo framarlega sem eigi þer að eyða þeim.

5. grein.

Þessi lög öðlast gildi þann dag, er þau eru birt í Stjórnartíðindunum.

Við þetta framvarp viljum vjer gjöra þessár athugasemdir:

Fyrirsögnina höfum vjer haft sem stytsta, og þótti oss fara vel á því, að skirskota í henni beinlínis til hinna eldri sóttvarnarlaga, sem þessi lög innihalda viðaukaákvæðanir við.

Ákvarðanir 1. greinar vorrar eru hinar sömu og fyrirmæli 2. gr. bráðabirgðalaga 4. apríl þ. á. Oss þótti ónauðsynlegt að taka fram, að skilyrði fyrir því, að hinar áminnstu ákvarðanir kæmi til greina, væri, að gefin væri út auglýsing annaðhvort af ráðgjafanum eða landshöfðingja. Hegningarákvörðunin í 2. gr. virðist óþörf, sbr. 4. gr. frumvarps vors.

2. gr. vor er með fáum orðabreytingum hin sama og 1. gr. bráðabirgðalaganna 4. apríl þ. á. Með því orðið »stjórnarráð» kynni að verða misskilið, enda er það hvorki haft í stjórnarskránni né í eldri sóttvarnarlögum, þótti oss betra að nefna stjórnarvöld þau, er hjer getur orðið spurning um, ráðgjafann eða landshöfðingja.

Orðabreytingarnar í 3. grein vorri, sem að öðru leyti er samhljóða 1. gr. bráðabirgðalaganna 21. febr. þ. á. þurfa varla rjettlætningar með.

Með tilliti til 4. gr. vorrar, skírskotum vjer til 2. gr. bráðabirgðalaganna 21. febr. þ. á. og 2. og 3. gr. laga 4. apríl þ. á. Oss virðist engin ástæða vera til að breyta þeirri ákvörðun hinnar eldri löggjafar, sem að eins heimilar fangelsishegning fyrir brot gegn sóttvarnareglum, er koma því til leiðar, að næmur sjúkdómur breiðist út. Fyrir minni háttar brot virðast sektir allt að 200 kr. hæfileg refsing og virðist ekki nægileg ástæða til að ákveða, að sektin megi aldrei minni vera en 50 kr.

5. grein vor er samhljóða 3. grein bráðabirgðalaga 21. febr. og 4. grein bráðabirgðalaga 4. apríl þ. á.

Alþingi Íslendinga 15. júlí 1879.

Ásgeir Einarsson,
formaður nefndarinnar.

Jón Hjaltalín.

Jón Jónsson,
skrifari og framsögumaður.

66.

Nefndarálit

í málinu um breyting á tilskipun 27. jan. 1847 um tekjur presta og kirkna.

Eptir að hin heiðraða deild hafði fengið oss, sem skipaðir erum í nefnd til að íhuga frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna á Íslandi, frumvarp til laga um breytingar á tilsk. 27. jan. 1847, um tekjur presta og kirkna, höfum vjer nákvæmlega íhugað og rætt þetta mál, og hefur meiri hluti nefndarmanna komið sjer saman um, að leggja það til, að aukatekjur presta og tekjur kirkna verði sem minnst hækkaðar frá því, sem nú er, — og virðist meiri hlutanum því síður þörf á þessari gjaldhækkun, sem í ráði er að hækka og jafna svo sem kostur er á, hinar föstu tekjur prestastjettarinnar. En þar eð ákvarðanirnar í tilsk. 27. jan. 1847 eru svo óákveðnar, að tiltekið er að eins hið lægsta gjald, en þótt ætlazt sje til, að hinir efnabetri gjaldi meira, en tiltekið er, þá virtist allri nefndinni það æskilegt, að fast ákveða hverja gjaldgrein út af fyrir sig, svo það yrði engum vafa undirorpið hvorki fyrir gjaldendur né gjaldtakendur, hversu mikið gjalda skuli í hvert skipti, án tillits til efnahags gjaldenda. Sjerstaklega var öll nefndin á þeirri skoðun, að rjett væri að ákveða vissa borgun fyrir líkræðu, sem eptir tilskipuninni er að eins til tekið að skuli vera svo að sæmileg sje. — Þetta áleit nefndin svo óákveðið, að ráða þyrfti bót á, og kom meiri hlutanum ásamt um, að borgun fyrir líkræðu skyldi vera 10 álnir. Borgun fyrir hjónavígslu þótti meiri hlutanum eigi ástæða til að hækka, frá því, sem nú er, nema að eins með sjerstöku tilliti til hjónavígsluræðunnar, sem eptir hinum fyrri ákvörðunum virðist mega álíta hafi átt að borga auk hinna 6 álna; en til þess að komast hjá misskilningi um þetta atriði og koma gjaldi þessu í eitt lag með fastri ákvörðun, ræður meiri hlutinn til, að allt gjaldið fyrir hjónavígslu verði 10 álnir.

Legkaup til kirkju þótti meiri hlutanum ekki ástæða til að hækka frá því, sem nú er.

Viðvíkjandi 3. gr. frv. var öll nefndin á sama máli, að það sje bæði sanngjarnt og rjett að sveitarsjóðirnir greiði gjöld til presta og kirkna fyrir sveitarlimi og öreiga.

Með þessum áthugasemdum ræður meiri hluti nefndarinnar hinu heiðruðu deild, til að samþykkja þannig orðað frumvarpið:

Að í 1. grein

í staðinn fyrir 15 ál. komi 12 ál. og aptur fyrir 15 ál. komi 10 ál., fyrir 10 ál. komi 6 ál., og (við bætist) fyrir líkræðu 10 ál.

2. grein

falli burt.

3. gr. verður 2. gr.

Öbreytt.

Aptan við frumvarpið bætist ný grein,

sem þá verður 3. gr.

Tilskipun 27. jan. 1847 er, að því er snertir aukaverk presta, úr lögum numin.

Páll Pálsson, Arnljótur Ólafsson. Hjálmur Pjetursson. F. S. Stefánsson.
skrifari og framsögumaður. Þorlákur Guðmundsson.

Með þeirri athugasemd, að við föllumst eigi á breytingar meiri hlutans við 1. og 2. gr.
Þórarinn Bððvarsson, og Halldór Kr. Friðriksson.

formaður.

67.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um stofnun lagaskóla í Reykjavík.

Í fyrirsögninni: fyrir «lagaskóla» komi: «lagakennslu».

1. gr. orðist þannig: «Í Reykjavík skal stofnuð lagakennsla».

2. gr. orðist þannig: «Kennslu þessa annast einn fastur kennari og dómendurnir við yfirdóminn sem tímakennarar, að dómstjóra undanskildum. Hinn fasti kennari er forstöðumaður skólans, og hefur að launum 4000 kr. ár hvert; en dómendurnir annast nægilega tímakennslu endurgjaldslaust.

Meðan þeir menn, sem nú sitja í yfirdóminum, halda sínum embættum, eru þeir undanþegnir kennsluskýldunni, og skal þá varið til tímakennslunnar allt að 1600 kr. á ári».

Í 3. gr. fyrir: «skólann» komi: «kennslunni».

Í 4. gr. fyrir: «á skólanum» komi: «við kennslustofnun þessa», og í enda greinarinnar fyrir: «eptir að skólinn hefur tekið til starfa» komi: «eptir að kennsla þessi er byrjuð».

Grímur Thomsen. Einar Ásmundsson. Tryggvi Gunnarsson. H. Kr. Friðriksson.
Ísleifur Gíslason. Snorri Pálsson. F. S. Stefánsson. Páll Pálsson pr. Arnljótur Ólafsson.

68.

Frumvarp

til laga um vitagjald af skipum.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 16. júlí 1879).

1. grein.

Fyrir hvert það skip, að undanskildum herskipum og skemmtiskútum, er fer fram hjá Reykjanesi við Faxaflóa, og leggst í höfn einhversstaðar á Íslandi, skal greiða í vitagjald 15 aura fyrir hverja smálest (ton) af rúmmáli skipsins, og er gjaldið hið sama, hvort heldur það fer fram hjá vitanum að eins aðra leiðina, eða fram og aptur. Þó skulu öll íslensk fiskiskip vera undanþegin gjaldi þessu, þegar þau eru á fiskiveiðaferðum. Gjaldið skal greitt á þeirri höfn, er skipið kemur fyrst á, eptir að það hefur siglt fram hjá vitanum. Ráðherra Íslands hefur heimild til að semja við stjórnir annara ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gjörð út til fiskiveiða við strendur Íslands.

2. grein.

Gjald þetta rennur í landssjóð, og skal lögreglustjóri eða umboðsmaður hans heimta það ásamt öðrum skipagjöldum gegn lögmætri kvittun.

3. grein.

Brot gegn því, sem fyrir er mælt í lögum þessum, varða 10—100 kr. sektum eptir málavöxtum.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1881.

5. grein.

Með lögum þessum eru lög um vitagjald af skipum, dagsett 12. dag aprílmánaðar 1878, úr gildi numin.

69.

Lagafrumvarp

um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 16. júlí 1879).

1. grein.

Gagnfræðaskóli skal settur á Möðruvöllum í Hörgárdal.

2. grein.

Fræðigreinir þær, er kenna skal í skóla þessum, eru þessar: íslenska, danska og enska, nýja sagan, einkum saga Norðurlanda, stutt landafræði, einfaldur reikningur og af náttúrufræðum, einkanlega meginsetningar affræðinnar, efnafræðinnar og steinfræðinnar.

3. grein.

Við skólann skal og settur búfræðingur, er veitir tilsögn í dráttlist og í verklegri og bóklegri búfræði. Hann skal vera briti skólans, og fær hann jörðina Möðruvelli í Hörgárdal til leigulausra afnota, og þar að auki hæfileg laun úr búnaðarskólasjóði Norður- og Austuramtsins eptir nákvæmari ráðstöfun amtsráðsins.

4. grein.

Amtsráðið í Norður- og Austuramtinu skal hafa á hendi yfirstjórn skólans.

5. grein.

Kostnaður allur til skólans skal greiddur úr landssjóði, nema laun búfræðingsins eptir 3. grein.

6. grein.

Landshöfðinginn hlutast til um, að samín verði reglugjörð handa skólanum.

Frumvarp

til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
(samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 16. júlí 1879).

1. grein.

Leiðarbrjef verzlunarskipa og lestagjald það, sem ákveðið er með lögum 15. apríl 1854, skal af numið.

2. grein.

Heimilt skal kaupmönnum þeim, er reka fasta verzlun hjer á landi, að verzla á skipum hvar sem þeir vilja, án alls tíma takmarks; þó skulu þeir á einhverju löggiltu kaupþúni vera búnir að fullnægja ákvæðum laganna um tollgreiðslur og sóttvarnir.

3. grein.

Utanríkisskipum og lausakaupmönnum skal að eins heimilt að verzla á löggiltum höfnum, og þurfa utanríkisskip eigi að koma fyrst á nokkurn af hinum sex verzlunarstöðum, sem fyrir er mælt í 2. gr. laga 15. apríl 1854; þó skal þess gætt, sem fyrirskipað er um tollgreiðslu og sóttvarnir.

4. grein.

Rjett er hverjum þeim búanda, er sýslunefnd hans telur til þess hæfan, að verzla með allan varning, nema vinföng og áfenga drykki, en til þess skal hann leysa leyfisbrjef, er sýslumaður veitir, og greiða 50 kr., er renna í sýslusjóð.

5. grein.

Brot gegn 2. og 3. gr. laga þessara varða allt að 2000 króna sektum, gegn 3. gr. allt að 2000 króna sektum, og gegn 4. gr. allt að 100 króna sektum til landssjóðs, nema þyngri hegning liggi við eptir öðrum lögum. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

6. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1880.

Frumvarp

til laga um leiguburð af peningalánum.

1. grein.

Leiguburður af peningaláni einstakra er frjáls.

2. grein.

Leiguburður af peningaláni landssjóðs, og annars almannaþjár skal vera $4\frac{1}{2}$ af 100.

3. grein.

1. grein í tilskipun 27. maí 1859 er hjer með úr lögum numin.

Arnlfótur Ólafsson. Tryggvi Gunharsson. Grímur Thomsen.

Frumvarp

til laga um leysing á sóknarbandi.

1. grein.

Hverjum þeim manni, sem er 16 ára að aldri og fermdur, er heimilt að kjósa sjer annan prest en sóknarprest sinn, enda sje prestur sá skipaður yfir einhvern söfnuð.

2. grein.

Semja skal maður við kjörprest sinn, hverja prestspjónustu hann vilji af honum þiggja. Síðan skýrir hann hjeradsprófasti frá samningi þeirra, en prófastur aptur sóknarprestinum. Nú vill maður hverfa til sóknarprests síns, og skal hann tjá það prófasti, en hann aptur sóknarpresti og kjörpresti.

3. grein.

Gefa skal sóknarleysingi sóknarpresti greinilegar skýrslur um öll þau prestsverk, er kjörpresturinn hefur fyrir hann gjört; en sóknarprestur er skyldur að geta þeirra í kirkjubók sinni, svo sem lög standa til. Skýrsla leysingja skal gefin eigi síðar en á 14 náttu fresti, og skal henni fylgja vottorð frá kjörpresti. Prestsverka þeirra, sem skylt er að rita í kirkjubók, skal kjörprestur geta í embættisbók sinni, en eigi skulu þau talin í ársskýrslum hans, nema ferming sje. Nú er sóknarpresti eigi gefin skýrsla á 14 náttu fresti, og verður leysingi um það sekur 2—10 kr. fyrir viku hverja, er það dregst, eptir ákvæðum valdsmanns, og renna sektirnar í fátækra sjóð þess hrepps, er leysinginn býr í.

4. grein.

Nú fæðist leysingja barn, og skal skýra frá því presti þar í sókn, er barnið fæðist.

5. grein.

Til hjúskapar skal sóknarprestur lýsa, þar er brúður á heima, enda skal lýsa meinbugum og hjúskapar-banni fyrir þeim presti, og gefur hann síðan hjónaefnunum greinilegt vottorð um lýsingarnar. En prestur sá, er gefur hjónin saman, skal að öðru leyti ábyrgjast, að hjónabandið sje löglega stofnað.

6. grein.

Þá er ófermdur maður, sem er fullra 16 ára að aldri, vill ráða sig í vist, skal hann fá til þess samþykki þess prests, er ætlazt er til að fermi hann, (sbr. 1. gr. í tilsk. 26. jan. 1866).

7. grein.

Sáttatilaun þá, sem lögboðin er, þá er hjón vilja slíta sambúð eða skilja að fullu, skal kjörprestur þeirra gjöra, og gefa lögboðið vottorð um siðferði þeirra og hegðun; en geti kjörprestur ekki gefið nægilegt vottorð, þá skal sóknarprestur bæta því við, er til vantar.

8. grein.

Skyldur er sóknarprestur að semja og senda allar lögboðnar skýrslur um fæðingar, skírn, hjónavígslur og andlát, svo og gefa vottorð þau, er rituð eru upp úr kirkjubók, nema ferming sje, því um hana skal sá prestur skýrslu gefa og vottorð senda, er sjálfur fermt hefur.

9. grein.

Sjerhver sóknarleysingi hefur rjett á, að láta kjörprest sinn fremja skírn, hjónavígslu, skriptamál og altarisgöngu, flytja líkræðu og syngja yfir í sóknarkirkjunni, svo og jarða lík í kirkjugarðinum; þó skal hann fengið hafa vissu um það hjá sóknarprestinum,

að eigi þurfi hann á kirkju að halda nje kirkjugarði til prestsverka á sama tíma.

Heimilt skal leysingja að nota öll áhöld kirkjunnar til prestsþjónustu, svo sem messuskrúða, ljós, grafitól, vín og bakstur; en skylt er honum að hafa meðhjálpara sóknarinnar viðstaddan við þjónustugjörðina.

Ný grein bætist við, sem verður 10. grein.

Leysingi skal gjalda til sóknarkirkjunnar öll lögboðin gjöld, en sóknarpresti að eins þau gjöld, er á fasteign liggja; þó skulu sóknarprestar þeir, sem nú eru, halda óskertum öllum fastatekjum sínum hjá leysingja, meðan þeir eru í sama brauði.

Arnlfótur Ólafsson. Einar Ásmundsson.

73.

Breytingaratkvæði

við 1. gr. í frumvarpi til laga um breyting á lögum um bæjargjöld í Reykjavíkurborg, 19. oktbr. 1877, 2. gr. a.

Fyrir: «niður í 2 aura» komi: «niður í 1½ eyri».

Arnlfótur Ólafsson. Björn Jónsson.

74.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um kirkjugjald af húsum.

1. við 5. gr. fyrir orðin: «á fardagaárinu 1880—1881» komi: «í fardögum 1881».

2. 6. gr. falli burtu.

Arnlfótur Ólafsson. Snorri Pálsson. Ísleifur Gíslason. Björn Jónsson.

Grímur Thomsen. Einar Ásmundsson. Tryggvi Gunnarsson.

75.

Breytingartillögur

nefndarinnar við lagafrumvarp um smáskamtalækningar.

1. Við 2. gr.:

a. Fyrir aptan orðið: «heilbrigðisnefndir» bætist inn í: «eður hreppsnefndir».

b. Við enda greinarinnar bætist: «og hafi hann nægilegt vottorð um, að hann skilji dönsku. Þó þarf enginn að fá sjer leyfi til þess, að við hafa smáskamtalækningar á heimili sínu».

c. Orðið: «jafnan» falli úr greininni.

2. Eptir 2. grein bætist við ný grein, sem verður

3. grein.

«Heimilt er þeim, sem fengið hafa lækningaleyfi eptir 2. grein, að útvega sjer smáskamtameðul, þótt annarsstaðar sje en í lyfjabúðum í landinu».

3. Fyrir orðin: «enda greiði hann og 10 kr. o. s. frv.» í 3. grein, sem verður 4. grein, komi: «og greiði 10 kr. o. s. frv.»
4. Upphaf 4. greinar, sem verður 5. grein, orðist þannig:
- a. «Hver sá, er fer með smáskamtalækningar og hefur eigi til þess leyfi það, er getur um í 2. grein, verður um það sekur 20—100 kr.» o. s. frv.
- b. Fyrir orðið: «sveitar» setjist «sýslu», og fyrir orðið: «hegningar» setjist: «hegning».
- Alþingi 16. dag júlímánaðar 1879.
- Arnljótur Ólafsson, Guðmundur Einarsson, Benedikt Sveinsson. Stofán Stephensen,
framsögumaður. formaður. skrifari.
Hjálmur Pjetursson.

76.

Breytingartillaga

við lagafrumvarp um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal, svo sem það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deildinni.

1. Ný grein, er verði 3. gr. í lagafrumvarpinu, svo látandi:
- »Setja skal 2 kennara við skólann; er annar þeirra skólastjóri, og hefur hann að launum 3000 kr. og leigulausan bústað í skólanum, en hinn kennarinn 2000 kr.»
2. Að niðurlagi frumvarpsins bætist svo látandi grein, sem verði 8. gr.
- »Lög 14. desember 1877 um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal eru úr lögum numin».

Arnljótur Ólafsson. Björn Jónsson. Eggert Gunnarsson. Snorri Pálsson.
Einar Ásmundsson. Tryggvi Gunnarsson. Páll Pálsson.

77.

Uppástunga

til þingsályktunar,
frá Páli Pálssyni, 1. þingmanni Skaptfellinga.

Neðri deild alþingis ályktar, að setja nefnd til að íhuga, og, ef þörf gjörist, gjöra uppástungur til að breyta fátækrareglugjörðinni frá 8. janúar 1834 í ýmsum ákvörðunum, einkum með tilliti til 2. og 3. kafla nefndrar reglugjörðar.

78.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

Aptan við 4. grein bætist: «þó hefur sýslunefnd vald til að neita um slíkt leyfi, þar sem hún álitur slíka verzlun óþarfa, eða hætt við, að hún verði vanbrúkuð».

Halldór Kr. Friðriksson. Þorlákur Guðmundsson. F. S. Stefánsson. Guðmundur Ólafsson.
Ísleifur Gíslason. Páll Pálsson pr.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um kirkjugjald af húsum.

5. grein orðist þannig:

Gjald eptir þessum lögum skal heimta saman í fyrsta skipti fyrir Reykjavík-ur lögsagnar umdæmi í fardögum 1880, en á öðrum stöðum á landinu í fardögum 1881.

Hjálmur Pjetursson. Þorlákur Guðmundsson. F. S. Stefánsson. Páll Pálsson.
Páll Pálsson pr. Guðm. Ólafsson.

Breytingaratkvæði

við breytingartillögu við lagafrumvarp um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal, svo sem það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deildinni.

Frá Páli Pálssyni, 1. þingmanni Skaptfellinga.

Að í 1. tölulið fyrir: «3000» komi: «2400», fyrir: «2000» komi: «1600».

Breytingaratkvæði

við lagafrumvarp um breyting á eldri lögum um verzlun og siglingar.

Í 4. grein fyrir: «1880» komi: «1881».

Grímur Thomsen. Eggert Gunnarsson. Ísleifur Gíslason. Þórarinn Böðvarsson.
Arnlfótur Ólafsson. Einar Ásmundsson. Benedikt Sveinsson. Páll Pálsson.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um verðlagsskrár.

1. 1. grein orðist þannig: Ein skal vera verðlagsskrá fyrir hvert sýslufjelag.

2. 2. grein orðist þannig:

Prestar, hver í sínu prestakalli, og hreppstjórar, hver í sínum hreppi, skulu semja, hvor fyrir sig, skýrslur yfir þær landaurategundir, sem gengið hafa sem kaupeyrir eða verzlunarvara í prestakallinu og hreppnum frá veturnóttum til veturnótta ár hvert. Í skýrslum þessum skal telja meðalverð á hverri landaurategund, sem í verðlagsskrá er nefnd, og skulu þær samdar fyrir lok októbermánaðar ár hvert.

Nú er kaupstaður innan takmarka sýslufjelagsins, skulu þá bæjarfógetinn og presturinn semja skýrsluna, hvor í sínu lagi.

3. 3. grein verði þannig:

Prestar, hreppstjórar og bæjarfógeti skulu senda sýslunefndaroddvita skýrslur sínar

- Reykjavík, 16. dag júlímánaðar 1879.

Benedikt Sveinsson, Þórarinn Böðvarsson, Þorlákur Guðmundsson. Páll Pálsson.
formaður. skrifari og framsögum. Þórður Þórðarson.

sem gildir fyrir sýslufjelag
frá 1. degi júnímánaðar 18 til sama tíma 18

		Í peningum		Hundrað á		Al.
		Kr.	Aur.	Kr.	Aur.	Aur.
A. Fríður peningur.						
1.	1 hdr. 1 kýr 3—8 vetra, sem beri frá miðjum október til nóvembermánaðarloka, í fardögum . . á					
2.	— — 6 ær 2—6 vetra, loðnar og lembdar í fardögum hver á					
3.	— — 6 sauðir, 3—5vetra, á hausti . . . —					
4.	— — 8 — tvævetrir — — . . . —					
5.	— — 12 — veturgamlir — — . . . —					
6.	— — 8 ær geldar — — . . . —					
7.	— — 10 ær mylkar — — . . . —					
8.	— — 1 áburðarhestur, taminn, 5—12 vetra í fardögum —					
9.	— — 1 ¹ / ₃ hryssa, á sama aldri . . . hver á					
B. Ull, smjör og tólg.						
10.	1 hdr. 120 pd. af hvítri ullu, vel þveginni, pundið á					
11.	— — 120 — - mislitri ullu, vel þveginni —					
12.	— — 120 — - smjöri, vel verkuðu . . —					
13.	— — 120 — - tólg, vel bræddri . . . —					
C. Tóvara af ullu.						
14.	1 hdr. 30 pd. hespugarns, 3 til 6 hespur í pundi, haldi hver hespa 11 skreppur, en hver skreppa 44 þræði, pundið á					
15.	— — 60 pör eingirnissokka . . . parið á					
16.	— — 30 — tvíbands-gjaldsokka . . . —					
17.	— — 180 — sjóvetlinga . . . —					

		í peningum		Hundrað á		Al.	
		Kr.	Aur.	Kr.	Aur.	Kr.	Aur.
18.	1 hdr. 20 eingirnispeisur	hver á					
19.	— — 15 tvíbands-gjaldpeisur	—					
20.	— — 120 álnir gjaldvoðarvaðmáls álnar breiðs, 1 alin -						
21.	— — 120 — einskeptu, 1 al. til 5 kv. breiðrar 1 — -						
D. Fiskur.							
22.	1 hdr. 6 vættir af saltfiski, vel verkuðum, vættin á						
23.	— — 6 — af harðfiski — — — . — -						
24.	— — 6 — af þyrsklingi — — — . — -						
25.	— — 6 — af ýsu hertri	— -					
26.	— — 6 — af hákarli, hertum	— -					
E. Lýsi.							
27.	1 hdr. 1 tunna (120 pt.) hvalslýsis	8 pottar á					
28.	— — 1 — — — hákarlslýsis	8 — -					
29.	— — 1 — — — selslýsis	8 — -					
30.	— — 1 — — — þorskalýsis	8 — -					
F. Skinnavara.							
31.	1 hdr. 4 fjórðungar nautskinn	10 pund á					
32.	— — 6 — kýrskinn	10 — -					
33.	— — 6 — hrossskinn	10 — -					
34.	— — 8 — sauðskinn af 2 vetrum						
	og eldri	10 — -					
35.	— — 12 — sauðskinn af veturgöml-						
	um og ám	10 — -					
36.	— — 6 — selskinn	10 — -					
37.	— — 240 lambskinn (vorlamba), einlit	hvert á					
G. Ýmislegt.							
38.	1 hdr. 6 pd. af æðardún, vel hreinsuðum, pundið á						
39.	— — 40 — — — óhreinsuðum	— -					
40.	— — 120 — — fuglaflöri	10 pund -					
41.	— — 40 — — fjallagrösum	10 — -					
42.	5 álnir 1 dagsverk um heyannir						
43.	5 — 1 lambsfóður						
Meðalverð á hverju hundraði og hverri alin í fyrtöldum landaurum verður:							
Eptir	A. eða í fríðu						
—	B. — - ullu, smjöri og tólg						
—	C. — - ullartóvöru						
—	D. — - fiski						
—	E. — - lýsi						
—	F. — - skinnavöru						
en meðalverð allra landaura samantalið							
og skipt með 6, sýnir:							
meðalverð allra meðalverða							

Frumvarp

til laga um kirkjugjald af húsum.

(Fins og það var samþykkt við eina umræðu af neðri deild alþingis 17. júlí 1879).

1. grein.

Af öllum húsum skal greiða gjald til hlutaðeigandi kirkju, 5 aura af hverjum 100 krónum í virðingarverði húsanna, hvort sem þau eru einstakra manna eign eða þjóð- eign, ef þau eru eigi notuð við ábúð á jörð þeirri, er metin sje til dýrleika. Þó er kirkjan sjálf undanþegin gjaldi þessu.

2. grein.

Gjald þetta skal húsráðandi greiða, hvort sem hann er eigandi eða leiguliði. Af húsum, sem til almennrar notkunar eru höfð, greiðir eigandi gjaldið.

3. grein.

Á hús þau í Reykjavíkurborg, sem eru í ábyrgð fyrir bruna, skal jafna gjaldinu niður eftir virðingargjörð þeirri, sem haldin hefur verið samkvæmt tilsk. 14. febr. 1874, 4. og 5. gr., en á hin hús í lögsagnarumdæmi kaupstaðarins eftir þeirri virðingu, sem þegar hefur farið þar fram. Öll önnur hús skal virða eftir þeim reglum, sem landshöfðinginn setur, og skal gjaldið lagt á þau samkvæmt þeirri virðingargjörð.

4. grein.

Gjaldið skal greiða kirkjuhaldara innan loka hvers reikningsárs, og hefur það sama forgöngurjett og lögtaksrjett, sem önnur gjöld til almennings þarfa.

5. grein.

Gjald eftir þessum lögum skal í fyrsta skipti heimta saman í fardögum 1881.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um breyting á tilskipun 27. janúar 1847 um tekjur presta og kirkna.

3. grein orðist þannig: «Fyrir fermingu barna, sem uppalin eru á sveit, skal borga prestinum úr sveitarsjóði».

Þorlákur Guðmundsson. Þórður Þórðarson. F. S. Stefánsson. Guðmundur Ólafsson.

Nefndarálit

í málinu um sölu á jörðunni Miðhópi í Húnavatnssýslu.

Eftir að vjer, sem hin háttvirta neðri deild alþingis hefur kosið til að segja álit vort um frumvarp til laga um sölu á jörðunni Miðhópi, höfum vandlega hugleitt frumvarp þetta, er það samhuga álit vort, að alþingi eigi að samþykkja frumvarpið eins og það liggur fyrir. Vjer álitum, að landi nu sje hagur að því, að góðir og sjer í lagi

gamlir leiguliðar á þjóðjörðum, geti fengið ábýlisjarðir sínar keyptar fyrir fullkomið en þar hjá sanngjarnt verð, og að landssjóðnum sjerstaklega sje enginn óhagur að sölunni.

Hvað við vikur öðru frumvarpi, sem vísað er til nefndarinnar, um sölu jarðarinnar Arnarness í Eyjafjarðarsýslu, þá er álit vort öldungis hið sama um það, og viljum vjer því mæla fram með, að það einnig verði samþykkt.

Í þriðja lagi hefur nefndinni verið fengið til yfirvegunar frumvarp um sölu á þjóðeignum, og höfum vjer orðið ásáttir um að breyta því nokkuð, og leyfum oss að láta það, með þeim breytingum, er vjer álitum til bóta, fylgja hjer með.

FRUMVARP

til laga um sölu á þjóðeignum.

1. grein.

Selja má fasteignir landssjóðsins á þann hátt, er segir í lögum þessum.

2. grein.

Þá er einhver óskar, að fá fasteign landssjóðsins keypta, sendir hann sýslumanni og umboðsmanni þeim, er hlut á að máli, beiðni um það brjeflega. Þegar sýslumaður hefur fengið álit umboðsmanns ber hann málið upp fyrir sýslunefndinni á næsta fundi hennar, og gefur hún skýrslu um eignina og hæfilega verðhæð hennar. Því næst heldur sýslumaður opinbert uppboð á eigninni, með þeim undirbúningi og á þeim tíma, að vænta megi, að sem flestir þjóðendur gefi sig fram. Auglýsing sú, er uppboðið er birt með, skal gefin út þrem mánuðum áður en uppboð fer fram, og skal hún á kostnað beiðanda birt í blóðum þeim, er næst eru, og í öllum hreppum sýslunnar, enda skal auglýsingin skýra svo glöggt frá eigninni, sem kostur er á.

3. grein.

Eigi má selja þjóðeign nema því að eins, að ábúðarrjettur leiguliða og forgöngurjettur hans til kaups haldist óskertur, en skyldur skal hann eða umboðsmaður hans að mæta á uppboðsþingi og kveða upp, áður hamarshögg fellur, hvort hann gangi að hæsta boði, er gjört er, eður eigi.

4. grein.

Þá er uppboðinu er lokið, sendir sýslumaður uppboðsgjörðina, álit umboðsmanns og skýrslu sýslunefndar til landshöfðinga. Leggur hann síðan málið um sölu eignarinnar fyrir næsta alþingi, með skýrslum þeim öllum frá umboðsstjórninni, er honum þykir hæfa. Samþykkir þá alþingi söluna með lögum; en hafni þingið sölunni, falla uppboðslaun niður.

5. grein.

Nú er sala á þjóðeign samþykkt með lögum, samkvæmt 4. grein, og veitir þá landshöfðingi kaupanda afsalsbrjef fyrir eigninni, þá er kaupandi hefur greitt þriðjung kaupverðsins í landssjóð, og jafnframt gefið veðskuldabryef fyrir því, sem eptir stendur af kaupverðinu, með fyrsta forgöngurjetti í eigninni fyrir höfuðstóli og vöxtum, eins og lög og venja er til um almannaþje, og skal svo standa þar til alþingi skorar á landshöfðingja, að segja upp veðinu og krefjast þess, er eptir stendur af kaupverðinu, með eins árs gjaldgreiðslu fresti.

Á alþingi 17. júlí 1879.

Páll Pálsson.

Benedikt Sveinsson,
formaður og framsögumaður.

F. S. Stefánsson. Einar Ásmundsson.
Guðmundur Einarsson,
skrifari.

Breytingaruppástungur

frá landshöfðingja

við frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

Við 1. gr. fyrir aptan orðin: «skal af numið» bætist inn í: «frá 1. janúar 1882».

Við 3. gr. Greinin orðist þannig:

Utanríkismönnum og lausakaupmönnum skal að eins heimilt að verzla á löggiltum kaптúnunum, og skulu öll utanríkisskip, sem koma beinlínis frá útlöndum, koma fyrst inn á einhverja af höfnum þeim, sem nefndar eru í 2. gr. laga 15. apríl 1854, eða á Seyðisfjörð, svo að þess verði gætt, sem fyrirskipað er um tollgreiðslur og sóttvarnir.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um breyting á tilskipun 27. janúar 1847 um tekjur presta og kirkna.

1. Við 1. gr. a. í stað orðanna: «fyrir barnsskírn skal greiða presti 5 álnir á landsvísu» komi: «fyrir barnsskírn skal enga borgun greiða presti».
2. — - — b. í stað orðanna: «fyrir íerming barns 15 álnir» komi: «fyrir íerming barns 20 álnir».
3. 2. gr. sje þannig: «legkaup til kirkju skal úr lögum numið».

Snorri Pálsson.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um breyting á lögum um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags. 11. febr. 1876, og tilskipun 26. febr. 1872.

Fyrir aptan: «yfir 12° styrkleika 60 a.» bætist inn í: «Þó skal vínandi sá, sem lyfsalar og læknar hafa til læknislyfja, undanþeginn tolli; en skyldir skulu lyfsalar til að segja til þess upp á æru og samvizku, hversu mikinn vínanda þeir hafa til lyfja, og sæta sektum allt að 2000 kr., ef rangt reynist».

Halldór Kr. Friðriksson. Einar Ásmundsson. Snorri Pálsson. Hjálmur Pjetursson.

Þorlákur Guðmundsson. Guðmundur Ólafsson.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

Við enda 2. gr. bætist: «En eigi mega þeir þó selja vínföng nje áfenga drykki annarsstaðar en á löggiltum kaптúnunum».

Úr 5. gr. falli burt: «gegn 3. gr. allt að 2000 kr. sektum».

Arnþjóður Ólafsson. Tryggvi Gunnarsson. Ísl. Gíslason. Halldór Kr. Friðriksson.
Snorri Pálsson. Þorlákur Guðmundsson.

90.

Frumvarp

til laga um breytingar á tilskipun 27. janúar 1847, um tekjur presta og kirkna.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 18. júlí 1879).

1. grein.

Fyrir barnsskírnn skal greiða prest 5 álnir á landsvísu, fyrir ferming barns 12 álnir, fyrir hjónavígslu 10 álnir, og fyrir að jarðsetja 6 álnir.

Fyrir kirkjuleiðslu kvenna skal enga sjerstaka borgun greiða.

2. grein.

Fyrir sveitarlimi og öreiga skal greiða gjöld til presta og kirkju úr sveitar-sjóði.

91.

Atkvæðaskrá

frá nefndinni

í málinu um frumvörp stjórnarinnar til laga um ráðstafanir gegn pestkynjuðum sjúkdómum, og um bann gegn aðflutningum vegna þess, að pestkynjaður sjúkdómur er uppi, ásamt bráðabirgðalögum 4. apríl 1879 og 21. febr. s. á.

1. 1. grein nefndarinnar (breytingaruppástunga við 2. grein hins fyrnefnda stjórnarfrumvarps).
2. 2. grein nefndarinnar (breytingaruppástunga við 1. grein sama stjórnarfrumvarps).
3. 3. grein nefndarinnar (breytingaruppástunga við 1. grein hins síðarnefnda stjórnarfrumvarps).
4. 4. grein nefndarinnar (breytingaruppástunga við 2. grein sama stjórnarfrumvarps, og 3. grein hins fyrnefnda).
5. 5. grein nefndarinnar, og er hún samhljóða 4. grein fyrnefnda frumvarpsins, og 3. grein síðarnefnda frumvarpsins.
6. Fyrirsögn nefndarfrumvarpsins.
7. 1. grein óbreytt í bráðabirgðalögum 4. apríl 1879 og stjórnarfrumvarpi því, er hljóðar eins og þau.
8. 2. grein sömu laga og lagafrumvarps óbreytt.
9. 3. grein sömu laga og lagafrumvarps óbreytt.
10. 4. grein sömu laga og lagafrumvarps óbreytt.
11. Fyrirsögn sömu laga og lagafrumvarps.
12. 1. grein bráðabirgðalaga 21. febr. þ. á. og stjórnarfrumvarps, er þar með er, eins hljóðandi, óbreytt.

13. 2. grein sömu laga og lagafrumvarps, óbreytt.
14. 3. grein sömu laga og lagafrumvarps, óbreytt.
15. Fyrirsögn sömu laga og lagafrumvarps, óbreytt.

92.

Breytingaruppástunga.

Frá 2. þingmanni Skagfirðinga

við frumvarp nefndarinnar í málinu um frumvörp stjórnarinnar til laga um sóttvarnir.

1. Fyrir: «aðrir næmir sjúkdómar» í 1. grein nefndarinnar komi: «aðrar næmar sóttir».
2. Við 5. grein bætist þessi orð: «og falla samstundis úr gildi bráðabirgðalögin frá 21. febr. og 4. apríl þ. á. um aðflutningsbann vegna þess, að pestkynjaður sjúkdómur er uppi, og um ráðstafanir gegn pestkynjuðum sjúkdómum».

93.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um vitagjald af skipum.

Frá Ásgeiri Einarssyni, 1. þingmanni Húnavetninga.

1. Við 1. grein: Aftan við orðið: «skemmtiskipum» bætist: «og skipum þeim, sem vegna hafiss neyðast til að sigla fram hjá vitanum».
2. Við sömu grein: Í stað orðsins: «Ráðherra» setjast: «Ráðgjafi».

94

Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, 19., 28., og 29. gr.

Efri deild alþingis hefur kosið oss undirskrifaða í nefnd, til að skýra frá álitinu voru um frumvarp til laga um breyting á tilskipun 4. maí 1872, 19., 28. og 29. gr.

Eptir að vjer höfum rætt málefni þetta með oss á fundum, leyfum vjer oss að skýra frá álitinu voru um það á þessa leið.

Vjer getum eigi betur sjeð, en að ástæða sje til að fallast á frumvarp þetta í öllu verulegu. Hvað 1. greinina snertir, þá hefur 19. gr. sveitarstjórnarlaganna, að því leyti hún fyrir skipar að búa til niðurfjöfnunarskrá 3 vikum fyrir fardaga ávallt orðið hreppsnefndunum næsta erfið í framkvæmdinni; má þetta meðal annars ráða af bænarskrám þeim, er komu til þingsins 1875, og þótt landshöfðingjabrjef 24. apríl 1876 (Stj.tíð. B. 42) innihaldi leiðbeiningu um, hvernig sigrast megi á þessum erfiðleikum, þá hafa þeir samt sem áður ekki horfið, og er nefndinni kunnugt um, að það fyrirkomulag, sem í þessu tilliti á sjer stað, hefur leitt til þess, að ákvörðunum laganna hefur verið órjettilega beitt, með því að stundum hefur verið heimitað aukaútsvar af mönnum, sem ekki hafa átt heima í hreppnum það fardagaár, sem útsvarið er gjört fyrir, en sem hafa

átt þar heima næsta fardagaár á undan, og verið þar, þegar niðurjöfnunin fór fram. Nefndin gjörir samt sem áður ekki eins mikið úr þeim erfiðleikum, sem það getur valdið hreppsnefndunum, að þeim stundum er ókunnugt um, hverjir flytja burt úr hreppnum, og hverjir flytja inni hann í fardögum, eins og úr hinu, að nefndunum fyrir og um fardaga er miklu minna kunnugt um efni og ástæður hreppsbúa það ár, heldur en þegar haust er komið, og á þetta að vísu við um alla hreppsbúa, en þó einkum um þá, sem það vor hafa flutt inn í hreppinn. Nefndin fær eigi heldur sjeð, að nein nauðsyn beri til þess að niðurjöfnunin fari fram fyrir byrjun reikningsársins, og jafnvel ekki í byrjun þess. Eptir 19. gr. sveitarstjórnarlaganna er eindagi sveitargjalda eigi fyrri en í árslok, og þessi sami eindagi gæti haldizt þótt niðurjöfnunin eigi væri gjörð fyrri en að haustinu, og fengi þá hreppsnefndin fjeð til umráða jafnsnemma og nú. Á hinn bóginn virðist sjálfsagt, að áætlun um tekjur og gjöld hreppsins sje samin og lögð fram almenningi til sýnis á þann hátt, sem fyrirskipað er í sveitarstjórnarlögunum, og að þar í sje meðal annars tilfærð upphæð sú, sem jafna á niður á hreppsbúa eptir efnum og ástæðum. Þar eð nefndinni virðist frestur sá óþarflega langur, sem í 19. gr. sveitarstjórnarlaganna er veittur til að koma fram með kvartanir yfir niðurjöfnuninni, en það eru 6 vikur alls frá því niðurjöfnunarskráin er lögð fram, virtist ástæða til, að stytta frest þenna, einkum þegar niðurjöfnunin er færð til haustsins, til þess að flyta fyrir úrslitum málanna. Þegar nú niðurjöfnunin væri þannig færð, verður nefndin að álíta hentugast, að hún væri bundin við hinn sama tíma og ákveðinn er í lögum 12. júlí 1878 fyrir hreppaskilaping á haustin, þ. e. 1.—20. okt. Nefndinni virðist rjettara að taka einnig upp í grein frumvarpsins þær ákvarðanir í optnefndri grein sveitarstjórnarlaganna, sem framvegis ættu að vera í gildi, og nema svo greinina að öllu leyti úr lögum.

Um 2. gr. frumvarpsins, sem breytir 28. og 29. gr. sveitarstjórnarlaganna, leyfir nefndin sjer að athuga, að henni er kunnugt um, að sú ákvörðun sveitarstjórnarlaganna ekki hefur þótt hagfelld, sem takmarkar tölu sýslunefndarmanna þannig, að hún ekki ávallt fer eptir hreppatölunni í sýslunni, og að það á stundum hefur þótt verða að бага, að ekki er á sýslunefndarfundi maður úr hverjum hreppi sýslunnar. Það eru einungis 4 sýslur, sem hafa svo marga hreppa, að takmörkunin kemur til greina, en það eru Árnessýsla og Ísafjarðarsýsla, hvor með 14 hreppum, og Skagafjarðarsýsla og Húnavatnssýsla, hvor með 12 hreppum; en það verður eigi sjeð, að nefndirnar í þessum sýslum mundu verða of fjölskipaðar, eða að þessi breyting mundi hafa tilfinnanlegan kostnaðarauka í för með sjer, þótt einn maður úr hverjum hreppi ávallt ætti sæti í sýslunefndinni; um verulegan kostnaðarauka kynni helzt vera að ræða í Ísafjarðarsýslu, þar sem ferðir eru ærið kostnaðarsamar, en í þeirri sýslu er aptur á hinn bóginn hættara við því en viðast annarsstaðar, að tálmanir kunni að banna einhverjum af nefndarmönnum að sækja fundinn, og er það því einnig af þessari ástæðu æskilegt, að tala nefndarmanna sje þar eigi mjög takmörkuð. Í samhljóðun við það, sem athugað var við 1. gr., leggur nefndin til, að í 2. gr. frumvarpsins verði teknar ákvarðanir 28. greinar sveitarstjórnarlaganna í heild sinni, og greinin numin úr gildi. Það er og bein afleiðing af hinni umræddu breyting, að síðasta málsgrein í 29. grein fellur úr gildi.

Nefndinni virtist engin nauðsyn til þess bera, að hafa sjerstaka ákvörðun um, hve nær frumvarp þetta skuli öðlast lagagildi, heldur mætti í því tilliti fara eptir hinum almennu reglum, og er því stungið upp á, að 3. gr. frumvarpsins falli burt.

Samkvæmt þessu eru tillögur nefndarinnar þær, er nú skal greina:

1. Að í staðinn fyrir 1. gr. frumvarpsins komi svo hljóðandi grein:

«Hreppsnefndin í hverjum hreppi, skal á ári hverju gjöra áætlun um allar tekjur og útgjöld hreppsins, og að því leyti fátækraíundin og aðrar tekjur hreppsins ekki hrökkva fyrir útgjöldum, jafna niður því, sem vantar, á alla hreppsþúa eptir efn-um og ástandi. Áætlunina skal semja eptir fyrirmynd, sem sýslunefndin hefur til bóúð, og skal hún liggja á hentugum stað, sem birtur hefur verið fyrirfram á venju-legan hátt, hreppsþúum til sýnis 3 vikur á undan reikningsárinu. Um leið og áætlunin er lögð fram, skal senda sýslunefndinni eptirrit af henni.

Niðurföfnun hreppsgjaldanna eptir efn- og ástandi skal gjörð á tímabilinu frá 1. til 10. októbermánaðar. Niðurföfnunarskráin skal liggja hreppsþúum til sýnis í 4 vikur frá því, er niðurföfnuninni er lokið, á sama stað og áætlunin. Innan þess tíma skal bera brjeflega upp aðfinningar við niðurföfnunina fyrir oddvita hrepps-nefndarinnar, en hann skal kveðja nefndina til fundar hið fyrsta því verður við komið, og leggja umkvartanirnar fyrir hana til úrskurðar. Sjerhverjum er heimilt, sem sveitartillagi er jafnað niður á, að bera sig upp um það, hvernig skatturinn er lagður á aðra, og um það að einhverjum hafi verið sleppt við niðurföfnunina.

Aður en nefndin leggur úrskurð sinn á nokkra umkvörtun, skal gefa bæði kær-anda og þeim, sem kært er yfir, tækifæri til á nefndarfundi, sem hann sje kvaddur til með 4 daga fresti, að segja álit sitt um umkvörtun þá, sem upp hefur verið bor-in, en það má einnig gjöra skriflega. Úrskurði þeim, sem hreppsnefndin leggur á umkvörtun þá, sem upp er borin fyrir henni, má innan þriggja vikna frá því, að hann var birtur hlutaðeiganda, skjóta til sýslunefndarinnar, sem leggur endilegan úrskurð á málið á næsta fundi sínum. Eíndagi á sveitargjöldum er 31. desembermán-aðar, nema hreppsnefndin gefi lengri frest.

Enginn sá, er gjald á að greiða, getur með því að skjóta gjaldsálögunni undir úrskurð sýslunefndarinnar, komizt hjá þeirri skyldu, að greiða það þegar eindagi þess er kominn. Ef sýslunefndin breytir álögunni, skal endurgjalda það, sem gjaldþegn-inn hefur greitt fram yfir það, sem honum bar, með því að borga honum það aptur, eða láta það ganga upp í þann hluta sveitartillags hans, sem greiða á næst þar á eptir».

2. Að í staðinn fyrir fyrri kalla 2. gr. frumvarpsins, komi svo hljóðandi grein (2. gr.): «Í hverri sýslunefnd skal vera einn kjörinn maður úr hverjum hreppi sýslufjelagsins, auk sýslumanns, sem er oddviti nefndarinnar. Þegar skera á úr þeim málum, sem snerta uppfóstur og uppeldi barna, og um er rætt í 2. kafla 14. greinar í tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, skal þar að auki hlutaðeigandi prófastur sitja í nefndinni og hafa atkvæði.

Í Vestmannaeyjasýslu eru sýslumaðurinn, sóknarpresturinn og þrír kjörnir menn í nefndinni».

3. Að í staðinn fyrir síðari kafla 2. gr. frumvarpsins komi svo hljóðandi grein (3. gr.): «Með lögum þessum eru felldar úr gildi 19. og 28. gr., svo og þriðji kafla 29. greinar í lögum um sveitarstjórn á Íslandi, 4. maí 1872».
4. Að 3. grein frumvarpsins falli burt.

Alþingi 18. dag júlímánaðar 1879.

Sighvatur Árnason,
formaður.

Bergur Thorberg,
skrifari og framsögumaður.

Benedikt Kristjánsson.

Nefndarálit

í málinu um byggingu jarða landssjóðsins.

Hin heiðraða deild kaus oss í nefnd, til að segja álit vort um byggingu jarða landssjóðsins, og höfum vjer skoðað skjöl þau, er oss í þessu skyni voru ljeð, og skulum nú skýra frá álitinu voru um þetta mál:

1. Að því er *leigumálann á hverri einstakri jörðu snertir, hvort hann sje hæflegur eða ekki*, þá játum vjer fúslega, að vjer erum jörðum þessum of ókunnugir, til þess að geta haft um það nokkra fasta meiningu, en höldum að best sje, að fylgja í þessu álitinu amtsráðanna, sem byggt er á álitum umboðshaldaranna og sýslunefndanna.

2. *Gjaldeyririnn* álitum vjer að vera ætti sá, að *landsskuldarnar* væru greiddar í peningum, eptir meðalverði allra meðalverða á gjalddaga, en *leigurnar í smjöri*, 2 fj. smjörs eptir hvert kúgildi, eða þá í peningum eptir smjörverðinu í verðlagsskránni, ef leiguliði kýs heldur að gjalda þær svo. Af þessu leiðir, að ákveða verður landsskuldina í hundrunum og álnum; hætta ætti og með öllu, er leiguliðaskipti verða, að láta greiða nokkuð af henni eptir gamalli „evaluation“. Vjer sjáum samt fyllilega, hversu örðugt og því nær ókljúfandi það verður fyrir leiguliðana, að greiða alla landsskuldina auk annara gjalda til almennra þarfa í peningum, af því enginn banki er til í landinu, svo peningaeklan er orðin óbærileg, þar árlega ganga miklir peningar út úr því, og kaupmenn flytja eigi peninga inn. En væri leyft að greiða hana í öðrum aurum, yrði eins óbærilegt fyrir umboðsmennina að greiða landsskuldarnar í peningum til landssjóðsins, og það því fremur, sem þeir yrðu og að gjalda leigurnar í peningum. Vegna þessarar peningaeklu höldum vjer að eigi verði hjá því komizt, meðan enginn banki er í landinu, að færa landsskuldarnar nokkuð niður sumstaðar, þótt það verði til skaða fyrir landssjóð. Undir þessum kringumstæðum sjáum vjer og varla fært, er þó væri æskilegt í sjálfu sjer, að fækka innstæðukúgildum, þar sem þau sýndust of mörg, og hækka aptur landsskuldina að því skapi.

3. Vjer höldum að eigi væri til neins að skylda leiguliðana til þess, að gjöra ár hvert ákveðnar jarðabætur, þar eð örðugt mundi verða að gæta þess, að þeir gerðu það; en hafa ætti nákvæmt gát á því, að þeir niður nýddu eigi ábyli sín, og láta það varða útbyggingu, ef þeir gerðu það; svo ættu og úttektirnar að vera strangar, og ganga ríkt eptir því, að fullt álag væri gjört á jarðarhús og öll mannvirki, er leiguliði tæki við, tún, engjar og innstæðukúgildi. Vjer teljum sjálfsagt, að ef einhver leiguliði gjörði talsverðar jarðabætur, mundi það verða sjeð við hann.

4. Jarðirnar álitum vjer að byggja ætti upp á lífstíð, og að ekkjur leiguliða megi, meðan þær eigi giptast aptur, búa þar við sömu kjör, og menn þeirra höfðu.

5. Að bjóða upp jarðir, er þær losna, til ábúðar, er víst mjög ísjárvert og yrði svo óvinsælt, eins og sagt er í álitum amtsráðanna og hinna annara, er ritað hafa um málið, að vjer álitum það alveg ógjörandi; eins álitum vjer, að ekki eigi að láta leiguliða greiða nokkurt festugjald, því slíkt mundi verða jafn óvinsælt. En þó það ætti að vera hið venjulega að byggja jarðir þessar upp á lífstíð, væri það þó sjálfsagt, að umboðsmanni á stundum, svo sem er jörð losnaði seint á fardagaárinu, yrði að vera heimilt, að byggja hana að eins fyrir 1 ár.

6. Álitum vjer, að eigi ætti að svo stöddu að selja nokkra af jörðum landssjóð-

sins, nema þar sem einhverjar sjerlegar kringumstæður skyldi mæla með því, en slíkt ætti þá eigi að ske, nema með samþykki alþingis í hvert skipti.

7. Álitum vjer, að jafnóðum og umboðin losna, ætti að fela sýslumanni á hendur, að kalla inn jarðarskuldirnar, er hann árlega gjörir reikning fyrir, og stendur landssjóði skil á. Hann hafi og alla þá umsjón jarðanna, er umboðsmenn hafa haft; en að byggja jarðirnar, ætti sýslumaður að gjöra með samþykki sýslunefndarinnar, en eigi ætti að mega setja niður afgjöldin af nokkurri jörðu, nema með samþykki landshöfðingja.

Fyrir þenna starfa sinn (eður í umboðslaun), virðist nægilegt, að hann hafi 2 hundruðustu hluta afgjaldanna.

Alþingi 17. júlí 1879.

Jón Pjetursson,
formaður.

Eiríkur Kúld,
skrifari og framsögumaður.

Stefán Eiríksson.

96.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um að leggja niður landlæknisembættið á Íslandi, um stofnun heilbrigðisráðs og um breyting á launum kennara við læknaskólann.

Frumvarp það um læknisráð og um að leggja niður landlæknisembættið, sem oss var fengið til meðferðar, hefur oss komið ásamt um að breyta, eins og síðar segir, sjer í lagi í þá stefnu, að laun forstöðumanns hins fyrirhugaða heilbrigðisráðs eru færð úr 3500 kr. upp í 4000 kr. Þessi maður, sem virðist standa jafnfætis forstöðumanni prestaskólans og skólastjóra, fengi allt fyrir það lægri laun en þessir embættismenn og virðist varla mega setja þau lægri. Þær 800 kr., sem landssjóður myndi spara, leyfum vjer oss að leggja til, að gangi til hins fasta kennara við læknaskólann, sem eptirleiðis fengi meira starf, og nú þegar mun frá næsta hausti verða að gegna yfirsetukvennakennslu.

Svo er sem sje mál með vexti, að meðan nefndin hafði frumvarpið til meðferðar, fjeck hún vitneskju um, að landlæknirinn væri þegar búinn að afsala sjer þeirri kennslu yfirsetukvenna, sem 5. gr. laga 17. des. 1875, leggur honum á herðar.

Nefndin áleit sjer því skylt, að gjöra bráðan bug að því, að víkja frumvarpinu svo við, að sjeð yrði fyrir þessari áriðandi kennslu, og kom öllum nefndarmönnum, með ráði kunnugra manna, saman um, að leggja það til, að hún yrði falin hinum fasta kennara við læknaskólann, en ekki virðist verða hjá því komizt, að bættur væri hagar hans, þegar þessum störfum væri á hann bætt, og stingur því nefndin upp á því, að tekin sje inn í fjárlögin 600 kr. launaviðbót fyrir hann á ári hverju um fjárhagstímabilið, meðan það bíður, að frumvarpið, eptir 5. gr., geti náð lagagildi.

Samkvæmt þessu leggur nefndin fyrir þá heiðruðu þingdeild það frumvarp, sem hjer fylgir á eptir :

FRUMVARP

til laga um breyting á 1. og 2. grein laga um stofnun læknaskóla í Reykjavík,
11. febr. 1876.

1. grein.

Í Reykjavík skal stofna heilbrigðisráð, er skipað sje forstöðumanni læknaskólans, hinum fasta kennara við skólann og lækninum í 1. læknishjæraði.

2. grein.

Störf þau, sem eftir eldri lögum heyra undir verksvið landlæknisins, skulu falin heilbrigðisráðinu á hendur, og skiptir formaður ráðsins verkum milli allra þriggja.

3. grein.

Forstöðumaður læknaskólans, sem jafnframt er formaður ráðsins, skal hafa 4000 kr. í laun á ári hverju.

4. grein.

Hinn fasti kennari við læknaskólann, sem einnig hefur kennslu yfirsetukvenna á hendi, skal fyrir það og starfa sinn við ráðið hafa 600 kr. þóknun á ári hverju. Hjæraðslæknirinn í fyrsta umdæmi skal fyrir hlutdeild sína í ráðinu hafa 200 kr. þóknun á ári.

5. grein.

Þegar landlæknisembættið losnar, skal það upp hafið, og öðlast lög þessi þá gildi, og eru 1. og 2. grein laga um læknaskóla 11. febr. 1876 jafnframt úr lögum numdar.

Grímur Thomsen,
formaður og framsögumaður.

Stefán Stephensen,
skrifari.

Þórður Þórðarson.

97.

Fumvarp

til laga um stofnun lagaskóla í Reykjavík.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 18. júlí 1879).

1. grein.

Í Reykjavík skal stofnaður kennsluskóli handa lögfræðingum.

2. grein.

Við skóla þennan skulu skipaðir 2 fastir kennendur, og skal annar þeirra jafnframt vera forstöðumaður skólans og hafa í laun 4000 krónur, en laun hins kennarans skulu vera 2400 krónur.

3. grein.

Stjórnarherra fyrir Ísland semur reglugjörð fyrir skólann.

4. grein.

Þeir, sem leysa af hendi burtfararpróf á skólanum, öðlast aðgang til embætta á Íslandi jafnt lögfræðingum frá Kaupmannahafnar háskóla. Aðgangur sá til embætta á Íslandi, sem hinir svo nefndu dönsku lögfræðingar hingað til hafa haft, skal úr lögum numinn fyrir þá, sem byrja nám í danskri lögfræði eftir að skólinn hefur tekið til starfa.

98.

Nefndarálit.

Hin heiðraða efri deild hefur kosið oss í nefnd til að segja álit vort um frum-

varp til laga um löggilding Hornafjarðaróss; til nefndarinnar hefur einnig verið vísað frumvarpi um að fá Kópaskersvog löggildan, og enn frumvarpi um löggilding kaupsins við Kolbeinsárós í Skagafirði. Nefndin hefur á fundum sínum yfirfarið frumvörp þessi með skýringum, sem þeim hafa fylgt, og verður álit hennar á málum þessum þannig:

1. Hvað Hornafjarðarós áhrærir, þá er nefndin einhuga á því máli, að nefndur ós verði löggildur verzlunarstaður, með því lýsing á ósnum eftir skipstjórana P. Petersen og Wie sýnir, að dýpi er þar nóg (4 til 6 faðmar) fyrir haffær skip og skipalega ágæt; einnig er vatnsdýpi þetta, að sögn skipstjóra Wie, 80 faðmar á breidd; líka má bæta því við, að eftir sögn þess nefndarmanns, sem þar er kunnugur, eru engir kastvindar á Hornafjarðarós, og þegar siglingar væru komnar þar á, mundi ekki óhugsandi, að þar gætu komið gufuskip, t. a. m. strandsiglingaskipið, og væri það ómetanlegt hagræði fyrir Skaptfellinga, og þar sem nú enginn verzlunarstaður er á allri hinni löngu suðurströnd Íslands frá Papós til Eyrarbakka, þá er yfirgnæfandi ástæða fyrir því, að nefnt kaupsins verði löggilt, með því allir aðflutningar í Skaptafellssýslu eru mjög erfiðir og kostnaðarsamir, og verða því allir Skaptfellingar að hafa mikinn hrossafjölda, sjer til stórhnekkis í landbúnaði, því hagaloend eru þar víða lítil.
2. Hvað nú viðvikur löggilding Kópaskersvogs, þá hefur áður við umræður þess máls á þingi komið fram, að þar mundi vera grunnt fyrir haffær skip, en samt sem áður er megn áhugi Norður-Þingeyinga að fá þar upp kaupsins, þar sem bænir í þá átt hafa komið til þings 1875—77, og nú 1879; því virðist meiri hluta nefndarinnar að löggilda ætti kaupsins þetta, með því í Þingeyjarsýslu, sem er erfið yfirferðar, er hestafæð, og því eiga innbúar tjeðrar sýslu erfitt með alla aðflutninga.
3. Kolbeinsárós virðist í fyrsta áliti ekki vera nauðsyn á að löggilda sem kaupsins, þegar eingöngu er litið á það, að 3 kaupsins eru í Skagafjarðarsýslu, en 2 af kaupsinum þessum, Grafarós og Hofsó, eru svo hættuleg fyrir skip, að þau slitna þar jafnaðarlega upp og reka upp í strand, og sama hefur átt sjer stað 2 næstlíðin haust á Sauðárkrók. Í fornöld var skipalega á Kolkuós álitin fremur góð, og uppsigling á hann því tíðkuð þá fremur en annarsstaðar í Skagafirði. Meiri hluti nefndarinnar álitur því, að deildin ætti einnig að fallast á kaupsins á Kolbeinsárós.

Meiri hluti nefndarinnar vill að lyktum taka það fram, að á jafn strjálbyggðu landi og Ísland er, er yfirgnæfandi ástæða til að fjölga kaupsinum, þar sem innbúar hjeradanna óska þess, því vinnutap við langar verzlunarferðir er ómetanlegt tjón fyrir búendur, auk kostnaðar til hestahalds í slíkar ferðir, sem sjerstaklega á sjer stað í Þingeyjar- og Skaptafellssýslum.

Nefndin öll vill því ráða hinni heiðruðu deild til að samþykkja:

Frumvarp til laga um löggilding Hornafjarðaróss í Skaptafellssýslu, og meiri hluti nefndarinnar að deildin einnig samþykki:

Frumvarp til laga um löggilding Kópaskersvogs í Þingeyjarsýslu, og

Frumvarp til laga um löggilding Kolbeinsáróss.

Alþingi, 17. júlí 1879.

Stefán Eiríksson, Sighvatur Árnason.
form. og framsögum.

Með skírskotun til míns ágreiningsatkvæðis.

Eiríkur Kúld,
skrifari.

Minni hluti nefndarinnar (Eiríkur Kúld).

Jeg er alveg samdóma meðnefndarmönnum mínum í því, að mjög æskilegt sje að kaптúnun sje fjölgað á landssuðurströnd Íslands — þar sem eins og nú er, má telja því nær kaптúnalaust; því þó nokkur verzlun sje á Papós, þá má álíta víst, að hún alls eigi bætir til hlítar úr þörf manna, hvað þetta snertir, auk þess sem höfn sú eigi verður talin góð höfn eða áreiðanleg; og að svo miklu leyti, sem byggt verður á þeim skýrslum, er komið hafa nefndinni til handa og lýsingu þeirra skipstjóra Petersens og Wie, virðist mjer enginn vafi á því, að höfnin á Hornafjarðarós sjelant um aðgengilegri og áreiðanlegri skipalega en á Papós. Jeg verð því að ráða hinni heiðruðu deild til, að styðja að því, að hin umbeðna löggilding á verzlunarstað við Hornafjarðarós nái að fá framgang.

Aptur get jeg ekki sjeð nokkra ástæðu til, að löggilda Kópaskersvog eða Kolkuós, því á norðurlandi, einkum í þeim hjeruðum, sem hjer ræðir um, eru verzlunarstaðir engan veginn strjálir, og virðist því minni ástæða til, að fjölga þeim nú, sem gjöra má, ef til vill, ráð fyrir, að frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi, sem nú liggur fyrir þinginu, nái lagagildi, því þá er fyllilega bætt úr þeirri nauðsyn, sem beiðendurnir bera fyrir bæn sinni. Eptir sögnum nákunnugra þingmanna að norðan, hlýt jeg að draga í mikinn efa, hvort nokkur útsjón sje til að skip yfir höfuð hættulítið komist inn á Kópaskersvog og haldist þar við, nema í bezta og blíðasta veðri, og skal jeg í því tilliti leyfa mjer að benda til Alþingistíð. 1875 og 1877, þar sem tekið er fram af kunnugustu mönnum, hve óaðgengileg og ískyggileg höfn þessi er, ef eigi í öllu, þá í flestu tilliti. Þess skal og getið, að mál þetta var bæði 1875 og 1877 fellt í neðri deildinni, óefað af því, að þar sátu þeir þingmenn, er gátu af kunnugleika sínum gefið þeirri deild þær áreiðanlegustu skýrslur, bæði um það, að þörfin hafi verið minni en af var látið, og ókostir hafnarinnar svo miklir, að bænin varð eigi til greina tekin, og get jeg eigi búizt við öðru en sömu úrslitum hjá þeirri deild, komist mál þetta annars svo langt.

Hvað snertir löggilding Kolbeinsáróss virðist mjer engu meiri ástæða vera til að leggja til með slíkri bæn. Eins og kunnugt er, þá eru 3 löggilt kaптún nú sem stendur í Skagafirði þ. e. Hofsó, Grafarós og Sauðárkrökur, og ræður að líkindum, eptir því sem annarsstaðar hjer á landi hagar til, að óþarft sje að bæta hinum fjórða við í sama hjeraðið. Að vísu er það kunnugt, að hafnir þær, sem hjer voru nefndar, hafa reynzt fremur slæmar einkum að haustinu, og væri því, ef til vill, sú eina ástæða til að löggilda Kolkuós, ef víska væri fengin fyrir því, að skipalegan þar væri nægilega trygg; en langt er frá því, að svo sje. Höfn þessi liggur fyrir klettabryddri strönd og alveg opnum sjó, nema að því leyti, sem lítill hólmi getur hlúað úr, svo þar er brimasamt mjög og enda sem grunnganga; landtaka því hin versta, ef útaf ber, að eins austan við höfnina er sandblettur lítill, og hvergi annarsstaðar. Ef nú skip skyldi slíta þar upp í álandsvindi, sem ei er ólíklegt, að sögn kunnugra manna, þá er höfnin svo lítill, að ei verður seglum við komið í tíma, og taka þá hleinar einar við, nema svo heppilega tiltakist að beri beint að sandbletti þeim, er áður var nefndur, eins og haustið 1869, þá er skip af Grafarós leitaði á Kolkuós; skip þetta skolaðist í briminu á sandblett þennan svo hátt, að skipverjar komust þegar þurum fótum á land; og er það vottur þess, að næsta mun þar stórvaxið brimrót að óttast. Þess skal og getið að hólmi sá, er myndar þessa svo kölluðu skipalegu, er varphólmi, er

liggur undir Hóla og Viðvíkurprestakall, og gefur af sjer 30—40 pund dúns á ári. Ef nú hjer yrði löggilt höfn, er þessum blunnindum hætta búin, og yrði þá samkvæmt stjórnarskrá Íslands 50. gr. að gefa prestinum í Viðvík næga tryggingu fyrir fullum skaðabótum árlega, og nemur það ei alllitlu fje. Af því, sem jeg nú hef tekið fram, leyfi jeg mjer að ráða hinni heiðruðu deild til að samþykkja: 1. að löggilt sje kaupsún á Hornafjarðarós, 2. að ráða frá löggildingu bæði á Kópaskersvogi og eins á Kolbeinsár eða Kolkuós.

Alþingi 17. júlí 1879.

E. Kúld,
framsögumaður.

99.

Breytingaratkvæði

við breytingartillögu við lagafrumvarp um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal, svo sem það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deildinni.

Að í 3. gr. frumvarpsins, í staðinn fyrir: «hæfileg laun — amtsráðsins» komi: «800 kr. laun».

Að í 5. gr. orðin: «nema laun — 3. gr.» falli burtu.

F. S. Stefánsson. Páll Pálsson, 1. þingmaður Skaptfellinga. Benedikt Sveinsson.
Guðmundur Ólafsson. Þorlákur Guðmundsson. Stefán Stephensen.

100.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um vitagjald af skipum.

(Frá Benedikt Kristjánssyni, Sighvati Árnasyni og Stefáni Eiríkssyni).

1. Við 1. gr. Orðin: «15 aura — rúmmáli skipsins» falli burt, en í þeirra stað komi: «20 aura, ef það leitar hafnar í Faxaflóa milli Reykjaness og Öndverðarness; en 15 aura, ef það leggur til hafnar, annarsstaðar á Íslandi».
2. Aptan við 2. gr. komi: «Skyldur er skipstjóri til að sýna lögreglustjóra, eða umboðsmanni hans, dagbók skipsins».
3. Við 4. gr. Í staðinn fyrir: «1881» komi: «1880».

101.

Breytingartillaga

um frumvarp til laga um breyting á tilsk. 27. janúar 1847 um tekjur presta og kirkna, eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis.

2. grein falli burt.

Guðmundur Ólafsson. Páll Pálsson. Þorlákur Guðmundsson. Benedikt Sveinsson.
F. S. Stefánsson. Þórður Þórðarson.

Uppástunga.

Samkvæmt nefndaráliiti voru, dagsettu 17. þ. m., um bygging jarða landssjóðsins, leyfum vjer oss að koma með þá uppástungu: «að þingið skori á stjórnina, að hún við bygging tjeðra jarða vilji hafa tillit til þess, er þar er sagt».

Reykjavík 17. júlí 1879.

Jón Pjetursson,
formaður.

Eiríkur Kúld,
skrifari og framsögumaður.

Stefán Eiríksson.

Breytingaruppástungur

frá 2. þingmanni Skagfirðinga við frumvarp til laga um vitagjald af skipum.

A. Frumvarpið verði að eins 1. grein, þannig orðuð:

«Gjald það, sem ákveðið er í lögum um vitagjald frá 12. apríl f.á., færirst frá 1. janúar 1881 niður í 30 a. fyrir hvert það skip, sem hafnar sig milli Reykjaness og Snæfellsjökuls, en 15 a. fyrir hvert það skip, sem hafnar sig milli Snæfellsjökuls og Horns á Hornströndum.

Undantekin gjaldi þessu eru öll þau skip, sem koma norðan um land og hafna sig milli Horns og Snæfellsness, og fara sömu leiðina aptur».

B. 2., 3., 4. og 5. grein falli burt.

Frumvarp

til laga um smáskamtalækningar.

(Samþykkt við 2. umræðu af neðri deild alþingis 19. júlí 1879).

1. grein.

Fyrst um sinn, og þangað til skipuleg kennsla í smáskamtafræði (hömöopathi) kemst á, skulu smáskamtalækningar leyfðar með þeim hætti, sem segir í lögum þessum.

2. grein.

Hver sá maður, sem gjörast vill smáskamtalæknir, skal leita leyfis hjá sýslunefndinni. Þegar hún hefur ráðfært sig við heilbrigðisnefndir þær eður hreppsnefndir, sem hlut eiga að máli og þær mæla með, má hún veita beiðandanum leyfi, enda sje hann að almannadómi valinkunnur maður fulltíða, og hafi nægilegt vottorð um, að hann skilji dönsku. Þó þarf enginn að fá sjer leyfi til þess, að við hafa smáskamtalækningar á heimili sínu.

3. grein.

Heimilt er þeim, sem fengið hafa lækningaleyfi eptir 2. grein, að útvega sjer smáskamtameðul, þótt annarsstaðar sje, en í lyfjabúðum í landinu.

4. grein.

Nú er leyfi veitt samkvæmt 2. grein, og leysir þá beiðandi leyfisbrjef hjá

sýslumanni, þá er hann hefur unnið lagaeið að því, að breyta jafnan eptir beztu samvizku í lækningum sínum, og greiði hann 10 krónur í sýslusjóð fyrir leyfis-brjefið.

5. grein.

Hver sá, er fer með smáskamtalækningar, og hefur eigi til þess leyfi það, er getur um í 2. grein, verður um það sekur 20—100 krónur, er renni í sjóð sýslu þeirrar, sem brotið er framið í, enda varði það eigi þyngri hegning eptir öðrum lögum.

105.

Frumvarp

til laga um sölu á Grímsstunguheiði og Auðkúluheiði.

Frá 1. þingmanni Húnavatnssýslu.

1. grein.

Ráðherra Íslands veitist heimild til að leyfa, að þessar kirknaeignir verði seldar:

- a. Að Grímsstunguheiði, sem er eign Grímsstungukirkju innan Húnavatnssýslu, verði seld Áshreppi og Sveinsstaðahreppi í sömu sýslu fyrir kaupverð, er eigi sje minna en 2000 kr.
- b. Að Auðkúluheiði, sem er eign Auðkúlukirkju innan Húnavatnssýslu, verði seld Svínavatnshreppi og Torfalækjarhreppi í sömu sýslu fyrir kaupverð, er eigi sje minna en 3000 kr.

2. grein.

Um skil fyrir kaupverði ofannefndra eigna, borgunarfrest, greiðslu vaxta og afborgana m. m., setur ráðherra Íslands þær ákvarðanir, er með þarf. Koma skal fjenu á vöxtu, þannig að það verði sjóðir, sem eru eign kirkna þeirra, er í hlut eiga, og fer um vöxtuna af sjóðum þessum á sama hátt og um aðrar tekjur af eignum kirknanna.

106.

Viðaukauppástungur

við frumvarp til laga um viðauka við sóttvarnarlög 17. desbr. 1875.

Frá Sighvati Árnasyni, Stefáni Eiríkssyni og Benedikt Kristjánssyni.

1. Á undan síðustu grein frumvarpsins komi þessar 2 greinir, sem 3. grein þess og 4. grein:

3. grein.

«Ef nauðsyn þykir til bera, veitist ráðgjafa Íslands og landshöfðingja vald til þess, annaðhvort að gefa út bann gegn því, að flutt sje til landsins frá útlöndum nokkuð það, sem uggvænt þykir að pestnæmt sje, svo sem varning, fatnað og farangur ferðamanna, dýr og fleira, eða að láta aðflutning slíkra hluta vera þeim skilyrðum bundinn, að þeim varúðarreglum sje fylgt, sem tjeð stjórnarvöld nákvæmar kveða á um, svo og vald til þess, að gjöra sjerstakar fyrirskipanir til þess, að hafa megi nauðsynlegt eptirlit með því, að eigi sje brotið á móti banni því og

öðrum ákvörðunum, sem gjörðar eru eftir lögum þessum og lögum 17. desember 1875».

4. grein.

«Brot gegn lögum þessum varða hegningu þeirri, sem ákveðin er í lögum 17. des. 1875, 7. gr., ef eigi liggur þyngri hegning við eftir 293. gr. hegningarlaganna.

Varningur og hvað helst annað, er menn reyna til að flytja til landsins, eða fá flutt gegn flutningsbanni, skal upptækt vera, og á landssjóður andvirði þess, ef eigi ber að eyða því, sökum sóttnæmis».

2. Aptan við síðustu grein (5. gr.) komi: «deildinni B, og falla þá úr gildi bráðabirgðarlög 21. febrúar 1879 og 4. apríl s. á.».

107.

Frumvarp

til laga um breyting á lögum um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags.

11. febr. 1876, og tilsk. 26. febr. 1872.

(Samþykkt við 3. umræðu af neðri deild alþingis 19. júlí 1879).

1. grein.

Hjer eftir skal greiða aðflutningsgjald af alls konar öli, sem til Íslands er flutt, 5 aura fyrir hvern pott.

Af brennivíni eða vínanda skal greiða af hverjum potti:

með 8° styrkleika eða minna . . 30 aura.

yfir 8° og allt að 12° styrkleika . 45 —

yfir 12° styrkleika 60 —

Af rauðavíni og messuvíni skal greiða 15 aura af hverjum potti, í hverju ílátí, sem það er flutt.

Af öllum öðrum vínföngum skal greiða 45 aura af hverjum potti, ef þau eru flutt í ílátum, stærri en svo, að þau rúmi 2 merkur, en sjeu þau flutt í minni ílátum, skal greiða sama gjald af hverjum 3 pelum sem af potti í stærri ílátum.

Gjald þetta rennur í landssjóð.

2. grein.

Gjalðið greiðist annaðhvort í peningum út í hönd, eður með víxlbrjefi («Vexel»), er borgist við framvísun («Sigt»), eður 3 mánuðum eftir dagsetning, og hljóði upp á verzlunarhús, er reikningshaldari tekur gilt.

3. grein.

Hjer með er úr lögum numin 1. gr. laga um breyting á tilskipun um gjald af brennivíni og öðrum áfengum drykkjum 26. febr. 1872, sem dagsett eru 11. febr. 1876.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. d. janúarmán. 1880.

Frumvarp

til

laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877.

Tekjur.	Fjárveiting.		Reikningur.	
	Kr.	Aur.	Kr.	Aur.
1. Tekjur af ljenssýslum	10640	"	8300	"
2. Lögþingisskrifaralaun	128	"	104	52
3. Tekjur af umboðssýslugjöldum	3020	6	3821	98
4. Konungstfund	13944	"	12265	57
5. Lögmannstollur o. fl.	1908	"	1557	70
6. Nafnbótaskattur	400	"	46	"
7. Erfðafjárskattur	4486	"	3316	55
8. Gjöld af fasteignarsölum	1054	"	1099	67
9. Gjöld fyrir leyfisbrjef og veitingarbrjef	1600	"	2855	46
10. Gjöld af verzlun á Íslandi	57696	"	81136	58
11. Tekjur af pósthæðunum	15000	"	22813	96
12. a. Aðflutningsgjald af áfengum drykkjum	160000	"	193763	06
að frá dregnum 2% í innheimtulaun.				
b. Aðflutningsgjald af tóbaki samkvæmt lögum 11. febr. 1876, að frá dregnum 2% í innheimtulaun.	"	"		
13. Óvissar tekjur	2000	"	12859	69
14. Tekjur af fasteignum landssjóðsins	54452	"	42933	43
15. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn	22184	40	35143	29
16. Tekjur af læknaþjóðnum:				
Fjárveiting 4280 kr. reikn. 18559 kr. 66 a.				
17. Tekjur af styrktarsjóðnum 3264 — — 3097 — 74 —				
18. Endurgjald lána og skyndilána.	3057	"	3073	82
19. Árgjald úr rikissjóðnum	196024	"	185534	"
Samtals	547593	46	610625	28

Útgjöld.	Kr.		Aur.	
	Kr.	Aur.	Kr.	Aur.
1. Til hinnar æðstu innlendu stjórnar og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi	26800	"	26800	"
2. Til kostnaðar við alþingi	32000	"	33642	42
3. Til umboðsstjórnar, gjaldheimtu- og reikningsmála, svo og til dómgæzlunnar og lögreglustjórnar:				
A. Umboðstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál	47080	66	47354	92
B. Dómgæzla og lögreglustjórn	41092	66	42631	92
C. Ýmisleg útgjöld	56720	42	40823	80
4. Útgjöld við læknaþjóðina	38010	64	60887	88
5. Útgjöld við pósthæðunina	26800	"	28025	97
6. Til kirkju- og kennslumálefna:				
A. Í þarfir andlegu stjettarinnar	26764	"	27194	10
B. Kennslumálefni	93027	33	91257	96
C. Ýmisleg útgjöld	2600	"	2400	"
7. Til eptirlauna og styrktarfjár	41000	"	41685	81
8. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja	10000	"	10058	96
9. Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma	10000	"	9930	71
10. Afgangur	95697	75	147930	83
Samtals	547593	46	610625	28

Í landssjóði 1. janúar 1876	152324 kr. 62 a.	Kr. A.
Afgangur fyrir fjárhagstímabilið	147930 — 83 - 300255 kr. 45 a.	
Af því varið til þess að auka innstæðu viðlagasjóðsins	224858 — 37 -	
	Í sjóði 31. des. 1877	75397 8
Í jarðabókarsjóðnum var 31. desember 1877	166872 kr. 72 a.	
Þegar hjer frá er dregin skuld landssjóðsins við ríkissjóðinn		
danska	89038 kr. 4 a.	
og skulda-versúrur	2437 — 60 -	
	91475 — 64 -	
	kemur út	75397 8
Innstæður viðlagasjóðsins voru 1. janúar 1876	162668 kr. 18 a.	
á fjárhagstímabilinu hafa þær aukizt um	248965 — 96 -	
	alls 411634 — 14 -	
auk innstæðu lækna-sjóðsins, sem var 31. des. 1877	166509 — 65 -	
	samtals 578143 — 79 -	

Athugasemdir

við

lagafrumvarp þetta.

Með því reikningsyfirlit það, sem samkvæmt ályktun alþingis skal fylgja álitum yfirskoðunarmannanna um landsreikninginn, eigi var til, þá er reikningur þessi var saminn, eru í athugasemdir þær, sem koma hjer á eftir, teknar upp allar þær skýringar, sem ætla má, að alþingi þurfi á að halda við yfirvegun reikningsins. Í athugasemdunum er því í stuttu máli gjörð grein fyrir tekjum og útgjöldum, sem hafa til fallið á hverri tekju- og útgjaldagrein á fjárhagstímabilinu, að því við bættu, hvort og hvernig tekjur og útgjöld hafa jafnast á hvoru reikningsári, og hvað af þeim var óborgað við lok fjárhagstímabilsins; svo er og skýrt frá breytingum þeim á ársreikningunum, sem gjörðar hafa verið samkvæmt athugasgreinum yfirskoðunarmanna og tillögum þeirra og frá upphæðum þeim, sem stjórnarráðið samkvæmt tillögum þeirra hefur fundið ástæðu til að taka upp í frumvarpið til fjárlagalaaga fyrir það fjárhagstímabil, sem ræðir um. Aftur á móti hefur stjórnarráðið að því leyti, er snertir þær tillögur yfirskoðunarmanna, sem eigi hefur orðið fallizt á, þótt geta leitt það hjá sjer, að geta um þær — að fáeinum undanteknum, — og skal um þær skírskotað til svara landshöfðingja upp á þær athugasgreinir, sem þar að lúta, við hvern ársreikninginn um sig.

Tekjur.

1. Tekjur af ljenssýslum hafa samkvæmt fjárlögunum 2. gr. 1. hlaupið		
á árinu 1876	5320 kr. » a.	Kr. A.
- — 1877	5320 — » -	10640 »
Af þessu er í reikningnum fyrir 1876 talið sem borgað	3984 — 60 -	
og sem óborgað	1335 — 40 -	
	Flyt 5320 — » -	10640 »

fluttar 5320 kr. » - 10640 »

sem borgað er á árinu 1877 og talið með tekjum í reikningnum fyrir 1877 meðal tekjueptirstöðva (fylgiskjal 14).

Af því, sem borga átti á árinu 1877, er goldið . . . 2980 — » - 8300 »

Eptirstöðvar fyrir 1877 2340 »

2. *Löggjafisskrifaraunn*, sbr. fjárlögin 2. gr. 2, hafa hlaupið:

fyrir árið 1876 64 kr. 6 a.

— — 1877 64 kr. 6 - 128 12

Af þessu er í reikningnum fyrir 1876 talið sem borgað 40 kr. 46 a.

og sem óborgað 23 — 60 -

og er þessi upphæð komin inn á reikningsárinu 1877

(fylgiskjal 14). Af því sem borga átti 1877, er talið með

tekjum sem borgað 40 — 46 - 104 52

Eptirstöðvar fyrir 1877 23 60

Þeir 95 aurar, sem getið er í athugasgrein yfirskoðunarmanna-
anna við reikninginn fyrir 1876, 2., sbr. svar landshöfð-
ingja, tillögu yfirskoðunarmanna, 2., athugasgrein þeirra við
reikninginn fyrir 1877, 2., snerta eigi fjárhagstímabilið.

3. *Tekjur af umbodssýslugjöldum*, sbr. fjárlögin, 2. gr. 3.

Þessar tekjur eru í reikningnum fyrir 1876 talðar . . 1957 kr. 36 a.

Hjer við bætist eptir athugasgrein yfirskoðunarmanna, 3.,

sbr. svar landshöfðingja og tillögu, 3. (þar sem það er
prentvilla, að talið er 12 kr. 29 a. í staðinn fyrir 12 kr. 27 a.) 12 — 27 -

Fyrir árið 1877 hafa tekjur þessar hlaupið samkvæmt

reikningnum 1852 — 35 - 3821 98

Þær 12 kr. 27 aur., sem getið var, eru borgaðar á árinu
1877.

4. *Konungstíund*, sbr. fjárlögin, 2. gr., 4.

Í reikningnum fyrir 1876 er talið sem borgað 6245 kr. 36 a.

og sem óborgað 2545 kr. 21. e.

Hjer við bætist eptir athugasgrein yfir-

skaðunarmanna, 4., sbr. svar landshöfð-

ingja og tillögu yfirskoðunarmanna, 4. 47 — 79 a.

2593 kr. » a.

af þessu er borgað á árinu 1877, sbr.

fylgiskjal 14. 2592 — 40 - 2592 — 40 -

Eptirstöðvar » kr. 60 a.

Af því, sem borga átti 1877, er goldið 3427 — 81 - 12265 57

Konungstíundin hefur á árinu 1876 hlaupið alls . . . 8838 — 36 -

og á árinu 1877, alls 8728 — 99 - 17567 35

Eptirstöðvar 1876 60 a. 1877 5301 kr. 18 a. samtals 5301 78

5. <i>Lögmannstollur o. fl.</i> , sbr. fjárlögin, 2. gr., 5.			Kr. A.
Þessar tekjur hafa á árinu 1876 hlaupið	965 kr. 10 a.		
og eptir athugagrein yfirskoðunarmanna,			
5., sbr. svar landshöfðingja	" — 80 -	965 kr. 90 a.	
á árinu 1877	963 — 46 -	1929 36	
Af þessu er í reikningnum fyrir 1876 talið sem borgað	628 kr. 72 a.		
og sem óborgað	336 — 38 -		
sem borgað er á árinu 1877, sbr. fylgiskjal 14.			
Í reikningnum fyrir 1877 er talið sem borgað	591 — 80 -		
Samkvæmt svari landshöfðingja upp á 5. athugagrein er			
talið hjer með tekjum gegn því, að hin sama upphæð er			
talin með útgjöldum meðal «óvissra tekja» á árinu 1876	" — 80 -	1557 70	
	Eptirstöðvar	371 66	
Samkvæmt athugagr. yfirskoðunarmanna við reikninginn			
fyrir 1876, 6., sbr. svar landshöfðingja og tillögu, 6., er			
eigi talinn í þessum reikningi alþingistollur, sem á var			
ætlad í fjárlögunum, 2. gr., 6., sbr. 18. gr., 7., og leiðir			
af þessu, að afganginn, sem í 17. gr. fjárlaganna var ætl-			
aður að yrði 127,697 kr. 75 aurar, hefur í reikningnum			
orðið að telja 95,697 kr. 75 aurar.			
6. <i>Nafnbótaskattur</i> , sbr. fjárlögin, 2. gr. 7.			
Nafnbótaskatturinn hefur á árinu 1876 hlaupið alls . . .	46 kr. " -		
og á árinu 1877	46 — " -	92 "	
Af þessu er skatturinn fyrir 1876 borgaður inn á árinu 1877 og talinn			
með tekjum í reikningnum fyrir tjeð ár	46 "		
	Eptirstöðvar	46 "	
7. <i>Erfðafjárskattur</i> , sbr. fjárlögin, 2. gr., 8.			
Þessar tekjur hafa samkvæmt reikningnum fyrir 1876			
hlaupið alls	2580 kr. 88 a.		
og samkvæmt reikningnum fyrir 1877, alls 2875 kr. 12 a.			
hjer frá dregst samkvæmt athugagr. yfir-			
skoðunarmanna við tjeðan reikning, 7., sbr.			
svar landshöfðingja	4 — 67 -	2870 — 45 -	5451 33
Af þessu er í reikningnum fyrir 1876 talið sem borgað	1139 kr. 18 a.		
og sem óborgað	1441 kr. 70 a.		
af því er borgað 1877 (sbr. fylgiskjal 4.)	530 — 30 -	530 — 30 -	
Eptir	911 kr. 40 a.		
Í reikningnum fyrir 1877 er í þessari tekju-			
grein talið sem borgað	1651 — 74 -		
og verður þar frá dregið fyrnefndar	4 — 67 -	1647 — 7 -	3316 55
	Eptirstöðvar	2134 78	
af því snerta 911 kr. 40 a. 1876 og 1223 kr. 38 a. 1877.			
Þær 4 kr. 67 aur., sem getið var, og einn gjald-			

heimtumaður hefur borgað um of, eru talðar meðal		Kr. A.
«versúranna».		
8. Gjöld af fasteignarsölum, sbr. fjárlögin, 2. gr., 9.		
Þessar tekjur hafa eptir reikningnum fyrir 1876		
hlaupið alls	678 kr. 24 a.	
og eptir reikningnum fyrir 1877, alls	606 — 94 -	1285 18
Af þessu er eptir reikningnum fyrir 1876 borgað	365 kr. 74 a.	
og það, sem óborgað var eptir tjeðum reikningi	312 — 50 -	
er talið með tekjum í reikningnum fyrir 1877.		
Af gjöldunum fyrir 1877 er inn borgað	421 — 43 -	1099 67
	Eptirstöðvar	185 51
9. Gjöld fyrir leyfisbrjef og veitingarbrjef, sbr. fjárlögin, 2. gr., 10.		
Þessar tekjur hafa á árinu 1876 hlaupið alls	1583 kr. 69 a.	
og á árinu 1877	1271 — 77 -	2855 46
10. Gjöld af verzlun á Íslandi, sbr. fjárlögin, 2. gr., 11.		
Samkvæmt reikningnum fyrir 1876 hlupu		
gjöld þessi alls	37,292 kr. 41 e.	
hjer frá verður að draga gjald fyrir sjó-		
leiðarbrjef, sem var endurgoldið á árinu		
1877, og talið með útgjöldum, fylgiskjal		
14., sbr. athugagr. yfirskoðunarmanna, 14.	182 — " -	37110 kr. 41 e.
Á árinu 1877 hlupu þessi gjöld alls	44859 — 17 a.	81970 16
Af upphæðinni er talið með tekjum í reikningnum fyrir 1876	37164 kr. 41 e.	
og í reikningnum fyrir 1877	43,788 kr. 17 a.	
og enn fremur samkvæmt fylgiskjali 14.		
meðal tekjueptirstöðva	366 — " -	44154 — 17 a.
		81318 kr. 58 a.
sbr. athugagrein yfirskoðunarmannanna við reikninginn		
fyrir 1877, 10., og svar landshöfðingja, en með útgjöld-		
um verður að telja fyrnefndar	182 — " -	81136 58
	Eptirstöðvar	833 58
11. Tekjur af pósthæðunum, sbr. fjárlögin, 2. gr., 12.		
Eptir reikningnum fyrir 1876 hlupu þessar tekjur alls	11770 kr. 74 a.	
á árinu 1877	11047 — 15 -	
		22817 kr. 89 a.
Frá þessari upphæð verður dregið, sbr. tillögu yfirskoð-		
unarmanna 1877, 11., athg. s. á. og svar landshöfðingja	3 — 93 -	22813 96
12. Aðflutningsgjald af a, áfengum drykkjum og b, tóbaki, sbr. fjárlögin 2. gr. 13. og 18. gr.		
a. Aðflutningsgjald af áfengum drykkjum er talið í reikningnum		
fyrir 1876 alls	88141 kr. 25 a.	
Hjer frá skal samt draga: 1, það sem ýmsir gjald-		
heimtumenn höfðu borgað inn um of á árinu 1876 og		
sem þeir ljetu koma upp í skuldir sínar á árinu 1877		
	flýtt	88141 kr. 25 a.

Kr. A.

	Fluttar	88141 kr. 25 a.	
sbr. reikningsfylgiskjal 1877, 12 og 14	152 kr. 93 a.		
2, endurgoldið aðflutningsgjald, sbr. tjeð fylgiskjal	892 — 88 -	1045 — 81 -	
		87095 kr. 44 a.	
Á árinu 1877 hljóp gjald þetta	86512 — 63 -		
	Samtals	173608 kr. 7 a.	
b. Aðflutningsgjald af tóbaki hljóp á árinu 1876	7494 kr. 34 a.		
og á árinu 1877	14449 — 68 -	21944 — 2 -	195552 9
Eptir reikningnum 1876 var goldið af þessu:			
a.	87242 — 58 -		
b.	7494 — 34 -		
	94736 — 92 -		
Eptir reikningnum 1877 var fyrir tjeð ár borgað inn	98251 — 68 -		
Hjer við bætist samkvæmt athugasgrein yfirskoðunarmanna við þennan reikning, 12., sbr. svar landshöfðingja	921 — 60 -		
og tekjueptirstöðvar þær á þessum tekjulið frá 1876, sem goldnar eru á árinu 1877 1820 kr. 27 a., að frá dregnum þeim 921 kr. 60 a., sem nú var getið . . .	898 — 67 -		
	194808 — 87 -		
en hjer frá verður að draga fyrnefndar upphæðir, sem endurgoldnar voru 1877	1045 — 81 -	193763	6
	Eptirstöðvar	1789	3
13. Óvissar tekjur, sbr. fjárlögin, 2. gr. 14.			
Í reikningnum fyrir 1876 eru þessar tekjur taldar alls .	1016 kr. 74 a.		
hjer við bætist samkvæmt athgr. 14 yfirskoðunarmannanna	20 — » -		
	1036 — 74 -		
en frá dregst samkvæmt athugasgrein 5.	» — 80 -		
	1035 — 94 -		
Í reikningnum fyrir 1877 eru þær taldar alls	12493 kr. 56 a.		
Samkvæmt athugasgr. yfirskoðunarmannanna við reikning þennan, 13., sbr. svar landshöfðingja, skal bæta hjer við útgjaldaupphæð þeirri, sem flutt er frá «versúrunum»	7 — 35 -		
	12500 — 91 -		
en frá dregst það, sem samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna 31, a fyrir 1876 í þessu tiliti er tekið upp í frumvarp það til fjárlagala fyrir 1876 og 1877, sem lagt er fyrir alþingi	51 — 16 -	12449 — 75 -	13485 69
Þess skal getið, að með tekjum 1877 er talið það, sem borgað var í peningum við sölu stiptsprentsmiðjunnar, 9892 kr. 61 e.			

Flyt 13485 69
21*

		Kr. A.
	Fluttar	13485 69
Eptir reikningunum var inn komið á árinu 1876	1007 kr. 2 a.	
Eptirstöðvarnar frá sama ári 9 kr. 72 a., að meðtöldum þeim 20 kr., sem getið er að framan, og að frá dregnum þeim 80 a., sem sömuleiðis er getið að framan, — eru borgaðar á árinu 1877	28 — 92 -	
Af tekjum þessa árs er í reikningnum talið sem		
borgað	11867 kr. 56 a.	
að meðtöldum fyrnefndum	7 — 35 -	
	11874 — 91 -	
og að frá dregnum fyrnefndum	51 — 16 -	11823 — 75 -
		12859 69
	stendur eptir	626 "

Í reikningnum fyrir 1877 er sem «tekjueptirstöðvar fyrir árið 1876» samkvæmt fjárlögunum 2. gr. 1—14 talið alls 7089 3 af því er borgað 6177 kr. 3 a. en eptir stendur 912 — » - 7089 3 og er í opt nefndu fylgiskjali 14. við reikninginn fyrir 1877 gjörð grein fyrir hinum einstöku upphæðum, sem hjer að lúta. En við tilbúning þessa reiknings er við hvern einstakan tekjulið gjörð grein fyrir því, sem borgað er á árinu 1877 af tekjueptirstöðvum frá 1876, og sem á heima í þeim tekjulið.

Til samanburðar skal skýrt frá (A) upphæðum þeim, sem taldar eru í fylgiskjali 14 við reikninginn fyrir 1877, sumpart 1) þeim, sem borgaðar eru á árinu, og sumpart 2) þeim, sem eptir stóðu við árslok, og (B) frá þeim tilsvarendi upphæðum, sem taldar eru í þessum reikningi:

					A.				B.			
					borgað		óborgað		borgað		óborgað	
					Kr.	A.	Kr.	A.	Kr.	A.	Kr.	A.
Eptir fjárlögunum 2. gr. 1.	(þessi reikningur	1)			1335	40	"	"	1335	40	"	"
— — — — 2. — 2.	(— — — —	2)			23	60	"	"	23	60	"	"
— — — — 2. — 3.	(— — — —	3)			12	27	"	"	12	27	"	"
— — — — 2. — 4.	(— — — —	4)			2592	40	"	60	2592	40	"	60
— — — — 2. — 5.	(— — — —	5)			336	38	"	"	337	18	"	"
— — — — 2. — 7.	(— — — —	6)			46	"	"	"	46	"	"	"
— — — — 2. — 8.	(— — — —	7)			530	30	911	40	530	30	911	40
— — — — 2. — 9.	(— — — —	8)			312	50	"	"	312	50	"	"
— — — — 2. — 11.	(— — — —	10)			366	"	"	"	366	"	"	"
— — — — 2. — 13.	(— — — —	12)			1820	27	"	"	1820	27	"	"
— — — — 2. — 14.	(— — — —	13)			29	72	"	"	28	92	"	"
					7404	84	912	"	7404	84	912	"
Að frá dregnum: 1. samkvæmt 2. gr. fjárl., og þessum reikningi, 10)												
2. samkvæmt fjárl. 2. gr., 13. (þessum reikn. 12)					1227	81	"	"	1227	81	"	"
					6177	3	912	"	6177	3	912	"
Eptir												

Enn fremur dregst frá samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna, 31. 2. gr. a. fyrir 1876 51 16 51 16
6125 87 6125 87
sem í reikningnum fyrir 1876 var talið sem útborgað úr landssjóðnum.

Samkvæmt reikningnum fyrir 1876 voru tekjueptirstöðvar samkvæmt fjárl. 2. 1.—14. alls	7077 kr. 18 a.	
eptir athugagr. við landsreikn. fyrir 1876, 3, 4, 5, og 14. leggst við	80 — 6 -	7157 24
Hjer af óborgað við árslok 1877	912 "	
	Eptir	6245 24

Samkvæmt 14. fylgiskjali við reikn. fyrir 1877 og skýrslunni að fram- an, var á árinu 1877 borgað inn alls á þessari tekjugrein	7404 84	
	Fram yfir	1159 60

sem samkvæmt athugagreinunum við landsreikn. fyrir 1877, 12 og 14, og svari landshöfðingja, heyra til hinum áætluðu tekjum ársins, og eru þess vegna eins og getið er að framan í þessum reikningi talðar undir

nr. 10 samkvæmt fjárlögunum 2. gr. 11 með 238 kr. " a.		
og undir nr. 12 — — — — — 2. gr. 13 með 921 — 60 -	1159 60	
14. Tekjur af fasteignum landsþjóðsins, sbr. fjárl. 3. gr.:		

I. Afgjöld af umboðs- og klaustrajörðunum hafa hlaupið:

a, á árinu 1876 (38616 kr. 63 a., að meðtöldum 26 a. a. samkvæmt athugagr. endurskoðunarmanns)	38616 kr. 89 a.	
að frá dregnum útgjöldum alls	10420 — 86 -	28196 3
b, á árinu 1877	39946 — 3 -	
að frá dregnum útgjöldum	10621 — 7 -	29324 96
	Tekjur samtals	57520 99

Fyrir þessari upphæð er gjörð grein í landsreikningunum fyrir 1876 og 1877, eins og hjer skal frá skýrt:

1. Af tekjunum fyrir 1876 er sama ár borgað inn	16590 7	
og á árinu 1877 er borgað inn	7543 65	
en við árslok 1877 var óborgað af tekjunum	3876 1	
		28009 73

Í þeim 16590 kr. 7 a., sem borgaðar voru á árinu 1876, voru fölgðar 41 kr. 44 a., sem eigi snerta reikningsárið, en voru teknar upp í reikningana frá hinum einstöku gjaldheimtumönnum til fullnustu reikningsúrskurðum, og 41 kr. 16 a., sem goldnar voru um of af 2 umboðum; þessar 2 upphæðir verður því að draga frá 82 60

Eptir 27927 13

Þar að auki höfðu ýmsir gjaldheimtumenn haft það, sem þeir höfðu borgað um of á fyrri árum, til þess að gjalda upp árstekj. 28195 kr. 77 a. 268 91

28196 4

Tekjurnar af jarðarafgjöldunum fyrir 1876, voru að frádregnum útgjöld. 28196 3

Mismunurinn " 1

er fram kominn við, að einn reikningshaldari hefur á árinu 1877 borgað 1 e. um of upp í eptirstöðvar frá 1876. Af þeirri upphæð, sem á árinu 1876 er borguð um of af ýmsum reikningshöldurum, alls 41 kr. 16 a., eru 40 kr. 33a. hafðar til jafnaðar á árinu 1877, og verður því að draga þessa upphæð frá fyrnefndum 7543 kr. 65 a., sem borgaðar voru á árinu 1877, og eru þá eptir 7503 kr. 32 a. Það, sem eptir er af því, sem borgað er um of: 83 a. a., með meðtöldum þeim 1 eyri, sem getið var, er enn eigi komið til skuldajafnaðar.

2. Tekjur þær, sem nefndar eru að framan fyrir árið 1877, eru borgaðar Kr. A.
á þann hátt, sem hjer skal skýrt frá:

Reikningshaldarar hafa borgað í peningum alls	15236 44
Frá þessari upphæð verður samt samkvæmt 15. athugagr. yfirskoðunarmanna, sbr. svar landshöfðingja, að draga það, sem einn reikningshaldari hefir borgað um of, og sem eigi snertir fjárhagstímabilið, og talið verður með »versúru«-tekjum	318 33
eptir	14918 11

Sem tekjueptirstöðvar eru í reikningnum fyrir 1877 taldar 14406 kr. 33 a., og leggst þar til samkvæmt fyrnefndri 15. athugagrein 52 a.	14406 85
alls	29324 96

A fjárhagstímabilinu hafa hinir ýmsu reikningshaldarar samkvæmt því, sem getið er, á þessari tekjugrein borgað	39011 50
og með skuldajöfnuði 268 kr. 91 e. að frá dregnum 41 kr. 44 a. . .	227 47
Eptirstöðvar við árslok 1877	18282 86
	57521 83

Tekjur fyrir fjárhagstímabilið að frá dregnum útgjöldum . . .	57520 99
mismunurinn	» 84

færist ásamt með nefndum 318 kr. 33 a. (alls 319 kr. 17 a.) yfir á versúrunar, og í þessum reikningi er upphæð þessi upp á 84 aura dregin frá því, sem innborgað er í peningum, 39011 kr. 50 a., sem þannig er talið hjer	39010 66

Þar sem yfirskoðunarmennirnir, sem hafa yfirskoðað landsreikningana fyrir 1876 og 1877, gjöra þá tillögu við 15. 1. fyrir árið 1876 (bls. 5.), að tekjugreinin verði hækkuð um 262 kr. 34 a., hefur þetta eigi orðið tekið til greina, með því tillaga þessi virðist sprottin af misskilningi. Skal í því tilliti skírskotað til svars landshöfðingja upp á 15. lið athugagreinnanna fyrir 1876 og að eins því bætt við, sem hjer segir: Í landsreikningunum fyrir 1876 og 1877 er, eins og yfirskoðunarmennirnir hafa haft tækifæri til að rannsaka, allt það, sem borgað er á þessum árum á þessari tekjugrein, talið með tekjum, og teknar til greina allar þær upplýsingar, sem reikningarnir frá hinum einstöku gjaldheimtumönnum hafa inni að halda um upphæðir þessara tekja og um það, hvernig þær eru goldnar af reikningshaldaranum. Að því leyti, sem reikningshaldararnir hafa goldið það, sem borga átti, með því að láta upp í það koma það, sem þeir höfðu goldið um of á fyrirfarandi árum, en það er allt talið með tekjum landssjóðsins samkvæmt reikningsyfirlitinu fyrir þau ár, þá mun hin umboðslega endurskoðun hafa það eptirlit með þessu, sem með þarf, og leiðrjettingar þær, sem af því kynni að leiða, koma fram í hinum síðari landsreikningum. Í þeim reikningi, sem hjer ræðir um, getur eigi, þegar í honum eru taldar allar tekjur landssjóðsins, eins og yfirskoðunarmennirnir hafa sjeð um, samkvæmt reikningum hinna einstöku gjaldheimtumanna, er fyrir

Flyt 39010 66

Kr. A.

Fluttar 39010 66

liggja, orðið spursmál um, að hækka eða færa niður þá upphæð, sem í raun og veru er goldin á þeirri tekjugrein, sem við er átt, nema þetta verði gjört með umflutningi í sjálfum reikningnum, eins og gjört er samkvæmt athugagrein yfirskoðunarmanna að því leyti, er snertir fyrnefndar 319 kr. 17 a., sem eigi snerta þetta fjárhagstímabil, en eru goldnar fyrirfram upp í gjöld fyrir næsta reikningsár, og því teknar upp meðal versúranna, sem fyrirfram borgaðar.

II. Afgjöld af jörðunum Belgsholti og Belgsholtskoti o. fl., þessi afgjöld hafa hlaupið:

á árinu 1876, sbr. athgr. yfirskoðunarmannanna	206 kr. 67 a.	
- — 1877	208 — 10 -	414 77

III. Leigugjöld:

a, af Lundey 1, 1876	134 kr.	
2, 1877	134 — 268 — " -	
b, af brennisteinsnámunum í Þingeyjarsýslu		
1, 1876, ...	1530 —	
2, 1877, ...	1710 — 3240 — " -	3508 "
Samtals		42933 43

15. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, sbr. fjárlögin 4. gr. 1.—3., hafa hlaupið:

1. Leigur af skuldabréfum viðlagasjóðsins o. fl.		
a. á árinu 1876	5202 kr. " a.	
b. - — 1877	10788 — 20 -	15990 20
2. Leigur af lánum og skyndilánum, og það, sem upp í þau er goldið: a. á árinu 1876	7931 kr. 64a.	
b. - — 1877	10662 — 65 -	18594 29
3. Leigur af andvirði seldra jarða:		
a. á árinu 1876	351 kr. 20 a.	
b. - — 1877	207 — 60 -	558 80
Samtals		35143 29

Um ástand viðlagasjóðsins við lok fjárhagstímabilsins skal vísað til þess, sem getið er síðar um «afganginn».

16. Tekjur af lækna sjóðnum, sbr. fjárlögin, 4. gr., 4.

Tekjur lækna sjóðsins hafa hlaupið:

	1876	1877
a. leigur af innstæðufje lækna sjóðsins	5681 kr. 29a.	5835 kr. 72a.
gjöld upp í útistandandi skuldir	" — " -	926 — 98 -
b. tekjur af fasteignum	1000 — 32 -	1123 — 12 -
c. spítalagjald, sem goldið er á árinu	7889 — 85 -	6704 — 31 -
d. óvissar tekjur	6 — " -	" — " -
Samtals	14577 — 46 -	14590 — 13 -
Flyt alls		29167 59

		Kr. A.	
Útgjöldin:		1876	1877 Fl. 29167 59
a.	Til læknaekennslunnar í Reykjavík	1835 kr. 13 a.	856 kr. 65 a.
b.	ferðastyrkur, samkvæmt allrahæstum úrskurði 21. október 1871	150 — " —	" — " —
c.	styrkur til sjúkrahúss í Reykjavík	800 — " —	800 — " —
d.	— — — á Akureyri	2400 — " —	400 — " —
	fyrir 1875	281 — 39 -	" — " —
e.	laun yfirsetukonunnar á Vestmannaeyjum	60 — " —	" — " —
f.	þóknun samkvæmt allrahæstum úrskurði 10. maí 1867 handa 6 settum hjeraðslæknum	2949 — 97 -	" — " —
g.	önnur útgjöld	24 — 79 -	50 — " —
		10607 93	
samtals		8501 kr. 28 a.	2106 kr. 65 a.
		Afgangur læknaþjófðsins	18559 66
Í þessum reikningi er athugagrein yfirskoðunarmannanna við landsreikninginn fyrir 1876, 18 1., a, α og 3. f. ε, sbr. svar landshöfðingja, athgr. við reikninginn fyrir 1877, 27., og svar hjer upp á, tekin til greina. Samkvæmt tillögu yfirskoðunarmannanna, 18., 4. θ. fyrir 1876, er upphæð sú upp á 281 kr. 39 aura, sem talin er í liðnum d. og snertir árið 1875, tekin upp í frumvarp það til fjáráukalaga fyrir 1876 og 1877, sem lagt er fyrir alþingi.			
17.	Tekjur af hinum íslenska styrktarsjóði, sbr. fjárlögin, 4. gr., 5. Samkvæmt reikningnum fyrir 1876 hlupu þessar tekjur 1473 kr. 74 a.		
	— 1877	1624 — " —	3097 74
18.	Endurgjald lána og skyndilána, fjárlögin, 5. gr. Þessar tekjur hafa hlaupið:		
	1876	1877	alls
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1.	gjöld upp í lán sökum fjárkláðans	1000 "	2000 "
2.	gjald — — til þess að byggja upp aptur kirkju Möðruvallaklausturs " "	78 58	78 58
3.	gjald upp í lán til þess að byggja kirkju á Eyri.	216 "	432 "
4.	gjald upp í lán til þess að afstýra hungursneyð í suður-og vesturumdæminu	405 42	563 24
	1621 42	1452 40	" " 3073 82
18.	Tillag úr ríkissjóðnum, fjárlögin, 6. gr. Þessar tekjur hafa hlaupið:		
	1876	1877	
	Fast árlegt tillag	60000 kr.	60000 kr.
	aukatillag á ári	40000 —	40000 —
	alls	100000 kr.	100000 kr.

Hjer frá dregst (sbr. fjárlögin, 2. gr., 11.):

Kr. A.

	1876	1877
a. Fyrir póstgufuskipið, sem fer milli Kaupmannahafnar og Reykjavíkur	4508 kr.	7748 kr.
b. Fyrir strandpóstgufuskipið . . .	884 —	1326 —
	5392 kr.	9074 kr.
	94608 kr.	90926 kr.
		samtals 185534 "

Útgjöld.

1. Til hinnar æðstu innlendu stjórnar Íslands og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi (fjárlögin, 8. gr.) er upphæð sú, sem veitt var í fjárlögunum, 8. gr., útborguð:

á árinu 1876	12400 kr. "a.
- — 1877	14400 — " - 26800 kr. "a.

2. Til kostnaðar við alþingi 1877, (fjárl. 9. gr.)

er útborgað á árinu 1877 alls	30995 — 62 -
og út af yfirskoðun landsreikninganna, sem er borg- að samkvæmt alþingis samþykkt	500 — " - 31495 — 62 -
Sem útgjöld, er snerta alþingi 1875, eru útborgaðar á árinu 1876 2146 kr. 80 aurar.	

Þær tvær upphæðir, sem síðast voru nefndar, 500 kr. og 2146 kr. 80 aurar, eru samkvæmt tillögum yfirskoðunarmanna, 23. b. fyrir 1876 og 25. fyrir 1877, teknar upp í frumvarp það til fjáráukalaga fyrir 1876 og 1877, sem lagt er fyrir alþingi.

3. Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dóm-gæxluna og lögreglustjórnina o. fl. (fjárlögin 10. gr. sbr. 18. gr.).

A. Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál.

Útgjöldin á þessum lið hafa hlaupið: 1876. 1877.

1. Laun o. fl. 18499 kr. 99 a. 18850 kr. "a.

2. Endurgjald fyrir skrifstofukostn-
að o. fl. 4077 — 50 - 3794 — 10 -

3. Þóknun fyrir að endurskoða reikn-
ingana frá hinum einstöku gjald-
heimtumönnum 1600 — " - 1600 — " -

24177 — 49 - 24244 — 10 -

Af þessu stóð óborgað við árslok 1877 867 — 70 - 47554 kr. 92 a.

Í endurgjald fyrir skrifstofukostnað var borgað um
of til amtmannsins yfir suður- og vesturumdæminu 400 — " -

og til amtmannsins yfir norður- og austurumdæminu 200 — " -

Þessar upphæðir eru endurgoldnar á árinu 1878; í þessum reikn-
ingi eru þær fluttar yfir á «versúrurnar» 600 — " -

Eptir 46954 — 92 -

Sem launaeptirstöðvar frá 1875 eru enn fremur útborgaðar á árinu 1876, 400 kr., sem samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna 24. h. fyrir 1876, eru teknar upp í frumvarp það til fjáráukalaga fyrir 1876 og 1877, sem lagt er fyrir alþingi.

B. *Dómgæsla og lögreglustjórn.*

Útgjöldin hjer við hafa hlaupið:	1876	1877	
1. Laun	17150 kr. » a.	15876 kr. » a.	
2. Hegningarhúsið í Reykjavík . .	2600 — » -	3800 — » -	
3. Önnur útgjöld	1528 — 32 -	1577 — 60 -	
	<u>21278 — 32 -</u>	<u>21253 — 60 -</u>	42531 92

Sem launaeptirstöðvar frá 1875 eru á árinu 1876 enn fremur útborgaðar 100 kr., sem samkvæmt tillögum yfirskoðunarmanna 24. B. l. fyrir 1876 eru teknar upp í frumvarp til fjárukalaga fyrir 1876 og 1877.

b. *Ýmisleg útgjöld.*

	1876	1877	alls
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. til þess að gefa út stjórnartíðindi .	1349 27	1355 21	2704 48
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir það að þeir verða að borga undir embættisbrjef	2461 22	2131 69	4592 91
3. til þess að gefa út lagasafn fyrir Ísland	» »	1866 66	1866 66
4. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar byggingar	288 15	292 40	580 55
5. styrkur til jarðaræktar	2140 »	2400 »	4540 »
6. til vegabóta	2891 13	12160 3	15051 16
7. — gufuskipsferða	11418 24	» »	11418 24
— — — — — óborgað fyrir 1877	» »	8229 11	» » »
	<u>20548 1</u>	<u>28435 10</u>	<u>40754 »</u>

Eptirstöðvar 8229 11

Sem eptirstöðvar frá 1875 eru til þess að gefa úr stjórnartíðindi útborgaðar á árinu 1876 69 kr. 80 aur., sem samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna 20. c. l. fyrir 1876 eru teknar upp í frumvarp til fjárukalaga fyrir 1876 og 1877.

Samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna 26. c. 5. við reikninginn fyrir 1877 eru þær 36 kr., sem þar er getið, fluttar yfir á 16. gr. í fjárlögunum.

4. *Til útgjalda við læknaskipunina, fjárlögin 11. gr. sbr. 18. gr.*

1. Laun hafa á árinu 1876 hlaupið alls	24345 kr. 99 a.
- — 1877 — —	33649 — » -
	<u>57994 — 99 -</u>

Hjer af er útborgað á árinu 1876 . 23643 kr. 82 a.

og á árinu 1877:

a. af því sem borga átti 1876 . . . 691 — 71 -

b. fyrir 1877 32875 — 50 - 57211 — 3 - 57211 3

Útgjaldaeptirstöðvar fyrir 1876 . . . 10 — 46 -

— 1877 . . . 773 — 50 - 783 — 96 -

2. Önnur útgjöld hafa hlaupið á árinu 1876 1100 — » -

- — 1877 2459 — 17 -

3559 — 17 -

Flyt 57211 3

Hjer er útborgað á árinu 1876 . . .	920 kr. » -	Kr. A. Fl. 57211 3
- — 1877:		
a. af því, sem borga átti 1876 . .	180 — » -	
b. fyrir 1877	2459 — 17 -	3559 17
		Samtals 60770 20

Sem launa eptirstöðvar frá fyrri árum eru enn fremur á árinu 1876 útborgaðar 98 krónur 1 eyrir, og 19 krónur 67 aurar, og eru þessar upphæðir samkvæmt tillögum yfirskoðunarmanna 25. fyrir 1876 teknar upp í fjárukalagafurvarpið; aptur á móti hefur það eigi þótt nauðsynlegt, að taka upp í það frumvarp eptirstöðvar frá 1876, með því eigi virðist vera þörf á að fá þær veittar aptur, þegar þær voru útborgaðar á árinu 1877, en að svo miklu leyti, sem þær eigi eru komnar til útborgunar fyrr en á fjárhagstímabilinu 1878 og 1879, eru þær teknar upp í fjárukalagafurvarpið fyrir það fjárhagstímabil.

Upphæð sú, 183 kr. 34 a., sem er goldin aptur í lækna sjóðinn fyrir laun þau, sem úr honum voru goldin á árinu 1876 til landlæknisins og hjeraðslæknisins í 1. lækni- ishjeraði, er talin hjer með útgjöldum, sbr. tekjurnar 16, og athugasemdina að framan þar við.

5. *Útgjöld við pósthjórna, fjárlögin 12., sbr. 2. gr. 12.* Kr. A.
Samkvæmt tekjulið reikningsins 11. hafa tekjur af pósthjórnum á fjárhagstímabilinu hlaupið 22817 89

Útgjöldin hafa verið á árinu 1876:

1. Laun:

- a. pósthjórna 1700 kr.
b. pósthjórslumanna og brjef-
hirdingarmanna 1845 — 3545 kr » a.

2. flutningur pósta 8596 — 76 -

3. önnur útgjöld 2003 — 25 -

4. útgjöld, sem upp á kunna að koma 546 — 95 - 14691 kr. 96 a.
Á árinu 1877:

1. Laun:

- a. pósthjórna 1700 kr. » a.
b. pósthjórslumanna og
brjefhirdingarmanna 1846 — 52 - 3546 kr 52 a.

2. flutningur pósta 8637 — 64 -

3. önnur útgjöld 923 — 95 -

4. útgjöld, sem upp á kunna að koma 225 — 90 - 13334 — 1 e. 28025 97

Af fyrnefndum 22817 kr. 89 a. voru óútborgaðar úr pósthjóðnum við árslok 1877:

- a. í peningum 9 kr. 21 eyr.
b. sem burðargjald fyrir óinnleyst brjef . 3 — 93 aur.
alls 13 — 14 —

Samkvæmt tillögum yfirskoðunarmanna við reikninginn fyrir 1876, 26. og 1877, 28. er það, sem goldið hefur verið fram yfir það, sem veitt er á 1. lið, til launa handa pósthjórslumönnum og brjefhirdingarmönnum, alls 91 kr. 52 aurar tekið upp á fjárukalagafurvarpið. 22*

6. Til kirkju- og kennslumálefna, fjárlögin 13. gr. sbr. 18. gr.

A. Í þarfir andlegu stjettarinnar.		1876	1877	alls.
a, laun		7974 kr.	»a. 8032 kr.	»a. 16006 kr. »a.
b, önnur útgjöld		5659 — 25 -	5685 — 85 -	11345 — 10 -
		alls 13633 — 25 -	13717 — 85 -	27351 — 10 -
		Hjer af er útborgað	13630 — 25 - 13563 — 85 -	27194 — 10 -
				157 — » -

Sem eptirstöðvar frá 1875 eru árið 1877 útborgaðar 33 kr. 60 a., sem samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna 29. b. 2 fyrir 1877 eru teknar upp í fjárukalagafrumvarpið.

B. Kennslumálefni.

I. Prestaskólinn.		1876	1877	alls.
a, laun		10634 kr.	»a. 10700 kr.	»a. 21334 kr. »a.
b, önnur útgjöld		1609 — 89 -	1255 — 61 -	2865 — 50 - kr. a.
		alls 12243 — 89 -	11955 — 61 -	24199 — 50 - 24199 50
II. Hinn lærði skóli.		1876	1877	alls.
a, laun		16200 kr.	»a. 16200 kr.	»a. 32400 kr. »a.
b, til umsjónar, og				
aðstöðarfje		3220 — » -	3169 — 99 -	6389 — 99 -
c, önnur útgjöld		14958 — 68 -	13157 — 22 -	28115 — 90 -
		34378 — 68 -	32527 — 21 -	66905 — 89 - 66905 89
				91905 39

Sem eptirstöðvar frá 1875 eru enn fremur útborgaðar 152 kr. 57 a., sem samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna 27 B. II. c. 2. eru teknar upp í fjárukalagafrumvarpið.

III. Til þess að gjöra undirbúningsráðstafanir til þess að stofna gagnfræðisskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal, hafa engin útgjöld orðið á þessu fjárhagstímabili.

C. Útgjöldin á þessum lið hafa verið:		1876	1877	alls.
1. til stíptsbókasafnsins		400 kr.	400 kr.	800 kr.
2. til amtsbókasafnsins á Akureyri		200 —	200 —	400 —
3. til kvennaskólans í Reykjavík		200 —	200 —	400 —
4. til forngripasafnsins		300 —	500 —	800 — kr. a.
		alls 1100 —	1300 —	2400 — 2400 »

7. Til eptirlauna og styrktarfjár, fjárlögin 14. gr., sbr. lög 15. oktbr. 1875.

Hjer af er útborgað á fjárhagstímabilinu:		1876	1877	alls.
1. Heiðurslaun alþingism. Jóns Sigurðss.	3200 kr.	»a. 3200 kr.	»a. 6400 kr.	»a.
2. Styrkur til ekkjufrúar Hómlfr. Þorvaldsd.	1000 —	» -	» -	1000 — » -
3. Eptirlaun handa fyrver. embættismönn.	8817 — 29 -	8092 — 21 -	16909 — 50 -	
4. Eptirlaun ekkna og barna embættism.	7519 — 49 -	8808 — 14 -	16327 — 63 -	
	alls 20536 — 78 -	20100 — 35 -	40637 — 13 -	

Enn fremur eru á árinu 1876 útborgaðar 1048 kr. 68 a., sem eru eptirstöðvar frá fyrri árum, og er þessi upphæð samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna 28. 2. a. tekin upp í fjárukalagafrumvarpið, en þær 12 kr. 6 a. aptur á móti, sem getið er í sömu tillögu og eru eptirstöðvar frá 1876, eru ekki teknar upp í fjárukalagafrumvarp samkvæmt þeirri skoðun stjórnarráðsins á þessu, sem getið er um að framan.

8. <i>Til visindalegra og verklegra fyrirtækja</i> (fjárlag. 15. gr.).	Kr. A.
Samkvæmt reikningnum fyrir 1876 var á tjeðu ári ávísað til útborgunar á þessum lið	3759 96
Samkvæmt reikningnum fyrir 1877	50 "
Samkvæmt því, sem fram fór á alþingi 1877 (alþingistið. I. 540—573) hefur þótt vera heimild til þess að taka af þessu fje þóknun þá til Snorra dýralæknis Jónssonar, sem útborguð hafði verið í von um fjár- aukaveitingu	1000 "
Enn fremur er hjer goldið það, sem talið var sem eptirstöðvar á reikningsyfirlitinu fyrir 1875, 10. gr.	284 "
	<u>10058 96</u>
Það, sem veitt var	10000 "
	<u>58 96</u>

Það, sem þannig hefur verið goldið fram yfir fjárveitinguna, er tekið upp í fjáráukalagafrumvarpið fyrir 1876 og 1877.

9. <i>Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma</i> (fjárl. 16. gr.).	
Samkvæmt reikningnum fyrir árið 1876 er á þessum gjaldlið ávísað til útborgunar	alls 5346 36
	fyrir árið 1877 4548 35
Samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna, sbr. að framan 3 c	36 "
	<u>alls 9930 71</u>

Hjer í er fólgið:

til skattanefndarinnar	2834 kr. " a.
— skólanefndarinnar	600 — " -
— prentunar álitsskjala nefndanna	591 — 33 -
alls	<u>4025 — 33 -</u>

10. *Afgangur*, (fjárlögin 17. gr.).

Eins og getið er að framan er afgangurinn í reikningnum talinn 95,697 kr. 75 a., það er að segja 127,697 kr. 75 a., að frádrægnum alþingistolli 32,000 kr.

Samkvæmt reikningnum fyrir 1876 var afgangurinn talinn á sama hátt og í fyrri reikningsyfirlitum þannig að bæði tekju- og útgjalda-eptirstöðvar eru taldar með tekjum eða útgjöldum, og hljóp afgangurinn fyrir 1876 samkvæmt því 97254 kr. 12 a. Fyrir 1877 var reikningurinn aptur á móti gjörður á þann hátt, að eingöngu var tekið tillit til þeirra tekja og útgjalda við útreikning afgangssins, sem í raun og veru voru inn- og útborguð, og er þessi aðferð viðhöfð við þennan reikning.

	Kr. A.
Samkvæmt honum var afgangurinn fyrir 1876	90989 68
(97254 kr. 12 a. ÷ 6264 kr. 44 a. (tekjueptirstöðvar 18496 kr. 57 a. ÷ útgjaldaeptirstöðvum 12232 kr. 13 a.)).	

fyrir 1877	60846 88
alls	<u>151836 56</u>

Eptir reikningi þessum fyrir fjárhagstímabilið er afgangurinn talinn, sem hjer segir:

Kr. A.

Tekjur samtals á fjárhagstímabilinu	610625 kr. 28 a.
Útgjöld alls	462694 — 45 -
afgangur	147930 — 83 -
mismunur	3905 73

Þessi mismunur kemur fram á þann hátt, sem hjer skal frá skýrt:

Samkvæmt tillögum yfirskoðunarmanna fyrir 1877, 7. og 15. sbr. athugasemdina að framan við 7., eru þær upphæðir, sem ýmsir reikningshaldarar hafa borgað inn um of, eigi taldir í þessum reikningi meðal tekja, sem áætlaðar eru; þessar upphæðir hlupu alls	323 kr. 84 a
og samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna 31. 2. a, fyrir 1876, sbr. athugasemdina að framan um 13, er dregið frá tekjunum	51 — 16 -
	375 — " -

Með því bæði tekjur og útgjöld við póststjórnina eru tekin til greina í þessum reikningi til þess að finna út afganginn, eykst tekjuafgangurinn um 13 kr. 14 a. alls, sem eins og getið er að framan við 5. útgjaldamegin eru í póstsjóðnum nfl. 9 kr. 21 e. í peningum, og 3 kr. 93 a. ógöldið burðargjald. Tjeðar 9 kr. 21 e. verður því að draga frá fyrnefndum tekjuafdrætti, ásamt með þeim 7 kr. 35 a., sem getið er að framan í athugasemdinni við 13. tekjumegin, sbr. tillögu yfirskoðunarmanna 1877, 13. 16 — 56 -

minni tekjur alls 358 44

Útgjaldamegin er, eins og getið er að framan við 3. A, því sem gildið er um of í skrifstofukostnaðarendurgjald til amtmannanna 600 kr. haldið fyrir utan áætluð útgjöld, og það talið meðal versúranna.

Aptur á móti eru eptirlaun þau, sem goldin eru fyrirverandi yfirdómara B. Sveinssyni fyrir 1874, samkvæmt tillögu yfirskoðunarmanna, 28. 2. a. fyrir 1876 tekin upp í frumvarpið til fjárukalaga með 373kr. 20a. hið sama er og um gjald það : 2146 — 80 - sem getið er í tillögu yfirskoðunarm. 31. 2 b. 1876.

Að endingu er af útgjaldaeptirstöðvum þeim, sem færðar eru til í reikningsyfirlitinu 1875 fyrir tjeð ár, tekið upp í fjárukal.frumv. 1343kr. 29a.

og talið með útgjöldum ársins	284 — " -	1627 — 29 -	4147 — 29 a.
			Mismunurinn
			3547 29
			3905 73

Samkvæmt fjárlögunum 17. gr. skal leggja afganginn til viðlagasjóðsins, sem sumpart er fólgin innstæðum, sem gefa leigur, sumpart í því, sem er til í peningum í landssjóði. Af þessari ástæðu er í þessum reikningi fyrir fjárhagstímabilið gjörð athugasemd, sem sýnir, hvernig afganginum fyrir tjeð tímabil ásamt með því, sem var til í landssjóði 31. desbr. 1875 samkvæmt reikningsyfirlitinu, sem var allramildilegast

staðfest 2. febr. 1877, og þeim leiðrjettingum, sem gjörðar hafa verið á tekju- og útgjalda-eptirstöðvum, hefur verið varið, og hvað mikið var til í landssjóði 31. desbr. 1877.

Með tilliti til útreikningsins á því, sem var til í landssjóði eptir hinum fyrri reikningum skal skírskotað til svars landshöfðingja við athugasgreinirnar fyrir 1877, bls. 17—18, og var það . . . 150697 kr. 33 a.

+ óborguðum gjöldum samkvæmt reikningsyfirlitinu 1875

og eru þau í þessum reikningi talin með útgjöldum, sbr.

að framan	1627 — 29 —	152324 62
Hjer við bætist afgangurinn fyrir fjárhagstímabilið 1876—77		147930 83
		<u>300255 45</u>

Af þessu er samkvæmt reikningnum fyrir 1876 varið til þess að kaupa handa viðlagasjóðnum skuldabréf, sem gefa leigur . . 142582 kr. 89 a.

Á árinu 1877 er sett á vöxtu fyrir viðlagasjóðinn	82275 — 48 —	224858 37
		<u>75379 8</u>

sem var til í landssjóði 31. desbr. 1877 eptir þeim reikningi, sem fyrir liggur; mismunurinn á þessari upphæð og þeim 75091 kr. 67 aur., sem tilfærðar eru í fyr nefndu svari landshöfðingja, bls. 18 og 19, kemur fram, þegar frá upphæð þeirri, sem í reikningnum fyrir 1876 var talin til útgjalda af því, sem var til í sjóði . . 2583 kr. 85 a.

+ framan nefndum óborguðum gjöldum

Samkvæmt reikningsyfirlitinu fyrir 1875	1627 — 29 —
	<u>4211 — 14 —</u>

er dreginn ofanefndur afgangsmunur	3905 — 73 —	305 kr. 41 e.

Enn fremur er í þessum reikningi skýrt frá ástandi viðlagasjóðsins 31. des. 1875 og 31. des. 1877, og skal í því skyni getið þess, sem hjer segir: Innstæður viðlagasjóðsins, sem gefa leigur, voru 31. desbr. 1875:

1. innskriftarskrifteini G. fol. 185 112000 kr. « a.

2. skuldabréf einstakra manna, sem áður tilheyrdi

dómsmálasjóðnum	18050 — « -

3. skuldir, sem árlega er goldið upp í 23838 — 18-

4. andvirðiseptirstöðvar, sem Laugarnes og laxveiðin í

Ellliðaánum eru að veði fyrir	8780 — » -	162668 18

Á árinu 1876 hefur bæzt við:

1. innskriftarskrifteini keypt fyrir 79373 kr. 56 a. . . . 88000 — » -

2. skuldabréf þau, sem nefnd eru í 3. lið, og goldið er

árlega upp í, hafa aukizt við lán til 81708 kr. 46 a.

með því gefið var að láni alls . . 63149 — 33 -

en borgað upp í skuldirnar 1876 eins

og um var samið	5279 — 5 -	57870 — 28 -

3. við sölu stiptsprentsmiðjunnar kom inn alls 27492 — 61 -

4. af andvirðiseptirstöðvum þeim, sem nefndar eru í 4.

lið var borgað 3590 kr.

lánað út á ný til einstakra manna	3650 —	60 — » -

Viðlagasjóðurinn hefur því aukizt á árinu 1876 til		<u>173422 89</u>

Á árinu 1877 hefur bæzt við:

1. innskriptarskírteini upp á alls 80000 kr. » a.
og var til þessa varið alls 69975 kr. 48 aur. (af því 11892 kr. 61 e. af andvirðinu fyrir stiptsprentsmiðjuna).
2. skuldabréf sjóðsins, sem goldið er árlega upp í, hafa aukizt til 93603 kr. 44 aur. alls, með því gefið var út skuldabréf við sölu stiptsprentsmiðjunnar upp á 14000 kr. » a.
ný lán 4500 — » -
18500 — » -

goldið upp í skuldir eptir því, sem

um var samið 6605 — 2 - 11894 — 98 -

3. Skyndilán til útgjalda út af fjárkláðanum voru veitt hlutaðeigandi ömtum 1940 — 70 -
4. Lán til einstakra manna gegn 4% í leigu á ári 7600 — » -
101435 — 68 -

Hjer frá verður að draga fyrnefndar upphæðir af andvirðinu fyrir stiptsprentsmiðjuna, sem fengin hafa verið fyrir skuldabréf þau, sem nefnd voru að framan, upp á

11892 kr. 61 e., og 14000 kr. 25892 — 61 - 75543 7
411634 14

Þegar bætt er við því, sem var til í lækna sjóðnum, sem var, og sem hljóp

31. desember 1877 166509 65
verður innstæðufje viðlagasjóðsins alls 578143 79

Samkvæmt því, sem getið er, var viðlagasjóðurinn (þar með ekki talinn lækna sjóðurinn, sem var) við byrjun fjárhagstímabilsins 162668 18
og við lok fjárhagstímabilsins 411634 14

Það, sem við hefur bætzt 248965 96

er fólgið í því, að varið hefur verið af því, sem til var í sjóði 31. des. 1875, og af afganginum fyrir fjárhagstímabilið til þess að auka viðlagasjóðinn, alls 226799 kr. 7 a.

sem sje hinum fyrnefndu 224858 kr. 37 a., ásamt með þeim 1940 kr. 70 a., sem gefnar voru að skyndiláni að því, sem til var í sjóði, út af fjárkláðanum, og sem eigi voru heimtaðar leigur af, en upphæðin tilfærð meðal «versúranna».

Við kaup á ríkisskuldabréfum hefur verðlagsmunurinn humið 18650 — 96 -
og við sölu stiptsprentsmiðjunnar fengust arðberandi skuldabréf (auk þess, sem varið var til að kaupa ríkisskuldabréf)

alls upp á 15600 — » -
261050 — 3 -

Aptur á móti var goldið upp í útistandandi skuldir sjóðsins 12084 — 7 - 248965 96

Í athugasemdunum við frumvarp til fjáráukalaga fyrir 1876 og 1877 er farið fram á, að alþingi veiti samþykki til þess að eigi sjeu borgaðar leigur af því áður umgetna skyndiláni, sem veitt hefur verið til þess að útrýma fjárkláðanum.

Innstæður viðlagasjóðsins voru samkvæmt því, sem getið er, 31. desbr. 1877:

1. Innskriftarskirteini	280000 kr. " a.
2. Skuldabréf, sem árlega er goldið upp í	93603 — 44 -
3. Önnur skuldabréf einstakra manna	30900 — " -
4. Andvirðiseptirstöðvar	5190 — " -
5. Skyndilán til suður- og vesturumdæmisins . .	1940 — 70 - 411634 14

Að því leyti, er snertir áhrif þau, er lög þau, er nefnd eru í fjárlögunum fyrir 1876 og 1877, 18. gr., hafa haft á tekjur landssjóðsins, er sett hjer eptirfylgjandi yfirlit:

- Við lög um laun íslenzkra embættismanna o. fl. 15. okt. 1875 hafa útgjöldin í samanburði við það, sem veitt er í fjárlögunum, aukizt um

í 10. gr. A.	869 kr. 33 a.
- — — B.	2796 — 33 -
- 12. —	600 — " -
- 13. —	7044 — 67 -
	11310 kr. 33 a.
- Við lög um aðra skipun á læknahjeruðunum á Íslandi o. fl., 15. október 1875, og lög um stofnun lækna-skóla í Reykjavík 11. febr. 1876, hafa útgjöldin í 11. gr. fjárlaganna aukizt um 23349 — 18 - en jafnframt hefur sparazt fyrir lækna-sj. 9959 kr. 25 a.
- Við yfirsetukvennalög 17. desbr. 1875 hafa útgjöldin í 11. gr. fjárlaganna aukizt um 1359 — 17 - jafnframt hefur sparazt fyrir lækna-sjóðinn 60 kr.
- Við lög um heiðurslaun handa Jóni Sigurðssyni alþingismanni, 15. október 1875, hafa útgjöldin í 14. gr. fjárlaganna aukizt um 6400 — " - 42418 68
- Við lög um að af nema alþingistollinn 11. febr. 1876 hafa hinar áætluðu tekjur minnkað um 32000 kr. " a.
- Við lög 11. febr. 1872 um breyting á tilskipun um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, 26. febr. 1872, og við lög um aðflutningsgjald af tóbaki s. d., hafa tekjurnar á fjárlögunum, 2. gr., 13., sem ætlað var á að mundi hlaupa 160000 kr. " a. aukizt til 195552 — 9 - 35552 — 9 - 3552 9

Eptir 38866 59

án þess þó grein verði fyrir því gjörð, hvort þessi tekjuauki, eða Kr. A.
 hvað mikið af honum, sje kominn til af því, að meira hefur flutzt
 að af áfengum drykkjum en áður. Vilji maður rannsaka, hvort
 tekjur og útgjöld á fjárhagstímabilinu yfir höfuð hafa farið fram
 úr því, sem áætlað var, verður, með því eigi eru áætlaðar í fjárlög-
 unum tekju- og útgjalda eptirstöðvar, að leggja við afganginn sam-
 kvæmt reikningnum 147930 83
 tekjueptirstöðvar þær fyrir fjárhagstímabilið, sem þar
 eru taldar 31938 kr. 73 a.
 að frá dregnum útgjaldaeptirstöðvum 10036 — 74 — 21901 99
 alls 169832 82

Í fjárlögum, 17. gr., var ætlað á, að afgangurinn yrði 127697 kr. 75 a.
 frá þessu verður samkvæmt fjárlöguum, 18. gr., að
 draga (sbr. að framan) 33866 — 59 — 88831 16
 Eptir 81001 66

sem er það, er tekjurnar og útgjöldin á fjárhagstímabilinu eru meiri
 en áætlað var.

Þessi upphæð 81001 66

er fram komin 1. sumpart við að tekjur, sem áætlaðar voru, hafa
 orðið meiri, 2. sumpart við að útgjöld, sem ætlað var á, hafa spar-
 azt, eins og hjer segir:

1. Tekjur þær, sem veittar voru í 1. gr. fjárlaganna,
 voru 579593 kr. 46 a.
 Tekjur þær, sem veittar voru í 18. gr. fjárlaganna
 sbr. að framan 3552 — 9 —
 alls 583145 — 55 —

Samkvæmt reikningnum hafa tekjur á fjárhags-
 tímabilinu verið 610625 kr. 26 a.

Tekjueptirstöðvar 31938 — 73 — 642564 — 1 —

Þess vegna *meiri tekjur* en ætlað var á 59418 46

2. Útgjöld, sem veitt voru í 7. gr. fjárlaganna, voru 451895 kr. 71 e.
 útgjöld þau, sem veitt voru í 18. gr. fjárlaganna,
 sbr. að framan 42418 — 68 —
 494314 — 39 —

Samkvæmt reikningnum eru útgjöld á fjárhags-
 tímabilinu 462694 kr. 45 a.

útgjaldaeptirstöðvar 10036 — 74 — 472731 — 19 —

Þess vegna *minni útgjöld* en áætlað var 21583 20
 81001 66

Frumvarp

til laga um viðauka við sóttvarnarlög 17. desbr. 1875.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis).

1. grein.

Ákvarðanir þær, sem lög 17. desbr. 1875, um mótvarnir gegn því, að bólusótt og hin austurlenzka kólerusótt og aðrar næmar sóttir flytjist til Íslands, hafa inni að halda, skulu ná til allra skipa, sem koma frá löndum, þar sem gengur pestkynjaður sjúkdómur eða einhver önnur hættuleg næm sótt, enda þótt slíkur sjúkdómur gangi ekki í þeirri höfn, sem skipið hefur lagt frá.

2. grein.

Ráðgjafanum og landshöfðingja (sbr. 2. gr. laga 17. desbr. 1875) veitist vald til að skipa svo fyrir með auglýsingu, að menn, sem koma til Íslands frá löndum, þar sem gengur pestkynjaður sjúkdómur, skuli, til þess að þeim verði leyft að koma í land, hafa meðferðis leiðarbrjef, sem hinn danski verzlunarfulltrúi á þeim stað, sem hlutaðeigandi hefur lagt frá, eða ef enginn verzlunarfulltrúi er á staðnum, yfirvaldið þar hefur ritað á vottorð um, að hlutaðeigandi hafi eigi verið á þeim stað, sem sýktur sje af pest, svo marga daga áður en hann fór af stað, sem til tekið er í auglýsinguinni.

.

5. grein.

Þessi lög öðlast gildi þann dag, er þau eru birt í Stjórnartíðindunum.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um sölu brennivíns og annara vínfanga.

Eptir að vjer höfum nákvæmlega hugleitt lagafrumvarp það, er hin háttvirta neðri deild alþingis hefur kosið oss til að segja álit vort um, höfum vjer komið til þeirrar niðurstöðu, að nauðsyn beri til að setja lög, er takmarki nokkuð sölu áfengra drykkja í landi voru. Samt sem áður þykjumst vjer eigi geta ráðið þinginu til að samþykkja óbreytt frumvarp það, er oss var fengið til hugleiðingar, með því stefna þess er sú, að takmarka söluna þannig, að hver sem vill fá leyfi til að selja áfenga drykki, kaupi til þess leyfisbrjef á hverju ári fyrir ærið fje. Eins og hinni háttvirtu þingdeild er kunnugt, er nú allt útilit til þess að samin verði á þessu þingi lög, sem hækka mik-ið aðflutningsgjald á áfengum drykkjum, og lög, sem reisa skorður við því, að verzlunarmenn selji vínföng annarsstaðar en í löggiltum kaupúnum. Við þessar takmarkanir sýnist oss eigi þurfa öðru að bæta en því, að kaupmönnum sje bannað að selja áfenga drykki í mjög smáum skömtum og að veita þá í sölubúðum sínum, eins og hingað til hefur allvíða tíðkæzt. Hvað veitingamönnum sjer í lagi við vikur, álitum vjer nauðsynlegt að þeir sjeu bundnir við borð að hafa til nokkrar rekkjur handa gestum í veitingahúsum sínum, og þetta sje gjört að skilyrði fyrir því, að þeir megi selja áfenga

drykki. Að síðustu álitum vjer, að hvorki kaupmenn nje veitingamenn eigi að hafa leyfi til að selja áfenga drykki á helgum dögum.

Samkvæmt þessu álitu voru höfum vjer samið frumvarp það, er hjer fer á eptir, og leyfum vjer oss að ráða hinni háttvirtu þingdeild til að samþykkja það í staðinn fyrir hitt frumvarpið, er oss var afhent. Frumvarp vort er svo látandi:

FRUMVARP

til laga um takmarkanir á sölu áfengra drykkja.

1. grein.

Enginn kaupmaður eða verzlunarmaður má selja minna í senn af nokkrum áfengum drykk eða vintegundum en þrjá pela, og enga áfenga drykki eða vínföng má hann veita í sölubúð sinni.

2. grein.

Enginn veitingamaður má selja áfenga drykki nema hann hafi í veitingahúsi sínu að minnsta kosti 6 rekkjur handa gestum svo á sig komnar, að bæjarstjórn eða hreppsnefnd sú, sem hlut á að máli, álitu þær fullgildar.

3. grein.

Öllum verzlunarmönnum og veitingamönnum er bannað að selja áfenga drykki á helgum dögum.

4. grein.

Brot gegn lögum þessum varða 20—200 króna sektum, og rennur sektarfeð í sjóð þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem lagabrotið er framið.

Reykjavík, 19. júlí 1879.

Einar Ásmundsson,	Benedikt Sveinsson,	Tryggvi Gunnarsson,
skrifari.	formaður.	framsögumaður.

110.

Breytingartillaga

við lagafrumvarp um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 16. júlí 1879).

Að 4. gr. orðist þannig:

Landsstjórnin hefur á hendi umráð og yfirlýsningu skólans.

Benedikt Sveinsson. Páll Pálsson pr. Friðrik S. Stefánsson. Þorsteinn Jónsson.

Hjálmur Pjetursson. Halldór Kr. Friðriksson. Guðmundur Ólafsson.

Þorlákur Guðmundsson,

111.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um sölu á Grímsstunguheiði og Auðkúluheiði,
frá Ásgeiri Einarssyni, 1. þingmanni Húnavatnanna.

Við 1. og 2. gr. Orðið »Ráðherra« breytist í »Ráðgjafa«.

Breytingaratkvæði

við nefndaráliðið um frumvarp til laga um breyting á tilsk. um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, 19., 28. og 29. gr.

Frá Jóni Pjeturssyni, 3. konungkjörnum þingmanni.

Við 1. grein. Í staðinn fyrir: »á alla hreppsbúa« komi: »á hreppsbúa«.

Uppástunga

til þingsályktunar,

frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga.

Eptirleiðis skulu hvorki þingmenn nje landshöfðingi hafa aðgang til að leiðrjetta ræður sínar áður en þær eru prentaðar, og skulu þær fengnar útgefanda alþingisfrjetta sem allra fyrst eptir lok hvers fundar.

Í alþingistíðindum skal að eins prenta ágrip af gjörðabókum þingdeildanna.

Lagafumvarp

um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 21. júlí 1879).

1. grein.

Gagnfræðaskóli skal settur á Möðruvöllum í Hörgárdal.

2. grein.

Fræðigreinir þær, er kenna skal í skóla þessum, eru þessar: íslenska, danska og enska, nýja sagan, einkum saga Norðurlanda, stutt landafræði, einfaldur reikningur og af náttúrufræðum, einkanlega meginsetningar aflfræðinnar, efnafræðinnar og steinfræðinnar.

3. grein.

Setja skal 2 kennara við skólann; er annar þeirra skólastjóri, og hefur hann að launum 3000 krónur og leigulausan bústað í skólanum, en hinn kennarinn 2000 kr.

4. grein.

Við skólann skal og settur búfræðingur, er veitir tilsögn í dráttlist og í verklegri og bóklegri búfræði. Hann skal vera briti skólans, og fær hann jörðina Möðruvelli í Hörgárdal til leigulausra afnota, og þar að auki 800 kr.

5. grein.

Landsstjórnin hefur á hendi umráð og yfirumsjón skólans.

6. grein.

Kostnaður allur til skólans skal greiddur úr landssjóði.

7. grein.

Landshöfðinginn hlutast til um, að samin verði reglugjörð handa skólanum.

8. grein.

Lög 14. desember 1877 um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal eru úr lögum numin.

115.

Frumvarp

til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 21. júlí 1879).

1. grein.

Leiðarbrjef verzlunarskipa og lestagjald það, sem ákveðið er með lögum 15. apríl 1854, skal afnumið.

2. grein.

Heimilt skal kaupmönnum þeim, er reka fasta verzlun hjer á landi, að verzla á skipum hvar sem þeir vilja, án alls tímatakmarks; þó skulu þeir á einhverju löggiltu kauptúni vera búnir að fullnægja ákvæðum laganna um tollgreiðslu og sóttvarnir. En eigi mega þeir þó selja vínföng nje áfenga drykki annarsstaðar en á löggiltum kaup-túnum.

3. grein.

Utanríkisskipum og lausakaupmönnum skal að eins heimilt að verzla á löggiltum höfnum, og þurfa utanríkisskip eigi að koma fyrst á nokkurn af hinum sex verzlunar-stöðum, sem fyrir er mælt í 2. gr. laga 15. apríl 1854; þó skal þess gætt sem fyrir skipað er um tollgreiðslu og sóttvarnir.

4. grein.

Rjett er hverjum þeim búanda, er sýslunefnd hans telur til þess hæfan, að verzla með allan varning, nema vínföng og áfenga drykki, en til þess skal hann leysa leyfisbrjef, er sýslumaður veitir, og greiða 50 kr., er renna í sýslusjóð. Þó hefur sýslunefnd vald til að neita um slíkt leyfi, þar sem hún álitur slíka verzlun óþarfa, eða hætt við að hún verði vanbrúkuð.

5. grein.

Brot gegn 2. og 3. grein laga þessara varða allt að 2000 króna sektum, og gegn 4. grein allt að 100 króna sektum til landssjóðs, nema þyngri hegning liggi við eptir öðrum lögum. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lög-reglumál.

6. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1880.

116.

Frumvarp

til laga um breytingar á tilskipun 27. janúar 1847 um tekjur presta og kirkna.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 21. júlí 1879).

1. grein.

Fyrir barnsskírni skal greiða prest 5 álnir á landsvísi, fyrir ferming barns 12 álnir, fyrir hjónavígslu 10 álnir, og fyrir að jarðsetja 6 álnir.

Fyrir kirkjuleiðslu kvenna skal enga sjerstaka borgun greiða.

2. grein.

Fyrir sveitarlimi og öreiga skal greiða gjöld til prests og kirkju úr sveitarsjóði.

117.

Atkvæðaskrá

í málinu um frumvarp til laga um vitagjald af skipum.

1. grein.

1. Breytingaruppástunga 2. þingmanns Skagfirðinga,

að frumvarpið verði að eins ein grein, þannig orðuð:

„Gjald það, sem ákveðið er í lögum um vitagjald frá 12. apríl f. á., færast frá 1. jan. 1881 niður í 30 aura fyrir hvert það skip, sem hafnar sig milli Reykjaness og Snæfellsjökuls, en 15 aura fyrir hvert það skip, sem hafnar sig milli Snæfellsjökuls og Horns á Hornströndum.

Undantekin gjaldi þessu eru öll þau skip, sem koma norðan um land, og hafna sig milli Horns og Snæfellsness og fara sömu leiðina aptur».

2. Breytingaratkvæði 1. þingmanns Húnavatnssýslu, að aptan við orðið «skemmtiskútum» bætist: «og skipum þeim, sem vegna hafíss neyðast til að sigla fram hjá vitanum».

3. Breytingaruppástunga Benedikts Kristjánssonar o. fl., að fyrir orðin: «15 aura — rúmmáli skipsins» komi: «20 aura, ef það leitar hafnar í Faxaflóa milli Reykjaness og Öndverðarness, en 15 aura, ef það leggur til hafnar annarsstaðar á Íslandi».

4. Breytingaratkvæði 1. þingmanns Húnavatnssýslu, að í stað orðsins «Ráðherra» setjist «Ráðgjafi».

5. 1. grein frumvarpsins með áorðnum breytingum eða óbreytt.

2. grein.

6. Breytingaruppástunga Bened. Kristjánssonar o. fl., að aptan við 2. grein komi: «Skyldur er skipstjóri til að sýna lögreglustjóra, eða umboðsmanni hans, dagbók skipsins».

7. 2. grein frumvarpsins með áorðinni breytingu eða óbreytt.

3. grein.

8. 3. grein frumvarpsins óbreytt.

4. grein.

9. Breytingaruppástunga Bened. Kristjánssonar o. fl., að í staðinn fyrir: «1881» komi: «1880».

10. 4. grein frumvarpsins með áorðinni breytingu eða óbreytt.

5. grein.

11. 5. grein frumvarpsins óbreytt.

12. Fyrirsögn framvarpsins.

13. Hvort frumvarpið þannig orðað eigi að ganga til 3. umræðu.

Breytingaruppástungur

frá 2. þingmanni Skagfirðinga við nefndarfrumvarpið í málinu um breyting á tilskipun um sveitastjórn á Íslandi 4. maí 1872, 19., 28. og 29. gr.

1. Fyrirsögnin orðist þannig: «Frumvarp til laga um breyting á sveitastjórnartilskipun 4. maí 1872».
2. Orðin: «ekki hrökkva» breytist í: «hrökkva ekki».
3. Á eptir orðunum: «eptir efnum og ástandi» bætist þessi orð: «án tillits til þess, hvort þeir telja nokkuð fram til tíundar eða ekki».

Frumvarp

til laga um smáskamtalækningar.

(Samþykkt við 3. umræðu af neðri deild alþingis 22. júlí 1879).

1. grein.

Fyrst um sinn, og þangað til skipuleg kennsla í smáskamtafræði (hömöopathi) kemst á, skulu smáskamtalækningar leyfðar með þeim hætti, sem segir í lögum þessum.

2. grein.

Hver sá maður, sem gjörast vill smáskamtalæknir, skal leita leyfis hjá sýslunefndinni. Þegar hún hefur ráðfært sig við heilbrigðisnefndir þær eður hreppsnefndir, sem hlut eiga að máli og þær mæla með, má hún veita beiðandanum leyfi, enda sje hann að almannadómi valinkunnur maður fulltíða og hafi nægilegt vottorð um, að hann skilji dönsku, eða ensku, eða þýzku, eða frakknesku. Þó þarf enginn að fá sjer leyfi til þess, að viðhafa smáskamtalækningar á heimili sínu.

3. grein.

Heimilt er þeim, sem fengið hafa lækningaleyfi eptir 2. grein, að útvega sjer smáskamtameðul, þótt annarsstaðar sje, en í lyfjabúðum í landinu.

4. grein.

Nú er leyfi veitt samkvæmt 2. grein, og leysir þá beiðandi leyfisbrjef hjá sýslumanni, þá er hann hefur unnið lagaeið að því, að breyta jafnan eptir beztu samvizku í lækningum sínum, og greiði hann 10 krónur í sýslusjóð fyrir leyfisbrjefið.

5. grein.

Hver sá, er fer með smáskamtalækningar, og hefur eigi til þess leyfi það, er getur um í 2. grein, verður um það sekur 20—100 krónur, er renni í sjóð sýslu þeirrar, sem brotið er framið í, enda varði það eigi þyngri hegning eptir öðrum lögum.

3. grein.

* Tekjur af fasteignum landssjóðsins o. fl. eru taldar 71.578 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
*1. Afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum fyrir hvort árið að frá dregnum umboðslaunum, prestsmötu o. fl.	32,000	32,000	64,000
*2. Afgjöld af öðrum jörðum landssjóðsins .	1,184	1,184	2,368
3. Leigugjöld:			
a. af Lundey 205 kr.			
b. af brennisteinsnámunum í Þingeyjarsýslu 1,800 —	2,005	2,005	4,010
*4. Tekjur af kirkjum	600	600	1,200
samtals	35,789	35,789	71,578

4. grein.

* Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 57,275 kr. 20 a.

	1880.	1881.	alls.
* 1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins . . Upp í lán verður borgað: á árinu 1880 8,454kr. 90 a. - — 1881 8,307 — 77 - 16,762 — 67 -	Kr. a. 26,000 "	Kr. a. 27,000 "	Kr. a. 53,000 "
2. Leigur af andvirði seldra jarða	207 60	207 60	415 20
* Upp í andvirði seldra landseigna 8000 kr.			
* Styrktarsjóður Íslands dragist inn í land- sjóð og afnemist sem sjerstakur sjóður. En þangað til það verður til færast tekjurnar með hjer um bil	1,930 "	1,930 "	3,860 "
samtals	28,137 60	29,137 60	57,275 20

5. grein.

* Endurgjald lána verður talið 6,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
*1. Gjald upp í lán til Möðruvallaklausturskirkju	kr. 180	kr. 180	kr. 360
2. — — — — Eyrarkirkju	216	216	432
*3. Endurgjald skyndilána til embættismanna.	3,000	3,000	6,000
samtals	3,396	3,396	6,792

6. grein.

* Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 159,388 kr.

	1880.	1881.	1880.	1881.	1880.	1881.	alls.
			kr.	kr.			kr.
Fast tillag . . .	60,000kr.	60,000kr.					
Aukatillag . . .	40,000 —	38,500 —					
	100,000 —	98,500 —					
* að frá dregnum . .	19,556 —	19,556 —	80,444	78,944			159,388
		samtals	80,444	78,944			159,388

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

* Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 783,825 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—16. grein.

8. grein.

* Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,800 kr.

9. grein.

* Til útgjalda við umboðsstjórnina gjaldheimtur og reikningsmál svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl. veitast 319,558 kr. 90 a.

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.			
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. laun embættismanna	19,100	19,716 66	
* landshöfðingjaritaraembættið dragist inn, er það losnar.			
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. . .	3,600	3,600	
* 3. þóknun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	2,000	2,000	
	24,700	25,316 66	50,016 66
B.			
Dómgæzla og lögreglustjórn:			
1. laun	71,516 12	71,516 12	
* 2. ritfje handa bæjarfógeta í Reykjavík . . .	1,000	1,000	
* 3. til hegningarhússins og fangelsanna . . .	3,600	3,600	
* Verði fangatalan meiri en ráð er fyrir gjört, eða stígi verðlag á matvælum, má telja út það, sem um fram þarf, án auka-fjárveitingar.			
* 4. önnur útgjöld	3,200	3,200	
	79,316 12	79,316 12	158,632 24
		Flyt	208,648 90

		1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
C.				
Ýmisleg útgjöld:	Flutt			208,648 90
* 1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi . . .		1,150	1,150	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef hjer um bil		2,000	2,000	
*				
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar		705	705	
* 4. styrkur til effingar búnaði		10,000	10,000	
*af því allt að helmingi til búnaðarfjelaga og búnaðarsjóða.				
* 5. til vegabóta		20,000	20,000	
*fjallvegir, sem jafnframt eru póstvegir, gangi fyrir.				
* 6. til gufuskipsferða allt að		18,000	18,000	
* 7. til vitans á Reykjanesi		2,500	2,500	
*				
8. til embættisferða		600	600	
* 9. þóknun handa Jóni Jónssyni landritara út af fjárkláðanum				1,000
		54,955	54,955	109,910
				319,558 90

10. grein.

Til útgjalda við læknaSKIPUNINA veitast 79,948 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. Laun		37,726	37,726	75,452
2. önnur útgjöld		2,248	2,248	4,496
samtals		39,974	39,974	79,948

11. grein.

* Útgjöldin við póststjórnina er ætlaðt á að verði 30,420 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
* 1. laun		4,310	4,310	8,620
* 2. póstflutningur		9,000	9,000	18,000
* 3. önnur útgjöld		1,900	1,900	3,800
samtals		15,210	15,210	30,420

12. grein.

* Til kirkju og kennslumála veitast 164,486 kr. 38 a.

		1880.		1881.		alls.	
		Kr.	a.	Kr.	a.	Kr.	a.
A.							
Í þarfir andlegu stjettarinnar:							
*	a. Laun	8,032	"	8,032	"		
	b. önnur útgjöld:						
			kr. a.				
*	1. til bráðabirgðar-uppbótar						
	fátækum brauðum	4,000					
	2. til nokkurra brauða í fyr-						
	veranda Hólastipti	600					
	3. til prestsekkna og barna og						
	fátækra uppgjafapresta	2,500					
	4. endurgjald handa biskupi						
	fyrir skrifstofukostnað	1,000					
	5. endurgjald handa prestinum						
	í Vestmannaeyjum fyrir						
	tekjumissi	1,443	19				
	6. endurgjald handa prestinum						
	í Goðdölum fyrir tekju-						
	missi	20					
				9,563	19	9,563	19
				17,595	19	17,595	19
						35,190	38
B.							
Kennslumálefni:							
I. Til prestaskólans:							
*	a. Laun	10,700		10,700			
	b. önnur útgjöld:						
*	1. húsaleiga handa 12 læri-						
	sveinum, 80 krónur handa						
	hverjum	960	kr.				
*	2. 1 ölmusa	200	—				
	3. til tímakennslu	100	—				
	4. til bókakaupa	300	—				
*	5. til eldiviðar og ljósa	140	—				
	6. til umsjónar	100	—				
*	7. ýmisleg útgjöld	100	—	1,900		1,900	
				12,600		12,600	
						25,200	"
II. Til lækna skólans:							
	a. Laun	2,600		2,600			
	b. önnur útgjöld:						
	1. 3 ölmusur, 200 kr. hver	600	—				
*	2. eldiviður, ljós og ræsting	100	—				
	3. til bókakaupa og verkfæra	300	—				
	4. ferðastyrkur handa læknaefn-						
	flyt	1,000	—	2,600		2,600	
						60,390	38

		1880.	1881.	alls.	
		kr.	a.	kr.	a.
fluttar 1,000 kr.		2,600		2,600	
um	300 —				
5. húsaleiga handa 3 lærisveinum	240 —				
* 6. ýmisleg útgjöld	100 —	1,640		1,640	
		4,240		4,240	
III. Til hins lærða skóla:					8,480
a. Laun		18,200		18,200	
b. aðstoðarfe:					
* handa söngkennaranum	500 kr.				
— fimleikakennaranum	700 —				
— dyraverði	760 —	1,960		1,960	
c. önnur útgjöld:					
1. Til bóka kaupa	600 kr.				
* 2. til eldiviðar og ljósa	1,500 —				
* 3. til skólahússins utan og innan	1,500 —				
4. til tímakennslu	1,500 —				
* 5. ölmusur	10,000 —				
* Veitingin fari að öðrum ástæðum jöfnum eptir fjarlægð sveinsins frá aðsetri skólans.					
6. þóknun handa lækni	100 —				
* 7. ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8. fyrir prestsverk	48 —	16,448		16,448	
*		36,608		36,608	
* IV. Til kennara í sönglist og organslætti og organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík		1,000		1,000	
C.					2,000
1. til stíptsbókasafnsins		600		400	
* 2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi. (Nákvæmar skýrslur og bókaskrár framleggist)		400		400	
* {	3. til kvennaskólans í Reykjavík	700		700	
	4. til kvennaskólans í Eyjafirði	700		700	
	5. til kvennaskólans í Skagafirði	400		400	
Með því skilyrði, að hlutaðeigandi amtsráð, sýslunefndir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti að minnsta kosti 200 kr. á ári.					
6. til barnaskóla		2,000		2,000	
* 7. — bókmenntafjælgagsins (deildarinnar á Íslandi)		2,000		2,000	
flyt		6,800		6,600	
					144,086 38

	fluttar	1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
8. til forngripasafnsins:		6,800	6,600	144,086 38
a. til forngripakaupa	400 kr.			
b. til umsjónar	100 —	500	500	
* 9. til skyndilána handa embættismönnum .		3,000	3,000	
		10,300	10,100	20,400
samtals				164,486 38

13. grein.

* Til eptirlauna og styrktarfjár o. fl. veitast 47,300 kr., þar á meðal til ekkjufrúr Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr. hvort árið.

14. grein.

* Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 4,000 kr.

15. grein.

* Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 6,000 kr., þar á meðal málskostnaður í málaferlum landssjóðsins.

16. grein.

* Afganginn sem fyrst um sinn er áætlað að verði 95,312 kr. 30 aur., skal leggja í viðlagasjóðinn.

17 grein.

Ef frumvörp til laga:

um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
um vitagjald af skipum,
um stofnun lagaskóla,
um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal,
um breyting á lögum um gjald af brennivíni o. s. frv.,
um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergssnámans í Helgustaðafjalli
o. s. frv.,
um breyting á lögum um læknaskólann,
um leiguburð af peningalánum,
um laun hreppstjóra,
um skipun prestakalla og kirkna,

ná lagagildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og útgjaldamegin samkvæmt fyrnefndum lagafrumvörpum.

* Af viðlagasjóði (innskriptarskírteina-upphæðinni) veitast að láni til brúabygginga yfir Þjórsá og Ölfusá allt að 100,000 kr. með þeim kjörum, sem áskilin verða í þar að lútandi lögum.

Til byggingar á húsi handa alþingi og söfnum landsins veitast allt að 100,000 kr.

ATHUGASEMDIR.

I. kafli.

Tekjur.

Um 2. grein.

1. Nefndinni virðist að skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje sje heldur hátt áætlaður af stjórninni, meðan engin reynsla er fengin fyrir því, hver upphæð hans verður, einkum sökum þess að eptir hinum nýju tíundarlögum má draga $\frac{1}{7}$ frá af öllum kvikfjenaði, þegar hann er lagður í tíund. Álitur nefndin því rjettara að við hafa hjer tugatölu, og setur upphæðina niður í 50,000 kr. hvort árið.
2. Um þennan tölulið er álit nefndarinnar hið sama sem um hinn fyrirfaranda, að rjettast sje að áætla hann í þetta sinn með tugatölu, og færir hann því niður í rjett 1500 kr. á ári.
7. Þennan tölulið færir nefndin upp í 2500 kr. hvort árið, með því athugagreinar yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir 1877 bls. 5 bera með sjer, að þessi tekjuliður hefur numið jafnvel talsvert meiru á fyrirfarandi árum.
10. Þennan tölulið virðist nefndinni mega færa upp í 7000 kr., þegar miðað er við það, sem goldizt hefur að undanfögnu.
12. Nefndin álitur, að þennan tölulið megi að minnsta kosti færa upp í 100,000 kr. eptir reynslu undanfarinna ára (sbr. athugagreinar yfirskoðunarmanna landsreikninganna fyrir árið 1877, bls. 12).
13. Eins leggur nefndin til, að þessi töluliður sje færður upp í 11,000 kr. með tilliti til sömu athugasemda.

Um 3. grein.

1. Eptir skýrslum, sem landshöfðinginn hefur látið nefndinni í tje, um afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum árið 1878, og með tilliti til þess, sem úti stendur óinnheimt af þessum gjöldum frá fyrri árum, virðist nefndinni að þennan tekjulið megi sjálfsgt færa upp í 32000 kr.
2. Hjer er að eins gjörð orðabreyting, sem virðist fara betur.

Um 4. grein.

1. Meðan engin af þeim lagafrumvörpum, sem talin eru í 17. gr. öðlast lagagildi, álitur nefndin, að leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins verði eigi taldar minni en 26000 kr. á árinu 1880 og 27000 kr. á árinu 1881.
2. Á þessum stað leggur nefndin til, að bætt sje inn í fjárlögin nýjum tekjulið: „Upp í andvirði seldra landseigna“, sem áætlað er að nemi 8000 kr., án þess þó að upphæðin sje færð út fyrir strykið.

Enn fremur leyfir nefndin sjer að stinga upp á því, að tekin sje inn í fjárlögin ákvörðun um, að styrktarsjóður Íslands verði dreginn inn í landssjóðinn og afnuminn sem sjerstakur sjóður, með því nefndinni virðist þarflaust, og að eins til að gjöra landsreikningana flóknari, að sjóði þessum sje haldið sjerskildum. Þegar sjóðurinn er orðinn sameinaður landssjóði, hætta reikningar hans að verða framvegis ágreiningsefni milli þingsins og stjórnarinnar, eins og áður hefur átt sjer stað, þar sem hann þá hverfur með öllu inn undir fjárveitingarvald landsins. En þótt dráttur kunni að verða á því, að reikningar styrktarsjóðsins verði að fullu kljaddir og innstæðufje sjóðsins dregið inn í landssjóðinn, þá vill nefndin leggja til, að hinar árlegu tekjur styrktarsjóðsins verði eigi framar lagðar við innstæðuna, heldur látnar renna í landsjóð á hverju ári.

Um 5. grein.

1. Eptir því sem nefndinni er kunnugt um tekjur Möðruvallaklausturskirkju, sýnist eigi hægt að búast við að hún geti borgað meira en 180 kr. á ári upp í skuld sína.
3. Þessum tekjulið: „endurgjald skyndilána til embættismanna“, stingur nefndin upp á að bætt sje inn í fjárlögin á þessum stað, og samsvarandi gjaldalið í 12. gr. C. 9.

Um 6. grein.

Útgjöldin til hinnar æðstu innlendu stjórnar landsins eiga samkvæmt stjórnarskránnar 25. gr. að greiðast fyrirfram af tillaginu úr ríkissjóði eins og þau eru ákveðin af konunginum. Með konungsúrskurði 29. júní 1872 eru þessi gjöld ákveðin. Aptur á móti er ekkert ákveðið um þóknun til „fulltrúa stjórnarinnar á alþingi“, og þykir því rjettara að taka enga upphæð til í þessu skyni að svo stöddu máli. Raunar hefur í hinum fyrirfarandi fjárlögum verið gjörð áætlun fyrir þessum kostnaði, en sökum þess að enginn konungsúrskurður er fyrir brúkun þessa fjár, mun rjettara og formlegra að tiltaka enga upphæð. Samkvæmt því sem á undan er tilgreint eru því, auk þeirra 7156 kr., er snerta lestagjald af póstgufuskipunum, 12400 kr. á ári hverju dregnar frá tillaginu, en 8. gr. útgjaldamegin sleppt.

2. kafli.

Útgjöld.

Um 8. grein.

Það virðist ekki næg ástæða til að ætla til kostnaðar við alþingi meira en 35000 kr. Það fyrirkomulag á prentun alþingistíðindanna o. fl., sem nú er á komið, og að líkindum mun leiða til sparnaðar, mun einnig hafa sömu afleiðingar á hinu komanda fjárhagstímabili.

Það þótti líklegt, að yfirskoðun landsreikninganna yrði framvegis greiðari, og athugasemdirnar með svörum landshöfðingja og tillögum yfirskoðunarmanna styttri; var því upphæðin færð niður um 600 kr.

Um 9. grein. (10. gr. stjórnarfrumvarpsins).

- A. 1. Það er hvorttveggja að 1875 kom sú skoðun fram á alþingi, að þetta embætti væri óþarft, enda hefur reynslan sýnt, að sá maður, er í embættinu situr, hefur haft nægar stundir til margvíslegra annara starfa.
3. Liðurinn er þannig orðaður, til þess ljóst sje, að jarðabókarsjóðsreikningurinn sje fólginur í þeim reikningum, sem hjer ræðir um.
- B. 3. Upphæðin er sett niður með sjerstakri hliðsjón af hinum svo kölluðu ýmislegu útgjöldum og er reiknuð eptir því, sem reynzt hefur að nægja muni. Athugasemdin gjörir umboðsstjórninni hægra fyrir að fá viðbót þá, er nauðsynlega þarf.
4. Önnur útgjöld eru færð niður sökum þess, að gjafsóknir samkvæmt gildandi lögum munu framvegis verða nokkuð takmarkaðar.
- C. 1. Landhagsskýrslurnar, sem prentaðar hafa verið í stjórnartíðindunum, hafa reynzt svo ónógar, að ekki þykir kostandi til þeirra, fyr en þeim verður komið öðruvísi fyrir, og þær verða betur undirbúnar, sjer í lagi í hjeruðum.
2. Hjer er felld úr fjárveitingin til „Lovsamling for Island“. Það er hvorttveggja, að þinginu hefur fyrirfarandi verið þessi fjárveiting hálfnauðug, enda er búið að greiða svo mikið fje fyrir fram til þessa rits, að rjettara mun að bíða þess, að þau bindi komi út, sem þegar er búið að veita fje til.
4. Nefndinni þykir ástæða til, að hækka þennan lið töluvert, þótt hún hafi sjer í lagi landbúnað fyrir augum. En jafnframt vildi hún gefa búnaðarfjelögum og sjóðum kost á, að styrkja þau fyrirtæki og efla þær framfarir, sem eiga skylt við búnaðinn, þó þær ekki beinlínis snerti hann.

- C. 5. Nefndin býst við, að hitta hugsunarbátt þings og landsbúa, þegar hún leggur það til, að færa þennan gjaldlið upp og jafnframt hafa þá þjóðveg, sem einnig eru póstvegir, í fyrirrúmi.
6. Nefndin hugsar sjer að því fyrirkomulagi á þessum siglingum, sem almenningur óskar, geti orðið hærri útgjöld samfara en þau, sem stjórnin stingur upp á, og hefur því fært liðinn upp um 3000 kr. á ári hverju.
7. Bæði vegna þess, að heldur mikið virðist í lagt fyrir ljósmeti, og sökum þess, að þær 200 kr., sem í frumvarpi stjórnarinnar (ath.semd. bls. 24), eru ætlaðar til eptirlits með vitanum, eiga rjettar heima undir 8. lið til embættisferða, hefur nefndin, fyrir sitt leyti, fært þennan gjaldlið niður.

(9. í stjórnarfrumvarpinu).

Nú, þegar svo er ráð fyrir gjört, að sá eini kaffi Jónsbókar, sem enn þá er í lagagildi, verði af numinn með nýjum landbúnaðarlögum, virðist ekki eiga við, að kosta ærnu fje af landssjóði til nýrrar útgáfu af Jónsbók. Er þetta því, nú sem komið er, eingöngu vísindalegt fyrirtæki, sem liggur Árna Magnússonar nefndinni og álíka vísindafjelögum næst.

9. Sá embættismaður, sem hjer ræðir um, hefur fengið ferðir sínar sem lögreglustjóri út af fjárkláðanum, endurborgaðar eptir reikningum og jafnframt afdráttarlaust haldið embættislaunum sínum. Þótt það því, sökum þess ötulleika, er hann hefur auðsýnt, og þess hófs, er hann hefur gætt í reikningum sínum, sje sann-
gjarnt að hann fái nokkra þökkabót, þá mun hún vera of hátt reiknuð til 2000 kr. og leggur nefndin því, til að hún sje færð niður í 1000 kr.

(12. í stjórnarfrumvarpinu).

Nefndin leggur það til, að þær 300 kr., sem ætlaðar eru til að kaupa harmoni-
um handa Munkaþverárklosturskirkju, ekki veitist í fjárlögum, heldur komi inn í viðskipti kirkjunnar við umboðssjóðinn með því skilyrði, sem fram er tekið í athugasemdunum við stjórnarfrumvarpið c. 12., 26. bls.

Um 11. grein (12. gr. stjórnarfrumvarpsins).

- 1., Það er hvorttveggja, að engin ástæða virðist vera til að launa sjerstaklega brjef-
bera í Reykjavík, enda er nefndinni kunnugt, að svo er ráð fyrir gjört, að bögglar og brjef, er þeim fylgja, sem með pótskipinu koma, sjeu eptirleiðis flutt í kring meðal Reykjavíkurbúa, kostnaðarlaust bæði fyrir þá og fyrir landssjóð. Er því lið-
urinn færður niður um 100 kr.
- 2., Nefndin hugsar sjer, að á meðan póstferðunum er ekki fjölgað, megi koma flutn-
ingi pósta haganlegar og sparlegar, en þó jafnframt greiðar fyrir, t. d. með því, að láta pósta mætast miðja vega á vetrardag, með því að láta einn póst fara úr Rvík upp að Hjarðarholti, í stað tveggja, og láta póstgöngurnar þar klofna vestur og norður o. s. frv., og er því liðurinn færður litið eitt niður. Aptur á mót er
3. liður færður upp, sökum þess, að eptir því, sem fram kom undir umræðunum um stjórnarfrumvarpið um breyting á launalögunum, þótti sanngjarnt að bæta 400 kr. á ári hverju 1880 og 1881 við skrifstofufje póstmistarans.

(4. í stjórnarfrv.), sem eptir eðli sínu á heima undir öðrum útgjöldum, virðist eiga að falla burt.

Um 12. grein (13. gr. í stjórnarfrv.).

- A. a. Nefndin er í vafa um, hvort sú launaviðbót eptir aldri, sem biskupi er ætluð í stjórnarfrumvarpinu fyrir síðari helming fjárhagstímabilsins, sje lögmæt. Nefnd-
inni er ekki kunnugt, að þessi viðbót hafi neina heimild í lögum eða konungsúr-
skurðum, nema eingöngu í fjárlögum, sem eru breytingum undirorpin á hverju fjárhagstímabili, og er því viðbótin fyrir síðara árið burt numin.

- b. Það mun varla formlegt, að tilfæra á þessum stað í fjárlögunum bráðabirgðar-uppbótina handa fátækum brauðum með þeirri upphæð, sem ráðgjörð er í enn þá óræddu lagafrumvarpi. Nái frumvarpið lagagildi á fjárhagstímabilinu, kemur upphæðin allt að einu til útgjalda eptir 17. grein.
- BI. a. Hjer stendur líkt á í því, er snertir forstöðumann prestaskólans, eins og með biskup (sbr. A. a.).
- b. 1. Húsaleiga er eins og áður talin handa 12 lærisveinum, því engin nauðsyn virðist vera til að kennslutíminn á fjárhagstímabilinu verði lengdur um eitt ár.
2. Sama er að segja um ölmusuna.
5. Reynslar hefur ekki sannað, að þörf sje á stærri upphæð til eldiviðar og ljósa, en hjer er tiltekin.
7. Af sömu ástæðu hafa «ýmisleg gjöld» verið færð niður um 20 kr.
- II. b. 2. Þessum lið er breytt í þá stefnu, að bætt er við nýjum 6. lið. «ýmisleg útgjöld», (ferðakostnaður og fæðispeningar prófdómenda o. s. frv.), og hinn liðurinn því færður niður um þá sömu upphæð (100 kr.), sem 6. liður nemur.
6. Ýmisleg útgjöld, sbr. næstu athugasemd á undan.
- III. b. Sökum þess að í frumvarpi stjórnarinnar eru 260 kr. af þeim 860, sem söngkennaranum við hinn lærða skóla veitast, ætlaðar í þóknun handa organslagaranum við dómkirkjuna, virðist rjettara að upphæðin færist niður, en gangi jafnframt óskert til þess, sem hún er ætluð, sbr. B. IV.
- c. 2. Með því svo er til ætlazt, að í fjárlögum fyrir 1878 — 1879, sje veitt fje til að kaupa nýja ofna til skólans, og umboðsstjórnin þykist ganga að því visu, að við það muni sparast eldiviður, er þessi upphæð færð niður, en nefndin geymir sjer samkvæmt tillögum yfirskoðunarmanna (athgr. fyrir 1877 bls. 25) rjett til að stinga upp á frekari lækkun.
3. Þessi upphæð er færð niður um 100 kr. Skal þess getið, að vextir af 37500 kr. upphæð virðast vera vel í lagðir á ári hverju til aðgjörða, sem lítill vottur sjest til.
5. Eptir tillögum umboðsstjórnarinnar er þessi gjaldliður færður upp um 2000 kr., en jafnframt hefur nefndin strykað ferðastyrk handa fátækum lærisveinum, sem eiga heimili fjarri skólanum, (c. 9. í stjórnarfrumvarpinu), því rjettara virðist, að hæfilegt tillit sje haft til fjárlægðar sveinanna við útbýting á ölmusum, en að halda gjaldlið í fjárlögum, sem dæmafar mun vera, þó víða sje leitað.
7. Liður er færður niður um 100 kr., sbr. athugagr. yfirskoðunarmanna fyrir 1876 bls. 57, og fyrir 1877 bls. 25.
- IV. Áhugi á sönglist og organslætti í kirkjum um allt land hefur á síðari árum farið svo mjög vaxandi, að sá maður, sem einn síns liðs og fyrir litla þóknun hefur kennt ungmennum úr ýmsum plássum þessa fögru mennt, hefur neyðst til að sleppa annari arðsamri atvinnu. Nefndin álitur sjer því skylt, að leggja það til, að þessi maður (Jónas Helgason), á fjárhagstímabilinu verði fastákveðinn árlegrar þóknunar aðnjótandi, og er hún fremur lágt en hátt reiknuð.
- c. 2. Á þessum lið er samkvæmt tillögum vesturumdæmisins stungið upp á 200 kr. á ári hverju handa amtsbókasafninu í Stykkishólmi, svo það ná jafnrjetti við amtsbókasafnið á Akureyri, en báðum er gjört að skyldu að senda umboðsstjórninni nákvæmar skýrslur og bótaskrár.
- 3.—5. Á þessum liðum eru 1800 kr. á ári hverju lagðar þeim kvennaskólum, sem þegar eru stofnaðir. Nefndin álitur óþarft að leiða rök að því, hversu áriðandi þessar

og þvílíkar stofnanir sjeu, sjer í lagi í því landi, þar sem barnauppfræðingin mest og bezt hvílir á konunum, og því er undir þeirra menntun komin. Hitt gat nefndin ekki leitt hjá sjer, að benda jafnframt sveita- og bæjafjelögum á siðferðislega skyldu þeirra í þessu efni.

7. Hið íslenska bókmenntafjelag, sjer í lagi deildin á Íslandi er svo samgróin allri vorri bóklegri menntun, að eðlilegt þótti að ætla fjelaginu fremur styrk beinlínis í fjárlögum, heldur en fyrir náð umboðsstjórnarinnar af fjenu til vísindalegra og verklegra fyrirtækja.
9. Þessi liður útgjaldamegin kemur á móti 5. gr. 3. lið tekjumegin til jafnaðar, og vísast til hans.

Um 13. grein (14. gr. í stjórnarfrumvarpinu).

Ekkjufrú Guðrúnu Gudjohnsen eru hjer ætlaðar 300 kr. á hvoru ári fjárhagstímabilsins, er virðist hæfilegt í samanburði við aðrar ekkjur á hennar reki, enda eru flest börn hennar upp komin og í góðri stöðu. Nefndin tekur það fram, að þó eptirlaun og styrktarfe sje á þessum lið áætlað með riflegri upphæð en við er búizt að til þess gangi, þá ætla hún ekki lögum samkvæmt, að telja út á þessu fjárhagstímabili þau eptirlaun, sem ekki er önnur heimild fyrir en fjárveiting á undangengnum fjárlögum. Enda má búast við, að eptirlaun tveggja sýslumanna bætist við á fjárhagstímabilinu.

Um 14. grein (15. gr. í stjórnarfrumvarpinu).

Það er hvorttveggja, að sumar af þeim upphæðum, sem annars ættu heima undir þessari grein, eru veittar á öðrum stað í fjárlögum, og aðrar munu koma undir atkvæði alþingis, þegar ræddar verða þær bænarskrár, sem nefndin að þessu sinni leyfir sjer að leggja undir beinlínis úrskurð þingsins, enda er rjettara að veita umboðsstjórninni ekki meira fje til óákveðinna umráða en góðu hófi gegnir.

Um 15. grein (16. gr. í stjórnarfrumvarpinu).

Hjer á sjer hið sama stað, eins og fram er tekið í athugasemdinni við næstu grein á undan. Skal það sjerstaklega fram tekið, að kostnaður til embættisferða, sem áður hefur verið greiddur af þessum lið, þóknun til landshöfðingjaritarans, og, ef til vill, sumt fleira, er veitt á öðrum gjaldliðum fjárlaganna, enda hefur þessi gjaldliður jafnan orðið fyrir misjafnri meðferð, (sbr. athugasemdir yfirskoðunarmanna bls. 60—61 fyrir 1876, bls. 7—9 fyrir 1877).

Um 16. grein (17. gr. í stjórnarfrumvarpinu).

Þótt afgangurinn fyrir fjárhagstímabilið sje áætlaður riflegar en hjá stjórninni, er það vitaskuld, að hann getur orðið ýmsum breytingum undirorpinn.

Þótt nefndin hafi látið upphæðina í 9. gr. B 1 standa óbreytta, þykir allt að einu vafasamt, hvort laun sýslumannsins í Húnavatnssýslu eru tilfærð samkvæmt gildandi lögum, og geymir nefndin sjer rjett til að gjöra breytingaratkvæði til 2. umræðu í þessa stefnu.

Eggert Gunnarsson. Einar Ásmundsson. Grímur Thomsen. Guðmundur Einarsson.

Halldór Kr. Friðriksson. Ísleifur Gíslason. Tryggvi Gunnarsson.

121.

Nefndarálit.

Neðri deild alþingis hefur fengið oss til ihugunar frumvarp til laga um

landamerkjaneindir og gjörðardóma í landaprætumálum. Viljum vjer í fám orðum skýra frá áliti voru um þetta mál.

Vjer könnunumst við, að brýnustu nauðsyn beri til þess, að numin verði burtu óvissa sú um landamerki jarða, sem svo almennt á sjer stað víðs vegar um landið. Vjer sjáum og glöggst fram á, að þessu muni eigi verða fram gengt með rjettarfari því og lögum, sem nú gilda um þau mál, með því svo mikill kostnaður og tímatöf er því samfara, að það optast verður meira virði, en þrætulandið sjálf, og fyrir sakir þess, að sönnunarbyrðin lendir á sakaraðila, verður honum gjarnast málið ónýtt, þó hann hafi jafn mikið til síns máls eða meira en varnaraðili. Það gefur því að skilja, að mönnum er optast nauðugur einn kostur, að þola rjettaróvissuna um landamerkin, og þetta hefur hin skaðlegustu áhrif fyrir jarðeigendur, leiguliða, landbúnaðinn, og landið yfir höfuð.

Vjer höfum þannig komizt til þeirrar niðurstöðu, að nauðsyn beri til, að setja ný lög, er ráði bót á vandkvæðum þeim, sem nú nefndum vjer.

Á hinn bóginn gátum vjer þó eigi fallizt á, að skipa landamerkjaneindir þær, sem frumvarpið ræðir um, með því oss virtist málið á þann veg niður skipað, bæði of umfangsmikið og leggja ríkari bönd á einstaka landeigendur, en góðu hófi gegnir.

Samkvæmt því, sem nú er sagt, höfum vjer samið frumvarp það til laga, sem hjer fer á eptir. Þykjumst vjer eigi þurfa að gjöra grein fyrir hinum einstöku greinum þess, er vjer ætlum þær auðskildar og hafa þau ein nýmæli í sjer fólgin, er eigi varð hjá komizt, til þess að ná augnamiði laganna.

Alþingi 22. júlímán. 1879.

Benedikt Sveinsson, Stefán Stephensen, Guðmundur Ólafsson.
formaður og framsögumaður. skrifari.
Þorlákur Guðmundsson. Þorsteinn Jónsson.

FRUMVARP

til laga um gjörðardóma í landaprætumálum.

1. grein.

Ef tveir menn búa á jörðum þeim, er land eiga saman, og skilur á um landamerki þeirra, skal sá, er þrætu vill ljúka, stefna hinum með fimmtarstefnu á varnarþingi hans. Á þingi skal hvor þeirra fyrir sýslumanni nefna fjóra valinkunna, óvilhalla menn fulltíða í gjörðardóm, þá er bezt þekkja til ummerkja jarðanna í þeirri þinghá, sem jörð liggur í, og skal því næst hvor um sig nefna úr gjörðadómnum tvo þeirra, er hinn kaus. Nú vill annarhvor málsaðili eigi úr nefna, og skal hinn þá ryðja fyrir báða. Sýslumaður og þeir fjórir, sem eptir verða, skulu skipa gjörðardóminn. Er hann oddamaður dómsins og stýrir honum.

2. grein.

Nú mætir varnaraðili en sakaraðili eigi, og skal hann þá greiða varnaraðila 3 krónur fyrir hvern þann dag, er hann fer venjulegum dagleiðum fram og aptur heim til sín, enda sje fimmtarstefna hans ónýtt. Sje varnaraðili sá, er eigi mætir, skal sýslumaður fyrir hans hönd nefna menn í og úr gjörðardómi. Mæti hvorugur, fellur málið niður að sinni.

3. grein.

Þá er fimmtardómur er skipaður, skal merkiganga ákveðin á þeim degi og stundu, er hæfa þykir eptir atvikum og árstíma, þá jörð er auð, svo glöggst megi sjá, hversu landi og landsnytjum hagar. Frestur skal jafnan settur svo langur, frá skipun gjörðardóms

til merkigöngu, að gjöra megi ráð fyrir, eptir atvikum, að málsaðilar hafi nægan tíma til að útvega sjer skilríki þau öll og vitni, sem föng eru á, enda má og sýslumaður lengja frest þennan, reynist hann ónógur fyrir annanhvorn málsaðila eður báða þá.

4. grein.

Á tilteknum tíma skulu málsaðilar og gjörðarmenn ganga á merki. Skulu þeir, er í dóm voru nefndir, vinna eið og rita nöfn sín undir lögákveðið eiðspjall, áður þeir taki til starfa. Að því búnu skulu gjörðarmenn allir kynna sjer vandlega landsháttu og land það, er málsaðilar kalla sjer, hvor í sínu lagi. Því næst skal leggja í dóm skilríki og leiða vitni, sem lög og venja er til. Síðan skal heyja gjörðardóminn og setja landamerki glögg, sem hann ákveður.

5. grein.

Geti málsaðili eigi mætt sjálfur þegar á merki er gengið, skal hann senda umboðsmann í sinn stað, enda skal eigi að síður heyja gjörðardóminn. Sje gjörðarmaður sá, er eigi mætir, skal nefna annan í hans stað; skal gjörðarmaður skýra oddamanni frá forföllum sínum svo snemma, að því verði við komið.

6. grein.

Gjörðardómi ræður afl, og skal í honum ítarlega skýrt frá landamerkjum þeim, er sett eru, og er hann fullnaðarúrslit þess máls og gilt eignarskjal, þá er hann hefur verið þinglesinn. Þó skal þeim rjett, er treystist til að sanna, að gjörðardómur sje augljóslega rangur að lögum, að áfrýja honum fyrir yfirdóm landsins innan árs og dags. Nú er gjörðardómi hrundið á þann hátt, og greiði þá gjörðarmenn þeir, er þann dóm upp kváðu, áfrýjanda kostnað allan svo skaðlaust sje, ella greiði hann kostnaðinn sjálfur.

7. grein.

Nú eiga fleiri menn jörð saman, og skulu þeir hafa atkvæði allir samt, sem einn væri eigandi. Ef eigandi býr eigi á jörðu og er í annari þinghá, skal leiguliði vera löglegur umboðsmaður hans, nema hann nefni annan til, er sje í þinghánni. Kostnað þann er leiðir af merkigöngu og gjörðardómi, greiði eigandi.

8. grein.

Löggilda skal landamerkjabók í sýslu hverri, er borgist af sýslusjóði og geymist hjá sýslumanni. Skal í hana rita allt það, er fram fer, þegar á merki er gengið og gjörðardómur er háður.

9. grein.

Gjörðarmenn skulu hafa 3 krónur fyrir hvern dag, er þeir eru að gjörðinni; fyrir bókun skal oddamaður hafa ákveðin ritlaun. Borga skulu málsaðilar hvor fyrir sig þeim mönnum, er þeir hafa nefnt, og heyja skulu gjörðardóm; oddamanni borga málsaðilar í sameiningu. Borgunin skal ákveðin í dóminum, og er rjett að fullnægja honum sem öðrum dómi.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um smáskamtalækningar.

1. Við niðurlag frumvarpsins bætist svo hljóðandi 6. grein:

«5. gr. í tilskipun 5. sept. 1794 er úr gildi numin».

Arnlfótur Ólafsson. F. S. Stefánsson. Hjálmur Pjetursson. Þorlákur Guðmundsson.
Páll Pálsson, pr. Snorri Pálsson.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um smáskamtalækningar,

(eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 19. júlí 1879).

Á eptir: «skilji dönsku» í 3. gr. komi: «eða ensku, eða þýzku, eða frakknesku».

Björn Jónsson. Eggert Gunnarsson. Þórarinn Böðvarsson. Snorri Pálsson.

Þorsteinn Jónsson. Stefán Stephensen. Þórður Þórðarson.

Atkvæðaskrá

í málinu um frumvarp til laga um verðlagsskrár,

(við 2. umræðu).

1. grein.

1. Nefndin, að 1. grein orðist þannig: Ein skal vera verðlagsskrá fyrir hvert sýslufjelag.

2. Frumvarpsins 1. grein.

2. grein.

3. Nefndin, að 2. grein orðist þannig: Prestar, hver í sínu prestakalli, og hreppstjórar, hver í sínum hreppi, skulu semja hvor fyrir sig skýrslur yfir þær landaurategundir, sem gengið hafa sem kaupeyrir, eða verzlunarvara í prestakallinu og hreppnum, frá veturnóttum til veturnóta ár hvert. Í skýrslum þessum skal telja meðalverð á hverri landaurategund, sem í verðlagsskrá er nefnd, og skulu þær samdar fyrir lok októbermánaðar ár hvert.

Nú er kaupstaður innan takmarka sýslufelagsins; skulu þá bæjarfógetinn og presturinn semja skýrsluna, hvor í sínu lagi.

4. Frumvarpsins 2. grein.

3. grein.

5. Nefndin, að 3. grein verði þannig: Prestar, hreppstjórar og bæjarfógeti skulu senda sýslunefndaroddvita skýrslur sínar fyrir miðjan nóvembermánuð ár hvert, og skal hann leggja þær fyrir sýslunefndina á næsta fundi.

6. Frumvarpsins 3. grein.

4. grein.

7. Nefndin, ný grein, (sem sje 4. grein), þannig orðuð: Sýslunefndin semur verðlagsskrá fyrir sýslufelagið eptir skýrslum presta og hreppstjóra; þó má þeirri skýrslu breyta, sem næg sönnun kemur fyrir að röng sje.

5. grein.

8. Nefndin, að 4. grein frumvarpsins (sem verði 5. grein) orðist þannig: Verðlagsskrár skulu samdar eptir þeirri fyrirmynd, sem fylgir lögum þessum. Prentuð eyðublöð fyrir þær skulu send sýslumönnum í tækan tíma, til afnota og útbýtingar handa hlutaðeigendum. Rjett er að fella úr verðlagsskrám þær landaurategundir, sem ekki eru kaupeyrir eða verzlunarvara í því umdæmi, sem verðlagsskráin gildir fyrir.

9. Frumvarpsins 4. grein óbreytt.

6. grein.

10. Nefndin, að 5. grein frumvarpsins, (sem verði 6. grein), orðist þannig: Verðlagsskrár

skulu jafnan sendar landshöfðingja til staðfestingar með annari pósthæð ár hvert, enda birtir hann þær í stjórnartíðindunum, deildinni B.

11. Frumvarpsins 5. grein óbreytt.

7. grein.

12. Nefndin, að niðurlag 6. greinar frumvarpsins, (sem verði 7. grein), frá: «Sjeu manntalsþing» o. s. frv. falli burt.

13. Frumvarpsins 6. grein öll.

8. grein.

14. Frumvarpsins 7. grein, (sem verði 8. grein), óbreytt.

15. Nefndarinnar fyrirmynd til verðlagsskrár.

16. Frumvarpsins fyrirmynd til verðlagsskrár.

17. Fyrirsögn frumvarpsins.

18. Hvort frumvarpið þannig lagað skuli ganga til 3. umræðu.

125.

Frumvarp

til laga um sölu á eigninni Kaldaðarnesi í Árnessýslu.

(Flutningsmaður Benedikt Sveinsson, 1. þingmaður Árnesinga).

Stjórnarherra Íslands veitist heimild til að selja eignina Kaldaðarnes í Árnessýslu, að óskertum rjetti leiguliða, fyrir 10,000 kr. að minnsta kosti.

126.

Frumvarp

til laga um vitagjald af skipum.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 22. júlí 1879).

1. grein.

Fyrir hvert það skip, að undanskildum herskipum og skemmtiskútum, er fer fram hjá Reykjanesi við Faxaflóa, og leggst í höfn einhversstaðar á Íslandi, skal greiða í vitagjald 20 aura fyrir hverja smálest (ton) af rúmmáli skipsins, ef það leitar hafnar í Faxaflóa milli Reykjaness og Öndverðarness, en 15 aura, ef það leggur til hafnar annarsstaðar á Íslandi, og er gjaldið hið sama, hvort heldur það fer fram hjá vitanum að eins aðra leiðina, eða fram og aftur. Þó skulu öll íslensk fiskiskip vera undanþegin gjaldi þessu, þegar þau eru á fiskiveiðaferðum. Gjaldið skal greitt á þeirri höfn, er skipið kemur fyrst á, eptir að það hefur siglt fram hjá vitanum. Ráðgjafi Íslands hefur heimild til að semja við stjórnir annara ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gjörð út til fiskiveiða við strendur Íslands.

2. grein.

Gjald þetta rennur í landssjóð, og skal lögreglustjóri eða umboðsmaður hans heimta það ásamt öðrum skipagjöldum gegn lögmætri kvittun. Skyldur er skipstjóri að sýna lögreglustjóra eða umboðsmanni hans dagbók skipsins.

3. grein.

Brot gegn því, sem fyrir er mælt í lögum þessum, varða 10—100 kr. sektum eptir málavöxtum.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1880.

5. grein.

Með lögum þessum eru lög um vitagjald af skipum, dagsett 12. dag aprílmánaðar 1878, úr gildi numin.

127.

Frumvarp

til laga um viðauka við sóttvarnarlög 17. desbr. 1875.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis).

1. grein.

Ákvarðanir þær, sem lög 17. desbr. 1875, um móttarnir gegn því, að bólusótt og hin austurlenzka kólerusótt og aðrar næmar sóttir flytjist til Íslands, hafa inni að halda, skulu ná til allra skipa, sem koma frá löndum, þar sem gengur pestkynjaður sjúkdómur eða einhver önnur hættuleg næm sótt, enda þótt slíkur sjúkdómur gangi ekki í þeirri höfn, sem skipið hefur lagt frá.

2. grein.

Ráðgjafanum og landshöfðingja (sbr. 2. gr. laga 17. desbr. 1875) veitist vald til að skipa svo fyrir með auglýsingu, að menn, sem koma til Íslands frá löndum, þar sem gengur pestkynjaður sjúkdómur, skuli, til þess að þeim verði leyft að koma í land, hafa meðferðis leiðarbrjef, sem hinn danski verzlunarfulltrúi á þeim stað, sem hlutaðeigandi hefur lagt frá, eða ef enginn verzlunarfulltrúi er á staðnum, yfirvaldið þar hefur ritað á vottorð um, að hlutaðeigandi hafi eigi verið á þeim stað, sem sýktur sje af pest, svo marga daga áður en hann fór af stað, sem til tekið er í auglýsingunni.

3. grein.

Ef nauðsyn þykir til bera, veitist ráðgjafa Íslands og landshöfðingja vald til þess, annaðhvort að gefa út bann gegn því, að flutt sje til landsins frá útlöndum nokkuð það, sem uggvænt þykir að pestnæmt sje, svo sem varningur, fatnaður og farangur ferðamanna, dýr og fleira, eða að láta aðflutning slíkra hluta vera þeim skilyrðum bundinn, að þeim varúðarreglum sje fylgt, sem tjeð stjórnarvöld nákvæmar kveða á um, svo og vald til þess, að gjöra sjerstakar fyrirskipanir til þess, að hafa megi nauðsynlegt eptirlit með því, að eigi sje brotið á móti banni því og öðrum ákvörðunum, sem gjörðar eru eptir lögum þessum og lögum 17. desember 1875.

4. grein.

Brot gegn lögum þessum varða hegning þeirri, sem ákveðin er í lögum 17. desember 1875, 7. grein, ef eigi liggur þyngri hegning við eptir 293. grein hegningarlaganna.

Varningur og hvað helzt annað, er menn reyna til að flytja til landsins, eða fá flutt gegn flutningsbanni, skal upptækt vera, og á landssjóður andvirði þess, ef eigi ber að eyða því sökum sóttnæmis.

5. grein.

Þessi lög öðlast gildi þann dag, er þau eru birt í stjórnartíðindunum, og falla þá úr gildi bráðabirgðalög 21. febrúar 1879 og 4. apríl s. á.

Frumvarp

til laga um stefnufrest í einkamálum, sem skotið er frá yfirdómi Íslands til hæstarjettar.

Í einkamálum, sem skotið er frá yfirdómi Íslands til hæstarjettar, skal stefnufresturinn framvegis vera 6 mánuðir, þannig að hæstarjettarstefnan sje birt hinum stefndu 6 almanaksmánuðum fyrir byrjun þess hæstarjettarárs, þá er málið á að koma í dóm í hæstarjetti.

ÁSTÆÐUR

fyrir lagafrumvarpi þessu.

Eftir nú gildandi lögum (L. 1—4—12 og tilsk. 3. júní 1796, 16. gr.) er stefnufresturinn í einkamálum, sem áfrýjað er frá yfirdómi Íslands til hæstarjettar, 1 ár, og með því að ekki er til tekið í stefnum til hæstarjettar, hvaða dag heldur hvaða hæstarjettarár málið eigi að falla í rjett, þá verður að vera búið að birta hæstarjettarstefnúr heilu ári fyrir byrjun þess hæstarjettarárs, þegar málið á að falla í rjett, en hæstarjettarárið byrjar fyrsta fimmtudag í marz. Þó að þessi langi stefnufrestur kunni að hafa verið nauðsynlegur á dögum Kristjáns konungs 5., eða jafnvel um síðustu aldamót, þegar samgöngur bæði innanlands og við Kaupmannahöfn voru svo erfiðar og sjaldgæfar, virðist hann vera óþarfur nú, þegar komnar eru á gufuskipsferðir milli Reykjavíkur og Kaupmannahafnar 9 sinnum á ári og reglulegar póstgöngur innanlands 8 sinnum á ári. Með því nú að þessi óþarflega langi stefnufrestur veldur miklum drætti á fullnaðarúrgreiðslu þeirra mála, sem skotið er til hæstarjettar, til mikils бага fyrir alla hlutaðeigendur, virðist kominn tími til að bæta úr þessu óhagræði með því að stytta stefnufrestinn á þann hátt, sem farið er fram á í lagafrumvarpi því, sem hjer er á undan.

Jón Pjetursson. Bergur Thorberg. Magnús Stephensen.

Frumvarp

til

laga um skyldu presta, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag.
(Frá nefndinni í prestakallamálinu).

1. grein.

Hver sá, sem eptir að lög þessi öðlast gildi, fær veiting fyrir brauði, og eigi er sextugur að aldri, er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk æfilangt, sem byrjar með dauða hans, og nemur að minnsta kosti 100 kr. árlega.

2. grein.

Landssjóðurinn tekur að sjer að greiða fjárstyrk þann, sem ákveðinn er í 1. grein, gegn árlegu tillagi frá hlutaðeigandi presti. Ráðherra Íslands semur reglugjörð um hlutfallið milli hins árlega tillags og fjárstyrks, og um önnur atriði, sem lúta að fyrirkomulagi þessa árgjalds.

3. grein.

Enginn prestur má gefa í hjónaband annan prest, sem eptir 1. gr. er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið, nema hann sanni, að hann hafi sent landshöfðingja beiðni um,

að mega sjá ekkju sinni borgið á þann hátt, sem að framan segir. Brot gegn þessari ákvörðun varðar 100 kr. sekt til landssjóðs.

4. grein.

Landshöfðinginn skal gæta þess, að skyldum presta til að sjá ekkjum sínum borgið, verði fullnægt eins og vera ber, og getur, ef á þarf að halda, þröngvað hlutaðeiganda til þess með sekt.

5. grein.

Tillögin til landssjóðs skulu greidd einu ári fyrir fram, og má taka þau lögtaki, ef þau eru eigi greidd í ákveðinn tíma.

6. grein.

Ef hlutaðeigandi deyr áður en tillag það er greitt, sem komið er í gjalddaga, skal halda eptir af fjárstyrk ekkjunnar jafnmiklu og tillaginu nemur. Nú missir prestur embætti sitt, er honum þá frjálst að halda áfram tillagsgreiðslunni; en kjósi hann að hætta, hefur hann ekkert tilkall til endurgjalds þess, sem hann þegar hefur greitt, nje ekkja hans til fjárstyrks eptir hans dag. Hið sama er og, ef hann nokkru sinni vanrækir að greiða tillag sitt.

7. grein.

Ef prestur hefur fengið skilnaðardóm frá konu sinni, er hann eptirleiðis laus við þá skyldu, að sjá konu þeirri borgið sem ekkju eptir sinn dag, er hann hefur skilið við, og á hann rjett á, að fá endurgjöldin úr landssjóði þau tillög, sem hann þegar hefur greitt. Þá er hjón skilja eptir samkomulagi, við helzt skuldbinding mannsins um, að sjá ekkju sinni borgið eptir sinn dag, nema öðruvísi sje með berum orðum um samið við skilnaðinn.

8. grein.

Þá er lög þessi öðlast gildi, eru afnumdar þær ákvarðanir, sem nú gilda um eptirlaun prestaekkna af brauðum, fyrir þær ekkjur, sem eptir lögum þessum fá rjett til eptirlauna.

130.

Frumvarp

til laga um kaupþún við Kópaskersvog í Norður-Þíngeyjarsýslu.

(Samþykkt við 3. umræðu af efri deild alþingis 23. júlí 1879).

Við Kópaskersvog í Norður-Þíngeyjarsýslu skal vera löggildur verzlunarstaður frá 1. júní 1880.

131.

Frumvarp

til laga um löggilding verzlunarstaðar á Hornafjarðarós í Austur-Skaptafellssýslu.

(Samþykkt við 3. umræðu af efri deild alþingis 23. júlí 1879).

Hornafjarðarós í Austur-Skaptafellssýslu skal vera löggildur verzlunarstaður frá 1. júní 1880.

Frumvarp

til laga um breyting á viðaukalögum við Jónsbókar landsleigubálks 56. kapítula, um friðun á laxi 11. maí 1876.

(Frá Grími Thomsen, 1. þingmanni Gullbringusýslu).

1. grein.

Fyrirsögn laga 11. maí 1876 sje: Lög um friðun á laxi.

2. grein.

Enginn skal leggja netgarða eða aðrar fastar veiðivjelar, þar sem vatn er dýpst í ám, hvort hann á einn veiði í ánni, eða aðrir eiga veiði fyrir ofan hann.

3. grein.

Á laxakistum og öðrum föstum veiðivjelum fyrir lax skulu vera grindur með spelum, er standi beint upp og ofan, og skal bil milli spela vera eigi minna en 2 þumlungar.

Nefndarálit

um þær bænarskrár, sem hafa verið afhentar fjárlaganefndinni.

Sumar af þessum bænarskrám hafa komið til greina í tillögum nefndarinnar um fjárlagafrumvarpið fyrir 1880—1881 (svo sem styrkur til póst-fjallvega, til kvennaskóla, til kennara í sönglist, til bókasafnsins í Stykkishólmi, lán til brúagjörðar á Þjórsá og Ölfusá). Aðrar álitur nefndin rjettast að leggja beinlínis undir úrskurð þingsins með tillögum sínum um hverja fyrir sig. Er þá

1. Bænarskrá frá nokkrum námsmönnum í Kaupmannahöfn um styrk handa sira Matthíasi Jockumssyni. Meiri hluti nefndarinnar leggur það til, að honum verði veittur 1000 kr. styrkur í aukafjárlögum fyrir 1878 og 1879.
2. Um uppgjöf bæði á höfuðstól og vöxtum láns úr styrktarsjóði Íslands frá Eyrarsveit í Snæfellsnessýslu. Nefndinni virðist ísjárvert að koma því á, að lán sjeu eptir gefin.
3. Frá Jóni Borgfirðingi um styrk til að gefa út íslenskt rithöfundatal. Nefndin leggur það til, að bæn þessari sje beint til bókmenntafjelagsins með meðmælum og þeirri bendingu, að æskilegt væri, að tveir aðrir bókfróðir menn væru fengnir til að vinna að þessu riti með höfundinum.
4. Tillaga frá landshöfðingjanum um fjárveiting til umsjónarmanns við hinn lærða skóla. Þessa tillögu hefur nefndin þegar afhent innanþingsnefndinni um reikninga skólans.
5. Tillaga frá hinum sama um ferðastyrk handa sálmaþókarnefndarmönnum. Nefndin leggur það til, að þessari beiðni sje vísað til stjórnar biblíufjelagsins með meðmælum. Kemur hjer til greina, að landssjóðurinn, eins og kunnugt er, veitir biblíufjelaginu styrk á hverju ári.
6. Bænarskrá frá þingmönnum Skagfirðinga um fjárstyrk handa Elínu Jónsdóttur að

leita sjer menntunar erlendis. Nefndin hefur farið svo langt í uppástungum sínum um fjárveiting til kvennaskóla, að hún þorir ekki að mæla fram með þessari bæn, og það því síður sem Elín þessi mun innanlands geta öðlazzt þá menntun, sem henni nægir

7. Frá vitaverðinum á Reykjanesi um launahækkun. Nefndin getur ekki mælt með launahækkun nú þegar á öðru embættisári mannsins, en ræður til að bænarskránni sje vísað til landshöfðingjans.
8. Frá Sighvati Bjarnasyni um styrk til að læra lögfræði. Nefndin leggur til, að henni sje beint til landshöfðingja.
9. Frá Sigurði fangaverði Jónssyni um launaviðbót. Nefndin leggur til að bænarskrá þessari sje vísað til landshöfðingja.
10. Frá Tómasi lækni Hallgrímssyni um launaviðbót. Fjárlaganefndin hefur afhent hana nefndinni í málinu um heilbrigðisráð til meðferðar, og mun hún þá leið koma til atkvæða þingsins.
11. Tillaga landshöfðingjans um fjárveiting til að byggja fjós og heyhlöðu banda ráðsmanninum við hegningarhúsið. Þegar þess er gætt, hve ærinn kostnaður er þessari stofnun samfara, treystir nefndin sjer ekki til að mæla fram með þessari fjárveitingu, og það þess síður, sem þessi fjárveiting er fremur í þarfir ráðsmannsins en hegningarhússins.

Eggert Gunnarsson. Einar Ásmundsson. Grímur Thomsen. Guðmundur Einarsson.

Halldór Kr. Friðriksson. Ísleifur Gíslason. Tryggvi Gunnarsson.

134.

Frumvarp

til laga um stofnun búnaðarskóla.

(Frá Benedikt Sveinssyni, 1. þingmanni Árnesinga).

1. grein.

Stofna skal búnaðarskóla í sýslufjelagi hverju, svo fljótt sem fäng eru á.

2. grein.

Til skólans skal lagt lögákveðið búnaðarskólagjald úr sýslufjelaginu ár hvert og tiltölulegur hluti búnaðarskólasjóða þeirra, sem nú eru. Fje því, sem áskortir til stofnunar og viðhalds skólanum, má jafna niður sem sýslusjóðsgjaldi að lögum, þyki sýslufjelagið þess um komið.

3. grein.

Sýslunefnd skal með samþykki amtsráðs ráða tilhögun skólans eptir því, sem hentast þykir á hverjum stað. Þó skal landshöfðingi jafnan staðfesta reglugjörð fyrir skólann.

4. grein.

Nú þykir fje skorta til stofnunar búnaðarskóla, og er sýslunefndinni rjett fyrst um sinn, að styrkja fyrirmyndarbu í sýslufjelaginu með fje því, er ræðir um í 2. gr., á þann hátt, er hentast virðist til útbreiðslu búfræði og jarðyrkju.

5. grein.

Sýslunefndir skulu ár hvert senda amtsráði áleiðis til landshöfðingja skýrslu um framkvæmd laga þessara, enda skal hún birt í stjórnnartíð., deild B.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um sölu á þjóðeignum.
(Frá Hjálmi Pjeturssyni, þingmanni Mýrasýslu).

1. 2. grein orðist þannig:

Þá er leiguliði á þjóðeign óskar að fá keypta ábýlisjörð sína, sendir hann sýslumanni beiðni um það brjeflega, skal þá sýslumaður leita álits umboðsmanns þess, er hlut á að máli, eður hreppstjóra, sje sýslumaður sjálfur umboðsmaður, og ber hann síðan málið upp fyrir sýslunefndinni á fyrsta fundi hennar; gefur hún skýrslu um eignina, og kveður upp álit sitt um hæfilega verðhæð hennar; því næst sendir sýslumaður álit umboðsmanns eða hreppstjóra og skýrslu nefndarinnar til landshöfðingja, er leggur málið fyrir næsta alþingi, á þann hátt, sem segir í 4. grein.

2. 3. grein falli burt, og komi í staðinn ný grein svo hljóðandi:

Nú verður þjóðeign laus úr ábúð, og óskar einhver að fá hana til kaups og ábúðar, og sendir hann þá sýslumanni beiðni sína brjeflega, en hann leitar álits umboðsmanns eða hreppstjóra, eptir því sem segir í 2. gr.; því næst boðar sýslumaður opinbert uppboð á eigninni, og auglýsir það á kostnað beiðanda í öllum hreppum sýslunnar, svo og í öðrum sýslum og í blöðum eptir því, sem verður við komið, að minnsta kosti 2 mánuðum fyrir fram; uppboðinu sje lokið 3 vikum fyrir fardaga, og skal þá hæstbjóðandi taka eignina til ábúðar í næstu fardögum. Að afloknu uppboðinu leggur sýslumaður málið fyrir sýslunefndina, og tekur skýrslu hennar á þann hátt, sem segir í 2. grein. Nú losnar þjóðeign svo seint á fardagaárinu, að opinberu uppboði eigi verður komið við á þann hátt, er nú var sagt, og er þá eignin leigð á vanalegan og löglegan hátt.

Breytingar

frá nefndinni í verðlagsskráarmálinu.

Aptan við 4. gr. bætist:

«Nú er kaupstaður innan takmarka sýslufjelagsins, taka þá 2 af bæjarfulltrúum, sem bæjarstjórn til þess kýs, þátt í tilbúningi verðlagsskrár».

Við 7. grein:

Í staðinn fyrir: «síðasta fardegi til jafnlengdar næsta ár á eptir» komi: «frá 1. degi júnímán. til 31. d. maímán. næsta ár á eptir».

Breytingartillaga

við nefndarálit um frumvarp til laga um sölu brennivíns og annara vínfanga.
(Frá Páli Pálssyni, 1. þingmanni Skaptfellinga).

Að í 1. gr. í staðinn fyrir: «þrjá pela» komi: «4 potta».

Breytingaratkvæði

við lagafrumvarp um verðlagsskrár
(eins og það var samþykkt við 2. umræðu).

Aptan við 4. gr. bætist:

Nú ferst lögsmætur sýslufundur fyrir sökum atvika, og er þá oddvita sýslunefndar rjett með þeim sýslunefndarmönnum, sem mættir eru, að semja verðlagsskrána.

Guðmundur Einarsson. F. S. Stefánsson. Stefán Stephensen. Páll Pálsson pr.
H. Kr. Friðriksson. Arnljótur Ólafsson.

Breytingartillaga

við lagafrumvarp um leiguburð af peningaláni.

Við 2. gr., í staðinn fyrir orðin «vera 4½ o. s. frv.» komi: «eigi hærri vera en 4½» o. s. frv.

Arnljótur Ólafsson. Tryggvi Gunnarsson. Grímur Thomsen.

Atkvæðaskrá

í málinu um frumvarp til laga um breyting á tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi,
4. maí 1872, 19., 28. og 29. grein.

1. grein.

1. Breytingaruppástunga 2. þingmanns Skagfirðinga, að í 1. gr. nefndarfrumvarpsins fyrir orðin: «ekki hrökkva» komi: «hrökkva ekki».
2. Breytingaruppástunga Jóns Pjeturssonar við sömu grein nefndarfrumvarpsins, að fyrir orðin: «á alla hreppsþúa» komi: «á hreppsþúa».
3. Breytingaruppástunga 2. þingmanns Skagfirðinga, að á eftir orðunum: «eptir efnum og ástandi» í 3. línu 1. gr. nefndarfrumvarpsins bætist við þessi orð: «án tillits til þess, hvort þeir telja nokkuð fram til tíundar eða ekki».
4. Nefndarinnar 1. grein, óbreytt, eða með áorðnum breytingum.
5. Frumvarpsins 1. grein.

2. grein.

6. Nefndin, að í staðinn fyrir fyrri kafla 2. gr. frumvarpsins komi svo hljóðandi grein, sem verði 2. grein: «Í hverri sýslunefnd skal vera einn kjörinn maður úr hverjum hreppi sýslufelagsins, auk sýslumanns, sem er oddviti nefndarinnar. Þegar skera á úr þeim málum, sem snerta uppfóstur og uppeldi barna, og um er rætt í 2. kafla 14. greinar í tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, skal þar að auki hlutaðeigandi prófastur sitja í nefndinni og hafa atkvæði.

Í Vestmannaeyjasýslu eru sýslumaðurinn, sóknarpresturinn og þrír kjörnir menn í nefndinni».

7. Fyrri hluti 2. greinar í frumvarpinu óbreyttur.
8. Nefndin, að í staðinn fyrir síðari kafla 2. greinar frumvarpsins komi svo hljóðandi grein, sem verði 3. grein: „Með lögum þessum eru felldar úr gildi 19. og 28. grein, svo og þriðji kafli 29. greinar í lögum um sveitarstjórn á Íslandi, 4. maí 1872“.
9. Frumvarpsins 2. grein, síðari hluti óbreyttur.
3. grein.
10. Nefndin, að frumvarpsins 3. gr. falli burt.
11. Frumvarpsins 3. grein.
12. Breytingaruppástunga 2. þingmanns Skagfirðinga, að fyrirsögnin orðist þannig: „Frumvarp til laga um breyting á sveitarstjórnartilskipun 4. maí 1872“.
13. Fyrirsögn frumvarpsins.
14. Hvort frumvarpið þannig lagað skuli ganga til 3. umræðu.

141.

Frumvarp

til laga um breyting á 1. og 2. grein laga um stofnun læknaskóla í Reykjavík,
11. febr. 1876.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 23. júlí 1879).

1. grein.

Í Reykjavík skal stofna heilbrigðisráð, er skipað sje forstöðumanni læknaskólans, hinum fasta kennara við skólann og læknum í 1. læknishjæði.

2. grein.

Störf þau, sem eptir eldri lögum heyra undir verksvið landlæknisins, skulu falin heilbrigðisráðinu á hendur, og skiptir formaður ráðsins verkum milli allra þriggja.

3. grein.

Forstöðumaður læknaskólans, sem jafnframt er formaður ráðsins, skal hafa 4000 kr. í laun á ári hverju.

4. grein.

Hinn fasti kennari við læknaskólann, sem einnig hefur kennslu yfirsetukvenna á hendi, skal fyrir það og starfa sinn við ráðið hafa 600 kr. þóknun á ári hverju. Hjæðslæknirinn í fyrsta umdæmi skal fyrir hlutdeild sína í ráðinu hafa 200 kr. þóknun á ári.

5. grein.

Þegar landlæknisembættið losnar, skal það upphafið, og öðlast lög þessi þá gildi, og eru 1. og 2. grein laga um læknaskóla, 11. febr. 1876, jafnframt úr lögum numdar.

142.

Fyrirspurn

til landshöfðingja.

Fyrri þingmaður Skaptfellinga óskar að mega spyrjast fyrir hjá landshöfðingja, af hverjum ástæðum umboðsmönnum, sem jafnframt eru leiguliðar á hinum fyrri spítalaeignum Kaldaðarnesi og Hörgslandi, er frávísað.

143.

Frumvarp

til laga um sölu á eigninni Hörgslandi í Skaptafellssýslu vestari.

Flutningsmaður Páll Pálsson, 1. þingmaður Skaptfellinga.

Stjórnarherra Íslands veitist heimild til að selja eignina Hörgsland í Vestur-Skaptafellssýslu, að óskertum rjetti leiguliða fyrir 6000 kr. að minnsta kosti.

144.

Frumvarp

til laga um leiguburð af peningalánum.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 24. júlí 1879).

1. grein.

Leiguburður af peningaláni einstakra er frjáls.

2. grein.

Leiguburður af peningaláni landssjóðs og annars almannaþjár skal eigi hærri vera, en $4\frac{1}{2}$ af 100

3. grein.

1. grein í tilskipun 27. maí 1859 er hjer með úr lögum numin.

145.

Frumvarp

til laga um verðlagsskrár.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 23. júlí 1879).

1. grein.

Ein skal vera verðlagsskrá fyrir hvert sýslufjelag.

2. grein.

Prestar, hver í sínu prestakalli, og hreppstjórar, hver í sínum hreppi, skulu semja hvor fyrir sig, skýrslur yfir þær landaurategundir, sem gengið hafa sem kaupeyrir eða verzlunarvara í prestakallinu og hreppnum frá veturnóttum til veturnóttar ár hvert. Í skýrslum þessum skal telja meðalverð á hverri landaurategund, sem í verðlagsskrá er nefnd, og skulu þær samdar fyrir lok októbermánaðar ár hvert.

Nú er kaupstaður innan takmarka sýslufjelagsins, skulu þá bæjarfógetinn og presturinn semja skýrsluna, hvor í sínu lagi.

3. grein.

Prestar, hreppstjórar og bæjarfógeti skulu senda sýslunefndaroddvita skýrslur sínar fyrir miðjan nóvembermánuð ár hvert, og skal hann leggja þær fyrir sýslunefndina á næsta fundi.

4. grein.

Sýslunefndin semur verðlagsskrá fyrir sýslufjelagið eptir skýrslum presta og hreppstjóra, þó má þeirri skýrslu breyta, sem næg sönnun kemur fyrir, að röng sje.

5. grein.

Verðlagsskrár skulu samdar eptir þeirri fyrirmynd, sem fylgir lögum þessum. Prentuð eyðublöð fyrir þær skulu send sýslumönnum í tækan tíma til afnota og útbýtingar handa hlutaðeigendum. Rjett er að fella úr verðlagsskrám þær landauregundir, sem ekki eru kaupeyrir eða verzlunarvara í því umdæmi, sem verðlagsskráin gildir fyrir.

6. grein.

Verðlagsskrár skulu jafnan sendar landshöfðingja til staðfestingar með annari pósthæð ár hvert, enda birtir hann þær í stjórnsýslutíðindunum, deildinni B.

7. grein.

Verðlagsskrárnar gilda frá síðasta fardegi til jafnlengdar næsta ár á eptir, og skulu öll þau gjöld, sem miðuð eru við landaure, greiddast eptir verðlagsskrá þeirri, sem gildir á gjalddaga.

8. grein.

Verðlagsskrár þær, sem settar verða eptir lögum þessum, skulu öðlast gildi í fardögum 1881: til þess tíma gilda verðlagsskrár þær, sem settar verða fyrir fardagaárið 1880—1881.

Verðlagsskrá,

sem gildir fyrir sýslufjelag
frá 1. degi júní mánaðar 18 til sama tíma 18

		Í peningum		Hundrað á		Al.
		Kr.	Aur.	Kr.	Aur.	Aur.
A. Friður peningur.						
1.	1 hdr. 1 kýr, 3—8 vetra, sem beri frá miðjum október til nóvembermánaðarloka, í fardögum . . . á					
2.	— — 6 ær, 2—6 vetra, loðnar og lembdar, í fardögum hver á					
3.	— — 6 sauðir, 3—5vetra, á hausti . . . —					
4.	— — 8 — tvævetrir — — . . . —					
5.	— — 12 — veturgamlir — — . . . —					
6.	— — 8 ær geldar — — . . . —					
7.	— — 10 ær mylkar — — . . . —					
8.	— — 1 áburðarhestur, taminn, 5—12 vetra, í fardögum —					
9.	— — 1 ¹ / ₃ hryssa, á sama aldri . . . — hver á					
B. Ull, smjör og tólg.						
10.	1 hdr. 120 pd. af hvíttri ullu, vel þveginni, pundið á					
11.	— — 120 — — mislitri ullu, vel þveginni — —					
12.	— — 120 — — smjöri, vel verkuðu . . . — —					
13.	— — 120 — — tólg, vel bræddri . . . — —					
C. Tóvara af ullu.						
14.	1 hdr. 30 pd. hespugarns, 3 til 6 hespur í pundi, haldi hver hespa 11 skreppur, en hver skreppa 44 þræði, pundið á					
15.	— — 60 pör eingirnissokka . . . — parið á					
16.	— — 30 — tvíbands-gjaldsokka . . . — —					
17.	— — 180 — sjóvetlinga . . . — —					
18.	— — 20 eingirnispesur . . . — hver á					
19.	— — 15 tvíbands-gjaldpesur . . . — —					
20.	— — 120 álnir gjaldvöðvarvadmáls, álnarbreiðs 1 alin —					
21.	— — 120 — einskeptu, 1 al. til 5 kv. breiðrar 1 — —					

					í peningum		Hundrað á Al.		Al.
					Kr.	Aur.	Kr.	Aur.	Aur.
D. Fiskur.									
22.	1 hdr.	6	vættir af saltfiski, vel verkuðum,	vættin á					
23.	—	6	— — — harðfiski — — —	— —					
24.	—	6	— — — þyrsklingi — — —	— —					
25.	—	6	— — — ýsu hertri	— —					
26.	—	6	— — — hákarli hertum	— —					
E. Lýsi.									
27.	1 hdr.	1 tunna (120 pt.)	hvalsýsis	8 pottar á					
28.	—	1	— — — hákarlsýsis	8 — —					
29.	—	1	— — — selsýsis	8 — —					
30.	—	1	— — — þorskalýsis	8 — —					
F. Skinnavara.									
31.	1 hdr.	4 fjórðungar	nautskinns	10 pund á					
32.	—	6	— — — kýrskinns	10 — —					
33.	—	6	— — — þrossskinns	10 — —					
34.	—	8	— — — sauðskinns af 2 vetrum						
			og eldri	10 — —					
35.	—	12	— — — sauðskinns af veturgöml-						
			um og ám	10 — —					
36.	—	6	— — — selskinns	10 — —					
37.	—	240	lambskinn (vorlamba), einlit .	hvert á					
G. Ýmislegt.									
38.	1 hdr.	6 pd.	af æðardún, vel hreinsuðum,	pundið á					
39.	—	40	— — — óhreinsuðum	— —					
40.	—	120	— — — fuglafiðri	10 pund —					
41.	—	40	— — — fjallagrösum	10 — —					
42.	5 álnir	1 dagsverk	um heyannir						
43.	5	—	1 lambsfóður						
Meðalverð á hverju hundraði og hverri alin í fyrtöldum landaurum verður:									
Eptir A., eða í fríðu									
— B. — — ullu, smjöri og tólg									
— C. — — ullartóvöru									
— D. — — fiski									
— E. — — lýsi									
— F. — — skinnavöru									
en meðalverð allra landaura samantalið									
og skipt með 6, sýnir:									
meðalverð allra meðalverða									

146.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um verðlagsskrár,

(eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 23. júlí).

Frá Hjálmi Pjeturssyni, Þorsteini Jónssyni, Guðm. Ólafssyni, H. Kr. Friðrikssyni, Birni Jónssyni, F. S. Stefánssyni.

1. Við 2. grein.

- a. Upphaf greinarinnar breytist þannig: í staðinn fyrir orðin: «prestar, hver í sínu prestakalli, og hreppstjórar» komi: «hreppsnefndirnar».
 - b. Orðin: «hver fyrir sig» falli burt, og orðin: «prestakallinu og» falli burt.
 - c. Á eftir orðunum: «meðalverð» bætist inn í: «mót peningum».
 - d. Í staðinn fyrir: «skulu þá bæjarfógetinn», o. s. frv. til enda greinarinnar, komi: «og skal þá bæjarstjórnin semja skýrsluna».
2. Við 3. grein.
Í staðinn fyrir: «prestar, hreppstjórar og bæjarfógeti» komi: «hreppsnefnd og bæjarstjórn».
 3. Við 4. grein:
 - a. Í staðinn fyrir: «presta og hreppstjóra» komi: «hreppsnefnda og bæjarstjórnar».
 - b. Í staðinn fyrir: «þó má» og til enda greinarinnar komi: «rjett er að sýslunefndin breyti skýrslu þeirri, er hún álitur ranga».
 - c. Aftan við greinina bætist: «Nú er kaupstaður innan sýslufjelagsins, og taka þá tveir af bæjarfulltrúunum, sem bæjarstjórnin kys til þess, þátt í tilbúningi verðlagsskrárinna með sýslunefndinni».

147.

Frumvarp

til laga um vitagjald af skipum.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 24. júlí 1879).

1. grein.

Fyrir hvert það skip, að undanskildum herskipum og skemmtiskútum, er fer fram hjá Reykjanesi við Faxaflóa, og leggst í höfn einhversstaðar á Íslandi, skal greiða í vitagjald 20 aura fyrir hverja smálest (ton) af rúmmáli skipsins, ef það leitar hafnar í Faxaflóa milli Reykjaness og Öndverðarness, en 15 aura, ef það leggur til hafnar annarsstaðar á Íslandi, og er gjaldið hið sama, hvort heldur það fer fram hjá vitanum að eins aðra leiðina, eða fram og aftur. Þó skulu öll íslensk fiskiskip vera undanþegin gjaldi þessu, þegar þau eru á fiskiveiðaferðum. Gjaldið skal greitt á þeirri höfn, er skipið kemur fyrst á, eftir að það hefur siglt fram hjá vitanum. Ráðgjafi Íslands hefur heimild til að semja við stjórnir annara ríkja um vitagjald fyrir fiskiskip þau, er þaðan eru gjörð út til fiskiveiða við strendur Íslands.

2. grein.

Gjald þetta rennur í landssjóð, og skal lögreglustjóri eða umboðsmaður hans heimta það ásamt öðrum skipagjöldum gegn lögmætri kvittun. Skyldur er skipstjóri að sýna lögreglustjóra eða umboðsmanni hans dagbók skipsins.

3. grein.

Brot gegn því, sem fyrir er mælt í lögum þessum, varða 10—100 kr. sektum eftir málavöxtum.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. dag janúarmánaðar 1880.

5. grein.

Með lögum þessum eru lög um vitagjald af skipum, dagsett 12. dag aprilmánaðar 1878, úr gildi numin.

Frumvarp

til laga um eptirlaun presta,
frá prestakallanefndinni.

(Framsögumaður: Arnljótur Ólafsson).

1. grein.

Prestar þeir, er veitt hefur verið prestsembætti og hafa þjónað því lengur eða skemur, hafa rjett til eptirlauna, þá er þeim er veitt lausn frá embætti sínu fyrir aldurs sakir eða heilsubrests, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um.

2. grein.

Eptirlaun presta skulu talin eptir þjónustualdri þeirra á þá leið, að upphæð eptirlaunanna er 10 kr. fyrir hvert þjónustuár þeirra. Þjónustuár prests skulu talin öll þau ár, er hann gegnir prestsembætti. Prestur sjötugur að aldri hefur rjett á að fá lausn frá embætti með eptirlaunum eptir lögum þessum.

3. grein.

Prestur sá, er fyrirgjörir kjóli og kalli, missir rjett til eptirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aptur, og hefur hann þá rjett til eptirlauna samkvæmt 2. grein. En sje presti vikið frá kalli annað sinn, og missir hann þá allan rjett til eptirlauna.

4. grein.

Nú hefur prestur fengið eptirlaun, og missir hann þau:

1. ef hann fær aptur embætti og laun, enda sjeu laun þau eigi minni en eptirlaunin voru.
2. ef hann fyrir konungs leyfi fram gengur í þjónustu annara ríkja.
3. ef hann tekur sjer bústað í öðru ríki utan konungs samþykki komi til.
4. ef hann verður sannur að því, að hafa kastað trú þjóðkristninnar.
5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, og er það jafnt, hvort er hann hefur framið brotið áður hann fjekk lausn frá embætti eða síðan.

5. grein.

Ef tekjur brauðs þess, er uppgjafaprestur hefur fengið lausn frá, eru yfir 1200 kr. eptir meðaltali 3 síðustu árin, þá skal greiða uppgjafapresti svo eptirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr. En sjeu tekjur brauðsins 1200 kr. eða minni, þá fær uppgjafaprestur öll eptirlaun sín úr landssjóði. Svo og hvar þess, er uppgjafaprestur fær eigi öll eptirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði.

6. grein.

Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja kirkjujörð í brauðinu til ábúðar, og skal hann eiga forgangsriett fyrir öðrum, en gegna verður hann öllum hinum sömu skyldum, sem hver annar leiguliði.

7. grein.

Uppgjafaprestar þeir, er búnir eru að fá hærri eptirlaun en til eru tekin í lögum þessum, skulu halda þeim fyrir sjálfa sig.

8. grein.

Lög þessi öðlast gildi í fardögum 1880.

149.

Breytingar- og viðaukaatkvæði

frá nefndinni í málinu um: frumvarp til laga um breyting á tilskipun um sveitastjórn á Íslandi 4. maí 1872, 19., 28. og 29. gr.

1. Að á eptir 2. grein komi ný grein, (sem verði 3. gr.), þannig hljóðandi:
 «Ef sýslunefnd álitur haganlegt að fela einum eða fleiri úr sínum flokki á hendur, að starfa að einhverju málefni til undirbúnings á milli funda, getur hún veitt hæfilega þóknun fyrir þann starfa».
2. Að 3. gr. verði 4. grein.
3. Að fyrirsögn frumvarpsins verði þannig:
 Frumvarp til laga um breyting á tilskipun um sveitastjórn á Íslandi 4. maí 1872.

150.

í verðlagsskráamálinu

(við 3. umræðu).

(2. grein).

1. Breytingartillaga Hjálms Pjeturssonar og 5 annara þingm., við 2. gr., að
 a, upphaf 2. gr. frumvarpsins breytist þannig, að í staðinn fyrir orðin: «prestar, hver í sínu prestakalli, og hreppstjórar» komi «hreppsnefndirnar».
 b, að orðin: «hvor fyrir sig» í 2. línu sömu gr. falli burt, og sömuleiðis að orðin: «prestakallinu og» í 3. línu sömu gr. falli burt.
 c, að á eptir orðunum: «meðalverð» í 4. línu sömu gr., bætist inn í: «mót peningum».
 d, að í staðinn fyrir: «skulu þá bæjarfógetinn» o. s. frv. til enda 2. greinar, komi: «og skal þá bæjarstjórnin semja skýrsluna».
- (3. grein).
2. Breytingartillaga hinna sömu 6 þingmanna, að í staðinn fyrir «prestar, hreppstjórar og bæjarfógeti» í 3. grein komi: «hreppsnefnd og bæjarstjórn».
- (4. grein).
3. Breytingartillögur hinna sömu 6 þingmanna:
 a, að í staðinn fyrir: «presta og hreppstjóra» í 4. gr. komi: «hreppsnefnda og bæjarstjórnar».
 b, að í staðinn fyrir: «Þó má» og til enda greinarinnar komi: «Rjett er, að sýslunefndin breyti skýrslu þeirri, er hún álitur ranga».
 c, að aptan við 4. gr. bætist: «Nú er kaupstaður innan sýslufjeldagsins, og taka þá tveir af bæjarfulltrúunum, sem bæjarstjórnin kys til þess, þátt í tilbúningi verðlagsskrárinnar með sýslunefndinni».
4. Nefndin, að aptan við 4. gr. bætist: «Nú er kaupstaður innan takmarka sýslufje-

lagsins, taka þá 2 af bæjarfulltrúum, sem bæjarstjórn til þess kýs, þátt í tilbúningi verðlagsskrár».

5. Viðaukaatkvæði Guðm. Einarssonar og 5 annara þingmanna, að aptan við 4. grein bætist: «Nú ferst lögsmætur sýslunefndur fyrir, sökum atvika, og er þá oddvita sýslunefndar rjett með þeim sýslunefndarmönnum, sem mættir eru, að semja verðlagsskrána».

(7. grein).

6. Nefndin, að í staðinn fyrir síðasta fardegi til jafnlengdar næsta ár á eptir í 7. gr. komi: «frá 1. degi júnímán. til 31. d. maímán. næsta ár á eptir».
7. Frumvarpið í heild sinni.

151.

Frumvarp

til laga um breyting á tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, 19., 28. og 29. grein.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis).

1. grein.

Hreppsnefndin í hverjum hreppi, skal á ári hverju gjöra áætlun um allar tekjur og útgjöld hreppsins, og að því leyti sem fátækratíundin og aðrar tekjur hreppsins ekki hrökkva fyrir útgjöldum, jafna niður því, sem vantar, á hreppsþúa eptir efnun og ástandi. Áætlunina skal semja eptir fyrirmynd, sem sýslunefndin hefur til bóuð, og skal hún liggja á hentugum stað, sem birtur hefur verið fyrirfram á venjulegan hátt, hreppsþúum til sýnis 3 vikur á undan reikningsárinu. Um leið og áætlunin er lögð fram, skal senda sýslunefndinni eptirrit af henni.

Niðurföfnun hreppsgjaldanna eptir efnun og ástandi skal gjörð á tímabilinu frá 1. til 20. októbermánaðar. Niðurföfnunarskráin skal liggja hreppsþúum til sýnis í 4 vikur frá því er niðurföfnuninni er lokið, á sama stað og áætlunin. Innan þess tíma skal bera brjeflega upp aðfinningar við niðurföfnunina fyrir oddvita hreppsnefndarinnar, en hann skal kveðja nefndina til fundar hið fyrsta því verður við komið, og leggja umkvartanirnar fyrir hana til úrskurðar. Sjerhverjum er heimilt, sem sveitartillagi er jafnað niður á, að bera sig upp um það, hvernig skatturinn er lagður á aðra, og um það að einhverjum hafi verið sleppt við niðurföfnunina.

Áður en nefndin leggur úrskurð sinn á nokkra umkvörtun, skal gefa bæði kæranda og þeim, sem kært er yfir, tækifæri til á nefndarfundi, sem hann sje kvaddur til með 4 daga fresti, að segja álit sitt um umkvörtun þá, sem upp hefur verið borin, en það má einnig gjöra skriflega. Úrskurði þeim, sem hreppsnefndin leggur á umkvörtun þá, sem upp er borin fyrir henni, má innan þriggja vikna frá því, að hann var birtur hlutaðeiganda, skjóta til sýslunefndarinnar, sem leggur endilegan úrskurð á málið á næsta fundi sínum. Eindagi á sveitargjöldum er 31. desembermánaðar, nema hreppsnefndin gefi lengri frest.

Enginn sá, er gjald á að greiða, getur með því að skjóta gjaldsálögunni undir úrskurð sýslunefndarinnar, komizt hjá þeirri skyldu, að greiða það, þegar eindagi þess er kominn. Ef sýslunefndin breytir álögunni, skal endurgjalda það, sem gjaldþegninn

hefur greitt fram yfir það, sem honum bar, með því að borga honum það aptur, eða láta það ganga upp í þann hluta sveitartillags hans, sem greiða á næst þar á eptir».

2. grein.

Í hverri sýslunefnd skal vera einn kjörinn maður úr hverjum hreppi sýslufjelagsins, auk sýslumanns, sem er oddviti nefndarinnar. Þegar skera á úr þeim málum, sem snerta uppfóstur og uppeldi barna, og um er rætt í 2. kafla 14. greinar í tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, skal þar að auki hlutaðeigandi prófastur sitja í nefndinni og hafa atkvæði.

Í Vestmannaeyjasýslu er sýslumaðurinn, sóknarpresturinn og þrír kjörnir menn í nefndinni.

3. grein.

Með lögum þessum eru felldar úr gildi 19. og 28. gr., svo og þriðji kafli 29. greinar í lögum um sveitarstjórn á Íslandi, 4. maí 1872.

151.

Nefndarálit

í málinu um frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna.

Nefndin hefur rætt þetta umfangsmikla mál á mörgum fundum. Meðal þeirra erfiðleika, sem mættu nefndinni, voru þeir, að eigi var hægt að gjöra ráð fyrir, hve mikið tekjur presta hafa rýrnað við hina nýju skatta og breyting á tíundarlögunum, sem á þá hafa verið lagðir, því síður var hægt að vita, hvaða breyting það kynni að gjöra til að auka tekjur presta, ef frumvarp til laga um breyting á aukatekjum presta næði lagagildi. Að hinu leytinu var nefndinni það ljóst, að tekjur presta fara svo mjög eptir árferði og búnaði í landinu, að þær verða aldrei fast ákveðnar. En einkum var það, að þegar um nýja brauðaskipun var að ræða og sókn átti að leggja til annars prestakalls, vantaði skýrslur um það, hve miklar sóknartekjur væru af hverri sókn, varð því tekjuaukinn að teljast víðast eptir áætlun.

Þegar um upphæð tekjanna á prestaköllunum var að ræða, var meiri hluti nefndarinnar á því, að eigi bæri að svo stöddu að leggja fje úr landssjóði til uppbótar prestaköllum, að því undanskildu, að landssjóðurinn kaupi jörðina Hvítanes í Ísafjarðarsýslu, og leggi hana prestinum í Ögurþingum til ábúðar leigulaust, og að upp verði gefin skuld sú, sem Mývatnsþinga prestakall er í við landssjóðinn.

Um skipun prestakallanna ræður meiri hluti nefndarinnar til að gjöra þá breyting við frumvarpið, sem nú segir:

1. Að Ás í Norðurmúla prófastsdæmi verði sameinaður Valþjófsstað.
2. Að Vallanes í Suðurmúlaprófastsdæmi verði sameinað við Hallormsstað og Þingmúla.
3. Að Breiðavíkur þing og Nesþing verði aðskilin, og haldi þeim ummerkjum, sem þau áður hafa haft.
4. Að Sandar og Dýrafjarðarþing verði aðskilin prestaköll, eins og verið hefur, en að Staður í Súgandafirði verði sameinaður Holti í Önundarfirði.
5. Ögurþing verði sjerstakt brauð sem til forna, og önnur brauð í Norður-Ísafjarðar prófastsdæmi verði eins og þau hafa verið.
6. Að Reynistaðarsókn í Skagafjarðar prófastsdæmi verði sameinuð Fagraness- og Sjávarborgarsóknum, en að Rípur verði sjerstakt brauð, eins og verið hefur.

7. Að Möðruvallaklaustur í Eyjafjarðar prófastsdæmi sameinist Glæsibæ og ytri hluta Lögmannshlíðarsóknar, en fremri partur hennar verður sameinaður Akureyrar prestakalli.
8. Að Saurbær, Hólar og Möðruvellir og hluti Miklagarðssóknar verði eitt prestakall, og Grundar- og Munkaþverársóknir sömuleiðis eitt prestakall.

Hvað snertir þær upphæðir, sem eiga að takast frá prestaköllum eða leggjast til prestakalla, þá ræður meiri hluti nefndarinnar til að gjöra þær breytingar, er nú skulu greindar:

Við tölul. 6. og 7.: frá þessu brauði leggjast 500 kr.

Við tölul. 8.: fyrir 200 kr. komi 300 kr.

Við tölul. 11. og 12.: frá þessum sameinuðu brauðum leggjast 1000 kr.

Við tölul. 14.: fyrir 200 kr. komi 400 kr.

Við tölul. 16.: fyrir 500 kr. komi 400 kr.

Við tölul. 22.: fyrir 300 kr. komi 200 kr.

Við tölul. 25.: fyrir 500 kr. komi 600 kr.

Við tölul. 30.: fyrir 250 kr. komi 400 kr.

Við tölul. 32.: fyrir 250 kr. komi 400 kr.

Við tölul. 34.: Það, sem brauði þessu á að leggjast, falli burt.

Við tölul. 49.: fyrir 500 kr. komi 300 kr.

Við tölul. 53.: fyrir 500 kr. komi 800 kr.

Við tölul. 56.: fyrir 200 kr. komi 300 kr.

Við tölul. 58.: fyrir 200 kr. komi 100 kr.

Við tölul. 62.: fyrir 200 kr. komi 100 kr.

Við tölul. 65.: fyrir 200 kr. komi 500 kr.

Við tölul. 68.: „Við Búðas.“ o. s. frv. falli burt. Við bætist: frá brauði þessu leggist 300 kr.

Við tölul. 69.: töluliðurinn orðist þannig:

Nesþing: Ingjaldshóls- og Fróðársóknir.

Nýr tölul. orðist þannig:

Breiðuvíkurþing: Einarslóns, Laugarbrekku- og Knararsóknir. Brauði þessu leggist 500 kr.

Við tölul. 75.: fyrir 700 kr. komi 600 kr.

Við tölul. 77.: fyrir 400 kr. komi 500 kr.

Við tölul. 78.: fyrir 200 kr. komi 400 kr.

Við tölul. 79.: fyrir 400 kr. komi 300 kr.

Við tölul. 84.: töluliður þessi orðist þannig: Sandar: Sanda- og Hraunssóknir. Brauði þessu leggist 200 kr.

Nýr tölul. bætist við: Dýrafjarðarþing: Mýra, Núps og Sæbólssóknir.

Við tölul. 85.: „og Sæbólssókn“ falli burt, en við bætist: við brauð þetta leggist Staður í Súgandafirði.

Við tölul. 86.: töluliður þessi falli burt.

Við tölul. 87.: töluliður þessi orðist þannig: Eyri við Skutulsfjörð: Eyrar- og Hólssóknir í Bolungavík.

Eptir tölul. 87. komi nýr töluliður: Ögurþing: Ögur- og Eyrarsóknir; jörðin Hvítanes kaupist fyrir fje úr landssjóði og sje leigulaus ljensfjörð prestsins.

Við tölul. 88.: „og Ögurþing“ falli burt, fyrir 200 kr. komi 100 kr.

- Við tölul. 94.: fyrir 300 kr. komi 200 kr.
 Við tölul. 96.: fyrir 500 kr. komi 200 kr.
 Við tölul. 97.: fyrir 800 kr. komi 1000 kr.
 Við tölul. 105.: fyrir 500 kr. komi 300 kr.
 Við tölul. 106.: fyrir 500 kr. komi 400 kr.
 Við tölul. 107.: »og Fagraness- og Sjávarborgarsóknir« falli burt, við bætist: brauði þessu leggist 300 kr.
 Við tölul. 108.: »og Reynistaðar« — til enda falli burtu.
 Nýr tölul. bætist við: Reynistaður: Reynistaðar, Fagraness og Sjávarborgarsóknir. Frá brauði þessu leggist 300 kr.
 Við 110. Brauði þessu leggist 100 kr.
 Við 115. Við bætist: frá brauði þessu leggist 100 kr.
 Við 117. Fyrir 300 kr. komi 200 kr.
 Við 121. Tölulíðurinn orðist þannig:
 Möðruvellir, Möðruvalla- og Glæsibæjarsóknir, með fasteignum þeirra brauða og ytri hluti Lögmannshlíðarsóknar. Frá brauði þessu greiðist 200 kr.
 Við 123. Tölulíðurinn orðist þannig:
 Akureyri: Akureyrar- og Kaupangssóknir og fremri hluti Lögmannshlíðarsóknar.
 Við 124. Fyrir: «og Möðruvallasóknir» komi: «og Munkaþverársóknir»; «þessu brauði» og s. frv. falli burt.
 Við 125. Fyrir: «Miklagarðs» komi: «Möðruvalla».
 Við 126. fyrir 200 kr. komi 400 kr.
 Við 127. fyrir 200 kr. komi 100 kr.
 Við 128. fyrir 500 kr. komi 300 kr.
 Við 130. fyrir 200 kr. komi 100 kr.
 Við 131. fyrir 500 kr. komi 300 kr.
 Við 132. «þessu brauði» og til enda greinarinnar falli burt.
 Við bætist: Brauði þessu gefist upp sú skuld, sem það er í við landssjóð.
 Við 133. fyrir 1200 kr komi 1500 kr.
 Við 137. fyrir 700 kr. komi 600 kr.
 Við 140. fyrir 300 kr. komi 500 kr.

Sú ákvörðun í fyrstu grein, að greiða skuli í landssjóð, falli burt allsstaðar, sömu-
 leiðis þær ákvarðanir, hverju prestakalli tillagið skuli greiða, og loks falla allar þær
 ákvarðanir burt, sem miða að því, að kirkjur «megi» eða «skuli» leggja niður.

2. grein óbreytt.

3. og 4. grein falli burt.

Í stað þeirra komi ný grein,

3. grein.

Gjald það, sem greiða skal frá einu prestakalli til annars, skal sem mest greiða
 með fasteignum eða afgjaldi fasteigna, og þar sem því verður eigi við komið, í peningum.

Landshöfðinginn sker með ráði biskups úr því, til hvaða prestakalls hvert brauð
 skuli greiða og í hverju.

5. gr. frv., sem verður 4. gr., orðist þannig:

Nú þykir sóknarmönnum og öðrum hlutaðeigendum hentugt, að gjöra breyting á takmörkum sókna, eða færa kirkju á annan stað, eða leggja kirkju niður og er rjett o.s.frv.

Við 6. gr., sem verður 5. gr.

Fyrir «stjórninni», komi «landshöfðingja með ráði biskups». Orðin: «eptir 1. gr.» falli burtu. Orðin: «og sem er að upphæð 7600 kr.» falli og burt.

7. gr., sem verður 6. gr.

Síðari hluti greinar þessarar frá «Úr» og til enda greinarinnar falli burt.

Við 8. gr., sem verður 7. gr.

Fyrir framan «kirkju» komi «ljens».

9. gr., sem verður 8. gr. óbreytt.

Þórarinn Böðvarsson, Páll Pálsson pr., Hjálmur Pjetursson.
form. og framsögum. skrifari.

Þorlákur Guðmundsson. F. S. Stefánsson. Arnljótur Ólafsson. H. Kr. Friðriksson.

152.

Frumvarp

til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeradsnefnda.

(Frá Arnljóti Ólafssyni, Þórarni Böðvarssyni og Einari Ásmundssyni).

1. grein.

Í hverri kirkjusókn landsins skal vera sóknarnefnd og í prófastsdæmi hverju hjeradsnefnd til að annast þau kirkjuleg málefni, sem þeim eru í hendur fengin með lögum þessum.

2. grein.

Sóknarpresturinn skal ár hvert halda að minnsta kosti einn almennan safnaðarfund í hverri sókn, er hann þjónar, til að ræða um kirkjuleg málefni safnaðarins.

3. grein.

Safnaðarfundur skal ætíð haldinn í júnímánuði ár hvert, og skal á þeim fundi kjósa þrjá menn í sóknarnefnd til að veita sameiginlegum málum safnaðarins forstöðu ásamt sóknarprestinum á því fardagaári, er þá fer í hönd.

4. grein.

Hver sóknarmaður, sem geldur til prests og kirkju, hefur atkvæðisrjett á safnaðarfund og kosningarrjett og kjörgengi til sóknarnefndar.

5. grein.

Hver sóknarmaður, sem kjörgengi hefur, er skyldur til að vera í sóknarnefnd að minnsta kosti annaðhvort ár, ef hann er til þess kosinn með meira hlut atkvæða á safnaðarfund.

6. grein.

Sóknarnefndin skal vera prestinum til aðstoðar í því, að við halda og efla góða reglu og siðsemi í söfnuðinum, einnig í uppfræðing ungmenna, og í því að sjá um, að samlyndi og friðsemi haldist á heimilunum og meðal allra í söfnuðinum. Nefndarmenn skulu vera meðhjálpapar prestsins við guðspjónustugjörðina í kirkjunni, stuðla til þess, að hún fari sómasamlega fram, og söfnuðurinn færi sjer hana sem bezt í nyt.

7. grein.

Sóknarpresturinn á heimting á að sóknarnefndin inni heimti fyrir hann öll hin föstu prestsgjöld í sókninni og standi honum skil á þeim í tækan tíma, að frádregnum 4% í innheimtulaun. Þó er sóknarnefndin því að eins skyld til að takast þessa innheimtu á hendur, að presturinn á öndverðu fardagaárinu feli henni innheimtu hjá öllum sóknarmönnum það árið.

8. grein.

Ef fjemál kirkju eru fengin söfnuði í hendur, skal það einnig vera ætlunarverk sóknarnefndarinnar að hafa á hendi umsjón yfir kirkjunni og eigum hennar, og að standa fyrir byggingu hennar eða aðgjörð, ef þörf gjörist.

9. grein.

Í hjeradsnefnd skulu eiga sæti hjeradsprófasturinn, sem forseti, og allir prestar prófastsdæmisins, enn fremur einn safnaðarfulltrúi úr sókn hverri, er kosinn sje á safnaðarfundum í júnímánuði ár hvert. Um kosning safnaðarfulltrúa og skyldu hans að gegna köllun sinni gilda hinar sömu reglur, sem settar eru um sóknarnefndarmenn í 4. og 5. grein.

10. grein.

Forseti skal á ári hverju í septembermánuði halda hjeradsfund, og kveðja til fundarins alla presta og safnaðarfulltrúa hjeradsins, til að ræða og útljá þau mál, er hjeradsnefndin á um að sýsla.

11. grein.

Forseti leitar álita fundarins um, hvernig prestar og sóknarnefndir gegni köllun sinni, einkum að því er lýtur að menntun og uppfræðing ungmenna. Á fundinum leggur forseti fram endurskoðaða reikninga kirkna í hjeradinu næstliðið fardagaár til umræðu og úrskurðar.

12. grein.

Hverjum fundarmanni er rjett að bera upp á hjeradsfundum tillögur sínar um sjerhvert það atriði, er lýtur að kirkjulegum málum og skipun þeirra í því hjeraði, svo sem uppfræðing barna, reglu og siðsemi í söfnuðunum, eignum kirkna og meðferð á þeim, upptekt, niðurlagning og færslu kirkna, breyting á sóknum og prestaköllum. Allar samþykktir hjeradsfundar sendir forseti biskupi. Ef fundarmenn úr sóknum þeim, sem hlut eiga að máli, greinir á við meira hluta fundarmanna, þá er þeim heimilt að fá bókaðan ágreining sinn við fundarsamþykktina, og er forseta skylt, ef þeir æskja þess, að senda biskupi ágreiningsálit þeirra með fundarsamþykktinni.

Enga breyting má gjöra á takmörkum sókna eður prestakalla, og eigi leggja niður kirkju nje færa úr stað, nema meiri hluti hjeradsnefndarmanna, þeirra, er hlut eiga að máli, samþykki breytinguna á hjeradsfundum.

13. grein.

Hjeradsfundarmenn fá í fæðispeninga 2 krónur fyrir hvern dag, sem þeir eru frá heimili sínu til að sækja hjeradsfund. Þessu fje jafnar hjeradsfundurinn sjálfur í hvert skipti á sjóði kirknanna í hjeradinu eptir efnum þeirra og ástæðum.

Viðaukatillögur

við frumvarp til laga um skyldu presta, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag.

Að á eptir 7. gr. komi ný grein, sem verður 8. gr.:

Fjárstyrk þeim, sem getið er í lögum þessum, fyrirgjörir ekkjan:

- 1, ef hún giptist á ný.
- 2, ef hún tekur sjer bústað í öðrum ríkjum án samþykkis konungs.
- 3, ef hún hefir ekki hirt fjárstyrkinn í 3 ár án lögmætra forfalla.
- 4, ef hún verður sönn að því, að hafa kastað trú þjóðkristninnar.
- 5, ef hún verður dæmd sek í einhverju því, sem að almennings áliti er ósæmilegt.

Að 8. gr., sem verður 9. gr., orðist þannig:

Eptirlaunaskylda sú, sem eptir tilsk. 15. des. 1865, til prestaekkna hvílir á prestaköllunum, hverfur af þeim jafnótt og lög þessi koma til framkvæmdar samkvæmt 1. gr.

Arnlfjótur Ólafsson. Páll Pálsson, 1. þingm. Skaptfellinga.

Frumvarp

til laga um breyting á 1. og 2. grein laga um stofnun læknaskóla í Reykjavík,
11. febr. 1876.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 25. júlí 1879).

1. grein.

Í Reykjavík skal stofna heilbrigðisráð, er skipað sje forstöðumanni læknaskólans, hinum fasta kennara við skólann og lækninum í 1. læknishjæraði.

2. grein.

Störf þau, sem eptir eldri lögum heyra undir verksvið landlæknisins, skulu falin heilbrigðisráðinu á hendur, og skiptir formaður ráðsins verkum milli allra þriggja.

3. grein.

Forstöðumaður læknaskólans, sem jafnframt er formaður ráðsins, skal hafa 4000 kr. í laun á ári hverju.

4. grein.

Hinn fasti kennari við læknaskólann, sem einnig hefur kennslu yfirsetukvenna á hendi, skal fyrir það og starfa sinn við ráðið hafa 600 kr. þóknun á ári hverju. Hjæraðslæknirinn í fyrsta umdæmi skal fyrir hlutdeild sína í ráðinu hafa 200 kr. þóknun á ári.

5. grein.

Þegar landlæknisembættið losnar, skal það upphafið, og öðlast lög þessi þá gildi, og eru 1. og 2. grein laga um læknaskóla, 11. febr. 1876, jafnframt úr lögum numdar.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um skyldur presta, að sjá ekkjum sínum borgið eptir sinn

dag með fjárstyrk.

(Frá Páli Pálssyni, 1. þingmanni Skaptfellinga).

Að aptan við 7. gr. bætist nýr liður svo látandi:

Nú er prestskona skilin að borði og sæng frá manni sínum, eða hefur fengið skilnaðardóm frá honum fyrir þær sakir, sem hún er ekki völd að, og heldur hún þá óskertum rjetti til fjárstyrksins.

156.

Uppástunga

til þingsályktunar.

(Frá Hjálmi Pjeturssyni þingmanni Mýramannna).

Alþingi skorar á Landshöfðingjann, að hann hlutist til um, að hvert sýslufjelag fái hjer eptir sjerstaka verðlagsskrá.

157.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um sölu brennivíns og annara vínfanga.

Í 1. gr. fyrir orðið «vintegundum» komi: «eða nokkurri einni vintegund».

Tryggvi Gunnarsson.

158.

Frumvarp til laga,

sem

hafi inni að halda viðauka við tilskipun um póstmál á Íslandi 26. febr. 1872.

Til sendinga með póstum á Íslandi verður viðtaka veitt brjefspjöldum. Til þeirra verða höfð eyðublöð, sem fást á öllum pósthúsum í landinu. Burðareyrir undir hvert brjefspjald er 5 aur., og skulu þau vera búin frímerkjum.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Bæði samningurinn, sem gjörður var í Bern 9. oktbr. 1874, og staðfestur er af hans hátign konunginum 13. marz. 1875, og samningur sá, sem gjörður var á fundinum í París 1. júní f. á., um allsherjar pósthjelað, og sem allramildilegast er staðfestur 12. júlí s. á., ætlast til að senda brjefspjöld milli pósthúsa á Íslandi og þeirra pósthúsa, sem eru í allsherjar pósthjelaginu. En með því lög þau, sem um póstmál gilda á Íslandi, eigi leyfa að nota brjefspjöld, hefur stjórnnarráðið, til þess að það, sem gjört er ráð fyrir í nefndum samningum um sending brjefspjalda með póstum, geti einnig náð til póstsambandsins við Ísland, samkvæmt tilögum landshöfðingja álitid nauðsynlegt, með þessu frumvarpi, sem samsvarar þeim ákvörðunum, sem gilda í Danmörk um brjefspjöld,

að fá gjörðan viðauka við tilskipun 26. febr. 1872, er skipi fyrir um, að gefa skuli út brjefspjöld, og hvernig þau skuli vera löguð, og þykir líklegt, að þau einnig geti orðið að nokkru gagni fyrir þá, sem vilja skrifast á á Íslandi. Þar að auki er áformað, að gjöra ráðstafanir til, að brjefspjöld sömuleiðis verði viðhöfð, þegar menn skrifast á á Íslandi og í Danmörk, og að burðareyrir verði helmingur af því, sem borgað er undir einfalt brjef.

159.

Frumvarp til laga

um

kaup á þeim þremur hlutum silfurbergsbergsnámans í Helgustaðafjalli og jarðarinnar Helgustaða, sem landssjóðurinn ekki á.

Ráðherra Íslands gefst í umboð að kaupa til handa hinum íslenzka landssjóði þá þrjá hluti í silfurbergsnámanum í Helgustaðafjalli og jörðunni Helgustöðum, sem tjeður sjóður ekki á, fyrir verð, sem eigi sje hærra en 16,000 kr.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Fyrir alþingi 1875 lagði stjórnin lagafrumvarp um heimild til þess að selja þann fjórða part námans, sem landssjóður Íslands á, fyrir andvirði, sem væri að minnsta kosti 8000 kr. eða ef partur landssjóðsins í jörðunni yrði seldur með námanum, að minnsta kosti 9000 kr. En frumvarp þetta var felld á alþingi, þar sem báðar deildarinnar voru á einu máli um, að landssjóðurinn ætti ekki að selja sinn part í námanum. Aptur á móti gátu deildirnar eigi komið sjer saman um, hvernig fara skyldi með námann eptirleiðis. Vildi neðri deildin láta skora á stjórnina, í fyrsta lagi að hefja rjettarbann það, sem lagt hafði verið á notkun námans, og þarnæst að gjöra ráðstafanir til þess að náminn, að svo miklu leyti, sem hann væri eign landsins, yrði eptirleiðis unninn á kostnað lands-sjóðsins; en efri deildin samþykkti lagafrumvarp, er gaf stjórninni í umboð að kaupa til handa hinum íslenzka landssjóði þá þrjá hluti í námanum og tilheyrandi jörðu, sem tjeður sjóður átti ekki, fyrir verð, sem eigi væri hærra en 27,000 kr., en þetta lagafrumvarp var felld af neðri deildinni.

Með því tilraun sú, sem stjórnin hafði gjört til þess að komast út úr sameign þessari, er svo miklum vandkvæðum er bundin, þannig varð árangurslaus, áleit stjórnar-ráðið sjer skylt, á ný að leita til samninga við eigandann að hinum þremur hlutum námans um að vinna hann í sameiningu, en sjálfsgt var um, að það þótti óþarft að upphefja rjettarbannið, sem eigi hafði verið fram fylgt að lögum, og þannig var búið að missa alla þýðing. Sú raun varð samt á, vð sameigandinn var eins og áður ófús til að ganga að því, að vinna námann í sameiningu við stjórnina, og með því það hvorki í sjálfu sjer er mögulegt nje heldur leyfilegt að vinna þann fjórða part námans út af fyrir sig, sem landssjóðurinn á og skiptum eigi verður á komið, nema til skemmda verði eða jafnvel til eyðileggingar, hefur náminn eigi verið unninn síðan.

Nú liggur það samt í augum uppi að einhvern enda verður á þessu að gjöra, og stjórnnarráðið verður því að álita það heppilegt, að með samningum við eigandann að hinum þrem hlutum eignarinnar er málinu nú svo komið, að hann býðst til að selja

landssjóðnum sinn hluta í námanum og jörðunni Helgustöðum fyrir 16,000 kr. því það er hvorttveggja að með þessu verður farið að ósk efri deildarinnar, að kaupa námann til handa hinum íslenska landssjóði, enda hefir stjórnarráðið ástæðu til að halda, að neðri deildin verði því eigi mótfallin, með því þær mótbárur nú virðast vera burtfallnar, sem áður var helzt haldið fram gegn uppástungunni um kaup námans, að kaupverðið væri of hátt og að það þá þótti efasamt, hvort nóg fje væri fyrir höndum til þessa, þar sem kaupverðið nú er fært niður frá 27,000 til 16,000 kr. og fjárhagur landsins eigi getur verið því til fyrirstöðu, að það fje verði greitt af hendi

Stjórnarráðið hefur því álitid, að leggja ætti fyrir alþingi frumvarp það, sem prentað er að framan, og skal þess að endingu getið, að stjórnarráðið er eigi í neinum efa um, að eignin gefi þann arð, er samsvari leigum af andvirðinu, hvort heldur það verður kosið, að stjórnin sjálf láti vinna námann, eða hann yrði seldur á leigu, (en stjórnarráðið væntir þess að alþingi láti í ljósi skoðun sína um það) og má í því tilliti álíta það heppilegt, að náminn hefur eigi verið notaður um nokkur ár, þar líkindi eru til, að silfurbergið hafi hækkað í verði fyrir þá sök, að það eigi hefur verið í kaupum og solum allan þennan tíma.

160.

Frumvarp

til

fjáraukalaga fyrir árin 1876—1877.

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir árin 1876 og 1877, veitast 5,052 kr. 16 aur. til þeirra útgjalda, sem nefnd eru í 2.—10. grein hjer á eptir.

2. grein.

Til afdráttar í tekjum þeim, sem getið er í 2. gr. 14. lið fjárlaganna, veitast 51 kr. 16 aur., sem er endurborgað aðflutningsgjald af áfengum drykkjum.

3. grein.

Sem viðbót við tillag það til sjúkrahússins á Akureyri, sem talið er í 4. gr. 4. d. fjárlaganna, veitast fyrir 1876 281 kr. 39 aur.

4. grein.

Auk þess, sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi 1877, veitast í sama útgjaldalið til kostnaðar við alþingi 1875 2,146 kr. 80 a., og sem útgjöld út af yfirskoðun landsreikningsins fyrir 1876 500 kr.

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. grein fjárlaganna til umboðs-stjórnar, gjaldheimta og reikningsmála og fl. veitast í útgjaldaliðunum A. 1 og B. 1 fyrir 1876 til launa 400 kr., og 100 kr., og í liðnum C. 1. til kostnaðar við stjórnar-tíðindin 69 kr. 80 aur.

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaskip-unarinnar, veitast fyrir 1876 í útgjaldaliðnum 1. til launa 117 kr. 68 aur.

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. grein fjárlaganna til póststjórnarinnar, veitast í 1. útgjaldalið til launa fyrir 1876 45 kr. og fyrir 1877 46 kr. 52 aur.

8. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og kennslumálefna, veitast fyrir 1876 í útgjaldaliðnum A. b. 2. handa prestaköllum í fyrveranda Hólastípti 33 kr. 60 aur., og í útgjaldaliðnum B. II. c. 2. til eldiviðar og ljósa við hinn lærða skóla, 152 kr. 57 a.

9. grein.

Sem viðbót við upphæð þá, sem talin er í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og styrktarfjár, veitast 1,048 kr. 68 a.

10. grein.

Sem viðbót við það fje, sem talið er í 15. gr. fjárlaganna til vísindalegra og verklegra fyrirtækja, veitast 58 kr. 96 a.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Um 2. grein.

Upphæð sú, sem hjer er getið, var goldin í landssjóðinn á árinu 1874, en var borguð út aptur 1876.

Um 3. grein.

Upphæð sú, sem hjer er getið, voru óborguð útgjöld frá árinu 1875, sem eigi voru greidd af hendi fyr en á árinu 1876.

Með tilliti til þess, að veitt er skyndilán úr viðlagasjóðnum upp á 1,940 kr. 70 a. til útgjalda út af fjárkláðanum, er hjer farið fram á samþykki alþingis til, að eigi hafi verið áskilið, að greiða skyldi leigur af láni þessu.

Um 4. grein.

Upphæð sú upp á 2,146 kr. 80 aura, sem fyrst er getið, eru óborguð útgjöld frá 1875 við útgáfu alþingistíðindanna, sem eru greidd af hendi á árinu 1876, en hin síðarnefnda upphæð upp á 500 kr. er nokkur hluti af þóknun þeirri upp á 1000 kr., sem með alþingisályktun er ákveðin fyrir yfirskoðun landsreikninganna fyrir 1876 og 1877 handa hvorum yfirskoðunarmanninum, og eru þessar 500 kr. útborgaðar á árinu 1877.

Um 5. og 6. grein.

Upphæðir þær, sem taldar eru í þessum greinum, eru óborguð útgjöld frá fyrri árum, sem eru látin af hendi á árinu 1876, sem sje eptirstöðvar þær, sem taldar eru í reikningsyfirlitinu fyrir 1875 í 6. gr. A. og E., og 19 kr. 67 aur. óborguð laun yfirsetukvenna.

Um 7. grein.

Upphæðir þær, sem hjer eru taldar, eru goldnar fram yfir það, sem veitt var til launa handa póstafrageiðslumönnum og brjefhirðingarmönnum.

Um 8. grein.

Það fje, sem hjer er talið, eru óborguð útgjöld frá árinu 1875, sem útborguð eru á árinu 1876.

Um 9. grein.

Auk þeirra eptirstöðva upp á 675 kr. 48 a., sem taldar eru í reikningsyfirlitinu

fyrir 1875 í 8. gr., eru útborgaðar á árinu 1876 373 kr. 20 aur., sem er nokkur hluti af eptirlaunum B. Sveinssonar fyrir 1874. Sú upphæð, sem fyr er nefnd, var hirt innan árs samkvæmt tilskipun 31. maí 1855, 14. gr., en þar á móti eigi hin síðarnefnda upphæð, en með því það eigi var B. Sveinssyni að kenna, að þetta fje eigi var hirt í tækan tíma, þar sem hann 16. apríl 1874 hafði gefið öðrum manni ávisun til fjárins, og jafnframt skýrt landfógeta frá því, virðist vera ástæða til að samþykkja útborgunina.

Um 10. grein.

Það fje, sem hjer er talið, er goldið fram yfir það, sem veitt var, og er því hjer farið fram, að það verði veitt eptir á.

161.

Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir árin 1878 og 1879, veitast 26,865 kr. 4 a. til þeirra útgjalda, sem talin eru í eptirfylgjandi 2.—7. gr.

2. grein.

Auk þess, sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi, veitast til yfirskoðunar landsreikninganna 2,000 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

3. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. gr. fjárlaganna til umboðsstjórnarinnar, gjaldheimta og reikningsmála og fl., veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. A. 1. laun	466 kr. 67 aur.
2. A. 2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað	550 — " —
3. C. 7. til gufuskipsferða	8,229 — 11 —
4. C. 8. til vitabyggingar	9,313 — 30 —
	18,559 — 8 —

4. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaSKIPUNarinnar, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. 1. Laun	783 kr. 96 aur.
2. 2. önnur útgjöld	3,000 — " —
	3,783 — 96 —

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. gr. 1. í fjárlögunum til launa við póststjórnina, veitast 200 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og kennslumálefna, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. A. b. 1. til fátækustu brauða	120 kr.
2. A. b. 2. til nokkurra brauða í fyrveranda Hólastipti	3 —
	flýtt 123 —

	Fluttar 123 kr.
3. A. b. 3. til prestaekkna og barna þeirra, og styrkur handa fátækum uppgjafaprestum og prestaekkjum	34 —
4. B. I. b. 3. til tímakennslu við prestaskólann	30 —
5. B. III. c. 2. til eldiviðar og ljósa og fl. við hinn lærða skóla	150 —
6. B. III. c. 4. til tímakennslu við sama skóla	300 —
7. B. III. c. 7. ýmisleg útgjöld við sama skóla	1,560 —
	2,197 —

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og styrktarfjár, veitast 125 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

Athugasemdir við lagafrumvarp þetta.

Um 2. grein.

Upphæð sú upp á 2,000 kr., sem hjer er talin, er þóknun fyrir yfirskoðun landsreikninganna, sem ákveðin var með alþingisályktun til 1,000 kr. fyrir hvorn yfirskoðunarmann, án þess fje þetta þó væri tekið upp í fjárlögin. Af þeim 2,000 kr., sem getið er, snerta 1,500 kr. yfirskoðun reikningsins fyrir fjárhagstímabilið 1876 og 1877, en 500 kr. eru taldar til útborgunar upp í þóknunina fyrir yfirskoðun reikningsins fyrir fjárhagstímabilið 1878 og 1879. Yfirskoðun landsreikninganna hefur þar að auki haft í för með sjer prentunarkostnað, en með því stjórnarráðinu eigi er kunnugt um upphæð þessara útgjalda, er það falið landshöfðingja á hendur, að beiðast þess fjár, sem gengið hefur til þessa, með því að bera upp breytingaruppástungu við þennan lið.

Um 3. grein.

1. Þessi liður greinist í sundur á þessa leið:

til skrifarans við landshöfðingjaembættið, það er vantalið var fyrir

árið 1879 150 kr. » aur.

til amtmannsins yfir norður- og austurumdæminu, launaeptirstöðvar

fyrir árið 1877 316 — 67 —
466 — 67 —

Að því leyti, er snertir þá upphæð, sem fyrst var getið, skal vísað til athugasemdanna við fjárlagafrumvarpið fyrir 1876 og 1877, 10. gr. A. 1., og sjest af þeim, að skrifari Jón Jónsson átti heimting á 3. launaviðbót eptir aldri frá 1. apríl 1879, og hefði því átt að telja laun hans fyrir 1879 2,150 kr. í staðinn fyrir 2,000 kr.

2. Upphæð sú upp á 550 kr., sem hjer er talin, er nokkur hluti af endurgjaldi fyrir skrifstofukostnað handa amtmanninum yfir norður- og austuramtinu fyrir 1877, sem óborgaður var við lok ársins.

3. Sömuleiðis eptirstöðvar frá 1877. Upphæðin hefur eigi orðið útborguð á sjálfu reikningsárinu, þar eð danska póststjórnin, sem leggur til helminginn af kostnaðinum við gufuskipsferðir kring um strendur landsins, eigi hefur getað gjört upp reikninginn yfir útgjöld þessi innan ársloka.

4. Um þennan lið skal þess getið, sem hjer segir:

Sumarið 1877 var byggingameistari Rothe á Reykjanesi til þess að rannsaka landslag þar, og gjörði hann þar eptir þá áætlun, að útgjöldin við hina fyrirhuguðu

vitabygging mundu nema 26,000 kr.; samkvæmt þessari áætlun veitti alþingi s. á. í fjárlögunum fyrir árin 1878 og 1879 10. gr. C. 8. allt að því 14,000 kr. til tjéðs augnamiðs, með því þingið ætlaðist til, að þær 12,000 kr., sem eptir áætluninni mundu ganga með til þess að kaupa ljósker og spegla o. s. frv., yrðu lagðar til af ríkissjóðnum danska. Eptir að upphæð þessi var veitt í hinum dönsku fjárlögum fyrir fjárhagsárið 1878—79, gjörði stjórnarráðið ráðstafanir þær, sem með þurfti, til þess að framkvæma verk þetta. Með því hús vitamannsins átti að vera venjulegur íslenzkur bær, var landshöfðingja falið á hendur, að láta íslenzka handiðnamenn byggja það fyrir þær 1,000 kr., sem til þess voru ætlaðar, en að því leyti, er sjálfa vitabygginguna snerti, leitaði stjórnarráðið til byggingameistara A. Rothes, sem hafði gjört undirbúningsrannsóknirnar og samið áætlunina. Eins og við var að búast var hann eigi fáanlegur til að takast verkið á hendur fyrir ákveðna upphæð, og með því það hefði orðið árangurslaust, að bjóða öðrum út í frá að takast á hendur annað eins verk og þetta, sem útheimti svo sjerstaklega þekking, hafði stjórnarráðið eigi annan kost, en að fá Rothe til þess að standa fyrir verkinu, og var lagt ríkt á við hann, að fara eigi fram úr þeirri upphæð upp á 13,000 kr., sem til taks var.

En nú urðu þau atvik, að útgjöldunum varð ekki haldið innan þeirra takmarka, sem sett voru upphaflega.

Um þetta hefur byggingameistari Rothe í skýrslu sinni til stjórnarráðsins getið þess, að veðráttan hafi verið svo slæm frá lókum júním., að á hverri viku hafi gengið úr 2, 3 eða fleiri vinnudagar. Auk þess varð að verja miklum tíma til þess að grafa brunn, þar eð brunnur sá, sem til var og Rothe ætlaði að nóg vatn væri í til vitans, reyndist vatnslaus, þegar hann var grafinn upp. Hjer við bættist, að steintegund sú (hraungrjót), sem hann hafði hugsað sjer að nota til byggingarinnar, varð ekki höggvin til, og varð hann því að taka aðra steintegund, en það var eigi laust grjót eins og hraunsteinninn, heldur stór hellusteinn, og kostaði það mikið erfiði að kljúfa hann og laga hann til að öðru leyti. Enn fremur varð sú raun á, að erfiðislaun voru talsvert hærri, en Rothe hafði búizt við eptir því, sem honum hafði verið sagt frá árið 1877, og þar að auki var kalkið, sem búizt var til á Íslandi, hvergi nærri svo gott, sem hann hafði haldið að mundi fást úr kalksteini þeim, sem hann hafði rannsakað árið 1877. Eins og Rothe nú fyrir þessar sakir ekki gat byggt vitann fyrir það fje, sem til þess var ætlað, þannig hafa einnig eptir skýrslu landshöfðingja útgjöldin við bygging hússins handa vitamanninum orðið meiri, en áætlað var. Eptir að landshöfðingi árangurslaust hafði gjört tilraun til, að fá íslenzka handiðnamenn til þess að takast á hendur þessa bygging fyrir ákveðna upphæð eptir áætluninni, og byggingameistari Rothe var kominn til þeirrar niðurstöðu, að byggja ætti veggina úr grjóti, áleit hann rjettast, að hverfa frá þeim byggingarmáta, sem áætlunin var miðuð við, en sem var langt um ódýrari, og fól hann þá Rothe á hendur, að annast um múrhleðsluna, en sjálfur ljet hann kaupa timbur, og fjekk timbursmið ásamt með vitamanninum, sem átti að verða, til að taka að sjer timbursmiðið fyrir daglaun. Með því nú þar að auki talsvert meiri dráttur varð á múrhleðslunni en búizt var við, vegna þess að í septemberm. víðraði mjög illa fyrir þess konar erfiði, þá urðu útgjöldin enn meiri við þetta.

Þessum kringumstæðum hefur það verið að kenna, að útgjöldin við vitabygginguna samkvæmt reikningum þeim, sem lagðir hafa verið fyrir stjórnarráðið, og það hefur

rannsað, hafa numið alls	20,694 kr. 29 a.
og með því að eins voru veittar	14,000 — " —
hafa útgjöldin orðið 6,694 — 29 —	

fram yfir það, sem tilætlað var, og er því hjer farið fram á aukafjárveiting að því leyti, er snertir tjeða upphæð. Hjer við bætist það, sem mun með þurfa til ýmislegra starfa, sem eptir stóðu í haust eð var. Landshöfðingi hefur látið í ljósi, að 1000 kr. mundi nægja til þess að koma því af, sem eptir stóð, en þar sem þessi upphæð að eins er sett eptir ágizkun, og búast má við, að störfunum verði lokið, þá er alþingi kemur saman, hefur stjórnarráðið ætlað, að fela mætti landshöfðingja á hendur með breytingaruppástungu, að beiðast veitingar á því fje, sem þörf reynist að vera á, til þess að ráða bót á því, sem á vantar.

Auk þess, sem að framan er getið, hefur vitabyggingin haft þau útgjöld í för með sjer, sem nú skal greina.

Með eignartaki var lögð út byggingarlöð til vitans og til bústaðar vitamannsins, ásamt jarðarskika, sem húsinu skyldi fylgja, og beit í óútskiptu landi, og til endurgjalds fyrir þetta eru hlutaðeigandi eigendum veittar 30 kr. á ári úr landssjóði, er skulu greiddar í fyrsta skipti í fardögum 1879. Enn fremur hafa 1,077 kr. 31 aur. gengið til þess að kaupa steinolíu og kveiki, og í flutningskostnað, og 161 kr. 70 aur. fyrir að láta leggja út á frakknesku og ensku auglýsing landshöfðingja fyrir siglingamenn um vitann, svo og til prentunar á auglýsingunni og fyrir að birta hana í frjettablöðum. Að endingu eru vitamanninum lögð árleg laun 800 kr., og með því hann var skipaður frá 1. oktbr. f. á., verða þessi útgjöld á yfirstandandi fjárhagstímabili alls 1000 kr. Þar að auki hefur hann hífli kauplaust í vitamannshúsinu með tilheyrandi jarðarskika og beit, og svo leyfi til að taka allt að því 30 potta á ári af olíu þeirri, sem ætluð er til vitans, til eigin notkunar; hefur stjórnarráðið því síður þótt geta neitað honum um þetta, sem það hafði synjað honum um, að láta vísa honum út reka, er hann hafði krafizt, þá er hann var ráðinn til vitamannspjónustunnar. Stjórnarráðið hefur því næst út af bænarskrá, sem landshöfðingi mælti fram með, veitt vitamanninum 350 kr. í ferðastyrk, til þess hann í sumar gæti verið við einhvern vita í Danmörk, og kynnt sjer nákvæmlega allt það, sem til þess heyrir að sjá um vita. Útgjöld þau, sem hjer eru talin, verða samtals 2,619 kr. 1 eyrir.

Um 4. grein.

1. Það, sem hjer er talið, er launaeptirstöðvar frá fjárhagstímabilinu 1876 og 1877, og kemur niður eins og hjer skal sagt:

Læknirinn í 4. læknaðjaraði	163 kr. 50 aur.
— í 6. —	554 — " —
yfirsetukonur annarsstaðar en í Reykjavík	66 — 46 —
	783 — 96 —

2. Eptir 4. gr. í yfirsetukvennalögum 17. des. 1875 skal kostnaður við kennslu yfirsetukvenna og við að kaupa verkfæri, sem með þarf, handa þeim, goldinn úr landsjóði. Með því eigi var veitt neitt fje til þessa í fjárlögunum fyrir 1878 og 1879, og landshöfðingi hefur gizkað á, að hjer til muni ganga 3000 kr. þessi ár, er sú upphæð til færð hjer.

Um 5. grein.

Póstmeistarinn í Reykjavík hefur farið þess á leit og landshöfðingi mælt með því,

að það fje, sem veitt er til launa handa póstaðgreiðslumönnum fyrir 1879, verði hækkað um 200 kr., með því að á ýmsum stöðum eigi hefur verið auðið að fá menn til þess að takast á hendur póstaðgreiðsluna fyrir þá þóknun, sem nú er ákveðin. Hefur þetta sjer í lagi komið fram að því leyti, er snertir póstaðgreiðslustaðina á Ísafirði, Akureyri og í Skagafirði, þar sem enginn hæfur maður hefur verið fánlegur til þess að standa fyrir póstaðgreiðslu þar fyrir þá borgun, sem ákveðin er; eins og stjórnarráðið fyrir þessar sakir í fjárlagafrumvarpinu fyrir 1880 og 1881 hefur farið fram á, að það fje, sem áður hefur verið veitt til þessa, verði hækkað um 200 kr. fyrir hvort árið, er hjer lagt til, að jafnmikið verði veitt í viðbót fyrir 1879.

Um 6. grein.

1.—3. Þessar upphæðir eru útgjöld, sem hefði átt að borga út á fjárhagstímabilinu 1876—1877.

4. Þær 30 kr., sem hjer eru taldar, bera forstjóranum í landsyfjirjettinum, J. Pjeturssyni, sem þóknun fyrir fyrirlestra þá, sem hann hefur haldið yfir kirkjurjett við prestaskólann á tímabilinu frá 1. oktbr. til 21. desbr. 1875. Að þetta fje hefur eigi verið borgað út fyr, kemur til af því, að meiningamunur var milli J. Pjeturssonar og stíptsyfirvaldanna um, hve mikið honum bæri í þóknun, og lagði stjórnarráðið þann úrskurð á þetta, að J. Pjetursson ætti heimting á þeirri upphæð, sem nefnd var, og var landshöfðingja falið, að láta borga honum þetta fje á yfirstandandi fjárhagstímabili upp á tilvonandi aukafjárveiting.

5.—7. Um þessa liði skal þess getið, að forstjóri hins lærða skóla hefur stungið upp á, að skipta 5. bekk skólans í tvennt frá byrjun næsta skólaárs, með því skóla-sveinar yrðu svo margir, að þeir eigi mundu komast fyrir í einni stofu. Þessi uppástunga, sem bæði stíptsyfirvöldin og landshöfðingi hafa fallizt á, hefur ýmisleg útgjöld í för með sjer, og hrekkur það fje, sem veitt er fyrir yfirstandandi fjárhagstímabil, eigi fyrir þeim. Þannig mun af skipting bekkjarins hljóta mest meiri kostnaður til eldiviðar og ljósa og til tímakennslu, og stjórnarráðið hefur því samkvæmt uppástungu landshöfðingja farið fram á aukafjárveiting í 5. og 6. lið upp á 150 kr. og 300 kr. Enn fremur er eptir áætlun landshöfðingja þörf á 200 kr. til þess að setja í lag hina nýju kennslustofu og útvega áhöld til hennar, en það er í ráði að hafa umsjónarstofuna vestan megin í skólanum til kennslustofu. Þessi upphæð er talin með fjárlagafrumvarpinu þeirri upp á 1,560 kr., sem beiðzt er í 7. lið, en þetta fje er að öðru leyti ætlað sumpart til þess að kaupa 40 ullarábreiður, sumpart til þess að útvega nýja ofna handa öllum 6 bekkjum skólans, og er gízkað á, að til þessa muni ganga 640 kr. og 720 kr. Að því leyti, er ofnana snertir, skal þess getið, að hinir gömlu ofnar eru orðnir mjög fornfálegir og að nokkru leyti slitnir, eptir því sem landshöfðingi skýrir frá. Að hans áliti kemur það mikið til af því, hvað ofnarnir eru óhentugir, að svo mikið gengur til eldiviðar í hinum lærða skóla, og mun það vinnast upp aptur á nokkrum vetrum, sem með gengur til þess að kaupa góða magasínofna.

Um 7. grein.

Frá fyrveranda fimleikakennara við hinn lærða skóla í Reykjavík, C. J. Steenberg, sem með fjárlögunum fyrir 1878 og 1879 er veittur árlegur styrkur upp á 500 kr., er komin bænarskrá til stjórnarráðsins um, að hann fái samsvarandi styrk, 125 kr., fyrir tímabilið frá 1. oktbr. 1877, þá er hann fjekk lausn, til 31. desbr. s. á. Með því stjórnarráðið varð að viðurkenna, að sanngjarnt væri, að styrkurinn sje talinn frá þeim

tíma, er hann fjekk lausn, en hafði eigi heimild til þess að láta borga honum styrkinn fyr en frá 1. janúar 1878, gaf það beiðandanum fyrirheit um, að það mundi leita veitingar þessarar eptir á. Skal því við bætt, að stjórnarráðið hafði á árinu 1877 falið landshöfðingja, að bera upp breytingaruppástungu við frumvarp það til fjáráukalaga fyrir 1876 og 1877, sem lagt var fyrir alþingi, til þess að styrkurinn yrði veittur fyrir tíma-bilið frá 1. oktbr. til 31. desbr. 1877, en með því allt fjáráukalagafrumvarpið var fellt, kom fjárveiting þessi eigi til tals.

162.

Frumvarp

til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.
(Frá Þórarni Böðvarssyni, Arnljóti Ólafssyni og Einari Ásmundssyni).

1. grein.

Þegar meiri hluti sóknarmanna, sem gjalda til kirkju í einhverri kirkjusókn, óska að söfnuðurinn taki að sjer fjárhald og umsjón kirkjunnar, og eigandi eða umráðamaður hennar er fús til að láta þetta af hendi, skal kirkjan afhent söfnuðinum að fengnu samþykki biskups og hjeradsfundar.

2. grein.

Hver söfnuður á heimting á að fá kirkju sína til umsjónar, þegar kirkjan er eigi einstakra manna eign. Þó má eigi svipta presta þá, er hafa kirkjur að ljeni, þá er lög þessi öðlast gildi, kirkjufjárhaldinu að óvilja þeirra, nema biskup og hjeradsfundur álíti prestinn óhæfan til að sjá um fje kirkjunnar.

3. grein.

Nú vill eigandi eða forráðamaður einhverrar kirkju afhenda fjárhald hennar og umsjón söfnuðinum, og er kirkjuráðanda rjett að bera það mál upp við hjeradsprófastinn. Skal þá prófastur sjá um að haldinn verði almennur safnaðarfundur í kirkjusókninni og málið borið upp fyrir söfnuðinum. Verði meiri hluti atkvæða sóknarmanna, þeirra er til kirkju gjalda, móti því, að söfnuðurinn taki við fjemálum kirkjunnar, er það mál þar með fallið að sinni, en sje meiri hluti sóknarmanna með málinu, þá fer sem segir í 1. grein.

4. grein.

Þegar kirkja er afhent söfnuði, skal prófastur með tveim óvilhöllum úttektarmönnum, er valdsmaður nefnir, gjöra nákvæma úttekt á kirkjunni, áhöldum hennar og gripum. Skulu þeir meta sanngjarnt álag á kirkjuna og það, sem henni fylgir, ef þeim virðist þess þörf. Greiðir sá, er kirkjuna hefur haldið, álagið að þeim hlut, er sjóður kirkjunnar eigi vinnst til, í hendur sóknarnefndinni, er tekur við kirkjunni og fje hennar fyrir hönd safnaðarins.

Nú er kirkja í skuld við forráðamann sinn, og skal þá draga álagið frá skulddinni, en greiða það, sem eptir er ólokið, af þeim tekjum kirkjunnar, sem hún hefur afgangs útgjöldum. Hafi lán verið tekið af almannaþje til að byggja kirkju, greiðir söfnuðurinn það, sem ógreitt er af vöxtum og afborgun.

Ef hinn fyrverandi forráðamaður kirkjunnar eða söfnuðurinn er óánægður með úttektargjörðina, má skjóta henni til yfirúttektar.

Heimilt er sóknarnefnd að taka við kirkju, án þess að regluleg úttekt sje gjörð.

5. grein.

Söfnuðir þeir, sem taka að sjer umsjón og viðhald kirkna, gangast undir allar þær skyldur viðvíkjandi kirkjum, sem hvílt hafa á eigendum þeirra og forráðamönnum.

Sóknarnefndir hafa fyrir hönd safnaðanna reikninga og umsjón yfir fje kirkna, og gilda um það hinar sömu reglur og hingað til hafa gilt.

163.

Frumvarp

til laga um breyting á tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis).

1. grein.

Hreppsnefndin í hverjum hreppi skal á ári hverju gjöra áætlun um allar tekjur og útgjöld hreppsins, og að því leyti sem fátækratíundin og aðrar tekjur hreppsins ekki hrökkva fyrir útgjöldum, jafna niður því, sem vantar, á hreppsbúa eptir efnum og ástandi. Áætlunina skal semja eptir fyrirmynd, sem sýslunefndin hefur til bóúð, og skal hún liggja á hentugum stað, sem birtur hefur verið fyrirfram á venjulegan hátt, hreppsbúum til sýnis 3 vikur á undan reikningsárinu. Um leið og áætlunin er lögð fram, skal senda sýslunefndinni eptirrit af henni.

Niðurföfnun hreppsgjaldanna eptir efnum og ástandi skal gjörð á tímabilinu frá 1. til 20. októbermánaðar. Niðurföfnunarskráin skal liggja hreppsbúum til sýnis í 4 vikur frá því er niðurföfnuninni er lokið, á sama stað og áætlunin. Innan þess tíma skal bera brjeflega upp aðfinningar við niðurföfnunina fyrir oddvita hreppsnefndarinnar, en hann skal kveðja nefndina til fundar hið fyrsta því verður við komið, og leggja umkvartanirnar fyrir hana til úrskurðar. Sjerhverjum er heimilt, sem sveitartillagi er jafnað niður á, að bera sig upp um það, hvernig skatturinn er lagður á aðra, og um það að einhverjum hafi verið sleppt við niðurföfnunina.

Áður en nefndin leggur úrskurð sinn á nokkra umkvörtun, skal gefa bæði kæranda og þeim, sem kært er yfir, tækifæri til á nefndarfundi, sem hann sje kvaddur til með 4 daga fresti, að segja álit sitt um umkvörtun þá, sem upp hefur verið borin, en það má einnig gjöra skriflega. Úrskurði þeim, sem hreppsnefndin leggur á umkvörtun þá, sem upp er borin fyrir henni, má innan þriggja vikna frá því, að hann var birtur hlutaðeiganda, skjóta til sýslunefndarinnar, sem leggur endilegan úrskurð á málið á næsta fundi sínum. Eindagi á sveitargjöldum er 31. desembermánaðar, nema hreppsnefndin gefi lengri frest.

Enginn sá, er gjald á að greiða, getur með því að skjóta gjaldsálögunni undir úrskurð sýslunefndarinnar, komizt hjá þeirri skyldu, að greiða það, þegar eindagi þess er kominn. Ef sýslunefndin breytir álögunni, skal endurgjalda það, sem gjaldþegninn hefur greitt fram yfir það, sem honum bar, með því að borga honum það aptur, eða láta það ganga upp í þann hluta sveitartillags hans, sem greiða á næst þar á eptir.

2. grein.

Í hverri sýslunefnd skal vera einn kjörinn maður úr hverjum hreppi sýslufelagsins, auk sýslumanns, sem er oddviti nefndarinnar. Þegar skera á úr þeim málum, sem snerta uppfóstur og uppeldi barna, og um er rætt í 2. kafla 14. greinar í tilskipun

um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, skal þar að auki hlutaðeigandi prófastur sitja í nefndinni og hafa atkvæði.

Í Vestmannaeyjasýslu er sýslumaðurinn, sóknarpresturinn og þrír kjörnir menn í nefndinni.

3. grein.

Ef sýslunefnd álitur haganlegt að fela einum eða fleiri úr sínum flokki á hendur, að starfa að einhverju málefni til undirbúnings milli funda, getur hún veitt hæfilega þóknun fyrir þann starfa.

4. grein.

Með lögum þessum eru felldar úr gildi 19. og 28. gr., svo og þriðji kafli 29. greinar í lögum um sveitarstjórn á Íslandi, 4. maí 1872.

164.

Frumvarp

til laga um stofnun borgaralegs hjónabands, og uppfræðslu barna í trúarefnum, þegar eigi hvorttveggja foreldra hafa þjóðkirkjutrú.

(Frá Þorsteini Jónssyni, þingmanni Vestmannaeyinga).

1. grein.

Hið veraldlega yfirvald skal með fullu borgaralegu lögmæti mega gefa saman hjón, án þess kirkjuleg vígsla sje við höfð, ef hvorugt eða eigi nema annað þeirra, er ganga vilja að eigast, hefur trú þjóðkirkjunnar.

2. grein.

Hjónaefni þau, er þannig ganga vilja í borgaralegt hjónaband, skulu bera fram um það skriflega beiðni, í kaupstöðum fyrir bæjarfógeta, og í sveit fyrir sýslumanni, þar sem þau vilja láta gefa sig saman. Skal í beiðninni gjöra grein fyrir, hvort bæði þau eða eigi nema annað þeirra, sje utan þjóðkirkju, og hvort þau sjeu í nokkrum öðrum trúarbragðaflokki, og hverjum þá, ef svo er.

3. grein.

Þrem vikum áður en hjónin eru gefin saman, skal kunngjöra við kirkju í þeirri sókn, er brúðurin á heima, að áformað sje að stofna slíkt hjónaband, svo og fyrir hverju yfirvaldi, og skal endurtaka birtinguna, ef lengri tími líður en 3 mánuðir, áður hjónin sjeu gefin saman. Vilji nokkur hafa lögbann gegn hjónabandinu, skal segja til þess yfirvaldinu, þar sem brúðurin á heima.

4. grein.

Áður hjónin verði gefin saman, skal yfirvald það, er í hlut á, fullvissa sig um, að birting sú hafi farið fram, sem lögboðin er í 3. gr., og að ekkert lögbann sje tilkynnt; einnig gætir það alls þess, sem eptir löggjöfinni er lagt fyrir prest að sjá um, áður hann gefur saman hjón.

5. grein.

Á degi þeim, sem settur er til hjónavígslu — en hann skal, að því leyti unnt er, tiltekinn eptir ósk hjónaefnanna — mæta þau í þinghúsi eða, eptir því sem á stendur, hjá yfirvaldi því, er í hlut á. Skal yfirvaldið þá fyrst brýna fyrir báðum þeim þýðingu hjónabandsins, og tekur síðan í móti játningu þeirra um, að þau vilji eigast; að

endingu lýsir yfirvaldið því yfir, að þau sjeu gefin saman í löglegt, og í borgaralögu tilliti fullgilt hjónaband, og skal um allt þetta farið eptir formála þeim, er stjórnarráðið fyrir Ísland löggildir í þessu skyni. Athöfnin skal fram fara opinberlega, og skal að henni kveðja tvo votta. Um hjónaband það, er þannig er stofnað, skal það, sem nauðsynlegt er, ritað í bók, sem þar til er ætluð, en eptirrit af henni, staðfest með nafni og embættisinsigli yfirvaldsins, skal fengið hjónunum til sannindamerkis um, að hjónabandið sje stofnað. Svo skal og yfirvaldið, áður 8 dagar eru liðnir, senda eptirrit prestinum í þeirri sókn, er brúðurin átti heima í, áður en gipting hennar fór fram, og gjörir hann þá athugasemd í embættisbók sína um hjónaband það, sem stofnað hefur verið.

6. grein.

Fyrir birting þá, er 3. gr. getur, og vottorð fyrir henni, skal greiða gjald eptir aukatekjureglugjörð fyrir rjettarins þjóna, 10. septbr. 1830, 64. grein. Fyrir gjörð þá, er 5. gr. skilur, og fyrir að gefa út eptirrit úr þingbókinni, skal gjalda hlutaðeigandi yfirvaldi 2 kr., en þurfi hann fyrir þá sök, er hjer greinir, að takast ferð á hendur, skal greiða honum dagpeninga og farareyri eptir því, sem áður greind aukatekjureglugjörð tekur til í 15. og 16. gr.

7. grein.

Nú beiðast hjónaefni kirkjulegrar vígslu, og hefur annað þeirra trú þjóðkirkjunnar, og er þá hjónaband þeirra lögmætt, er prestur úr þjóðkirkju tekst vígsluna á hendur, en skyldur skal hann að gefa prestinum í sókn þeirri, er brúðurin á heima í, skýrslu um vígslugjörð þá, sem fram hefur farið, svo gjörð verði um það athugasemd í embættisbók hans.

8. grein.

Hjónaefni, sem eigi hafa bæði þjóðkirkjutrú, verða eigi gefin saman, nema þau hafi áður látið uppi fyrir embættismanni þeim, er þau skal leiða í hjónaband, yfirlýsing um það, í hverjum trúarbrögðum börn þau, er í hjónabandi þeirra fæðast, skuli uppfrædd. Skal rita yfirlýsing þessa í hina sömu bók, sem ritað er í, að þau sjeu gengin í hjónaband. Ákvörðun þeirri, er þannig er sett, má þó síðar breyta eptir því, er þeim hjónum semur um, eða eptir ráðstöfun annars þeirra, er hitt er dáíð, eða hefur misst yfirráð sín yfir börnunum, og landshöfðingi samþykkir. Þó skal þess gætt, bæði þegar ákvörðun er tekin, um leið og hjónabandið er stofnað, og eins þegar síðar verður á því breyting gjör, að börnin verði ætíð uppfrædd í trúarbrögðum annarshvors foreldranna, eða að öðrum kosti í trú þjóðkirkjunnar.

9. grein.

Nú höfðu báðir foreldrar þjóðkirkjutrú, er þau gengu að eigast, og hafa því engan samning gjört sín á meðal um trúaruppfræðslu barnanna, eptir því er fyrirfarandi grein skilur, og skal þá hvort þeirra um sig mega heimta, að börnin alist upp í trúarfræðum þjóðkirkjunnar. Þó skal leyfilegt, að börnin uppfræðist í trú þeirri, er annað foreldra hefur tekið upp, sjeu þau bæði á það sáttt. Nú gengur annað hjóna af þjóðkirkju yfir á aðra trú, en hitt er dáíð, eða hefur misst yfirráðin yfir börnunum, og skal þá leyfilegt, að þau uppfræðist í trú þeirri, er það hjóna hefur tekið upp, er í hlut á, ef landshöfðingi leggur samþykki til

10. grein.

Foreldrar barna þeirra, er eigi eiga að uppfræðast í trúarbrögðum þjóðkirkjunnar

ar, og því eigi heldur innlimast henni með skírninni, skulu, sem bráðast unnt er, skýra sóknarprestinum frá fæðingu þeirra, og áður þrír mánuðir eru liðnir frá fæðingunni, hafa sagt til heitis barnsins, svo það verði ritað í embættisbókina. Vottorð um þessa nafngjöf kemur í stað skírnarvottorðs. Ef út af þessu er brugðið, liggur við 1—20 króna sekt, er rennur í fátækra sjóð. Amtmaður til tekur bæturnar.

11. grein.

Fyrir þau börn, er eigi hafa trúarbrögð þjóðkirkjunnar, skal byrjun hins 15. aldursárs koma í stað fermingar, að því leyti borgaralegar afleiðingar eru við hana bundnar. Heimta má, að börn þau, er eigi skulu uppfærð í evangelisk-lúterskum trúarbrögðum, verði í opinberum skóla undanþegin kennslugrein þessari.

12. grein.

Sáttatilraun þá af hálfu hinnar andlegu stjettar, er tilskipun 18. oktbr. 1811, sbr. tilskipun 30. apríl 1824, 18. gr., lögskipar hjóna á milli, skal undan fella, er þau lýsa því fyrir yfirvaldi, að þau eigi bæði hafi trú þjóðkirkjunnar.

165.

Frumvarp

til laga um leysing á sóknarbandi.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 26. júlí 1879).

1. grein.

Hverjum þeim manni, sem er 16 ára að aldri og fermdur, er heimilt að kjósa sjer annan prest en sóknarprest sinn, enda sje prestur sá skipaður yfir einhvern söfnuð.

2. grein.

Semja skal maður við kjörprest sinn, hverja prestsþjónustu hann vilji af honum þiggja. Síðan skýrir hann hjeraðsprófasti frá samningi þeirra, en prófastur aptur sóknarprestinum. Nú vill maður aptur hverfa til sóknarprests síns, og skal hann tjá það prófasti, en hann aptur sóknarpresti og kjörpresti.

3. grein.

Gefa skal sóknarleysingi sóknarpresti greinilegar skýrslur um öll þau prestsverk, er kjörprestur hefur fyrir hann gjört; en sóknarprestur er skyldur að geta þeirra í kirkjubók sinni, svo sem lög standa til. Skýrsla leysingja skal gefin oigi síðar en á 14 náttu fresti og skal henni fylgja vottorð frá kjörpresti. Prestsverka þeirra, sem skylt er að rita í kirkjubók, skal kjörprestur geta í embættisbók sinni, en eigi skulu þau talin í ársskýrslum hans, nema ferming sje. Nú er sóknarpresti eigi gefin skýrsla á 14 náttu fresti, og verður leysingi um það sekur 2—10 kr. fyrir viku hverja, er það dregst, eptir ákvæðum valdsmanns, og renna sektirnar í fátækra sjóð þess hrepps, er leysinginn býr í.

4. grein.

Nú fæðist leysingja barn, og skal skýra frá því presti þar í sókn, er barnið fæðist.

5. grein.

Til hjúskapar skal sóknarprestur lýsa, þar er brúður á heima, enda skal lýsa meinbugum og hjúskapar-banni fyrir þeim presti, og gefur hann síðan hjónaefnunum greinilegt vottorð um lýsingarnar. En prestur sá, er gefur hjónin saman, skal að öðru leyti ábyrgjast, að hjónabandið sje löglega stofnað.

6. grein.

Þá er ófermdur maður, sem er fullra 16 ára að aldri, vill ráða sig í vist, skal hann fá til þess samþykki þess prests, er ætlazt er til að fermi hann, (sbr. 1. gr. í tilsk. 26. jan. 1866).

7. grein.

Sátta tilraun þá, sem lögboðin er, þá er hjón vilja slíta sambúð eða skilja að fullu, skal kjörprestur þeirra gjöra, og gefa lögboðið vottorð um siðferði þeirra og hegðun; en geti kjörprestur ekki gefið nægilegt vottorð, þá skal sóknarprestur bæta því við, er til vantar.

8. grein.

Skyldur er sóknarprestur að semja og senda allar lögboðnar skýrslur um fæðingar, skírn, hjónavígslur og andlát, svo og gefa vottorð þau, er rituð eru upp úr kirkjubók, nema ferming sje, því um hana skal sá prestur skýrslu gefa og vottorð senda, er sjálfur fermt hefur.

9. grein.

Sjerhver sóknarleysingi hefur rjett á, að láta kjörprest sinn fremja skírn, hjónavígslu, skriptamál og altarisgöngu, flytja líkræðu og syngja yfir í sóknarkirkjunni, svo og jarða lík í kirkjugarðinum; þó skal hann fengið hafa vissu um það hjá sóknarprestinum, að eigi þurfi hann á kirkju að halda nje kirkjugarði til prestsverka á sama tíma.

Heimilt skal leysingja að nota öll áhöld kirkjunnar til prestsþjónustu, svo sem messuskrúða, ljós, graftól, vín og bakstur; en skylt er honum að hafa meðhjálpara sóknarinnar viðstaddan við þjónustugjörðina.

10. grein.

Leysingi skal gjalda til sóknarkirkjunnar öll lögboðin gjöld, en sóknarpresti að eins þau gjöld, er á fasteign liggja; þó skulu sóknarprestar þeir, sem nú eru, halda óskertum öllum fastatekjum sínum hjá leysingja, meðan þeir eru í sama brauði.

166.

Frumvarp

til laga um takmarkanir á sölu áfengra drykkja.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 26. júlí 1879).

1. grein.

Enginn kaupmaður eða verzlunarmaður má selja minna í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund en þrjá pela, og enga áfenga drykki eða vínföng má hann veita í sölubúð sinni.

2. grein.

Enginn veitingamaður má selja áfenga drykki nema hann hafi í veitingahúsi sínu að minnsta kosti 6 rekkjur handa gestum, svo á sig komnar, að bæjarstjórn eða hreppsnefnd sú, sem hlut á að máli, álíti þær fullgildar.

3. grein.

Öllum verzlunarmönnum og veitingamönnum er bannað að selja áfenga drykki á helgum dögum.

4. grein.

Brot gegn lögum þessum varða 20—200 króna sektum, og rennur sektarfjeð í sjóð þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem lagabrotið er framið.

167.

Frumvarp

til laga um leiguburð af peningalánum.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 26. júlí 1879).

1. grein.

Leiguburður af peningaláni einstakra er frjáls.

2. grein.

Leiguburður af peningaláni landssjóðs og annars almannaþjár skal eigi hærri vera, en $4\frac{1}{2}$ af 100.

3. grein.

1. grein í tilskipun 27. maí 1859 er hjer með úr lögum numin.

168.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um smáskamtalækningar.

(Frá Benedikt Kristjánssyni, 1. þingmanni Þingeyinga).

1. Úr 2. gr. falli burt orðin: «eður hreppsnefndir», og orðin: «þó þarf enginn — — á heimili sínu» falli burt.
2. Í staðinn fyrir orðin í 4. gr.: «10 krónur» komi: «20 krónur».
3. Fyrir orðin í 5. gr.: «20—100 krónur» komi: «20—100 krónum» og orðin: «enda varði það eigi — — eptir öðrum lögum» falli burt.

169.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á viðaukalögum við Jónsbókar landsleigubálks 56. kap. um friðun á laxi, 11. maí 1876.

Nefndinni þótti, samkvæmt tillögu flutningsmanns, nauðsynlegt, að koma með heilt nýtt frumvarp í staðinn fyrir það frumvarp, sem oss var afhent til meðferðar. Því bæði er það vafningsminna fyrir alla sem lögunum eiga að fylgja, að ekki sjeu nema ein lög um sama efni, enda þótti oss vanta nauðsynleg ákvæði í undirstöðufrumvarpið.

Alþingi 28. júlí 1879.

Grímur Thomsen,
skrifari.

Hjálmur Pjetursson,
formaður og framsögumaður.

Páll Pálsson.

FRUMVARP

til laga um friðun á laxi.

1. grein.

Lax skal friðhelgur hvervetna fyrir alls konar veiði frá 1. degi septembermánað-

ar til 1. dags júnímánaðar, og þar að auk í 24 stundir á viku hverri frá sunnudagsnótt til mánudagsnætur.

2. grein.

Ekki má þvergirða ár nje árkvíslar, hvorki með netum, görðum, nje öðrum veiðivjelum, hvort einn eða fleiri eiga veiði í á eða kvísl. Þó má við hafa fastar veiðivjelar, ef opin göng eru höfð eptir árfarvegi neðan úr botni og upp úr vatni, þar sem vatn er dýpst í ám og kvíslum, og nemi göngin $\frac{1}{10}$ ár og kvíslarbreiddarinnar, en sjeu aldrei mjórri en $1\frac{1}{2}$ alin.

3. grein.

Ekki má leggja net eður veiðivjel í eður úti fyrir ár- eður vatnaósum, svo langt sem ár- eður vatnsstraumur nær.

4. grein.

Engan veiðiskap má við hafa, er taki smálax, nje hafa neitt það í frammi, er fæli lax frá að ganga upp eða ofan hin opnu göng, alla tíma árs. Skulu möskvar í riðnum veiðarfærum, þá votir eru, eigi minni en $2\frac{1}{4}$ þumlungs milli hnúta, og 9 þumlunga allt í kring; en í laxakistum og öðrum föstum veiðivjelum skulu vera grindur með spelum, er standi beint upp og ofan, og skal bil milli spela eigi minna en 2 þumlungar. Ekki má heldur við hafa ádráttarveiði, nema annað dægrið.

5. grein.

Þar sem svo hagar til, að einhver ákvörðun í undanfarandi greinum reynist annað tveggja óþörf, eður ónóg til friðunar laxi, skal hlutaðeigandi sýslunefnd eða sýslunefndum heimilt, að veita undanþágu frá slíku ákvæði laganna, þó svo, að álit óvilhallra manna sje fyrir því, að undanþágan sje friðun laxins og frjálsri göngu heldur til gagns en ógagns.

6. grein.

Brot gegn lögum þessum varða 20—100 kr. sektum. Skyld er yfirvaldi að taka upp öll ólögmæt veiðihöld, og burt nema ólögmætar girðingar á kostnað eiganda.

7. grein.

Uppljóstarmaður á þriðjung sekta, en tveir hlutir renna í þann eða þá sýslusjóði, er hlut eiga að máli.

8. grein.

Mál, er rísa af brotum gegn lögum þessum, eru opinber lögreglumál.

9. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. júní 1880, og eru viðaukalög við Jónsbókar landsleigubálk 56. kap. frá 11. maí 1876 þar með úr gildi gengin.

170.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um smáskamtalækningar.

(Frá Eiríki Kúld, Jóni Pjeturssyni og Ásgeiri Einarssyni).

Við 2. grein.

Greinin orðist þannig, að í stað orðanna: «Hver sá maður — frakknesku» komi:

«Heimilt er landshöfðingja, að veita manni leyfi til að við hafa smáskamtalækningar, ef sóknarprestur mannsins, hreppstjóri sveitarinnar og heilbrigðisnefndin þar mæla fram með honum».

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá.
(Frá Ísleifi Gíslasyni, 2. þingmanni Rangvellinga).

1. grein.

Á Þjórsá og Ölvesá skal byggja brýr á hentugum stöðum. Fje það, sem til þessa útheimtist, greiðist úr landssjóði sem rentulaust lán.

2. grein.

Kostnaðurinn við byggingu brúnna skal endurgjaldast landssjóðnum á 40 árum, með $\frac{1}{40}$ á ári hverju. Afborganirnar byrja árið eftir að lánið er greitt úr landssjóði.

3. grein.

Endurgjaldið greiðist úr bæjarsjóði Reykjavíkur eftir tiltölulegu hlutfalli íbúatölu hans ár hvert móts við sýslur þær, er hlut eiga að máli, en að öðru leyti úr sýslusjóðum Vestur-Skaptafellssýslu, Rangárvallasýslu, Árnessýslu og Gullbringu- og Kjósarsýslu, og skiptist á nefnd sýslufjellög eftir hlutfallinu milli samanlagðrar tölu lausafjárhundraða og jarðarhundraða í þeim. Amtmaðurinn tilkynnir sýslunefndunum árlega fyrir fram, hver upphæð skuli greiðast á hinu næsta ári úr sjóði hvers sýslufjellags, en sýslunefndirnar jafna því niður með öðrum sýslugjöldum og greiða það inn í jarðabókarsjóð fyrir árslok.

4. grein.

Þegar brýrnar eru komnar á árnar, hefur sýslunefndin í Rangárvallasýslu umsjón yfir brúnni á Þjórsá, og sýslunefndin í Árnessýslu umsjón yfir brúnni á Ölvesá.

5. grein.

Amtsráðið í suðuramtinu getur eftir tillögum hlutaðeigandi sýslunefnda og bæjarráðs ákveðið, að þeir, sem fara yfir brýrnar, skuli greiða brúartoll, svo og, hve miklu af þeim tolli skuli verja til að stofna sjóð brúnum til viðhalds, og hve miklu til afborgunar á skuldinni.

6. grein.

Landsstjórnin annast um bygging brúnna og gjörir allar nauðsynlegar ráðstafanir lögum þessum til framkvæmdar.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um sölu á eigninni Kaldaðarnesi í Árnessýslu.
(Frá nefndinni).

Í staðinn fyrir orðin: «eignina Kaldaðarnes í Árnessýslu» komi: «jörðina Kaldaðarnes í Árnessýslu með hjáleigunum, Höskuldsstöðum, Mosastöðum, Magnúsfjósum, Valdastöðum, Móakoti, Hreiðurborg og Miðhúsum.

Frumvarp

til laga um að skipta Gullbringu- og Kjósarsýslu í tvö sýslufjelög.
(Frá Þórarni Böðvarssyni, 2. þingmanni Gullbringusýslu).

1. grein.

Að því er stjórn sveitarmálefna snertir, skal Gullbringu- og Kjósarsýslu skipt í tvö sýslufjelög; skulu takmörk hvors sýslufjelags vera hin sömu og hin fornu takmörk sýslanna. Hvort þessara sýslufjelaga hefur fjárhag sinn og sveitarmálefni út af fyrir sig.

2. grein.

Í hvoru sýslufjelagi um sig, skal vera sýslunefnd, er hafi á hendu stjórn sveitarmálefna þeirra, sem varða sýslufjelagið, samkvæmt tilskipun um sveitastjórn á Íslandi 4. maímán. 1872. Í sýslunefndum þessum eiga sæti, auk sýslumanns sem oddvita nefndanna, einn maður úr hverjum hreppi, er sje kosinn eptir reglum þeim, sem settar eru í nefndri tilskipun um kosningu sýslunefndarmanna.

3. grein.

Sjóði eða skuld þess sýslufjelags, sem nú er, skal skipt eptir samanlagðri tölu fasteignarhundraða og lausafjárhundraða í hinum nýju sýslufjelögum.

4. grein.

Landshöfðingi gjörir ráðstafanir til þess, að lögum þessum verði framgengt, svo fljótt sem verða má.

Atkvæðaskrá

í málinu um smáskamtalækningar.

1. grein.

1. Frumvarpsins 1. grein óbreytt.

2. grein.

2. Breytingaruppástunga Eiríks Kúlds, Jóns Pjeturssonar og Ásgeirs Einarssonar, að greinin orðist þannig, að í stað orðanna: «Hver sá maður — frakknesku» komi: «Heimilt er landshöfðingja, að veita manni leyfi til að viðhafa smáskamtalækningar, ef sóknarprestur mannsins, hreppstjóri sveitarinnar og heilbrigðisnefndin þar mæla fram með honum».

3. Breytingaratkvæði Benedikts Kristjánssonar, að úr 2. grein falli burt orðin: «eður hreppsnefndin», og orðin: «Þó þarf enginn — á heimili sínu» falli burt.

4. Frumvarpsins 2. grein, óbreytt, eða með áorðnum breytingum.

3. grein.

5. Frumvarpsins 3. grein, óbreytt.

4. grein.

6. Breytingaratkvæði Benedikts Kristjánssonar, að í staðinn fyrir orðin: «10 krónur» komi: «20 krónur».

7. Frumvarpsins 4. grein, óbreytt, eða með áorðinni breytingu.

5. grein.

8. Breytingaratkvæði Benedikts Kristjánssonar, að fyrir orðin: «20—100 krónur» komi: «20—100 krónum» og orðin: «enda varði það eigi — — eptir öðrum lögum» falli burt.
9. Frumvarpsins 5. grein, óbreytt, eða með áorðinni breytingu.
10. Fyrirsögnin.
11. Hvort frumvarpið þannig lagað skuli ganga til 3. umræðu.

175.

Frumvarp

til laga um rjettindi búsettra kaupmanna.

(Frá Grími Thomsen, 1. þingm. Gullbringusýslu og Arnljóti Ólafssyni, 1. þingm. Norður-múlasýslu).

1. grein.

Heimilt er kaupmönnum þeim, sem búsettir eru á Íslandi, og verzla þar fyrir reikning sjálfra sín, að selja allan varning smásölu.

Öðrum kaupmönnum, sem verzlun reka á Íslandi, annaðhvort sjálfir eða með verzlunarstjórum, skal að eins heimilt að selja:

a. Þungavöru alla, (svo sem korn, kol, salt, tjöru, járn, og því um líkt) í þúsundum punda.

b. Kaffi, kaffirót, sykur, síróp, tóbak, hverju nafni, sem nefnist, í hundruðum punda, timbur og járnsmíði (Isenkram) í tylftum.

c. Ljerept, klæði, dúka og vefnað allan í hundruðum álna.

d. Smávarning allan í tylftum, þá talið er, í fimm tugum punda, þá vegið er, og í tylftum potta, þá mælt er.

2. grein.

Brot gegn 1. gr. varða sektum, er nema söluverði hins selda. Rennur helmingur sekta í landssjóð, en helmingur ber uppljóðarmanni. Mál, er út af þessum brotum rísa, eru opinber lögreglumál.

176.

Frumvarp

til laga um smáskamtalækningar.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 29. júlí 1879).

1. grein.

Fyrst um sinn, og þangað til skipuleg kennsla í smáskamtafræði (homöopathi) kemst á, skulu smáskamtalækningar leyfðar með þeim hætti, sem segir í lögum þessum.

2. grein.

Heimilt er landshöfðingja að veita manni leyfi til að við hafa smáskamtalækningar, ef sóknarprestur mannsins, hreppstjóri sveitarinnar og heilbrigðisnefndin þar mæla fram með honum.

3. grein.

Heimilt er þeim, sem fengið hafa lækningaleyfi eftir 2. grein, að útvega sjer smáskamtameðul, þótt annarsstaðar sje en í lyfjabúðum í landinu.

4. grein.

Nú er leyfi veitt samkvæmt 2. grein, og leysir þá beiðandi leyfisbrjef hjá sýslumanni, þá er hann hefur unnið lagaeið að því, að breyta jafnan eftir beztu samvizku í lækningum sínum, og greiði hann 20 krónur í sýslusjóð fyrir leyfisbrjefið.

5. grein.

Hver sá, er fer með smáskamtalækningar, og hefur eigi til þess leyfi það, er getur um í 2. grein, verður um það sekur 20—100 krónum, er renni í sjóð sýslu þeirrar, sem brotið er framið í.

177.

Frumvarp

til laga um takmarkanir á sölu áfengra drykkja.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 29. júlí 1879).

1. grein.

Enginn kaupmaður eða verzlunarmaður má selja minna í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund en þrjá pela, og enga áfenga drykki eða vínföng má hann veita í sölubúð sinni.

2. grein.

Enginn veitingamaður má selja áfenga drykki nema hann hafi í veitingahúsi sínu að minnsta kosti 6 rekkjur handa gestum, svo á sig komnar, að bæjarstjórn eða hreppsnefnd sú, sem hlut á að máli, álíti þær fullgildar.

3. grein.

Öllum verzlunarmönnum og veitingamönnum er bannað að selja áfenga drykki á helgum dögum.

4. grein.

Brot gegn lögum þessum varða 20—200 króna sektum, og rennur sektarfjöld í sjóð þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem lagabrotið er framið.

178.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um leiguburð af peningalánnum.

(Frá Árna Thorsteinson, 6. konungkjörnum þingmanni).

1. gr. Orðið: »einstakra« falli burt.

2. gr. falli burt.

3. gr. verði að 2. grein.

Uppástunga

til þingsályktunar.

Neðri deild alþingis ályktar að setja nefnd til að rannsaka, hvort laga um friðun á laxi 11. maí 1876, sjerstaklega með tilliti til Elliðaánna og landssjóðsjarðanna Breiðholts og Hólms í Seltjarnarnesshrepp, hafi verið gætt frá hálfu valdsstjórnarinnar, og að gefa nefnd þessari rjett á að heimta skýrslur þær, er nauðsynlegar eru í þessu tilliti, bæði frá embættismönnum og einstökum mönnum.

Páll Pálsson, prestur. Benedikt Sveinsson. Friðrik S. Stefánsson.

Þórður Þórðarson. Guðmundur Ólafsson. Þorlákur Guðmundsson.

Lagafumvarp

um afnám ábúðarskatts og um niðurfærslu á lausafjárskatti og spítalagjaldi.

(Frá Arnljóti Ólafssyni og Eggert Gunnarssyni).

1. grein.

Skattur sá, er lagður er á ábúð og afnot jarða í 2. gr. laga 14. desember 1877 um skatt á ábúð og afnotum jarða og á lausafje, er úr lögum tekinn, og skattur á lausafje í 3. gr. tjeðra laga, skal færður niður í hálfa alin.

2. grein.

Spítalahlutur sá, er goldinn er eptir 1. gr. í tilskipun 10. ágúst 1868 um breyting á ákvörðunum um gjald spítalahlutanna, skal færður niður um helming.

Frumvarp

til laga um breyting á tilskipun 27. jan. 1847.

(Frá prestakalla og kirknanefndinni).

1. grein.

Fyrir sveitarlimi og öreiga skal greiða prestum aukatekjur og kirkjum legkaup úr hlutaðeigandi hreppssjóði.

2. grein.

Ákvarðanir þær í tilsk. 27. jan. 1847, sem koma í bága við lög þessi, eru úr lögum numdar, þá er lög þessi öðlast gildi.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

(Frá Þorsteini Jónssyni, þingmanni Vestmannaeyinga).

Í 4. gr. fyrir orðin: «greiðir söfnuðurinn» komi: «skal á sama hátt greiða».

Frumvarp

til landamerkjálaga.

(Frá nefndinni).

1. grein.

Skyldur er hver landeigandi að halda við glöggvum landamerkjum fyrir jörð sinni, hvort sem hann býr á henni sjálfur eða leigir hana öðrum. Umsjónarmenn þeirra jarða, sem eigi eru einstakra manna eign, hafa og sömu skyldu að gæta, að því er til slíkra jarða kemur. Hin sama regla gildir einnig um afrjetti og aðrar óbyggðar lendur.

2. grein.

Þar sem eigi eru glögg landamerki, er náttúran hefur sett, svo sem fjöll eða firðir eða ár, heldur ræður sjónhending, skal setja marksteina eða hlaða vörður á merkjum með hæfilegu millibili, svo merki sjeu auðsjen, eður og hlaða merkjagarð. Eru báðir þeir, er land eiga að merkjum, skyldir að leggja til jafnmikla vinnu að gjöra merkin glögg, og skal sá þeirra ráða, hve mikið unnið er, sem meira vill vinna.

Nú þykir einhverjum að sá, sem land á til móts við hann, krefjist of mikillar vinnu til að gjöra glögg landamerki þeirra á milli, og má þá bera það mál undir 5 nágranna þeirra, er næstir búa, og meta þeir þá hve mikið skuli að merkjum starfa það sumar.

3. grein.

Eigandi eða umráðamaður hvernar jarðar er skyldur að skrásetja nákvæma lýsing á landamerkjum jarðar sinnar eins og hann veit þau rjettust. Skal þar getið þeirra ítaka eða hlunninda, sem aðrir menn eiga í land hans, svo og þeirra, er jörð hans á í annara manna lönd. Merkjálýsing þessa skal hann sýna hverjum þeim, er land eða landsnytjar á til móts við hann, og skulu þeir rita á lýsinguna samþykki sitt, hver fyrir sína jörð, nema þeir álíti lýsing hans eigi rjetta.

4. grein.

Þá er landeigandi hefur fengið alla, er lönd eiga til móts við hann, til að rita samþykki sitt á merkjálýsing hans, skal hann þinglýsa henni á manntalsþingi, þar sem jörð hans er í þingsókn.

Nú er landamerkjum breytt frá því, sem verið hefur með samningi eða dómi, og skal þá sá, er land hefur fengið við breytinguna, láta þinglýsa gjörningi þeim á manntalsþingi hinu næsta á eptir.

5. grein.

Nú vanrækir eigandi eður umsjónarmaður jarðar að fullnægja ákvörðunum þeim, er settar eru í 1.—4. grein, og skal hann þá sekur um $\frac{1}{2}$ alin fyrir jarðarhundrað hvert, er jörð er metin, hvert það ár er hann lætur það farast fyrir; rennur fje þetta í sjóð þess hrepps, er jörð liggur í.

6. grein.

Sýslumaður skal hafa landamerkjabók löggilta af amtmanni til að rita í allar merkjálýsingar, samninga og gjörðardóma um landamerki, sem á þingi eru lesnir.

7. grein.

Ef tveir menn búa á jörðum þeim, er land eiga saman, og skilur á um landamerki þeirra, skal sá, er þrætu vill ljúka, stefna hinum með fimmtarstefnu á varnarþingi rjettu, sbr. 13. gr. Á þingi skal hvor þeirra fyrir sýslumanni nefna fjóra valinkunna,

óvilhalla menn fulltíða í gjörðardóm, og skal því næst hvor um sig nefna úr gjörðardómnum um tvo þeirra, er hinn kaus. Nú vill annarhvor málsaðila eigi úr nefna, og skal hinn þá ryðja fyrir báða. Sýslumaður og þeir fjórir, sem eptir verða, skulu skipa gjörðardóminn. Er hann oddamaður dómsins og stýrir honum.

8. grein.

Nú mætir varnaraðili en sakaraðili eigi, og skal hann þá greiða varnaraðila 3 krónur fyrir hvern þann dag, er hann fer venjulegum dagleiðum fram og aptur heim til sín, enda sje fimmtarstefna hans ónýtt. Sje varnaraðili sá, er eigi mætir, skal sýslumaður fyrir hans hönd nefna menn í og úr gjörðardómi. Mæti hvorugur, fellur málið niður að sinni.

9. grein.

Þá er gjörðardómur er skipaður, skal merkjaganga ákveðin á þeim degi og stundu, er hæfa þykir eptir atvikum og árstíma, þá jörð er auð, svo glöggst megi sjá, hversu landi og landsnytjum hagar. Frestur skal jafnan settur svo langur, frá skipun gjörðardóms til merkjagöngu, að gjöra megi ráð fyrir, eptir atvikum, að málsaðilar hafi nægan tíma til að útvega sjer skilríki þau öll og vitni, sem föng eru á, enda má og sýslumaður lengja frest þennan, reynist hann ónógur fyrir annanhvorn málsaðila eða báða þá. Þó má frestur ekki lengri vera en 18 mánuðir.

10. grein.

Á tilteknum tíma skulu málsaðilar og gjörðarmenn ganga á merki. Skulu þeir, er í dóm voru nefndir, vinna eið og rita nöfn sín undir lögákveðið eiðspjall, áður þeir taki til starfa. Að því búnu skulu gjörðarmenn allir kynna sjer vandlega landsháttu og land það, er málsaðilar kalla sjer, hvor í sínu lagi. Því næst skal leggja í dóm skilríki og leiða vitni, sem lög og venja er til. Síðan skal heyja gjörðardóminn og setja þegar landamerki glögg, sem hann ákveður.

11. grein.

Geti málsaðili eigi mætt sjálfur þegar á merki er gengið, skal hann senda umboðsmann í sinn stað, enda skal eigi að síður heyja gjörðardóminn. Sje gjörðarmaður sá, er eigi mætir, skal oddamaður nefna annan í hans stað; skal gjörðarmaður skýra honum frá forföllum sínum svo snemma, að því verði við komið.

12. grein.

Gjörðardómi ræður afl, og skal í honum ítarlega skýrt frá landamerkjum þeim, er sett eru, og er hann fullnaðarúrslit þess máls og gilt eignarskjal, þá er hann hefur verið þinglesinn (sbr. 6.gr.). Þó skal þeim rjett, er treystist til að sanna, að gjörðardómur sje augljóslega rangur að lögum, að áfrýja honum til ógildingar fyrir yfirdóm landsins innan tólf mánaða. Nú er gjörðardómi hrundið á þann hátt, og greiði þá gjörðarmenn þeir, er þann dóm upp kváðu, áfrýjanda kostnað allan svo skaðlaust sje, ella greiði hann kostnaðinn sjálfur.

13. grein.

Nú eiga fleiri menn jörð saman, og skulu þeir hafa atkvæði allir samt, sem einn væri eigandi. Ef eigandi býr eigi á jörðu og er í annari þinghá, skal leiguliði vera löglegur umboðsmaður hans, nema hann nefni annan til, er sje í þinghánni.

14. grein.

Gjörðarmenn skulu hafa 3 krónur fyrir hvern dag, er þeir eru að gjörðinni; fyrir bókun skal oddamaður hafa ákveðin ritlaun. Borga skulu málsaðilar hvor fyrir sig þeim mönnum, er þeir hafa nefnt, og heyja skulu gjörðardóm; oddamanni borga málsaðilar í

sameiningu. Borgunin skal ákveðin í dóminum, og er rjett að fullnægja honum sem öðrum dómi.

Stefán Stephensen, Benedikt Sveinsson, Þorlákur Guðmundsson.
 skrifari. formaður og framsögum.
 Þorsteinn Jónsson. Guðmundur Ólafsson. Einar Ásmundsson. Snorri Pálsson.

184.

Lagafrumvarp

um toll á kaffi, kaffirót, sykri og sírópi.
 (Frá Arnljóti Ólafssyni og Eggert Gunnarssyni).

1. grein.

Af hverju kaffipundi, hværrar tegundar sem er, og hvort það er malað eður ó-malað, og af hverju pundi kaffirótar eður kaffibætis, hverju nafni sem nefnist, skal aðflutningstoll gjalda, 5 auro af pundi hverju.

2. grein.

Af alls konar sykri, svo sem steinsykri (kandis), hvítasykri, púðursykri og sírópi skal og toll gjalda, 3 auro af pundi hverju og 3 auro af potti hverjum.

3. grein.

Á tollskrá þeim og varningsskrám, er skip eiga að hafa meðferðis, samkvæmt 8. gr. í lögum 15. apríl 1854, skal jafnan tilgreint hvers konar, og hve mikið kaffi, kaffirót, sykur og síróp sje aðflutt með skipi hverju. Svo skal og hver sá, er fær aðflutt nokkuð af vörum þessum, skyldur til að segja, og leggja það undir drengskap sinn, að hann satt segi, hvað og hve mikið hann fengið hafi af kaffi, kaffirót, sykri eður sírópi með ferð hverri frá útlöndum. Þetta drengskaparvottorð sitt er manni skylt að senda lögreglustjóra, þegar er hann tekið hefur við vörunni, og inna jafnframt tollinn af hendi. Tollurinn rennur í landssjóð. Gjaldheimtumenn fá 2 af 100 í gjaldheimtukaup.

4. grein.

Lögreglustjórar eru gjaldheimtumenn, hver þeirra í umdæmi sínu. Hvert sinn, er lögreglustjóri kveður á um tollhæðina, skal hann fara eftir tollskrá þeirri eður varningsskrá, er getur í 3. gr., að hvert skip skuli með sjer hafa, svo og eftir drengskaparvottorði því, er segir í sömu grein, að hver sá gefa skuli, er fær aðflutta frá útlöndum nokkra tollskylda vöru eftir lögum þessum. Rjett er lögreglustjóra, hvert sinn er hann vill, að heimta af kaupmönnum, verzlunarstjórum og þeim mönnum öðrum, er búsettir eru í umdæmi hans, og hann hyggur fengið hafi tollskylda vöru frá útlöndum, skýrslu þeirra, hvort svo sje eður eigi; en sje svo, þá skal maður tilgreina, hver vara verið hafi og hve mikil.

5. grein.

Nákvæmar gætur skulu lögreglustjórar á hafa, hvort eigi sje aðflutt meira kaffi, kaffirót, sykur eður síróp, en á tollskrá eður vöruskrá stendur, og er þeim skylt að gjöra nægilega rannsókn, einkum ef skrá er ógreinileg um vörur þessar, eður þeim þykir framtal hennar uggvænlegt.

6. grein.

Nú ber drengskaparvottorði manns eigi saman við vöruskrá skips eður tollskrá,

og skal lögreglustjóri jafnan fara eftir drengskaparvottorði, ef það telur vöru meiri en á skrá stendur. En telji drengskaparvottorð vöru minni en á skrá er greint, og verði sú raun á að nokkuð af vörunni hafi eyðzt, orðið ónýtt eður farið á einhvern hátt forgörðum á leiðinni frá útlöndum áður varan kom í hönd viðtakanda, og skal þá svo toll greiða, sem drengskaparvottorð telur vöru, hver hún sje og hve mikil, enda votti lögreglustjóri, að hann hafi eigi ástæðu til að rengja vottorðið. Rjett er viðtakanda, ef hann hyggur varning sinn eyddan á einhvern hátt, að beiðast þess af lögreglustjóra, að hann líti á skemmdir og hve mikilli vöru maður tekur við.

7. grein.

Verði maður sannur að því, að hafa farið með ósannindi, þá er hann skyldi satt segja eftir 3. og 4. gr., og verður hann um það sekur 200 til 2000 króna.

8. grein.

Greiða skal manni þeim, er fyrstur uppljóstrar með sannindum broti gegn lögum þessum, allt að hálfri upphæð sektarinnar, enda verði hinn sótti sannur að sök. Hinn hluti sektar hverfur í landssjóð.

9. grein.

Með mál um afbrigði laga þessara, skal farið sem opinber lögreglumál.

185.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeradsnefnda.

(Frá Hjálmi Pjeturssyni, þingmanni Mýramanna).

1. Að 7. grein falli burt, en til vara, að aptan við 7. gr. bætist:

Einnig hefur sóknarnefndin alla umsjón um bygging og ábúð kirkjujarðanna, þá er hún hefur innheimtuna á hendi.

2. Við 12. grein:

Í staðinn fyrir: «nema meiri hluti» komi: «nema $\frac{2}{3}$ hlutar».

3. Aptan við 13. grein bætist:

Enda sjeu kirkjuskóðunarlaun (vísitafíulaun) prófaste, og yfirskoðunarlaun (revisíonslaun) presta, eigi greidd af fje kirknanna.

186.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um að söfnuðir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

(Frá Hjálmi Pjeturssyni, þingmanni Mýramanna).

Við 1. gr. Í staðinn fyrir: «meiri hluti» komi: « $\frac{2}{3}$ hlutar».

Við 3. gr. Í staðinn fyrir: «sje meiri hluti» komi: «sjeu $\frac{2}{3}$ hlutar».

Við 4. gr. a. Í staðinn fyrir orðin: «áhöldum hennar og eignum» komi: «eignum hennar, áhöldum og gripum».

b. Á eftir orðunum: «er kirkjuna hefur haldið» bætist inn í: «eignir hennar, áhöld og gripi og».

Breytingartillögur og viðaukauppástungur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880—1881.

1. Frá Þorláki Guðmundssyni.

Við 9. gr. C. í frumvarpi nefndarinnar, að 9. töluliður (um 1000 kr. þóknun handa Jóni landritara Jónssyni) falli burt.

2. Frá Páli Pálssyni, bónda.

Við 12. gr. C. í frumvarpi nefndarinnar, að á eptir 5. tölulið komi:

«6. Til kvennaskóla í Húnavatnssýslu, verði hann stofnsettur á fjárhagstímabilinu, 200 kr., og töluliðirnir á eptir breytist samkvæmt því.

3. Frá Grími Thomsen, Ísleifi Gíslasyni, Birni Jónssyni, Stefáni Stephensen, Friðriki Stefánssyni, Þórði Þórðarsyni og Þorsteini Jónssyni.

Við 13. gr. B. II. a. (laun) í frumvarpi stjórnarinnar, að í staðinn fyrir

«1880	1881»	«1880	1881»
«2,600 kr.	2,600 kr.»	komi:	«3,200 kr. 3,200 kr.»

4. Frá H. Kr. Friðrikssyni:

Við 13. gr. B. III. b. í frumvarpi stjórnarinnar, að 860 kr. innanstryks breytist í 600 kr.,

og	«1880	1881»	«1880	1881»
	«2,320 kr.	2,320 kr.»	breytist í:	«2,060 kr. 2,060 kr.»

5. Frá Páli Pálssyni, presti.

Við 14. gr. í frumvarpi nefndarinnar, að í staðinn fyrir «4000 kr.» komi: «8000 kr.», og aptan við greinina bætist: «þar er með talinn styrkur til skáldanna Mattíasar Jökumssonar og Steingríms Thorsteinson 400 kr. á ári til hvors, og til Páls gullsmíðs Þorkelssonar 2000 kr. styrkur, til að ferðast til útlanda að læra að slípa gimsteina».

6. Frá Benedikt Sveinssyni.

Við 17. gr. í frumvarpi nefndarinnar, að eptir orðin:

«Til brúabygginga yfir Þjórsá og Ölfesá allt að 100,000 kr.», bætist: «og yfir Skjálfandafljót 14,000 kr.».

7. Frá Þórarni Böðvarssyni.

Við sömu grein nefndarfrumvarpsins, að aptan við greinina bætist: «og lán handa Garða prestakalli á Álptanesi, til að fullgjöra steinkirkju 2000 kr., sem endurborgist með 6% í 28 ár».

Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árið 1880—1881,

frá Arnljóti Ólafssyni.

Við 12. gr. C. 6. fyrir: «til barnaskóla 2000 2000»

komi: «til barnaskóla og alþýðuskóla 2500 2500».

Frumvarp

til laga um skyldur presta og safnaða til að kenna börnum að skrifa og reikna.

(Frá Sighvati Árnasyni, 1. þingmanni Rangæinga).

1. grein.

Auk þeirrar uppfræðsluskyldu, sem prestar hafa, skulu þeir sjá um, að öll börn sem til þess eru hæf, að áliti presta og meðhjálpara, læri að skrifa og reikna; skyldur presta og safnaðar skulu vera á báðar hliðar hjer um hinar sömu sem við kristindóms-uppfræðinguna.

2. grein.

Reikningskennsla skal að minnsta kosti ná yfir samlagning, frádragning, margföldun og deiling í heilum tölum.

3. grein.

Prestur færir árlega til bókar vottorð sitt um kunnáttu barna í skript og reikningi, og um hæfilegleika þeirra hvers fyrir sig til náms.

Frumvarp

til laga um smáskamtalækningar.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 31. júlí 1879).

1. grein.

Fyrst um sinn, og þangað til skipuleg kennsla í smáskamtafræði (homöopathi) kemst á, skulu smáskamtalækningar leyfðar með þeim hætti, sem segir í lögum þessum.

2. grein.

Heimilt er landshöfðingja að veita manni leyfi til að við hafa smáskamtalækningar, ef sóknarprestur mannsins, hreppstjóri sveitarinnar og heilbrigðisnefndin þar mæla fram með honum.

3. grein.

Heimilt er þeim, sem fengið hafa lækningaleyfi eptir 2. grein, að útvega sjer smáskamtameðul, þótt annarsstaðar sje en í lyfjabúðum í landinu.

4. grein.

Nú er leyfi veitt samkvæmt 2. grein, og leysir þá beiðandi leyfisbrjef hjá sýslumanni, þá er hann hefur unnið lagaeið að því, að breyta jafnan eptir beztu samvizku í lækningum sínum, og greiði hann 20 krónur í sýslusjóð fyrir leyfisbrjefið.

5. grein.

Hver sá, er fer með smáskamtalækningar, og hefur eigi til þess leyfi það, er getur um í 2. grein, verður um það sekur 20—100 krónum, er renni í sjóð sýslu þeirrar, sem brotið er framið í.

Frumvarp

til laga um stefnufrest í einkamálum, sem skotið er frá yfirdómi Íslands til hæstarjettar.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis).

Í einkamálum, sem skotið er frá yfirdómi Íslands til hæstarjettar, skal stefnufresturinn framvegis vera 6 mánuðir, þannig að hæstarjettarstefnan sje birt hinum stefndu 6 almanaksmánuðum fyrir byrjun þess hæstarjettarárs, þá er málið á að koma í dóm í hæstarjetti.

Frumvarp

til laga um leiguburð af peningalánnum.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 31. júlí 1879).

1. grein.

Leiguburður af peningaláni er frjáls.

2. grein.

1. grein í tilskipun 27. maí 1859 er hjer með úr lögum numin.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um sölu á þjóðeignum.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis).

(Frá Hjálmi Pjeturssyni, H. Kr. Friðrikssyni, Þorláki Guðmundssyni, Stefáni Stephensen, Þorsteini Jónssyni, Grími Thomsen).

1. 2. grein orðist þannig:

«Þá er leiguliði á þjóðeign óskar að fá keypta ábýlisjörð sína, sendir hann sýslumanni beiðni um það brjeflega; skal þá sýslumaður leita álits hlutaðeigandi umboðsmanns eða hreppstjóra, sje sýslumaður sjálfur umboðsmaður, og ber hann síðan málið upp fyrir sýslunefndinni á fyrsta fundi hennar; gefur hún nákvæma og greinilega skýrslu um eignina, og kveður upp álit sitt um hæfilega verðhæð hennar».

2. 3. grein falli burt, og komi í staðinn ný grein svo hljóðandi:

«Þá er sýslumaður hefur fengið allar þær skýrslur og upplýsingar, er honum þykir þurfa, og sem nefndar eru í 2. grein, sendir hann þær til landshöfðingja, leggur landshöfðinginn síðan málið um sölu eignarinnar fyrir næsta alþingi, með skýrslum þeim öllum, er honum þykir hæfa».

3. 4. grein falli burt.

4. 5. grein verður 4. grein; orðin: «samkvæmt 4. grein» falli burt.

Breytingartillögur

við frumvarp nefndarinnar til laga um landamerki.

(Frá Páli Pálssyni, 2. þingm. Húnavetninga).

1. Á eftir 6. grein komi ný grein, er verði 7. grein (og greinatalan á eftir breytist samkvæmt því) svo hljóðandi: Í sýslu hverri skulu af hverri hreppsnefnd kosnir 8 menn í gjörðardóm til 3. ára; kosningar sínar senda hreppsnefndirnar sýslumanni, sem telur saman atkvæðin með 2 mönnum, er sýslunefndin til þess kýs; þeir 8 sem flest atkvæði fá eru rjett kjörnir í gjörðardóminn. Deyi einn eða fleiri af gjörðarmönnum eður flytji burt úr sýslunni á kjörtímanum, skal kjósa í stað þeirra á sama hátt; en við hvert 3 ára tímabil skal kjósa að nýju. Hverjir fyrir kosningu hafa orðið, tilkynnir sýslumaður í alla hreppa sýslunnar.
2. 7. grein, sem verður 8. grein, breytist þannig, að í staðinn fyrir «Á þingi», til enda greinarinnar komi:
 Á þingi skal hvor þeirra fyrir sýslumanni, nefna úr gjörðardóminum sína 2 hvor. Nú vill annarhvor málsaðila ekki úr nefna, og skal hinn þá ryðja fyrir þá báða. Ef hvorugur vill úr nefna, gjörir sýslumaður það. Sýslumaður og þeir 4, sem eftir verða, skulu skipa gjörðardóminn. Er sýslumaður formaður dómsins og stýrir honum.
3. 12. grein, sem verður 13. grein, breytist þannig, að í staðinn fyrir: «Þó skal þeim rjett», og til enda greinarinnar komi: Ef annarhvor málspartanna álitur rjetti sínum hallað við gjörðardóminn, er honum heimilt að fá 2 menn útnefnda af sýslumanni, til þess að virða þrætulandið; verði það virt á 200 kr. eður meir, þá er honum heimilt að skjóta gjörðardómnum til yfirrjettar landsins, ef hann hefur gjört það innan 12 mánaða frá því að gjörðardómur var upp kveðinn.
4. 14. grein, sem verður 15. grein, breytist þannig, að í staðinn fyrir: «Borga skulu» til enda greinarinnar, komi:
 Kostnað allan við gjörðardóminn skulu málsaðilar borga að helmingi hvor. Borgunin skal ákveðin í dóminum, og er rjett að fullnægja honum sem öðrum dómi.

Breytingartillaga

við breytingartillögur fjárlaganefndarinnar við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

1. Við 12. gr. C. 3. í staðinn fyrir «700 700» komi «1000 1000».
2. Við 12. gr. C. 4. í staðinn fyrir «700 700» komi «1000 1000».

Eggert Gunnarsson. Einar Ásmundsson. Arnljótur Ólafsson. Páll Pálsson, pr.
 Benedikt Sveinsson. Björn Jónsson.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.
(Frá Þórarni Böðvarssyni).

Í 13. gr., A. stafl. b, tölul. 3., fyrir 2,500 komi 4,466 kr. 99 a.

Breytingartillögur

við frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna.
(Frá Guðmundi Einarssyni, þingmanni Dalamanna).

Við 1. grein.

1. Við töluliði 68. og 69.: Töluliðirnir falli burt. Í stað þeirra komi:
 - a. Staðastaður: Staðastaðar, Búða og Knararsóknir.
 - b. Breiðuvíkurþing: Laugarbrekku og Einarsslónssóknir.
2. Við tölulið 77.: Töluliðurinn skiptist:
 - a. Staður á Reykjanesi: Staðar og Reykhólasóknir.
 - b. Garpsdalur: Garpsdalssókn.

Orðin: «Staðar og Reykhólasóknir og Garpsdalssókn» falli burt.
3. Við tölulið 78.: Töluliðurinn orðist þannig:

Gufudalur: Gufudalssókn.

Orðin: Gufudals og Múlasóknir, falli burt.
4. Við tölulið 79.: Töluliðurinn orðist þannig:

Flatey: Flateyjar og Múlasóknir.

Orðin: Flateyjarsóknir falli burt.
5. Við tölulið 82.: Töluliðurinn skiptist þannig:
 - a. Selárdalur: Selárdals og Stóralaugadalssóknir,
 - b. Otrardalur: Otrardalssókn.

Orðin: «Selárdals — Otrardalssókn», falli burt.

2. grein (ný grein).

6. Landshöfðingi skal með ráði stiptsyfirvaldanna ákveða tekjuhæð hvers eins prestakalls með hliðsjón af erfiðleikum þjónustunnar m. fl. Þó innan þessara takmarka:
 - a. Tekjuhæð að eins 1 prestakalls skal nema meiru en 2500 kr.
 - b. Tekjuhæð að eins 5 prestakalla skal nema frá 2000 til 2500 kr.
 - c. Tekjuhæð að eins 20 prestakalla skal nema frá 1500 til 2000 kr.
 - d. Tekjuhæð að eins 20 prestakalla skal vera undir 1000 kr.
 - e. Tekjuhæð einskis prestakalls skal vera undir 800 kr.

3. grein.

7. Stjórnarfrumvarpsins 2. gr. óbreytt.

Við enda greinarinnar bætist:

Enn fremur annast stjórnin um að öll þau brauð, sem eru metin minna en 1000 kr., fái þá tekjuviðbót, sem þeim er ætluð, sem fyrst eptir að hún verður ákveðin.

8. Stjórnarfrumvarpsins 3. og 4. grein falli burt.
4. grein (ný grein).
9. Til að jafna tekjuhæð prestakallanna, skal taka frá hinum betri brauðum og leggja til hinna lakari þær upphæðir, sem landshöfðingi með ráði stiptsyfirvaldanna ákveður. Gjald það, er þannig skal greiða frá einu prestakalli til annars, skal sem mest greiða með fasteignum og afgjaldi fasteigna á svo haganlegan hátt fyrir hlutaðeigendur, sem unnt er, og þar sem því verður ekki komið við, í peningum.
10. Stjórnarfrumvarpsins 6. grein, sem verður
6. grein,

orðist svo :

Á meðan hin nýja brauðaskipun er að komast á, og þangað til að tillag það, samkvæmt 4. grein, getur fengizt, sem ákveðið er að greiðast skuli frá einstökum brauðum til annara, er landshöfðingja heimilt með ráði stiptsyfirvaldanna að verja fje úr landssjóði til uppbótar brauðum í landinu, (samanber 3. gr.), á þann hátt sem bezt á við til þess að þeim verði viðunanlega þjónað. Úr landssjóði skal og greiða það fje, sem við þarf tekjum hinna lakari prestakalla til rífkunar, samkvæmt 2. grein, að því leyti sem á brestur samkvæmt 4. grein laga þessara.

BREYTINGARUPPÁSTUNGA

við frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna.
(Frá nefndinni).

Við 6. gr., sem verður 5. grein. Greinin orðist þannig:

„Gjald það, sem greiðast á frá einu brauði til annars, greiðist þá fyrst, er nýr prestur kemur í brauðið, eða annað brauð er sameinað við það. Á meðan hin nýja brauðaskipun er að komast á, og þangað til tillag það getur fengizt, sem ákveðið er að greiða skuli frá einstökum brauðum til annara, greiðist tillagið úr landssjóði, til brauða, sem nú eru laus og til annara brauða, sem uppbót er ætluð, jafnótt og þau losna. Tillagið skal greiða með afgjöldum stólsjarða eða peningum“.

Við tölul. 36.

Við tölulið þennan bætist: „þegar prestaskipti verða í brauði þessu, verði tillagið til brauðs þessa að eins 300 kr.“

Við tölulið 132.

Við töluliðinn bætist: „brauði þessu leggjast 100 kr.“

198.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um stjórn safnaðamála o. s. frv.
(Frá Guðmundi Einarssyni).

Við 13. grein.

Greinin falli burt, í stað hennar komi ný grein svo látandi:

Hjæraðsprófastur og sóknaprestar skulu, sem sjálfkjörnir embættismenn safnað-

anna, sækja hjeradsfund endurgjaldslaust. En hver sóknarfulltrúi skal fá í fæðispeninga og ferðakostnað þrjár krónur fyrir hvern dag, sem hann er frá heimili sínu til að sækja hjeradsfund, og skal hlutaðeigandi sóknarnefnd annast um greiðsluna.

199.

Breytingartillögur

við frumvarp til landamerkjálaga.
(Frá Guðmundi Einarssyni).

Við 2. grein.

1. Eptir orðið: «skal» (í annari línu) komi: «þar sem ekki verður við glögg örnefni stuðst» setja o. s. frv.
2. Orðin: «eður og hlaða merkjagarð» falli burt.
3. Við enda greinarinnar bætist: «Nú vill annar vinna að merkjasetningu, en hinn ekki, og er þá sá sýkn, er vinna vill, meðan svo stendur, en sá, er ekki vill vinna, sektist samkvæmt 5. gr.».

Við 3. grein.

4. Við enda greinarinnar bætist: «og skulu þeir þá jafnframt skyldir til innan árs og dags að krefjast gjörðardóms samkvæmt 7. gr.»

Við 5. grein.

5. Eptir orðin: «1.—4. grein» komi: «í næstu þrjú ár, eptir að lög þessi hafa öðlazi gildi».
6. Eptir orðin: «hvert það ár» komi: «úr því».

Við 7. grein.

7. Eptir orðin: «er þætu vill» komi: «eða verður að».

Við 12. grein.

8. Málsgreinin: «Nú er gjörðardómi» til enda greinarinnar falli burt. Í staðinn komi: «Nú er gjörðardómur ómerkur gjör á þann hátt, og skulu þá gjörðardómsmenn sæta sektum, sem yfirdómur ákveður eptir málavöxtum. Sektum skal varið til kostnaðar við nýjan gjörðardóm í málinu».

200.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum.

Eptir að vjer höfum hugleitt lagafrumvarp það, er hin háttvirta efri deild alþingis hefur kosið oss til að segja álit vort um, þá hefur oss komið saman um, að í raun og veru sje ekki kominn tími til að breyta lögum frá 14. desbr. 1877, þar sem oss virðast þau nægja, til þess að skólinn geti komið á, og þá fyrst komi reynslan til að sýna og sanna, hverjar umbætur eða breytingar væru nauðsynlegar á lögnum, en af því hin háttvirta neðri deild alþingis hefur þótt finna ástæðu til að breyta þessum skólalögum af þeirri ástæðu, hvað aðalefni breytinganna snertir, eptir því sem nefndin hefur komið næst, að laun kennaranna væru óaðgengileg, þá hefur nefndin komið að þeirri

niðurstöðu, að taka svo mikið tillit til þessarar ástæðu er hún sá sjer fært, og því ræður hún hinni háttvirtu deild að samþykkja frumvarpið með þeim breytingum, sem nefndin hefur komið sjer saman um að gjöra við hinar einstöku greinir þess.

Hvað 3. gr. frumvarpsins snertir, þá virðist nefndinni fyrst og fremst, að laun skólastjórans sjeu sett óþarflega há, þegar þar við bætist leigulaus bústaður í skólanum, og þegar tekið er tillit til launa annara skólakennara hjer á landi og verkahrings þeirra, þá getur nefndin ekki betur sjeð, en að embætti þetta sje í alla staði full aðgengilegt með 2000 kr. launum og leigulausum bústað í skólanum. Eins hefur nefndinni fundizt ástæða til að færa laun hins kennarans niður í 1600 kr., og þá jafnframt þótt eiga við og kennaranum hagfellt, til þess að embætti þetta yrði líka aðgengilegt, að hann hefði einnig leigulausan bústað í skólanum.

Við athugun 4. gr. frumvarpsins hefur nefndin einnig fundið ástæðu til að færa niður launaupphæðina, sökum þess að hún getur ekki annað en gjört svo mikið úr leigulausum afnotum slíkrar jarðar sem Möðruvalla í Hörgárdal, að í þeim hljóti að hvíla full sómasamleg laun til hins setta búfræðings við skólann með að eins 200 kr. þóknun í viðbót, þegar þar hjá er haft tillit til allra þeirra notkunar afnota, sem þar af fljóta, þegar vel er á haldið.

6. grein frumvarpsins hefur nefndin breytt til skýringar á efninu, og er því ekki nema orðabreyting.

Samkvæmt þessu ræður nefndin hinni heiðruðu deild til að fallast á eptirfylgjandi breytingar við frumvarpið:

1. Við 3. gr. í staðinn fyrir orðin: „3000 kr — 2000 kr.“ komi: „2000 kr. en hinn kennarinn 1600 kr., og hafa þeir leigulausan bústað í skólanum“.
2. Við 4. gr. í staðinn fyrir: „800 kr.“ komi: „200 kr.“.
3. Að 6. gr. orðist þannig:
„Kostnaður til skólans, sem ákveðinn er í 3. og 4. gr. laga þessara, skal greiddur úr landssjóði“.

Alþingi 1. ágúst 1879.

Eiríkur Kúld,
formaður.

Sighvatur Árnason,
skrifari og framsögumaður.

Stefán Eiríksson.

201.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um sölu á Grímsstunguheiði og Auðkúluheiði.

Efri deild alþingis hefur kosið oss undirskrifaða í nefnd, til að segja álit vort um frumvarp til laga um sölu á Grímsstunguheiði og Auðkúluheiði.

Nefndin hefur útvegað sjer hjá landshöfðingjanum og stíptsyfirvöldunum skýrslur um það, sem fram hefur farið til að undirbúa sölu á hinum hjer um ræddu heiðarlöndum, og eptir að hafa á þennan hátt fengið þær skýringar um málið, sem hún hefur átt kost á, leyfir hún sjer að láta í ljósi álit sitt um það á þessa leið.

Það er skoðun meiri hluta nefndarinnar (Ásgeirs Einarssonar og Bergs Thorbergs), að hlutaðeigandi prestaköllum mundi verða hagur að því, að selja heiðar þessar fyrir það verð, sem tiltekið er í frumvarpinu, með því venjuleg renta af nefndu sölu-

verði mundi verða ríflegri, vissari og hagfelldari tekjugreinir fyrir þau, en upprekstrartollar þeir, er gjaldast af heiðunum. Einnig virtist hinum sama meiri hluta nefndarinnar, að talsverðar ástæður gætu verið fyrir því, að hreppar þeir, sem hjer eiga hlut að máli, vildu kaupa heiðarnar; því þótt þar með legðist allmikil byrði á hreppsbúa um langt tímabil, ynnu hrepparnir aptur á móti það hagræði að fá frjáls umráð og full afnot heiðanna, enda mundu þá og hverfa ýms vafaspursmál, sem fram hafa komið viðvikjandi því, hversu yfirgripsmikil afnot hlutaðeigendur mættu hafa af heiðunum fyrir hina venjulegu upprekstrartolla, og hverjar skyldur hvíla á heiðareigendunum með tilliti til grenjaleitar og grenjavinnslu á heiðunum m. m.

En þótt þessu sje þannig varið, er meiri hluti nefndarinnar (Benedikt Kristjánsson og Bergur Thorberg) á þeirri skoðun, — sem með fram er byggð á þeirri grundvallarreglu, að ekki beri að selja kirknagóz, nema öldungis yfirgnæfandi ástæður sjeu fyrir því, — að miklu ákjósanlegra hefði verið, að heiðarnar hefðu verið seldar hlutaðeigandi hreppum á leigu um tiltekið árabí, t. d. 20—25 ár, fyrir eptirgjald, sem samsvaraði 4% vöxtum af kaupverði því, sem til fært er í frumvarpinu, með því hvorirtveggja hlutaðeigendur með þessu í öllu verulegu hefðu getað öðlazz hið sama hagræði, sem ætlazz er til að kaupin á heiðunum veiti þeim. En ekki er kunnugt, að neinar tilraunir hafi verið gjörðar um að koma á slíkum leigusamningi.

Ög hvað sem þessu líður, eru eptir áliti hins sama meiri hluta þeir gallar á undirbúningi málsins, sem virðast eiga að ráða úrslitum þess í þingdeildinni, og verða því til falls. Eptir tilskipun um sveitastjórn á Íslandi, 4. maí 1872, 26. gr., nr. 2 og 5, útheimtist samþykki sýslunefndarinnar til þess að sveit takist á hendur nokkra skuldbinding til langframa, sem ekki beinlínis hvílir á henni eptir lögum, og til þess að fasteignir sjeu keyptar handa sveitum. Það er þess vegna enginn efi á því, að samþykki sýslunefndarinnar í Húnavatnssýslu útheimtist til þess, að hreppar þeir, sem hjer eiga hlut að máli, mega kaupa hin umræddu heiðarlönd, og til þess að hreppsnefndirnar geti lagt á hreppsbúa gjald, sem útheimtist til borgunar kaupverðsins; en þar eð nefndinni er kunnugt, að þetta samþykki ekki hefur verið veitt, vantar enn nauðsynlegt skilyrði fyrir því, að kaupin megi eiga sjer stað, og meðan svo er, álitur meiri hlutinn, að ekki geti orðið umtalsmál að þingið að sínu leyti veiti heimild til þeirrar sölu, sem ef til vill aldrei getur orðið framgengt vegna vöntunar á lögákveðnum skilyrðum, og skal þess jafnframt getið, að þessi ófullkomni undirbúningur málsins er því eptirtektarverðari, sem brjef stiptyfirvaldanna, til prófastsins í Húnavatnssýslu, dags. 17. nóv. 1867, er ætla má að hlutaðeigendum hafi orðið kunnugt, inniheldur skýra leiðbeining í þessu efni, sem ekki er að sjá, að hafi verið sinnt að neinu. Minni hlutinn (Ásgeir Einarsson) álitur þar á móti ekki þessa galla á undirbúningi málsins svo mikilsverða, að þeirra vegna beri að fella frumvarpið, og athugar í því tilliti, að slíkur leigusamningur, sem meiri hlutinn hefur bent á, þyki hlutaðeigandi hreppum ekki aðgengilegur, vegna óvissunnar um, hvernig fara kunni um heiðarnar að hinum ákveðna leigutíma liðnum, og að hreppsnefndirnar þykist fullvissar um, að öðlast á sínum tíma samþykki sýslunefndarinnar til kaupanna, eptir því sem þeim sje kunnugt um skoðun sýslunefndarmannanna á málinu, og hafi þær því ekki haldið nauðsynlegt að útvega þetta samþykki áður en málið kæmi fram á þinginu.

Minni hlutinn getur þannig ekki sjeð, að það skilyrði, sem meiri hlutinn leggur svo mikla áherzlu á, þurfi að vera því til fyrirstöðu, að þingið veiti söluleyfið, því ef nokkur vafi eða tregða yrði á borguninni, yrði ekki af sölnunni, fyrri en allar upplýsingar

væru fengnar, þingið hefur gefið leyfi til kaupa á Helgustaðanámanum og viðkomandi jörðum, en eigi skipað kaupin, og eins er hjer ástatt, og 3. gr. frumvarpsins felur ráðgjafanum að gjöra þær ráðstafanir, er með þarf þessu viðvikjandi.

Samkvæmt þessu eru tillögur nefndarinnar:

1. Meiri hlutans: að frumvarp til laga um sölu á Grímtunguheiði og Auðkúluheiði verði ekki samþykkt.
2. Minni hlutans: að frumvarp þetta verði samþykkt eins og það liggur fyrir.

Alþingi 1. ágúst 1879.

Ásgeir Einarsson,
formaður.

Bergur Thorberg,
skrifari og framsögumaður.

Benedikt Kristjánsson.

202.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880—1881.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis).

Frá Fr. S. Stefánssyni, Benedikt Sveinssyni, Páli Pálssyni (presti), Páli Pálssyni (bónda), Þórði Þórðarsyni og Þorláki Guðmundssyni.

Við 12. gr. C. 5.: til kvennaskólans í Skagafirði „400 kr. 400 kr.“
breytist í „700 — 700 —“.

203.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um friðun á laxi.

(Frá Þorláki Guðmundssyni, 2. þingmanni Árnesinga).

Fyrir 1. grein komi ný grein svo hljóðandi:

„Lax skal friðhelgur hvervetna fyrir alls konar veiði frá 15. degi septembermán. til 15. dags júnímán. ár hvert, og þar að auki frá kl. 6 á laugardagskvöldum til sama tíma á sunnudagskvöldum“.

204.

Uppástunga

til þingsályktunar.

Alþing skorar á stjórnina, að hún við bygging þjóðjarða og umsjón þeirra hafi tillit til þess, sem hjer segir:

1. Jafnóðum og umboðin losna, skal fela hin stærri umboð sýslumönnum á hendur, að því leyti því verður við komið, og næg trygging sje fyrir því að umboðunum sje vel stjórnað. Hin smærri umboð sjeu þegar fengin í hendur sýslumönnum, nema því að eins, að veitingarskilmálar þeir, með hverjum umboðsmenn hafa fengið

þau, ekki sjeu því til fyrirstöðu, og hafa þá sýslumenn alla þá umsjón jarðanna og innheimtu afgjaldanna, er umboðsmenn áður hafa haft.

Sjeu umboð falin sýslumanni, skulu umboðslaunin eigi fara fram úr 4—8 hundruðustu hluta afgjaldanna. Ef sýslumenn eða umboðsmenn hafa fleiri en eitt umboð á hendi, skal gjöra reikningsskil fyrir þeim í einu lagi.

2. Sem smærri umboð, er nú þegar ekki eru komin í hendur sýslumönnum, skulu talin :
 1. Skriðuklaustur.
 2. Eyjafjarðarsýslujarðir — stærri og minni —.
 3. Norðurmúlasýslujarðir.
 4. Reykjadal- og Flateyjarjarðir.
 5. Suðurmúlasýslujarðir.
 6. Bjarnanessjarðir, sem og
 7. Jarðir hins fyrverandi lækna sjóðs.
3. Umboð þessi skulu hjer eptir sameinuð og reikningsskil þeirra hvers fyrir sig í einu lagi :
 1. Kirkjubæjarklausturs- og Flögujarðir, og Þykkvabæjarklaustursjarðir.
 2. Arnarstapa- og Skógarstrandarjarðir, og Hallbjarnareyri.
 3. Munkaþverárklausturs vestur og norður hluti.
4. Við bygging jarða skal þess gætt, sem aðalreglu, að landskuldir sjeu ákveðnar eptir meðalalin, er greiddist í peningum. Gjald í ákveðnum landaurum á sjer því að eins stað, að til þess liggi brýnar og sjerstakar ástæður. Allar aukakvaðir, svo sem manns-lán, hríshestar, dagsláttur o. fl., skulu af numdar við fyrstu leiguliðaskipti og land-skuld hækkuð að tiltölu.

Til þess að sami gjaldmáti komist sem fyrst á er æskilegt, þar sem land-skuld eða partur hennar hefur verið goldinn eptir gömlu lagi (evaluation), eða kvað-ir hafi verið goldnar, að leiguliða sje gefinn kostur á, að hann framvegis meðan ábúð hans varir, greiði landsskuld, sem sje ákveðin í meðalalin og sje fundin út með því, að leggja saman það, er hann hefur goldið í landskuld eptir gömlu lagi eða í kvöð-um síðustu fimm árin útreiknað til peninga, og þar á eptir deila þessari samanlögðu upphæð með því meðalverði, er hefur verið á meðalalin hin sömu fimm ár.
5. Þá er jarðir eru seldar til leigu, ætti umboðsmaður að gjöra sjer far um að semja við hinn nýja ábúanda, að hann gjöri ýmsar minni jarðabætur á ári hverju, svo sem túngarða, framskurði o. s. frv., án þess að afgjaldið fyrir þá sök sje fært niður. Um-boðsmanni ber þá að taka fram í byggingarbrjefinu skýrt og greinilega um þessar jarðabætur, og binda bygginguna skilmálum, er tryggi framkvæmd þeirra. Umboðs-maður á að hafa árlegt eptirlit með því, að þessar jarðabætur sjeu unnar, sem og eldri jarðabótum við haldið, og semja árlega skýrslu um það. Rjett væri og að gefa ábúendum kost á því að vinna að stærri jarðabótum, svo sem þúfnasljettun og vatns-veitingum, með því að borga þeim strax nokkurn hluta kostnaðarins mót árlegri hækkun á landskuld, sem svári 4%, eða veita þeim lán til þess gegn nægilegri trygg-ingu og með áskilinni afborgun.
6. Þær óeðlilegu kvaðir, sem eiga sjer stað, einkum í Arnarstapaumboði, svo sem að hjá-leigubændur og þurrabúðarmenn eru skyldir að róa einungis á vegum fyrirsvarsbónða, og sem leiðir til þess, að menn þessir ekki geta sjálfir haldið út skipum sínum, ættu

annaðhvort að afnemast nú þegar, eða ef það ei getur orðið án fjárveitinga, þá að gjöra uppástungu um það.

7. Eigi skal bjóða upp jarðir, er þær losna, til ábúðar, nema brýn nauðsyn beri til, og eigi láta leiguliða greiða nokkurt festugjald. En þó það ætti að vera aðalreglan, að byggja jarðir þessar til æflangrar ábúðar, væri það þó sjálsagt, að umboðsmanni á stundum, svo sem er jörð losnaði seint á fardagaárinu, yrði að vera heimilt, að byggja hana að eins fyrir eitt ár.

Alþingi 2. ágúst 1879.

Jón Pjetursson, Eiríkur Kúld, Stefán Eiríksson.
formaður. skrifari og framsögumaður.
Árni Thorsteinson. Sighvatur Árnason.

205.

Frumvarp

til laga um uppfræðing barna.

(Frá Jóni Jóússyni, 2. þingmanni Skagfirðinga).

1. grein.

Hver húsráðandi er skyldur að sjá um, að öll börn þau, sem eru á heimili hans, læri auk kristindómsins að skrifa og reikna og hin helztu atriði rjettritunar, landafræði og mannkynssögu.

2. grein.

Á hverju því heimili, þar sem eru unglingar, er ekki njóta uppfræðingar í barna-skóla, skal hlutaðeigandi prestur yfirheyra þá minnst tvisvar sinnum á hverjum vetri í þeim námsgreinum, er getur um í 1. grein. Komist prestur þá að raun um, að unglingar á einhverju heimili njóti ekki fullnægjandi uppfræðingar, ber honum í sameiningu við hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn að gera ráðstöfun til, að þeim verði um svo langan tíma, sem með þarf, komið fyrir á öðru heimili í sveitinni eða fyrir utan hana, þar sem þeir geti fengið hina nauðsynlegu tilsögn. Allan kostnað þann, sem leiðir af þessu, er hlutaðeigandi húsbóndi skyldur að greiða, en borga má hann fyrir fram úr sveitarsjóði.

3. grein.

Landshöfðingi skal semja reglugjörð um það, hve umfangsmikil hin umrædda kennsla eigi að vera, og hverjar kennslubækur skuli við hafa við hana. Hreppsnefndir og bæjarstjórnir skulu eptir samráði við hlutaðeigandi sóknarprest borga fyrir fram úr sveitarsjóði gegn endurgjaldi frá hlutaðeigandi húsfæðrum, kennslubækur þær, pappír og önnur áhöld, sem með þarf við hina áminnstu kennslu, og skal til tekið í reglugjörð landshöfðingja, hve mikið hver húsráðandi sje skyldur að hafa á heimili sínu af bókum, pappír, áhöldum og fl.

4. grein.

Tveim árum eptir að lög þessi hafa náð gildi, má ekki ferma neinn ungling, fyr en hann hefur fullnægt kröfum þeim, er til teknar verða í reglugjörð landshöfðingja um kunnáttu í námsgreinum þeim, er getur um í 1. grein laga þessara; en 5 árum eptir að lögín hafa náð gildi, má ekki gefa í hjónaband neinn þann karlmann eða kvennmann, sem ekki kann bæði að skrifa og lesa.

5. grein.

Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 100 kr. Kostnað þann, sem getur um í 2. og 3. gr. þessara laga, má taka lögtaki hjá hlutaðeigandi húsráðanda og fylgir honum hinn sami forgöngurjettur, sem almenn sveitargjöld hafa.

206.

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Skjálfandafljóti.
(Frá Benedikt Sveinssyni, 1. þingmanni Árnesinga).

1. grein.

Yfir Skjálfandafljót skal leggja brú á hentugum stað. Fje það, sem verja þarf til brúargjörðarinnar, greiðist úr landssjóði sem vaxtalaust lán.

2. grein.

Lánið skal endurgoldið landssjóði á 40 árum með $\frac{1}{40}$ ár hvert. Afborganir byrja árið eptir að lánið er greitt úr landssjóði.

3. grein.

Endurgjaldið greiðist úr sýsluvegasjóðum Þingeyjarsýslu eptir því hlutfalli, sem sýslunefndunum kemur saman um. Oddviti sýslunefndanna skal greiða afborgunina eptir 2. gr. í landssjóð að loknum manntalsþingum ár hvert.

4. grein.

Landshöfðinginn gjörir nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að brúin verði gjörð.

5. grein.

Þegar brúin er komin á, getur amtsráðið í Norður- og Austuramtinu eptir til-lögu sýslunefndarinnar í Suður-Þingeyjarsýslu, ákveðið, að hreppar þeir í sýslufjelaginu, sem sjer í lagi hafa gagn af brúnni, greiði árlega tiltölulegt gjald, er renni í sjóð til viðhalds henni, ef eigi virðist betur henta, að leggja á almennt brúargjald.

6. grein.

Sýslunefndin í Suður-Þingeyjarsýslu skal hafa umsjón yfir brúnni, og sjóði hennar.

207.

Frumvarp

til laga um breyting á 7. gr. í lögum um laun sýslumanna og bæjarfógeta 14. des. 1877.
(Flutningsmaður: Björn Jónsson, þingmaður Strandasýslu).

Sýslumaðurinn í Strandasýslu hefur að launum 2500 kr. árlega frá 1. degi janúarm. 1880.

208.

Frumvarp

til laga um sölu jarðarinnar Arnarness í Eyjafjarðarsýslu.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 4. ágúst 1879).

Stjórnarherra Íslands er veitt heimild til að selja jörðina Arnarnes í Eyjafjarðarsýslu leiguliða þeim, er á jörðinni býr, fyrir 3200 krónur að minnsta kosti.

209.

Frumvarp

til laga um sölu á jörðunni Miðhópi í Húnavatnssýslu.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 4. ágúst 1879).

Stjórnarherranum fyrir Ísland veitist heimild til að selja jörðina Miðhóp í Húnavatnssýslu leiguliða þeim, er á jörðunni býr, fyrir 3400 kr. að minnsta kosti.

210.

Frumvarp

til laga um sölu á þjóðeignum.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 4. ágúst 1879).

1. grein.

Selja má fasteignir landssjóðsins á þann hátt, er segir í lögum þessum.

2. grein.

Þá er leiguliði á þjóðeign óskar að fá keypta ábýlisjörð sína, sendir hann sýslumanni beiðni um það brjeflega; skal þá sýslumaður leita álits hlutaðeigandi umboðsmanns eða hreppstjóra, sje sýslumaður sjálfur umboðsmaður, og ber hann síðan málið upp fyrir sýslunefndinni á fyrsta fundi hennar; gefur hún nákvæma og greinilega skýrslu um eignina, og kveður upp álit sitt um hæfilega verðhæð hennar.

3. grein.

Þá er sýslumaður hefur fengið allar þær skýrslur og upplýsingar, er honum þykir þurfa, og sem nefndar eru í 2. grein, sendir hann þær til landshöfðingja, leggur landshöfðinginn síðan málið um sölu eignarinnar fyrir næsta alþingi, með skýrslum þeim öllum, er honum þykir hæfa.

4. grein.

Nú er sala á þjóðeign samþykkt með lögum, og veitir þá landshöfðingi kaupanda afsalsbrjef fyrir eigninni, þá er kaupandi hefur greitt þriðjung kaupverðsins í landssjóð, og jafnframt gefið veðskuldabrief fyrir því, sem eptir stendur af kaupverðinu, með fyrsta forgöngurjetti í eigninni fyrir höfuðstóli og vöxtum, eins og lög og venja er til um almannafje, og skal svo standa þar til alþingi skorar á landshöfðingja, að segja upp veðinu og krefjast þess, er eptir stendur af kaupverðinu, með eins árs gjaldgreiðslufresti.

211.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um sölu á jörðunni Miðhópi í Húnavatnssýslu.

(Frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga).

Orðið: «Stjórnarherranum» breytist í: «Ráðgjafanum».

Orðin: «leiguliða þeim, er á jörðunni býr» falli burt.

212.

Breytingaruppástunga

við frumvarp tillaga um sölu jarðarinnar Arnarness í Eyjafjarðarsýslu.

(Frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga).

Orðið: «Stjórnarherra» breytist í: «Ráðgjafa».

Orðin: «leiguliða þeim, er á jörðunni býr» falli burt.

213.

Uppástunga

til þingsályktunar.

(Samþykkt við eina umræðu í neðri deild alþingis, 5. ágúst 1879).

Alþingi skorar á landshöfðingjann, að hann hlutist til um, að hvert sýslufjelag fái hjer eptir sjerstaka verðlagsskrá.

214.

Breytingartilögur

við uppástungu til þingsályktunar um bygging þjóðjarða.

(Frá Ásgeiri Einarssyni, 1. þingmanni Húnavetninga).

- Við tölulið 5. a. Að í staðinn fyrir «túngarða» í 3. línu töluliðsins komi: «þúfnasljettun».
- b. Að á eptir orðinu «framskurði» komi: «til vatnsveitinga».
- c. Að á eptir orðinu «vatnsveitingum» í 9. línu töluliðsins komi: «og túngörðum».

215.

Breytingaratkvæði

við lagafrumvarp um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum.

1. grein falli burt.
 2. grein verði 1. grein.
 3. grein verði 2. grein.
- «í skóla þessum» falli burt, og komi: «í gagnfræðaskólanum á Möðruvöllum».
4. grein, er verði 3. grein, breytist þannig:
- Við skólann skal búfræðingur skipaður kennari og veita tilsögn í dráttlist og í

verklegri og bóklegri búfræði. Hann skal hafa að launum 800 kr. á ári, og þess utan, meðan hann er kennari við skólann, njóta afgjalds af heimajörðinni Möðruvöllum. Landsstjórnin hefur öll byggingarráð á jörðinni. Afgjald það af heimajörðinni, sem lagt er til kennara í búfræði, skal eigi teljast með til útreiknings á eptirlaunum hans.

5. grein verði 4. grein.

6. — — 5. —

7. — — 6. —

8. grein falli burt.

Fyrirsögnin breytist þannig:

Frumvarp til laga um breyting á lögum dags. 14. des. 1877 um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal.

Alþingi 5. ágúst 1879.

Árni Thorsteinson. Ásgeir Einarsson. Bergur Thorberg. Jón Pjetursson.

216.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

Hin heiðraða efri deild hefur kosið oss í nefnd til þess að íhuga frumvarp þetta, og er álit vort á þessa leið:

Til þess að af nema lestagjaldið, eru mjög verulegar ástæður. Það hefur upphaflega verið lagt á skipin, en hefur þó í raun og veru komið niður á verzluninni eða rjettara sagt farmi skipsins, og þá mjög misjafnt bæði eptir því, hvort skipið hefur haft dýran farm eða ódýran, fullan farm eða einungis að mjög litlum hluta, því til gjaldskyldunnar útheimtist einungis, að á skipinu hafi verið flutt eitthvað af verzlunareyri. Afleiðingin af því hefur verið sú, að landið opt og tíðum hefur sökum hins háa gjalds orðið að verða af minni vöruflutningum með skipum, sem sökum þess, að lestagjaldið er svo hátt, að það ekki samsvaraði vöruflutningnum, hafa kaupmenn heldur kosið ekki að flytja hinn litla farm.

Lestagjaldið hefur komið mjög ójafnt niður; á dýrum farmi hefur það að vísu ekki verið tilfinnanlegt, en aptur á móti óbærilegt á ódýrum vörum, sem eru hinar þörfustu fyrir oss. Að vjer ei nefnum kornvöru alla, skal þess hjer getið, að landið eigi þarfnast á neinu eins greiðra og kostnaðarlítilla aðflutninga, sem á salti, við, kolum, jární o. s. frv., og er lestagjaldið á þessum vörum mikið tilfinnanlegra nú en þá, er það var leitt í lög, um leið og verzlunarfrelsið komst á, og hafa allar hinar heppilegu afleiðingar þess aukið flutninga af hinum nefndu nauðsynjavörum.

Vjer skulum til færa dæmi, sem sýnir þetta enn ljósar.

Lestatalið á skipum, sem sigldu hingað til landsins var árin 1856—60 12328 tons

— 1861—65 13376 —

— 1866—70 14484 —

— 1871—75 21404 —

Um það leyti að verzlunarfrelsið komst á, var tala landsbúa um 64000, og er hún nú að vísu rúm 70,000, en þar sem siglingar hafa aukizt svo, að þær frá því að verzlunin var gefin frjáls 1854 (4849 lestir) hafa tvöfaldazt, þá

verður þess eigi varizt, að aukning siglingarinnar er að miklu, eða jafnvel að mestu leyti komin fram við aukinn flutning á þungavöru eða verzlunarskipti við lönd, sem flytja hingað þungavöru, eða hjeðan íslenskar vörur, svo sem fisk og hesta, og kemur þar lestagjaldið allþungt og óhaganlega á, þar eð mörg af þessum skipum ekki flytja alfermi nema, ef til vill, aðra leiðina.

Til þess að sýna þetta enn ljósar, skulum vjer til færa, að af salti fluttust árið 1855 rúmar 20,000 tonn, 1875 rúmar 31000 tonn, af steinkolum 1855 6539 tonn., en 1875 9,390 tnr., árið 1874 21,000 tnr., af stærri við 1855 5172 að tölu, en 1875 15269, af minni 1855 60,540, en 1875 93222; af hrossum voru 1855 flutt út 244, en 1875 1388. Þó að þessar tölur sjeu teknar úr verzlunarskýrslum vorum, sem eru fremur ónákvæmar, og optast minna í þeim talið, en í raun og veru er flutt, gjöra þær full ljóst, að það er að miklum mun, sem hið aukna lestagjald hvílir á þungavörunni.

Nefndin verður því að aðhyllast 1. gr. frumvarpsins um, að lestagjaldið sje af numið, en þó með þeim fyrirvara, að hið tilsvareandi frumvarp um aukinn toll af ölföngum nái samþykki án mjög verulegra breytinga.

Hin önnur nýmæli, sem eru í frumvarpi þessu, hefur nefndin og tekið til íhugunar, og er þar við fyrst að athuga, að henni virðist sem frumvarpið hefði mátt ná yfir önnur atriði í verzlunarefnum vorum, en sigling á ólöggiltar hafnir, og sveitaverzlun, þar á meðal um verzlun í sjálfum kaupstöðunum, sem hefur verið næsta ófrjáls, að því, er menn eigi hafa getað stofnað smáverzlanir með öðru móti en því, að leysa borgarabréf, og jafnframt hafa 1000 kr. vörubyrðir í nauðsynjavörum.

Þá er nefndin fór að athuga málefni þetta, kom henni til hugar að gera mætti mun á stórverzlunum, sem aldrei mætti selja nema í tilteknum stærri kaupum, og smáverzlunum, sem hefðu leyfi til þess að selja í litlum hlutum verzlunareyri sinn. En eptir að mál þetta hefur verið rannsakað á ýmsa vegu og með þeim mörgu tilhögunum, sem á því mætti hafa, höfum vjer komizt að þeirri niðurstöðu, að engin þeirra væri verkleg, eða eins og hjer stendur á fært að finna takmörk fyrir slíkri skiptingu, sem, ef hún yrði gjörð, mundi leiða af sjer þýðingarlausar sundurliðanir, og sem á stundum mundu verða óhappasælar.

Til þess að koma upp fjörugri verzlun en hingað til hefur verið, og einkum innlendum verzlunarmönnum, sem eru meira samgrónir landi því, er þeir hafa atvinnu í, en þeir kaupmenn vorir, er hafa aðalþólfestu sína erlendis, álitur nefndin að beinustu vegir liggi til þess að gjöra aðganginn til verzlunar í kaupséðunum alveg frjálsan, svo að til þess þurfi eigi annað en að leysa borgarabréf, en hjá því verður eigi komizt til þess að augljóst sje, hverjir reka verzlun og að eptirlit verði haft með verzlun þeirra. Vjer höfum álitid, að það ekki mundi verða hinum frjálsa aðgangi til verzlunar í kaupstöðunum til hnekkis, þó að þeir menn, er leysa borgarabréf, væru í samhljóðun við það, sem ákveðið er um leyfi til sveitaverzlunar, látnir greiða sama gjald, nefnil. 50 kr. til sveitar-sjóðs fyrir verzlunarleyfið.

Um leið og nefndin því ræður hinni heiðruðu deild til þess að aðhyllast frumvarp þetta, skal þar næst tekið fram um hinar ýmsu greinar frumvarpsins.

1. grein

haldist óbreytt.

2. grein.

Nefndin álitur að rjett sje að gefa siglingarleyfi þetta, og þar sem leyfið ein-

ungis nær til verzlunar af skipum, sem kostar þann, er hlut á að máli, talsvert um dag hvern, ef það er lengi á hverjum stað, mun vera óþarft bæði að til taka vissa fjarlægð frá kaптúninu, er skipin megi sigla frá, og eins að til taka tímatakmark, sem skipin megi dvelja á þeirri ólöggitu höfn, sem þau sigla á.

3. grein.

Nefndinni þótti óljós sú ákvörðun í frumvarpinu, að utanríkisskipum og lausakaupmönnum skuli að eins vera heimilt að verzla á löggiltum höfnum, og enda erfitt að finna tvímælalausán skilning á þessum orðum í samanburði við 2. gr. frumvarpsins.

Nefndinni fannst eðlilegra að gjöra þann mun á fastbúsettum kaupmönnum, sem mega verzla hjer á landi hvar sem þeir vilja, og öðrum, að þeim að eins ætti að veitast rjettur til að sigla á löggiltar hafnir og verzla þar sem lausakaupmenn, og er þar með kominn fastur og skýr greinarmunur á 2. og 3. gr. frumvarpsins.

4. grein.

Það má álíta rjett, að hver, sem til þess er hæfur, megi fá leyfi til sveitaverzlunar, og að því orðið „búandi“ sje of þröngt. Á sama hátt er því og varið, að þar eð verzlunarleyfið, eins og eðlilegt er, á að vera komið undir atkvæði sýslunefnda, þá hlýtur og næsta sýslunefnd einnig að geta átt hlut að máli, ef aðalverzlun þessa manns kemur til að liggja í aðra sýslu; og af því að slíkt leyfi þannig getur komið til þess að liggja undir atkvæði fleiri sýslunefnda, hefur þótt rjett að láta amtman hafa afskipti af þessu og veita leyfið.

Hinar aðrar breytingar, sem nefndin fer fram á, liggja svo beint fyrir, að ekki þykir þurfa að fara orðum um þær í þessu nefndarálíti.

5. grein.

aðhyllist nefndin, en hefur bætt því við, sem leiðir af uppástungum hennar, sem og að sá, sem verður fyrir þyngri hegningu en fjárútlátum, missi verzlunarleyfi sitt.

6. grein.

Nefndin álítur, að ákvörðun um að lög þessi öðlist gildi 1. janúar 1880 sje óþörf, og að ekki eigi við að ákveða sjerstakan dag, á hverjum lög skuli öðlast gildi, nema sjerlega brýn nauðsyn beri til þess að víkja frá hinni almennu lagareglu.

UPPÁSTUNGUR NEFNDARINNAR.

1. grein frv. óbreytt.

2. grein.

Rjett eiga menn í kaupstöðum og löggiltum kaптúnunum á því, að verzla, ef leyst er til þess borgarabrfef hjá sýslumanni eða bæjarfógeta, og greitt er fyrir 50 kr., er renna í sýslusjóð eða bæjarsjóð. Borgarabrfef gildir að eins fyrir kaптún það, sem leyfi er fengið til að verzla í.

Til þess að geta fengið borgarabrfef, þarf eigi að hafa vörubrygðir þær, sem opið brfef 28. des. 1836 6. gr. og tilsk. 13. júní 1787 2. kap. 12. gr. áskilja.

2. grein frv. óbreytt verður 3. grein.

3. grein verður 4. grein.

Þeim sem eigi reka fasta verzlun hjer á landi, er heimilt að verzla að eins af skipum sínum sem lausakaupmenn á löggiltum höfnum. Utanríkisskip þurfa eigi að koma fyrst á nokkurn af hinum sex verzlunarstöðum, sem fyrir er mælt í 2. gr. laga 15. apríl 1854; þó skal þess gætt, sem fyrirskipað er um tollgreiðslu og sóttvarnir.

Í stað 4. gr. frumvarpsins komi 5. grein.

Rjett er hverjum þeim, er sýslunefnd telur til þess hæfan, að verzla með allan

varning á lögheimili sínu, nema vínföng og áfenga drykki, og veitir amtmaður leyfi til þess. Sje svo, að aðalverzlun manns þessa liggi inn í aðra sýslu, skal og leitað álits þeirrar sýslunefndar, er þar á hlut að máli. Til slíkrar verzlunar skal leysa leyfisbrjef og greiða þar fyrir 50 kr., er renna í sýslusjóð. Neita skal um slíkt leyfi, ef sýslunefnd álitur slíka verzlun óþarfa, eða hætt við að hún verði vanbrúkuð.

Nú flytur sá, er verzlunarleyfi hefur fengið, í annað hjerað, eða rekur verzlunina eigi ári lengur á sama stað, missir hann þá verzlunarleyfi sitt og verður að fá það að nýju.

Sýslumaður sá, er hlut á að máli, skal árlega rannsaka og hafa nákvæmt eptirlit með að slíkir menn hafi vög og mæli, sem lög ákveða.

6. grein.

Brot gegn 2. og 3. gr. varða allt að 2000 kr. sektum, og gegn 4. og 5. gr. allt að 100 kr. til landssjóðs. Nemi brot gegn lögum þessum þyngri hegningu að lögum, skal og með dómi ákveða, að hinn seki hafi fyrirgjört rjetti sínum til verzlunar. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

6. gr. frumv. falli burt.

Alþingi 4. ágúst 1879.

Árni Thorsteinson, Eríkur Kúld, Benedikt Kristjánsson.
formaður og framsögumaður. skrifari.

217.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á lögum um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags. 11. febr. 1876 og tilsk. 26. febr. 1872.

Hin heiðraða efri deild hefur kosið oss í nefnd til að íhuga frumvarp þetta, og verður álit vort á þessa leið.

Vjer getum því að eins ráðið deildinni til þess að aðhyllast frumvarp þetta, að lesta-gjaldið sje af numið. Sje sama lestagjald greitt sem áður, er engin ástæða til þess að veita þessu frumvarpi atkvæði.

Hin helzta ástæða, sem í fyrsta bragði kynni að verða talin á móti hækkun ölfangatollsins, er sú, að innflutningur af ölföngum muni fara minnkandi. Eptir þeirri reynd, sem hefur orðið á með tilsk. 26. febr. 1872 og 11. febr. 1876 verður ei við því búizt, að þetta verði að verulegum mun, og sízt svo fljótt, að ekki verði við komið að leggja gjaldmissinn annaðhvort á nýja gjaldstofna, eða auka hina gömlu.

Sje innflutningur á ölföngum 1868 — 1870, eða 3 árin næst á undan því að tollögin voru í vændum, borin saman við innflutninginn tvö síðustu árin, þá sjest að neyzla á áfengum drykkjum ekki hefur lagzt af, að því er miklu nemur. Árin 1868—1870 fluttust til landsins að meðaltali 466,265 pottar af ölföngum, en árin 1877—1878 að vísu að eins um 379,000 pottar, en þar af voru 69,000 pottar af 16° brennivíni og vínanda; 3,800 pottar frá 8—12°, sem eptir skýrslum um gráðutalið er óhætt að telja 12 eða 16° brennivín, og sje nú þessum sterku ölföngum, sem alls ekki fluttust, eða undir öllum kringumstæðum ekki fluttust að neinum mun, árin 1868 — 1870, breytt í 8° kemur út sem innflutt pottatala 420,000, eða að eins 46,000 minna en árin 1868 — 1870. Ef aukinn tollur færði nautn landsmanna á áfengum drykkjum niður, væri það mjög æski-

legt, því við það mundi hagar þeirra batna, og þeir verða færari til þess að bera aukin gjöld.

Önnur ástæðan til þess að balda á móti hækkun tollsins er sú, að eptirlitið með tollheimtunni er nokkuð veikt, og að freistingin til þess að skjótast undan gjaldinu mundi verða þeim mun meiri sem gjaldið hækkaði. En þar á móti má telja, að reynslan hefur sýnt, að lögin 11. febr. 1876, sem hækkuðu gjaldið mjög verulega, ekki hafa orðið til þessa, svo við það hafi orðið vart, og ef svo er, að kviðboga megi bera fyrir þessu, þá mætti ef til vill skerpa eptirlitið með tollgreiðslunni, áu þess að ný eða kostnaðarsamari tilhögun sje leidd í lög.

Eptir því sem nefndinni telst til mun hin áformaða tollhækkun nema því nær hinu afnumda lestagjaldi, þar eð hið nýja tollgjald, útreiknað fyrir árið 1878, mundi hafa gefið af sjer um 150,000 kr. af tollskyldum ölföngum og tóbaki, en tekjugrein þessi mun fyrir árið 1878 hafa verið um 107,000 kr. auk nokkurra eptirstöðva, en lestagjaldið rúm 45,000. Tollhækkunin samsvarar því afnámi lestagjaldsins að mestu, og mismunurinn er ekki meiri en svo, að landssjóðurinn getur borið hann. Vjer höfum tekið til íhugunar, hvort ekki væri tiltækilegt að láta hækkunina á tollinum vera nokkuð minni, en ekki getað fundið mælikvarða, er væri heppilegri og sem samsvaraði hlutfallinu á styrkleikanum. Ef 8° brennivín væri hækkað um 25% yrði það bæði of lítil hækkun í sjálfu sjer og 8 — 12° yrði þá að tollast með 37½, er væri ótiltækilegt, enda álitum vjer, að 30 aura gjald á hverjum potti af vanalegu brennivíni ekki sje of mikið, úr því hvorki 16 aurar eða 20 hafa getað unnið menn til minni nautnar, eða hvatt menn til þess að gæta betur að hag sínum.

Nefndin hefur og tekið til íhugunar, hvort ekki væri ráðlegt að hækka tollgjaldið á rauðavíni, messuvíni og öli, og á hinn bóginn fara fram á lækkun í hinum áformaða tolli af sterkum drykk og dýru víni, en fundizt það rjett vera, að láta þetta tollgjald vera óhreift, þar eð hinar slæmu afleiðingar áfengra drykkja einkum orsakast af nautn hinna sterku, og hinir efnameiri brúka meira dýru vínin.

Nefndin ræður því til þess að aðhyllast frumvarpsins 1. grein.

Í annari grein frumvarpsins er því farið fram, að gjaldið megi greiða með víxlbrjefi, sem reikningshaldari tekur gilt. Enda þótt álitid væri að tilskipun fyrir Danmörk dags. 18. maí 1825 og fleiri tilskipanir um víxla væri gild hjer á landi samkvæmt kansellibrjefi 22. apríl 1826 og konungsúrskurði 6. júní 1821, verður þess ei varizt að svo framarlega sem breyta ætti eptir hinum dönsku víxlalögum hjer á landi, þá er það opt og tíðum ómögulegt í tæka tíð að gæta rjettar síns, vegna hins stutta og ein-skorðaða tímafrests, sem gæta skal í ýmsu með víxla, og með tilliti til víxla er eiga að borgast í útlöndum, er ekki hentugt að reikningshaldarar taki þá, því þar af leiðir, að sjerhver sá, sem hefur víxlinn í hendi, á að gæta allrar meðferðar með víxlinn í tæka tíð. Þar eð eptir 2. gr. víxillinn inniheldur skuldbinding þess, er hann gefur út, að láta annan borga skuldina á öðrum stað eptir 3 mánuði, þá sjáum vjer ekki, hver ástæða hefur verið til þessarar ákvörðunar. Gjaldið er nefnilega á fallið, þá er vörurnar koma til flutnings af höfninni í land, og þá er hingað til hefur verið veittur frestur á borgun, hefur það verið með því móti, að greiðandanum hefur verið leyft að fela öðrum manni á öðrum stað, að greiða fjed fyrir hans hönd, og hefur það verið gjört með ávisun. Þetta hefur við gengizt nú um nokkuð langan tíma, og hið eina, sem hefur rjett-

lætt það, er að við það hefur sparazt flutningur á peningum, og að til þess fer nokkuð af þeim tíma, sem peningarnir annars hefðu þurft, til þess að komast í landssjóðinn.

Vjer álitum að það sje ekki rjett að gefa reikningshöldurunum heimild til þess að taka víxla, og skuldbinda bæði sig og aðra til þess að framfylgja því, er út heimtist til þess, að með víxlinn sje farið lögum samkvæmt. Að setja í lög þessi, að greiðendurnir skuli borga með ávísun, er reikningshaldari tekur gilda, álitum vjer ekki tiltækilegt, því að það gæfi greiðendunum vopn í hendur, svo að reikningshaldararnir ættu því meiri vanda að neita, enda þótt það sje þeim í sjálfsvald sett, hvort þeir vilja taka slíka ávísan eða víxil.

Lögin verða að halda því fast fram, að gjaldið sje greitt strax. Sjeu gefnir víxl- ar eða ávísanir, verður sjerhver halli, sem af því leiðir, að vera á ábyrgð þeirra, er hlut hafa átt að máli, og er því rjettast að lögin ekki veiti þessu afskipti.

Vjer höfum tekið þetta svo skýrt og ýtarlega fram, af því að oss virðist að þessi hækkun á tollinum gjöri aðra ráðstöfun nauðsynlega, enda hefur allmörgum greiðendum tollsins verið tilhögun þessi tilfinnanlegt óbagræði, eins og sjá má á tillögu til þingsins, er hefur komið úr Snæfellsnessýslu. Það er nefnilega, að greiðendunum megi veitast frestur á að greiða tollinn eptir að ölföngin sjeu flutt í land, þangað til að þau þurfa til verzlunar, en með því móti, að nægileg trygging sje gefin fyrir tafarlausri greiðslu gjaldsins á þeim tíma. Þessari aðferð má koma á með sömu tilhögun og í öðrum löndum eru kölluð „Kreditoplag“, og þarf að ákveða slíkt með lögum. En bæði er það, að hjer á landi er svo hagað sumstaðar, að ekki er hægt að koma á „Kreditoplag“, og svo mætti hugsa sjer þessa tilhögun á ýmsa vegu, svo að hún bæði veitti nægilega trygging, og væri greiðendunum jafnframt svo haganleg sem frekast má vera. Nefndin hefur haft mikinn áhuga á þessu atriði, en ekki sjeð sjer fært að gera ákveðnar uppástungur um það, með fram af því, að mikið hlýtur að vera komið undir því, hvernig verzlunarstjettinni sjálfri gæti komið bezt að þessu væri háttað, en til þess ætti að hafa mjög mikið tillit, ef að öðru leyti nægileg trygging gæti fengizt. Nefndin ræður því frá að aðhyllast 2. gr. frumvarpsins, og verður því uppástunga nefndarinnar á þessa leið:

1. grein frumvarpsins, óbreytt.

2. grein falli burt.

3. greiu verður 2. grein; orðist þannig:

Hjer með er úr lögum numin 1. gr. laga, sem dagsett eru 11. febr. 1876, um breyting á tilskipun um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum 26. febr. 1872.

4. grein óbreytt verður 3. grein.

Alþingi 4. ágúst 1879.

Árni Thorsteinson, Eiríkur Kúld, Benedikt Kristjánsson.
formaður og framsögumaður. skrifari.

218.

Frumvarp

til laga, er breytir opnu brjefi 31. maí 1855 um skyldur embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag.

Fje það, er menn þeir eru skyldir að lúka, er nefndir eru í opnu brjefi 31. maí

1855, til að útvega konum sínum árlegan fjárstyrk eptir sinn dag, skal eptirleiðis lúka í landssjóð, og landssjóðurinn vera skyldur, að greiða eptirlaunin konum þeirra, er þær verða ekkjur, og skal landshöfðinginn sjá um að þetta sje gjört.

ÁSTÆÐUR.

Úr því að landið á að bera sig sjálft, og launa embættismönnum sínum, virðist eðlilegast, að landssjóðurinn og svo taki að sjer, að greiða eptirlaun þau, er hjer ræðir um, og að hlutaðeigendur því greiði fje það í landssjóð, er þeir með áminnstu opnu brjefi eru skyldaðir til að lúka, til að útvega konum sínum eptir sinn dag fjárstyrk þann, er þar er nefndur.

Jón Pjetursson. Benedikt Kristjánsson.

219.

Breytingartillögur

við frumvarp til laga um friðun á laxi.
(Frá Einari Ásmundssyni, 1. þingmanni Eyfirðinga).

1. 1. grein sje orðuð á þessa leið:
Lax skal friðhelgur hvarvetna fyrir alls konar veiði 9 mánuði ár hvert, og hinn tíma árs 24 stundir í hverri viku, frá miðri sunnudagsnótt til miðrar mánudagsnætur. Í hverju hjeraði, þar sem laxveiði er, ákveður sýslunefnd eða sýslunefndir, með samþykki amtsráðs hvenær laxveiðatíminn í hverri á eða vatni skal byrja og enda vor og haust. Eigi má þó veiðitíminn fyrri vera en frá 20. degi maímánaðar til 20. dags ágústmánaðar og eigi síðar en frá 10. degi júnímánaðar til 10. dags septembermánaðar.
2. 2. grein sje orðuð á þessa leið:
Eigi má leggja net eða garða eður aðrar fastar veiðivjelar í nokkra á eða kvísl lengra en út í miðjan dýpsta ál, hvort sem einn eða fleiri menn eiga veiði í á eður árkvísl. Nú vilja menn leggja garð eða veiðivjel út í á eða kvísl frá báðum löndum, og skal þá svo leggja, að aldrei sje minna en 40 faðma bil milli veiðivjela eptir endlögnum farvegi. Geti þeir, sem land eiga tveim megin að ánni, eigi orðið á eitt sáttir um það, hvar hvor þeirra skuli leggja sína veiðivjel, skal hreppsnefnd eða hreppsnefndir þeirra skera úr og segja fyrir, hvar og hvernig veiðivjelar skal leggja.
3. 3. grein sje orðuð á þessa leið:
Eigi má leggja net eða aðra veiðivjel í stöðuvatn eða sjó úti fyrir árósum, sem lax gengur í, svo eigi sje að minnsta kosti 40 faðma breiður vegur þar sem vatn er dýpst, er lax geti haft frjálsa göngu um.
4. 4. grein sje þannig orðuð:
Enginn má á nokkurn hátt fæla lax frá að ganga í vötn eða ár, eður upp að þeim, og spilla með því veiði. Engar veiðivjelar eða veiðarfæri má við hafa, er taki smálax. Skulu möskvar í riðnum veiðarfærum eigi vera minni, þá votir eru, en 9 þumlungar ummáls. Í laxakistum og öðrum föstum veiðivjelum, skulu grindur með sívölum spölum, er standi beint upp og niður, og skal bil milli spala eigi minna en 2 þumlungar. Eigi má ádráttarveiði við hafa nema annað dægrið.
5. 5. grein sje þannig orðuð:
Nú er svo háttað á einhverjum stað, að nauðsyn þykir til bera að kveða skýrara á

um eitthvað það, sem fyrir er mælt í lögum þessum að framan, og er þá sýslunefnd, einni eða fleirum saman, heimilt að setja um það reglugjörð, en þó svo, að grundvallarreglum laga þessara um friðun laxsins og frjálsa göngu sje í engu haggð. Reglugjörðir sýslunefnda um þetta efni, skulu lagðar fyrir amtsráð til staðfestingar.

6. 6. grein sje þannig orðuð:

Sýslumönnum og hreppstjórum er skylt að gæta þess vandlega, að lög þessi sjeu eigi brotin í nokkru. Skal sýslumaður tafarlaust taka upp öll ólögmat veiðigögn, og nema burt ólögmatar girðingar á kostnað eiganda.

7. 7. grein sje orðuð á þessa leið:

Brot gegn lögum þessum varða 20—200 króna sektum; á uppljóstrarmaður þriðjung sekta, en tveir hlutir renna í sýslusjóð eða sýslusjóði, þar sem brot er framið.

220.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um stjórn safnaðarmála m. m.
(Frá Guðmundi Einarssyni, þingmanni Dalamanna).

Í stað 13. greinar komi ný grein svo hljóðandi:

Hjeraðsprófastar og sóknarprestarnir skulu sem sjálfkjörnir embættismenn safnaðanna sækja hjeraðsfundi endurgjaldslaust. Hver sóknarfulltrúi skal fá í fæðispeninga og ferðakostnað 3 kr. fyrir hvern dag, sem hann er frá heimili sínu, til að sækja hjeraðsfund, og annast hlutaðeigandi sóknarnefnd greiðslu fjárins.

221.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um eptirlaun presta.
(Frá Guðmundi Einarssyni, þingmanni Dalamanna).

Aptan við 7. grein bætist:

Svo skulu og þeir prestar, sem nú eru í embættum, hafa rjett til eptirlauna samkvæmt því, sem til þessa hafa verið lög og venja til.

222.

Atkvæðaskrá

í málinu um skipun prestakalla og kirkna.

1. grein.

1. Nefndin: Sú ákvörðun í 1. gr., að greiða skuli í eða úr landssjóði, falli burt alstaðar.
2. ———: Þær ákvarðanir, hverju prestakalli tillagið skuli greiða, falli burt alstaðar.
3. ———: Allar þær ákvarðanir, sem miða að því, að kirkjur «megi» eða «skuli» leggja niður, falli burt alstaðar.

4. Frumvarpsins 1. tölul. óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 5. ——— 2. — óbreyttur.
 6. ——— 3. — óbreyttur.
 7. ——— 4. — óbreyttur.
 8. ——— 5. — óbreyttur.
 9. Nefndin við 6. og 7. tölul.: Valþjófsstaður: Valþjófsstaður og Ássóknir. Frá þessu brauði leggjast 500 kr.
 10. Frumvarpsins 6. tölul. óbreyttur.
 11. ——— 7. — óbreyttur.
 12. Nefndin við 8. —: Fyrir 200 komi 300.
 13. Frumvarpsins 8. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 14. ——— 9. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 15. ——— 10. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 16. Nefndin við 11. og 12. tölul.: Vallanes: Vallaness, Hallormsstaður og Þingmúla-sóknir. Frá þessum sameinuðu brauðum leggjast 1000 kr.
 17. Frumvarpsins 11. tölul. óbreyttur.
 18. ——— 12. — óbreyttur.
 19. ——— 13. — óbreyttur.
 20. Nefndin við 14. —: Fyrir 200 komi 400.
 21. Frumvarpsins 14. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 22. ——— 15. — óbreyttur.
 23. Nefndin við 16. —: Fyrir 500 komi 400.
 24. Frumvarpsins 16. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 25. ——— 17. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 26. ——— 18. — óbreyttur.
 27. ——— 19. — óbreyttur.
 28. ——— 20. — óbreyttur.
 29. ——— 21. — óbreyttur.
 30. Nefndin við 22. —: Fyrir 300 komi 200.
 31. Frumvarpsins 22. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 32. ——— 23. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 33. ——— 24. — óbreyttur.
 34. Nefndin við 25. —: Fyrir 500 komi 600.
 35. Frumvarpsins 25. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 36. ——— 26. — óbreyttur.
 37. ——— 27. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 38. ——— 28. — óbreyttur.
 39. ——— 29. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 40. Nefndin við 30. —: Fyrir 250 komi 400.
 41. Frumvarpsins 30. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 42. ——— 31. — óbreyttur.
 43. Nefndin við 32. —: Fyrir 250 komi 400.
 44. Frumvarpsins 32. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 45. ——— 33. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 46. Nefndin við 34. —: Það, sem brauði þessu á að leggjast, falli burt.

47. Frumvarpsins 34. tölul. óbreyttur eða með áorðinni breytingu.
 48. ——— 35. — óbreyttur.
 49. Nefndin við 36. — bætist: þegar prestaskipti verða í brauði þessu, verði tillagið til brauðs þessa að eins 300 kr.
 50. Frumvarpsins 36. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 51. ——— 37. — óbreyttur.
 52. ——— 38. — óbreyttur.
 53. ——— 39. — óbreyttur.
 54. ——— 40. — óbreyttur.
 55. ——— 41. — óbreyttur.
 56. ——— 42. — óbreyttur.
 57. ——— 43. — óbreyttur.
 58. ——— 44. — óbreyttur.
 59. ——— 45. — óbreyttur.
 60. ——— 46. — óbreyttur.
 61. ——— 47. — óbreyttur.
 62. ——— 48. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 63. Nefndin við 49. —: Fyrir 500 komi 300.
 64. Frumvarpsins 49. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 65. ——— 50. — óbreyttur.
 66. ——— 51. — óbreyttur.
 67. ——— 52. — óbreyttur.
 68. Nefndin við 53. —: Fyrir 500 komi 800.
 69. Frumvarpsins 53. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 70. ——— 54. — óbreyttur.
 71. ——— 55. — óbreyttur.
 72. Nefndin við 56. —: Fyrir 200 komi 300.
 73. Frumvarpsins 56. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 74. ——— 57. — óbreyttur.
 75. Nefndin við 58. —: Fyrir 200 komi 100.
 76. Frumvarpsins 58. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 77. ——— 59. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 78. ——— 60. — óbreyttur.
 79. ——— 61. — óbreyttur.
 80. Nefndin við 62. —: Fyrir 200 komi 100.
 81. Frumvarpsins 62. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 82. ——— 63. — óbreyttur.
 83. ——— 64. — óbreyttur.
 84. Nefndin við 65. —: Fyrir 200 komi 500.
 85. Frumvarpsins 65. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 86. ——— 66. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 87. ——— 67. — óbreyttur.
 88. G.Einarss. við 68. —: Staðastaður: Staðastaðar, Búða og Knararsóknir.
 89. Nefndin — 68. —: «Við Búðasókn» o. s. frv. falli burt.
 90. — — 68. —: Frá brauði þessu leggist 300 kr.

91. Frumvarpsins 68. tölul. óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
92. G. Einarss. við 69. —: Breiðuvíkurling: Laugarbrekku og Einarsslónssóknir.
93. Nefndin — 69. —: Nesþing: Ingjaldshóls og Fróðársóknir.
94. — : Að nýr tölul. komi og orðist þannig: Breiðuvíkurling: Einarsslóns, Laugarbrekku og Knararsóknir. Brauði þessu leggist 500 kr.
95. Frumvarpsins 69. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
96. — 70. — óbreyttur.
97. — 71. — óbreyttur.
98. — 72. — óbreyttur.
99. — 73. — óbreyttur.
100. — 74. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
101. Nefndin við 75. —: Fyrir 700 komi 600.
102. Frumvarpsins 75. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
103. — 76. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
104. Guðm. Einarsson, að 77. tölul. skiptist þannig:
a, Staður á Reykjanesi: Staðar og Reykhólasóknir.
b, Garpsdalur: Garpsdalssókn.
105. Nefndin við 77. —: Fyrir 400 komi 500.
106. Frumvarpsins 77. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
107. G. Einarss. við 78. —, að fyrir »Gufudals og Múlasóknir» komi: Gufudals-sókn.
108. Nefndin við 78. —: Fyrir 200 komi 400.
109. Frumvarpsins 78. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
110. G. Einarss. við 79. —: Fyrir »Flateyjarsókn» komi: Flateyjar og Múlasóknir.
111. Nefndin við 79. —: Fyrir 400 komi 300.
112. Frumvarpsins 79. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
113. — 80. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
114. — 81. — óbreyttur.
115. G. Einarss., að 82. — skiptist þannig:
a, Selárdalur: Selárdals og Stóralaugadalssóknir.
b, Otrardalur: Otrardalssókn.
116. Frumvarpsins 82. — óbreyttur.
117. — 83. — óbreyttur.
118. Nefndin við 84. — Sandar: Sanda og Hraunssóknir. Brauði þessu leggjast 200 kr.
119. —, að nýr tölul. bætist við: Dýrafjarðarþing: Mýra, Núps og Sæbólssóknir.
120. Frumvarpsins 84. — óbreyttur.
121. Nefndin við 85. —: »Sæbólssókn» falli burt, en við bætist: Við brauð þetta leggist Staður í Sógandafirði.
122. Frumvarpsins 85. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
123. Nefndin, að 86. — falli burt.
124. Frumvarpsins 86. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
125. Nefndin, að 87. — orðist þannig: Eyri við Skutulsfjörð: Eyrar og Hólssókn í Bolungavík.

126. Nefndin, að eptir 87. tölul. komi nýr tölul.: Ögurþing: Ögur og Eyrarsóknir. Jörðin Hvítanes, kaupist fyrir fje úr landssjóði og sje leigulaus ljensjörð prestsins.

127. Frumvarpsins	87. —	óbreyttur.
128. Nefndin við	88. —	»og Ögurþing« falli burt.
129. — við	88. —	Fyrir 200 komi 100.
130. Frumvarpsins	88. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
131. —	89. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
132. —	90. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
133. —	91. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
134. —	92. —	óbreyttur.
135. —	93. —	óbreyttur.
136. Nefndin við	94. —	Fyrir 300 komi 200.
137. Frumvarpsins	94. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
138. —	95. —	óbreyttur.
139. Nefndin við	96. —	Fyrir 500 komi 200.
140. Frumvarpsins	96. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
141. Nefndin við	97. —	Fyrir 800 komi 1000.
142. Frumvarpsins	97. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
143. —	98. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
144. —	99. —	óbreyttur.
145. —	100. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
146. —	101. —	óbreyttur.
147. —	102. —	óbreyttur.
148. —	103. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
149. —	104. —	óbreyttur.
150. Nefndin við	105. —	Fyrir 500 komi 300.
151. Frumvarpsins	105. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
152. Nefndin við	106. —	Fyrir 500 komi 400.
153. Frumvarpsins	106. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
154. Nefndin við	107. —	»og Fagraness- og Sjávarborgarsóknir« falli burt.
155. — að við	107. —	bætist: Brauði þessu leggist 300 kr.
156. Frumvarpsins	107. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
157. Nefndin við	108. —	»og Reynistaðarsókn« til enda tölul. falli burt.
158. —, að nýr töluliður		bætist við: Reynistaður: Reynistaðar, Fagraness og Sjávarborgarsóknir. Frá brauði þessu leggist 300 kr.
159. Frumvarpsins	108. tölul.	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
160. —	109. —	óbreyttur.
161. Nefndin, að við	110. —	bætist: Brauði þessu leggist 100 kr.
162. Frumvarpsins	110. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
163. —	111. —	óbreyttur.
164. —	112. —	óbreyttur.
165. —	113. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
166. —	114. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
167. Nefndin, að við	115. —	bætist: Frá brauði þessu leggist 100 kr.
168. Frumvarpsins	115. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
169. —	116. —	óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.

170. Nefndin við 117. tölul.: Fyrir 300 komi 200.
 171. Frumvarpsins 117. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 172. — 118. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 173. — 119. — óbreyttur.
 174. — 120. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 175. Nefndin, að 121. — orðist þannig: Möðruvellir: Möðruvalla- og Glæsibæjar-
 sóknir, með fasteignum þeirra brauða, og ytri hluti Lög-
 mannshlíðarsóknar. Frá brauði þessu greiðist 200 kr.
 176. Frumvarpsins 121. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 177. Frumvarpsins 122. — óbreyttur.
 178. Nefndin, að 123. — orðist þannig: Akureyri Akureyrar og Kaupangssóknir og
 fremri hluti Lögmannshlíðarsóknar.
 179. Frumvarpsins 123. — óbreyttur.
 180. Nefndin, við 124. — Fyrir: «og Möðruvallasóknir» komi: og Munkaþverársóknir.
 181. — — 124. — «Þessu brauði» o. s. frv. falli burt.
 182. Frumvarpsins 124. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 183. Nefndin við 125. —: Fyrir «Miklagarðs» komi: Möðruvalla.
 184. Frumvarpsins 125. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 185. Nefndin við 126. —: Fyrir 200 komi 400.
 186. Frumvarpsins 126. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 187. Nefndin við 127. —: Fyrir 200 komi 100.
 188. Frumvarpsins 127. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 189. Nefndin við 128. —: Fyrir 500 komi 300.
 190. Frumvarpsins 128. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 191. — 129. — óbreyttur.
 192. Nefndin við 130. —: Fyrir 200 komi 100.
 193. Frumvarpsins 130. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 194. Nefndin við 131. — Fyrir 500 komi 300.
 195. Frumvarpsins 131. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 196. Nefndin við 132. —: Fyrir 500 komi 100.
 197. — við 132. — bætist: og því gefist upp sú skuld, sem það er í við lands-
 sjóð.
 198. Frumvarpsins 132. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 199. Nefndin við 133. —: Fyrir 1200 komi 1500.
 200. Frumvarpsins 133. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 201. — 134. — óbreyttur.
 202. — 135. — óbreyttur.
 203. — 136. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 204. Nefndin við 137. —: Fyrir 700 komi 600.
 205. Frumvarpsins 137. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 206. — 138. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 207. — 139. — óbreyttur.
 208. Nefndin við 140. —: Fyrir 300 komi 500.
 209. Frumvarpsins 140. — óbreyttur, eða með áorðinni breytingu.
 210. Frumvarpsins 1. grein óbreytt, eða með áorðnum breytingum.

2. grein.

211. Guðm. Einarsson, að 2. gr. orðist þannig:

Landshöfðingi skal með ráði stiptsyfirvaldanna ákveða tekjuhæð hvers eins prestakalls með hliðsjón af erfiðleikum þjónustunnar m. fl., þó innan þessara takmarka:

- a. Tekjuhæð að eins 1 prestakalls skal nema meiru en 2500 kr.
- b. Tekjuhæð að eins 5 prestakalla skal nema frá 2000 til 2500 kr.
- c. Tekjuhæð að eins 20 prestakalla skal nema frá 1500 til 2000 kr.
- d. Tekjuhæð að eins 20 prestakalla skal vera undir 1000 kr.
- e. Tekjuhæð einskis prestakalls skal vera undir 800 kr.

212. Guðmundur Einarsson: Að aptan við 2. gr. frumvarpsins, sem verði 3. gr., bætist:

Enn fremur annast stjórnin um, að öll þau brauð, sem eru metin minna en 1000 kr., fái þá tekjuviðbót, sem þeim er ætluð, sem fyrst eptir að hún verður ákveðin.

213. Frumvarpsins 2. grein óbreytt, eða með áorðinni breytingu.

3. grein.

214. Nefndin og Guðm. Einarsson, að 3. gr. frumvarpsins falli burt (sbr. 3.).

215. Frumvarpsins 3. grein óbreytt.

4. grein.

216. Nefndin og Guðmundur Einarsson, að 4. gr. frumvarpsins falli burt.

217. Guðmundur Einarsson, að ný grein komi, er verði 4. gr., svo hljóðandi:

Til að jafna tekjuhæð prestakallanna, skal taka frá hinum betri brauðum og leggja til hinna lakari þær upphæðir, sem landshöfðingi með ráði stiptsyfirvaldanna ákveður.

218. Nefndin, að í stað 3. og 4. gr. komi ný gr., er verði 3. gr., svo hljóðandi:

Gjald það, sem greiða skal frá einu prestakalli til annars, skal sem mest greiða með fasteignum, eða afgjaldi fasteigna, og þar sem því verður eigi við komið, í peningum.

Landshöfðinginn sker með ráði biskups úr því, til hvaða prestakalls hvert brauð skuli greiða og í hverju.

219. Frumvarpsins 4. grein óbreytt.

5. grein.

220. Nefndin, að 5. gr. frumvarpsins, sem verður 4. grein, orðist þannig:

Nú þykir sóknarmönnum og öðrum hlutaðeigendum hentugt, að gjöra breyting á takmörkum sókna, eða færa kirkju á annan stað, eða leggja kirkju niður, og er rjett, o. s. frv.

221. Frumvarpsins 5. grein óbreytt.

6. grein.

222. Guðm. Einarsson, að greinin orðist þannig:

Á meðan hin nýja brauðaskipun er að komast á, og þangað til að tillag það, samkvæmt 4. grein getur fengizt, sem ákveðið er að greiðast skuli frá einstökum brauðum til annara, er landshöfðingja heimilt með ráði stiptsyfirvaldanna að verja fje úr landssjóði til uppbótar brauðum í landinu, (sbr. 3. gr.), á þann hátt, sem bezt á við til þess að þeim verði viðunanlega þjónað. Úr landssjóði skal og greiða það fje, sem við þarf tekjum hinna lakari prestakalla til rífkunar, samkvæmt 2. grein, að því leyti sem á brestur samkvæmt 4. grein laga þessara.

223. Nefndin, að 6. gr. sem verður 5. grein orðist þannig:

Gjald það, sem greiðast á frá einu brauði til annars, greiðist þá fyrst, er nýr

prestur kemur í brauðið, eða annað brauð er sameinað við það. Á meðan hin nýja brauðaskipun er að komast á, og þangað til tillag það getur fengizt, sem ákveðið er að greiða skuli frá einstökum brauðum til annara, greiðist tillagið úr landssjóði, til brauða, sem nú eru laus og til annara brauða, sem uppbót er ætluð, jafnótt og þau losna. Tillagið skal greiða með afgjöldum stólsjarða eða peningum.

224. Nefndin, að fyrir «stjórninni» komi: landshöfðingja með ráði biskups.

225. — — orðin: «eptir 1. gr.» falli burt.

226. — — — «og sem er að upphæð 76000 kr.» falli burt.

227. Frumvarpsins 6. gr., óbreytt, eða með áorðnum breytingum.

7. grein.

228. Nefndin, að orðin í 7. gr., sem verði 6. gr.: «Úr landssjóði» og til enda greinarinnar falli burt.

229. Frumvarpsins 7. gr., óbreytt, eða með áorðinni breytingu.

8. grein.

230. Nefndin, að fyrir framan «kirkju» komi «ljens».

231. Frumvarpsins 8. gr., óbreytt, eða með áorðinni breytingu.

9. grein.

232. Frumvarpsins 9. gr., óbreytt.

10. grein.

233. Frumvarpsins 10. gr., óbreytt.

234. Fyrirsögn frumvarpsins.

235. Hvort frumvarpið, þannig lagað, skuli ganga til 3. umræðu.

223.

Frumvarp

til landamerkjálaga.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 5. ágúst 1879).

1. grein.

Skyldur er hver landeigandi að halda við glöggum landamerkjum fyrir jörð sinni, hvort sem hann býr á henni sjálfur eða leigir hana öðrum. Umsjónarmenn þeirra jarða, sem eigi eru einstakra manna eign, hafa og sömu skyldu að gæta, að því er til slíkra jarða kemur. Hin sama regla gildir einnig um afrijetti og aðrar óbyggðar lendur.

2. grein.

Þar sem eigi eru glögg landamerki, er náttúran hefur sett, svo sem fjöll eða firðir eða ár, heldur ræður sjónhending, skal setja marksteina eða hlaða vörður á merkjum með hæfilegu millibili, svo merki sjeu auðsjen, eður og hlaða merkjagarð. Eru báðir þeir, er land eiga að merkjum, skyldir að leggja til jafnmikla vinnu að gjöra merkin glögg, og skal sá þeirra ráða, hve mikið unnið er, sem meira vill vinna. Nú vill annar vinna að merkjasetning, en hinn ekki, og er þá sá sýkn, er vinna vill, meðan svo stendur, en sá, er ekki vill vinna, sektist samkvæmt 5. gr.

Nú þykir einhverjum að sá, sem land á til móts við hann, krefjist of mikillar vinnu til að gjöra glögg landamerki þeirra á milli, og má þá bera það mál undir 5 ná-

granna þeirra, er næstir búa, og meta þeir þá hve mikið skuli að merkjum starfa það sumar.

3. grein.

Eigandi eða umráðamaður hvernar jarðar er skyldur að skrásetja nákvæma lýsing á landamerkjum jarðar sinnar eins og hann veit þau rjettust. Skal þar getið þeirra ítaka eða hlunninda, sem aðrir menn eiga í land hans, svo og þeirra, er jörð hans á í annara manna lönd. Merkjalýsing þessa skal hann sýna hverjum þeim, er land eða landsnytjar á til móts við hann, og skulu þeir rita á lýsinguna samþykki sitt, hver fyrir sína jörð, nema þeir álíti lýsing hans eigi rjetta.

4. grein.

Þá er landeigandi hefur fengið alla, er lönd eiga til móts við hann, til að rita samþykki sitt á merkjalýsing hans, skal hann þinglýsa henni á manntalsþingi, þar sem jörð hans er í þingsókn.

Nú er landamerkjum breytt frá því, sem verið hefur með samningi eða dómi, og skal þá sá, er land hefur fengið við breytinguna, láta þinglýsa gjörningi þeim á manntalsþingi hinu næsta á eptir.

5. grein.

Nú vanrækir eigandi eður umsjónarmaður jarðar að fullnægja ákvörðunum þeim, er settar eru í 1.—4. grein, í næstu þrjú ár eptir að lög þessi hafa öðlzt gildi, og skal hann þá sekur um $\frac{1}{2}$ alin fyrir jarðarhundrad hvert, er jörð er metin, hvert það ár úr því er hann lætur það farast fyrir; rennur fje þetta í sjóð þess hrepps, er jörð liggur í.

6. grein.

Sýslumaður skal hafa landamerkjabók löggilta af amtmanni til að rita í allar merkjalýsingar, samninga og gjörðardóma um landamerki, sem á þingi eru lesnir.

7. grein.

Ef tveir menn búa á jörðum þeim, er land eiga saman, og skilur á um landamerki þeirra, skal sá, er þrætu vill ljúka, stefna hinum með fimmtarstefnu á varnarþingi rjettu, sbr. 13. gr. Á þingi skal hvor þeirra fyrir sýslumanni nefna fjóra valinkunna, óvilhalla menn fulltíða í gjörðardóm, og skal því næst hvor um sig nefna úr gjörðardómnum tvo þeirra, er hinn kaus. Nú vill annarhvor málsaðila eigi úr nefna, og skal hinn þá ryðja fyrir báða. Sýslumaður og þeir fjórir, sem eptir verða, skulu skipa gjörðardómiun. Er hann oddamaður dómsins og stýrir honum.

8. grein.

Nú mætir varnaraðili en sakaraðili eigi, og skal hann þá greiða varnaraðila 3 krónur fyrir hvern þann dag, er hann fer venjulegum dagleiðum fram og aptur heim til sín, enda sje fimmtarstefna hans ónýt. Sje varnaraðili sá, er eigi mætir, skal sýslumaður fyrir hans hönd nefna menn í og úr gjörðardómi. Mæti hvorugur, fellur málið niður að sinni.

9. grein.

Þá er gjörðardómur er skipaður, skal merkjaganga ákveðin á þeim degi og stundu, er hæfa þykir eptir atvikum og árstíma, þá jörð er auð, svo glöggst megi sjá, hversu landi og landsnytjum hagar. Frestur skal jafnan settur svo langur, frá skipun gjörðardóms til merkjagöngu, að gjöra megi ráð fyrir, eptir atvikum, að málsaðilar hafi nægan tíma til að útvega sjer skilríki þau öll og vitni, sem fong eru á, enda má og sýslumaður lengja frest þennan, reynist hann ónógur fyrir annanhvorn málsaðila eða báða þá. Þó má frestur ekki lengri vera en 18 mánuðir.

10. grein.

Á tilteknum tíma skulu málsaðilar og gjörðarmenn ganga á merki. Skulu þeir, er í dóm voru nefndir, vinna eið og rita nöfn sín undir lögákveðið eiðspjall, áður þeir taki til starfa. Að því búnu skulu gjörðarmenn allir kynna sjer vandlega landsháttu og land það, er málsaðilar kalla sjer, hvor í sínu lagi. Því næst skal leggja í dóm skilríki og leiða vitni, sem lög og venja er til. Síðan skal heyja gjörðardóminn og setja þegar landamerki glögg, sem hann ákveður.

11. grein.

Geti málsaðill eigi mætt sjálfur þegar á merki er gengið, skal hann senda umboðsmann í sinn stað, enda skal eigi að síður heyja gjörðardóminn. Sje gjörðarmaður sá, er eigi mætir, skal oddamaður nefna annan í hans stað; skal gjörðarmaður skýra honum frá forföllum sínum svo snemma, að því verði við komið.

12. grein.

Gjörðardómi ræður afl, og skal í honum ýtarlega skýrt frá landamerkjum þeim, er sett eru, og er hann fullnaðarúrslit þess máls og gilt eignarskjal, þá er hann hefur verið þinglesinn (sbr. 6. gr.). Þó skal þeim rjett, er treystist til að sanna, að gjörðardómur sje augljóslega rangur að lögum, að áfrýja honum til ógildingar fyrir yfirdóm landsins innan tólf mánaða. Nú er gjörðardómi hrundið á þann hátt, og greiði þá gjörðarmenn þeir, er þann dóm upp kváðu, áfrýjanda kostnað allan svo skaðlaust sje, ella greiði hann kostnaðinn sjálfur.

13. grein.

Nú eiga fleiri menn jörð saman, og skulu þeir hafa atkvæði allir samt, sem einn væri eigandi. Ef eigandi býr eigi á jörðu og er í annari þinghá, skal leiguliði vera löglegur umboðsmaður hans, nema hann nefni annan til, er sje í þinghánni.

14. grein.

Gjörðarmenn skulu hafa 3 krónur fyrir hvern dag, er þeir eru að gjörðinni; fyrir bókun skal oddamaður hafa ákveðin ritlaun. Borga skulu málsaðilar hvor fyrir sig þeim mönnum, er þeir hafa nefnt, og heyja skulu gjörðardóm; oddamanni borga málsaðilar í sameiningu. Borgunin skal ákveðin í dóminum, og er rjett að fullnægja honum sem öðrum dómi.

224.

Atkvæðaskrá

í málinu um uppástungu til þingsályktunar um bygging þjóðjarða
(við síðari umræðu).

1. Breytingaratkvæði Ásgeirs Einarssonar, við 3. tölul., að í staðinn fyrir «túngarða» í 3. línu töluliðsins komi: «þúfnasljettun».
2. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, við 3. tölul., að á milli orðanna «túngarða» og «framskurði» komi orðið: «þúfnasljettun».
3. Breytingaratkvæði Ásgeirs Einarssonar við sama tölul., að á eptir orðinu «framskurði» komi «til vatnsveitinga».
4. Breytingaratkvæði sama við sama tölul., að á eptir orðinu «vatnsveitingum» í 9. línu töluliðsins komi: «og túngörðum».
5. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að á eptir 3. tölul. bætist við nýr töluliður svo hljóðandi:

Í hvert sinn, er jörð losnar úr ábúð, skal lögð fyrir alþingi uppástunga um, að selja hana, og skulu uppástungu þeirri fylgja nákvæmar skýrslur frá hlutaðeigandi umboðsmanni og sýslunefnd um kosti jarðarinnar, um það verð, er hæfilegt væri að selja hana fyrir, um það, hvernig salan best gæti farið fram, og, ef uppboð er álitid hentugasti vegurinn til þess, að afhenda jörðina, þá á hverjum tíma árs að best væri að selja, og hvar uppboðið helzt ætti að haldast; loksins á að fylgja uppástungum stjórnarinnar um sölu á þjóðjörðum álit hlutaðeigandi umboðsmanns og sýslunefndar um söluskilmálana, sjer í lagi, hvort hentugt mundi vera, að láta nokkurn part af kaupverðinu standa inni í jörðunni með uppsögn, eða án uppsagnar af hendi kaupanda og landsstjórnar. Uppástungur stjórnarinnar um allar þjóðjarðir þær, er losna milli alþinga, skulu settar fram í einu lagafrumvarpi.

Þangað til alþing er búid að gjöra út um það, hvort selja skuli viðkomandi jörð, má ekki byggja hana um lengri tíma en eitt ár í senn, og þarf ekki staðfestingar amtsins til þeirrar byggingar. Verði jörðin ekki seld, skal missiri áður en hún er leigð til lífstíðarábúðar, auglýsa í blaði því, sem landshöfðingi ákveður, að jörðin sje laus, og á umboðsmaður að senda landshöfðingja öll bónarbrjef þau, er til hans koma um ábúðina með tillögum sínum, og skal eptirleiðis landshöfðingi einn hafa myndugleika til að byggja þjóðjörð um lengri tíma en eitt ár.

6. Viðaukauppástunga nefndarinnar, að á eptir 4. tölul. komi ný grein svo látandi:

Við bygging jarðanna skal jafnan hafa tillit til afgjalds þess, sem á jörðunni hefur verið, þó með stöðugri hliðsjón af því, er jörðin kann að hafa batnað á seinni árum eða gengið úr sjer. Umboðsmaður skal og leita álits sýslunefndar, sje þess kostur, en annars hreppsnefndar, sem á næsta fundi sínum, gjöra uppástungu um hæfilegan leigumála jarðarinnar, umboðsmanni til leiðbeiningar við bygging hennar sem og um hinar minni jarðabætur, er nefndin álitur tiltækilegt að gjöra ábúanda að skyldu, og sem hún álitur hentastar eptir ásigkomulagi jarðarinnar.

7. Breytingaruppástunga Sighvats Árnasonar, að undir 5. tölul. komi svo látandi uppástunga:

Jafnóðum og þjóðjarðir losna ætti umboðsmaður að kunngjöra það sýslunefndinni, sem þá á næsta fundi sínum ætti að gjöra uppástungu um hæfilegan leigumála jarðarinnar, umboðsmanni til leiðbeiningar við bygging hennar, sem og um hinar minni jarðabætur, sem hún álitu tiltækilegar undir ábúðarskyldu, og sem hún álitu haga eptir ásigkomulagi jarðarinnar.

Ef á liggur, á meðan á þessu stendur, eða ef jörð losnar seint á fardagaárinu, ætti umboðsmanni að vera heimilt, að byggja jörðina fyrst um sinn fyrir eitt ár.

8. Breytingaruppástunga Sighvats Árnasonar, að 5. tölul. verði 6. tölul., og að orðin í niðurlagi hans: „Væri það þó — eitt ár“ falli burt.

9. Breytingaruppástunga Sighvats Árnasonar, að nýjum tölul. verði bætt við með þannig hljóðandi uppástungu:

Landskuldir af þjóðjörðunum á Vestmannaeyjum ættu sem fyrst að miðast við meðalverð allra meðalverða, án þess að bíða eptir leiguliðaskiptum á þeim.

Landskuldin af jörðunni Miðhúsum á Vestmannaeyjum ætti líka sjerstaklega sem fyrst að takast til greina á þann hátt, að hún sje eigi hærri en af Kornhóls og Gjábackajörðum.

10. Uppástungan í heild sinni, óbreytt, eða með áföllnum breytingum.

3. grein.

Tekjur af fasteignum landssjóðsins o. fl. eru talðar 71,578 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum fyrir hvort árið, að frá dregnum umboðs-launum, prestsmötu o. fl.	32,000	32,000	64,000
2. Afgjöld af öðrum jörðum landssjóðsins .	1,184	1,184	2,368
3. Leigugjöld:			
a. af Lundey 205 kr.			
b. af brennisteinsnámunum í Þing-eyjarsýslu 1,800 —	2,005	2,005	4,010
4. Tekjur af kirkjum	600	600	1,200
samtals	35,789	35,789	71,578

4. grein.

Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 57,275 kr. 20 a.

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins . .	26,000 "	27,000 "	53,000 "
Upp í lán verður borgað:			
á árinu 1880 8,454 kr. 90 a.			
- — 1881 8,307 — 77 -			
16,762 — 67 -			
2. Leigur af andvirði seldra jarða	207 60	207 60	415 20
Upp í andvirði seldra landseigna 8000 kr.			
Styrktarsjóður Íslands dragist inn í land-sjóð og afnemist sem sjerstakur sjóður. En þangað til það verður til færast tekjurnar með hjer um bil	1,930 "	1,930 "	3,860 "
samtals	28,137 60	29,137 60	57,275 20

5. grein.

Endurgjald lána verður talið 6,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Gjald upp í lán til Møðruvallaklausturskirkju	180	180	360
2. — — — — — Eyrarkirkju	216	216	432
3. Endurgjald skyndilána til embættismanna.	3,000	3,000	6,000
samtals	3,396	3,396	6,792

6. grein.

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 159,388 kr.

	1880.	1881.	1880.	1881.	alls.
			kr.	kr.	kr.
Fast tillag . . .	60,000 kr.	60,000 kr.			
Aukatillag . . .	40,000 —	38,500 —			
	100,000 —	98,500 —			
að frá dregnum . .	19,556 —	19,556 —	80,444	78,944	159,388
samts			80,444	78,944	159,388

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 783,825 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—16. grein.

8. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,800 kr.

9. grein.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl., veitast 319,558 kr. 90 a.

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.			
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. laun embættismanna	19,100	19,716 66	
landshöfðingjaritaraembættið dragist inn, er það losnar.			
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. . .	3,600	3,600	
3. þóknun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	2,000	2,000	
	24,700	25,316 66	50,016 66
B.			
Dómgæzla og lögreglustjórn:			
1. laun	71,516 12	71,516 12	
2. ritfje handa bæjarfógeta í Reykjavík . . .	1,000	1,000	
3. til hegningarhússins og fangelsanna . . .	3,600	3,600	
Verði fangatalan meiri en ráð er fyrir gjört, eða stígi verðlag á matvælum, má telja út það, sem um fram þarf, án auka-fjárveitingar.			
4. önnur útgjöld	3,200	3,200	
	79,316 12	79,316 12	158,632 24
		flyt	208,648 90

		1880.	1881.	alls.
C.		kr.	a.	kr.
Ýmisleg útgjöld: flutt				208,648 90
1.	Til þess að gefa út stjórnartíðindi . . .	1,150	1,150	
2.	endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef hjer um bil	2,000	2,000	
3.	brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar	705	705	
4.	styrkur til eflingar búnaði af því allt að helmingi til búnaðarfjelaga og búnaðarsjóða.	10,000	10,000	
5.	til vegabóta fjallvegir, sem jafnframt eru póstvegir, gangi fyrir.	20,000	20,000	
6.	til gufuskipsferða allt að	18,000	18,000	
7.	til vitans á Reykjanesi	2,500	2,500	
8.	til embættisferða	600	600	
9.	póknun handa Jóni Jónssyni landritara út af fjárkláðanum			1,000
		54,955	54,955	109,910
				319,558 90

10. grein.

Til útgjalda við læknaskipunina veitast 79,948 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	37,726	37,726	75,452
2. önnur útgjöld	2,248	2,248	4,496
samtals	39,974	39,974	79,948

11. grein.

Útgjöldin við póststjórnina er ætlað á að verði 30,420 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. laun	4,310	4,310	8,620
2. pósthlutningur	9,000	9,000	18,000
3. önnur útgjöld	1,900	1,900	3,800
samfals	15,210	15,210	30,420

12. grein.

Til kirkju og kennslumála veitast 168,486 kr. 38 a.

		1880.		1881.		alls.	
		kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
A.							
Í þarfir andlegu stjettarinnar:							
a.	Laun	8,032	"	8,032	"		
b.	önnur útgjöld:						
	kr. a.						
1.	til bráðabirgðar-uppbótar						
	fátækum brauðum	4,000					
2.	til nokkurra brauða í fyr- veranda Hólastipti	600					
3.	til prestsekkna og barna og fátækra uppgjafapresta	2,500					
4.	endurgjald handa biskupi fyrir skrifstofukostnað	1,000					
5.	endurgjald handa prestinum í Vestmannaeyjum fyrir tekjumissi	1,443	19				
6.	endurgjald handa prestinum í Goðdölum fyrir tekju- missi	20					
		9,563	19	9,563	19		
		17,595	19	17,595	19	35,190	38
B.							
Kennslumálefni:							
I. Til prestaskólans:							
a.	Laun	10,700		10,700			
b.	önnur útgjöld:						
1.	húsaleiga handa 12 læri- sveinum, 80 krónur handa hverjum	960	kr.				
2.	1 ölmusa	200	—				
3.	til tímakennslu	100	—				
4.	til bókakaupa	300	—				
5.	til eldiviðar og ljósa	140	—				
6.	til umsjónar	100	—				
7.	ýmisleg útgjöld	100	—	1,900	1,900		
		12,600		12,600		25,200	"
II. Til lækna skólans:							
a.	Laun	3,200		3,200			
b.	önnur útgjöld:						
1.	3 ölmusur, 200 kr. hver	600	—				
2.	eldiviður, ljós og ræsting	100	—				
3.	til bókakaupa og verkfæra	300	—				
4.	ferðastyrkur handa læknaefn- flyt	1,000	—	3,200	3,200	60,390	38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar 1,000 kr.	3,200	3,200	60,390 38
um			
5. húsaleiga handa 3 lærisveinum	240 —		
6. ýmisleg útgjöld	100 —		
	1,640	1,640	
III. Til hins lærða skóla:	4,840	4,840	9,680
a. Laun	18,200	18,200	
b. aðstoðarfje:			
handa söngkennaranum	600 kr.		
— fimleikakennaranum	700 —		
— dyraverði	760 —		
	2,060	2,060	
c. önnur útgjöld:			
1. Til bókakaupa	600 kr.		
2. til eldiviðar og ljósa	1,500 —		
3. til skólahússins utan og innan	1,500 —		
4. til tímakennslu	1,500 —		
5. ölmusur	10,000 —		
Veitingin fari að öðrum ástæðum jöfnum eptir fjarlægð sveinsins frá aðsetri skólans.			
6. þóknun handa lækni	100 —		
7. ýmisleg útgjöld	1,200 —		
8. fyrir prestsverk	48 —		
	16,448	16,448	
	36,708	36,708	73,416
IV. Til kennara í sönglist og organslætti og organsleikara við dómkirkjuna í Reykjavík	1,000	1,000	2,000
C.			
1. til stiþtsbókasafnsins	600	400	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi. (Nákvæmar skýrslur og bókaskrár framleggist)	400	400	
3. til kvennaskólans í Reykjavík	1,000	1,000	
4. til kvennaskólans í Eyjafirði	1,000	1,000	
5. til kvennaskólans í Skagafirði	400	400	
6. til kvennaskóla í Húnavatnssýslu, verði hann stofnaður á fjárhagstímabilinu	200	200	
Með því skilyrði, að hlutaðeigandi amtsráð, sýslunefndir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti að minnsta kosti 200 kr. á ári.			
7. til barnaskóla og alþýðuskóla	2,500	2,500	
8. — bókmenntafjelagsins (deildarinnar á Íslandi)	2,000	2,000	
flyt	8,100	7,900	145,486 38

	fluttar	1880.	1881.	alls.	
		kr. a.	kr. a.	kr. a.	
9. til forngripasafnsins:		8,100	7,900	145,486	38
a. til forngripakaupa	400 kr.				
b. til umsjónar	100 —	500	500		
10. til skyndilána handa embættismönnum .		3,000	3,000		
		11,600	11,400	23,000	
samtals				168,486	38

13. grein.

Til eptirlauna og styrktarfjár o. fl. veitast 47,300 kr., þar á meðal til ekkjufrúr Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr. hvort árið.

14. grein.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 4,000 kr.

15. grein.

Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 6,000 kr., þar á meðal málskostnaður í málaferlum landssjóðsins.

16. grein.

Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 91,311 kr. 92 aur., skal leggja í viðlagasjóðinn.

17 grein.

Ef frumvörp til laga:

- um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
- um vitagjald af skipum,
- um stofnun lagaskóla,
- um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal,
- um breyting á lögum um gjald af brennivíni o. s. frv.,
- um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergssnámans í Helgustaðafjalli o. s. frv.,
- um breyting á lögum um lækna skólann,
- um leiguburð af peningalánum,
- um laun hreppstjóra,
- um skipun prestakalla og kirkna,

ná lagagildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og útgjaldamegin samkvæmt fyrnefndum lagafrumvörpum.

Af viðlagasjóði (innskriptarskírteina-upphæðinni) veitast að láni til brúabygginga yfir Þjórsá og Ölfusá allt að 100,000 kr., og yfir Skjálfandafljót 14,000 kr., með þeim kjörum, sem áskilin verða í þar að lútandi lögum, og lán handa Garðaprestakalli á Álptanesi, til að fullgjöra steinkirkju, 2,000 kr., sem endurborgist með 6% í 28 ár.

Til byggingar á húsi handa alþingi og sófnum landsins veitast allt að 100,000 kr.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá.
(Frá Ísleifi Gíslasyni, Þórarni Bøðvarssyni og Grími Thomsen).

- Við 1. gr. «landssjóði» breytist í: «viðlagasjóði».
Við 2. gr. «landssjóðnum» breytist í: «viðlagasjóðnum».
«landssjóði» breytist í: «viðlagasjóði».
Við 3. gr. Eptir «Reykjavíkur» bætist inn í: «kaupstaðar».
Við 4. gr. Við enda greinarinnar bætist: «undir yfirumsjón amtsráðsins í Suðuramtinu».

Frumvarp

til laga um breyting á lögum dags. 14. desbr. 1877, um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum.
(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 6. ágúst 1879).

1. grein.

Fræðigreinar þær, er kenna skal í skóla þessum, eru þessar: íslenska, danska og enska, nýja sagan, einkum saga Norðurlanda, stutt landafræði, einfaldur reikningur og af náttúrufræðum, einkanlega meginsetningar aflfræðinnar, efnafræðinnar og steinfræðinnar.

2. grein.

Setja skal 2 kennara við skólann; er annar þeirra skólastjóri, og hefur hann að launum 3000 kr. og leigulausan bústað í skólanum, en hinn kennarinn 2000 kr.

3. grein.

Við skólann skal búfræðingur skipaður kennari og veita tilsögn í dráttlist, og verklegri og bóklegri búfræði. Hann skal hafa að launum 800 kr. á ári, og þess utan meðan hann er kennari við skólann, njóta afgjalds af heimajörðinni, Möðruvöllum. Afgjald það af heimajörðinni, sem lagt er til kennara í búfræði, skal eigi teljast með til útreiknings á eptirlaunum hans.

4. grein.

Landsstjórnin hefur á hendi umráð og yfirumsjón skólans.

5. grein.

Kostnaður allur til skólans skal greiddur úr landssjóði.

6. grein.

Landshöfðinginn hlutast til um, að samin verði reglugjörð handa skólanum.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um brúargjörð á Skjálfandafjöti.

- Við 1. gr. Orðin í enda greinarinnar: «sem vaxtalaust lán» falli burt.
- Við 2. gr. Fyrir: «á 40 árum, með $\frac{1}{40}$ ár hvert» komi: «á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert».

3. Orðin: «eptir því hlutfalli, sem sýslunefndunum kemur saman um» falli burt.
4. 5. og 6. gr. falli burt.

Halldór Kr. Friðriksson. Hjálmur Pjetursson. Guðmundur Einarsson. Páll Pálsson pr.
Páll Pálsson. Grímur Thomsen. Þorsteinn Jónsson. Guðmundur Ólafsson.

230.

Frumvarp

til laga, er breyta 5. gr. í lögum 14. des. 1877 um tekjuskatt.

Þegar embættislaun, biðlaun og eptirlaun eru talin til tekjuskatts samkvæmt lögum 14. des. 1877 5. gr., skal draga frá þeim öll þau lögboðin útgjöld, er þar á hvíla, t. a. m. fje það, er maður eptir opnu brjefi 31. maí 1855 á árlega að gjalda til að útvega konu sinni árlegan fjárstyrk eptir sinn dag, og skatturinn að eins lúkast af tekjum þeim, er þá verða eptir.

ÁSTÆÐUR.

Það virðist með öllu skakkt og miður rjettlátt, að skylda nokkurn mann til að gjalda skatt af lögboðnum útgjöldum sínum, en meðal slíkra lögboðinna útgjalda má með rjettu telja fje það, er lögin bjóða manni að gjalda til að útvega ekkjum sínum árlegan lifeyri, því þetta fje getur engan veginn skoðast sem eign þess, er geldur það, því ef kona hans deyr á undan honum, er fjeð tapað honum alveg, en lifi konan lengur en maðurinn, þá geldur hún skatt af lifeyri sínum sem hverjum öðrum tekjum sínum.

Bergur Thorberg. Jón Pjetursson. Benedikt Kristjánsson.

231.

Uppástunga

til þingsályktunar.

(Samþykkt við síðari umræðu í efri deild alþingis).

Alþing skorar á stjórnina, að hún við bygging þjóðjarða og umsjón þeirra hafi tillit til þess, sem hjer segir:

1. Umboð þessi skulu hjer eptir sameinuð og reikningsskil þeirra hvers fyrir sig í einu lagi:
 1. Kirkjubæjarklausturs- og Flögujarðir, og Þykkvabæjarklaustursjarðir.
 2. Arnarstapa- og Skógarstrandarjarðir, og Hallbjarnareyri.
 3. Munkaþverárklausturs vestur og norður hluti.
2. Við bygging jarða skal þess gætt, sem aðalreglu, að landskuldir sjeu ákveðnar eptir meðalalin, er greiðist í peningum. Gjald í ákveðnum landaurum á sjer því að eins stað, að til þess liggi brýnar og sjerstakar ástæður. Allar aukakvaðir, svo sem manns-lán, hrishestar, dagsláttur o. fl., skulu af numdar við fyrstu leiguliðaskipti og land-skuld hækkuð að tiltölu.

Til þess að sami gjaldmáti komist sem fyrst á er æskilegt, þar sem land-skuld eða partur hennar hefur verið goldinn eptir gömlu lagi (evaluation), eða kvað-

ir hafa verið goldnar, að leiguliða sje gefinn kostur á, að hann framvegis meðan ábúð hans varir, greiði landskuld, sem sje ákveðin í meðalalin, og sje fundin út með því, að leggja saman það, er hann hefur goldið í landskuld eptir gömlu lagi eða í kvöðum síðustu fimm árin, útreiknað til peninga, og þar á eptir deila þessari samanlögðu upphæð með því meðalverði, er hefur verið á meðalalin hin sömu fimm ár.

3. Þá er jarðir eru seldar til leigu, ætti umboðsmaður að gjöra sjer far um að semja við hinn nýja ábúanda, að hann gjöri ýmsar minni jarðabætur á ári hverju, svo sem túngarða, framskurði o.s. frv., án þess að afgjaldið fyrir þá sök sje fært niður. Umboðsmanni ber þá að taka fram í byggingarbrjefinu skýrt og greinilega um þessar jarðabætur, og binda bygginguna skilmálum, er tryggi framkvæmd þeirra. Umboðsmaður á að hafa árlegt eptirlit með því, að þessar jarðabætur sjeu unnar, sem og eldri jarðabótum við haldið, og semja árlega skýrslu um það. Rjett væri og að gefa ábúendum kost á því að vinna að stærri jarðabótum, svo sem þúfnasljettun og vatnsveitingum, með því að borga þeim strax nokkurn hluta kostnaðarins mót árlegri hækkun á landskuld, sem svari 4%, eða veita þeim lán til þess gegn nægilegri tryggingu og með áskilinni afborgun.
4. Þær óeðlilegu kvaðir, sem eiga sjer stað, einkum í Arnarstapaumboði, svo sem að hjáleigubændur og þurraþúðarmenn eru skyldir að róa einungis á vegum fyrirsvarsbónda, og sem leiðir til þess, að menn þessir ekki geta sjálfir haldið út skipum sínum, ættu annaðhvort að afnemast nú þegar, eða ef það ei getur orðið án fjárveitinga, þá að gjöra uppástungu um það.
5. Eigi skal bjóða upp jarðir, er þær losna, til ábúðar, nema brýn nauðsyn beri til, og eigi láta leiguliða greiða nokkurt festugjald. En þó það ætti að vera aðalreglan, að byggja jarðir þessar til æfilangrar ábúðar, væri það þó sjálfsagt, að umboðsmanni á stundum, svo sem er jörð losnaði seint á fardagaárinu, yrði að vera heimilt, að byggja hana að eins fyrir eitt ár.

232.

Breytingaruppástunga

við uppástungu til þingsályktunar um bygging og umsjón þjóðjarða.

(Frá Sighvati Árnasyni, 1. þingmanni Rangæinga).

1. Að undir 7. tölulið komi svo látandi uppástunga:

Jafnóðum og þjóðjarðir losna ætti umboðsmaður að kunngjöra það sýslunefndinni, sem þá á næsta fundi sínum ætti að gjöra uppástungu um hæfilegan leigumála jarðarinnar, umboðsmanni til leiðbeiningar við bygging hennar, sem og um hinar minni jarðabætur, sem hún álitu tiltækilegar undir ábúðarskyldu, og sem hún álitu haga eptir ásigkomulagi jarðarinnar.

Ef á liggur, á meðan á þessu stendur, eða ef jörð losnar seint á fardagaárinu, ætti umboðsmanni að vera heimilt, að byggja jörðina fyrst um sinn fyrir eitt ár.

2. Að 7. töluliður verði 8. töluliður, og að orðin, í niðurlagi hans: «væri það þó sjálfsagt—að eins fyrir eitt ár», falli burt.
3. Að nýjum tölulið verði bætt við, með þannig bljóðandi uppástungu:

Landskuldir af þjóðjörðunum á Vestmannaeyjum ættu sem fyrst að miðast við meðalverð allra meðalverða, án þess að bíða eptir leiguliðaskiptum á þeim.

Landskuldin af jörðunni Miðhúsum á Vestmannaeyjum ætti líka sjerstaklega sem fyrst að takast til greina á þann hátt, að hún sje eigi hærri en af Kornhóls og Gjábackajörðum.

233.

Breytingaruppástungur

við uppástungu til þingsályktunar um þjóðjarðir.

(Frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga).

Við tölulið 5.: Á milli orðanna «túngarða» og framskurði» komi orðið «þúfnasljettun».

Nýr töluliður bætist við svo hljóðandi:

Í hvert sinn, er jörð losnar úr ábúð, skal lögð fyrir alþingi uppástunga um, að selja hana, og skulu uppástungu þeirri fylgja nákvæmar skýrslur frá hlutaðeigandi umboðsmanni og sýslunefnd um kosti jarðarinnar, um það verð, er hæfilegt væri að selja hana fyrir, um það, hvernig salan bezt gæti farið fram, og, ef uppboð er álitid hentugasti vegurinn til þess, að afhenda jörðina, þá á hverjum tíma árs að bezt væri að selja, og hvar uppboðið helzt ætti að haldast; loksins á að fylgja uppástungum stjórnarinnar um sölu á þjóðjörðum álit hlutaðeigandi umboðsmanns og sýslunefndar um söluskilmálana, sjer í lagi, hvort hentugt mundi vera, að láta nokkurn part af kaupverðinu standa inni í jörðunni með uppsögn, eða án uppsagnar af hendi kaupanda og landsstjórnar. Uppástungur stjórnarinnar um allar þjóðjarðir þær, er losna milli alþinga, skulu settar fram í einu lagafrumvarpi.

Þangað til alþing er búid að gjöra út um það, hvort selja skuli viðkomandi jörð, má ekki byggja hana um lengri tíma en eitt ár í senn, og þarf ekki staðfestingar amtsins til þeirrar byggingar. Verði jörðin ekki seld, skal missiri áður en hún er leigð til lífstíðarábúðar, auglýsa í blaði því, sem landshöfðingi ákveður, að jörðin sje laus, og á umboðsmaður að senda landshöfðingja öll bónarbrjef þau, er til hans koma um ábúðina með tillögum sínum, og skal eptirleiðis landshöfðingi einn hafa myndugleika til að byggja þjóðjörð um lengri tíma en eitt ár.

234.

Viðaukauppástunga

í málinu um bygging þjóðjarða.

(Frá nefndinni).

1. Eptir 6. tölul. komi ný grein svo látandi:

Við bygging jarðanna skal jafnan hafa tillit til afgangss þess, sem á jörðunni hefur verið, þó með stöðugri hliðsjón af því, er jörðin kann að hafa batnað á seinni árum eða gengið úr sjer. Umboðsmaður skal og leita álits sýslunefndar, sje þess

kostur, en annars hreppsnefndar, sem á næsta fundi sínum, gjöra uppástungu um hæfilegan leigumála jarðarinnar, umboðsmanni til leiðbeiningar við bygging hennar sem og um hinar minni jarðabætur, er nefndin álitur tiltækilegt að gjöra ábúanda að skyldu, og sem hún álitur hentastar eptir ásigkomulagi jarðarinnar.

235.

Nefndarálit

í málinu um frumvarp til laga um smáskamtalækningar.

(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis).

Álit meira hluta nefndarinnar um mál þetta er það, að það hafi tekið þeim umbótum og breytingum, er ekki sje vert að raska, og leyfir sjer því, að ráða hinni heiðruðu deild til, að samþykkja frumvarpið eins og það nú liggur fyrir.

Reykjavík 5. ágúst 1879.

Benedikt Sveinsson. Guðmundur Einarsson. Hjálmur Pjetursson. Stefán Stephensen.

Minni hlutinn álitur óviðkunnanlegt og enda ólögulegt, að landshöfðingi skuli veita leyfi það, er getur um í 2. gr. lagafrumvarpsins; en til þess að fjarlægjast sem minnst frumvarpið, ræður hann að eins til þeirrar litlu breytingar á því, að í stað orðsins «landshöfðingja» komi «viðkomanda amtsráðs».

Arnlfjótur Ólafsson,
framsögumaður.

236.

Nefndarálit.

Vjer höfum íhugað frumvarp það til laga um stofnun búnaðarskóla, er hin heiðraða neðri deild alþingis fól oss, og er álit vort um það á þá leið í stuttu máli, sem nú skal greina.

Vjer höfum komizt til þeirrar niðurstöðu, að stefna frumvarpsins, að koma á fót smábúnaðarskólum í hverju sýslufjelagi, sje, þegar á allt er litið, hagkvæmari, en stofnun stórra og kostnaðarsamra búnaðarskóla svo sem í hverju amti landsins, er vjer gjörum ráð fyrir, að mest sje undir því komið, að vekja og glæða almennan áhuga og verklega þekking á búnaðarefnum eptir því sem til hagar í ýmsum hjeruðum landsins. Að þetta sje samkvæmara hugsunarhætti alþýðu, virðist og mega ráða af viðleitni hennar, að stofna sem flesta barnaskóla og kvennaskóla í þeim hjeruðum landsins, þar sem áhugi á slíkum stofnunum er vaknaður á annað borð.

Á hinn bóginn játum vjer fúslega, að þess kunni að verða langt að bíða, að slíkir skólar komist á í öllum sýslufjölögum landsins sökum fátæktar búandi manna, en þetta virðist oss ekki eiga að vera því til fyrirstöðu, að þau sýslufjölög, sem þykjast þess um komin, að leggja fje til að auka þekking og framkvæmd í búnaðarefnum, hafi í lögunum þá aðstoð og uppörfun, sem framast má, enda teljum vjer sjálfsagt, að alþing

muni á sínum tíma styrkja hvert það sýslufjélag að nokkru, sem sýnir það í verkinu, að það vilji leggja nokkuð í sölurnar fyrir þetta velferðarmál lands og þjóðar.

Nú með því að frumvarpið fer í þessa stefnu, er það veitir hverju einstöku sýslufjélagi rjettindi, án þess að leggja því aðra byrði á herðar, en það sjálf vill fyrir sig kjósa, þá leggjum vjer, meiri hlutinn það til, að hin heiðraða deild samþykki frumvarpið með þeim breytingum:

1. Að fyrir orðið í 1. grein: «lögákveðið» komi: «hið lögákveðna».

2. Að aptan við 5. grein bætist 6. grein, svo hljóðandi:

Tilskipun 12. febr. 1872 er úr lögum numin að því leyti, sem hún kemur í bága við þessi lög.

Alþingi 4. ágúst 1879.

Benedikt Sveinsson, Guðmundur Ólafsson.
formaður.

Minni hlutinn fellst að vísu á aðalefni meiri hlutans, en álitur þó, að ekki sje kominn tími til að hreifa þessu máli.

Hjálmur Pjetursson.

237.

Frumvarp

til laga um sölu á ítökum kirkna.

(Frá nefndinni í prestakallamálinu).

1. grein.

Selja má kirkjuítök þau, er ábúandinn á kirkjustaðnum eigi getur notað við búnað sinn, á þann hátt, sem segir í lögum þessum.

2. grein.

Þá er prestur eða kirkjueigandi vill selja kirkjuítök, skal hann bera það mál upp fyrir prófasti hlutaðeigandi hjeraðs og biskupi, og er hann hefur fengið samþykki þeirra, biður hann sýslumann að selja ítakið við opinbert uppboð.

Uppboðið skal auglýsa með nægum fyrirvara svo víða sem hlutaðeigandi óskar. Uppboðskostnaður greiðist af kaupverði ítaksins.

3. grein.

Nú er ítak lítils virði, svo að tvísýnt þykir að tilvinnandi sje að halda uppboð á því, má þá hlutaðeigandi kirkjuráðandi selja það án uppboðs ef hann fær leyfi hlutaðeigandi prófasts og biskups til þess.

Þá er sala á ítaki fullgild er landshöfðingi hefur staðfest hana, og gefur þá kirkjuráðandi kaupanda afsalsbrjef fyrir ítakinu.

4. grein.

Kaupverð hinna seldu ítaka ljenskirkna skal sett á leigu, og tekur hlutaðeigandi prestur leiguna, en verð fyrir seld ítök bændakirkna gengur til kirkjueiganda.

Frumvarp

til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 1879).

1. grein.

Þegar $\frac{2}{3}$ hlutar sóknarmanna, sem gjalda til kirkju í einhverri kirkjusókn, óska að söfnuðurinn taki að sjer fjárhald og umsjón kirkjunnar, og eigandi eða umráðamaður hennar er fús til að láta þetta af hendi, skal kirkjan afhent söfnuðinum að fengnu samþykki biskups og hjeradsfundar.

2. grein.

Hver söfnuður á heimting á að fá kirkju sína til umsjónar, þegar kirkjan er eigi einstakra manna eign. Þó má eigi svipta presta þá, er hafa kirkjur að ljeni, þá er lög þessi öðlast gildi, kirkjufjárhaldinu að óvilja þeirra, nema biskup og hjeradsfundur álíti prestinn óhæfan til að sjá um fje kirkjunnar.

3. grein.

Nú vill eigandi eða forráðamaður einherrar kirkju afhenda fjárhald hennar og umsjón söfnuðinum, og er kirkjuráðanda rjett að bera það mál upp við hjeradsprófastinn. Skal þá prófastur sjá um að haldinn verði almennur safnaðarfundur í kirkjusókninni og málið borið upp fyrir söfnuðinum. Verði $\frac{2}{3}$ hlutar atkvæða sóknarmanna, þeirra er til kirkju gjalda, móti því, að söfnuðurinn taki við fjemálum kirkjunnar, er það mál þar með fallið að sinni, en sjeu $\frac{2}{3}$ hlutar sóknarmanna með málinu, þá fer sem segir í 1. grein.

4. grein.

Þegar kirkja er afhent söfnuði, skal prófastur með tveim óvilhöllum úttektarmönnum, er valdsmaður nefnir, gjöra nákvæma úttekt á kirkjunni, eignum hennar, áhöldum og gripum. Skulu þeir meta sanngjarnt álag á kirkjuna og það, sem henni fylgir, ef þeim virðist þess þörf. Greiðir sá, er kirkjuna hefur haldið, álagið að þeim hlut, er sjóður kirkjunnar eigi vinnst til, í hendur sóknarnefndinni, er tekur við kirkjunni og fje hennar fyrir hönd safnaðarins.

Nú er kirkja í skuld við forráðamann sinn, og skal þá draga álagið frá skuldbinni, en greiða það, sem eptir er ólokið, af þeim tekjum kirkjunnar, sem hún hefur afgangs útgjöldum. Hafi lán verið tekið af almannaþje til að byggja kirkju, skal á sama hátt greiða það, sem ógreitt er af vöxtum og afborgun.

Ef hinn fyrverandi forráðamaður kirkjunnar eða söfnuðurinn er óánægður með úttektargjörðina, má skjóta henni til yfirúttektar.

Heimilt er sóknarnefnd að taka við kirkju, áu þess að regluleg úttekt sje gjörð.

5. grein.

Söfnuðir þeir, sem taka að sjer umsjón og viðhald kirkna, gangast undir allar þær skyldur viðvikjandi kirkjum, sem hvílt hafa á eigendum þeirra og forráðamönnum.

Sóknarnefndir hafa fyrir hönd safnaðanna reikninga og umsjón yfir fje kirkna, og gilda um það hinar sömu reglur og hingað til hafa gilt.

Frumvarp

til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeradsnefnda.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 6. ágúst 1879).

1. grein.

Í hverri kirkjusókn landsins skal vera sóknarnefnd og í prófastsdæmi hverju hjeradsnefnd, til að annast þau kirkjuleg málefni, sem þeim eru í hendur fengin með lögum þessum.

2. grein.

Sóknarpresturinn skal ár hvert halda að minnsta kosti einn almennan safnaðarfund í hverri sókn, er hann þjónar, til að ræða um kirkjuleg málefni safnaðarins.

3. grein.

Safnaðarfundur skal ætíð haldinn í júnímánuði ár hvert, og skal á þeim fundi kjósa þrjá menn í sóknarnefnd til að veita sameiginlegum málum safnaðarins forstöðu ásamt sóknarprestinum á því fardagaári, er þá fer í hönd.

4. grein.

Hver sóknarmaður, sem geldur til prests og kirkju, hefur atkvæðisrætt á safnaðarfundum og kosningarrætt og kjörgengi til sóknarnefndar.

5. grein.

Hver sóknarmaður, sem kjörgengi hefur, er skyldur til að vera í sóknarnefnd að minnsta kosti annaðhvort ár, ef hann er til þess kosinn með meira hlut atkvæða á safnaðarfundum.

6. grein.

Sóknarnefndin skal vera prestinum til aðstoðar í því, að við halda og efla góða reglu og siðsemi í söfnuðinum, einnig í uppfræðingu ungmenna, og í því að sjá um, að samlyndi og friðsemi haldist á heimilunum og meðal allra í söfnuðinum. Nefndarmenn skulu vera meðhjálpunar prestsins við guðsþjónustugjörðina í kirkjunni, stuðla til þess, að hún fari sómasamlega fram, og söfnuðurinn færi sjer hana sem bezt í nyt.

7. grein.

Ef fjemál kirkju eru fengin söfnuði í hendur, skal það einnig vera ætlunarverk sóknarnefndarinnar að hafa á hendi umsjón yfir kirkjunni og eigum hennar, og að standa fyrir byggingu hennar eða aðgjörð, ef þörf gjörist.

8. grein.

Í hjeradsnefnd skulu eiga sæti hjeradsprófasturinn, sem forseti, og allir prestar prófastsdæmisins, enn fremur einn safnaðarfulltrúi úr sókn hverri, er kosinn sje á safnaðarfundum í júnímánuði ár hvert. Um kosning safnaðarfulltrúa og skyldu hans að gegna köllun sinni gilda hinar sömu reglur, sem settar eru um sóknarnefndarmenn í 4. og 5. grein.

9. grein.

Forseti skal á ári hverju í septembermánuði halda hjeradsfund, og kveðja til fundarins alla presta og safnaðarfulltrúa hjeradsins, til að ræða og útkljá þau mál, er hjeradsnefndin á um að sýsla.

10. grein.

Forseti leitar álita fundarins um, hvernig prestar og sóknarnefndir gegni köllun

sinni, einkum að því er lýtur að menntun og uppfræðing ungmenna. Á fundinum leggur forseti fram endurskoðaða reikninga kirkna í hjeradinu næstliðið fardagaár til umræðu og úrskurðar.

11. grein.

Hverjum fundarmanni er rjett að bera upp á hjeradsfundi tillögur sínar um sjerhvert það atriði, er lýtur að kirkjulegum málum og skipun þeirra í því hjeraði, svo sem uppfræðingu barna, reglu og siðsemi í söfnuðunum, eignum kirkna og meðferð á þeim, upptekt, niðurlagning og færslu kirkna, breyting á sóknum og prestaköllum. Allar samþykktir hjeradsfundar sendir forseti biskupi. Ef fundarmenn úr sóknum þeim, sem hlut eiga að máli, greinir á við meira hluta fundarmanna, þá er þeim heimilt að fá bókaðan ágreining sinn við fundarsamþykktina, og er forseta skylt, ef þeir æskja þess, að senda biskupi ágreiningsálit þeirra með fundarsamþykktinni.

Enga breyting má gjöra á takmörkum sókna eður prestakalla, og eigi leggja niður kirkju nje færa úr stað. nema meiri hluti hjeradsnefndarmanna, þeirra, er hlut eiga að máli, samþykki breytinguna á hjeradsfundi.

240.

Breytingartillögur og viðaukaatkvæði

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 4. ágúst 1879).

1. Við 2. gr. 13.: Fyrir «11000 11000 22000»
komi: «10000 10000 20000» (A—P*).
2. Við 4. gr. 1.: Fyrir «26000 27000 53000»
komi: «22000 23000 45000» (N).
3. Við 4. gr. 1.: Við töluliðinn bætist svo látandi athugasemd:
«Af innskriftarskýrteina-upphæðinni verjist allt að 100,000 kr. til byggingar á húsi handa alþingi og söfnum landsins» (N).

* A—P. merkir: breytingartillögur				Arnþjóts Ólafssonar, Bjarnar Jónssonar, Snorra Pálssonar, Friðriks Stefánssonar, Þorsteins Jónssonar og Þórðar Þórðarsonar.
N	—	—	—	Nefndarinnar.
L	—	—	—	Landshöfðingja.
H—P	—	—	—	Halldórs Kr. Friðrikssonar, Guðmundar Ólafssonar, Þorláks Guðmundssonar, Hjálms Pjeturssonar, Páls Pálssonar prests og Páls Pálssonar bónda.
P—G	—	—	—	Páls Pálssonar prests, Friðriks Stefánssonar, Hjálms Pjeturssonar, Þorláks Guðmundssonar, Benedikts Sveinssonar og Guðmundar Ólafssonar.
P—B	—	—	—	Páls Pálssonar prests Þórðar Þórðarsonar, Friðriks Stefánssonar, Hjálms Pjeturssonar, Guðmundar Ólafssonar og Benedikts Sveinssonar.
A—P	—	—	—	Arnþjóts Ólafssonar, Gríms Thomsens, Ísleifs Gíslasonar, Bjarnar Jónssonar, Halldórs Kr. Friðrikssonar og Páls prests Pálssonar.
F—Þ.	—	—	—	Friðriks Stefánssonar, Benedikts Sveinssonar, Páls prests Pálssonar, Páls bónda Pálssonar, Þórðar Þórðarsonar og Þorláks Guðmundssonar.

4. Við 4. gr. 2.: Fyrir «Styrktarsjóður Íslands — hjer um bil» komi: «Vextir af styrktarsjóði Íslands flytjast út fyrir strykð með hjer um bil» (N).
5. Við 6. gr.: Fyrir «að fráðregnum 19,556—19,556—80,444 78,944 159,388» komi: «að fráðregnum 19,556—21,556—80,444 76,944 157,388» (L).
6. Við 9. gr. A. 1.: Fyrir «Landshöfðingjaritaraembættið dragist inn, er það losnar» komi:
 - a. «Ef landshöfðingjaritara og amtmannaembættin losna, þá verði þau eigi veitt föstum embættismönnum» (A—Þ).
 - b. «Landshöfðingjaritaraembættið afnemist sem konunglegt embætti, er það losnar» (N).
7. Við 9. gr. B. 1.: Fyrir «71516,12 71516,12» komi: «70372,04 70372,04» (N).
8. Við 9. gr. C. 1.: Fyrir «1150 1150» komi: «1450 1450» (L og A—Þ).
9. Við 9. gr. C. 2.: Fyrir «2000 2000» komi: «1000 1000» (A—Þ).
10. Við 9. gr. C. 7.: Fyrir «2500 2500» komi: «2700 2700» (L).
11. Við 9. gr. C. 9.: Fyrir «1000» komi: «500» (H—P).
12. Við 11. gr. 2.: Fyrir «9000 9000 18000» komi: «9700 9700 19400» (A—Þ).
13. Við 12. gr. A. a.: Fyrir «8032 8032» komi: «8032 8332» (L).
14. Við 12. gr. A. b. 1.: Fyrir «4000» komi: «7000» (P—G).
15. Við 12. gr. B. I. a.: Fyrir «10700 10700» komi: 10700 10900» (L).
16. Við 12. gr. B. I. b. 2.: Fyrir «1 ölmusa . . 200» komi: «3 ölmusur . . 600» (P—G).
17. Við 12. gr. B. II. a.: Viðbættist svo látandi athugasemd: «Ef landlæknisembættið losnar ekki á fjárhagstímabilinu» (N).
18. Við 12. gr. B. III. b.: Fyrir «handa söngkennaranum 600» komi: «handa söngkennaranum 500» (A—Þ).
19. Við 12. gr. B. III. b.: Fyrir «handa fimleikakennaranum 700» komi: «handa fimleikakennaranum 500» (A—Þ).
20. Við 12. gr. B. III. c. 5.: Fyrir «10,000» komi:
 - a. «9,000» (A—Þ).
 - b. «8,000» (P—G).
21. Við 12. gr. B. IV.: Fyrir «1000 1000 2000» komi: « 600 600 1200» (P—G).
22. Við 12. gr. B. IV.: Aptan við töluliðinn bættist: «og er kennaranum skylt að veita ókeypis tilsögn í sönglist og organslætti þeim, sem gjörast ætla organleikarar við kirkjur út um landið» (P—B).
23. Við 12. gr. C. 3.—6.: Framan við hverja upphæð bættist orðin: «allt að» (N).
24. Við 12. gr. C. 3.: Fyrir «1000 1000» komi: «800 800» (A—P).
25. Við 12. gr. C. 4.: Fyrir «1000 1000» komi: «800 800» (A—P).
26. Við 12. gr. C. 5.: Fyrir «400 400» komi:
 - a. «700 700» (F—Þ).
 - b. «600 600» (P—G).
27. Við 12. gr. C. 3.—6.: Fyrir «200 kr. á ári» komi: «helming fjár móts við þá upphæð, er veitt er úr landssjóði. Skólar þessir standi undir umsjón amtsráðanna» (N).

28. Við 12. gr. C. 7.: Eptir orðin «til barnaskóla og alþýðuskóla» komi: «sem þegar eru stofnaðir, og eiga fullri eign sitt eigið skólahús eða skólajörð, með því skilyrði, að hlutaðeigandi sveitarstjórnir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti helming fjár á móts við tillagið úr landssjóði» (N).
29. Við 12. gr. C. 8.: Eptir «(deildarinnar á Íslandi)» komi:
«Hjer í er fólgin styrkur til að gefa út landshagskýrslur» (N).
30. Við 12. gr. C. 8.: Fyrir «2000 2000» komi:
a. «1000 1000» (A—P).
b. «6000 6000» (P—G).
31. Við 12. gr. C. 10.: Þessi liður falli burt á þessum stað, en aptur sje bætt inn í nýrri grein, sem verður
13. grein.
«Til skyndilána handa embættismönnum veitast 6000 kr.» (N).
32. Við 13. gr.: Fyrir «47300» komi «48700» (L).
33. Við 13. gr.: Eptir «300 kr.» bætist inn í: «ekkjufur Elínar Thorsteinsen 200 kr. og fyrveranda fimleikakennara C. P. Steenberg 500 kr.» (N).
34. Við 14. gr.: Fyrir «4000» komi:
a. «8000» (L)
b. «6000, þar af 2000 kr. til umráða ráðgjafans» (A—P).
c. «6000» (P—G).
35. Við 14. gr.: Aptan við greinina bætist: «Þetta fje hefur landshöfðingi einn til útbýtingar með samþykki ráðherrans (P—B).
36. Við 15. gr.: Fyrir «6000» komi: «8000» (L).
37. Við 15. gr.: Aptan við greinina bætist: «og ráðstafar landshöfðingi helmingi þessa fjár, en ráðherrann hinum helmingnum» (P—B).
38. Við 16. gr.: Upphæðin breytist eptir atkvæðagreiðslu (N).
39. Við 17. gr.: Eptir orðin «á Íslandi» bætist við:
«um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá,
um brúargjörð á Skjálfandafljóti» (N).
40. Við 17. gr.: Orðin «um leiguburð af peningalánnum» falli burt (N).
41. Við 17. gr.: Eptir «kirkna» komi:
«um eptirlaun presta,
um eptirlaun prestaekkna» (N).
42. Við 17. gr.: Orðin «Af viðlagasjóði . . . lögum» falli burt (N).
43. Við 17. gr.: Orðin «Til byggingar . . . 100 000 kr.» falli burt (N).

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

(Frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga).

1. Fyrirsögnin orðist þannig:
Frumvarp til laga um siglingar og verzlun.
2. 1. grein frumvarpsins orðist þannig:
Gufuskip þau, sem notuð eru til útflutninga á sauðfje og hrossum, skulu vera undanþegin fyrir mælum laga 14. apríl 1854 um leiðarbrjef og lestagjald.
3. Í 2. gr. nefndarinnar breytist «50 kr.» í: «5 kr.» og orðin: «er renna í sýslusjóð» falli burt.
4. Á undan 4. gr. (5. gr. nefndarinnar) komi ný grein svo hljóðandi:
Borgarabryf þau eða verzlunarleyfi, sem gefin verða út, eptir að þessi lög hafa öðl-
ast gildi, heimila eigi rjett til þess að selja áfenga drykki. Eptirleidis getur að
eins landshöfðingi veitt heimild til þessarar sölu, en áður en slíkt leyfi er veitt, verð-
ur að bera málið undir hlutaðeigandi sýslunefnd eða bæjarstjórn, og getur lands-
höfðingi ekki veitt leyfið nema því að eins, að meiri hluti sýslunefndar eða bæjar-
stjórnar mæli fram með því.
Leyfi handa kaupmönnum til þess að selja áfenga drykki skal borga með 50 kr.
Leyfi handa veitingamönnum til þess að selja áfenga drykki kosta 100 kr.
Enginn kaupmaður, hvort sem hann hefur fengið leyfi til vinsölu fyrir eða eptir
þessi lög, má selja vín öðruvísi en í lokuðum ílátum, og mega þau ekki vera minni
en að þau taki mörk. Allar vínveitingar, þó gjafir eigi að heita, eru bannaðar
kaupmönnum.
5. Í 4. grein frumvarpsins (5. gr. nefndarinnar) falli burt orðin: «er renna í sýslusjóð».
6. 5. grein frumvarpsins (6. gr. nefndarinnar) orðist svo:
Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 2000 kr. Selji nokkur eða veiti
áfenga drykki án lagaheimildar, skal hann sekur í fyrsta sinn minnst 50 kr., í
annað sinn minnst 100 kr., í þriðja sinn minnst 200 kr. og hækkar sekt-
in fyrir hvert brot þar eptir um helming. Öll gjöld fyrir borgarabryf eða
leyfisbryf samkvæmt þessum lögum renna í hlutaðeigandi sýslusjóð eða bæjarsjóð.
Verði kaupmaður eða veitingamaður sekur í nokkru broti, sem varðar þyngri
hegningu en fjárútlátum, skal hann hafa fyrirgjört rjetti sínum til verzlunar eða
veitinga.

Með brot gegn lögum þessum skal farið sem með opinber lögreglumál.

242.

Breytingaratkvæði

við breytingartillögur og viðaukaatkvæði við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880—1881,

eins og það var samþykkt við 2. umræðu.

(Frá Páli Pálssyni 1. þingm. Skaptfellinga).

1. Við 14. gr., að aptan við «6000» komi: «þar með telst til skálda, ef þeir halda áfram skáldlegum ritstörfum allt að 1000 kr.»
2. Við 15. gr., að aptan við «6000» komi: «þar með telst launaviðbót Sigurðar fanga-
varðar Jónssonar 200 kr.»

Uppástunga

til þingsályktunar.

(Samþykkt við síðari umræðu í efri deild alþingis).

Alþing skorar á stjórnina, að hún við bygging þjóðjarða og umsjón þeirra hafi tillit til þess, sem hjer segir:

1. Umboð þessi skulu hjer eptir sameinuð og reikningsskil þeirra hvers fyrir sig í einu lagi:

1. Kirkjubæjarklausturs- og Flögujarðir, og Þykkvabæjarklaustursjarðir.

2. Arnarstapa- og Skógarstrandarjarðir, og Hallbjarnareyri.

3. Munkaþverárklausturs vestur og norður hluti.

2. Við bygging jarða skal þess gætt, sem aðalreglu, að landskuldir sjeu ákveðnar eptir meðalalin, er greiðist í peningum. Gjald í ákveðnum landaurum á sjer því að eins stað, að til þess liggi brýnar og sjerstakar ástæður. Allar aukakvaðir, svo sem manns-lán, hrishestar, dagsláttur o. fl., skulu af numdar við fyrstu leiguliðaskipti og land-skuld hækkuð að tiltölu.

Til þess að sami gjaldmáti komist sem fyrst á er æskilegt, þar sem land-skuld eða partur hennar hefur verið goldinn eptir gömlu lagi (evaluation), eða kvað-ir hafa verið goldnar, að leiguliða sje gefinn kostur á, að hann framvegis meðan ábúð hans varir, greiði landskuld, sem sje ákveðin í meðalalin, og sje fundin út með því, að leggja saman það, er hann hefur goldið í landskuld eptir gömlu lagi eða í kvöð-um síðustu fimm árin, útreiknað til peninga, og þar á eptir deila þessari samanlögðu upphæð með því meðalverði, er hefur verið á meðalalin hin sömu fimm ár.

3. Þá er jarðir eru seldar til leigu, ætti umboðsmaður að gjöra sjer far um að semja við hinn nýja ábúanda, að hann gjöri ýmsar minni jarðabætur á ári hverju, svo sem túngarða, framskurði o. s. frv., án þess að afgjaldið fyrir þá sök sje fært niður. Um-boðsmanni ber þá að taka fram í byggingarbrjefinu skýrt og greinilega um þessar jarðabætur, og binda bygginguna skilmálum, er tryggi framkvæmd þeirra. Umboðs-maður á að hafa árlegt eptirlit með því, að þessar jarðabætur sjeu unnar, sem og eldri jarðabótum við haldið, og semja árlega skýrslu um það. Rjett væri og að gefa ábúendum kost á því að vinna að stærri jarðabótum, svo sem þúfnasljettun og vatns-veitingum, með því að borga þeim strax nokkurn hluta kostnaðarins mót árlegri hækkun á landskuld, sem svari 4%, eða veita þeim lán til þess gegn nægilegri trygg-ingu og með áskilinni afborgun.

4. Þær óeðlilegu kvaðir, sem eiga sjer stað, einkum í Arnarstapaumboði, svo sem að hjá-leigubændur og þurrabúðarmenn eru skyldir að róa einungis á vegum fyrirsvarsbónða, og sem leiðir til þess, að menn þessir ekki geta sjálfir haldið út skipum sínum, ættu annaðhvort að afnemast nú þegar, eða ef það ei getur orðið án fjárveitinga, þá að gjöra uppástungu um það.

5. Við bygging jarðanna skal jafnan hafa tillit til afgjalds þess, sem á jörðunni hef-ur verið, þó með stöðugri hliðsjón af því, er jörðin kann að hafa batnað á seinni árum eða gengið úr sjer. Umboðsmaður skal og leita álits sýslunefndar, sje þess kostur, en annars hreppsnefndar, sem á næsta fundi sínum gjöra uppástungur um hæfilegan

leigumála jarðarinnar, umboðsmanni til leiðbeiningar við bygging hennar, sem og um hinar minni jarðabætur, er nefndin álitur æskilegt að gjöra ábúanda að skyldu, og sem hún álitur hentastar eptir ásigkomulagi jarðarinnar.

6. Eigi skal bjóða upp jarðir, er þær losna, til ábúðar, nema brýn nauðsyn beri til, og eigi láta leiguliða greiða nokkurt festugjald. En þó það ætti að vera aðalreglan, að byggja jarðir þessar til æfilangrar ábúðar, væri það þó sjálfsagt, að umboðsmanni á stundum, svo sem er jörð losnaði seint á fardagaárinu, yrði að vera heimilt, að byggja hana að eins fyrir eitt ár.

244.

Breytingartillaga

við lagafrumvarp um stjórn safnaðamála o. s. frv. eins og það var samþykkt við 2. umræðu.

(Frá flutningsmönnum: Arnljóti Ólafssyni, Einari Ásmundssyni og Þórarni Böðvarssyni).

Aptan við frumvarpið bætist svo látandi grein (12. gr.):

Hjeraðsprófastar og sóknarprestar skulu sem sjálfkjörnir embættismenn safnaðanna, sækja hjeraðsfundi endurgjaldslaust. Hver sóknarfulltrúi skal fá 2 kr. í fæðispeninga um dag hvern, sem hann þarf að vera frá heimili sínu til að sækja hjeraðsfund. Eje þessu jafnar hjeraðsfundurinn sjálfur í hvert skipti niður á alla söfnuði í því hjeraði eptir manntali. Síðan jafnar hver sóknarnefnd sínum hluta niður á heimilisfæður alla í sókninni eptir efnum þeirra og ástæðum, heimtir gjaldið saman, og stendur skil á því á þann hátt, er hjeraðsfundur tiltekur.

245.

Uppástunga

til þingsályktunar.

Alþingi ályktar, að skora á landshöfðingja, að hann í stjórnartíðindunum, deildinni B., gjöri það heyrum kunnugt, að ef leiguliði á þjóðeign óskar að fá ábýlisjörð sína keypta, þá beri honum að tilkynna það sýslumanni sínum brjeflega, með ósk um, að hann leiti álits hlutaðeigandi umboðsmanns, eða hreppstjóra, ef hann sjálfur er umboðsmaður, að hann þar næst leggi málið svo fljótt, sem kostur er á, fyrir sýslunefndina til þess, að hann gefi ýtarlega skýrslu um eignina, og kveði á um hæfilega verðhæð hennar, og að síðustu sendi málið með skýrslum þeim, er þannig eru fengnar, til landshöfðingja, svo hann geti lagt það fyrir alþingi með skýrslum þeim öllum, sem hæfa þykir.

Alþingi 8. dag ágústmánaðar 1879.

Benedikt Sveinsson. Páll Pálsson,

Páll Pálsson,

1. þingm. Skaptfellinga. 2. þingm. Húnavetninga.

Nefndaralit

um frumvarp til laga, um takmarkanir á sölu áfengra drykkja.

Eptir að hin heiðraða efri deild hefur kosið oss til að íhuga mál þetta, er álit vort á þessa leið:

Frumvarp þetta er mjög stutt og mun tæplega eptir því, sem það er orðað, geta takmarkað sölu áfengra drykkja meira en tilskipun 13. júní 1787 2. k. 2. gr. og tilsk. 28. marz 1855 hingað til hafa gjört, en í þessum lagaboðum eru fólgnar ákvarðanir um sömu atriði og frumvarpsins 1. og 3. gr. 2. gr. frumvarpsins hefur þau nýmæli, að enginn veitingamaður megi selja áfenga drykki, nema hann hafi 6 rekkjur handa gest-unum, full boðlegar eptir álitum bæarstjórnar eða hreppsnefndar. Þetta er svo óákveðið, að nefndin þarf ekki að fara orðum um það. Hið áformaða frumvarp mundi því ei verða veruleg rjettarbót, en á hinn bóginn er brýn nauðsyn til þess, að ýmislegt fyrirkomulag um gestgjafa og veitingar á áfengum drykkjum væri formlega leitt í lög hjer á landi. Á þeim stutta tíma, sem nefndin hefur haft til umráða, hefur hún íhugað mál þetta, og orðið ásátt um að gjöra tilraun til þess, að ráða nokkra bót á þessu, með því að semja nýtt frumvarp, þar sem teknar væru fram helztu ákvarðanir um þessi atriði.

Í frumvarpinu er gjörður greinarmunur á gestgjöfum og veitingamönnum. Nefndin var að vísu í nokkrum vafa um, hvort slíkan greinarmun skyldi gjöra eptir því sem ástætt er hjer á landi, og heldur því ekki fast fram, að slíkur greinarmunur sje gjörður, en úr því að slíkt atriði kynni að koma til álita, þótti henni það í öllugjörlegra að taka þessi atriði inn nú þegar, til þess að þau gæti komið til sömu umræðu og íhugunar. Nokkuð líkt er því og varið með ýmsar ákvarðanir, að nefndinni hefur þótt í öllu rjettara að taka þær inn, þó að þær ekki mundu hafa þýðing nema í Reykjavík eða stærri kauptúnum landsins.

Um leið og nefndin leggur frumvarp þetta fram fyrir hina heiðruðu deild, til þess að úr því verði ráðið, hvort ástæða sje til þess, að leggja frumvarp þetta nndir meðferð þingsins, er það uppástunga nefndarinnar:

1. Að frumvarp það, sem komið er frá hinni heiðruðu neðri deild, verði felld frá umræðu.
2. Að frumvarp, er hjer fylgir um sama efni, verði tekið til umræðu á löglegan hátt.

Alþingi 8. ág. 1879.

Árni Thorsteinson, B. Kristjánsson. E. Kúld,
formaður og framsögumaður. skrifari.

FRUMVARP

til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

1. grein.

Enginn kaupmaður eða verzlunarmaður má selja minna í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund en einn pela, og enga áfenga drykki eða vínföng má hann veita í sölubúð sinni.

2. grein.

Enginn má vera gestgjafi í kauptúnum nema hann til þess hafi fengið leyfisbrjef, er landshöfðingi gefur eptir tillögum bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Leyfi þetta má

eigi veita, nema beiðandi gefi fulla trygging fyrir því, að hann ávallt hafi nægt húsrúm, og svo mörg rúm, uppþúin fyrir gesti, sem bæjarstjórn eða hreppstjórn þykir við eiga, og mega þau aldrei vera færri en sex. Í leyfisbrjefinu skulu ávallt tekin fram rjettindi þau, sem veitt eru, svo og aðrar takmarkanir þær, er þörf þykir vera að setja.

3. grein.

Rjett er gestgjöfum að hýsa gesti og veita þeim mat og drykk. Eigi mega þeir selja ölföng utanhúss; þó má lögreglustjóri leyfa þeim að við hafa veitingar í einstök skipti, ef sjerlegar ástæður eru til þess, svo sem við markaði og mannfundi.

Gestgjafar þeir, er eigi hafa leyst borgarabref til verzlunar, mega selja ölföng þó eigi sje þeirra neytt á veitingastaðnum, en aldrei má það meira vera í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund, en 6 pottar eða tilsvareandi í fiðskum. Gestgjafi má að eins reka verzlun, að hann hafi verzlunarbúð, og skal hún þá alveg vera skilin frá veitingastofu eða gestaherbergi, svo enginn samgangur sje á milli þeirra.

4. grein.

Rjett er mönnum að selja kaffi, sjókolade, tevatn og mat með ölföngum, meðan hans er neytt, hverjum, sem hafa vill, ef þeir til þess hafa fengið leyfi bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Rjett er og í kaupstöðum hverjum sem vill, að taka á móti næturgestum, og má þeim sjálfum veita ölföng, en eigi öðrum.

5. grein.

. Dansfundi mega þeir, er leyfisbref hafa fengið eftir 2. og 3. gr., eigi halda án leyfis lögreglustjóra eða sýslumanns, og getur hann bundið það skilyrðum þeim, er honum þykja við þurfa, og skal eftir því, sem hann ákveður, greiða 2—20 kr. í bæjarsjóð eða sveitarsjóð í hvert skipti. Svo má og veita þeim, er eigi eru gjestgjafar eða veitingamenn, leyfi til að halda dansfundi með veitingum í einstök skipti, og skal fyrir leyfið greiða 1—10 kr., er falli í bæjarsjóð eða sveitarsjóð. Sem dansfundir teljast allar skemmtanir þeirrar tegundar, og sem eigi eru heimboð, án kostnaðar fyrir hina boðnu. Þeir, sem eru gestgjafar eða veitingamenn og vilja hafa hnattborð (»Billiard») eða keiluleika, skulu skýra lögreglustjóra frá því, og ákveður hann þá, að þeir fyrir það skuli greiða árlega 10—20 kr. þóknun til bæjarsjóðs.

6. grein.

Gestgjafar eða veitingamenn mega eigi taka í hús sín menn til nætursetu eftir 11. stundu að kvöldi. Þeir skulu hafa hús sín lokuð fyrir allri inngöngu frá 11. stundu að kvöldi og allt að stundu fyrir miðjan morgun; þó mega gestgjafar veita mönnum viðtöku til næturgistingar á þeim tíma. Allir aðkomumenn, sem eigi eru til næturgistingar hjá þeim, skulu farnir úr húsum þeirra á miðnætti.

7. grein.

Nú kemur fyrir hjá gestgjafa eða veitingamanni megn óregla, drykkjuslark, eða ófriður, og er þá rjett að lögreglustjóri, hreppstjóri eða aðrir, er gæta eiga lögreglu, ryðji hús hans fyrir gestum, og geta þeir, ef þeim þykir þess þurfa, látið loka veitingastaðnum og skipað veitingamanni, að hafa hann lokaðan allt að sex stundum í senn.

Gestgjafar eða veitingamenn skulu veita að ólæstum útidyrum, þann tíma, er gestir mega koma í hús þeirra. Ef þeir veita í læstum herbergjum, geta þeir menn, er lögreglu hafa á hendi, krafizt inngöngu, þá er þeim þykir við þurfa.

8. grein.

Gestgjafar eða veitingamenn mega ekki leyfa lærisveinum hins lærða skóla, svo og öðrum unglingum, sem eru yngri en 16 ára, að koma í hús sín, til að neyta áfengra drykkja, eða vera þar við spil eða leiki, hverju nafni, sem nefnast, nema ungmenni þessi sjeu í för með fullorðnum mönnum, sem geta borið fulla ábyrgð af gjörðum þeirra.

9. grein.

Þeir, sem áður en lög þessi öðlast gildi, hafa verið gestgjafar, skulu innan 6 mánaða frá því að lög þessi eru gild, skýra landshöfðingja frá því, að þeir hafi haft atvinnu þessa, og senda jafnframt eptirrit af leyfisbrjefi sínu, og skýrslu, vottaða af bæjarfógeta eða sýslumanni um, hve mörg uppbúin rúm með nægu húsrúmi þeir hafi. Svo skulu og veitingamenn innan sama tíma senda bæjarstjórn, ásamt eptirriti af leyfisbrjefi þeirra, skýrslu um, að þeir hafi rekið atvinnu þessa áður en lög þessi öðluðust gildi. Að því búnu staðfestir landshöfðingi leyfisbrjef gestgjafa, en bæjarstjórn leyfisbrjef veitingamanna, hvorttveggja borgunarlaust með því skilyrði, að þeir í öllu breyti eptir lögum þessum.

Nú hefur gestgjafi, er áður hefur rekið atvinnu þessa, eigi svo mörg uppbúin rúm með húsnæði, sem minnst er áskilið í 2. gr. hjer að framan, og skal hann þá hafa ársfrest til þess að útvega sjer það, er á vantar. Hafi hann eigi sannað, að hann hafi aflað sjer þeirra, áður þessi frestur er liðinn, hefur hann fyrirgjört rjetti sínum sem gestgjafi, eða veitingamaður.

10. grein.

Nú rekur maður atvinnu sem gestgjafi, án þess að hafa leyst til þess leyfisbrjef, og skal hann þá sæta sektum í fyrsta sinn frá 5—50 kr., í annað sinn frá 10—100 kr. og í þriðja sinn og optar frá 20—200 kr. Sá, sem rekur atvinnu eptir 3. gr., án þess að hafa leyfi til þess, sæti sektum á sama hátt, en helmingi minni.

Brot á móti lögum þessum varða í fyrsta sinn sektum allt að 100 kr. fyrir gestgjafa, og allt að 50 kr. fyrir veitingamenn, í annað sinn allt að 200 kr. fyrir gestgjafa, og 100 kr. fyrir veitingamenn, í þriðja sinn og optar allt að 300 kr. fyrir gestgjafa og 150 fyrir veitingamenn.

Ef sami gestgjafi eða veitingamaður á þremur árum í sífelli sætir þrisvar sinnum sektum fyrir afbrot gegn 5. gr., 6. gr. 1.málsgrein, eða 7. gr., skal hann í hið þriðja sinn, er hann er sektaður eptir dómi eða úrskurði, hafa fyrirgjört rjetti til atvinnu sinnar.

Sá, sem verður sannur að því, að hann hafi farið með ungmenni þau, sem nefnd eru í 7. gr., til gestgjafa eða á veitingastað, eða þá er hann hitti þau þar, leitt þau til nautnar áfengra drykkja eða í spil, skal sæta sektum frá 5—100 kr.

Sektir eptir lögum þessum skulu greiddar í bæjarsjóð eða hreppssjóð.

11. grein.

Með afbrot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál; þó má málsókn niður falla, ef sá, sem misgjört hefur, býður fram og greiðir fjesekt, sem sje innan takmarka sektar þeirrar, er lögð er við brotinu, og amtmanni finnst hún hæfileg eptir málavöxtum; svo skal hann og greiða málskostnað, ef hann hefur fallið á við rannsókn málsins.

Uppástunga

um ávarp til konungs.

Efri deild alþingis ályktar að senda hans hátign konunginum allraþegnsamlegast ávarp.

Á alþingi 8. ágúst 1879.

Bergur Thorberg. Eiríkur Kúld. Benedikt Kristjánsson.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá.
(Frá Ísleifi Gíslasyni, Þórarni Böðvarssyni og Grími Thomsen).

Við 1. gr. «landssjóði» breytist í: «viðlagasjóði».

Við 2. gr. «landssjóðnum» breytist í: «viðlagasjóðnum».

«landssjóði» breytist í: «viðlagasjóði».

Við 3. gr. Eptir «Reykjavíkur» bætist inn í: «kaupstaðar». Orðin: «og Kjósar» falli burt.

Við 4. gr. Við enda greinarinnar bætist: «undir yfirumsjón amtsráðsins í Suðurlandinu».

Breytingartkvæði

við uppástungu til þingsályktunar um verðlagsskrár.

Ályktunin orðist þannig:

Alþingi skórar á landshöfðingiann, að hann hlutist til um, að hvert sýslufjelag fái hjer eptir sjerstaka verðlagsskrá, þó þannig, að þar sem kaupstaðir eru í sýslu, sje ein verðlagsskrá fyrir sýsluna og kaupstaðinn.

Bergur Thorberg.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um sveitastjórn á Íslandi 4. maí 1872.

(Frá Guðmundi Einarssyni, þingmanni Dalamanna).

Við 1. grein (1. málagein).

1. Eptir orðin: «jafna niður því, sem vantar» komi: «á alla þá, sem eiga lögheimili í hreppnum, eptir efaum» o. s. frv.
2. Orðin: «á hreppbúa» falli burt.

Nefndarálit

um gufuskipsferðir.
(Frá fjárlaganefndinni).

Nefndin leyfir sjer að leggja fyrir bina háttvirtu neðri deild alþingis 3 áætlanir um tilhögun á gufuskipsferðum milli Íslands og útlanda, og með ströndum landsins.

Fyrsta áætlun (Nr. 1) er mjög lítið breytt frá þeirri, sem alþingi samþykkti 1877; eptir henni á aðalpóstskipið A að fara 6 ferðir milli Íslands og Danmerkur, þar af tvær ferðir norður fyrir landið, en skipið B fer 3 ferðir milli landanna og norður um Ísland í hvert skipti. Með þessum hætti verða alls 9 ferðir milli Danmerkur, Skotlands og Íslands, og 5 ferðir kringum landið. Þannig komast á þeirir flutningar á vörum og farþegjum til og frá útlöndum til allra þeirra staða, er skipin koma á, og verður það talsvert ódýrra, og síður hætt við skemmdum á vörum, heldur en ef þær yrðu fyrst fluttar til Reykjavíkur og þaðan svo með öðru skipi víðsvegar kringum landið. Skipin mætast fjórum sinnum á Seyðisfirði, svo að ferðamenn, sem fara áleiðis með öðru skipinu, geta fljótlega komið til baka aptur með hinu. Skipið A á að koma til Reykjavíkur 26. júní með alþingismenn það ár, sem þing er, og fer svo aptur þaðan 2. júlí norður fyrir land með skólasveina og kaupafólk. Frá Reykjavík fer skipið 30. ágúst með alþingismenn, en skipið B mætir því á Seyðisfirði 10. septbr., og flytur suður skólasveina og kaupafólk. Með þessari tilhögun á ferðunum verða vafalaust fleiri ferðamenn, og meiri vöruflutningar, en sje þeim hagað öðruvísi, og tekjurnar verða þar af leiðandi meiri, svo að landssjóðurinn þess vegna þarf að leggja minna sje til ferðanna. Vjer viljum því hiklaust ráða hinu heiðraða þingi til, að velja þessa ferðaáætlun; en þó er hjer við að athuga, að hin danska póststjórn hefur jafnan verið þessari tilhögun mjög mótfallin og borið það fyrir, að ef aðalpóstskipið færi norðan um landið þessar tvær sumarferðir, þá mundi hafisinn gjöra allar póstsendingar mjög óvissar og ef til vildi leiða til þess, að póstskipið færist. Oss hefur því þótt varlegra að búa til aðra ferðaáætlun (Nr. 2) til þess að þingið hefði um tvennt að velja, og það ætti kost á að taka þessa áætlun, ef það þyrði eigi að eiga það á hættu, að póststjórnin ljeti tilleiðast að haga ferðum skipanna samkvæmt áætlun Nr. 1.

Eptir ferðaáætluninni Nr. 2, á aðalpóstskipið A að fara 8 ferðir milli Reykjavíkur og Kaupmannahafnar; byrjar ferðir sínar frá Kaupmannahöfn 14 dögum fyrr, en það hefur áður gjört, og ljúka 3 sumarferðunum hverri fyrir sig á 32 dögum, til þess að geta staðið í sambandi við strandsiglingaskipið B, og mætt því þrisvar í Reykjavík.

Standsiglingaskip þetta á að fara á ferðum hjer við landið, allt sumarið milli Reykjavíkur og austurlandsins, nema að eins skreppa 1 ferð til Skotlands í ágústmánuði, þegar minnst verður af mætti og vöruflutningum milli staða í landinu sjálfu, en þessi ferð gjörir það að verkum, að skipið getur ekki farið nema 3 ferðir norðan um landið frá Reykjavík til Djúpavogs, en aptur fer það 5 ferðir þaðan til Reykjavíkur.

Ferðir skipsins eru þannig ákveðnar, að það kemur til Reykjavíkur og fer þaðan hina sömu daga, sem ákveðnir eru í ferðaáætlun Nr. 1, svo að alþingismenn, skólasveinar og kaupafólk eigi jafnhægt að ferðast með þessari ferðatilhögun eins og hinn, og yfir höfuð verður þetta fyrirkomulag allt að því eins haganlegt fyrir ferðamenn innanlands, en fyrir vöruflutninga frá

útlöndum, verður það miklu kostnaðarmeira og óhentugra; það er því mjög hætt við, að skipið verði lítið notað til þessa fyrst í stað, en þar af leiðir, að ein af aðaltekjum skipsins missist að meiru eða minna leyti, og tillagið úr landssjóði hlýtur að hækka þar við. Þó verðum vjer að álíta, að þessi ferðaáætlun, Nr. 2, sje vel notandi og talsvert betri, en þær ferðir, sem verið hafa, en lengra virðist oss að þingið ætti ekki að fara, og það ætti heldur, svo framarlega sem pósthjórnin verður ófáanleg til að fylgja ferðaáætlunum Nr. 1 eða Nr. 2, að skora á stjórn þessa lands, að hún þá afsali sjer öllum umráðum pósthjórnarinnar yfir strandsiglingaskipinu og snúi sjer til herra R. Slimon & Co. í Leith, sem hefur boðizt til að taka að sjer þessar ferðir, með likri tilhögun og ákveðið er í ferðaáætluninni Nr. 3. Eptir henni fer skipið 5 sinnum frá austurlandinu til Reykjavíkur og 3 ferðir frá Reykjavík til austurlandsins, en 6 sinnum milli Íslands og Skotlands; þar af teljum vjer, að hann gjöri að mestu leyti fyrir sjálfan sig 4 ferðirnar til Skotlands, til að flytja hesta og sauði, svo að tíminn í landsins þarfir verður nokkuð stuttur, en með annari tilhögu, en þessari var ekki hægt að sameina óskir landsmanna, að skipið jafnframt því, að vera pósthjór, væri haft til hesta- og sauðaflutninga; og á hina hliðina, að skipið gæti fengið nokkrar tekjur til að spara sem mest tillagið úr landssjóði, þegar hann einn væri farinn að bera kostnaðinn; enda er það vort álit, að tillagið til þessara ferða ætti að vera talsvert minna að tiltölu, en til hinna tveggja fyrst töldu, því bæði fær þetta skip meiri tekjur við flutningana milli landa, og svo eru ferðirnar hraðari, og ef til vill eigi eins hentugar landsmönnum sem hinar.

Vjer álitum, að farþegjapláss í skipinu mætti alls ekki vera minna, en fyrir 30 manns á fyrsta plássi, 50 manns á öðru plássi og 50 manns á þriðja plássi. Á fyrsta og öðru plássi, ættu að vera rúm og rúmföt til handa þessari ákveðnu tölu, en á þriðja plássi ekki, heldur að eins, að skýli væri til yfir farþegja, svo að eigi gengi sjór og regn yfir þá á skipinu. Farþegjar ættu ekki að vera skyldir til að kaupa fæði, nema þegar þeir óska, sízt nema ef til vill á 1. plássi eða í milli landa. Flutningskaup ætti eigi heldur að vera meira, hvorki á vörum nje mönnum, en að undanförmu.

Samkvæmt framanskraðu, leyfum vjer oss að ráða hinu heiðraða þingi til:

1. Að aðhyllast ferðaáætlunina Nr. 1, og skora á landsstjórnina að hlutast til um, að fá henni framgengt.
2. Til vara: Ef hún fær því eigi fram komið, þá hlutist hún til um, að ferðunum sje hagað eptir Nr. 2.
3. Vilji pósthjórnin hvörugri þessari ferðaáætlun fylgja, þá skuli landsstjórnin semja um strandsiglingarnar við herra R. Slimon & Co. í Leith, eða einhvern annan, er býður jafngóð eða betri kjör, en hann.

Eggert Gunnarsson. Einar Ásmundsson. Grímur Thomsen. Guðmundur Einarsson.
Halldór Kr. Friðriksson. Ísleifur Gíslason. Tryggvi Gunnarsson.

Frá Kaupmannahöfn

Skiptið fer í fyrsta

Nafn skips- ins.	Frá Kpmh.	Granton	Leith	Trangis- vog	Þórshöfn	Eskifirði	Seyðisfirði	Vopna- firði	Húsavík	Akureyri
A.	1. marz	„	5. marz	„	7. marz	„	„	„	„	„
—	18. apr.	„	22. apr.	„	24. apr.	„	„	„	„	„
—	3. júní	„	7. júní	„	10. júní	12. júní	14. júní	„	„	18. júní
—	31. júlí	„	4. ág.	„	6. ág.	„	10. ág.	10. ág.	11. ág.	15. ág.
—	27. sept.	„	1. okt.	„	3. okt.	„	„	„	„	„
—	8. nóv.	„	12. nóv.	„	14. nóv.	„	„	„	„	„
B.	5. maí	5. maí	„	11. maí	11. maí	13. maí	15. maí	15. maí	„	17. maí
—	2. júlí	6. júlí	„	8. júlí	8. júlí	10. júlí	14. júlí	14. júlí	15. júlí	17. júlí
—	29. ág.	2. sept.	„	5. sept.	5. sept.	7. sept.	10. sept.	10. sept.	„	12. sept.

Frá Íslandi til

Skiptið fer í

Nafn skips- ins.	Frá Reykjav.	Stykkis- hólmi	Flatey	Vatneyri	Þingeyri	Flateyri	Ísafirði	Borðeyri	Skagastr.	Sauðár- krók
A.	23. marz	„	„	„	„	„	„	„	„	„
—	11. maí	„	„	„	„	„	„	„	„	„
—	2. júlí	3. júlí	3. júlí	4. júlí	„	„	6. júlí	8. júlí	„	9. júlí
—	30. ág.	31. ág.	„	31. ág.	„	1. sept.	3. sept.	4. sept.	„	5. sept.
—	18. okt.	„	„	„	„	„	„	„	„	„
—	29. nóv.	„	„	„	„	„	„	„	„	„
B.	30. maí	1. júní	„	„	2. júní	„	4. júní	„	5. júní	7. júní
—	30. júlí	1. ág.	„	2. ág.	„	„	4. ág.	„	5. ág.	5. ág.
—	22. sept.	23. sept.	„	„	„	„	25. sept.	„	„	„

ÆTLUN

nds, Færeyja og Íslands 1880—1881.

Íslands.

gi:

gluðfirði	Sauðár- krók	Borðeyri	Ísafirði	Flateyri	Þingeyri	Vatn- eyri	Flatey	Stykkis- hólmí.	Til Reykjavík- ur.
”	”	”	”	”	”	”	”	”	13. marz
”	”	”	”	”	”	”	”	”	1. maí
1. júní	19. júní	20. júní	23. júní	23. júní	”	24. júní	24. júní	26. júní	26. júní
”	15. ág.	16. ág.	18. ág.	”	18. ág.	”	19. ág.	21. ág.	22. ág.
”	”	”	”	”	”	”	”	”	11. okt.
”	”	”	”	”	”	”	”	”	22. nóv.
”	17. maí	”	20. maí	20. maí	”	21. maí	”	22. maí	23. maí
1. júlí	18. júlí	19. júlí	21. júlí	”	21. júlí	”	”	23. júlí	24. júlí
”	13. sept.	”	16. sept.	”	16. sept.	”	”	18. sept.	19. sept.

upmannahafnar.

sta lagi

gluðfirði	Akureyri	Húsavík	Vopna- firði	Seyðisfirði	Eskifirði	Djúpavogi	Þórshöfn	Trangis- vog	Leith	Granton	Til Kpmh.
”	”	”	”	”	”	”	27. marz	”	29. marz	”	6. apr.
”	”	”	”	”	”	”	15. maí	”	19. maí	”	24. maí
1. júlí	11. júlí	11. júlí	12. júlí	14. júlí	14. júlí	15. júlí	16. júlí	”	19. júlí	”	23. júlí
”	7. sept.	8. sept.	”	10. sept.	10. sept.	”	12. sept.	”	15. sept.	”	19. sept.
”	”	”	”	”	”	”	21. okt.	”	25. okt.	”	31. okt.
”	”	”	”	”	”	”	2. des.	”	6. des.	”	14. des.
1. júní	10. júní	”	11. júní	14. júní	”	14. júní	16. júní	16. júní	”	18. júní	22. júní
”	8. ág.	8. ág.	”	10. ág.	”	11. ág.	13. ág.	13. ág.	”	15. ág.	19. ág.
”	27. sept.	”	”	30. sept.	”	”	3. okt.	”	”	6. okt.	11. okt.

FERÐA-
gufuskipsins millum Kaupmannahafnar, Skotlands, Fær-

Frá Kaupmannahöfn til Íslands.

Skipið fer í fyrsta lagi:

Nafn skipsins.	Frá Kaupmannahöfn	Leith	Þórshöfn	Til Reykjavíkur
A.	15. febr.	20. febr.	23. febr.	2. marz
—	26. marz	31. marz	2. apr.	7. apr.
—	6. maí	10. maí	13. maí	17. maí
—	10. júní	14. júní	16. júní	20. júní
—	15. júlí	19. júlí	21. júlí	23. júlí
—	16. ág.	20. ág.	22. ág.	25. ág.
—	26. sept.	30. sept.	2. okt.	11. okt.
—	8. nóv.	12. nóv.	14. nóv.	22. nóv.

Strand-

Frá Reykjavík

(í fyrsta

Nafn skipsins.	Frá Reykjavík	Stykkishólmi	Flatey	Vatneyri	Þingeyri	Flateyri	Ísafirði	Borðeyri	Skagaströnd	Sandárkrók
B.	1. júní	2. júní	2. júní	„	3. júní	„	4. júní	5. júní	„	6. júní
—	2. júlí	3. júlí	„	4. júlí	„	„	6. júlí	8. júlí	9. júlí	9. júlí
—	1. ág.	„	„	„	„	„	„	„	„	„
—	31. ág.	1. sept.	1. sept.	„	„	2. sept.	3. sept.	4. sept.	„	5. sept.
(Sunnanlands)	26. sept.	„	„	„	„	„	„	„	„	„

Til Reykjavíkur

(í fyrsta

Nafn skipsins	Frá Kaupmh.	Leith	Þórshöfn	Djúpavogi	Eskifirði	Seyðisfirði	Vopnafirði	Húsavík	Akureyri	Siglufirði
B.	6. maí	10. maí	13. maí	„	„	16. maí	16. maí	„	18. maí	„
—	„	„	„	13. júní	13. júní	15. júní	15. júní	16. júní	18. júní	18. júní
—	„	„	„	15. júlí	16. júlí	17. júlí	17. júlí	„	19. júlí	19. júlí
—	„	9. ág.	„	„	„	15. ág.	„	16. ág.	18. ág.	„
—	„	„	„	11. sept.	12. sept.	14. sept.	14. sept.	„	16. sept.	„

ÆTLUN

eyja og Íslands, og kringum Ísland 1880—1881.

Frá Íslandi til Kaupmannahafnar.

Skipið fer í fyrsta lagi:

Nafn skipsins.	Frá Reykjav.	Þórshöfn	Leith	Til Kaupmannahafnar
A.	7. marz	10. marz	14. marz	20. marz
—	16. apr.	19. apr.	22. apr.	28. apr.
—	26. maí	29. maí	31. maí	4. júní
—	1. júlí	3. júlí	5. júlí	9. júlí
—	2. ág.	5. ág.	7. ág.	11. ág.
—	4. sept.	8. sept.	12. sept.	17. sept.
—	18. okt.	21. okt.	24. okt.	31. okt.
—	29. nóv.	2. des.	5. des.	13. des.

siglingar.

til Seyðisfjarðar

lagi).

Siglufirði	Akureyri	Húsavík	Vopna-firði	Seyðisfirði	Eskifirði	Djúpa-vogi	Þórshöfn	Leith	Til Kpmh.
7. júní	10. júní	"	11. júní	12. júní	"	13. júní	"	"	"
"	11. júlí	11. júlí	"	14. júlí	14. júlí	15. júlí	"	"	"
"	"	"	"	"	"	"	"	"	"
"	7. sept.	8. sept.	"	10. sept.	10. sept.	11. sept.	"	"	"
"	"	"	"	30. sept.	"	"	2. okt.	4. okt.	10. okt.

frá Seyðisfirði

lagi).

Sauðárkr.	Skagastr.	Borðeyri	Ísafirði	Flateyri	Þingeyri	Vatneyri	Flatey	Stykkis-hölmí	Til Reykjav.	Til Leith
19. maí	"	"	21. maí	21. maí	"	22. maí	"	23. maí	24. maí	
19. júní	20. júní	"	22. júní	"	22. júní	"	23. júní	25. júní	26. júní	
20. júlí	"	22. júlí	24. júlí	"	"	24. júlí	"	26. júlí	26. júlí	
19. ág.	20. ág.	"	22. ág.	"	22. ág.	"	23. ág.	25. ág.	25. ág.	
16. sept.	"	18. sept.	20. sept.	"	20. sept.	"	"	22. sept.	23. sept.	

[illegible]

ÆTLUN

og Skotlands.

Reykjavíkur.

lagi:

Skagastr.	Borðeyri	Ísafirði	Flateyri	Þingeyri	Vatneyri	Flatey	Stykkish.	Til Reykjav.
„	„	24. maí	„	24. maí	25. maí	„	26. maí	27. maí
22. júní	„	24. júní	24. júní	„	„	25. júní	26. júní	26. júní
„	22. júlí	23. júlí	„	„	23. júlí	„	24. júlí	24. júlí
„	„	„	„	„	„	„	„	5. ág.
22. ág.	23. ág.	25. ág.	„	25. ág.	26. ág.	26. ág.	27. ág.	27. ág.
„	13. sept.	15. sept.	„	„	„	16. sept.	17. sept.	17. sept.
„	„	„	„	„	„	„	„	„

landsins og Leith.

lagi:

Sauðár- krók	Síglufirði	Akureyri	Húsavík	Vopna- firði	Seyðisfirði	Eskifirði	Djúpavogi	Til Leith
4. júní	„	6. júní	„	7. júní	8. júní	„	8. júní	12. júní
6. júlí	7. júlí	8. júlí	„	8. júlí	9. júlí	„	9. júlí	13. júlí
„	„	„	„	„	„	„	„	30. júlí
„	„	„	„	„	„	„	„	11. ág.
3. sept.	„	4. sept.	4. sept.	„	6. sept.	6. sept.	7. sept.	„
„	„	23. sept.	„	„	„	„	„	28. sept.
„	„	„	„	„	„	„	„	12. okt.

Ferðir póstskeipsins «Phönix», eins og þær eru nú,
(til samanburðar við ofanskrafaða «áætlun»).

Frá Kaupmannahöfn til Reykjavíkur.			Frá Reykjavík til Kaupmannahafnar.		
Frá Kaupmh.	Til Reykjav.		Frá Reykjav.	Til Kaupmh.	
1. marz	15. marz		23. marz	6. apríl	
17. apríl	29. apríl		6. maí	19. maí	
27. maí	8. júní		17. júní	29. júní	
7. júlí	18. júlí		27. júlí	8. ágúst	
17. ágúst	28. ágúst		5. sept.	17. sept.	
26. sept.	11. okt.		18. okt.	31. okt.	
8. nóv.	22. nóv.		29. nóv.	13. des.	

252.

Breytingartillögur

við frumvarp til laga um brúargjörð á Skjálfaðafjöti.

Við 1. grein.

Að í staðinn fyrir orðin: »Fje það sem vaxtalaust lán« komi: Til brúargjörðarinnar veitist lán úr landssjóði allt að 20,000 kr. vaxtalaust í 3 ár frá lán-tökudegi.

Við 2. grein.

Fyrir 2. grein komi: Eptir þann 3 ára tíma, er getur um í 1. gr., skal lánið endurgoldið landssjóði í 28 ár með 6 af 100.

Við 3. grein.

Fyrir 3. grein komi: Lánið endurborgist þannig, að einn þriðjungur þess greiðist úr sýslusjóði Suðurþingeyinga, annar þriðjungur úr sýsluvegasjóði Suður- og Norðurþingeyinga eptir rjettu hlutfalli, og hinn þriðji úr jafnaðarsjóði Norður- og Austuramtsins.

Við 4. grein.

Fyrir »Landshöfðinginn« komi: Amtsráðið í Norður- og Austuramtinu.

Við 6. grein.

Fyrir orðið: »sjóði« komi: viðhaldssjóði.

Benedikt Sveinsson. Tryggvi Gunnarsson. Arnljótur Ólafsson.

253.

Breytingaratkvæði

við breytingartillögur nefndarinnar við frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

(Frá Jóni Pjeturssyni).

Við 4. gr. nefndarinnar. Á eftir orðiðu: «á löggiltum höfnum» bætist inn í: «en eigi lengur en til er greint í opnu bræfi 28. maí 1836 10. gr.»

Við 5. gr. nefndarinnar a, orðin: «sje svo — er á hlut að máli» falli burt.
b, orðin: «Neita skal — verði vanbrúkuð» falli burt.

Við 6. gr. nefndarinnar:

a, orðin: «brot gegn 2. og 3. gr.» breytist til: «brot gegn 3. gr.»

b, orðin: «og gegn 4. og 5. gr.» breytist til: «brot gegn 2., 4. og 5. gr.»

254.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á 1. og 2. gr. í lögum um stofnun læknaskóla í Reykjavík, dags. 11. febr. 1876.

Eftir að hin heiðraða efri deild hefur kosið oss í nefnd til að íhuga frumvarp þetta, er álit vort á þessa leið.

Hin áformaða tilhögun er ekki til neins sparnaðar, þar eð þeim, sem eiga að vera í heilbrigðisráðinu, er lagt eins mikið fje og landlæknirinn nú hefur til launa, að því frá skildu, að hinum fasta kennara við læknaskólann á eftir frumvarpinu að veita nokkra launahækkun, sem hann virðist eiga að fá, en þar eð ákvörðun í þá átt er í vændum, eftir uppástungu fjárlaganefndarinnar við fjárlögin, hverfur þessi ástæða að því, er frumvarp þetta áhrærir. Eftir að þessa er getið, skal þar næst tekið til íhugunar, hvort stofnun heilbrigðisráðs í raun og veru muni vera nauðsynleg eða betri en hið núverandi fyrirkomulag.

Það má nú að vísu viðurkenna, að þar sem fleiri starfa saman, og við sameiginlega íhugun komast að niðurstöðu um þau atriði, sem fyrir eru, þá er, ef til vill, betur hugsað um málið, en ef það er á hendi eins manns; en þessi grundvallarregla virðist ekki eiga hjer við, þar sem um það er að ræða, að fram fylgja og hafa eptirlit á ýmsu því, er snertir læknismál og heilbrigði manna, eftir alveg tilteknum reglum, og á hinn bóginn, þar sem eitthvað óvænt og hættusamt kemur fljótt fyrir, þá þarf alloft að neyta skjótra úrræða, án þess að teyja fyrir framkvæmdunum með meðferð málsins í nefnd.

Ýms af þeim málum, sem heyra undir heilbrigðisráðið, eru svo vaxin, að þau valda þeim, er með þau fara, talsverðrar ábyrgðar, en hún er næsta mikilvæg, þó hún ef til vill ekki varði við lög. Sje nú stofnað heilbrigðisráð, verður ábyrgð framkvæmdanna að hvíla á 3 mönnum, sem ef til vill ekki eru alveg samdóma, og getur opt af því leitt bæði óánægja og sundurlyndi, og að ekki sje svo kröftuglega eða fljótt gengið fram, eins og þegar einn maður framkvæmir allt á sína ábyrgð. Reynsla í öðrum löndum, þar sem heilbrigðisráð hafa verið, hefur sýnt þetta; þar hafa framkvæmdir þeirra þótt öllu dauðlegri og hikandi í samanburði við ef slík mál heyrðu undir einn mann og á hans ábyrgð. Allir, sem kenna við læknaskólann, forstöðumaðurinn, hinn fyrsti kennari og aukakennarinn, eiga að vera í heilbrigðisráðinu með jöfnum atkvæðum, og teljum vjer það óheppilegt, að því er læknaskólanum sjálfum viðvíkur, því undir eins og eitthvað kynni að koma þar fyrir, sem heyrir undir úrlausn heilbrigðisráðsins, yrði úr því að ráða með meiri hluta atkvæða kennaranna við sjálfan læknaskólann, og væri þá ekki óhugsandi, að slíkt kynni jafnvel að koma fyrir um atriði, sem einmitt einn þeirra væri viðriðinn.

Vjer höldum því fram sem aðalatriði, að stjóru og umsjón með læknamálefnum sje

betur borgið í eins manns hendi og á eins manns ábyrgð, en í nefnd, skipaðri með fleiri mönnum, og er því uppástunga vor, að ráða hinni heiðruðu deild frá að aðhyllast frumvarp þetta.

Alþingi 7. ágúst 1879.

Árni Thorsteinson, Jón Hjaltalín, Sighvatur Árnason.
skrifari. formaður.

255.

Frumvarp

til

laga um skyldu presta, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag.
(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 6. ágúst 1879).

1. grein.

Hver sá, sem eftir að lög þessi öðlast gildi, fær veiting fyrir brauði, og eigi er sextugur að aldri, er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk æfilangt, sem byrjar með dauða hans, og nemur að minnsta kosti 100 kr. árlega.

2. grein.

Landssjóðurinn tekur að sjer að greiða fjárstyrk þann, sem ákveðinn er í 1. grein, gegn árlegu tillagi frá hlutaðeigandi presti. Ráðherra Íslands semur reglugjörð um hlutfallið milli hins árlega tillags og fjárstyrks, og um önnur atriði, sem lúta að fyrirkomulagi þessa árgjalds.

3. grein.

Enginn prestur má gefa í hjónaband annan prest, sem eftir 1. gr. er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið, nema hann sanni, að hann hafi sent landshöfðingja beiðni um, að mega sjá ekkju sinni borgið á þann hátt, sem að framan segir. Brot gegn þessari ákvörðun varðar 100 kr. sekt til landssjóðs.

4. grein.

Landshöfðinginn skal gæta þess, að skyldum presta til að sjá ekkjum sínum borgið, verði fullnægt eins og vera ber, og getur, ef á þarf að halda, þröngvað hlutaðeiganda til þess með sekt.

5. grein.

Tillögin til landssjóðs skulu greidd einu ári fyrir fram, og má taka þau lögtaki, ef þau eru eigi greidd í ákveðinn tíma.

6. grein.

Ef hlutaðeigandi deyr áður en tillag það er greitt, sem komið er í gjalddaga, skal halda eftir af fjárstyrk ekkjunnar jafnmiklu og tillaginu nemur. Nú missir prestur embætti sitt, er honum þá frjálst að halda áfram tillagsgreiðslunni; en kjósi hann að hætta, hefur hann ekkert tilkall til endurgjalds þess, sem hann þegar hefur greitt, nje ekkja hans til fjárstyrks eftir hans dag. Hið sama er og, ef hann nokkru sinni vanrækir að greiða tillag sitt.

7. grein.

Ef prestur hefur fengið skilnaðardóm frá konu sinni, er hann eftirleidis laus við þá skyldu, að sjá konu þeirri borgið sem ekkju eftir sinn dag, er hann hefur skilið við, og á hann rjett á, að fá endurgoldin úr landssjóði þau tillög, sem hann þegar hefur greitt.

Þá er hjón skilja eptir samkomulagi, við helzt skuldbinding mannsins um, að sjá ekkju sinni borgið eptir sinn dag, nema öðruvísi sje með berum orðum um samið við skilnaðinn. Nú er prestskona skillin að borði og sæng frá manni sínum, eða hefur fengið skilnaðardóm frá honum fyrir þær sakir, sem hún er ekki völd að, og heldur hún þá óskertum rjetti til fjárstyrksins.

8. grein.

Fjárstyrk þeim, sem getið er í lögum þessum, fyrirgjörir ekkjan :

1. ef hún giptist á ný.
2. ef hún tekur sjer bústað í öðrum ríkjum án samþykkis konungs.
3. ef hún hefur ekki hirt fjárstyrkinn í 3 ár án lögmætra forfalla.
4. ef hún verður dæmd sek í einhverju því, sem að almennings áliti er ósæmilegt.

9. grein.

Eptirlaunaskylda sú, sem eptir tilsk. 15. des. 1865, til prestaekkna hvílir á prestaköllumum, hverfur af þeim jafnótt og lög þessi koma til framkvæmdar samkvæmt 1. gr.

256.

Frumvarp

til laga um eptirlaun presta.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis, 6. ágúst 1879).

1. grein.

Prestar þeir, er veitt hefur verið prestsembætti og hafa þjónað því lengur eða skemur, hafa rjett til eptirlauna, þá er þeim er veitt lausn frá embætti sínu fyrir aldurs sakir eða heilsubrests, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um.

2. grein.

Eptirlaun presta skulu talin eptir þjónustualdri þeirra á þá leið, að upphæð eptirlaunanna er 10 kr. fyrir hvert þjónustuár þeirra. Þjónustuár prests skulu talin öll þau ár, er hann gegnir prestsembætti. Prestur sjötugur að aldri hefur rjett á að fá lausn frá embætti með eptirlaunum eptir lögum þessum.

3. grein.

Prestur sá, er fyrirgjörir kjóli og kalli, missir rjett til eptirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aptur, og hefur hann þá rjett til eptirlauna samkvæmt 2. grein. En sje presti vikið frá kalli annað sinn, og missir hann þá allan rjett til eptirlauna.

4. grein.

Nú hefur prestur fengið eptirlaun, og missir hann þau :

1. ef hann fær aptur embætti og laun, enda sjeu laun þau eigi minni en eptirlaunin voru.
2. ef hann fyrir konungs leyfi fram gengur í þjónustu annara ríkja.
3. ef hann tekur sjer bústað í öðru ríki utan konungs samþykki komi til.
4. ef hann verður sannur að því, að hafa kastað trú þjóðkristinnar.
5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, og er það jafnt, hvort er hann hefur framið brotið áður hann fjekk lausn frá embætti eða síðan.

5. grein.

Ef tekjur brauðs þess, er uppgjafaprestur hefur fengið lausn frá, eru yfir 1200 kr. eptir meðaltali 3 síðustu árin, þá skal greiða uppgjafapresti svo eptirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr. En sjeu tekjur brauðsins 1200 kr. eða minni, þá fær uppgjafaprestur öll eptirlaun sín úr landssjóði. Svo og hvar þess, er uppgjafaprestur fær eigi öll eptirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði.

6. grein.

Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja kirkjujörð í brauðinu til ábúðar, og skal hann eiga forgangsriett fyrir öðrum, en gegna verður hann öllum hinum sömu skyldum, sem hver annar leiguliði.

7. grein.

Uppgjafaprestar þeir, er búnir eru að fá hærri eptirlaun en til eru tekin í lögum þessum, skulu halda þeim fyrir sjálfa sig. Svo skulu og prestar þeir, sem nú eru í embættum, hafa riett til eptirlauna samkvæmt því, sem til þessa hafa verið lög og venja til.

8. grein.

Lög þessi öðlast gildi í fardögum 1880.

257.

Nefndarálit

um frumvarp til fjárukalaga fyrir 1878 og 1879.

Nefndin fellst fyrir sitt leyti yfir höfuð á þetta frumvarp, og stingur að eins upp á þeim breytingum, sem nú segir:

1. Við 1. grein: Í staðinn fyrir »26,885 kr. 4 a.» komi: 37,555 kr. 4 a.
2. Bætist inn í ný grein, er nú verður

2. grein.

Á fjárlaganna 4. gr. 4. eptirgefist Reykjavíkur sjúkrahúsi lán af viðlagasjóði, sem veitt var með konungsúrskurði 26. febr. 1866, 2000 kr.

3. Önnur grein stjórnarfrumvarpsins verði 3. gr.
4. Þriðja grein stjórnarfrumvarpsins verði 4. gr., og eptir» til gufuskipsferða 8229 — 11» komi: með þeim fyrirvara, að reikningurinn verði, eins og aðrir reikningar yfir útgjöld landssjóðs, undir yfirskoðun þingsins lagður.
5. Í fjórðu grein, sem nú verður 5. gr., komi á undan »3000 kr.» : allt að.
6. Fimmta grein verði 6. gr.
7. Sjötta grein verði 7. gr.
8. Orðin í 5., B. III., c. 2.: »til eldiviðar og ljósa o. fl. við hinn lærða skóla 150 kr.» falli burt.
9. Eptir »300 kr.» komi: ef skipting fram fer á bekkjum.
10. Fyrir »1560 kr.» komi: allt að 1400 kr., og í samlagningunni, fyrir »2197 kr.» komi: 1887 kr.
11. Sjöunda grein verði 8. gr.
12. Við bætist ný grein, sem verður

9. grein.

Munkaþverárklaustursumboði endurveitist allt að 9000 kr. lán úr viðlagasjóði til vatnsveitinga á Staðarbyggðarmýrum með því skilyrði, að lánið endurborgist á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert, er greiðist ásamt umboðsgjöldunum, og gildir það veð, sem umboðshaldari setur fyrir þessum gjöldum, einnig fyrir afborgunum lánsins.

ASTÆÐUR.

Jafnframt því, að nefndin vísar til athugasemdanna við stjórnarfrumvarpið skal þess getið:

Við 2. grein.

Stjórnin skildi þögn alþingis 1877 um hið vaxtalaus lán til Reykjavíkur sjúkrahúss þannig, að þingið eptir uppástungu stjórnarinnar, hefði eptirgefið lánið. Þótt þetta ekki væri fram tekið af þingsins hálfu, þá er hvorttveggja, að þögn þingsins 1877 getur skilist á þessa leið, enda virðist vera ástæða til að láta eitt ganga yfir þetta sjúkrahús og yfir sjúkrahúsið á Akureyri, sem þegar hefur þegið álíka gjöf af landssjóði (sbr. alp.tíð. 1877, I., bls. 19.). En nauðsynlegt virtist nefndinni vera, að gagngjörð fjárveiting væri frá þingsins hálfu fyrir þessari eptirgjöf.

Við 4. grein.

Nefndinni var enginn reikningur sendur yfir kostnaðinn við gufuskipsferðir þessar, og getur því ekki með neinni þekkingu borið um, hvað til þeirra hafi þurft að ganga. En af þakklátsemi við stjórnina fyrir góðar undirtektir hennar í þessu máli leggur nefndin það, fyrir sitt leyti, til, að upphæðin sje veitt, með nauðsynlegum fyrirvara, samkvæmt stjórnarskrárinnar 26. grein.

Við 5. grein (áður 4. grein).

Sökum þess að útgjöldin undir 2. staðlið eru eptir eðli sínu áætluð, leggur nefndin það til, að orðin «allt að» setjist fyrir framan upphæðina.

Við 7. grein (áður 6. grein).

Í athugasemdunum við frumvarp stjórnarinnar er það fram tekið, að hinir nýju ofnar muni verða til sparnaðar á eldiviði. Þar eð þessir ofnar að líkindum verða keyptir og upp settir þegar í haust, mun rjett að gjöra þegar á komanda vetri ráð fyrir sparnaði á eldiviði, og er því liðurinn 5. B. III. c. 2. (150 kr.) felldur burt.

Þær 300 kr., sem stjórnarfrumvarpið mælist til á 6. B. III. c. 4., eru ætlaðar til skiptingar á 5. bekk skólans í 2 bekki; en af því líklegra mun, að skiptingin fram fari á neðsta bekk, þar sem sveinatalan verður meiri, og tala þeirra þarf þó að vera minni en í 5. bekk, hefur nefndin stungið upp á þeirri breytingu og athugasemd, sem hjer er gjörð.

Að ætlun nefndarinnar mun ekki þörf á hærri upphæð til að kaupa fyrir ábreiður og ofna, og er því liðurinn 7. B. III. c. 7. færður niður í allt að 1400 kr.

Við 9. grein.

Þau kjör, sem leiguliðum á Staðarbyggðarmýrum voru boðin með fjárlögunum fyrir 1878—1879 virðast nefndinni heldur þung, þegar þess er gætt, að þær umræddu

jarðabætur eiga fram að fara á landseignum; leggur nefndin því til, að lánið veitist með þeim vægari kjörum, sem greinin til tekur.

Þann 8. dag ágústmánaðar 1879.

Grímur Thomsen, H. Kr. Friðriksson, Guðmundur Einarsson. Einar Ásmundsson.
form. og framsögum. skrifari.

Ísleifur Gíslason. Eggert Gunnarsson. Tryggvi Gunnarsson.

258.

Breytingartilögur

við frumvarp til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeradsnefnda.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu).

Fyrir 6. grein komi ný grein svo hljóðandi:

Sóknarnefndin skal vera prestinum til aðstoðar í því að við halda og efla góða reglu í söfnuðinum, og þar á meðal hafa eptirlit með uppfræðingu barna. Nefndarmenn skulu vera sjálfkjörnir meðhjálparar prestsins við guðspjónustugjörðina og sjá um að hún fram fari sómasamlega, svo söfnuðurinn geti fært sjer hana sem bezt í nyt.

Milli 6. og 7. greinar verði ný grein og greinatalan breytist eptir því. Greinin orðist svo:

Þegar prestakall er undir veitingu, hefur hlutaðeigandi sóknarnefnd rjett á að mæla fram með einum umsækjanda, og hefur hún heimting á, að meðmæli hennar sjeu tekin til greina við veitinguna að svo miklu leyti, sem þau eru á rökum byggð.

10. grein orðist svo:

Þegar forseta þykir nauðsynlegt, eða þegar einn eða fleiri söfnuðir æskja þess, skal hann kveðja til fundar alla hlutaðeigendur samkvæmt 9. gr. á ákveðnum degi og þeim stað, er hagkvæmastur er í hjeradini; skal í fundarboðuninni tekið fram, hver þau málefni sjeu, er bera skal upp á fundinum.

11. grein falli burt, en ný grein komi í staðinn svo hljóðandi:

A hjeradsfundi leitar forseti skýringa um það hjá safnaðarfulltrúum, hvernig prestar og sóknarnefndir gegni köllun sinni, einkum í því er heyrir til húsvitjana, eptirliti með húslestrum og uppfræðingu ungmenna, einnig um meðferð, fjárhald og umsjón kirkna.

Við 12. grein. Eptir orðið »biskupi» bætist inn í: sem skal taka þær sjerstaklega til greina.

Þorlákur Guðmundsson. Guðmundur Ólafsson. Páll Pálsson. Friðrik Stefánsson.

Þórður Þórðarson. Páll Pálsson,
prestur.

Nefndarálit

um frumvarp til landbúnaðarlaga fyrir Ísland.

Vjer undirskrifaðir, sem kosnir höfum verið af hinnu hæstvirtu efri deild alþingis til að segja álit vort um frumvarp til landbúnaðarlaga, er lagt hefur verið af hálfu stjórnarinnar fyrir deildina, höfum vandlega íhugað tjeð frumvarp og rætt það á mörgum fundum, og skulum vjer nú leyfa oss að gjöra grein fyrir skoðun vorri á málinu, og að hverri niðurstöðu vjer erum komnir um það.

Frumvarp það, sem stjórnin hefur lagt fyrir þingið, er í öllum aðalatriðum byggt á frumvarpi því til landbúnaðarlaga, sem samið var árið 1876 af meiri hluta nefndar þeirrar, er skipuð var samkvæmt konungsúrskurði 4. nóvember 1870 til að semja landbúnaðarlög; en stjórnin hefur þó í einu mikilsvarðandi atriði vikið frá stefnu þeirri, sem meiri hluti tjeðrar nefndar hafði fylgt fram í frumvarpi sínu. Eins og skýrt er frá í ástæðum þeim, sem fylgja frumvarpi meiri hlutans, áleit hann kaflann um bygging jarða og skyldur og rjettindi landsdrottins og leiguliða og um úttektir mest áriðandi bálkinn í landbúnaðarlögunum, og leitaðist því við að hafa hann sem ýtarlegastan; auk ákvarðana um ýms önnur landbúnaðarmálefni tók meiri hlutinn þess utan upp í frumvarp sitt margar aðrar lagasetningar um málefni, sem standa í nánara eða fjarlægara sambandi við landbúnaðinn í strangasta skilningi, t. a. m. um reka, veiði, afsal fasteigna og fl., en ætlaðist þó ekki til, að þær ákvarðanir væru úttæmandi, heldur að úttæmandi fyrirmæli um þessi málefni stæðu í sjerstökum lögum, svo sem rekalögum, veiðilögum o. s. frv. Stjórnin hefur aptur litið nokkuð öðruvísi á málið, hún hefur að vísu sleppt úr frumvarpinu kaflanum um afsal fasteigna, en öllu hinu hefur hún haldið að mestu óbreyttu og óauknu, og þó ætlaðist til, að frumvarpið hefði að færa úttæmandi ákvarðanir um flest þau atriði, sem það nær yfir. Að þessi sje tilætlun stjórnarinnar, sjest ljóslega á seinustu (131.) grein frumvarpsins, þar sem talin eru upp þau lagaþóð, sem falla eiga úr gildi, þegar frumvarpið verður að lögum. Undirskrifaðri nefnd varð það brátt ljóst, er hún fór að íhuga frumvarp stjórnarinnar, að ákvarðanir þær, sem frumvarpið hefur inni að halda, sumpart vantar í mörgum atriðum eigi alllitið á að vera svo ýtarlegar eða úttæmandi, að þær geti komið í staðinn fyrir allar eldri ákvarðanir um sama efni og jafnframt fyllt þau skörð, sem í hinnu eldri löggjöf kunna að vera, og sumpart miða þær til að sundra lagafyrirmælunum um sama málefni að nauðsynjalausu. Til þess að sannfærast um þetta þarf ekki annað, en að bera saman t. a. m. fyrirmæli frumvarpsins um reka við rekabálk í Jónsbók og seinni lagaboð um sama efni, fyrirmæli frumvarpsins um veiði við tilskipun 20. júní 1849 og viðaukalög 11. maí 1876, 23. grein frumvarpsins við tilskipun 15. marz 1861, 32. og 33. grein frumvarpsins við 298. og 237. grein í hinum almennu hegningarlögum, o. s. frv.

Nefndin verður að vísu að játa, að það sje mjög æskilegt, að ný lög, sem samín eru um hvert efni sem er, sjeu svo ýtarleg, að þau safni saman á einn stað öllum laga-

fyrirmælum um það efni, sem þau eiga við, og tæmi það alveg, svo enginn vafi sje á, hvað sjeu lög og hvað ekki, og hvar þeirra sje að leita. Ent til þess að þessu verði við komið, er hentast, að efni það, sem lögin hljóða um, sje afmörkuð heild með skýrum takmörkum og nánú sambandi milli hinna einstöku liða þess, annaðhvort þannig, að sömu almennar ákvarðanir geti átt við um alla þessa liði, eða þeir tengist hver við annan sem hlekkir í sömu keðju. Þegar til þess kemur að semja ýtarleg og úttæmandi (*systematisk*) landbúnaðarlög, þá verður fyrsti erfiðleikurinn sá, að setja slíkum lögum hin rjettu takmörk, því að «landbúnaðarlög» er mjög yfgrípsmikil og óákveðin hugmynd, enda hefur reynslan sýnt, að skoðanir manna eru mjög mismunandi um það, yfir hve rúmt eða þröngt svið slík lög eigi að ná, hvar þau eigi að byrja og hvar þau eigi að enda; þetta sýna frumvörp meiri og minni hluta utanþingsnefndarinnar og frumvarp stjórnarinnar, þegar þau öll eru borin saman. Í annan stað virðast mörg af þeim málefnum, sem heyra eða geta heyrt inn undir landbúnaðarlög, að standa í svo lausu sambandi hvert við annað, að allt eins vel fari á, að sjerstök lög sjeu um hvert þeirra um sig, eins og að sömu lögin nái yfir þau öll. Þannig virðist það t. a. m. standa á litlu, hvort fyrirmæli löggjafarinnar um reka, veiði, fjallskil og fl. eru í sjerstökum rekalögum, veiðilögum, fjallskilareglugjörðum og s. frv., eða þau eru sín í hverjum kapítula í sömu lögunum, og hið fyrri sýnist jafnvel vera aðgengilegra en hið síðara, því að hver af þessum lagabálkum myndar afmarkaða heild út af fyrir sig og á mjög lítið sameiginlegt við hina. Þegar af þessum ástæðum áleit nefndin það mjög svo lítinn ávinning, að samín sjeu ein lög, sem nái yfir öll þau málefni, er varða landbúnaðinn, eða standa í nánara eða fjárlægara sambandi við hann, enda sá hún sjer ekki fært með þeim afmarkaða tíma, sem hún hafði fyrir sjer, að laga og auka stjórnarfrumvarpið svo, að það gæti orðið ýtarleg og úttæmandi lög um öll þau málefni, sem það nær til.

Með því það þannig, að nefndarinnar álit, ekki er tiltækilegt, að gjöra stjórnarfrumvarpið að lögum, eins og það er, og heldur ekki auðið með þeim stutta tíma, sem þingið hefur fyrir sjer, að laga það og auka svo sem með þyrfti, ef það ætti að samsvara tilganginum með *systematiskri* lagasetningu, þá verður nefndin að ráða þingdeildinni frá að taka frumvarpið að svo stöddu til umræðu í heild þess.

Hins vegar virðist nefndinni, að frumvarp stjórnarinnar sje í mörgum atriðum vel til þess fallið, að ákvarðanir þess sjeu notaðar sem grundvöllur fyrir sjerstökum lagaboðum um ýms af þeim málefnum, sem varða landbúnaðinn, og að þingið ætti nú þegar að stíga eitt fet í þessa stefnu, með því að ræða og samþykkja frumvarp til sjerstakra laga um eitt af þessum málefnum. Eins og áður er á vikið, hefur meiri hluti utanþingsnefndarinnar álit, þann kaffa í frumvarpi sínu, sem er um bygging jarða og rjettindi og skyldur landsdrottins og leiguliða og um úttektir, mest áriðandi bálkinn í landbúnaðarmálinu. Þessa skoðun verður nefndin að aðhyllast í alla staði, því að það er hvorttveggja, að hagfelldar lagaákvarðanir um rjettarsambandið milli landsdrottins og leiguliða eru mikilvægt skilyrði fyrir framförum hins helzta atvinnuvegs landsins, jarðræktarinnar, enda virðist landbúnaðarlöggjöf vorri einmitt í þessu atriði vera einna mest ábótavant. Þessi skoðun hefur einnig stöð í sögu máls þessa, því allar tilraunir bæði af stjórnarinnar og af þingsins hálfu til að koma til leiðar endurbótum á landbúnaðarlöggjöfinni, hafa sjer í lagi beinzt að því atriði hennar, sem hjer er umtalsefni, og skal nefndin í því efni skírskota til frumvarps þess, sem samið var að tilhlutun embættismannanefndarinnar

á árunum 1839 og 1841, og síðar endurskoðað af nefnd þeirri, er skipuð var af konungsfulltrúa á alþingi 1845, og í annan stað til umræðanna um landbúnaðarmálið á alþingi 1865.

Af þessum ástæðum, og með því að sá kaffi í frumvarpi stjórnarinnar, sem lýtur að nefndum atriðum landbúnaðarmálsins (7. og 8. kapítulinn), að nefndarinnar álitir hefur svo ýtarlegar og bagfelldar ákvarðanir inni að halda um þessi atriði, að það væri mikilsverð rjettarbot fyrir landið, ef hann yrði að lögum, þá hefur nefndin sjerstaklega rætt tjeðan kaffa frumvarpsins, og gjört á honum þær breytingar, sem henni þótti nauðsyulegar, og leyfir sjer nú að leggja hann fram fyrir þingdeildina sem frumvarp til sjerstakra laga um bygging jarða, úttektir o. fl. Því skal við bætt, að nefndin ekki skoðar þetta frumvarp sem breytingaruppástungur við þann kaffa stjórnarfrumvarpsins, sem það er byggt á, heldur sem sjerstakt frumvarp, og ætlast til að þingdeildin fari með það sem sjerstakt mál.

Samkvæmt því, sem að framan er sagt, leyfir nefndin sjer að leggja það til:

- 1, að hin hæstvirta þingdeild ekki að sinni ræði frumvarp stjórnarinnar til landbúnaðarlaga fyrir Ísland í heild þess;
- 2, að þingdeildin taki til meðferðar og samþykki meðfylgjandi frumvarp til laga um viðskipti landsdrottna og leiguliða, bygging jarða og úttektir sem sjerstakt lagafrumvarp.

Alþingi 6. ágústmán. 1879.

Árni Thorsteinson, Benedikt Kristjánsson. Magnús Stephensen, Sighvatur Árnason.
formaður. skrifari og framsögum.

Bergur Thorberg.

FRUMVARP

til laga um viðskipti landsdrottna og leiguliða, bygging jarða og úttektir.

(Frá nefndinni í landbúnaðarmálinu).

1. grein.

Hver maður, sem jörð á og nýtur eigi sjálfur, skal selja hana öðrum á leigu, enda skal hún leigufær vera. Rjett er að sami maður búi á tveimur jörðum, eða fleirum, hvort er hann á þær sjálfur, eða leigir þær af öðrum; en inna skal hann öll þau gjöld, er á jörðu liggja, svo af útjörðu sem heimajörðu. Hjáleigur má leggja niður og undir heimajörð, eða aðra hjáleigu hennar.

2. grein.

Selja má hver maður jörð sína öðrum á leigu undir bú, sem vill, ef sá, er selt er, eigi er utanhreppsmaður, sem nýtur sveitarstyrks. Heimilt er að byggja slikum utanhreppsmanni jörð eða nokkurn hlut hennar því að eins, að sveitarstjórn þess hrepps, sem jörð er í, vilji eigi leigja jörð til handa innanhreppsmanni og ábyrgjast að öllu landskuld, leigur og álag. Nú byggir jarðareigandi eigi að síður þurfamanni í öðrum hrepp jörð sína, og er sú bygging ógild, enda er hreppsnefnd heimilt, að láta bera leiguliða út á kostnað landsdrottins, og ráða jörðu til næstu fardaga; en gjalda skal hún landsdrottni landskuld hálfa og allar leigur.

3. grein.

Jörð skal ávallt byggja frá fardögum til fardaga, og skal um það brjef gjöra, og er það byggingarbrjef fyrir jörðunni. Í byggingarbrjefi skal skýrt taka fram, hve langur

ábúðartími sje. Ef þetta er eigi gjört, skal svo álíta, sem jörð sje byggð æfilangt nema landsdrottinn sanni, að öðruvísi hafi verið um samið. Ekkja heldur ábúðarrjetti manns síns; en giptist hún aptur, missir hún hann þegar.

4. grein.

Í byggingarbrjefi skal greina landamerki jarða og geta þeirra ítaka, er hún á í annara manna lönd; svo og þess, ef kvaðir, eða ískyldur liggja á henni. Þá skal og kveða á í byggingarbrjefinu, hverja landskuld greiða skal eptir jörðina, og í hverjum aurum. Í því skal og ákveða, hver innstæðu kúgildi fylgja jörðu og hvílik, svo og hverja leigu skuli greiða af þeim. Nú hefur landsdrottinn vanrækt að gefa byggingarbrjef, og skal svo álíta, sem jörð hafi verið byggð með leigumála þeim, er leiguliði kannast við, að áskilinn hafi verið, nema landsdrottinn sanni, að annar hafi verið.

5. grein.

Gjöra skal tvö samhljóða frumrit, af byggingarbrjefi hverju, og rita landsdrottinn og leiguliði nöfn sín undir þau. Hefur landsdrottinn annað brjefið, en leiguliði hitt.

6. grein.

Ef landsdrottinn byggir tveimur mönnum sömu jörð eða jarðarpart, þá skal sá hafa, er fyr tók; en landsdrottinn fái hinum jafngott jarðnæði sem hitt var, ella bæti honum allan þann skaða, er hann bíður af því, að hann komst ekki að jörðu, hvorttveggja eptir mati óvilhallra manna.

7. grein.

Eigi er jörð leigufær nema henni fylgi öll nauðsynleg íbúðarhús, geymsluhús og fjenaðarhús. Um stærð og tölu húsa fer eptir jarðarmagni og því, sem venja er í hverri sveit; en jafnan skal afhenda leiguliða hús í gildu og góðu standi, eða með fullu álagi.

8. grein.

Þá er leiguliðaskipti verða á jörðu, má viðtakandi taka til voryrkju, þá er hann vill, en eigi má hann flytja bú sitt fyrir fardaga, nema fráfarandi leyfi. Fardagar eru þá, er sex vikur eru af sumri, og eru þeir fjórir. Er fimmtudagur í sjöundu viku sumars fyrstur þeirra, en sunnudagur síðastur. Ef leiguliði er ekki kominn til jarðar að forfallalaus, þá er sjö vikur eru af sumri, nje umboðsmaður hans, þá hefur hann fyrirgjört ábúðarrjetti sínum, og lúki landsdrottni eins árs landskuld og leigur sem áskilið var; en landsdrottinn má nýta sjer jörð, sem hann vill, eða byggja hana öðrum.

9. grein.

Fráfarandi skal hafa flutt allt bú sitt af jörðu hinn síðasta fardag, nema viðtakandi leyfi, að hann hafi það þar lengur. Heimil skal honum húsavist með viðtakanda og þar má hann hafa fjenað sinn til síðasta fardags; en hvorki má hann beita tün nje engjar.

Rjett er að fráfarandi skilji eptir, þar sem viðtakanda eigi er mein að, það af búslóð sinni, er hann eigi má burt flytja þegar; en það skal hann hafa burt flutt fyrir næstu veturnætur. Sjeu búsmunir eigi fluttir burt að veturnóttum, skal búandi segja hreppstjóra til, og fer hann með þá, sem fje í vanhirdingu.

10. grein.

Eigi má fráfarandi af jörðu flytja hey, áburð, eldsneyti, torf, nje nokkuð annað, sem sú jörð gaf af sjer. Ef fráfarandi á fyrningar heys, eldsneytis, eða annara fjemætra landsnyttja, þá skal hann bjóða viðtakanda, eða landsdrottni, ef hann eða umboðsmaður hans er við staddur, kaup á því eptir mati úttektarmanna. Vilji hvorugur kaupa, má fráfarandi flytja það með sjer, eða selja öðrum, en burt skal hann hafa flutt það af jörðu fyrir næstu heynnir.

11. grein.

Nú á fráfarandi hús á jörðu, og skal hann bjóða jarðareiganda þau til kaups. Ef húsín eru að áliti úttektarmanna nauðsynleg á jörðu eptir 7. gr., er jarðareigandi skyldur til að kaupa þau því verði, er úttektarmenn virða. Ef jörð þarf eigi húsanna og jarðareigandi vill eigi kaupa þau, skal fráfarandi bjóða viðtakanda að kaupa þau, og vilji hann heldur ekki kaupa þau við sama verði, þá er honum rjett, að taka þau ofan og flytja af jörðu, eða selja þau hverjum, er hann vill til burtflutnings. Skal hús rjúfa fyrir Jónsmessu hina næstu, ef leiguliði vill gjöra hús þar er hin voru, en burt flytja viði og húsæfni fyrir veturnætur sem segir í 9. grein.

12. grein.

Flytja skal fráfarandi áburð á tún allt, ef til er, áður en hann fer frá jörðu, og skal hann hafa gjört það í tæka tíð. Hann skal og hreinsa öll hús, sem á jörðu eru, beygarða og heytóptir. Vanræki fráfarandi þetta, þá bæti hann viðtakanda það, sem úttektarmenn meta. Ekki má fráfarandi vinna meira á jörðu það vor, er hann flytur sig frá henni, en til búþarfa, og eigi svo, að viðtakanda sje mein að. Ef hann vinnur meira, en nú var mælt, eignast viðtakandi það. Nú fylgir eggverjörðu, og á viðtakandi öll afnot þess það vor, er hann flytur sig að jörðu. Fylgi reki leigulandi, á fráfarandi það, er rekur til miðs föstudags í fardögum.

13. grein.

Ábúandi skal hafa öll leiguliðanot af jörðu sinni, nema öðruvísi sje um samið; en það eru leiguliðanot, að hann hafi til notkunar öll þau hús og mannvirki, innstæðukúgildi og öll þau rjettindi sem jörðu fylgja.

Nú er leiguliðarjettur brotinn, og á leiguliði sókn þess máls. Ef leiguliði sækir eigi, á landsdrottinn sókn þess máls; enda skal leiguliði gjöra landsdrottni aðvart, er leiguliðarjettur hans er brotinn, og láta hann vita, hvort hann sækir það mál, eða ekki.

14. grein.

Eigi má leiguliði byggja öðrum af leigujörð sinni nje húsmenn taka, nema landsdrottinn leyfi. Eigi má hann heldur ljá öðrum nokkuð af hlynnindum þeim og landsnytjum, er leigulandi hans fylgja, nema það sje í umskiptum fyrir önnur hlynnindi og landsnytjar, er leigujörð hans þarf. Hann má og eigi selja áburð af jörð, þann er henni megi að notum verða, nje farga honum á annan hátt. Hey má hann láta í burtu því að eins að hann fái annað aptur jafnmikið og jafngott.

Nú verður leiguliði sekur um brot á móti einhverju því, er sagt er í grein þessari og varðar það honum útbyggingu, enda bæti hann landsdrottni skemmdir á jörðu.

15. grein.

Ef reki fylgir jörðu, og er hann undanskilinn leiguliðanotum, þá skal leiguliði hirða við þann, er rekur, fyrir landsdrottin og marka viðarmarki hans. Skal hann gjöra þetta sem hann sjálfur ætti, og draga við úr flæðarmáli, svo eigi taki út aptur. Leiguliði skal eiga af fjöru þeirri álnarlöng keffi og þaðan af smærri. Nú rekur hval, og skal leiguliði festa hann þeim festum og að öllu bjarga, sem lög ákveða. Gjöra skal hann og landsdrottni þegar orð, sje hann eigi fjær, en segir í 26. grein; en umboðsmanni hans ella. Rjett er leiguliða, að skera þegar hval; en ábyrgjast skal hann landsdrottni allan þann hval, er hann sker. Leiguliði skal hafa fullt endurgjald af hvalnum fyrir starf sitt og átroðning.

16. grein.

Skyldur er maður að halda upp húsum þeim öllum, er þá voru, er hann kom til jarðar og jörðu fylgja, og ábyrgjast fyrning þeirra, sem og öðrum mannvirkjum, svo sem

túngörðum, vörslugörðum, matjurtagörðum, fjenaðarrjettum, heygörðum, stíflugörðum og hverju öðru. Skal hann endurbæta þetta á ári hverju, svo að það hrörni ekki, og byggja upp af nýju ef fallið hefur. Ábyrgjast skal leiguliði innstæðukúgildi jarðar sinnar, að ávallt sjeu til og leigufær. Nú flytur leiguliði sig frá jörðu, eða deyr og ekkja hans bregður búi, og skal hann eða bú hans skila öllu, er jörðu fylgir, fullgildu, eða með fullu álagi.

17. grein.

Ef skriða fellur á hús leigujarðar eða þau verða á annan hátt fyrir skemmdum af völdum náttúrunnar, svo sem af snjóflóði, vatnsflóði eða jarðskjálfta, eða þau farast fyrir eldsvoða, sem leiguliða eigi verður sök á gefin, þá skulu landsdrottinn og leiguliði, ef eigi er öðruvísi um samið, gjöra hús aptur í sameiningu. Landsdrottinn leggi við til húsagjörðar og smíðar, en leiguliði veggi alla og þök. Þó skal leiguliði eptir úttekt greiða landsdrottni álag á hús þau er fórust, ef þau eigi voru fullgild að viðum.

18. grein.

Ef land jarðar spillist af vatnságangi, skriðum, sandfoki, eða öðru því, er leiguliða verður eigi sök á gefin, þá gjöri hann landsdrottni orð, eða umboðsmanni hans, og er honum heimilt að krefjast skoðunar á skemmdunum. Nú má skemmdir bæta á einu ári, og bætir landsdrottinn og leiguliði þær að helmingi hvor, þó svo, að leiguliði kosti eigi meiru til en jafngildi hálfri landskuld sinni. Verði jörð fyrir þeim skemmdum, að hún rýrni til langframa, skal meta, hve miklum hluta landskuldar það nemi ár hvert um ákveðinn tíma, og á þá leiguliði heimting á, að landskuld sje sett niður um helming þess, er skemmdir eru metnar til ár hvert.

19. grein.

Leiguliði skal vinna upp tún og engi leigujarðar sinnar, svo að hún sje í fullri rækt. Bregði hann af þessu lengur en eitt ár í senn, missir hann ábúðarrjett sinn.

20. grein.

Nú eru kveðnar jarðabætur á leiguliða og greinir byggingarbrjef, hverjar sjeu og hve miklar ár hvert; en leiguliði vinnur eigi slíkar, sem til skilið var, eitt ár í senn, og á landsdrottinn heimting á endurgjaldi fyrir þær eptir óvilhallra manna mati, ef leiguliði vinnur þær eigi þegar. Vinni leiguliði eigi jarðabætur, sem til var skilið, fleiri ár en eitt í senn, missir hann og ábúðarrjett sinn.

21. grein.

Nú er eigi til skilið, að leiguliði gjöri jarðabætur á leigujörð sinni, en hann hefur unnið þær eigi að síður, eða hann hefur meiri jarðabætur gjört, en til er skilið í byggingarbrjefi hans, enda þyki auðsætt að jörð hafi batnað að mun fyrir þeirra sakir, þá á leiguliði, ef af jörðu fer, heimting á endurgjaldi fyrir það, er jörð hefur rífað til afgjaldshækkunar fyrir jarðabóta sakir, þó svo, að arður sá, er ætla má að leiguliði hafi af jarðabótunum haft, sje dreginn frá endurgjaldinu. Jörðin sje að veði fyrir endurgjaldinu og gangi það fyrir öllum öðrum veðskuldum, sem á henni liggja.

22. grein.

Deyi leiguliði fyr, en leigutími hans er á enda, og ekkja hans flytur sig af jörðu, á bú hans heimting á endurgjaldi fyrir jarðabætur svo sem nú var sagt. En haldi ekkja bú á jörðunni, á búið ekki heimting á endurgjaldinu fyr, en leiguliðaskipti verða, sje jarðabótum við haldið.

23. grein.

Ef leiguliði situr illa leigujörð sína, svo að tún og engi fara í órækt, hagar bítast í örtröð, innstæðukúgildi falla og hús hrörna um skör fram og því um líkt, missir hann ábúðarrjett sinn. Rjett er að landsdrottinn láti gjöra skoðun á jörðunni hvort er

leiguliði fer frá henni eða ekki, og meta til verðs skemmdir þær, er á henni hafa orðið fyrir þessar sakir, og bæti leiguliði þær að fullu.

24. grein.

Er meta skal skemmdir (sbr. 18 gr.), jarðabætur eða jarðaniðslu, skulu úttektarmenn það gjöra. Landsdrottinn og leiguliði borgi skoðunargjörð að helmingi hvor, nema þegar svo á stendur, er segir í 23. gr., borgar þá leiguliði einn skoðunargjörð ef hún verður á móti honum, en landsdrottinn ella.

25. grein.

Leiguliði skal greiða alla þá skatta og skyldur, sem á leigujörðu hans liggja, og halda uppi öllum lögskilum af henni, landsdrottinn kostnaðarlaust að öllu. Eindagi á kúgildaleigum er fyrir Mikaelismessu ár hvert, en á landskuld í hvers árs fardögum. Nú greiðir eigi leiguliði jarðargjöld á næsta missiri eptir eindaga, og hefur hann fyrirgjört ábúðarrjetti sínum í næstu fardögum þótt honum sje eigi byggt út af jörðu.

26. grein.

Skyldur er leiguliði, þótt eigi sje til skilið, að færa leigur og landskuld á heimili landsdrottins, ef eigi er fjær, en þingmannaleið nemi, ella hafi landsdrottinn umboðsmann, er eigi búi fjær og taki við jarðargjöldum.

27. grein.

Þá er landsdrottinn vill neyta rjettar síns, að byggja leiguliða út af jörðu sinni, skal hann það gjört hafa fyrir jól; en leiguliði skal af jörðu fara í næstu fardögum á eptir. Útbygging skal brjefleg vera og við votta, enda sje svo skýrt að kveðið í henni, að leiguliði hafi að vísu að ganga, að hann eigi af jörðu að fara.

28. grein.

Nú vill maður flytja sig af leigujörðu sinni áður en ábúðartími hans er liðinn, og skal hann segja jörðu lausri fyrir jól. Skal hann segja landsdrottinn, eða umboðsmanni hans upp leigumála brjeflega og við votta.

29. grein.

Ef leiguliði segir eigi lausri leigujörðu sinni eptir lögum, en flytur sig af henni, geldur hann landsdrottinn leigur næsta árs og landskuld. Má landsdrottinn nýta sjer jörð sem hann vill, eða byggja öðrum. Nú hefur leiguliði sagt jörðu lausri í tækan tíma; en flytur sig af henni fyrir fardaga, og bætir hann landsdrottinn skaða þann, er jörð biður af burtför hans eptir mati óvilhallra manna.

30. grein.

Nú hefur landsdrottinn byggt leiguliða löglega út, svo sem fyr er sagt, eða svo er ástatt, sem segir í 25. grein, og vill leiguliði eigi flytja sig af jörðu, eða beitir þrásetu, og er landsdrottinn rjett, að krefja útburðar á sína ábyrgð; og fer um það eptir almennum rjettarfarsreglum.

31. grein.

Þá er leiguliðaskipti verða á jörðum, skal taka þær út með lögmætri skoðunargjörð. Úttektarmenn skulu vera tveir, og fer úttekt fram um fardagaleyti. Skal þá gjöra fráfaranda og viðtakanda aðvart með nægum fyrirvara, svo og landsdrottinn, eður umboðsmanni hans, svo að þeir geti til úttektar komið.

32. grein.

Sýslumaður skipar úttektarmenn í hrepp hverjum svo marga, sem þurfa þykir eptir tillögum hreppsnefnda. Úttektarmenn skulu eið sverja fyrir sýslumanni. Sjeu úttektarmenn eigi fleiri en tveir í hrepp, skal hinn þriðja til nefna til vara, er úttekt gjöri í forföllum annarshvors hinna, eða með þeim, ef þá greinir á; og ræður þá atkvæðafjöldi.

Ávallt þar er úttektarmenn greinir á, skal hinn þriðja til kveðja.

Úttektarmenn skulu hafa starfa sinn á hendi eigi skemmra tíma, en um sex ár.
33. grein.

Úttektarmenn skulu bók hafa, er borgist af sveitarsjóði og sýslumaður löggildir; skal rita í hana allar úttektir jarða. Eigi er úttekt lokið fyrir, en svo er gjört. Skulu úttektarmenn því næst rita nöfn sín undir hverja úttekt henni til staðfestingar. Þeir, sem við úttekt eru staddir, fráfarandi, viðtakandi og jarðareigandi, eða umboðsmaður hans, ef hann eigi mætir sjálfur, skulu og rita nöfn sín undir úttekt. Nú skorast þeir undan að rita nöfn sín undir úttekt, og skulu úttektarmenn láta þess við getið í úttektabókinni.

Skyldir eru úttektarmenn að gefa staðfest eptirrit af úttektum, ef þeir eru þess beiddir, og eiga þeir 50 aura fyrir hverja örk eptirrits, sem til er skilið í aukatekjureglugjörð 10. september 1830, 7. grein.

34. grein.

Úttektarmaður hver skal hafa 4 krónur fyrir úttekt hverja; en hálfu minna ef þurrabúð er tekin út sjerstaklega og eigi jörð sú, er hún fylgir. Fráfarandi og viðtakandi kosti úttekt sinn helming úttektar hvor.

35. grein.

Úttektarmenn skulu taka fyrst út hús þau, er jörðu fylgja, og lýsa þeim greinilega. Lýsa skal göllum, ef á húsum eru, og kveða á hæfilegt álag fyrir þeirra sakir, er fráfarandi gjaldi, nema öðruvísi sje um samið.

36. grein.

Nú hefur fráfarandi gjört jarðarhús stærra en var, og úttektarmenn hyggja það betra en hitt, og jörðin þurfi þess, enda sje húsið stæðilegt að öllu, þá er landsdrottinn skyldur að kaupa af fráfaranda húsaokann við því verði, er úttektarmenn meta hann til.

37. grein.

Næst á eptir jarðarhúsum skal taka út önnur mannvirki, þau er jörðu fylgja, svo sem eru túngaðar, vörzlugarðar, matjurtagarðar, fjenaðarrjettir, heygarðar, stíflugarðar og annað þess konar. Skal lýsa því nákvæmlega og gjöra álag fyrir þeim göllum, sem á því eru.

38. grein.

Rjett er að úttektarmenn skoði tún, engi og haga, skóg, eggver og aðrar landsnyttjar, og meti spjöll á þeim, ef orðið hafa, til álags eptir atvikum.

39. grein.

Úttektarmenn skulu skoða innstæðukúgildi jarða, og meta álag á þau, ef eigi eru leigufær.

40. grein.

Ef einhver, sem hlut á að máli, eigi vill hlíta úttekt, sem gjörð er á jörðu, er honum rjett að krefja yfirúttektar. Beiða skal hann sýslumann innan hálfis mánaðar, að nefna fjóra menn til yfirúttektar, og skulu þeir haga yfirúttekt svo, sem segir um úttektir. Yfirúttektarmenn eiga sömu laun fyrir starfa sinn, sem úttektarmenn, er krefjandi gjaldi, ef álagssupphæð eigi er breytt, ella fer um gjaldið, sem segir í 34. grein.

41. grein.

Nú eiga fleiri, en einn maður, jörð saman, og verður eigi partur hvers seldur á leigu sjer, og kemur þeim eigi ásamt um bygging, og skal þá atkvæði ráða þeirra í milli, ef allir eiga jafnan hlut, en hlutkesti, ef atkvæði eru jöfn. Sjeu hlutir þeirra ójafnir, þá ræður atkvæði þeirra, er meira hlut eiga. Þeir, sem byggingu ráða, ábyrgist hinum afgjald jarðar og álag.

42. grein.

Ef fjenaðarsamgöngum milli landa manna verður eigi varnað fyrir landþrengsla sakir, eða ef haganlegra þykir, að beitolönd tveggja, eða fleiri jarða sje lögð saman, þá er hverjum þeim, er hlut á að máli, heimilt að krefja ítölu fjár í haga, og eru hinir, sem lönd eiga í móti, skyldir að hlíta því. Þeir skulu kveðja úttektarmenn til að telja fje í haga, og skulu þeir telja svo að þeir hyggi, að eigi muni hagi bítast í örtröð. Hver maður má fylla ítölu sína. Nú hefur maður fleira fje í haga, en hann á ítölu til, og varðar það skaðabætur sem fyrir óheimila beit og sektir, allt að 20 krónum. Ef einhver fyllir eigi í tölu sína, hafa sambeitarmenn forgöngurjett fyrir öðrum til beitar fyrir fjenað sinn.

Sama er og, ef tvíbýli, eða fleirbýli er á jörðu og sje landi hennar óskipt, þá er sambylismanni heimilt að krefja ítölu fjár í haga.

Fyrir ítölu fjár í haga eiga úttektarmenn borgun slíka, sem ákveðin er í 34. grein, og skulu allir, sem hlut eiga að máli, inna hana eptir jarðarmegni því, er þeir hafa undir bú sitt.

260.

Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 9. ágúst 1879).

I. kafli.

Tekjur.

1. grein.

Á árunum 1880 og 1881 telst svo til, að tekjur Íslands verði 773,825 kr. 20 aur., og er það afrakstur af tekjugreinum þeim, sem getið er í 2.—6. gr.

2. grein.

Af eptirfylgjandi sköttum og gjöldum eru tekjurnar taldar 486,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje	50,000	50,000	100,000
2. húsaskattur	1,500	1,500	3,000
3. tekjuskattur	14,000	14,000	28,000
4. aukatekjur	14,000	14,000	28,000
5. vitagjald	5,000	5,000	10,000
6. nafnbótaskattur	40	40	80
7. erfðafjárskattur	2,500	2,500	5,000
8. gjöld af fasteignarsölum	600	600	1,200
9. gjöld fyrir leyfisbrjef	1,000	1,000	2,000
10. spítalagjald	7,000	7,000	14,000
11. gjöld af verzluninni 30,000 kr.			
— af póstgufuskipunum 7,156 —	37,150	37,156	74,312
12. aðflutningsgjald af áfengum drykkjum og af tóbaki, að frá dregnum 2% í innheimtulaun	100,000	100,000	200,000
13. tekjur af póstferðunum	10,000	10,000	20,000
14. óvissar tekjur	600	600	1,200
samtals	243,396	243,396	486,792

3. grein.

Tekjur af fasteignum landssjóðsins o. fl. eru talðar 71.578 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum fyrir hvort árið, að frá dregnum umboðslaunum, prestsmötu o. fl.	32,000	32,000	64,000
2. Afgjöld af öðrum jörðum landssjóðsins .	1,184	1,184	2,368
3. Leigugjöld:			
a. af Lundey 205 kr.			
b. af brennisteinsnámunum í Þingeyjarsýslu 1,800 —	2,005	2,005	4,010
4. Tekjur af kirkjum	600	600	1,200
samtals	35,789	35,789	71,578

4. grein.

Tekjur, er snerta viðlagasióðinn, eru ætlaðar að nemi 49,275 kr. 20 a.

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins . .	22,000 "	23,000 "	45,000 "
Upp í lán verður borgað:			
á árinu 1880 8,454 kr. 90 a.			
- — 1881 8,307 — 77 -			
16,762 — 67 -			
Af innskriptaskírteina-upphæðinni verjast allt að 100,000 kr. til byggingar á húsi handa alþingi og söfnum landsins.			
2. Leigur af andvirði seldra jarða	207 60	207 60	415 20
Upp í andvirði seldra landseigna 8000 kr. Vextir af styrktarsjóði Íslands flytjast út fyrir strykð með hjer um bil	1,930 "	1,930 "	3,860 "
samtals	24,137 60	25,137 60	49,275 20

5. grein.

Endurgjald lána verður talið 6,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Gjald upp í lán til Möðruvallaklausturskirkju	180	180	360
2. — — — — Eyrarkirkju	216	216	432
3. Endurgjald skyndilána til embættismanna.	3,000	3,000	6,000
samtals	3,396	3,396	6,792

6. grein.

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 159,388 kr.

	1880.	1881.	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Fast tillag . . .	60,000 kr.	60,000 kr.			
Aukatillag . . .	40,000 —	38,500 —			
	100,000 —	98,500 —			
að frá dregnum . .	19,556 —	19,556 —	80,444	78,944	159,388
samtals			80,444	78,944	159,388

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 773,825 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. grein.

8. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,800 kr.

9. grein.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl., veitast 315,870 kr. 74 a.

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.			
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. laun embættismanna	19,100	19,716 66	
Ef landshöfðingjaritara og amtmannaembætti- in losna, þá verði þau eigi veitt föstum em- bættismönnum.			
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. . .	3,600	3,600	
3. þóknun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	2,000	2,000	
	24,700	25,316 66	50,016 66
B.			
Dómgæzla og lögreglustjórn:			
1. laun	70,372 4	70,372 4	
2. ritfje handa bæjarfógeta í Reykjavík . . .	1,000	1,000	
3. til hegningarhússins og fangelsanna . . .	3,600	3,600	
Verði fangatalan meiri en ráð er fyrir gjört, eða stígi verðlag á matvælum, má telja út það, sem um fram þarf, án auka- fjárveitingar.			
4. önnur útgjöld	3,200	3,200	
	78,172 4	78,172 4	156,344 8
		flyt	206,360 74

C.	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
Ýmisleg útgjöld: flutt			206,360 74
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi . . .	1,450	1,450	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef hjer um bil	1,000	1,000	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar	705	705	
4. styrkur til eflingar búnaði	10,000	10,000	
af því allt að helmingi til búnaðarfjelaga og búnaðarsjóða.			
5. til vegabóta	20,000	20,000	
fjallvegir, sem jafnframt eru póstvegir, gangi fyrir.			
6. til gufuskipsferða allt að	18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi	2,500	2,500	
8. til embættisferða	600	600	
9. þóknun handa Jóni Jónssyni landritara út af fjárkláðanum			1,000
	54,255	54,255	108,510
			315,870 74

10. grein.

Til útgjalda við læknaskipunina veitast 79,948 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	37,726	37,726	75,452
2. önnur útgjöld	2,248	2,248	4,496
samtals	39,974	39,974	79,948

11. grein.

Útgjöldin við póststjórnina er ætlað á að verði 31,820 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. laun	4,310	4,310	8,620
2. póstflutningur	9,700	9,700	19,400
3. önnur útgjöld	1,900	1,900	3,800
samtals	15,910	15,910	31,820

12. grein.

Til kirkju og kennslumála veitast 161,186 kr. 38 a.

		1880.		1881.		alls.	
		kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
A.							
Í þarfir andlegu stjettarinnar:							
a.	Laun	8,032	"	8,332	"		
b.	önnur útgjöld:						
	1. til bráðabirgðar-uppbótar						
	fátækum brauðum	4,000					
	2. til nokkrra brauða í fyr-						
	veranda Hólastipti	600					
	3. til prestsekkna og barna og						
	fátækra uppgjafapresta	2,500					
	4. endurgjald handa biskupi						
	fyrir skrifstofukostnað	1,000					
	5. endurgjald handa prestinum						
	í Vestmannaeyjum fyrir						
	tekjumissi	1,443	19				
	6. endurgjald handa prestinum						
	í Goðdölum fyrir tekju-						
	missi	20		9,563	19	9,563	19
B.		17,595	19	17,895	19	35,490	38
Kennslumálefni:							
I. Til prestaskólans:							
a.	Laun	10,700		10,900			
b.	önnur útgjöld:						
	1. húsaleiga handa 12 læri-						
	sveinum, 80 krónur handa						
	hverjum	960	kr.				
	2. 1 ölmusa	200	—				
	3. til tímakennslu	100	—				
	4. til bókakaupa	300	—				
	5. til eldiviðar og ljósa	140	—				
	6. til umsjónar	100	—				
	7. ýmisleg útgjöld	100	—	1,900		1,900	
		12,600		12,800			
II. Til læknaskólans:		3,200		3,200		25,400	"
a.	Laun						
	Ef landlæknisembættið losnar ekki á fjár-						
	hagstímabilinu.						
b.	önnur útgjöld:						
	1. 3 ölmusur, 200 kr. hver	600	—				
	2. eldiviður, ljós og ræsting	100	—				
	3. til bókakaupa og verkfæra	300	—				
	4. ferðastyrkur handa læknaefn-						
	flyt	1,000	—	3,200		3,200	
						60,890	38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar 1,000 kr.	3,200	3,200	60,890 38
um 300 —			
5. húsaleiga handa 3 lærisveinum 240 —			
6. ýmisleg útgjöld 100 —	1,640	1,640	
III. Til hins lærða skóla:	4,840	4,840	9,680
a. Laun	18,200	18,200	
b. aðstoðarfje:			
handa söngkennaranum . . . 600 kr.			
— fimleikakennaranum . . 500 —			
— dyraverði 760 —			
c. önnur útgjöld:	1,860	1,860	
1. Til bókaþaua 600 kr.			
2. til eldiviðar og ljósa . . . 1,500 —			
3. til skólahússins utan og innan 1,500 —			
4. til tímakennslu 1,500 —			
5. ölmusur 9,000 —			
Veitingin fari að öðrum ástæðum jöfnum eptir fjarlægð sveinsins frá aðsetri skólans.			
6. þóknun handa lækni 100 —			
7. ýmisleg útgjöld 1,200 —			
8. fyrir prestsverk 48 —	15,448	15,448	
	35,508	35,508	71,016
IV. Til kennara í sönglist og organslætti og organleikara við dómkirkjuna í Reykjavík, og er kennaranum skylt að veita ókeypis tilsoðn í sönglist og organslætti þeim, sem gjörast ætla organleikarar við kirkjur út um landið.	1,000	1,000	2,000
C.			
1. til stíptsbókasafnsins	600	400	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi. (Nákvæmar skýrslur og bókaskrár framleggist)	400	400	
3. til kvennaskólans í Reykjavík allt að .	1,000	1,000	
4. til kvennaskólans í Eyjafirði allt að . .	1,000	1,000	
5. til kvennaskólans í Skagafirði allt að .	700	700	
6. til kvennaskóla í Húnavatnssýslu, verði hann stofnaður á fjárhagstímabilinu allt að Með því skilyrði, að hlutaðeigandi amtsráð, sýslunefndir og bæjarstjórnir veiti fyrir	200	200	
flyt	3,900	3,700	143,586 38

	1880.		1881.		alls.	
	kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
fluttar sitt leyti að minnsta kosti helming fjár á móts við þá upphæð, er veitt er úr lands- sjóði. Skólar þessir standi undir umsjón amtsráðanna.	3,900		3,700		143,586	38
7. til barnaskóla og alþýðuskóla, sem þegar eru stofnaðir, og eiga fullri eign sitt eig- ið skólahús eða skólajörð, með því skil- yrði, að hlutaðeigandi sveitarstjórnir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti helming fjár á móts við tillagið úr landssjóði .	2,500		2,500			
8. til bókmenntaflagsins (deildarinnar á Ísl.) Hjer í er fölginn styrkur til að gefa út landshagskýrslur.	2,000		2,000			
9. til forngripasafnsins :						
a. til forngripakaupa	400	kr.				
b. til umsjónar	100	—				
	500		500			
	8,900		8,700		17,600	
samtals					161,186	38

13. grein.

Til skyndilána handa embættismönnum veitast 6,000 kr.

14. grein.

Til eptirlauna og styrktarfjár o. fl. veitast 48,700 kr., þar á meðal til ekkjufrúr Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., ekkjufrúr Elínar Thorsteinsen 200 kr. og fyrveranda fimleikakennara C. P. Steenberg 500 kr. hvort árið.

15. grein.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 6,000 kr.

16. grein.

Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 6,000 kr., þar á meðal málskostnaður í málaferlum landssjóðsins.

17. grein.

Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 81,500 kr. 8 aur., skal leggja í viðlagasjóðinn.

18. grein.

Ef frumvörp til laga:

- um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
- um brúargjörð á Þjórsá og Ölfesá,
- um brúargjörð á Skjálfandafljóti,
- um vitagjald af skipum,
- um stofnun lagaskóla,
- um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal,
- um breyting á lögum um gjald af brennivíni o. s. frv.,

um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjall
 o. s. frv.,
 um breyting á lögum um læknaskólann,
 um laun hreppstjóra,
 um skipun prestakalla og kirkna,
 um eptirlaun presta,
 um eptirlaun prestaekkna,

ná lagagildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og útgjaldamegin samkvæmt fyrnefndum lagafrumvörpum.

Af viðlagasjóði (innskriptarskírteina-upphæðinni) veitast að láni handa Garða-
 prestakalli á Álptanesi, til að fullgjöra steinkirkju, 2,000 kr., sem endurborgist með 6%
 28 ár.

261.

Nefndarálit

Í málinu um skyldur presta og safnaða til að kenna börnum að skrifa og reikna.

Hin heiðraða efri deild hefur kosið oss í nefnd til að segja álit vort um 1. frumvarp til laga um skyldur presta og safnaða til að kenna börnum að skrifa og reikna, frá þingmanni Rangæinga, og jafnframt fengið oss til álita: 2. líkt frumvarp, frá 2. þingmanni Skagfirðinga, um uppfræðing barna.

Nefndin viðurkennir fúslega, að öll nauðsyn beri til, að koma slíkri kennslu á sem fyrst hjer á landi í hverri sveit, því jafnvel þó að mjög víða sje þegar vaknaðurmikill áhugi á því, að kenna börnum að skrifa og reikna, og enda meira, einkum meðal hinna betri bænda, þá er þetta engan veginn svo almennt sem þörf er á, og er því hin mesta nauðsyn að skerpa, sem fært er, aðhaldið að slíkri kennslu. En aptur eru talsverðir erfiðleikar á að koma henni á til hlítar svo í lagi sje, nema þar sem barnaskólar eru eða yrðu settir á stofn. Hægast virðist að vísu, að koma slíkri kennslu á á þann hátt, ef til þess yrði með litlum kostnaði fenginn hentugur og vel hæfur maður, er færi um sveitina og veitti börnum þá tilsögn, sem ætlazt er til í frumvarpinu; en bæði er það, að eigi er víst, að slíkir menn fáist, nema í einstaka stað, og svo eru til þau heimili — þar sem enginn er svo fær heima fyrir, að hann geti kennt þetta svo í lagi sje, einkum á hinum efnaminni heimilum og í sjóplássum — sem eru svo bágstödd, að fátæktin gjörir allmörgu foreldri, sem á fullt í fangi með að forsorga börn sín heima, öldungis ómögulegt, bæði að koma þeim fyrir annarsstaðar til þess að afla þeim uppfræðingarinnar, og einnig að geta bætt manni á heimili sitt, til að kenna börnunum, enda þó eigi væri nema um lítinn tíma.

Prestinum verður auðsjáanlega ekki heldur gjört að skyldu, að taka börnin í þessu skyni endurgjaldslaut á heimili sitt til uppfræðingar, og við kirkju á sunnudögum er honum það einnig ókleyft, sökum annara embættisanna, er hann þá hefur að sinna.

Auk þessa vantar hús til þessa á flestum kirkjustöðum, því eigi er fært að kenna börnum reikning og skript í kirkjunum sjálfum, og halda söfnuðinum til að biða

eptir þeim lengur en þann tíma, sem presturinn verður að halda þeim við uppfræðinguna í kristindóminum, einkum á vetrardag og þar sem langur og erfiður er vegur til kirkju, eins og allvíða hjer á landi á sjer stað. Ei heldur álitur nefndin fært, að gjöra prestinum að skyldu, að láta börnin koma á heimili sjálfs sín svo sem einu sinni í viku, til að nema skript og reikning, því bæði hagar víða svo til, að slíkt er sökum vegalengdar, ýmsra torfærna og veðuráttu ókleyft fyrir börnin, og svo er ef til vill prestinum ómögulegt að fastákveða vissa daga til kennslunnar, einkum þar sem sóknir eru víðlendar og fjölmennar, með því hann veit ei fyrir fram, nær hann muni verða kallaður til annara embættisverka, er enga bið þola, og gæti þannig kennslan opt og tíðum farizt fyrir, en öll tilsögn þarf að vera bundin við fastákveðna daga og tíma, eigi hún að vera í nokkru lagi.

Nefndin hefur því komizt að þeirri niðurstöðu, að binda þá skyldu, er við þessa tilhögun bætist á prestinn, að eins þeim skildögum, er eptirlit kennslunnar snertir, en álitur ófært að ætla honum sjálfum, að hafa kennsluna á hendi.

Hvað nú snertir frumvarp þingmanns Skagfirðinga hyggur nefndin, að eins og hjer á landi hagar til, og hversu æskilegt sem það væri, að slík kennsla, sem þar er farið fram á, gæti fengizt, þá verði því ei við komið, nema einungis þar sem barnaskólar eru komnir á, og treystist nefndin þess vegna ekki til að ráða hinni heiðruðu deild til að aðhyllast frumvarpið að öðru leyti en því, sem tekið er fram í annari grein þess, og sem nefndin hefur tekið upp sem viðauka við frumvarp þingmanns Rangæinga með nokkurri breytingu, til þess að nauðsynlegt aðhald fáiist fyrir því, að kennslan eigi sje vanrækt og er þessi ákvörðun í samræmi við það, sem fyrir er mælt í tilskipun 2. júlí 1790 6. gr., og sveitarstjórnarlögunum 4. maí 1872.

Nefndin ræður því hinni heiðruðu deild til að aðhyllast hið fyrra frumvarpið með þeim breytingum, er nefndin hjer stingur upp á:

1. Að seinni hluti 1. greinar «skyldur prests — kristindómsuppfræðinguna», falli burt.
2. Að aptan við 2. grein bætist: «og tugabrotum».
3. Að 3. grein orðist þannig:

Rita skal prestur árlega í húsvitjunarbókina álit gitt um kunnáttu hvers barns í skript og reikningi, sem og um hæfilegleika þess til bóknáms, og skal prófastur á skoðunarferðum sínum hafa nákvæmt eptirlit með að slíkt sje gjört.

4. Að bætt verði við nýrri grein (4. gr.) þannig hljóðandi:

Komist prestur að raun um, að unglingar á einhverju heimili njóti eigi fullnægjandi uppfræðingar í þessu tilliti, ber honum, í sameiningu við hreppsnefndina eða bæjarstjórnina, að gjöra ráðstöfun til, að þeim verði, um svo langan tíma, sem með þarf, komið fyrir á öðru heimili í sókninni, eða fyrir utan hana, þar sem þeir geta fengið hina nauðsynlegu tilsögn. Kostnaðinn, sem af þessu leiðir, eru foreldrar eða fósturforeldrar skyldir að greiða, en borga má hann fyrir fram úr sveitarsjóði, og getur hreppsnefndin heimt hann endurgoldinn af þeim, er uppfóstursskyldan hvílir á. Kostnað þennan má taka lögtaki. Fyrir börn, sem eru á sveit, skal borga kostnaðinn úr sveitarsjóði.

5. Að enn verði bætt við nýrri grein (5. gr.) þannig hljóðandi:

Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 50 krónum, og renna þær í sveitarsjóð. Og skal með brotin farið sem opinber lögreglumál.

6. Að fyrirsögn frumvarpsins orðist þannig: »Frumvarp til laga um uppræðing barna í skript og reikningi.«

Nefndin leyfir sjer að síðustu með skírskotun til þess, sem hjer að framan er tekið fram, að ráða hinni heiðruðu deild frá, að samþykkja frumvarp til laga um uppræðing barna, frá 2. þingmanni Skagfirðinga.

Alþingi 9. apríl 1879.

Bergur Thorberg, Eiríkur Kúld, Sighvatur Árnason,
formaður. framsögumaður. skrifari.

262.

Frumvarp til laga

um skipun prestakalla og kirkna.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 8. ágúst 1879).

1. grein.

Á Íslandi skulu vera þau prestaköll, er nú skal greina:

Norðurmúlaþrófastsdæmi.

1. Skeggjastaðir: Skeggjastaðasókn. Þessu brauði leggjast 200 kr.
2. Hof í Vopnafirði: Hofssókn. Frá þessu brauði greiðast 600 kr.
3. Hofteigur: Hofteigs sókn.
4. Kirkjubær í Tungu: Kirkjubæjar sókn.
5. Hjaltastaður: Hjaltastaðar og Eyða sóknir.
6. Valþjófstaður: Valþjófstaðar og Ássóknir. Frá þessu brauði leggjast 500 kr.
7. Desjarmýri: Desjarmýrar sókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.

Suðurmúlaþrófastsdæmi.

8. Dvergasteinn: Dvergasteins sókn og Klippstaðar og Húsavíkur sóknir.
9. Fjörður í Mjóafirði: Fjarðarsókn. Þessu brauði leggjast 600 kr.
10. Vallanes: Vallanes Hallormstaðar og Þingmúla sóknir. Frá þessum sameinuðu brauðum leggjast 1000 kr.
11. Skorrastaður: Skorrastaðar sókn.
12. Hólmar í Reyðafirði: Hólma sókn. Frá þessu brauði greiðast 400 kr.
13. Kolfreyjustaður: Kolfreyjustaðar sókn.
14. Stöð í Stöðvarfirði: Stöðvar sókn. Þessu brauði leggjast 400 kr.
15. Heydalir: Heydala sókn. Frá þessu brauði greiðast 200 kr.
16. Berufjörður: Berufjarðar og Berunes sóknir.
17. Hof í Álptafirði: Hofs og Háls sóknir.

Austur-Skaptafellsþrófastsdæmi.

18. Stafafell í Lóni: Stafafells sókn.
19. Bjarnarnes: Bjarnarnes og Hoffells sóknir og Einholts sókn.
20. Kálfafellstaður: Kálfafells sókn í Hornafirði. Þessu brauði leggjast 200 kr.
21. Sandfell í Öræfum: Sandfells og Hofs sóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr.

Vestur-Skaptafellsprófastsdæmi.

22. Kirkjubæjarklaustur: Prestbakka og Kálfafells sóknir.
23. Ásar í Skaptártungu: Ása og Búlands sóknir. Þessu brauði leggjast 600 kr.
24. Þykkvabæjarklaustur: Þykkvabæjar og Langholts sóknir.
25. Mýrdalsþing: Dyrhóla, Sólheima, Reynis og Höfðabrekku sóknir.

Rangárvallaprófastsdæmi.

26. Eyvindarhólar: Skóga, Eyvindarhóla og Steinasóknir.
27. Holt undir Eyjafjöllum: Holts sókn og Stóradals sókn. Frá þessu brauði greiðast 100 kr.
28. Breiðabólstaður í Fljótshlíð: Breiðabólstaðar sókn og Eyvindarmúla og Teigs sóknir. Frá þessu brauði greiðast 400 kr.
29. Landeyjaping: Kross, Voðmúlastaða og Sigluvíkur sóknir.
30. Oddi: Odda sókn og Stórólfsþvols og Keldnasóknir. Frá þessu brauði borgast 400 kr.
31. Stóruvellir: Stóruvalla, Skarðs og Klofasóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr.
32. Holtaping: Marteinstungu, Haga og Árbæjar sóknir.
33. Kálfholt: Kálfhólts, Áss og Hofs sóknir.
34. Vestmannaeyjar: Ofanleytis sókn. Þegar prestaskipti verða í brauði þessu, verði tillagið til brauðs þessa að eins 300 kr.

Árnessprófastsdæmi.

35. Stórinúpur og Hrepphólar: Stóranúps og Hrepphóla sóknir.
36. Hruni: Hruna og Tungufells sóknir.
37. Ólafsvellir: Ólafsvalla sókn og Skálholts sókn.
38. Torfastaðir: Torfastaða, Haukadals og Bræðratungu sóknir og Úthlíðarsókn.
39. Mosfell: Mosfells sókn og Miðdals sókn. Fasteignir hins fyrveranda Miðdals prestakalls leggjast til þessa brauðs.
40. Klausturhólar: Klausturhóla og Búrfells sóknir og Úlfjótssvatns sókn.
41. Þingvellir: Þingvalla sókn.
42. Hraungerði: Hraungerðis, Hróarsholts og Laugardæla sóknir.
43. Gaulverjabær: Gaulverjabæjar og Villingaholts sóknir.
44. Stokkseyri: Stokkseyrar og Kaldaðarnes sóknir.
45. Arnarþæli: Arnarþælis, Hjalla og Reykja sóknir.
46. Selvogsping: Selvogs sókn og Krýsuvíkur sókn. Þessu brauði leggjast 500 kr.

Kjalarness prófastsdæmi.

47. Staður í Grindavík: Staðarsókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
48. Útskálar: Útskála, Kirkjuvogs og Hvalsnessóknir.
49. Kálfatjörn: Kálfatjarnar og Njarðvíkur sóknir.
50. Garðar á Álptanesi: Garða og Bessastaðasóknir.
51. Reykjavík: Reykjavíkur sókn. Af gjaldi því, sem þessu brauði er lagt úr landssjóði, falla að minnsta kosti 800 kr. niður við næstu prestaskipti.
52. Mosfell: Mosfells og Gufunessóknir, og Bráutarholts sókn. Hálf jörðin Móar leggst til þessa prestakalls og sömuleiðis skuldabréf, er til heyrði hinu fyrveranda Kjalarnesþinga prestakalli, að upphæð 162 kr. 71 eyrir.

53. Reynivellir: Reynivalla sókn og Saurbæjar sókn. Hálf jörðin Móar leggst til þessa prestakalls.

Borgarfjarðarprófastsdæmi.

54. Saurbær á Hvalfjarðarströnd: Saurbæjar sókn og Leirár sókn. Frá þessu prestakalli greiðast 300 kr.
 55. Garðar á Akranesi: Garða sókn.
 56. Hestþing: Hvanneyrar, og Bæjar sóknir. Til þessa prestakalls leggjast 100 kr.
 57. Lundur: Lundar og Fitja sóknir. Til þessa prestakalls leggjast 200 kr.
 58. Reykholt: Reykhólts og Stóraássóknir.

Mýraprófastsdæmi.

59. Gilsbakki: Gilsbakka og Síðumúla sóknir.
 60. Hvammur í Norðurárdal: Hvamms og Norðtungusóknir. Þessu brauði leggjast 100 kr.
 61. Stafholt: Stafholts og Hjarðarholtssóknir.
 62. Borg: Borgar og Álptanessóknir.
 63. Staðarhraun: Staðarhrauns og Álptatungu sóknir. Frá þessu prestakalli borgast 500 kr.
 64. Hítarnes: Akra, Hjörtseyjar, Krossholts og Kolbeinsstaða sóknir.

Snæfellsnessprófastsdæmi.

65. Miklaholt: Miklaholts og Rauðamels sóknir.
 66. Staðastaður: Staðastaðar Búða og Knarar sóknir. Frá þessu brauði leggjast 300 kr.
 67. Nesþing: Ingjaldshóls og Fróðár sóknir, og Einarslóns og Laugarbrekku sóknir.
 68. Setberg: Setbergs sókn.
 69. Helgafell: Helgafells, Bjarnarhafnar og Stykkishólms sóknir.
 70. Breiðabólstaður á Skógarströnd: Breiðabólstaðar og Narfeyrar sóknir.

Dalaprófastsdæmi.

71. Suðurdalaping: Sauðafells, Snóksdals og Stórvatnshorns sóknir.
 72. Hjarðarholt í Laxárdal: Hjarðarholts, Hvamms og Ásgarðs sóknir. Kirkjujarðir, ítök og hlunnindi Hvamms prestakalls og innstæða þess leggjast til þessa brauðs. Frá þessu brauði greiðast 700 kr.
 73. Staðarfellsping: Staðarfells og Dagverðarnessóknir. Til þessa brauðs leggjast 600 kr.
 74. Saurbæjar og Skarðsping: Skarðs, Staðarhóls og Hvols sóknir. Fasteignir hins fyrveranda Skarðspinga brauðs leggjast til þessa prestakalls.

Barðastrandarprófastsdæmi.

75. Staður á Reykjanesi: Staðar- og Reykhóla sóknir. Frá þessu brauði borgast 400 kr.
 76. Garpsdalur: Garpsdals sókn.
 77. Gufudalur: Gufudals sókn. Þessu brauði leggjast 200 kr.
 78. Flatey: Flateyjar- og Múla sóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr.
 79. Brjámslækur: Brjámslækjar og Haga sóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr.
 80. Sauðlauksdalur: Sauðlauksdals, Breiðuvíkur og Saurbæjar sóknir.
 81. Selárdalur: Selárdals og Stóralaugadals sóknir.
 82. Otrardalur: Otrardals sókn.

Vestur-Ísafjarðarprófastsdæmi.

- 83. Rafnseyri: Rafnseyrar sókn og Álptamýrar sókn.
- 84. Sandar: Sanda og Hrauns sóknir og Mýra og Núps sóknir. Brauði þessu leggjast 200 kr.
- 85. Dýrafjarðarþing: Mýra Núps og Sæbóls sóknir.
- 86. Holt í Önundarfirði: Holts og Kirkjubóls sóknir. Við brauð þetta leggst Staður í Súgandafirði.

Norður - Ísafjarðar prófastsdæmi.

- 87. Eyri við Skutulsfjörð: Eyrarsókn í Skutulsfirði og Hólssókn í Bolungavík.
- 88. Ögurþing: Ögur og Eyrarsóknir. Jörðin Hvítanes kaupist fyrir fje úr landssjóði, og sje leigulaus ljensjörð prestsins.
- 89. Vatnsfjörður: Vatnsfjarðar sókn. Frá þessu brauði borgast 100 kr.
- 90. Kirkjubólssþing og Staður á Snæfjallaströnd: Kirkjubólssókn og Unaðsdals sókn á Snæfjallaströnd. Þessu brauði leggjast 200 kr.
- 91. Staður í Grunnavík: Staðar sókn. Þessu brauði leggjast 400 kr.
- 92. Staður í Aðalvík: Staðar sókn. Þessu brauði leggjast 600 kr.

Stranda-prófastsdæmi.

- 93. Árnes: Árnessókn.
- 94. Staður í Steingrímsfirði: Staðar og Kaldrananesssóknir.
- 95. Tröllatunga: Tröllatungu og Fells sóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr.
- 96. Prestsbakki: Prestsbakka og Óspakseyrar sóknir.

Húnavatnsprófastsdæmi.

- 97. Staður í Hrútafirði: Staðarsókn og Núpssókn. Þessu brauði leggjast 200 kr. Prestssetur í þessu brauði skal vera að Húki, er leggst til þessa prestakalls.
- 98. Melstaður: Melstaðar og Kirkjuhvamms sóknir og hin núverandi Staðarbakka sókn, sem sameinast við Melstaðar sókn. Kirkjujarðir, ítök, blunnindi og innstæða Staðarbakka prestakalls, nema jörðin Húkur, leggst til þessa brauðs. Frá brauðinu borgast 1000. kr.
- 99. Tjörn á Vatnsnesi: Tjarnar sókn og Vesturhópshóla sókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
- 100. Breiðabólstaður í Vesturhópi: Breiðabólstaðar og Víðidalstungu sóknir.
- 101. Þingeyrar: Þingeyra sókn og Undirfells sókn, með hinni núverandi Grímsungu sókn. Frá þessu brauði greiðast 500 kr.
- 102. Hjaltabakki: Hjaltabakka sókn og Holtastaða sókn.
- 103. Auðkúla: Auðkúlu og Svínavatns sóknir.
- 104. Bergstaðir: Bergstaða og Bólstaðahlíðar sóknir; hin núverandi Blöndudalshóla sókn skal sameinast við Bergstaða sókn. Jarðir Blöndudalshóla prestakalls leggjast til Bergstaða.
- 105. Höskuldstaðir: Höskuldstaða sókn.
- 106. Hof: Hofs og Spákonufells sóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr.

Skagafjarðar prófastsdæmi.

- 107. Hvammur: Hvamms og Ketu sóknir. Þessu brauði leggjast 400 kr.

108. Ríp: Rípur sókn. Brauði þessu leggjast 300 kr.
109. Glaumbær: Glaumbæjar og Víðimýrar sóknir.
110. Reynistaður: Reynistaðar, Fagraness og Sjávarborgar sóknir. Frá þessu brauði leggjast 300 kr.
111. Mælifell: Mælifells og Reykja sóknir.
112. Goðdalir: Goðdala og Ábæjar sóknir. Brauði þessu leggjast 100 kr.
113. Miklibær í Blönduhlíð: Miklabæjar, Silfrastaða og Flugumýrar sóknir.
114. Viðvík: Viðvíkur, Hóla og Hofstaða sóknir.
115. Hof og Miklibær í Óslandshlíð: Hofs og Miklabæjar sóknir. Tillag það, er Knappstaða brauð hefur haft af Eiríksens kollektu, leggst til þessa brauðs.
116. Fell: Fells og Höfða sóknir. Þessu brauði leggjast 400 kr.
117. Barð: Barðs og Holts sóknir og Knappstaða sókn í Stíflu. Frá brauði þessu leggjast 100 kr.

Eyjafjarðarprófastsdæmi.

118. Miðgarðar í Grímsey. Þessu brauði leggjast 200 kr.
119. Hvanneyri: Hvanneyrar sókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
120. Kvíabekkur: Þessu brauði leggjast 200 kr.
121. Tjörn í Svarfaðardal: Tjarnar, Upsa og Urða sóknir.
122. Vellir: Valla sókn og Stærtaárskógs sókn. Frá þessu brauði borgast 200 kr.
123. Möðruvellir: Möðruvalla- og Glæsibæjar sóknir, með fasteignum þeirra brauða, og ytri hluti Lögmannshlíðar sóknar. Frá brauði þessu greiðast 200 kr.
124. Bægisá: Bægisár, Bakka og Myrkársóknir.
125. Akureyri: Akureyrar og Kaupangs sóknir og fremri hluti Lögmannshlíðar sóknar.
126. Grundarþing: Grundar og Möðruvalla sóknir.
127. Saurbær: Saurbæjar, Hóla og Miklagarðs sóknir.

Suður-Þingeyjarprófastsdæmi.

128. Laufás: Laufássókn og Svalbarðssókn. Frá þessu brauði greiðast 400 kr.
129. Höfði: Höfða og Grýtubakkasóknir. Þessu brauði leggjast 100 kr.
130. Þönglabakki: Þönglabakka og Flateyjarsóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr.
131. Háls: Háls, Illugastaða og Draflastaðasóknir.
132. Þóroddsstaðir: Þóroddsstaða og Ljósavatnssóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr.
133. Lundarbrekka: Lundarbrekkusókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
134. Skútustaðir: Skútustaða og Reykjahlíðarsóknir. Þessu brauði leggjast 100 kr.
135. Grenjaðarstaðir: Grenjaðarstaðasókn og Nessókn. Hin núverandi Múlasókn skal sameinast við Grenjaðarstaðasókn. Frá þessu brauði greiðast 1500 kr.
136. Helgastaðir: Einarsstaðasókn og Þverársókn.
137. Húsavík: Húsavíkursókn.

Norður-Þingeyjarprófastsdæmi.

138. Skinnastaðir: Skinnastaðasókn og Garðssókn í Kelduhverfi. Þessu brauði leggjast 200 kr.
139. Fjallapíng: Viðirhóls og Möðrudalssóknir á Fjöllum. Þessu brauði leggjast 600 kr.
140. Presthólar: Presthóla og Ásmundarstaðasóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr.

141. Svalbarð: Svalbarðssókn.

142. Sauðanes: Sauðanessókn. Frá þessu brauði borgast 500 kr.

2. grein.

Stjórnin hlutast til um, að þær breytingar, sem að ofan eru ákveðnar um brauðaskipun, komist á svo fljótt, sem því verður við komið, eptir því sem brauðin losna.

3. grein.

Gjald það, sem greiða skal frá einu prestakalli til annars, skal sem mest greiða með fasteignum, eða afgjaldi fasteigna, og þar sem því verður eigi við komið, í peningum.

4. grein.

Nú þykir sóknarmönnum og öðrum hlutaðeigendum hentugt, að gjöra breyting á takmörkum sókna, eða færa kirkju á annan stað eða leggja kirkju niður, og er rjett að landshöfðinginn veiti leyfi til þessa eptir að hann hefur fengið þar um tillögur hlutaðeigandi prófests og stiptsyfirvaldanna.

5. grein.

Gjald það, sem greiðast á frá einu brauði til annars, greiðist þá fyrst, er nýr prestur kemur í brauðið, eða annað brauð er sameinað við það. Á meðan hin nýja brauðaskipun er að komast á, og þangað til tillag það getur fengizt, sem ákveðið er að greiða skuli frá einstökum brauðum til annara, greiðist tillagið úr landssjóði til brauða, sem nú eru laus, og til annara brauða, sem uppbót er ætluð jafnótt og þau losna. Tillagið skal greiða með afgjöldum stólsjarða eða með peningum.

6. grein.

Árgjald það, sem eptir tilsk. 15. desember 1865, 7. gr. ber að greiða af brauðunum, skal vera af numið.

7. grein.

Þegar ljenskirja er lögð niður, til fellur portiön hennar þeirri kirkju, eða þeim kirkjum, sem sóknin er lögð til. Svo er og um ornamenta og instrumenta kirkjunnar og andvirði fyrir kirkjuna sjálfa.

8. grein.

Þar sem eigi er öðruvísi ákveðið í lögum þessum, hverfa kirkjujarðir og aðrar fasteignir, ítök og hlunnindi þeirra prestakalla, sem lögð eru niður, til þeirra brauða, sem hin eru sameinuð við.

9. grein.

Þessi lög öðlast gildi í fardögum 1881.

263.

Atkvæðaskrá

í málinu um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

1. grein.

1. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að 1. grein orðist þannig:

«Gufuskip þau, sem notuð eru til útflutninga á sauðfje og hrossum, skulu vera undanþegin fyrimælum laga 14. apríl 1854 um leiðarbrjef og lestagjald».

2. Frumvarpsins 1. grein óbreytt.

2. grein.

3. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að í 2. gr. nefndarinnar :

a. breytist «50 kr.» í «5 kr.».

b. orðin: «er renna í sýslusjóð» falli burt.

4. Nefndin, að ný grein komi, sem verði 2. grein, svo hljóðandi:

«Rjett eiga menn í kaupstöðum og löggiltum kauptúnum á því, að verzla, ef leyst er til þess borgarabréf hjá sýslumanni eða bæjarfógeta og greitt er fyrir 50 kr., er renna í sýslusjóð eða bæjarsjóð. Borgarabréf gildir að eins fyrir kauptún það, sem leyfi er fengið til að verzla í.

Til þess að geta fengið borgarabréf, þarf eigi að hafa vörubyrðir þær, sem opið bréf 28. des. 1836 6. gr., og tilsk. 13. júní 1787, 2. kap. 12. gr. áskilja».

5. Frumvarpsins 2. grein óbreytt.

3. grein.

6. Breytingaratkvæði Jóns Pjeturssonar, að á eptir orðunum: «á löggiltum höfnum» í 4. gr. nefndarinnar, bætist inn í: «en eigi lengur en til er greint í opnu bréfi 28. maí 1836 10. gr.».

7. Nefndin, að 3. gr., sem verði 4. grein, orðist þannig:

«Þeim, sem eigi reka fasta verzlun hjer á landi, er heimilt að verzla að eins af skipum sínum, sem lausakaupmenn á löggiltum höfnum. Utanríkisskip þurfa eigi að koma fyrst á nokkurn af hinum sex verzlunarstöðum, sem fyrir er mælt í 2. gr. laga 15. apríl 1854; þó skal þess gætt, sem fyrirskipað er um tollgreiðslu og sóttvarnir».

8. Frumvarpsins 3. grein óbreytt.

4. grein.

9. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að á undan 4. gr. frumvarpsins (5. nefnd.), komi ný grein, svo hljóðandi:

«Borgarabréf þau eða verzlunarleyfi, sem gefin verða út, eptir að þessi lög hafa öðlzt gildi, heimila eigi rjett til þess að selja áfenga drykki. Eptirleiðis getur að eins landshöfðingi veitt heimild til þessarar sölu, en áður en slíkt leyfi er veitt, verður að bera málið undir hlutaðeigandi sýslunefnd eða bæjarstjórn, og getur landshöfðingi ekki veitt leyfið nema því að eins, að meiri hluti sýslunefndar eða bæjarstjórnar mæli fram með því.

Leyfi handa kaupmönnum til þess að selja áfenga drykki skal borga með 50 kr.

Leyfi handa veitingamönnum til þess að selja áfenga drykki kosta 100 kr.

Enginn kaupmaður, hvort sem hann hefur fengið leyfi til vínsölu fyrir eða eptir þessi lög, má selja vín öðruvísi en í lokuðum ílátum, og mega þau ekki vera minni en að þau taki mörk. Allar vínveitingar, þó gjafir eigi að heita, eru bannaðar kaupmönnum».

10. Breytingaratkvæði Jóns Pjeturssonar við 5. grein nefndarinnar, að orðin: «Sje svo — er á hlut að máli» falli burt.
11. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar við 4. gr. frumvarpsins (5. gr. nefndarinnar), að orðin: «er renna í sýslusjóð» falli burt.
12. Breytingaratkvæði Jóns Pjeturssonar (við 5. gr. nefndarinnar), að orðin: «Neita skal — verði vanbrúkuð» falli burt.

13. Nefndin, að 4. gr. frumvarpsins, er verði 5. gr., orðist þannig:

«Rjett er hverjum þeim, er sýslunefnd telur til þess hæfan, að verzla með allan varning á lögheimili sínu, nema vínföng og áfenga drykki, og veitir amtmaður leyfi til þess. Sje svo, að aðalverzlun manns þessa liggi inn í aðra sýslu, skal og leitað álits þeirrar sýslunefndar, er þar á hlut að máli. Til slíkrar verzlunar skal leysa leyfisbrjef og greiða þar fyrir 50 kr., er renna í sýslusjóð. Neita skal um slíkt leyfi, ef sýslunefnd álitur slíka verzlun óþarfa, eða hætt við að hún verði vanbrúkuð.

Nú flytur sá, er verzlunarleyfi hefur fengið, í annað hjerað, eða rekur verzlunina eigi ári lengur á sama stað, missir hann þá verzlunarleyfi sitt, og verður að fá það að nýju.

Sýslumaður sá, er hlut á að máli, skal árlega rannsaka og hafa nákvæmt eptirlit með að slíkir menn hafi vog og mæli, sem lög á kveða».

14. Frumvarpsins 4. grein óbreytt, eða með áorðinni breytingu.

5. grein.

15. Breytingaratkvæði Jóns Jónssonar, að 5. grein frumvarpsins orðist svo:

«Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 2000 kr. Selji nokkur eða veiti áfenga drykki án lagaheimildar, skal hann sekur í fyrsta sinn minnst 50 kr., í annað sinn minnst 100 kr., í þriðja sinn minnst 200 kr., og hækkar sektin fyrir hvert brot þar eptir um helming. Öll gjöld fyrir borgarabryf eða leyfisbryf samkvæmt þessum lögum renna í hlutaðeigandi sýslusjóð eða bæjarsjóð.

Verði kaupmaður eða veitingamaður sekur í nokkru broti, sem varðar þyngri hegningu en fjárútlátum, skal hann hafa fyrirgjört rjetti sínum til verzlunar eða veitinga.

Með brot gegn lögum þessum skal farið sem með opinber lögreglumál».

16. Breytingaratkvæði Jóns Pjeturssonar við 6. grein nefndarinnar:

a. orðin: «Brot gegn 2. og 3. gr.» breytist til: «Brot gegn 3. gr.».

b. orðin: «og gegn 4. og 5. gr.» breytist til: «brot gegn 2., 4. og 5. gr.».

17. Nefndin, að 5. grein verði 6. grein, svo látandi:

«Brot gegn 2. og 3. gr. varða allt að 2000 kr. sektum, og gegn 4. og 5. gr. allt að 100 kr. til landssjóðs. Nemi brot gegn lögum þessum þyngri hegningu að lögum, skal og með dómi ákveða, að hinn seki hafi fyrirgjört rjetti sínum til verzlunar. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál».

18. Frumvarpsins 5. grein óbreytt.

6. grein.

19. Nefndin, að 6. grein frumvarpsins falli burt.

20. Frumvarpsins 6. grein óbreytt.

21. Breytingaruppástunga Jóns Jónssonar, að fyrirsögn frumvarpsins orðist þannig:

«Frumvarp til laga um siglingar og verzlun».

22. Fyrirsögn frumvarpsins óbreytt.

23. Hvort frumvarpið þannig lagað skal ganga til 3. umræðu.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um að söfnuðir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.
(Svo sem það var samþykkt við 2. umræðu).

Fyrir 5. gr. komi:

Þá er söfnuður hefur tekið að sjer umsjón og fjárhald kirkna, skal sóknarnefndin fyrir hönd safnaðarins heimta kirkjutekjurnar saman, svo sem lög standa til, og koma kirkjusjóðnum á vöxtu. Fyrir innheimtu og ómak sitt skal sóknarnefndin fá 6 af 100 af árstekjum kirkjunnar. Þá er sóknarnefnd hefur tekið við fjárhaldinu, skulu skoðunarlaun á kirkju og kirkjureikningum eigi framar greidd af kirkjusjóði.

Hjálmur Pjetursson. Þórður Þórðarson. Þorsteinn Jónsson. F. S. Stefánsson.
Þorlákur Guðmundsson. Arnljótur Ólafsson.

Breytingaratkvæði

við breytingartillögu nefndarinnar við frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.
(Frá Sighvati Árnasyni).

Við 5. grein: í staðinn fyrir «50 kr.» komi: «25 kr.»

Breytingaruppástungur

við frumvarp til laga um skyldu presta, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag.

(Frá nefndinni í prestakallamálinu).

1. Aptan við 1. grein bætist: «en þó eigi meiri, en 300 kr. árlega».
2. Við 2. gr.: Fyrir aptan: «frá hlutaðeigandi presti», bætist inn í: «og skal presturinn jafnframt útvega læknisvottorð, að lífi hans sje engin bráð hætta búin».
3. Við 7. gr.: «Nú er prestskona skilin . . . frá honum» breytist í: «Nú hefur prestskona fengið skilnaðardóm frá manni sínum», o. s. frv.

Breytingaratkvæði

nefndarinnar

í málinu: frumvarp til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

Við 3. gr. Eptir orðin «gestgjafi má» komi «því».

— 4. gr. Eptir orðið: «næturgestum» komi: «fyrir borgun».

- Við 5. gr. Við enda greinarinnar bætist: «eða hreppsjóðs»,
 — 8. gr. Í staðinn fyrir: «svo og» komi: «nje».
 — 9. gr. Í 5. línu: Eptir «bæjarstjórn» komi: «eða hreppsnefnd».
 — ——— - 7. línu: Eptir: «bæjarstjórn» komi: «eða hreppsnefnd».
 — ——— - 8. línu: Eptir: «borgunarlaust» komi: «og».
 — 10. gr. Í stað «5. gr. 6. gr. 1. málsgrein, eða 7. gr.» komi: «6. gr., 7. gr. 1. málsgrein eða 8. gr.».
 — sömu grein, 14. línu: í stað «7.» komi: «8. gr.».

268.

Breytingaratkvæði

nefndarinnar

í málinu: frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun.
 (Eins og það var samþykkt við 2. umræðu).

6. grein orðist þannig:

Brot gegn 3. gr. og 4. gr. varða allt að 2000 kr. sektum, og gegn 2. og 5. gr. allt að 100 kr. til landssjóðs. Nemi brot o. s. frv. til enda greinarinnar.

269.

Frumvarp

til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis).

1. grein.

Leiðarbrjef verzlunarskipa og lestagjald það, sem ákveðið er með lögum 15. apríl 1854, skal af numið.

2. grein.

Rjett eiga menn í kaupstöðum og löggiltum kauptúnum á því, að verzla, ef leyst er til þess borgarabryf hjá sýslumanni eða bæjarfógeta og greitt er fyrir 50 kr., er renna í sýslusjóð eða bæjarsjóð. Borgarabryf gildir að eins fyrir kauptún það, sem leyfi er fengið til að verzla í.

Til þess að geta fengið borgarabryf, þarf eigi að hafa vörubyrðir þær, sem opið brjef 28. des. 1836 6. gr. og tilsk. 13. júní 1787 2. kap. 12. gr., áskilja.

3. grein.

Heimilt skal kaupmönnum þeim, er reka fasta verzlun hjer á landi, að verzla á skipum hvar sem þeir vilja, án alls tímatakmarks; þó skulu þeir á einhverju löggiltu kauptúni vera búnir að fullnægja ákvæðum laganna um tollgreiðslu og sóttvarnir. En oigi mega þeir þó selja vínföng nje áfenga drykki annarsstaðar en á löggiltum kauptúnum.

4. grein.

Þeim, sem eigi reka fasta verzlun hjer á landi, er heimilt að verzla að eins af skipum sínum sem lausakaupmenn á löggiltum höfnum. Utanríkisskip þurfa eigi að koma fyrst á nokkurn af hinum sex verzlunarstöðum, sem fyrir er mælt í 2. gr. laga 15. apríl 1854; þó skal þess gætt, sem fyrirskipað er um tollgreiðslu og sóttvarnir.

5. grein.

Rjett er hverjum þeim búanda, er sýslunefnd hans telur til þess hæfan, að verzla með allan varning, nema vínföng og áfenga drykki, en til þess skal hann leysa leyfisbrjef, er sýslumaður veitir, og greiða 50 kr., er renna í sýslusjóð. Þó hefur sýslunefnd vald til að neita um slíkt leyfi, þar sem hún álitur slíka verzlun óþarfa, eða hætt við að hún verði vanbrúkuð.

6. grein.

Brot gegn 2. og 3. gr. varða allt að 2000 kr. sektum, og gegn 4. og 5. gr. allt að 100 kr. til landssjóðs. Nemi brot gegn lögum þessum þyngri hegningu að lögum, skal og með dómi ákveða, að hinn seki hafi fyrirgjört rjetti sínum til verzlunar. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

7. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1880.

270.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um eptirlaun presta,
eins og það var samþykkt við 2. umræðu.

(Frá nefndinni í prestakallamálinu).

Á eptir 2. grein komi ný grein, er verður 3. grein, svo hljóðandi:

«Nú slasast prestur að ósjálfráðu, er hann er að gegna embætti sínu, svo að hann verður að sleppa prestsskap, og skal hann þá fá eptirlaun, sem nemi allt að 250 kr. eptir málavöxtum».

3. gr. verður 4. gr. o. s. frv.

271.

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Skjálfandaflljóti.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 11. ágúst 1879).

1. grein.

Yfir Skjálfandaflljót skal leggja brú á hentugum stað. Til brúargjörðarinnar veitist lán úr landssjóði allt að 20,000 kr. vaxtalaust í 3 ár frá lántökudegi.

2. grein.

Eptir þann 3 ára tíma, er getur um í 1. gr., skal lánið endurgoldið landssjóði í 28 ár með 6 af 100.

3. grein.

Lánið endurborgist þannig, að einn þriðjungur þess greiðist úr sýslusjóði Suðurlingeyinga, annar þriðjungur úr sýsluvegasjóði Suður- og Norðurlingeyinga eptir rjettu hlutfalli, og hinn þriðji úr jafnaðarsjóði Norður- og Austuramtsins.

4. grein.

Landshöfðinginn gjörir nauðsynlegar ráðstafanir til þess, að brúin verði gjörð.

272.

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 11. ágúst 1879).

1. grein.

Á Þjórsá og Ölvesá skal byggja brýr á hentugum stöðum. Fje það, sem til þessa útheimtist, greiðist úr viðlagasjóði sem rentulaust lán.

2. grein.

Kostnaðurinn við bygging brúnna skal endurgjaldast viðlagasjóðnum á 40 árum með $\frac{1}{40}$ á ári hverju. Afborganirnar byrja árið eptir að lánið er greitt úr landssjóði.

3. grein.

Endurgjaldið greiðist úr bæjarsjóði Reykjavíkurkaupstaðar eptir tiltölulegu hlutfalli íbúatölu hans ár hvert móts við sýslur þær, er hlut eiga að máli, en að öðru leyti úr sýslusjóðum Vestur-Skaptafellssýslu, Rangárvallasýslu, Árnessýslu og Gullbringusýslu, og skiptist á nefnd sýslufjelög eptir hlutfallinu milli samanlagðrar tölu lausafjárhundraða og jarðarhundraða í þeim. Amtmaðurinn tilkynnir sýslunefndunum árlega fyrir fram, hver upphæð skuli greiðast á hinu næsta ári úr sjóði hvers sýslufjells, en sýslunefndirnar jafna því niður með öðrum sýslugjöldum og greiða það inn í jarðabókarsjóð fyrir árslok.

4. grein.

Þegar brýrnar eru komnar á árnar, hefur sýslunefndin í Rangárvallasýslu umsjón yfir brúnni á Þjórsá, og sýslunefndin í Árnessýslu umsjón yfir brúnni á Ölvesá, undir yfirumsjón amtsráðsins í Suðuramtinu.

5. grein.

Amtsráðið í Suðuramtinu getur eptir tillögum hlutaðeigandi sýslunefnda og bæjarráðs ákveðið, að þeir, sem fara yfir brýrnar, skuli greiða brúartoll, svo og, hve miklu af þeim tolli skuli verja til að stofna sjóð brúnum til viðhalds, og hve miklu til afborgunar á skuldinni.

6. grein.

Landsstjórnin annast um bygging brúnna, og gjörir allar nauðsynlegar ráðstafanir lögum þessum til framkvæmdar.

Breytingartillaga

nefndarinnar í prestakallamálinu
við frumvarp til laga um eptirlaun presta.

Við 5. gr.

Eptir »3 síðustu árin» bætist inn í: »Samkvæmt síðasta brauðamati».

Frumvarp

til laga um friðun á laxi.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 11. ágúst 1879).

1. grein.

Lax skal friðhelgur hvarvetna fyrir alls konar veiði 9 mánuði ár hvert, og hinn tíma árs 24 stundir í hverri viku, frá miðri sunnudagsnótt til miðrar mánudagsnætur. Í hverju hjeraði, þar sem laxveiði er, ákveður sýslunefnd eða sýslunefndir, með samþykki amtsráðs, hve nær laxveibatíminn í hverri á eða vatni skal byrja og enda vor og haust. Eigi má þó veiðitíminn fyrri vera en frá 20. degi maímánaðar til 20. dags ágústmánaðar og eigi síðar en frá 10. degi júnímánaðar til 10. dags septembermánaðar.

2. grein.

Ekki má þvergirða ár nje árkvísar, hvorki með netum, gördum, nje öðrum veiðivjelum, hvort einn eða fleiri eiga veiði í á eða kvísl. Þó má við hafa fastar veiðivjelar, ef opin göng eru höfð eptir árfarvegi neðan úr botni og upp úr vatni, þar sem vatn er dýpst í ám og kvíslum, og nemi göngin $\frac{1}{10}$ ár og kvíslarbreiddarinnar, en sjeu aldrei mjórri en $1\frac{1}{2}$ alin.

3. grein.

Ekki má leggja net eður veiðivjel í eður úti fyrir ár- eður vatnaósum, svo langt sem ár- eður vatnsstraumur nær.

4. grein.

Enginn má á nokkurn hátt fæla lax frá að ganga í vötn eða ár, eður upp að þeim, og spilla með því veiði. Engar veiðivjelar eða veiðarfæri má við hafa, er taki smálax. Skulu möskvar í riðnum veiðarfærum eigi vera minni, þá votir eru, en 9 þumlungar ummáls. Í laxakistum og öðrum föstum veiðivjelum, skulu grindur með sívölum spölum, er standi beint upp og niður, og skal bil milli spala eigi minna en 2 þumlungar. Eigi má ádráttarveiði við hafa nema annað dægrið.

5. grein.

Nú er svo háttað á einhverjum stað, að nauðsyn þykir til bera, að kveða skýrar á um eitthvað það, sem fyrir er mælt í lögum þessum að framan, og er þá sýslunefnd, einni eða fleirum saman, heimilt að setja um það reglugjörð, en þó svo, að grundvallarreglum laga þessara um friðun laxins og frjálsa göngu sje í engu haggð. Reglugjörðir sýslunefnda um þetta efni, skulu lagðar fyrir amtsráð til staðfestingar.

6. grein.

Sýslumönnum og hreppstjórum er skylt að gæta þess vandlega, að lög þessi sjeu eigi brotin í nokkru. Skal sýslumaður tafarlaust taka upp öll ólögmæt veiðigögn, og nema burt ólögmætar girðingar á kostnað eiganda.

7. grein.

Brot gegn lögum þessum varða 20—200 króna sektum; á uppljóstarmaður þriðjung sekta, en 2 hlutir renna í sýslusjóð eða sýslusjóði, þar sem brot er framið.

8. grein.

Mál, er rísa af brotum gegn lögum þessum, eru opinber lögreglumál.

9. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. júní 1880, og eru viðaukalög við Jónsbókar landsleigubálks 56. kap. frá 11. maí 1876 þar með úr gildi gengin.

275.

Breytingartillögur

nefndarinnar

við frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 8. ágúst 1879).

(1. grein).

1. Við	1. tölul.	fyrir: «200 kr.»	komi: «300 kr.»
2. —	2. —	fyrir: «600 kr.»	komi: «700 kr.»
3. —	3. —	aptan við «Hofteigssókn» bætist: «Þessu brauði leggjast 100 kr.»	
4. —	6. —	fyrir: «500 kr.»	komi: «600 kr.»
5. —	7. —	bætist inn í fyrir aptan «Desjamýrarsókn»: «Njarðvíkur og Húsavíkursóknir».	
6. —	8. —	orðin: «sókn» og «og Húsavíkur» falli burt.	
7. —	9. —	fyrir: «600 kr.»	komi: «800 kr.»
8. —	12. —	fyrir: «400 kr.»	komi: «600 kr.»
9. —	14. —	fyrir: «400 kr.»	komi: «500 kr.»
10. —	15. —	fyrir: «200 kr.»	komi: «300 kr.»
11. —	23. —	fyrir: «600 kr.»	komi: «700 kr.»
12. —	28. —	fyrir: «400 kr.»	komi: «700 kr.»
13. —	30. —	fyrir: «400 kr.»	komi: «700 kr.»
14. —	32. —	aptan við «Árbæjarsóknir» bætist: «Þessu brauði leggjast 200 kr.».	
15. —	34. —	fyrir: «300 kr.»	komi: «600 kr.»
16. —	54. —	bætist við á eptir «Leirársókn»: «og Melasókn».	
17. —	56. —	fyrir: «100 kr.»	komi: «200 kr.»
18. —	57. —	fyrir: «200 kr.»	komi: «300 kr.»
19. —	60. —	fyrir: «100 kr.»	komi: «200 kr.»
20. —	62. —	orðin: «og» «sóknir» falli burt, en við bætist: «og Álptatungusóknir».	

21. Við 63. tölul. orðin: «og Álptatungu» falli burt, en í þeirra stað komi: «Akra, Hjörtseyjar og Hítarness».
 22. — 64. — Töluliður þessi falli burt.
 23. — 65. — Aptan við «Rauðamels» bætist: «Kolbeinsstaðar og Krossholts. Frá brauði þessu greiðast 400 kr.»
 24. — 72. — fyrir: «700 kr.» komi: «500 kr.»
 25. — 73. — fyrir: «600 kr.» komi: «650 kr.»
 26. — 74. — á eftir «prestakalls» bætist: «Frá þessu brauði leggjast 150 kr.».
 27. — 84. — «og Mýra og Núpssóknir» falli burt.
 28. — 126. — í staðinn fyrir: «Grundar og Möðruvalla» komi: «Grundar, Munkaþverár og Miklagarðs».
 29. — 127. — fyrir: «Miklagarðs» komi: «Möðruvalla».
 30. — 134. — fyrir: «100 kr.» komi: «200 kr.»
 31. — 135. — fyrir: «1500 kr.» komi: «1700 kr.»
 32. — 137. — á eftir «Húsavíkursókn» komi: «Þessu brauði leggjast 100 kr.».
- (4. grein).

4. gr. orðist þannig:

«Nú þykir hlutaðeigandi söfnuðum og prestum eitthvert prestakall of erfitt, eða að önnur skipun á einstökum prestaköllum fari betur, og eru hjeraðsfundir því samþykkir, er þá rjett að landshöfðingi með ráði biskups breyti skipuninni.

Þyki og sóknarmönnum og öðrum hlutaðeigendum hentugt að gjöra breyting á takmörkum sókna, eða færa kirkju á annan stað eða leggja kirkju niður, og er rjett að landshöfðinginn veiti leyfi til þessa, eftir að hann hefur fengið þar um tillögur hlutaðeigandi hjeraðsfundar, prófasts og stiptsyfirvalda».

(5. grein).

Fyrir orðin í 5. grein: «greiðist tillagið úr landssjóði» komi: «greiðist tillag það úr landssjóði».

Fyrir «stólsjarða» komi: «þjóðjarða».

(6. grein).

Við 6. grein bætist: «og greiðist í þess stað 2000 kr. til uppgjafapresta og prestaekkna úr landssjóði þangað til uppgjafaprestum og prestaekkjum er borgið á annan hátt».

276.

Frumvarp

til laga um breyting á lögum um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags.

11. febr. 1876, og tilsk. 26. febr. 1872.

(Samþykkt við 2. umræðu af efri deild alþingis 11. ágúst 1879).

1. grein.

Hjer eftir skal greiða aðflutningsgjald af alls konar öli, sem til Íslands er flutt, 5 aura fyrir hvern pott.

Af brennivíni eða vínauda skal greiða af hverjum potti:
 með 8° styrkleika eða minna . . 30 aura.
 yfir 8° og allt að 12° styrkleika . 45 —
 yfir 12° styrkleika 60 —

Af rauðavíni og messuvíni skal greiða 15 aura af hverjum potti, í hverju fláti, sem það er flutt.

Af öllum öðrum vínföngum skal greiða 45 aura af hverjum potti, ef þau eru flutt í flátum, stærri en svo, að þau rúmi 2 merkur, en sjeu þau flutt í minni flátum, skal greiða sama gjald af hverjum 3 pelum sem af potti í stærri flátum.

Gjald þetta rennur í landssjóð.

2. grein.

Hjer með er úr lögum numin 1. gr. laga, sem dagsett eru 11. febr. 1876 um breyting á tilkipun um gjald af brennivíni og öðrum áfengum drykkjum 26. febr. 1872.

3. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. d. janúarmán. 1880.

277.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um breyting á lögum um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum dags. 11. febr. 1876 og tilsk. 26. febr. 1872.

(Frá landshöfðingja).

Að bætt sje inn nýrri grein, sem verður 2. gr., og orðist þannig:

Gjaldið greiðist annaðhvort í peningum út í hönd eða með ávísun, er borgast við framvísun («Sigt»), og hljóðar upp á áreiðanlegt verzlunarhús í Kaupmannahöfn, er reikningshaldari tekur gilt.

2. grein verður 3. grein, og 3. gr. verður 4. gr.

278.

Frumvarp

til laga um breyting á tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis).

1. grein.

Hreppsnefndin í hverjum hreppi skal á ári hverju gjöra áætlun um allar tekjur og útgjöld hreppsins, og að því leyti sem fátækratíundin og aðrar tekjur hreppsins ekki hrökkva fyrir útgjöldum, jafna niður því, sem vantar, á alla þá, sem eiga lögheimili í hreppnum, eptir efnum og ástandi. Áætlunina skal semja eptir fyrirmynd, sem sýslunefndin hefur til bóúð, og skal hún liggja á hentugum stað, sem birtur hefur verið fyrirfram á venjulegan hátt, hreppsbum til sýnis 3 vikur á undan reikningsárinu. Um leið og áætlunin er lögð fram, skal senda sýslunefndinni eptirrit af henni.

Niðurjöfnun hreppsgjaldanna eptir efnum og ástandi skal gjörð á tímabilinu 1. til 20. októbermánaðar. Niðurjöfnunarskráin skal liggja hreppsþúum til sýnis í 4 vikur frá því er niðurjöfnuninni er lokið, á sama stað og áætlunin. Innan þess tíma skal bera brjeflega upp aðfinningar við niðurjöfnunina fyrir oddvita hreppsnefndarinnar, en hann skal kveðja nefndina til fundar hið fyrsta því verður við komið, og leggja umkvartanirnar fyrir hana til úrskurðar. Sjerhverjum er heimilt, sem sveitartillagi er jafn- að niður á, að bera sig upp um það, hvernig skatturinn er lagður á aðra, og um það, að einhverjum hafi verið sleppt við niðurjöfnunina.

Áður en nefndin leggur úrskurð sinn á nokkra umkvörtun, skal gefa bæði kæranda og þeim, sem kært er yfir, tækifæri til á nefndarfundi, sem hann sje kvaddur til með 4 daga fresti, að segja álit sitt um umkvörtun þá, sem upp hefur verið borin, en það má einnig gjöra skriflega. Úrskurði þeim, sem hreppsnefndin leggur á umkvörtun þá, sem npp er borin fyrir henni, má innan þriggja vikna frá því, að hann var birtur hlutaðeig- anda, skjóta til sýslunefndarinnar, sem leggur endilegan úrskurð á málið á næsta fundi sínum. Eindagi á sveitargjöldum er 31. desembermánaðar, nema hreppsnefndin gefi lengri frest.

Enginn sá, er gjald á að greiða, getur með því að skjóta gjaldsálögunni undir úrskurð sýslunefndarinnar, komizt hjá þeirri skyldu, að greiða það, þegar eindagi þess er kominn. Ef sýslunefndin breytir álögunni, skal endurgjalda það, sem gjaldþegninn hefur greitt fram yfir það, sem honum bar, með því að borga honum það aptur, eða láta það ganga upp í þann hluta sveitartillags hans, sem greiða á næst þar á eptir.

2. grein.

Í hverri sýslunefnd skal vera einn kjörinn maður úr hverjum hreppi sýslufje- lagsins, auk sýslumanns, sem er oddviti nefndarinnar. Þegar skera á úr þeim málum, sem snerta uppfóstur og uppeldi barna, og um er rætt í 2. kafla 14. greinar í tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, skal þar að auki hlutaðeigandi prófastur sitja í nefndinni og hafa atkvæði.

Í Vestmannaeyjasýslu er sýslumaðurinn, sóknarpresturinn og þrír kjörnir menn í nefndinni.

3. grein.

Ef sýslunefnd álitur haganlegt að fela einum eða fleiri úr sínum flokki á hendur, að starfa að einhverju málefni til undirbúnings milli funda, getur hún veitt hæfilega þóknun fyrir þann starfa.

4. grein.

Með lögum þessum eru felldar úr gildi 19. og 28. gr., svo og þriðji kafli 29. greinar í lögum um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872.

279.

Breytingaruppástunga

við þingsályktun um ábúð þjóðjarða.

(Frá Þorsteini Jónssyni, þingmanni Vestmannaeyinga).

Aptan við 4. gr. bætist:

Eptir Vestmannaeyjajarðir má, þangað til leiguliðaskipti verða, borga eptir meðalverði á fiski í verðlagsskrá hvers árs.

280.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um eptirlaun presta,
eins og það var samþykkt við 2. umræðu.
(Frá meiri hluta prestakallanefndarinnar).

Við 7. grein.

Fyrir: «Svo skulu og . . . verja til» komi: «Svo skulu og prestar þeir, er nú sitja í embættum, halda rjetti sínum til þeirrar eptirlaunaupphæðar, er hingað til hafa lög og venja verið til, og greiðist upphæð eptirlaunanna samkvæmt 5. gr.».

281.

Yfirlit

yfir tekjuupphæð prestakallanna á Íslandi eptir 2. umræðu um frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna.

Norðurmúlaprófastsdæmi:

1. Skeggjastaðir	805,78 + 200 = 1005,78.
2. Hof í Vopnafirði	3606,91 ÷ 600 = 3006,91.
3. Hofteigur	881,47 = 881,47.
4. Kirkjubær í Tungu	1590,43 = 1590,43.
5. Hjaltastaður	1352,00 = 1352,00.
6. Valþjófsstaður	2310,93 ÷ 500 = 1810,93.
7. Desjarmýri	774,18 + 300 = 1074,18.

Suðurmúlaprófastsdæmi:

8. Dvergasteinn	1680,75 = 1680,75.
9. Fjörður í Mjóafirði	200,00 + 600 = 800,00.
10. Vallanes	3139,70 ÷ 1000 = 2139,70.
11. Skorrastaður	1046,56 = 1046,56.
12. Hólmur í Reyðarfirði	2498,96 ÷ 400 = 2098,96.
13. Kolfreyjustaður	1562,20 = 1562,20.
14. Stöð í Stöðvarfirði	476,94 + 400 = 876,94.
15. Heydalir	1982,53 = 1982,53.
16. Berufjörður	1052,33 = 1052,33.
17. Hof í Álptafirði	1466,26 = 1466,26.

Austurskaptafellsprófastsdæmi:

18. Stafafell í Lóni	1157,88 = 1157,88.

19. Bjarnanes	1350,93	= 1350,93.
20. Kálfafellsstaður	572,78 + 200	= 772,78.
21. Sandfell í Örafum	278,83 + 500	= 778,83.

Vesturskaptafellsprófastsdæmi:

22. Kirkjubæjarklaustur	1408,16	= 1408,16.
23. Ásar í Skaptártungu	298,25 + 600	= 898,25.
24. Þykkvabæjarklaustur	1022,29	= 1022,29.
25. Mýrdalsþing	1303,84	= 1303,84.

Rangárvallaprófastsdæmi:

26. Eyvindarhólar	1008,27	= 1008,27.
27. Holt undir Eyjafjöllum	2111,29 ÷ 100	= 2011,29.
28. Breiðabólstaður í Fljótshlíð	3238,06 ÷ 400	= 2838,06.
29. Landeyjaping	1363,93	= 1363,93.
30. Oddi	3184,00 ÷ 400	= 2784,00.
31. Stóruvellir	751,00 + 300	= 1051,00.
32. Holtaping	858,27	= 858,27.
33. Kálfholt	1074,26	= 1074,26.
34. Vestmannaeyjar	2104,00 ÷ 1143,19	= 960,81.

Árnessprófastsdæmi:

35. Stórinúpur og Hrepphólar	1140,05	= 1140,05.
36. Hruni	1374,05	= 1374,05.
37. Ólafsvellir um	800,00	= 800,00.
38. Torfastaðir	1029,63	= 1029,63.
39. Mosfell	1150,31	= 1150,31.
40. Klausturhólar	848,74	= 848,74.
41. Þingvellir	848,87	= 848,87.
42. Hraungerði	1456,01	= 1456,01.
43. Gaulverjabær	1382,80	= 1382,80.
44. Stokkseyri	1787,61	= 1787,61.
45. Arnarbæli	1683,24	= 1683,24.
46. Selvogsþing	415,29 + 500	= 915,29.

Kjalarnæssprófastsdæmi:

47. Staður í Grindavík	477,34 + 300	= 777,34.
48. Útskálar	1675,71	= 1675,71.
49. Kálfatjörn	1237,07	= 1237,07.
50. Garðar á Álptanesi	2467,62	= 2467,62.
51. Reykjavík	4505,84 ÷ 800	= 3705,84.
52. Mosfell	1215,73	= 1215,73.
53. Reynivellir	1506,95	= 1506,95.

Borgarfjarðarprófastsdæmi:

54. Saurbær á Hvalfjarðarströnd	1621,84 ÷ 300	= 1321,84.
55. Garðar á Akranesi	1525,41	= 1525,41.

56. Hestþing	790,03	+	100	=	890,03.
57. Lundur	634,11	+	200	=	834,11.
58. Reykholt	1577,40			=	1577,40.

Mýrprófastsdæmi :

59. Gilsbakki	988,39			=	988,39.
60. Hvammur	960,27	+	100	=	1060,27.
61. Stafholt	1648,62			=	1648,62.
62. Borg	1338,87			=	1338,87.
63. Staðarhraun	2574,27	÷	500	=	2074,27.
64. Hítarnes	1269,47			=	1269,47.

Snæfellsnessprófastsdæmi :

65. Miklaholt	1347,08			=	1347,08.
66. Staðastaður	2226,25	÷	300	=	1926,25.
67. Nesþing	1410,52			=	1410,52.
68. Setberg	1112,41			=	1112,41.
69. Helgafell	2269,62			=	2269,62.
70. Breiðabólstaður á Skógarströnd	1078,33			=	1078,33.

Dalprófastsdæmi :

71. Suðurdalaping	1744,17			=	1744,17.
72. Hjarðarholt í Laxárdal	2673,92	÷	700	=	1973,92.
73. Staðarfellsping	?	+	600	=	?
74. Saurbæjar og Skarðsping	1840,82			=	1840,82.

Barðastrandarprófastsdæmi :

75. Staður á Reykjanesi	1796,87	÷	400	=	1396,87.
76. Garpsdalur	581,21			=	581,21.
77. Gufudalur	605,87	+	200	=	805,87.
78. Flatey	576,70	+	300	=	876,70.
79. Brjámslækur	817,82	+	200	=	1017,82.
80. Sauðlauksdalur	895,05			=	895,05.
81. Selárdalur	1406,81			=	1406,81.
82. Otrardalur	359,33			=	359,33.

Vesturísafjarðarprófastsdæmi :

83. Rafnseyri	976,50			=	976,50.
84. Sandar	717,20	+	200	=	917,20.
85. Dýrafjarðarþing	893,57			=	893,57.
86. Holt í Önuðarfirði	1733,32			=	1733,32.

Norðurísafjarðarprófastsdæmi :

87. Eyri við Skutulsfjörð	1817,78			=	1817,78.
88. Ögurþing	783,38			=	783,38.
89. Vatnsfjörður	1977,96	÷	100	=	1877,96.
90. Kirkjubólsping og Staður á Snæfjallaströnd	929,48	+	200	=	1129,48.

91. Staður í Grunnavík	638,17	+	400	=	1038,17.
92. Staður í Aðalvík	464,16	+	600	=	1064,16.

Strandaprófastsdæmi :

93. Árnes	1244,93			=	1244,93.
94. Staður í Steingrímsfirði . . .	1462,68			=	1462,68.
95. Tröllatunga	639,92	+	200	=	839,92.
96. Prestsbakki	1149,32			=	1149,32.

Húnavatnsprófastsdæmi :

97. Staður í Hrútafirði	532,48	+	200	=	732,48.
98. Melstaður	3436,24	÷	1000	=	2436,24.
99. Tjörn á Vatnsnesi	992,10	+	300	=	1292,10.
100. Breiðabólstaður í Vesturhópi . .	1563,23			=	1563,23.
101. Þingeyrar	2075,99	÷	500	=	1575,99.
102. Hjaltabakki	400,70?			=	400,70?
103. Auðkúla	882,33			=	882,33.
104. Bergstaðir	1476,75?			=	1476,75?
105. Höskuldsstaðir	1331,99			=	1331,99.
106. Hof	784,02	+	300	=	1084,02.

Skagafjarðarprófastsdæmi :

107. Hvammur	526,16	+	400	=	926,16.
108. Ríp	419,11	+	300	=	719,11.
109. Glaumbær	1625,46			=	1625,46.
110. Reynistaður	1404,32	÷	300	=	1104,32.
111. Mælifell	1057,19			=	1057,19.
112. Goðdalir	666,27	+	100	=	766,27.
113. Miklibær í Blönduhlíð	1063,27			=	1063,27.
114. Viðvík	1234,66			=	1234,66.
115. Hof og Miklibær í Óslandshlíð .	785,68			=	785,68.
116. Fell	568,20	+	400	=	968,20.
117. Barð	1725,63	÷	100	=	1625,63.

Eyjafjarðarprófastsdæmi :

118. Miðgarðar í Grímsey	748,12	+	200	=	948,12.
119. Hvanneyri	758,02	+	200	=	958,02.
120. Kvíabekkur	771,93	+	200	=	971,93.
121. Tjörn í Svarfaðardal	1198,33			=	1198,33.
122. Vellir	1598,94	÷	200	=	1398,94.
123. Möðruvellir	2191,79	÷	200	=	1991,79.
124. Bægisá	1150,23			=	1150,23.
125. Akureyri	1978,54			=	1978,54.
126. Grundarþing	725,98			=	725,98.
127. Saurbær	1351,93			=	1351,93.

Suðurþingeyjarprófastsdæmi:

128. Laufás	2188,36 ÷ 400 =	1788,36.
129. Höfði	819,04 + 100 =	919,04.
130. Þönglabakki	569,34 + 500 =	1069,34.
131. Háls	984,53 =	984,53.
132. Þóroddsstaðir	797,54 + 200 =	997,54.
133. Lundarbrekka	479,71 + 300 =	779,71.
134. Skútustaðir	553,34 + 100 =	653,34.
135. Grenjaðarstaðir	3692,53 ÷ 1500 =	2192,53.
136. Helgastaðir	731,99 =	731,99.
137. Húsavík	785,72 =	785,72.

Norðurþingeyjarprófastsdæmi:

138. Skinnastaðir	1376,01 + 200 =	1576,01.
139. Fjallabing	? + 600 =	?
140. Presthólar	718,76 + 300 =	1018,76.
141. Svalbarð	959,50 =	959,50.
142. Sauðanes	2599,27 ÷ 500 =	2099,27.

282.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna.
(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu).

- Við 76. tölul. bætist: Þessu brauði leggjast 300 kr.
Við 78. —: í stað 300 kr. komi 500 kr.
Við 80. — bætist: Þessu brauði leggjast 100 kr.
Við 82. — bætist: Þessu brauði leggjast 400 kr.
Við 88. — bætist: Þessu brauði leggjast þar að auki 100 kr.
Við 137. — bætist: Þessu brauði leggjast 200 kr.

Guðmundur Einarsson. Stefán Stephensen. Halldór Kr. Friðriksson. Guðmundur Ólafsson.
Ísleifur Gíslason. Tryggvi Gunnarsson. Þorsteinn Jónsson.

283.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um skipun prestakalla og kirkna.
(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu).

Við 5. grein í enda næst síðustu málsgreinar. Orðin: »jafnótt og þau losna« falli burt.

Þórarinn Böðvarsson. Guðmundur Einarsson. Stefán Stephensen.
Ísleifur Gíslason. Páll Pálsson. Þórður Þórðarson. Benedikt Sveinsson.

Breytingaruppástunga

við breytingartillögur nefndarinnar við frumvarp til laga um skipun prestakalla o. s. frv.
(Frá meira hluta nefndarinnar).

1. 4. grein orðist þannig:

Nú vilja söfnuðir breyta skipun sókna eður brauða, og hjeraðsfundur samþykkir, þá er rjett að landshöfðingi með ráði biskups staðfesti breytinguna. Ef hjeraðsfundur samþykkir tillögu um breyting á takmörkum sókna eða brauða, svo og ef hann samþykkir, að kirkju megi niður leggja, færa úr stað eða upp taka, þá er landshöfðingja rjett með ráði biskups að veita leyfi til, að svo skuli vera.

2. Aptan af fyrirsögn frumvarpsins falli orðin: «og kirkna».

Frumvarp

til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 12. ágúst 1879).

1. grein.

Þegar $\frac{2}{3}$ hlutar sóknarmanna, sem gjalda til kirkju í einhverri kirkjusókn, óska að söfnuðurinn taki að sjer fjárhald og umsjón kirkjunnar, og eigandi eða umráðamaður hennar er fús til að láta þetta af hendi, skal kirkjan afhent söfnuðinum að fengnu samþykki biskups og hjeraðsfundar.

2. grein.

Hver söfnuður á heimting á að fá kirkju sína til umsjónar, þegar kirkjan er eigi einstakra manna eign. Þó má eigi svipta presta þá, er hafa kirkjur að ljeni, þá er lög þessi öðlast gildi, kirkjufjárhaldinu að óvilja þeirra, nema biskup og hjeraðsfundur álíti prestinn óhæfan til að sjá um fje kirkjunnar.

3. grein.

Nú vill eigandi eða forráðamaður einhverrar kirkju afhenda fjárhald hennar og umsjón söfnuðinum, og er kirkjuráðanda rjett að bera það mál upp við hjeraðsprófastinn. Skal þá prófastur sjá um, að haldinn verði almennur safnaðarfundur í kirkjusókninni og málið borið upp fyrir söfnuðinum. Verði $\frac{2}{3}$ hlutar atkvæða sóknarmanna, þeirra er til kirkju gjalda, móti því, að söfnuðurinn taki við fjemálum kirkjunnar, er það mál þar með fallið að sinni, en sjeu $\frac{2}{3}$ hlutar sóknarmanna með málinu, þá fer sem segir í 1. grein.

4. grein.

Þegar kirkja er afhent söfnuði, skal prófastur með tveim óvilhöllum úttektarmönnum, er valdsmaður nefnir, gjöra nákvæma úttekt á kirkjunni, eignum hennar, áhöldum og gripum. Skulu þeir meta sanngjarnt álag á kirkjuna og það, sem henni fylgir, ef þeim virðist þess þörf. Greiðir sá, er kirkjuna hefur haldið, álagið að þeim hlut, er sjóður kirkjunnar eigi vinnst til, í hendur sóknarnefndinni, er tekur við kirkjunni, og fje hennar fyrir hönd safnaðarins.

Nú er kirkja í skuld við forráðamann sinn, og skal þá draga álagið frá skuldbinni, en greiða það, sem eftir er ólokið, af þeim tekjum kirkjunnar, sem hún hefur afgangs útgjöldum. Hafi lán verið tekið af almannaþje til að byggja kirkju, skal á sama hátt greiða það, sem ógreitt er af vöxtum og afborgun.

Ef hinn fyrverandi forráðamaður kirkjunnar eða söfnuðurinn er óánægður með úttektargjörðina, má skjóta henni til yfirúttektar.

Heimilt er sóknarnefnd að taka við kirkju, án þess að regluleg úttekt sje gjörð.

5. grein.

Þá er söfnuður hefur tekið að sjer umsjón og fjárhald kirkna, skal sóknarnefndin fyrir hönd safnaðarins, heimta kirkjutekjurnar saman, svo sem lög standa til, og koma kirkjusjóðnum á vöxtu. Fyrir innheimtu og ómak sitt, skal sóknarnefndin fá 6 af 100 af árstekjum kirkjunnar. Þá er sóknarnefnd hefur tekið við fjárhaldinn, skulu skoðunarlaun á kirkju og kirkjureikningum eigi framar greidd af kirkjusjóði.

286.

Frumvarp

til

laga um skyldu presta, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eftir sinn dag.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 12. ágúst 1879).

1. grein.

Hver sá, sem eftir að lög þessi öðlast gildi, fær veiting fyrir brauði, og eigi er sextugur að aldri, er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk æfilangt, sem byrjar með dauða hans, og nemur að minnsta kosti 100 kr. árlega, en þó eigi meiri, en 300 kr.

2. grein.

Landssjóðurinn tekur að sjer að greiða fjárstyrk þann, sem ákveðinn er í 1. grein, gegn árlegu tillagi frá hlutaðeigandi presti, og skal presturinn jafnframt útvega læknisvottorð, að lífi hans sje engin bráð hætta búin. Ráðherra Íslands semur reglugjörð um hlutfallið milli hins árlega tillags og fjárstyrks, og um önnur atriði, sem lúta að fyrirkomulagi þessa árgjalds.

3. grein.

Enginn prestur má gefa í hjónaband annan prest, sem eftir 1. gr. er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið, nema hann sanni, að hann hafi sent landshöfðingja beiðni um, að mega sjá ekkju sinni borgið á þann hátt, sem að framan segir. Brot gegn þessari ákvörðun varðar 100 kr. sekt til landssjóðs.

4. grein.

Landshöfðinginn skal gæta þess, að skyldum presta til að sjá ekkjum sínum borgið, verði fullnægt eins og vera ber, og getur, ef á þarf að halda, þröngvað hlutaðeiganda til þess með sekt.

5. grein.

Tillögin til landssjóðs skulu greidd einu ári fyrir fram, og má taka þau lögtaki, ef þau eru eigi greidd í ákveðinn tíma.

6. grein.

Ef hlutaðeigandi deyir áður en tillag það er greitt, sem komið er í gjalddaga, skal halda eptir af fjárstyrk ekkjunnar jafnmiklu og tillaginu nemur. Nú missir prestur embætti sitt, er honum þá frjálst að halda áfram tillagsgreiðslunni; en kjósi hann að hætta, hefur hann ekkert tilkall til endurgjalds þess, sem hann þegar hefur greitt, nje ekkja hans til fjárstyrks eptir hans dag. Hið sama er og, ef hann nokkru sinni vanrækir að greiða tillag sitt.

7. grein.

Ef prestur hefur fengið skilnaðardóm frá konu sinni, er hann eptirleiðis laus við þá skyldu, að sjá konu þeirri borgið sem ekkju eptir sinn dag, er hann hefur skilið við, og á hann rjett á, að fá endurgoldin úr landssjóði þau tillög, sem hann þegar hefur greitt. Þá er hjón skilja eptir samkomulagi, við helzt skuldbinding mannsins um, að sjá ekkju sinni borgið eptir sinn dag, nema öðruvísi sje með berum orðum um samið við skilnaðinn. Nú hefur prestskona fengið skilnaðardóm frá manni sínum, fyrir þær sakir, sem hún er ekki völd að, og heldur hún þá óskertum rjetti til fjárstyrksins.

8. grein.

Fjárstyrk þeim, sem getið er í lögum þessum, fyrirgjörir ekkjan:

1. ef hún giptist á ný.
2. ef hún tekur sjer bústað í öðrum ríkjum án samþykkis konungs.
3. ef hún hefur ekki birt fjárstyrkinn í 3 ár án lögmætra forfalla.
4. ef hún verður dæmd sek í einhverju því, sem að almennings áliti er ósæmilegt.

9. grein.

Eptirlaunaskylda sú, sem eptir tilsk. 15. des. 1865 til prestaekkna hvílir á prestaköllunum, hverfur af þeim jafnótt og lög þessi koma til framkvæmdar samkvæmt 1. gr.

287.

Frumvarp

til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeradsnefnda.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 12. ágúst 1879).

1. grein.

Í hverri kirkjusókn landsins skal vera sóknarnefnd og í prófastsdæmi hverju hjeradsnefnd, til að annast þau kirkjuleg málefni, sem þeim eru í hendur fengin með lögum þessum.

2. grein.

Sóknarpresturinn skal ár hvert halda að minnsta kosti einn almennan safnaðarfund í hverri sókn, er hann þjónar, til að ræða um kirkjuleg málefni safnaðarins.

3. grein.

Safnaðarfundur skal ætíð haldinn í júnímánuði ár hvert, og skal á þeim fundi kjósa þrjá menn í sóknarnefnd til að veita sameiginlegum málum safnaðarins forstöðu ásamt sóknarprestinum á því fardagaári, er þá fer í hönd.

4. grein.

Hver sóknarmaður, sem geldur til prests og kirkju, hefur atkvæðisrjett á safnaðarfundum og kosningarjett og kjörgengi til sóknarnefndar.

5. grein.

Hver sóknarmaður, sem kjörgengi hefur, er skyldur til að vera í sóknarnefnd að minnsta kosti annaðhvort ár, ef hann er til þess kosinn með meira hlut atkvæða á safnaðarfundum.

6. grein.

Sóknarnefndin skal vera prestinum til aðstoðar í því, að við halda og efla góða reglu og siðsemi í söfnuðinum, einnig í uppfræðingu ungmenna, og í því að sjá um, að samlyndi og friðsemi haldist á heimilunum og meðal allra í söfnuðinum. Nefndarmenn skulu vera meðhjálpunar prestsins við guðsþjónustugjörðina í kirkjunni, stuðla til þess, að hún fari sómasamlega fram, og söfnuðurinn færi sjer hana sem bezt í nyt.

7. grein.

Þegar prestakall er undir veitingu, hefur hlutadeigandi sóknarnefnd rjett á að mæla fram með einum umsækenda, og hefur hún heimting á, að meðmæli hennar sjeu tekin til greina við veitinguna að svo miklu leyti, sem þau eru á rökum byggð.

8. grein.

Ef fjemál kirkju eru fengin söfnuði í hendur, skal það einnig vera ætlunarverk sóknarnefndarinnar að hafa á hendi umsjón yfir kirkjunni og eigum hennar, og að standa fyrir byggingu hennar eða aðgjörð, ef þörf gjörist.

9. grein.

Í hjeradsnefnd skulu eiga sæti hjeradsprófasturinn, sem forseti, og allir prestar prófastsdæmisins, enn fremur einn safnaðarfulltrúi úr sókn hverri, er kosinn sje á safnaðarfundum í júnímánuði ár hvert. Um kosning safnaðarfulltrúa og skyldu hans að gegna köllun sinni gilda hinar sömu reglur, sem settar eru um sóknarnefndarmenn í 4. og 5. grein.

10. grein.

Forseti skal á ári hverju í septembermánuði halda hjeradsfund, og kveðja til fundarins alla presta og safnaðarfulltrúa hjeradsins, til að ræða og útkljá þau mál, er hjeradsnefndin á um að sýsla.

11. grein.

Forseti leitar álita fundarins um, hvernig prestar og sóknarnefndir gegni köllun sinni, einkum að því er lýtur að menntun og uppfræðing ungmenna. Á fundinum leggur forseti fram endurskoðaða reikninga kirkna í hjeradinu næstliðið fardagaár til umræðu og úrskurðar.

12. grein.

Hverjum fundarmanni er rjett að bera upp á hjeradsfundum tillögur sínar um sjer hvert það atriði, er lýtur að kirkjulegum málum og skipun þeirra í því hjeradi, svo sem uppfræðingu barna, reglu og siðsemi í söfnuðinum, eignum kirkna og meðferð á þeim, upptekt, niðurlagning og færslu kirkna, breyting á sóknum og prestaköllum. Allar samþykktir hjeradsfundar sendir forseti biskupi, sem skal taka þær sjerstaklega til greina. Ef fundarmenn úr sóknum þeim, sem hlut eiga að máli, greinir á við meira hluta fundarmanna, þá er þeim heimilt að fá bókaðan ágreining sinn við fundarsamþykktina, og er forseta skylt, ef þeir æskja þess, að senda biskupi ágreiningsálit þeirra með fundarsamþykktinni.

Enga breyting má gjöra á takmörkum sókna eða prestakalla, og eigi leggja niður kirkju nje færa úr stað, nema meiri hluti hjeradsnefndarmanna þeirra, er hlut eiga að máli, samþykki breytinguna á hjeradsfundum.

Frumvarp

til laga um eptirlaun presta.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 12. ágúst 1879).

1. grein.

Prestar þeir, er veitt hefur verið prestsembætti og hafa þjónað því lengur eða skemur, hafa rjett til eptirlauna, þá er þeim er veitt lausn frá embætti sínu fyrir aldurs sakir eða heilsubrests, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um.

2. grein.

Eptirlaun presta skulu talin eptir þjónustualdri þeirra á þá leið, að upphæð eptirlaunanna er 10 kr. fyrir hvert þjónustuár þeirra. Þjónustuár prests skulu talin öll þau ár, er hann gegnir prestsembætti. Prestur sjötugur að aldri hefur rjett á að fá lausn frá embætti með eptirlaunum eptir lögum þessum.

3. grein.

Nú slasast prestur að ósjálfráðu, er hann er að gegna embætti sínu, svo að hann verður að sleppa prestsskap, og skal hann þá fá eptirlaun, sem nemi allt að 250 kr. eptir málavöxtum.

4. grein.

Prestur sá, er fyrirgjörir kjóli og kalli, missir rjett til eptirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aptur, og hefur hann þá rjett til eptirlauna samkvæmt 2. grein. En sje presti vikið frá kalli annað sinn, og missir hann þá allan rjett til eptirlauna.

5. grein.

Nú hefur prestur fengið eptirlaun, og missir hann þau:

1. ef hann fær aptur embætti og laun, enda sjeu laun þau eigi minni en eptirlaunin voru.
2. ef hann fyrir konungs leyfi fram gengur í þjónustu annara ríkja.
3. ef hann tekur sjer bústað í öðru ríki utan konungs samþykki komi til.
4. ef hann verður sannur að því, að hafa kastað trú þjóðkristninnar.
5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, og er það jafnt, hvort er hann hefur framið brotið áður hann fjekk lausn frá embætti eða síðan.

6. grein.

Ef tekjur brauðs þess, er uppgjafaprestur hefur fengið lausn frá, eru yfir 1200 kr. eptir síðasta brauðamati, þá skal greiða uppgjafapresti svo eptirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr. En sjeu tekjur brauðsins 1200 kr. eða minni, þá fær uppgjafaprestur öll eptirlaun sín úr landssjóði. Svo og hvar þess, er uppgjafaprestur fær eigi öll eptirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði.

7. grein.

Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja kirkjujörð í brauðinu til ábúðar, og skal hann eiga forgangsriett fyrir öðrum, en gegna verður hann öllum hinum sömu skyldum, sem hver annar leiguliði.

8. grein.

Uppgjafaprestar þeir, er búnir eru að fá hærri eptirlaun en til eru tekin í lög-um þessum, skulu halda þeim fyrir sjálfa sig. Svo skulu og prestar þeir, er nú sitja í embættum, halda rjetti sínum til þeirrar eptirlaunaupphæðar, er hingað til hafa lög og venja verið til, og greiðist upphæð eptirlaunanna samkvæmt 5. gr.

9. grein.

Lög þessi öðlast gildi í fardögum 1880.

289.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um skyldur presta og safnaða, til að kenna börnum að skrifa og reikna.

Við 5. gr. að «50 krónum» breytist í «25 krónum».

Stefán Eiríksson.

290.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um viðskipti landsdrottna og leiguliða, bygging jarða og úttektir.

Við 7. gr. að orðin: «geymsluhús og fjenaðarhús» falli burt.

Við 14. gr. í fyrra lið, að eptir orðið: «hey» bætist inn í «sem hann hefur aflað á jörðunni».

Við 17. gr. að orðin: «eða þau farist fyrir eldsvoða» falli burt.

Stefán Eiríksson.

291.

Breytingartillögn

við frumvarp til landamerkjálaga,

eins og það var samþykkt við 2. umræðu.

1. 3., 4., 5. og 6. grein verði 1., 2., 3. og 4. grein.

2. 1. og 2. grein verði 5. og 6. grein.

3. Eptir 6. grein komi ný grein, svo látandi:

7. grein.

Í hverju sýslufjelagi skulu 12 gjörðarmenn kosnir til að dæma með sýslumanni í landaþrætumálum. Skulu þeir kosnir þriðja hvert ár á fundum hreppsnefndanna þannig, að hver hreppsnefndarmaður nefnir 12 menn, þá er heimili eiga í sýslufjelaginu og kjörgengir eru til alþingis að lögum. Skal oddviti hreppsnefndar þegar rita nöfn þeirra, er hver nefndarmaður kýs, í gjörðabók nefndarinnar, og senda jafn-skjótt sýslunefnd eptirrit af kosningargjörðinni. Á næsta fundi sínum telur sýslu-

nefndin atkvæðin saman, og verða þeir 12 gjörðarmenn, er flest atkvæði hafa hlotið. Nú hafa fleiri jafnmörg atkvæði, og skal þá hlutkesti ráða.

Kosning gjörðarmanna gildir 3 ár, frá fardögum til þriðju fardaga þar eptir. Deyi svo margir gjörðarmanna á því tímabili, eða flytji sig út úr sýslufjelaginu, að tala þeirra verði minni en 8, skal aukakosning fram fara, og skal þá svo marga kjósa sem til vantar, að gjörðarmenn sje 12. Eigi gildir aukakosning lengur en til þess, er almennar kosningar fara fram næst á eptir.

Sýslumaður segir fyrir, hve nær kjósa skuli.

4. 7. gr., sem verður 8. gr., sje þannig orðuð:

Ef tveir menn eiga lönd, er liggja saman, og skilur þá á um landamerki þeirra, skal sá, er þrætu vill ljúka, stefna hinum með fimmtarstefnu á varnarþingi hans. Á þingi því skal sýslumaður leggja fram lista yfir nöfn gjörðarmanna í sýslufjelaginu; því næst skal sóknaraðili bjóða varnaraðila að ryðja fjórum gjörðarmönnum, og vilji hann eigi ryðja, skal sýslumaður gjöra það fyrir hans hönd. Að því búnu skal sóknaraðili ryðja svo mörgum, að eigi sjeu eptir fleiri en fjórir gjörðarmenn. Sýslumaður og þeir fjórir, sem eptir verða, skulu skipa gjörðardóminn. Er sýslumaður forseti dómsins og stýrir honum.

5. Í 8. gr., sem verður 9. gr. falli orðin: «í og» burtu.

6. Í 11. gr., sem verður 12. gr. Fyrir orðin: «skal oddamaður nefna annan í hans stað;» komi: «skal forseti nefna annan í hans stað af þeim, er sóknaraðili hefur áður rutt».

7. Í 12. gr., sem verður 13. gr. Orðin «(sbr. 6. gr.)» falli úr. Fyrir: «þó skal þeim» o. s. frv. til enda greinarinnar, komi: «Ef annarhvor málsaðila álitur gjörðardóm rangan að lögum, má hann áfrýja honum til ógildingar fyrir yfirdóm landsins innan 12 mánaða».

8. Í 14. gr., sem verður 15. gr., orðin: «Borga skulu» til orðanna: «í sameiningu» falli burt.

Páll Pálsson. Guðm. Einarsson. Páll Pálsson, prestur. Grímur Thomsen.

F. S. Stefánsson. H. Kr. Friðriksson.

292.

Breytingaruppástunga

við breytingaruppástungur nefndarinnar við fræmvarp til laga um skyldur presta og safnaða, til að kenna börnum að skrifa og reikna.

(Frá Ásgeiri Einarssyni).

Við 4. grein. Eptir orðin: «í þessu tilliti» komi:

«annaðhvort fyrir hirðuleysi eða mótþróa húsbænda».

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá.
(Frá fjárlaganefndinni).

Við 1. grein. Í staðinn fyrir »fje það, sem til þessa útheimtist, greiðist úr viðlagasjóði« komi: »Til þessa fyrirtækis greiðist í hæsta lagi 100,000 kr. úr viðlagasjóði (innskriftarskrifteinaupphæðinni)».

Breytingaratkvæði

við breytingartillögur nefndarinnar í málinu um skipun prestakalla og kirkna.

Við tölul. 134. Aptan við »200 kr.« komi: »Svo gefist og brauðinu upp sú skuld, sem það er í við landssjóð».

Þórarinn Böðvarsson. Þorlákur Guðmundsson. Stefán Stephensen. Friðrik Stefánsson.
Einar Ásmundsson. Snorri Pálsson.

Uppástunga

til þingsályktunar um fyrirkomulag á gufuskipsferðum umhverfis strendur landsins.
(Frá fjárlaganefndinni).

Alþingi ályktar, samkvæmt nefndaráliði, sem fram kom í neðri deild, um gufuskipsferðir, að

1. aðhyllast ferðaáætlunina nr. 1, og skora á landsstjórnina að hlutast til um, að fá henni framgengt.
2. til vara, að landsstjórnin hlutist til um, að ferðunum sje hagað eptir nr. 2.
3. að öðrum kosti semji landsstjórnin við hr. R. Slimon, eða einhvern annan, er býður jafngóð kjör.

Breytingartillögur

við frumvarp til laga um brúargjörð á Skjálfandafjöti.

1. Að í staðinn fyrir orðin í 1. gr.: »landssjóði allt að» komi: »viðlagasjóðnum, er sje í mesta lagi».
2. Að í staðinn fyrir 4. gr. komi svo hljóðandi grein:

«Amtsráðið í Norður- og Austuramtinu gengst fyrir brúargjörðinni, en sýslunefndin í Suður-Þingeyjarsýslu hefur umsjón yfir brúnni eftir að hún er fullgjör».

Einar Ásmundsson. Benedikt Sveinsson. Tryggvi Gunnarsson. Arnljótur Ólafsson.
F. S. Stefánsson. Snorri Pálsson.

297.

Uppástunga

til þingsályktunar um bygging á húsi handa alþingi og söfnum landsins.
(Frá fjárlaganefndinni).

Alþingi ályktar,

að á fjárhagstímabilinu 1880—1881 sje byggt hús handa alþingi og söfnum landsins;

að sett sje nefnd af þingmönnum til þess að standa fyrir byggingunni, útveg-un á uppdráttum til hennar, á efni í hana og sem hafi eptirlit með byggingunni, velji henni stað, taki verkamenn o. s. frv.

298.

Breytingartillaga

við breytingartillögu fjárlaganefndarinnar við 1. grein í frumvarpi til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölfesá.

(Frá Ísleifi Gíslasyni, 2. þingmanni Rangæinga).

Í staðinn fyrir: »í hæsta lagi 100,000 kr.« komi: »allt að 150,000 kr«.

299.

Frumvarp

til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis).

1. grein.

Leiðarbrjef verzlunarskipa og lestagjald það, sem ákveðið er með lögum 15. apríl 1854, skal af numið.

2. grein.

Rjett eiga menn í kaupstöðum og löggiltum kauptúnum á því, að verzla, ef leyst er til þess borgarbrjef hjá sýslumanni eða bæjarfógeta og greitt er fyrir 50 kr., er

renna í sýslusjóð eða bæjarsjóð. Borgarabréf gildir að eins fyrir kaптún það, sem leyfi er fengið til að verzla í.

Til þess að geta fengið borgarabréf, þarf eigi að hafa vörubyrðir þær, sem opið bréf 28. des. 1836 6. gr., og tilsk. 13. júní 1787 2. kap. 12. gr., áskilja.

3. grein.

Heimilt skal kaupmönnum þeim, er reka fasta verzlun hjer á landi, að verzla á skipum hvar sem þeir vilja, án alls tímatakmarks; þó skulu þeir á einhverju löggiltu kaптúni vera búnir að fullnægja ákvæðum laganna um tollgreiðslu og sóttvarnir. En eigi mega þeir þó selja vínföng nje áfenga drykki annarsstaðar en á löggiltum kaup-túnun.

4. grein.

Þeim, sem eigi reka fasta verzlun hjer á landi, er heimilt að verzla að eins af skipum sínum sem lausakaupmenn á löggiltum höfnum. Utanríkisskip þurfa eigi að koma fyrst á nokkurn af hinum sex verzlunarstöðum, sem fyrir er mælt í 2. gr. laga 15. apríl 1854; þó skal þess gætt, sem fyrirskipað er um tollgreiðslu og sóttvarnir.

5. grein.

Rjett er hverjum þeim búanda, er sýslunefnd hans telur til þess hæfan, að verzla með allan varning, nema vínföng og áfenga drykki, en til þess skal hann leysa leyfisbréf, er sýslumaður veitir, og greiða 50 kr., er renna í sýslusjóð. Þó hefur sýslunefnd vald til að neita um slíkt leyfi, þar sem hún álitur slíka verzlun óþarfa, eða hætt við að hún verði vanbrúkuð.

6. grein.

Brot gegn 3. og 4. gr. varða allt að 2000 kr. sektum, og gegn 2. og 5. gr. allt að 100 kr. til landssjóðs. Nemi brot gegn lögum þessum þyngri hegningu að lögum, skal og með dómi ákveða, að hinn seki hafi fyrirgjört rjetti sínum til verzlunar. Með brot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál.

7. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. janúar 1880.

300.

Frumvarp

til laga um breyting á lögum um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags.

11. febr. 1876, og tilsk. 26. febr. 1872.

(Samþykkt við 3. umræðu af efri deild alþingis 13. ágúst 1879).

1. grein.

Hjer eptir skal greiða aðflutningsgjald af alls konar öli, sem til Íslands er flutt, 5 aura fyrir hvern pott.

Af brennivíni eða vínanda skal greiða af hverjum potti:

með 8 ^o styrkleika eða minna . .	30 aura.
yfir 8 ^o og allt að 12 ^o styrkleika .	45 —
yfir 12 ^o styrkleika	60 —

Af rauðavíni og messuvíni skal greiða 15 aura af hverjum potti, í hverju ílátí, sem það er flutt.

Af öllum öðrum vínföngum skal greiða 45 aura af hverjum potti, ef þau eru flutt í ílátum, stærri en svo, að þau rúmi 2 merkur, en sjeu þau flutt í minni ílátum, skal greiða sama gjald af hverjum 3 pelum sem af potti í stærri ílátum.

Gjald þetta rennur í landssjóð.

2. grein.

Gjaldið greiðist annaðhvort í peningum út í hönd eða með ávísun, er borgast við framvísun («Sigt»), og hljóðar upp á áreiðanlegt verzlunarhús í Kaupmannahöfn, er reikningshaldari tekur gilt.

3. grein.

Hjer með er úr lögum numin 1. gr. laga, sem dagsett eru 11. febr. 1876 um breyting á tilskipun um gjald af brennivíni og öðrum áfengum drykkjum 26. febr. 1872.

4. grein.

Lög þessi öðlast gildi 1. d. janúarmán. 1880.

301.

Nefndarálit

um frumvarp til laga, er breyta 5. gr. í lögum 14. desember 1877 um tekjuskatt.

Efri deild alþingis hefur kosið oss undirskrifaða í nefnd, til að segja álit vort um frumvarp til laga, er breyta 5. gr. í lögum 14. desember 1877 um tekjuskatt.

Eptir að hafa íhugað málefni þetta, leyfum vjer oss að skýra frá áliti voru um það á þessa leið:

Vjer skulum að vísu eigi neita því, að það væri eðlilegt og sanngjarnt, að öll lögboðin gjöld, sem hvíla á tekjum manns, væru dregin frá upphæð þeirra áður en af þeim væri reiknaður tekjuskattur; en ef gjöra ætti slíka ákvörðun, þá yrði hún að nefndarinnar áliti að ná, ekki einungis til þeirra tekjugreina, sem eru fólgnar í embættislaunum, biðlaunum og eptirlaunum, eins og frumvarp þetta fer fram á, heldur til allra tekjugreina, sem tekjuskattur er reiknaður af. En nefndinni virtust vera allmikil vandkvæði á því, að stínga upp á slíkri ákvörðun, og ekki hægt að koma henni svo fyrir, að fullur jöfnuður gæti náðzt, einkum með tilliti til þeirra skattgjaldenda, er lifa af landbúnaði og sjávarútvegi. Nefndin stingur því upp á að takmarka ákvörðun frumvarpsins við það eina lögákveðna gjald, sem tilgreint er í frumvarpinu, það er árgjald það, sem embættismönnum ber að greiða fyrir fje það, sem þeim er gjört að lagaskyldu, að útvega konum sínum til forsgunar eptir sinn dag. Árgjaldi þessu er, eins og kunnugt er, haldið eptir af embættislaunum, biðlaunum og eptirlaunum áður en þau eru út borguð hlutaðeiganda, og þessi hlutinn af tekjum hans, rennur þannig aldrei í hans sjóð, nje kemur undir hans umráð; það, sem keypt er fyrir árgjaldið, verður eigi heldur eign hans, heldur konu hans, ef hún lifir mann sinn. Það virðist því vera í alla staði eðlilegt, að ekki sje greiddur tekjuskattur af slíku árgjaldi, og það hvort sem maður kaupir handa konu sinni árlegt lífsfje eptir sinn dag (Overlevelsesrente) samkvæmt tilskipun 31. maí 1855 1. gr., eða maður sjer henni

borgið með venjulegri lífsábyrgð (Lífsforsikkring) samkvæmt tilskipun 31. maí 1855 2. gr. nr. 3. og lögum 18. júní 1870 22. gr. og auglýsing 25. febr. 1871.

Nefndin hefur þess vegna takmarkað ákvarðanir frumvarpsins samkvæmt þessu, og þar að auki gjört við það orðabreytingar, og leyfir sjer að ráða hinni heiðruðu deild til að fallast á það þannig orðað:

FRUMVARP

til laga um breyting á 5. og 7. gr. í lögum 14. desbr. 1877 um tekjuskatt.

Þegar embættislaun, biðlaun og eptirlaun eru talin til skattgjalds samkvæmt 5. og 7. gr. í lögum um tekjuskatt 14. desbr. 1877, skal draga frá árgjald það, sem embættismaður greiðir til að útvega konu sinni fjárstyrk eptir sinn dag, samkvæmt fyrir-mælum opins brjefs 31. maí 1855, og skatturinn að eins lúkast af þeirri upphæð, sem eptir verður.

Alþingi 13. ágúst 1879.

Magnús Stephensen,
formaður.

Árni Thorsteinson,
skrifari.

Bergur Thorberg,
framsögumaður.

302.

Frumvarp

til

fjáraukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 13. ág. 1879).

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögum fyrir árin 1878 og 1879, veitast 37555 kr. 4 aur. til þeirra útgjalda, sem talin eru í eptirfylgjandi 2.—9. gr.

2. grein.

Á fjárlaganna 4. gr. 4. eptirgefist Reykjavíkur sjúkrahúsi lán af viðlagasjóði, sem veitt var með konungsúrskurði 26. febr. 1866, 2000 kr.

3. grein.

Auk þess, sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi, veitast til yfirskoðunar landsreikninganna 2000 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

4. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. gr. fjárlaganna til umboðs-stjórnarinnar, gjaldheimta og reikningsmála og fl., veitast fyrir fjárhagstímabilið:

1. A. 1. Laun	466 kr. 67 aur.
2. A. 2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað	550 — . —
3. C. 7. til gufuskipsferða	8229 — 11 —
með þeim fyrirvara, að reikningurinn verði, eins og aðrir reikningar yfir útgjöld landssjóðs, undir yfirskoðun þingsins lagður.	
4. C. 8. til vitabyggingar	9313 — 30 —

18559 kr. 8 aur.

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaskipunarinnar, veitast fyrir fjárhagstímabilið:

1.	1.	Laun	783 kr. 96 aur.
2.	2.	Önnur útgjöld	allt að 3000 — " —
			3783 kr. 96 aur.

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. gr. 1. í fjárlögunum til launa við póststjórnina, veitast 200 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og kennslumálefna, veitast fyrir fjárhagstímabilið:

1.	A.	b.	1.	til fátækustu brauða	120 kr.	
2.	A.	b.	2.	til nokkurra brauða í fyrveranda Hólastípti	3 —	
3.	A.	b.	3.	til prestaekkna og barna þeirra, og styrkur handa fátækum uppgjafaprestum og prestaekkjum	34 —	
4.	B.	I.	b.	3.	til tímakennslu við prestaskólann	30 —
5.	B.	III.	c.	4.	til tímakennslu við lærða skólann	300 —
6.	B.	III.	c.	7.	ýmisleg útgjöld við sama skóla	allt að 1400 —
ef skipting fram fer á bekkjum.						

1887 kr.

8. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og styrktarfjár, veitast 125 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

9. grein.

Munkaþverárklostursumboði endurveitist allt að 9000 kr. lán úr viðlagasjóði til vatnsveitinga á Staðarbyggðarmýrum, með því skilyrði, að lánið endurborgist á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert, er greiðist ásamt umboðsgjöldunum, og gildir það veð, sem umboðshaldari setur fyrir þessum gjöldum, einnig fyrir afborgunum lánsins.

303.

Frumvarp

til laga um breyting á tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 13. ágúst 1879).

1. grein.

Hreppsnefndin í hverjum hreppi skal á ári hverju gjöra áætlun um allar tekjur og útgjöld hreppsins, og að því leyti sem fátækraíundin og aðrar tekjur hreppsins ekki hrökkva fyrir útgjöldum, jafna niður því, sem vantar, á alla þá, sem eiga lögheimili í hreppnum, eptir efnum og ástandi. Áætlunina skal semja eptir fyrirmynd, sem sýslunefndin hefur til bóiið, og skal hún liggja á hentugum stað, sem birtur hefur verið fyrirfram á venjulegan

hátt, hreppsþúum til sýnis 3 vikur á undan reikningsárinu. Um leið og áætlunin er lögð fram, skal senda sýslunefndinni eptirrit af henni.

Niðurjöfnun hreppsgjaldanna eptir efnum og ástandi skal gjörð á tímabilinu frá 1. til 20. októbermánaðar. Niðurjöfnunarskráin skal liggja hreppsþúum til sýnis í 4 vikur frá því, er niðurjöfnuninni er lokið, á sama stað og áætlunin. Innan þess tíma skal bera brjeflega upp aðfinningar við niðurjöfnunina fyrir oddvita hreppsnefndarinnar, en hann skal kveðja nefndina til fundar hið fyrsta því verður við komið, og leggja umkvartanirnar fyrir hana til úrskurðar. Sjerhverjum er heimilt, sem sveitartillagi er jafnað niður á, að bera sig upp um það, hvernig skatturinn er lagður á aðra, og um það, að einhverjum hafi verið sleppt við niðurjöfnunina.

Áður en nefndin leggur úrskurð sinn á nokkra umkvörtun, skal gefa bæði kæranda og þeim, sem kært er yfir, tækifæri til á nefndarfundi, sem hann sje kvaddur til með 4 daga fresti, að segja álit sitt um umkvörtun þá, sem upp hefur verið borin, en það má einnig gjöra skriflega. Úrskurði þeim, sem hreppsnefndin leggur á umkvörtun þá, sem upp er borin fyrir henni, má innan þriggja vikna frá því, að hann var birtur hlutaðeiganda, skjóta til sýslunefndarinnar, sem leggur endilegan úrskurð á málið á næsta fundi sínum. Eindagi á sveitargjöldum er 31. desembermánaðar, nema hreppsnefndin gefi lengri frest.

Enginn sá, er gjald á að greiða, getur með því að skjóta gjaldsálögunni undir úrskurð sýslunefndarinnar, komið hjá þeirri skyldu, að greiða það, þegar eindagi þess er kominn. Ef sýslunefndin breytir álögunni, skal endurgjalda það, sem gjaldþegninn hefur greitt fram yfir það, sem honum bar, með því að borga honum það aptur, eða láta það ganga upp í þann hluta sveitartillags hans, sem greiða á næst þar á eptir.

2. grein.

Í hverri sýslunefnd skal vera einn kjörinn maður úr hverjum hreppi sýslufelagsins, auk sýslumanns, sem er oddviti nefndarinnar. Þegar skera á úr þeim málum, sem snerta uppfóstur og uppeldi barna, og um er rætt í 2. kafla 14. greinar í tilskipun um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872, skal þar að auki hlutaðeigandi prófastur sitja í nefndinni og hafa atkvæði.

Í Vestmannaeyjasýslu er sýslumaðurinn, sóknarpresturinn og þrír kjörnir menn í nefndinni.

3. grein.

Ef sýslunefnd álitur haganlegt að fela einum eða fleiri úr sínum flokki á hendur, að starfa að einhverju málefni til undirbúnings milli funda, getur hún veitt hæfilega þóknun fyrir þann starfa.

4. grein.

Með lögum þessum eru felldar úr gildi 19. og 28. gr., svo og þriðji kafli 29. greinar í lögum um sveitarstjórn á Íslandi 4. maí 1872.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

(Frá Sighvati Árnasyni, Stefáni Eiríkssyni og Ásgeiri Einarssyni).

Við 5. grein. Við niðurlag greinarinnar bætist: »eða sýslusjóðs«.

Við 8. grein. Í staðinn fyrir: »16 ára« komi: »18 ára«.

Við 9. grein. Í staðinn fyrir síðari hluta greinarinnar »Svo skulu og — eptir lögum þessum« komi:

»Svo skulu og veitingamenn innan sama tíma skýra bæjarfógeta eða sýslumanni frá því, að þeir hafi rekið atvinnu þessa áður en lög þessi öðluðust gildi, og senda jafnframt eptirrit af leyfisbrjefi sínu. Að því búnu staðfestir landshöfðingi leyfisbrjef gestgjafa, en bæjarfógeti eða sýslumaður leyfisbrjef veitingamanna, hvorttveggja borgunarlaust og með því skilyrði, að þeir í öllu breyti eptir lögum þessum«.

305.

Atkvæðaskrá

í málinu um skyldur presta og safnaða, til að kenna börnum að skrifa og reikna.

1. grein.

1. Nefndin, að seinni hluti 1. greinar »skyldur prests — kristindómsuppfræðinguna« falli burt.
2. Frumvarpsins 1. grein óbreytt, eða með áfallinni breytingu.

2. grein.

3. Nefndin, að aptan við 2. grein bætist: »og tugabrotum«.
4. Frumvarpsins 2. grein óbreytt, eða með áföllnum viðauka.

3. grein.

5. Nefndin, að 3. grein orðist þannig:
»Rita skal prestur árlega í húsvitjunarbókina álit sitt um kunnáttu hvers barns í skript og reikningi, sem og um hæfilegleika þess til bóknáms, og skal prófastur á skoðunarferðum sínum hafa nákvæmt eptirlit með að slíkt sje gjört«.
6. Frumvarpsins 3. grein óbreytt.

4. grein.

7. Breytingaruppástunga Ásgeirs Einarssonar við 4. grein nefndarinnar, að á eptir orðunum: »í þessu tilliti« komi: »annaðhvort fyrir hirðuleysi eða mótpróa húsbænda«.
8. Nefndarinnar 4. grein svo hljóðandi:
»Komist prestur að raun um, að unglingar á einhverju heimili njóti eigi fullnægjandi uppfræðingar í þessu tilliti, ber honum, í sameiningu við hreppsnefndina eða bæjarstjórnina, að gjöra ráðstöfun til, að þeim verði, um svo langan tíma, sem með þarf, komið fyrir á öðru heimili í sókninni, eða fyrir utan hana, þar sem þeir geta fengið hina nauðsynlegu tilsögn. Kostnaðinn, sem af þessu leiðir, eru foreldrar eða fósturforeldrar skyldir að greiða, en borga má hann fyrirfram úr sveitarsjóði, og getur hreppsnefndin heimt hann endurgoldinn af þeim, er uppfóstursskyldan hvílir á. Kostnað þennan má taka lögtaki. Fyrir börn, sem eru á sveit, skal borga kostnaðinn úr sveitarsjóði«. Óbreytt, eða með áfallinni breytingu.

5. grein.

9. Breytingaratkvæði Stefáns Eiríkssonar við 5. grein nefndarinnar, að «50 krónum» breytist í: «25 krónum».
10. Nefndarinnar 5. grein, þannig hljóðandi:
«Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 50 krónum, og renna þær í sveitarsjóð. Og skal með brotin farið sem opinber lögreglumál». Óbreytt, eða með áfallinni breytingu.
11. Nefndin, að fyrirsögn frumvarpsins orðist þannig:
«Frumvarp til laga um uppfræðing barna í skript og reikningi».
12. Fyrirsögn frumvarpsins.
13. Hvort frumvarpið, þannig orðað, skuli ganga til 3. umræðu.

306.

Frumvarp

til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 13. ágúst 1879).

1. grein.

Enginn kaupmaður eða verzlunarmaður má selja minna í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund en einn pela, og enga áfenga drykki eða vínföng má hann veita í sölubúð sinni.

2. grein.

Enginn má vera gestgjafi í kaupþúnum, nema hann til þess hafi fengið leyfisbrjef, er landshöfðingi gefur eptir tillögum bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Leyfi þetta má eigi veita, nema beiðandi gefi fulla trygging fyrir því, að hann ávallt hafi nægt húsrúm og svo mörg rúm, uppbúin fyrir gesti, sem bæjarstjórn eða hreppstjórn þykir við eiga, og mega þau aldrei vera færri en sex. Í leyfisbrjefinu skulu ávallt tekin fram rjettindi þau, sem veitt eru, svo og aðrar takmarkanir, þær, er þörf þykir vera að setja.

3. grein.

Rjett er gestgjöfum að hýsa gesti og veita þeim mat og drykk. Eigi mega þeir selja ölföng utanhúss; þó má lögreglustjóri leyfa þeim að við hafa veitingar í einstök skipti, ef sjerlegar ástæður eru til þess, svo sem við markaði og mannfundi.

Gestgjafar þeir, er eigi hafa leyst borgarabrjef til verzlunar, mega selja ölföng þó eigi sje þeirra neytt á veitingastaðnum, en aldrei má það meira vera í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund, en 6 pottar eða tilsvarendi í flöskum. Gestgjafi má því að eins reka verzlun, að hann hafi verzlunarbúð, og skal hún þá alveg vera skilin frá veitingastofu eða gestaherbergi, svo enginn samgangur sje á milli þeirra.

4. grein.

Rjett er mönnum að selja kaffi, sjókolade, tevatn og mat með ölföngum, meðan hans er neytt, hverjum, sem hafa vill, ef þeir til þess hafa fengið leyfi bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Rjett er og í kaupstöðum hverjum sem vill, að taka á móti næturgestum fyrir borgun, og má þeim sjálfum veita ölföng en eigi öðrum.

5. grein.

Dansfundi mega þeir, er leyfisbrjef hafa fengið eptir 2. og 3. gr., eigi halda án leyfis lögreglustjóra eða sýslumanns, og getur hann bundið það skilyrðum þeim, er honum þykja við þurfa, og skal eptir því, sem hann ákveður, greiða 2—20 kr. í bæjarsjóð eða sveitarsjóð í hvert skipti. Svo má og veita þeim, er eigi eru gestgjafar eða veitingamenn, leyfi til að halda dansfundi með veitingum í einstök skipti, og skal fyrir leyfið greiða 1—10 kr., er falli í bæjarsjóð eða sveitarsjóð. Sem dansfundir teljast allar skemmtanir þeirrar tegundar, og sem eigi eru heimboð, án kostnaðar fyrir hina boðnu. Þeir, sem eru gestgjafar eða veitingamenn og vilja hafa hnattborð («Billiard») eða keilu-leika, skulu skýra lögreglustjóra frá því, og ákveður hann þá, að þeir fyrir það skuli greiða árlega 10—20 kr. þóknun til bæjarsjóðs eða hreppssjóðs.

6. grein.

Gestgjafar eða veitingamenn mega eigi taka í hús sín menn til næturstu eptir 11. stundu að kvöldi. Þeir skulu hafa hús sín lokað fyrir allri inngöngu frá 11. stundu að kvöldi, og allt að stundu fyrir miðjan morgun; þó mega gestgjafar veita mönnum viðtöku til næturgistingar á þeim tíma. Allir aðkomumenn, sem eigi eru til næturgistingar hjá þeim, skulu farnir úr húsum þeirra á miðnætti.

7. grein.

Nú kemur fyrir hjá gestgjafa eða veitingamanni megn óregla, drykkjuslark, eða ófriður, og er þá rjett að lögreglustjóri, hreppstjóri eða aðrir, er gæta eiga lögreglu, ryðji hús hans fyrir gestum, og geta þeir, ef þeim þykir þess þurfa, látið loka veitingastaðnum og skipað veitingamanni, að hafa hann lokaðan allt að sex stundum í senn.

Gestgjafar eða veitingamenn skulu veita að ólæstum útidrym, þann tíma, er gestir mega koma í hús þeirra. Ef þeir veita í læstum herbergjum, geta þeir menn, er lögreglu hafa á hendi, krafizt inngöngu, þá er þeim þykir við þurfa.

8. grein.

Gestgjafar eða veitingamenn mega ekki leyfa lærisveinum hins lærða skóla, nje öðrum unglingum, sem eru yngri en 16 ára, að koma í hús sín, til að neyta áfengra drykkja, eða vera þar við spil eða leiki, hverju nafni sem nefnast, nema ungmenni þessi sjeu í för með fullorðnum mönnum, sem geta borið fulla ábyrgð af gjörðum þeirra.

9. grein.

Þeir, sem áður en lög þessi öðlast gildi, hafa verið gestgjafar, skulu innan 6 mánaða frá því að lög þessi eru gild, skýra landshöfðingja frá því, að þeir hafi haft atvinnu þessa, og senda jafnframt eptirrit af leyfisbrjefi sínu, og skýrslu, vottaða af bæjarfógeta eða sýslumanni um, hve mörg uppbúin rúm með nægu húsrúmi þeir hafi. Svo skulu og veitingamenn innan sama tíma senda bæjarstjórn eða hreppsnefnd, ásamt eptirriti af leyfisbrjefi þeirra, skýrslu um, að þeir hafi rekið atvinnu þessa áður en lög þessi öðlust gildi. Að því búnu staðfestir landshöfðingi leyfisbrjef gestgjafa, en bæjarstjórn eða hreppsnefnd leyfisbrjef veitingamanna, hvorttveggja borgunarlaust og með því skilyrði, að þeir í öllu breyti eptir lögum þessum.

Nú hefur gestgjafi, er áður hefur rekið atvinnu þessa, eigi svo mörg uppbúin rúm með húsnæði, sem minnst er áskilið í 2. gr. hjer að framan, og skal hann þá hafa ársfrest til þess að útvega sjer það, er á vantar. Hafi hann eigi sannað, að hann hafi aflað sjer þeirra, áður þessi frestur er liðinn, hefur hann fyrirgjört rjetti sínum sem gestgjafi, eða veitingamaður.

10. grein.

Nú rekur maður atvinnu sem gestgjafi, án þess að hafa leyst til þess leyfisbrjef, og skal hann þá sæta sektum í fyrsta sinn: frá 5—50 kr., í annað sinn: frá 10—100 kr. og í þriðja sinn og optar: frá 20—200 kr. Sá, sem rekur atvinnu eptir 3. gr., án þess að hafa leyfi til þess, sæti sektum á sama hátt, en helmingi minni.

Brot á móti lögum þessum varða í fyrsta sinn sektum allt að 100 kr. fyrir gestgjafa, og allt að 50 kr. fyrir veitingamenn, í annað sinn allt að 200 kr. fyrir gestgjafa, og 100 kr. fyrir veitingamenn, í þriðja sinn og optar allt að 300 kr. fyrir gestgjafa og 150 kr. fyrir veitingamenn.

Ef sami gestgjafi eða veitingamaður á þremur árum í sífelli sætir þrisvar sinnum sektum fyrir afbrot gegn 6. og 7. gr., 1. málsgrein, eða 8 gr. skal hann í hið þriðja sinn, er hann er sektaður eptir dómi eða úrskurði, hafa fyrirgjört rjetti til atvinnu sinnar.

Sá, sem verður sannur að því, að hann hafi farið með ungmenni þau, sem nefnd eru í 8. gr., til gestgjafa eða á veitingastað, eða þá er hann hitti þau þar; leitt þau til nautnar áfengra drykkja eða í spil, skal sæta sektum frá 5—100 kr.

Sektir eptir lögum þessum skulu greiddar í bæjarsjóð eða hreppssjóð.

11. grein.

Með afbrot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál; þó má málsókn niður falla, ef sá, sem misgjört hefur, býður fram og greiðir fjesekt, sem sje innan takmarka sektar þeirrar, er lögð er við brotinu, og amtmanni finnst hún hæfileg eptir málavöxtum, svo skal hann og greiða málskostnað, ef hann hefur fallið á við rannsókn málsins.

307.

Breytingartillaga

við breytingartillögu 6 þingmanna við frumvarp til laga um brúargjörð á Skjálfandafljóti.
(Frá Grími Thomsen).

Við 2. tölulið: Í staðinn fyrir orðin: «amtsráðið í Norður- og Austurumdæminu gengst» o. s. frv., komi: «landsstjórnin gengst, eptir tillögum amtsráðsins í Norður- og Austurumdæminu», o. s. frv.

308.

Breytingaruppástungur

við frumvarp til fjárukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Frá landshöfðingja).

Við 4. gr. á eptir 2. tölulið bætist inn nýr töluliður, sem verður 3. tölul.: B. 2. til hegningarhússins í Reykjavík allt að 1000 kr.

3. tölul. verður 4. tölul.

— 4. tölul., sem verður 5. tölul. C. 8. fyrir: 9313 kr 30 a. komi: 11390 kr. 10 a.
og í samlagningunni fyrir: 18559 — 8 - komi: 21635 — 88 -

Við 5. gr. 2.	fyrir: 3000 —	» - komi: 3200 —	» -
	og í samlagningunni fyrir: 3783 —	96 - komi: 3983 —	96 -
— 7. gr. 6. B. III. c. 7.	fyrir: 1400 —	» - komi: 1560 —	» -
	og í samlagningunni fyrir: 1887 —	» - komi: 2047 —	» -

309.

Frumvarp til laga

um skipun prestakalla.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 13. ágúst 1879).

1. grein.

Á Íslandi skulu vera þau prestaköll, er nú skal greina:

Norðurmúlaprófastsdæmi.

1. Skeggjastaðir: Skeggjastaðasókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
2. Hof í Vopnafirði: Hofssókn. Frá þessu brauði greiðast 700 kr.
3. Hofteigur: Hofteigssókn.
4. Kirkjubær í Tungu: Kirkjubæjarsókn.
5. Hjaltastaður: Hjaltastaðar og Eyðasóknir.
6. Valþjófsstaður: Valþjófsstaðar og Ássóknir. Frá þessu brauði greiðast 500 kr.
7. Desjarmýri: Desjarmýrarsókn, Njarðvíkur og Húsavíkursókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.

Suðurmúlaprófastsdæmi.

8. Dvergasteinn: Dvergasteinssókn og Klyppsstaðarsókn.
9. Fjörður í Mjóafirði: Fjarðarsókn. Þessu brauði leggjast 800 kr.
10. Vallanes: Vallaness, Hallormsstaðar og Þingmúlasóknir. Frá þessum sameinuðu brauðum greiðast 1000 kr.
11. Skorrastaður: Skorrastaðarsókn.
12. Hólmar í Reyðafirði: Hólmasókn. Frá þessu brauði greiðast 600 kr.
13. Kolfreyjustaður: Kolfreyjustaðarsókn.
14. Stöð í Stöðvarfirði: Stöðvarsókn. Þessu brauði leggjast 500 kr.
15. Heydalir: Heydalasókn. Frá þessu brauði greiðast 300 kr.
16. Berufjörður: Berufjarðar og Berunessóknir.
17. Hof í Álptafirði: Hofs og Hálssóknir.

Austurskaptafellsprófastsdæmi.

18. Stafafell í Lóni: Stafafellssókn.
19. Bjarnanes: Bjarnaness og Hoffellssóknir og Einholtssókn.
20. Kálfafellsstaður: Kálfafellssókn í Hornafirði. Þessu brauði leggjast 200 kr.
21. Sandfell í Örfum: Sandfells og Hofssóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr.

Vesturskaptafellsprófastsdæmi.

22. Kirkjubæjarklaustur: Prestsbakka og Kálfafellssóknir.
23. Ásar í Skaptártungu: Ása og Búlandssóknir. Þessu brauði leggjast 700 kr.

- 24. Þykkvabæjarklaustur: Þykkvabæjar og Langholtssóknir.
- 25. Mýrdalsþing: Dyrhóla, Sólheima, Reynis og Höfðabrekkusóknir.

Rangárvallaþrófastsdæmi.

- 26. Eyvindarhólar: Skóga, Eyvindarhóla og Steinasóknir.
- 27. Holt undir Eyjafjöllum: Holtssókn og Stóradalssókn. Frá þessu brauði greiðast 100 kr.
- 28. Breiðabólstaður í Fljótshlíð: Breiðabólstaðarsókn og Eyvindarmúla og Teigssóknir. Frá þessu brauði greiðast 700 kr.
- 29. Landeyjabing: Kross, Voðmúlastaða og Sigluvíkursóknir.
- 30. Oddi: Oddasókn og Stórolfshvols og Keldnasóknir. Frá þessu brauði greiðast 700 kr.
- 31. Stóruvellir: Stóruvalla, Skarðs og Klofasóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr.
- 32. Holtabing: Marteinstungu, Haga og Árbæjarsóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr.
- 33. Kálfholt: Kálfholt, Áss og Hofssóknir.
- 34. Vestmannaeyjar: Ofanleytissókn. Þegar prestaskipti verða í brauði þessu, verði tillagið til brauðs þessa að eins 600 kr.

Árnessþrófastsdæmi.

- 35. Stórinúpur og Hrepphólar: Stóranúps og Hrepphólasóknir.
- 36. Hrúni: Hrúna og Tungufellssóknir.
- 37. Ólafsvellir: Ólafsvallasókn og Skálholtssókn.
- 38. Torfastaðir: Torfastaða, Haukadals og Bræðratungusóknir og Úthlíðarsókn.
- 39. Mosfell: Mosfellssókn og Miðdalssókn. Fasteignir hins fyrveranda Miðdals prestakalls leggjast til þessa brauðs.
- 40. Klausturhólar: Klausturhóla og Búrfellssóknir og Úlljótuvatnssókn.
- 41. Þingvellir: Þingvallasókn.
- 42. Hraungerði: Hraungerðis, Hróarsholts og Laugardælasóknir.
- 43. Gaulverjabær: Gaulverjabæjar og Villingaholtssóknir.
- 44. Stokkseyri: Stokkseyrar og Kaldaðarnessóknir.
- 45. Arnarbæli: Arnarbælis, Hjalla og Reykjasóknir.
- 46. Selvogsþing: Selvogssókn og Krýsuvíkursókn. Þessu brauði leggjast 500 kr.

Kjalarnessþrófastsdæmi.

- 47. Staður í Grindavík: Staðarsókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
- 48. Útskálar: Útskála, Kirkjuvogs og Hvalsnessóknir.
- 49. Kálfatjörn: Kálfatjarnar og Njarðvíkursóknir.
- 50. Garðar á Álptanesi: Garða og Bessastaðasóknir.
- 51. Reykjavík: Reykjavíkursókn. Af gjaldi því, sem þessu brauði er lagt úr landssjóði, falla að minnsta kosti 800 kr. niður við næstu prestaskipti.
- 52. Mosfell: Mosfells og Gufunessóknir og Brautarholtssókn. Hálf jörðin Móar leggst til þessa prestakalls og sömuleiðis skuldabréf, er til heyrði hinu fyrveranda Kjalarnessþinga prestakalli, að upphæð 162 kr. 71 eyrir.
- 53. Reynivellir: Reynivallasókn og Saurbæjarsókn. Hálf jörðin Móar leggst til þessa prestakalls.

Borgarfjarðarprófastsdæmi.

- 54. Saurbær á Hvalfjarðarströnd: Saurbæjarsókn og Leirársókn og Melasókn. Frá þessu prestakalli greiðast 300 kr.
- 55. Garðar á Akranesi: Garðasókn.
- 56. Hestþing: Hvanneyrar og Bæjarsóknir. Til þessa prestakalls leggjast 200 kr.
- 57. Lundur: Lundar og Fitjasóknir. Til þessa prestakalls leggjast 300 kr.
- 58. Reykholt: Reykhólts og Stóraássóknir.

Mýraprófastsdæmi.

- 59. Gilsbakki: Gilsbakka og Síðumúla sóknir.
- 60. Hvammur í Norðurárdal: Hvamms og Norðtungusóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr.
- 61. Stafholt: Stafholts og Hjarðarholtssóknir.
- 62. Borg: Borgar, Álptaness og Álptatungusóknir.
- 63. Staðarhraun: Staðarhrauns, Akra, Hjörtseyjar og Hítardalssóknir. Frá þessu prestakalli greiðast 500 kr.

Snæfellsnessprófastsdæmi.

- 64. Miklaholt: Miklaholts og Rauðamels, Kolbeinsstaðar og Krossholtssóknir. Frá brauði þessu greiðast 400 kr.
- 65. Staðastaður: Staðastaðar, Búða og Knararsóknir. Frá þessur brauði greiðast 300 kr.
- 66. Nesþing: Ingjaldshóls og Fróðársóknir, og Einarslóns og Laugarbrekkusóknir.
- 67. Setberg: Setbergssókn.
- 68. Helgafell: Helgafells, Bjarnarhafnar og Stykkishólmssóknir.
- 69. Breiðabólsstaður á Skógarströnd: Breiðabólsstaðar og Narfeyrarsóknir.

Dalaprófastsdæmi.

- 70. Suðurdalaping: Sauðafells, Snóksdals og Stórvatnshornssóknir.
- 71. Hjarðarholt í Laxárdal: Hjarðarholts, Hvamms og Ásgarðssóknir. Kirkjujarðir, ítök og hlunnindi Hvamms prestakalls og innstæða þess leggjast til þessa brauðs. Frá þessu brauði greiðast 700 kr.
- 72. Staðarfellsþing: Staðarfells og Dagverðarnessóknir. Til þessa brauðs leggjast 600 kr.
- 73. Saurbæjar og Skarðsþing: Skarðs, Staðarhóls og Hvolssóknir. Fasteignir hins fyrveranda Skarðsþinga brauðs leggjast til þessa prestakalls. Frá þessu brauði greiðast 150 kr.

Barðastrandarprófastsdæmi.

- 74. Staður á Reykjanesi: Staðar og Reykhólasóknir. Frá þessu brauði greiðast 400 kr.
- 75. Garpsdalur: Garpsdalssókn.
- 76. Gufudalur: Gufudalssókn. Þessu brauði leggjast 200 kr.
- 77. Flatey: Flateyjar og Múlasóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr.
- 78. Brjámslækur: Brjámslækjar og Hagasóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr.
- 79. Sauðlauksdalur: Sauðlauksdals, Breiðuvíkur og Saurbæjarsóknir.
- 80. Selárdalur: Selárdals og Stóralaugadalssóknir.
- 81. Otrardalur: Otrardalssókn. Þessu brauði leggjast 400 kr.

Vesturísafjarðarprófastsdæmi.

- 82. Rafnseyri: Rafnseyrarsókn og Álptamýrarsókn.
- 83. Sandar: Sanda og Hraunssóknir. Brauði þessu leggjast 200 kr.
- 84. Dýrafjarðarþing: Mýra, Núps og Sæbólssóknir.
- 85. Holt í Önundarfirði: Holts og Kirkjubólssóknir. Við brauð þetta leggst Staður í Súgandafirði.

Norðurísafjarðarprófastsdæmi.

- 86. Eyri við Skutulsfjörð: Eyrarsókn í Skutulsfirði og Hólssókn í Bolungavík.
- 87. Ögurþing: Ögur og Eyrarsóknir. Jörðin Hvítanes kaupist fyrir fje úr landssjóði, og sje leigulaus ljensjörð prestsins.
- 88. Vatnsfjörður: Vatnsfjarðarsókn. Frá þessu brauði greiðast 100 kr.
- 89. Kirkjubólþing og Staður á Snæfjallaströnd: Kirkjubólssókn og Unaðsdalssókn á Snæfjallaströnd. Þessu brauði leggjast 200 kr.
- 90. Staður í Grunnavík: Staðarsókn. Þessu brauði leggjast 400 kr.
- 91. Staður í Aðalvík: Staðarsókn. Þessu brauði leggjast 600 kr.

Strandaprófastsdæmi.

- 92. Árnes: Árnessókn.
- 93. Staður í Steingrímsfirði: Staðar og Kaldrananessóknir.
- 94. Tröllatunga: Tröllatungu og Fellssóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr.
- 95. Prestsbakki: Prestsbakka og Óspakseyrarsóknir.

Húnavatnsprófastsdæmi.

- 96. Staður í Hrutafirði: Staðarsókn og Núpssókn. Þessu brauði leggjast 200 kr. Prestssetur í þessu brauði skal vera að Húki, er leggst til þessa prestakalls.
- 97. Melstaður: Melstaðar og Kirkjuhvammssóknir og hin núverandi Staðarbakkasókn, sem sameinast við Melstaðarsókn. Kirkjujarðir, ítök, hlunnindi og innstæða Staðarbakka prestakalls, nema jörðin Húkur, leggst til þessa brauðs. Frá brauðinu greiðast 1000 kr.
- 98. Tjörn á Vatnsnesi: Tjarnarsókn og Vesturhópshólasókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
- 99. Breiðabólstaður í Vesturhópi: Breiðabólstaðar og Víðidalstungusóknir.
- 100. Þingeyrar: Þingeyrasókn og Undirfellssókn, með hinni núverandi Gríms tungu sókn. Frá þessu brauði greiðast 500 kr.
- 101. Hjaltabakki: Hjaltabakkasókn og Holtastaðasókn.
- 102. Auðkúla: Auðkúlu og Svinavatnssóknir.
- 103. Bergstaðir: Bergstaða og Bólstaðahlíðarsóknir. Hin núverandi Blöndudalshólasókn skal sameinast við Bergstaðasókn. Jarðir Blöndudalshóla prestakalls leggjast til Bergstaða.
- 104. Höskuldsstaðir: Höskuldsstaðasókn.
- 105. Hof: Hofs og Spákonufellssóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr.

Skagafjarðarprófastsdæmi.

- 106. Hvammur: Hvaníms og Ketusóknir. Þessu brauði leggjast 400 kr.

107. Ríp: Rípursókn. Brauði þessu leggjast 300 kr.
108. Glaumbær: Glaumbæjar og Viðimýrarsóknir.
109. Reynistaður: Reynistaðar, Fagraness og Sjávarborgarsóknir. Frá þessu brauði greiðast 300 kr.
110. Mælifell: Mælifells og Reykjasóknir.
111. Goðdalir: Goðdala og Ábæjarsóknir. Brauði þessu leggjast 100 kr.
112. Miklibær í Blönduhlíð: Miklabæjar, Silfrastaða og Flugumýrarsóknir.
113. Viðvík: Viðvíkur, Hóla og Hofstaðasóknir.
114. Hof og Miklibær í Óslandshlíð: Hofs og Miklabæjarsóknir. Tillag það, er Knappstaða brauð hefur haft af Eiríksens kollektu, leggst til þessa brauðs.
115. Fell: Fells og Höfðasóknir. Þessu brauði leggjast 400 kr.
116. Barð: Barðs og Holtssóknir og Knappstaðasókn í Stíflu. Frá brauði þessu greiðast 100 kr.

Eyjafjarðarprófastsdæmi.

117. Miðgarðar í Grímsey. Þessu brauði leggjast 200 kr.
118. Hvanneyri: Hvanneyrarsókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
119. Kvíabekkur. Þessu brauði leggjast 200 kr.
120. Tjörn í Svarfaðardal: Tjarnar, Upsa og Urðasóknir.
121. Vellir: Vallasókn og Stærtaárskógssókn. Frá þessu brauði greiðast 200 kr.
122. Möðruvellir: Möðruvalla og Glæsibæjarsóknir, með fasteignum þeirra brauða, og ytri hluti Lögmannshlíðarsóknar. Frá brauði þessu greiðast 200 kr.
123. Bægisá: Bægisár, Bakka og Myrkársóknir.
124. Akureyri: Akureyrar og Kaupangssóknir, og fremri hluti Lögmannshlíðarsóknar.
125. Grundarþing: Grundar, Munkaþverár og Miklagarðssóknir.
126. Saurbær: Saurbæjar, Hóla og Möðruvallasóknir.

Suðurþingeyjarprófastsdæmi.

127. Laufás: Laufássókn og Svalbarðssókn. Frá þessu brauði greiðast 400 kr.
128. Höfði: Höfða og Grýtubakkasóknir. Þessu brauði leggjast 100 kr.
129. Þönglabakki: Þönglabakka og Flateyjarsóknir. Þessu brauði leggjast 500 kr.
130. Háls: Háls, Illugastaða og Draflastaðasóknir.
131. Þóroddsstaðir: Þóroddsstaða og Ljósavatnssóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr.
132. Lundarbrekka: Lundarbrekkusókn. Þessu brauði leggjast 300 kr.
133. Skútustaðir: Skútustaða og Reykjahlíðarsóknir. Þessu brauði leggjast 200 kr. Svo gefist og brauðinu upp sú skuld, sem það er í við landssjóð.
134. Grenjaðarstaðir: Grenjaðarstaðasókn og Nessókn. Hin núverandi Múlasókn skal sameinast við Grenjaðarstaðasókn. Frá þessu brauði greiðast 1700 kr.
135. Helgastaðir: Einarsstaðasókn og Þverársókn.
136. Húsavík: Húsavíkursókn. Þessu brauði leggjast 200 kr.

Norðurþingeyjarprófastsdæmi.

137. Skinnastaðir: Skinnastaðasókn og Garðssókn í Kelduhverfi. Þessu brauði leggjast 200 kr.
138. Fjallalþing: Viðirhóls og Möðrudalssóknir á Fjöllum. Þessu brauði leggjast 600 kr.
139. Presthólar: Presthóla og Ásmundarstaðasóknir. Þessu brauði leggjast 300 kr.

140. Svalbarð: Svalbarðssókn.

141. Sauðanes: Sauðanessókn. Frá þessu brauði greiðast 500 kr.

2. grein.

Stjórnin hlutast til um, að þær breytingar, sem að ofan eru ákveðnar um brauðaskipun, komist á svo fljótt, sem því verður við komið, eptir því sem brauðin losna.

3. grein.

Gjald það, sem greiða skal frá einu prestakalli til annars, skal sem mest greiða með fasteignum, eða afgjaldi fasteigna, og þar sem því verður eigi við komið, í peningum.

4. grein.

Nú vilja söfnuðir breyta skipun sókna eður brauða, og hjeraðsfundur samþykkir, þá er rjett, að landshöfðingi með ráði biskups staðfesti breytinguna. Ef hjeraðsfundur samþykkir tillögu um breyting á takmörkum sókna eða brauða, svo og ef hann samþykkir, að kirkju megi niður leggja, færa úr stað eða upp taka, þá er landshöfðingja rjett með ráði biskups að veita leyfi til, að svo skuli vera.

5. grein.

Gjald það, sem greiðast á frá einu brauði til annars, greiðist þá fyrst, er nýr prestur kemur í brauðið, eða annað brauð er sameinað við það. Á meðan hin nýja brauðaskipun er að komast á, og þangað til tillag það getur fengizt, sem ákveðið er að greiða skuli frá einstökum brauðum til annara, greiðist tillag það úr landssjóði til brauða, sem nú eru laus, og til annara brauða, sem uppbót er ætluð, jafnótt og þau losna. Tillagið skal greiða með afgjöldum þjóðjarða, eða með peningum.

6. grein.

Árgjald það, sem eptir tilsk. 15. desember 1865 7. gr., ber að greiða af brauðunum, skal vera af numið, og greiðist í þess stað 2000 kr. til uppgjafapresta og prestaekkna úr landssjóði, þangað til uppgjafaprestum og prestaekkjum er borgið á annan hátt.

7. grein.

Þegar ljens Kirkja er lögð niður, til fellur portiön hennar þeirri kirkju, eða þeim kirkjum, sem sóknin er lögð til. Svo er og um ornamenta og instrumenta kirkjunnar og andvirði fyrir kirkjuna sjálfa.

8. grein.

Þar sem eigi er öðruvísi ákveðið í lögum þessum, hverfa kirkjujarðir og aðrar fasteignir, ítök og hlunnindi þeirra prestakalla, sem lögð eru niður, til þeirra brauða, sem hin eru sameinuð við.

9. grein.

Þessi lög öðlast gildi í fardögum 1881.

310.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

Við 12. gr. C. bætist þessir nýju gjaldliðir :

10. Til þess að semja áreiðanlega textútgaðu af Jónsbók	800	800.
11. Til þjóðvinafélagsins	2000	2000.
12. Styrkur handa Bjarna ættfræðingi Guðmundssyni, til þess að halda áfram bókmenntastörfum sínum	200	200.

Jón Pjetursson. Jón Jónsson.

311.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

Við 9. gr. C. 5. Gjaldliður þessi orðist þannig:

Til vegabóta:

1. á fjallvegum 5000 kr.
2. á sýsluvegum, með því skilyrði, að hlutaðeigandi sýslunefndir leggi til viðkomandi vega að minnsta kosti helming fjár á móts við það, er borgast úr landssjóði 15000 — 20000 20000.

Póstvegir gangi fyrir öðrum vegum.

Jón Jónsson.

312.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

(Frá nefndinni).

Við 4. gr.

Í staðinn fyrir byrjun greinarinnar, að orðunum: «ef þeir til þess hafa fengið leyfi» komi: «Rjett er veitingamönnum í kaupúnum að selja hverjum, sem hafa vill, ölföng með mat, kaffi, sjúkólaði og tevatni, meðan þessara hluta er neytt».

313.

Breytingaruppástunga

við uppástungu til þingsályktunar um verðlagsskrár.

Ályktunin orðist þannig:

Alþingi skorar á landshöfðingjann, að hann hlutist til um, að hvert sýslufélag fái hjer eptir sjerstaka verðlagsskrá, en að Reykjavíkurkaupstaður hafi sameiginlega verðlagsskrá með Gullbringusýslu, og aðrir kaupstaðir með þeim sýslum, er þeir liggja í.

Bergur Thorberg.

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Skjálfandafjöti.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 14. ágúst 1879).

1. grein.

Yfir Skjálfandafjót skal leggja brú á hentugum stað. Til brúargjörðarinnar veitist lán úr viðlagasjóðnum, er sje í mesta lagi 20,000 kr., vaxtalaust í 3 ár frá lán-tökudegi.

2. grein.

Eptir þann 3 ára tíma, er getur um í 1. gr., skal lánið endurgoldið landssjóði í 28 ár með 6 af 100.

3. grein.

Lánið endurborgist þannig, að einn þriðjungur þess greiðist úr sýslusjóði Suður-þingeyinga, annar þriðjungur úr sýsluvegasjóði Suður- og Norðurþingeyinga eptir rjettu hlutfalli, og hinn þriðji úr jafnaðarsjóði Norður- og Austuramtsins.

4. grein.

Amtsráðið í Norður- og Austurumdæminu gengst fyrir brúargjörðinni, en sýslunefndin í Suðurþingeyjarsýslu hefur umsjón yfir brúnni eptir að hún er fullgjör.

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 14. ágúst 1879).

1. grein.

Á Þjórsá og Ölvesá skal byggja brýr á hentugum stöðum. Til þessa fyrirtækis greiðist í hæsta lagi 100,000 kr. úr viðlagasjóði (innskriptarskírteinaupphæðinni).

2. grein.

Kostnaðurinn við bygging brúnna skal endurgjaldast viðlagasjóðnum á 40 árum með $\frac{1}{40}$ á ári hverju. Afborganirnar byrja árið eptir að lánið er greitt úr landssjóði.

3. grein.

Endurgjaldið greiðist úr bæjarsjóði Reykjavíkurborgar eptir tiltölulegu hlutfalli íbúatölu hans ár hvert móts við sýslur þær, er hlut eiga að máli, en að öðru leyti úr sýslusjóðum Vesturskaptafellssýslu, Rangárvallasýslu, Árnessýslu og Gullbringusýslu, og skiptist á nefnd sýslufjelög eptir hlutfallinu milli samanlagðrar tölu lausafjárhundraða og jarðarhundraða í þeim. Amtmaðurinn tilkynnir sýslunefndunum árlega fyrir fram, hver upphæð skuli greiðast á hinu næsta ári úr sjóði hvers sýslufjells, en sýslunefndirnar jafna því niður með öðrum sýslugjöldum og greiða það inn í jarðabókarsjóð fyrir árslok.

4. grein.

Pegar brýrnar eru komnar á árnar, hefur sýslunefndin í Rangárvallasýslu um-

sjón yfir brúnni á Þjórsá, og sýslunefndin í Árnessýslu umsjón yfir brúnni á Ölvesá, undir yfirumsjón amtsráðsins í Suðuramtinu.

5. grein.

Amtsráðið í Suðuramtinu getur eptir tillögum hlutaðeigandi sýslunefnda og bæjarráðs ákveðið, að þeir, sem fara yfir brýrnar, skuli greiða brúartoll, svo og, hve miklu af þeim tolli skuli verja til að stofna sjóð brúnum til viðhalds, og hve miklu til afborgunar á skuldinni.

6. grein.

Landsstjórnin annast um bygging brúnna, og gjörir allar nauðsynlegar ráðstafanir lögum þessum til framkvæmdar.

316.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um sölu á ftökum kirkna.

(Frá meiri hluta nefndarinnar í prestakallamálinu).

1. Við 2. grein:

Í staðinn fyrir orðin: «prófasti hlutaðeigandi hjeraðs og biskupi» komi: «hlutaðeigandi prófasti og stiptsyfirvöldum».

2. Við 3. grein:

Í staðinn fyrir: «biskups» komi: «stiptsyfirvalda».

317.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis).

9. gr. B. 1.

Í staðinn fyrir: «70,372 kr. 4 a. hvort árið»,

komi: «71,516 kr. 12 a. hvort árið».

(Mismunurinn, 1144 kr. 8 a., er fölginn í launum sýslumannsins í Húnavatns-sýslu, sem af neðri deildinni hafa verið færð niður um þessa upphæð).

Ásgeir Einarsson. Bergur Thorberg.

318.

Breytingaruppástungur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis).

1. Við 5. grein: Á eftir 3. tölulið bætist við nýr liður, svo látandi:

»4. Endurborganir á fyrirfram-	1880.	1881.	alls.
greiðslum	2000	2000	4000».
2. — 9. gr. B. 3.: Fyrir: «3600 3600»
 komi: «3800 3800»,
 og við töluliðinn bætist svo látandi athugasemd:
 «Hjer í er fólgin launaviðbót handa umsjónarmanninum við
 hegningarhúsið, 200 kr. hvort árið.
 Verði fangatalan», o. s. frv.
3. — 9. — C. 4.: Fyrir: «Styrkur til eflingar búnaði»
 komi: «Styrkur til eflingar landbúnaði og sjávarútvegi».
4. — 11. — 3.: Við töluliðinn bætist svo látandi athugasemd:
 «Hjer í viðbót við skrifstofufje póstmestarans 400 kr. hvort
 árið».
5. — 12. — B. I. b. 2.: Fyrir: «1 ölmusa . . 200 kr.»
 komi: «3 ölmusur . 600 —».
6. — — — B. II. a.: Fyrir: «Ef landlæknisembættið losnar ekki á fjárhagstíma-
 bilinu»
 komi: «Hjer í þóknun handa hinum fasta kennara fyrir að
 kenna yfirsetukonum, 600 kr. hvort árið».
7. — — — B. III. b.: Fyrir: «fímleikakennaranum . . 500 kr.»
 komi: «fímleikakennaranum . . 700 —».
8. — — — C. 3.: Fyrir: «allt að 1000 1000»,
 komi: «800 800».
9. — — — C. 4.: Fyrir: «allt að 1000 1000»,
 komi: «600 600». Til vara, ef breytingaruppá-
 stungan fellur: «800 800».
10. — — — C. 5.: Fyrir: «allt að 700 700»,
 komi: «400 400».
11. — — — C. 6.: Töluliðurinn falli burt.
12. — — — C. 3.—6.: Athugasemdin: «Með því skilyrði — — — umsjón amtsráð-
 anna» falli burt.
13. — — — C. 9. b.: Fyrir: «til umsjónar . . . 100 kr.»
 komi: «til umsjónar . . . 200 —».
14. — 13. —: Greinin orðist þannig:
 «Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirfram-
 greiðslna veitast 10,000 kr.».
15. — 18. —: Orðin: «um breyting á lögum um læknaskólann» falli burt.

Arni Thorsteinson. Bergur Thorberg. Eiríkur Kúld. Sighvatur Árnason.
 Magnús Stephensen.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 14. ágúst 1879).

1. grein.

Skyldur er hver landeigandi að halda við glöggum landamerkjum fyrir jörð sinni, hvort sem hann býr á henni sjálfur eða leigir hana öðrum. Umsjónarmenn þeirra jarða, sem eigi eru einstakra manna eign, hafa og sömu skyldu að gæta, að því er til slíkra jarða kemur. Hin sama regla gildir einnig um afrietti og aðrar óbyggðar lendur.

2. grein.

Þar sem eigi eru glögg landamerki, er náttúran hefur sett, svo sem fjöll eða firðir eða ár, heldur ræður sjónhending, skal setja marksteina eða hlaða vörður á merkjum með hæfilegu millibili, svo merki sjeu auðsjen, eður og hlaða merkjagarð. Eru báðir þeir, er land eiga að merkjum, skyldir að leggja til jafnmikla vinnu að gjöra merkin glögg, og skal sá þeirra ráða, hve mikið unnið er, sem meira vill vinna. Nú vill annar vinna að merkjasetning, en hinn ekki, og er þá sá sýkn, er vinna vill, meðan svo stendur, en sá, er ekki vill vinna, sektist samkvæmt 5. gr.

Nú þykir einhverjum að sá, sem land á til móts við hann, krefjist of mikillar vinnu til að gjöra glögg landamerki þeirra á milli, og má þá bera það mál undir 5 nágranna þeirra, er næstir búa, og meta þeir þá hve mikið skuli að merkjum starfa það sumar.

3. grein.

Eigandi eða umráðamaður hverrar jarðar er skyldur að skrásetja nákvæma lýsing á landamerkjum jarðar sinnar eins og hann veit þau rjettust. Skal þar getið þeirra ítaka eða hlunninda, sem aðrir menn eiga í land hans, svo og þeirra, er jörð hans á í annara manna lönd. Merkjalýsing þessa skal hann sýna hverjum þeim, er land eða landsnytjar á til móts við hann, og skulu þeir rita á lýsinguna samþykki sitt, hver fyrir sína jörð, nema þeir álíti lýsing hans eigi rjetta.

4. grein.

Þá er landeigandi hefur fengið alla, er lönd eiga til móts við hann, til að rita samþykki sitt á merkjalýsing hans, skal hann þinglýsa henni á manntalsþingi, þar sem jörð hans er í þingsókn.

Nú er landamerkjum breytt frá því, sem verið hefur með samningi eða dómi, og skal þá sá, er land hefur fengið við breytinguna, láta þinglýsa gjörningi þeim á manntalsþingi hinu næsta á eptir.

5. grein.

Nú vanrækir eigandi eður umsjónarmaður jarðar að fullnægja ákvörðunum þeim, er settar eru í 1.—4. grein, í næstu þrjú ár eptir að lög þessi hafa öðlazzt gildi, og skal hann þá sekur um $\frac{1}{2}$ alin fyrir jarðarhundrað hvert, er jörð er metin, hvert það ár úr því er hann lætur það farast fyrir; rennur fje þetta í sjóð þess hrepps, er jörð liggur í.

6. grein.

Sýslumaður skal hafa landamerkjabók löggilta af amtmanni til að rita í allar merkjalýsingar, samninga og gjörðardóma um landamerki, sem á þingi eru lesnir.

7. grein.

Ef tveir menn búa á jörðum þeim, er land eiga saman, og skilur á um landamerki þeirra, skal sá, er þrætu vill ljúka, stefna hinum með fimmtarstefnu á varnarþingi rjettu, sbr. 13. gr. Á þingi skal hvor þeirra fyrir sýslumanni nefna fjóra valinkunna, óvilhalla menn fulltíða í gjörðardóm, og skal því næst hvor um sig nefna úr gjörðardómnn-

um tvo þeirra, er hinn kaus. Nú vill annarhvor málsaðila eigi úr nefna, og skal hinn þá ryðja fyrir báða. Sýslumaður og þeir fjórir, sem eptir verða, skulu skipa gjörðardóminn. Er hann oddamaður dómsins og stýrir honum.

8. grein.

Nú mætir varnaraðili en sakaraðili eigi, og skal hann þá greiða varnaraðila 3 krónur fyrir hvern þann dag, er hann fer venjulegum dagleiðum fram og aptur heim til sín, enda sje fimmtarstefna hans ónýtt. Sje varnaraðili sá, er eigi mætir, skal sýslumaður fyrir hans hönd nefna menn í og úr gjörðardómi. Mæti hvorugur, fellur málið niður að sinni.

9. grein.

Þá er gjörðardómur er skipaður, skal merkjaganga ákveðin á þeim degi og stundu, er hæfa þykir eptir atvikum og árstíma, þá jörð er auð, svo glöggst megi sjá, hversu landi og landsnyttjum hagar. Frestur skal jafnan settur svo langur, frá skipun gjörðardóms til merkjagöngu, að gjöra megi ráð fyrir, eptir atvikum, að málsaðilar hafi nægan tíma til að útvega sjer skilríki þau öll og vitni, sem fong eru á, enda má og sýslumaður lengja frest þennan, reynist hann ónógur fyrir annanhvorn málsaðila eða báða þá. Þó má frestur ekki lengri vera en 18 mánuðir.

10. grein.

Á tilteknum tíma skulu málsaðilar og gjörðarmenn ganga á merki. Skulu þeir, er í dóm voru nefndir, vinna eið og rita nöfn sín undir lögákveðið eiðspjall, áður þeir taki til starfa. Að því búnu skulu gjörðarmenn allir kynna sjer vandlega landsháttu og land það, er málsaðilar kalla sjer, hvor í sínu lagi. Því næst skal leggja í dóm skilríki og leiða vitni, sem lög og venja er til. Síðan skal heyja gjörðardóminn og setja þegar landamerki glögg, sem hann ákveður.

11. grein.

Geti málsaðili eigi mætt sjálfur þegar á merki er gengið, skal hann senda umboðsmann í sinn stað, enda skal eigi að síður heyja gjörðardóminn. Sje gjörðarmaður sá, er eigi mætir, skal oddamaður nefna annan í hans stað; skal gjörðarmaður skýra honum frá forföllum sínum svo snemma, að því verði við komið.

12. grein.

Gjörðardómi ræður afl, og skal í honum ýtarlega skýrt frá landamerkjum þeim, er sett eru, og er hann fullnaðarúrslit þess máls og gilt eignarskjal, þá er hann hefur verið þinglesinn (sbr. 6.gr.). Ef annarhvor málsaðila álitur gjörðardóm rangan að lögum, má hann áfrýja honum til ógildingar fyrir yfirdóm landsins innan 12 mánaða.

13. grein.

Nú eiga fleiri menn jörð saman, og skulu þeir hafa atkvæði allir samt, sem einn væri eigandi. Ef eigandi býr eigi á jörðu og er í annari þinghá, skal leiguliði vera löglegur umboðsmaður hans, nema hann nefni annan til, er sje í þinghánni.

14. grein.

Gjörðarmenn skulu hafa 3 krónur fyrir hvern dag, er þeir eru að gjörðinni; fyrir bókun skal oddamaður hafa ákveðin ritlaun. Borga skulu málsaðilar hvor fyrir sig þeim mönnum, er þeir hafa nefnt, og heyja skulu gjörðardóm; oddamanni borga málsaðilar í sameiningu. Borgunin skal ákveðin í dóminum, og er rjett að fullnægja honum sem öðrum dómi.

320.

Frúmvarp

til laga um viðskipti landsdrottna og leiguliða, bygging jarða og úttektir.
(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 14. ágúst 1879).

1. grein.

Hver maður, sem jörð á og nýtir eigi sjálfur, skal selja hana öðrum á leigu, enda skal hún leigufær vera. Rjett er að sami maður búi á tveimur jörðum, eða fleirum, hvort er hann á þær sjálfur, eða leigir þær af öðrum; en inna skal hann öll þau gjöld, er á jörðu liggja, svo af útjörðu sem heimajörðu. Hjáleigur má leggja niður og undir heimajörð, eða aðra hjáleigu hennar.

2. grein.

Selja má hver maður jörð sína öðrum á leigu undir bú, sem vill, ef sá, er selt er, eigi er utanhreppsmaður, sem nýtur sveitarstyrks. Heimilt er að byggja slíkum utanhreppsmanni jörð eða nokkurn hlut hennar því að eins, að sveitarstjórn þess hrepps, sem jörð er í, vilji eigi leigja jörð til handa innanhreppsmanni og ábyrgjast að öllu landskuld, leigur og álag. Nú byggir jarðareigandi eigi að síður þurfamanni í öðrum hrepp jörð sína, og er sú bygging ógild, enda er hreppsnefnd heimilt, að láta bera leiguliða út á kostnað landsdrottins, og ráða jörðu til næstu fardaga; en gjalda skal hún landsdrottnei landskuld hálfa og allar leigur.

3. grein.

Jörð skal ávallt byggja frá fardögum til fardaga, og skal um það brjef gjöra, og er það byggingarbrjef fyrir jörðunni. Í byggingarbrjefi skal skýrt taka fram, hve langur ábúðartími sje. Ef þetta er eigi gjört, skal svo álíta, sem jörð sje byggð æfilangt nema landsdrottinn sanni, að öðruvísi hafi verið um samið. Ekkja heldur ábúðarrjetti manns síns; en giptist hún aptur, missir hún hann þegar.

4. grein.

Í byggingarbrjefi skal greina landamerki jarða og geta þeirra ítaka, er hún á í annara manna lönd; svo og þess, ef kvaðir, eða ískyldur liggja á henni. Þá skal og kveða á í byggingarbrjefinu, hverja landskuld greiða skal eptir jörðina, og í hverjum aurum. Í því skal og ákveða, hver innstæðukúgildi fylgja jörðu og hvílík, svo og hverja leigu skuli greiða af þeim. Nú hefur landsdrottinn vanrækt að gefa byggingarbrjef, og skal svo álíta, sem jörð hafi verið byggð með leigumála þeim, er leiguliði kannast við, að áskilinn hafi verið, nema landsdrottinn sanni, að annar hafi verið.

5. grein.

Gjöra skal tvö samhljóða frumrit, af byggingarbrjefi hverju, og rita landsdrottinn og leiguliði nöfn sín undir þau. Hefur landsdrottinn annað brjefið, en leiguliði hitt.

6. grein.

Ef landsdrottinn byggir tveimur mönnum sömu jörð eða jarðarpart, þá skal sá hafa, er fyr tók; en landsdrottinn fái hinum jafngott jarðnæði sem hitt var, ella bæti honum allan þann skaða, er hann bíður af því, að hann komst ekki að jörðu, hvort-tveggja eptir mati óvilhallra manna.

7. grein.

Eigi er jörð leigufær nema henni fylgi öll nauðsynleg íbúðarhús, geymsluhús og fjenaðarhús. Um stærð og tölu húsa fer eftir jarðarmagni og því, sem venja er í hverri sveit; en jafnan skal afhenda leiguliða hús í gildu og góðu standi, eða með fullu álagi.

8. grein.

Þá er leiguliðaskipti verða á jörðu, má viðtakandi taka til voryrkju, þá er hann vill, en eigi má hann flytja bú sitt fyrir fardaga, nema fráfarandi leyfi. Fardagar eru þá, er sex vikur eru af sumri, og eru þeir fjórir. Er fimmtudagur í sjöundu viku sumars fyrstur þeirra, en sunnudagur síðastur. Ef leiguliði er ekki kominn til jarðar að fallalausu, þá er sjö vikur eru af sumri, nje umboðsmaður hans, þá hefur hann fyrirgjört ábúðarrjetti sínum, og lúki landsdrottinn eins árs landskuld og leigur sem áskilið var; en landsdrottinn má nýta sjer jörð, sem hann vill, eða byggja hana öðrum.

9. grein.

Fráfarandi skal hafa flutt allt bú sitt af jörðu hinn síðasta fardag, nema viðtakandi leyfi, að hann hafi það þar lengur. Heimil skal honum húsavist með viðtakanda og þar má hann hafa fjenað sinn til síðasta fardags; en hvorki má hann beita tún nje engjar.

Rjett er að fráfarandi skilji eftir, þar sem viðtakanda eigi er mein að, það af búslóð sinni, er hann eigi má burt flytja þegar; en það skal hann hafa burt flutt fyrir næstu veturnatur. Sjeu búsmunir eigi fluttir burt að veturnóttum, skal búandi segja hreppstjóra til, og fer hann með þá, sem fje í vanhirðingu.

10. grein.

Eigi má fráfarandi af jörðu flytja hey, áburð, eldsneyti, torf, nje nokkuð annað, sem sú jörð gaf af sjer. Ef fráfarandi á fyrningar heys, eldsneytis, eða annara fjemætra landsnytja, þá skal hann bjóða viðtakanda, eða landsdrottinn, ef hann eða umboðsmaður hans er við staddur, kaup á því eftir mati úttektarmanna. Vilji hvorugur kaupa, má fráfarandi flytja það með sjer, eða selja öðrum, en burt skal hann hafa flutt það af jörðu fyrir næstu heyannir.

11. grein.

Nú á fráfarandi hús á jörðu, og skal hann bjóða jarðareiganda þau til kaups. Ef húsinn eru að áliti úttektarmanna nauðsynleg á jörðu eftir 7. gr., er jarðareigandi skyldur til að kaupa þau því verði, er úttektarmenn virða. Ef jörð þarf eigi húsanna og jarðareigandi vill eigi kaupa þau, skal fráfarandi bjóða viðtakanda að kaupa þau, og vilji hann heldur ekki kaupa þau við sama verði, þá er honum rjett, að taka þau ofan og flytja af jörðu, eða selja þau hverjum, er hann vill til burtflutnings. Skal hús rjúfa fyrir Jónsmessu hina næstu, ef leiguliði vill gjöra hús þar er hin voru, en burt flytja viði og húsaefni fyrir veturnatur sem segir í 9. grein.

12. grein.

Flytja skal fráfarandi áburð á tún allt, ef til er, áður en hann fer frá jörðu, og skal hann hafa gjört það í tæka tíð. Hann skal og hreinsa öll hús, sem á jörðu eru, heygarða og heytóptir. Vanræki fráfarandi þetta, þá bæti hann viðtakanda það, sem úttektarmenn meta. Ekki má fráfarandi vinna meira á jörðu það vor, er hann flytur sig frá henni, en til búparfa, og eigi svo, að viðtakanda sje mein að. Ef hann vinnur meira, en nú var mælt, eignast viðtakandi það. Nú fylgir eggver jörðu, og á viðtakandi öll afnot þess það vor, er hann flytur sig að jörðu. Fylgi reki leigulandi, á fráfarandi það, er rekur til miðs föstudags í fardögum.

13. grein.

Ábúandi skal hafa öll leiguliðanot af jörðu sinni, nema öðruvísi sje um samið; en það eru leiguliðanot, að hann hafi til notkunar öll þau hús og mannvirki, innstæðukúgildi og öll þau rjettindi, sem jörðu fylgja.

Nú er leiguliðarjettur brotinn, og á leiguliði sókn þess máls. Ef leiguliði sækir eigi, á landsdrottinn sókn þess máls; enda skal leiguliði gjöra landsdrottni aðvart, er leiguliðarjettur hans er brotinn, og láta hann vita, hvort hann sækir það mál, eða ekki.

14. grein.

Eigi má leiguliði byggja öðrum af leigujörð sinni nje húsmenn taka, nema landsdrottinn leyfi. Eigi má hann heldur ljá öðrum nokkuð af hlynnindum þeim og landsnyttum, er leigulandi hans fylgja, nema það sje í umskiptum fyrir önnur hlynnindi og landsnyttjar, er leigujörð hans þarf. Hann má og eigi selja áburð af jörð, þann er henni megi að notum verða, nje farga honum á annan hátt. Hey, sem hann hefur aflað á jörðunni má hann láta í burtu því að eins að hann fái annað aptur jafnmikið og jafngott.

Nú verður leiguliði sekur um brot á móti einhverju því, er sagt er í grein þessari og varðar það honum útbyggingu, enda bæti hann landsdrottni skemmdir á jörðu.

15. grein.

Ef reki fylgir jörðu, og er hann undanskilinn leiguliðanotum, þá skal leiguliði hirða við þann, er rekur, fyrir landsdrottinn og marka viðarmarki hans. Skal hann gjöra þetta sem hann sjálfur ætti, og draga við úr flæðarmáli, svo eigi taki út aptur. Leiguliði skal eiga af fjöru þeirri álvarlög kefli og þaðan af smærri. Nú rekur hval, og skal leiguliði festa hann þeim festum og að öllu bjarga, sem lög ákveða. Gjöra skal hann og landsdrottni þegar orð, sje hann eigi fjær, en segir í 26. grein; en umboðsmanni hans ella. Rjett er leiguliða, að skera þegar hval; en ábyrgjast skal hann landsdrottni allan þann hval, er hann sker. Leiguliði skal hafa fullt endurgjald af hvalnum fyrir starf sitt og átroðning.

16. grein.

Skyldur er maður að halda upp húsum þeim öllum, er þá voru, er hann kom til jarðar og jörðu fylgja, og ábyrgjast fyrning þeirra, sem og öðrum mannvirkjum, svo sem túngörðum, vörslugörðum, matjurtagörðum, fjenaðarrjettum, heygörðum, stíflugörðum og hverju öðru. Skal hann endurbæta þetta á ári hverju, svo að það hrörni ekki, og byggja upp af nýju ef fallið hefur. Ábyrgjast skal leiguliði innstæðukúgildi jarðar sinnar, að ávallt sjeu til og leigufær. Nú flytur leiguliði sig frá jörðu, eða deyr og ekkja hans bregður búi, og skal hann eða bú hans skila öllu, er jörðu fylgir, fullgildu, eða með fullu álagi.

17. grein.

Ef skriða fellur á hús leigujarðar eða þau verða á annan hátt fyrir skemmdum af völdum náttúrunnar, svo sem af snjóflóði, vatnsflóði eða jarðskjálfta, eða þau farast fyrir eldsvoða, sem leiguliða eigi verður sök á gefin, þá skulu landsdrottinn og leiguliði, ef eigi er öðruvísi um samið, gjöra hús aptur í sameiningu. Landsdrottinn leggi við til húsagjörðar og smíðar, en leiguliði veggi alla og þök. Þó skal leiguliði eptir úttekt greiða landsdrottni álag á hús þau, er fórust, ef þau eigi voru fullgild að viðum.

18. grein.

Ef land jarðar spillist af vatnságangi, skriðum, sandfoki, eða öðru því, er leiguliða verður eigi sök á gefin, þá gjöri hann landsdrottni orð, eða umboðsmanni hans, og er honum heimilt að krefjast skoðunar á skemmdunum. Nú má skemmdir bæta á einu ári, og bætir landsdrottinn og leiguliði þær að helmingi hvor, þó svo, að leiguliði kosti eigi meiru til en jafngildi hálfri landskuld sinni. Verði jörð fyrir þeim skemmdum, að hún

rýrni til langframa, skal meta, hve miklum hluta landskuldar það nemi ár hvert um ákveðinn tíma, og á þá leiguliði heimting á, að landskuld sje sett niður um helming þess, er skemmdir eru metnar til ár hvert.

19. grein.

Leiguliði skal vinna upp tún og engi leigujarðar sinnar, svo að hún sje í fullri rækt. Bregði hann af þessu lengur en eitt ár í senn, missir hann ábúðarrjett sinn.

20. grein.

Nú eru kveðnar jarðabætur á leiguliða og greinir byggingarbrjef, hverjar sjeu og hve miklar ár hvert; en leiguliði vinnur eigi slíkar, sem til skilið var, eitt ár í senn, og á landsdrottinn heimting á endurgjaldi fyrir þær eptir óvilhallra manna mati, ef leiguliði vinnur þær eigi þegar. Vinni leiguliði eigi jarðabætur, sem til var skilið, fleiri ár en eitt í senn, missir hann og ábúðarrjett sinn.

21. grein.

Nú er eigi til skilið, að leiguliði gjöri jarðabætur á leigujörð sinni, en hann hefur unnið þær eigi að síður, eða hann hefur meiri jarðabætur gjört, en til er skilið í byggingarbrjefi hans, enda þyki auðsætt að jörð hafi batnað að mun fyrir þeirra sakir, þá á leiguliði, ef af jörðu fer, heimting á endurgjaldi fyrir það, er jörð hefur ríffað til afgjaldshækkunar fyrir jarðabóta sakir, þó svo, að arður sá, er ætla má að leiguliði hafi af jarðabótunum haft, sje dreginn frá endurgjaldinu. Jörðin sje að veði fyrir endurgjaldinu og gangi það fyrir öllum öðrum veðskuldum, sem á henni liggja.

22. grein.

Deyi leiguliði fyr, en leigutími hans er á enda, og ekkja hans flytur sig af jörðu, á bú hans heimting á endurgjaldi fyrir jarðabætur svo sem nú var sagt. En haldi ekkja bú á jörðunni, á búið ekki heimting á endurgjaldinu fyrir, en leiguliðaskipti verða, sje jarðabótum við haldið.

23. grein.

Ef leiguliði situr illa leigujörð sína, svo að tún og engi fara í órækt, hagar bítast í örtröð, innstæðukúgildi falla og hús hrörna um skör fram og því um líkt, missir hann ábúðarrjett sinn. Rjett er að landsdrottinn láti gjöra skoðun á jörðunni hvort er leiguliði fer frá henni eða ekki, og meta til verðs skemmdir þær, er á henni hafa orðið fyrir þessar sakir, og bæti leiguliði þær að fullu.

24. grein.

Er meta skal skemmdir (sbr. 18. gr.), jarðabætur eða jarðaniðslu, skulu úttektarmenn það gjöra. Landsdrottinn og leiguliði borgi skoðunargjörð að helmingi hvor, nema þegar svo á stendur, er segir í 23. gr., borgar þá leiguliði einn skoðunargjörð ef hún verður á móti honum, en landsdrottinn ella.

25. grein.

Leiguliði skal greiða alla þá skatta og skyldur, sem á leigujörðu hans liggja, og halda uppi öllum lögskilum af henni, landsdrottinn kostnaðarlaust að öllu. Eindagi á kúgildaleigum er fyrir Mikaelismessu ár hvert, en á landskuld í hvers árs fardögum. Nú greiðir eigi leiguliði jarðargjöld á næsta missiri eptir eindaga, og hefur hann fyrirgjört ábúðarrjetti sínum í næstu fardögum, þótt honum sje eigi byggt út af jörðu.

26. grein.

Skyldur er leiguliði, þótt eigi sje til skilið, að færa leigur og landskuld á heimili landsdrottins, ef eigi er fjær, en þingmannaleið nemi, ella hafi landsdrottinn umboðsmann, er eigi búi fjær og taki við jarðargjöldum.

27. grein.

Þá er landsdrottinn vill neyta rjettar síns, að byggja leiguliða út af jörðu sinni, skal hann það gjört hafa fyrir jól; en leiguliði skal af jörðu fara í næstu fardögum á eptir. Úthygging skal brjefleg vera og við votta, enda sje svo skýrt að kveðið í henni, að leiguliði hafi að vísu að ganga, að hann eigi af jörðu að fara.

28. grein.

Nú vill maður flytja sig af leigujörðu sinni áður en ábúðartími hans er liðinn, og skal hann segja jörðu lausri fyrir jól. Skal hann segja landsdrottni, eða umboðsmanni hans upp leigumála brjeflega og við votta.

29. grein.

Ef leiguliði segir eigi lausri leigujörðu sinni eptir lögum, en flytur sig af henni, geldur hann landsdrottni leigur næsta árs og landskuld. Má landsdrottinn nýta sjer jörð sem hann vill, eða byggja öðrum. Nú hefur leiguliði sagt jörðu lausri í tækan tíma, en flytur sig af henni fyrir fardaga, og bætir hann landsdrottni skaða þann, er jörð biður af burtför hans, eptir mati óvilhallra manna.

30. grein.

Nú hefur landsdrottinn byggt leiguliða löglega út, svo sem fyr er sagt, eða svo er á statt, sem segir í 25. grein, og vill leiguliði eigi flytja sig af jörðu, eða beitir þrásetu, og or landsdrottni rjett, að krefja útburðar á sína ábyrgð; og fer um það eptir almennum rjettarfarsreglum.

31. grein.

Þá er leiguliðaskipti verða á jörðum, skal taka þær út með lögmati skoðunar-gjörð. Úttektarmenn skulu vera tveir, og fer úttekt fram um fardagaleyti. Skal þá gjöra fráfaranda og viðtakanda aðvart með nægum fyrirvara, svo og landsdrottni, eður umboðsmanni hans, svo að þeir geti til úttektar komið.

32. grein.

Sýslumaður skipar úttektarmenn í hrepp hverjum svo marga, sem þurfa þykir eptir tillögum hreppsnefnda. Úttektarmenn skulu eið sverja fyrir sýslumanni. Sjeu úttektarmenn eigi fleiri en tveir í hrepp, skal hinn þriðja til nefna til vara, er úttekt gjöri í forföllum annarshvors hinna, eða með þeim, ef þá greinir á; og ræður þá atkvæðafjöldi. Ávallt þar er úttektarmenn greinir á, skal hinn þriðja til kveðja.

Úttektarmenn skulu hafa starfa sinn á hendi eigi skemmra tíma, en um sex ár.

33. grein.

Úttektarmenn skulu bók hafa, er borgist af sveitarsjóði og sýslumaður löggildir; skal rita í hana allar úttektir jarða. Eigi er úttekt lokið fyr, en svo er gjört. Skulu úttektarmenn því næst rita nöfn sín undir hverja úttekt henni til staðfestingar. Þeir, sem við úttekt eru staddir, fráfarandi, viðtakandi og jarðareigandi, eða umboðsmaður hans, ef hann eigi mætir sjálfur, skulu og rita nöfn sín undir úttekt. Nú skorast þeir undan að rita nöfn sín undir úttekt, og skulu úttektarmenn láta þess við getið í úttektabókinni.

Skyldir eru úttektarmenn að gefa staðfest eptirrit af úttektum, ef þeir eru þess beiddir, og eiga þeir 50 aura fyrir hverja örk eptirrits, sem til er skilið í aukatekjureglu-gjörð 10. september 1830, 7. grein.

34. grein.

Úttektarmaður hver skal hafa 4 krónur fyrir úttekt hverja; en hálfu minna ef þurrabúð er tekin út sjerstaklega og eigi jörð sú, er hún fylgir. Fráfarandi og viðtakandi kosti úttekt sinn helming úttektar hvor.

35. grein.

Úttektarmenn skulu taka fyrst út hús þau, er jörðu fylgja, og lýsa þeim greinilega. Lýsa skal göllum, ef á húsum eru, og kveða á hæfilegt álag fyrir þeirra sakir, er fráfarandi gjaldi, nema öðruvísi sje um samið.

36. grein.

Nú hefur fráfarandi gjört jarðarhús stærra en var, og úttektarmenn hyggja það betra en hitt, og jörðin þurfi þess, enda sje húsið stæðilegt að öllu, þá er landsdrottinn skyldur að kaupa af fráfaranda húsaukann við því verði, er úttektarmenn meta hann til.

37. grein.

Næst á eptir jarðarhúsum skal taka út önnur mannvirki, þau er jörðu fylgja, svo sem eru túngarðar, vörzlugarðar, matjurtagarðar, fjeuðarrjettir, heygarðar, stíflugarðar og annað þess konar. Skal lýsa því nákvæmlega og gjöra álag fyrir þeim göllum, sem á því eru.

38. grein.

Rjett er að úttektarmenn skoði tún, engi og haga, skóg, eggver og aðrar landsnyttjar, og meti spjöll á þeim, ef orðið hafa, til álags eptir atvikum.

39. grein.

Úttektarmenn skulu skoða innstæðukúgildi jarða, og meta álag á þau, ef eigi eru leigufær.

40. grein.

Ef einhver, sem hlut á að máli, eigi vill hlíta úttekt, sem gjörð er á jörðu, er honum rjett að krefja yfirúttektar. Beiða skal hann sýslumann innan hálfis mánaðar, að nefna fjóra menn til yfirúttektar, og skulu þeir haga yfirúttekt svo, sem segir um úttektir. Yfirúttektarmenn eiga sömu laun fyrir starfa sinn, sem úttektarmenn, er krefjandi gjaldi, ef álagssupphæð eigi er breytt, ella fer um gjaldið, sem segir í 34. grein.

41. grein.

Nú eiga fleiri en einn maður, jörð saman, og verður eigi partur hvers seldur á leigu sjer, og kemur þeim eigi ásamt um bygging, og skal þá atkvæði ráða þeirra í milli, ef allir eiga jafnan hlut, en hlutkesti, ef atkvæði eru jöfn. Sjeu hlutir þeirra ójafnir, þá ræður atkvæði þeirra, er meira hlut eiga. Þeir, sem byggingu ráða, ábyrgist hinum afgjald jarðar og álag.

42. grein.

Ef fjeuðarsamgöngum milli landa manna verður eigi varnað fyrir landþrengsla sakir, eða ef haganlegra þykir, að beitolönd tveggja, eða fleiri jarða sje lögð saman, þá er hverjum þeim, er hlut á að máli, heimilt að krefja ítölu fjár í haga, og eru hinir, sem lönd eiga í móti, skyldir að hlíta því. Þeir skulu kveðja úttektarmenn til að telja fje í haga, og skulu þeir telja svo að þeir hyggi, að eigi muni hagi bítast í örtröð. Hver maður má fylla ítölu sína. Nú hefur maður fleira fje í haga, en hann á ítölu til, og varðar það skaðabætur sem fyrir óheimila beit og sektir, allt að 20 krónum. Ef einhver fyllir eigi ítölu sína, hafa sambeitarmenn forgöngurjett fyrir öðrum til beitar fyrir fjeuð sinn.

Sama er og, ef tvíbýli, eða fleirbýli er á jörðu og sje landi hennar óskipt, þá er sambýlismanni heimilt að krefja ítölu fjár í haga.

Fyrir ítölu fjár í haga eiga úttektarmenn borgun slíka, sem ákveðin er í 34. grein, og skulu allir, sem hlut eiga að máli, inna hana eptir jarðarmegni því, er þeir hafa undir bú sitt.

Frumvarp

til laga um uppfærðing barna í skript og reikningi.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 14. ágúst 1879).

1. grein.

Auk þeirrar uppfærðuskyldu, sem prestar hafa, skulu þeir sjá um, að öll börn, sem til þess eru hæf, að álitu prests og meðhjálpara, læri að skrifa og reikna.

2. grein.

Reikningskennsla skal að minnsta kosti ná yfir samlagning, frádragning, margföldun og deiling í heilum tölum og tugabrotum.

3. grein.

Rita skal prestur árlega í húsvitjunarbókina álit sitt um kunnáttu hvers barns í skript og reikningi, sem og um hæfilegleika þess til bóknáms, og skal prófastur á skoðunarferðum sínum hafa nákvæmt eptirlit með, að slíkt sje gjört.

4. grein.

Komist prestur að raun um, að unglingar á einhverju heimili njóti eigi fullnægjandi uppfærðingar í þessu tilliti, annaðhvort fyrir hirðuleysi eða móttþróa húsbænda, ber honum, í sameiningu við hreppsnefndina eða bæjarstjórnina, að gjöra ráðstöfun til, að þeim verði, um svo langan tíma, sem með þarf, komið fyrir á öðru heimili í sókninni, eða fyrir utan hana, þar sem þeir geta fengið hina nauðsynlegu tilsögn. Kostnaðinn, sem af þessu leiðir, eru foreldrar eða fósturforeldrar skyldir að greiða, en borga má hann fyrirfram úr sveitarsjóði, og getur hreppsnefndin heimt hann endurgoldinn af þeim, er uppfóstursskyldan hvílir á. Kostnað þennan má taka lögtaki. Fyrir börn, sem eru á sveit, skal borga kostnaðinn úr sveitarsjóði.

5. grein.

Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 25 krónum, og renna þær í sveitarsjóð, og skal með brotin farið sem opinber lögreglumál.

Breytingaruppástungur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Frá landshöfðingja).

Við 6. gr.: Fyrir: «að frádregnum 19556—19556—80444—78944—159388»

komi: «að frádregnum 19556—21556—80444—76944—157388».

Við 9. gr. A. 1.: Athugasemdin falli burt.

Viðaukatillaga

við frumvarp til fjárukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

Að aptan við frumvarpsins 7. grein bætist:

«Þóknun fyrir kennslu heyrnar- og málleysingja fyrir árið 1878 200 kr., og fyrir árið 1879 200 kr., alls 400 kr.»

Páll Pálsson prestur. Benedikt Sveinsson. Þorlákur Guðmundsson. Eggert Gunnarsson. Guðmundur Ólafsson. Páll Pálsson.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um skyldu presta, að sjá ekkjum sínum börgið með fjárstyrk eptir sinn dag.

Við 4. grein.

Orðin: «eins og vera ber» falli burt.

Við 7. grein.

Orðin: «nema öðruvísi sje með berum orðum um samið við skilnaðinn» falli burt. Benedikt Kristjánsson.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um eptirlaun presta.

Við 2. grein.

Síðasta málsgreinin: «prestur sjötugur» o. s. frv. fellist úr.

Við 3. grein.

Í staðinn fyrir þessa grein komi ný grein, sem orðist svo: «Nú tekur prestur vanheilsu, eða slasast að ósjálfráðu, svo að hann verður að sleppa prestskap, og skal hann fá eptirlaun, sem nemi allt að 250 krónum eptir atvikum, ef hann hefur ekki þjónað prestsembætti svo lengi, að eptirlaun hans nemi því, eða meiru».

Við 4. grein

Síðasta málsgrein: «En sje presti — — — til eptirlauna» falli burt. Benedikt Kristjánsson.

Viðaukaatkvæði

við frumvarp til fjárukalaga fyrir árin 1878 og 1879,

(eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 13. ágúst 1879).

Aptan við frumvarpið bætist svo látandi ný grein (10. gr.):

«Jarðyrkjumanni Torfa Bjarnasyni veitast 3000 kr. úr viðlagasjóði».

Björn Jónsson. Þorlákur Guðmundsson. Hjálmur Þjetursson. Þorsteinn Jónsson.

Páll Pálsson prestur. Þórður Þórðarson.

327.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Frá Sighvati Árnasyni og E. Kúld).

Við 11. gr. 1.: Fyrir: «4310 — 4310 — 8620» komi: »4360 — 4360 — 8720», og við töluliðinn bætist athugasemd þannig orðuð: «Hjer í er fólgin þóknun til póstmeistarans fyrir póstboð í Reykjavíkur lögsagnarumdæmi, 50 kr. hvort ár».

328.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um viðskipti landsdrottna og leiguliða, bygging jarða og úttektir.

(Frá nefndinni).

1. Framan við frumvarpið, á undan 1. grein, komi talan I.
2. 41. grein verði 2. grein, og greinatalan breytist þar eptir.
3. Við 14. grein, sem verður 15. grein:
 - a. Önnur málsgrein orðist þannig:

«Eigi má hann heldur án leyfis landsdrottins ljá nokkuð af hlunnindum þeim og landsnyttjum, er leigulandi hans fylgja». (Orðin: «nema það sje ... leigujörð hans þarf» falli burt).
 - b. Fyrir orðin: «Hey, sem hann — — jafngott», komi: «Eigi má hann heldur láta í burtu hey, sem hann hefur aflað á jörðunni, nema því að eins, að hann fái aptur jafngildi í heyi».
 - c. Aptan við orðin undir næsta staflíð á undan bætist: «eða að hann í harðindum hafi látið heyið gegn öðru endurgjaldi, eptir áskorun hreppsnefndar».
4. Á undan 31. grein, sem verður 32. gr., komi: II.
5. Á undan 42. grein komi: III.
6. Við 42. grein: Aptan við orðin: «Hver maður má fylla ítölu sína» komi: «og ákveða úttektarmenn eptir því, hvernig til hagar á hverjum stað, hversu margar skepnur hveirrar tegundar skuli telja á móts við skepnur annarar tegundar».
7. Aptan við frumvarpið bætist:

«IV.

43. grein.

Lagabrot þau, er hjer greinir, skulu úr gildi falla:

- Jónsbókar landsleigubálkur 1.—15., 28., 29. og 41. kap., og úr landabrigðabálki 4. kap.; tilsk. 29. nóvbr. 1622 um lögboð, þrætukaup, rjettarspjöll og húsahrönnun 4. gr.; tilsk. 15. maí 1705 um að koma af ýmsum óreglum á Íslandi; tilsk. 22. júlí 1791 um tryggingu á ábúðarrjetti leiguliða, og aukatekjureglugjörð fyrir rjettarins þjóna á Íslandi 10. sept. 1830, 67. gr., að því leyti er snertir borgun fyrir úttektir».
8. Við fyrirsögnina: Aptan við fyrirsögnina bætist: «og fl.»

329.

Uppástunga

til þingsályktunar.

(Samþykkt við eina umræðu í neðri deild alþingis 15. ágúst 1879).

Alþingi ályktar, að skora á landshöfðingja, að hann í stjórnartíðindunum, deildinni B., gjöri það heyrum kunnugt, að ef leiguliði á þjóðeign óskar að fá ábylisjörð sína keypta, þá beri honum að tilkynna það sýslumanni sínum brjeflega, með ósk um, að hann leiti álits hlutaðeigandi umboðsmanns, eða hreppstjóra, ef hann sjálfur er umboðsmaður, að hann þar næst leggi málið svo fljótt, sem kostur er á, fyrir sýslunefndina til þess, að hún gefi ýtarlega skýrslu um eignina, og kveði á um hæfilega verðhæð hennar, og að síðustu sendi málið með skýrslum þeim, er þannig eru fengnar, til landshöfðingja, svo hann geti lagt það fyrir alþingi með skýrslum þeim öllum, sem hæfa þykir.

330.

Nefndarálit

um frumvarp til laga, er breytir opnu brjefi 31. maí 1855 um skyldur embættismanna til að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag.

Eptir að hin heiðraða efri deild hefur kosið oss í nefnd til þess að íhuga mál þetta, og vjer höfum átt fund með oss og rannsakað málið, höfum vjer ei getað orðið á eitt sáttir.

Meiri hlutinn, Bergur Thorberg og Árni Thorsteinson, er á þeirri skoðun, að það sje ekki rjett, að landssjóðurinn taki að sjer þá skyldu, að sjá embættismannaekkjum borgið eptir dag manna þeirra með árlegum fjárstyrk, með því að eins konar ekkjusjóður væri stofnaður, er jafnframt væri alveg samvaxinn landssjóði. Hinar helztu ástæður vorar eru þær, að vjer eigi getum fundið, að landssjóði sje þetta mál skylt. Stjórnin hefur að vísu skyldað embættismenn til þess að sjá ekkjum sínum borgið eptir sinn dag, án þess að hún sjálf hafi tekizt á hendur lífsábyrgðina, heldur hefur hún gjört það með því, að láta þá ganga í viðskipti við vissan lífsábyrgðarsjóð, nefnilega stofnunina frá 1871, og var það fyrst gjört, eptir að hinn almenni ekkjusjóður fyrir embættismenn í Danmörku hafði sýnt sig allt of dýran og óhentugan, og hið sama mundi og verða hjer, ef landssjóðurinn byrjaði á hinu sama, er eptir voru álitir er þarflaust.

Að landssjóðir taki slík störf á hendur, hefur aldrei orðið happasælt, og eins og

hjer stendur á, þar sem að eins er um mjög fáa embættismenn að ræða, í hæsta lagi, ef prestar væru meðtaldir, um 200, mundi öll stjórn slíks ekkjusjóðs kosta allt of mikið, og verða dýrari, en þó að þeir Íslendingar, sem eru skyldir að sjá ekkjum sínum borgið eptir sinn dag, væri í útlendu lífsábyrgðarfjelagi, en í þeim fellur minni kostnaður á hvern einstakan út af stjórn fjelagsins, en þar sem eins og hjer að eins er að ræða um mjög fáa menn.

Vjer fáum ei sjöð, að lífsábyrgð eins fárra manna og hjer er um að gjöra, geti stað- izt. Afbrigða þeirra, sem koma fram við andlát hinna einstöku, gætir miklu minna, þegar um marga menn er að ræða í stórum lífsábyrgðarfjelögum, enda er þar allt fyrir- komulag reiknað út eptir því, sem hefur komið fram um lífsmagn fjölda manna; þannig er það, að mörg lífsábyrgðarfjelög hafa byggt lífsábyrgðarreikninga sína á lífsmagni 100,000 manna, eins og það hefur sýnt sig um mjög langan tíma, jafnvel frá því fyrir síðast liðin aldamót.

Að takast á hendur slíka lífsábyrgð fyrir fáeina menn, yrði því ógjörlegra, sem menn ekki geta byggt á áreiðanlegleik lífsmagnsins hjer á Íslandi, þar sem að eins eru rúm 70,000 manns, og fleiri farast af slysförum og ýmsu harðrjetti náttúruafbrigða, en í nokkru landi í norður eða miðhluta Norðurálfunnar (sbr. ritgjörð um mannfjölda á Íslandi. Landshagsskýrslur 1. B. bls. 383 o. fl.). Ef landssjóðurinn ætti að takast þessa skyldu á hendur, yrði að haga upphæð lífsábyrgðargjaldsins með nákvæmu tilliti til þessara atriða, sem og meðal annars þess, hvert lífsmagn embættismenn vorir hafa.

Það er því mjög hætt við, að ef atriði þessi væri rannsökuð, og hæfilegt til- lit væri tekið til þess, að hjer að eins er um fáa hluttakendur í lífsábyrgðinni að ræða, þá mundi það verða talsvert dýrara fyrir landssjóðinn að takast þetta á hendur, en að láta embættismennina sjá ekkjum sínum borgið á sama hátt og áður. Og ef lands- sjóðurinn setti þá kosti, er honum mætti vera að skaðlausu, yrði það lífsábyrgðargjald, er embættismennirnir yrðu að greiða, miklum mun hærra fyrir sama árgjald en í útlendu fjelagi.

Af frumvarpinu sjest ei, hvernig fara á með þá embættismenn, sem nú eru í danskri lífsábyrgð. Að láta þá ganga úr henni og sæta harðari kostum í íslenskri á- byrgð hjá landssjóði, væri gjöræðislegt, og ef gjald þeirra þannig ekki yrði talið með, tækist landssjóðurinn einungis skyldu á hendur með þá, sem þurfa hjer eptir að taka lífs- ábyrgð.

Sem ástæða fyrir hinni áformuðu tilhögun er það talið, að talsvert fje fari út úr landinu, og er það að vísu svo, en á hinn bóginn flytjast peningar þessir aptur inn í ár- gjaldi ekknanna, svo að út úr landinu flytzt í raun og veru ekki meira eða annað, en á- bati sá, sem lífsábyrgðarfjelagið reiknar sjer. Hann er nú jafnvel minni, að því er em- bættismenn áhrærir, en við aðra, því þeim er í vilnað í ýmsum kostum, einkum því, að þeir fá að ganga í lífsábyrgðarfjelagið án annars vottorðs um heilbrigði, en að þeir í það eina skipti ekki sjeu hættulega veikir.

Enda þótt allar þessar ástæður sjeu mjög verulegar, skal að lokum telja eina, sem að voru álitni gjörir frumvarpið alveg ótíltækilegt. Það ákveður nefnilega, að landssjóður skuli taka við lífsábyrgðargjaldinu, og borga aptur út árgjald, en hvernig þessu skuli til hagað er ekki tilgreint, og þó er brýn nauðsyn til þess, að allt fyrirkomu- lagið sje einskorðað með lögum, þar eð að öðrum kosti er ómögulegt að framkvæma. Meiri hluti nefndarinnar verður því að ráða frá því, að aðhyllast frumvarp þetta.

Minni hlutinn, Jón Pjetursson, getur eigi álitíð ástæður þessar nægar til að hafna frumvarpinu, og verður að halda sjer til ástæðna þeirra, er frumvarpinu fylgdu.

331.

Nefndarálit

í skólamálinu.

Samkvæmt ályktun hinnar heiðruðu neðri deildar alþingis vorum vjer undirskrifaðir kosnir í nefnd »til að rannsaka brúkun á landsfje til hins lærða skóla«, og einnig »að í-huga eptir atvikum önnur málefni, er skólann varða«.

Vjer höfum vandlega íhugað mál þetta, og virðist oss þá brýna nauðsyn bera til, auk brúknar á fje til hins lærða skóla, að skjóta til ályktunar þingsins þeim 3 atriðum, viðvíkjandi skólanum, sem vjer hjer gjörum að umræðuefni, 1. umsjóninni í skólanum; 2. brjefi stiptsyfirvaldanna 15. d. maim. 1879, að því er snertir það atriðið, hversu mörgum lærisveinum megí inntöku veita í 1. bekk á ári hverju, með því það er ný ákvörðun, sem mörgum hefur illa geðjast; 3. um skólareglugjörðina 12. d. júlím. 1877, sem vakið hefur miklar umræður og sætt talsverðum aðfinningum, og sjerstaklega um skólatímann, enda hefur þinginu verið send bænarskrá um það efni, og leyfum vjer oss nú að skýra frá skoðun vorri á hverju þessara atriða, svo sem nú skal greina.

I.

Eptir að vjer höfum nákvæmlega yfir farið reikninga skólans fyrir hin síðustu 4 ár, verðum vjer að láta þá skoðun vora í ljósi, að vjer í mörgum greinum getum eigi verið ánægðir með þá landssjóðsins vegna. Það er nú þegar svo margra ára reynsla fyrir því, hve mikils skólinn þarf af ýmsum vörum, svo sem kolum, steinolíu og glervörum; væri því hægt að byrgja hann af þessum vörum með einu kaupi á sumrin, þegar nóg er af þeim hjá flestum verzlunarmönnum bæjarins og hægast að komast að góðum kaupum. Það er sannfæring vor, að það mundi hafa orðið til mikils sparnaðar, ef þessari reglu hefði verið fylgt, en reikningarnir sýna, að þessa hefur eigi gætt verið; steinolía og ýmsar aðrar vörur hafa verið teknar ár eptir ár til skólans þetta smátt og smátt, og ávallt hjá sama kaupmanni, og virðist það bera vott þess, að eigi hefur verið leitast við að sæta sem beztum kaupunum, eða kaupa hvern hlut þar, sem hann var að fá ódýrastan, enda er verð á sumum þeirra svo feykilega hátt, að vjer trúum ekki öðru, en að betri kaupum hefði mátt ná hjá öðrum kaupmönnum, því að sumt af vörunum hefur verið selt skólanum dýrara en vjer þekkjum til að þær hafi verið seldar annarsstaðar.

Þá er enn, að skólinn hefur lítinn eða svo að segja engan kaupbæti (Rabat) fengið af kaupum sínum. Vjer vitum, að það er algengt í Reykjavík, að kaupmenn gefa kaupbæti, er nemur sex af hundraði í öllum þeim kaupum, þar sem vörur eru borgaðar með peningum út í hönd. Nú er enginn efi á því, að skólinn getur borgað kaup sín svo, að hönd selji hendi, og verður það því eigi annað talið en vangeymsla eða eptirgangsleysi, að skólinn hefur orðið af kaupbætinum þessi ár.

Árið 1875 var keypt hjá sama kaupmanni fyrir 1680 kr.; 1876 fyrir 1846 kr.; 1877 fyrir 1250 kr. og 1878 fyrir 1375 kr. Þetta er samtals í fjögur ár 6121 kr. Kaupbætir af þessu er 367 kr., þá 6 er talið af hundraði en þessar bætur hefur skólinn ekki fengið. Þó skal þess geta, að árið 1877 fjekk skólinn kaupbæti af þremur smáreikningum, og nam hann 11 kr. 48 a. Þetta er allur sá kaupbæti, sem skólinn hefur fengið

og þykir oss undarlega við koma, að af þessum reikningum einum skuli greiddur kaupbætir, en engum öðrum, þótt hjer sje um allar hinar sömu vörur að ræða og skólinn kaupir vanalega.

Vjer getum að sjálfsögðu eigi sagt, hvort í skólanum sjálfum hafi þess sparnaðar verið gætt, sem vera átti eða ekki. En með samanburði milli áranna, sjáum vjer, að nokkuð misjafnt hefur eyðzt á ári hverju, en af hvaða orsökum það hefur verið, verður eigi sjeð.

Kol voru keypt:

árið 1875	—	150 tunnur á 4,50	=	675 kr.
— 1876	—	150 skpp. - 4,50	=	675 —
— 1877	—	110 — - 4,40	=	484 —
— 1878	—	100 — - 4,00	=	400 —

Steinolia var keypt:

árið 1875	—	1035 pt. á 38 a.	=	393 kr. 30 a.
— 1876	—	982 pt. á 40 a.		
		+ 266 pt. á 45 a.	1248 pt.	= 512 kr. 50 a.
— 1877	—	464 pt. á 45 a.		
		+ 439 pt. á 35 a.	901 pt.	= 362 — 45 —
— 1878	—	929 pt. á 30 a.		
		+ 550 pt. á 35 a.	1479 pt.	= 471 — 20 —

Lampaglös voru keypt:

1875	—	76 st.	1876	—	142 st.	1877	—	162 st.	1878	—	296 st.

Flest lampaglösin hafa kostað 35 a. og 30 a., þó eigi fá 40 a. og 66 a., en það verð er mjög hátt.

Fleiri dæmi hirðum vjer eigi að telja, en látum þetta nægja til að sýna, að verð og vöxtur á því, sem eyðzt hefur árlega, er talsvert mismunandi. Aptur er kostnaður með þvítt á líni skólans nokkuð líkur ár eftir ár; árið 1875 var hann 313 kr., 1876 261 kr. 84 a., 1877 265 kr. 69 a., og 1878 297 kr. 32 a. Upphæðir þessar eru ekki lágar, þar sem af reikningunum sýnist að mega ráða, að sápa og sóða sje tilfærð á öðrum stað, svo þetta getur naumast verið annað, en einungis vinnulaun.

Þótt skólahúsið sje farið að fynrast og því sje eðlilegt, að talsvert gangi til árlegs viðurhalds þess, þá getur það eigi dullzt, að kostnaður sá, er feykilega mikill, sem til þess gengur. Auk þess, sem tilfært er í reikningum kaupmanna talsvert af efni til viðgjörðar hússins, þá koma árlega háir reikningar frá trjesmið þeim, er sýnist að vera árum saman fastur smiður skólans. Árið 1875 var reikningur hans 1054 kr.; 1876 958 kr.; 1877 455 kr.; 1878 611 kr. Mestur hluti þessa fjár hefur gengið til vinnulauna, lítið eitt fyrir efni, einkum gluggarúður, sem árlega hafa verið margar og mjög dýrar, t. d. árið 1877 var keypt til skólans 115 rúður, sem kostuðu að kitti meðtöldu, rúmar 150 kr. Daglaun eru mörg og dýr, og reikningarnir yfir höfuð þannig, að ástæða virðist til, að reynt sje, hvort annar smiður vill eigi smíða fyrir skólann með lægra verði. Hið sama má segja um reikninga járnsmíðsins, að þar er margt sett háu verði, og sumt tilfært, er skólanum, strangt tekið, ber ekki að borga.

Þótt vjer höfum hjer afdráttarlaust sagt álit vort um reikninga þá, er hin háttvirta deild fól oss að skoða, þá er það ekki ætlun vor, að ráða til þess, að frekari gangskör sje gjörð um reikningana fyrir umliðin ár, vegna þess að endurskoðun þeirra er lok-

ið og líklega búið að gefa reikningshaldara kvittun fyrir þá. En vjer vildum með þessu benda á, að þannig löguð innkaup og umsjón sje síður en eigi hagfelld fyrir landssjóðinn. Vjer verðum og að telja það víst, að sje rjett að farið, þá megi komast að miklu betri kaupum á öllum aðalvörum, svo sem kolum, steinolíu, glervörum og ýmsu öðru, sem skólinn þarf með, eða aðrar þær stofnanir, er fje er varið til úr landssjóði. Viljum vjer í því skyni ráða til, að þær vörur, sem nú voru nefndar, sjeu keyptar undirboðs-kaupum, og sje mönnum boðið til kaupanna svo sem venja er til alstaðar erlendis, eða að minnsta kosti, ef svo þætti hagfelldara, að einhverjum einum manni væri falið að kaupa þessar vörur erlendis, og senda þær til Reykjavíkur með sem vægustum kjörum.

II.

Þá er skólinn var fluttur frá Bessastöðum hingað til Reykjavíkur árið 1846, var sú tilætlunin, að við skólann væri skipaður umsjónarmaður, er hefði alla umsjón með skólahúsinu, og annaðist allt það, sem að því lyti, og öll þau störf, sem nú hvíla á dyra-verði, en jafnframt skyldu tveir ókvongaðir kennarar búa í skólauum, er hefðu hina daglegu umsjón með lærisveinum sjálfum, og skyldu sjá um góða reglu af þeirra hálfu, og sem umsjónarmaðurinn gæti snúið sjer til, að því er alla óreglu snerti af hálfu lærisveina, en skólastjóri var þá ætlað til að byggi niðri í bæ, og skyldi hann að eins hafa yfirumsjónina með lærisveinum og skólanum yfir höfuð. Þetta fyrirkomulag hjelzt til þess 1851, að Bjarni heitinn Jónsson tók við skólastjórninni. Hann fjekk þá þegar fyrirkomulaginu breytt á þann veg, að hann skyldi búa í skólanum, með því að hann gæti enga umsjón haft hvorki með piltum nje því, að umsjónarmaður gjörði sínar skyldur, ef hann skyldi búa niðri í bæ, en öll ábyrgðin lægi þó á honum, og fluttu þá kennararnir báðir, sem þar bjuggu áður, burt úr skólahúsinu. En með því að skólastjóri gat með engu móti annað hina daglegu umsjón með lærisveinum að öllu leyti, skiptu allir hinir föstu kennarar skólans eptir beiðni hans hinna daglegu umsjón með piltum á milli sín síðari hluta dagsins, og gjörðu það borgunarlaust fyrstu árin; en er fram liðu stundir færðust þeir undan umsjón þessari og kváðust eigi lengur vilja hafa hana á hendi, er hún bakaði þeim mikið óhagræði og fyrirhöfn, er þeir væru búsettir niðri í bæ og langt frá skólanum, en engin skylda lægi á þeim til hennar. Skólastjóri fjekk því þá framgengt, að kennararnir fengu litla þóknun fyrir umsjón þessa, og ljetu þeir þá enn til leiðast að halda henni áfram fyrir velvildar sakir við skólastjóra, og þannig stóð til þess 1866, að einn maður var skipaður til að hafa á hendi umsjónina með piltum, er kennararnir höfðu áður haft til skiptis, svo sem þegar er sagt. Næsta ár, eða haustið 1867, varð sú breyting á, að hinn núverandi umsjónarmaður skólans var skipaður af stiptsyfirvöldunum, og skyldi hann þá eigi að eins hafa umsjónina með húsinu, og annast öll þau störf, sem dyravörður áður hafði, heldur og hafa þá umsjón með lærisveinum, sem kennararnir höfðu áður haft, og enn fremur hafa á hendi allar skriptir í þarfir skólans og reikning einkunna þeirra, sem piltar fengu bæði við hin árlegu próf og á hverjum mánuði fyrir þekkingu sína í hinum ýmsu námsgreinum, og sem áður hafði verið borgað sjer í lagi, og að auk alla reikninga skólans, sem og hafði verið borgað fyrir sjerstaklega frá því skólinn var fluttur frá Bessastöðum til Reykjavíkur árið 1846, og fyrir öll þessi störf voru lagðar honum í laun 1000 kr. auk dyravarðar-launanna, og skyldi hann enn fremur hafa kauplausan bústað í skólanum og nokkurt eldsneyti og ljósmat.

Á þessu er þá auðsjeð, að ávallt hefur þótt fyllsta þörf á, að einhver væri sá, er hefði umsjón bæði með skólahúsinu og piltum, auk þeirrar umsjónar, sem á skóla-

stjóra hvílir. En á hinn bóginn var þessari umsjón fyrst skipt á milli kennaranna og dyravarðar, en síðari árin var hún falin einum manni.

Vjer verðum að ætla það sjálfsagt, að skólastjóri hafi alla yfirumsjón með húsinu og piltum, og sú umsjón sje meira en nafnið eitt, hversu sem umsjóninni að öðru leyti er hagað; því að ef eigi er svo, er mjög hætt við, að allt lendi í sama horfinu og verið hefur, að ýmislegt í aðgjörðum umsjónarmannsins viðvíkjandi húsinu og árlegum útgjöldum, sem viðgjörð og viðhald þess sjálfs, og kaup á eldivið, ljósmat, rúmfatnaði o. s. frv. heimtar, vekí sömu tortryggni og útásetningar, sem hingað til, án þess að stjórnin geti haldið sjer beinlínis til nokkurs eins, eða að eiginleg ábyrgð hvíli á neinum; en það er og auðsætt, að umönnun og framkvæmd á hverju einstöku atriði viðvíkjandi húsinu og útvegum hvers þess, sem útvega þarf, verður eigi lögð skólastjóra á herðar, heldur þarf hann að hafa einhvern þann mann, sem framkvæmir það í verkinu, sem hann leggur fyrir. Eins getur hann og með engu móti tekizt á hendur hina daglegu umsjón með lærisveinum að öllu leyti, heldur þarf hann og einhvern þann, sem hana hafi á hendi, og sem hann geti treyst í hinum einstöku atriðum. En þá kemur það til athugunar, hvort haganlegra og rjettara sje, að fela hvorttveggja þetta atriði umsjónarinnar einum manni eða fleirum.

Reyndar er það álit vort, að haganlegast sje, að einn maður hafi alla umsjónina á hendi undir yfirumsjón og yfirstjórn skólastjóra og á hans ábyrgð. Með því verður miklu meiri samkvæmni í allri stjórninni, enda lendir umsjóninni með piltum og umsjóninni með skólahúsinu og þörfunum svo víða saman; yfirumsjón skólastjóra verður og miklu auðveldari og ljettari, og þá er að eins einn maður, sem stendur skólastjóra til ábyrgðar fyrir framkvæmdum á fyrirskipunum hans. En slík umsjón mun vera nægt starf fyrir einn mann, og áhorfsmál mikið að fela hana á hendur nokkrum kennara skólans; því að bæði mun það vera ofætlun fyrir kennarann, að hafa umsjónina á hendi og þó gegna öllum kennarastörfum, og það gæti líka komið í bága við kennslustörf hans; því að hans umsjónar og fyrirskipana þyrfti við eins fyrri hluta dagsins, einmitt þá, er kennslan fer fram, eins og síðari hluta dagsins. En slíkur umsjónarmaður, sem fær sje um slíkt starf, verður sjálfsagt eigi fenginn fyrir minna kaup en 1000 kr., auk kauplauss bústaðar, og þeirra hlunninda, sem umsjónarmaður sá, sem nú er, hefur haft, og dyravarðarlaunanna

En vilji hin heiðraða deild eigi samþykkjast þessari uppástungu vorri, sem vjer verðum þó að telja hið tiltækilegasta, þá er annað ráðið r e y n a n d i, og það er að skipa þann dyravörð, sem trúandi sje fyrir öllu því, er að húsinu lýtur, að sjálfsögðu undir yfirumsjón og yfirstjórn skólastjóra og á hans ábyrgð, og sem jafnframt geti stutt umsjónina með lærisveinum, og þarf hann því að vera valinn maður og laglegur. En slíkan mann, sem þessa væri umkominn, teljum vjer eigi auðið að fá fyrir þau dyravarðarlaun, sem nú eru, 760 kr., og mundi enginn hæfur maður til þess fást fyrir minna en 1000-1200kr. um árið. En úr því slík umsjón væri fengin góð, ætlum vjer eigi ókleyft fyrir ungan kennara með aðstoð og undir yfirumsjón skólastjóra, að hafa á hendi hina sjerstaklegu umsjón með piltum hinn síðari hluta dagsins, og ætti hann þá jafnframt að hafa á hendi allar skriptir í þarfir skólans, einkum útreikning á öllum einkunnum lærisveina, bæði við prófið og endrar nær. Reikninga skólans tölum vjer eigi um, því að vjer verðum að telja það víst, hvernig sem umsjóninni framvegis verður hagað, að þeir verði allir fengnir landfógeta í hendur, þar sem þeir eiga að vera, og þar sem þingið áður hefur ætlað til að þeir væru.

III.

Þá virtist nefndinni nauðsyn til bera að taka það til íhugunar, hvort sú ákvörð-

un stiptsyfirvaldanna væri nauðsynleg eða haganleg, sem þau hafa tekið í brjefi sínu til skólastjóra 15. dag maím. þ. á. að eigi mætti taka fleiri lærisveina inn í skólann þetta árið en 16, en framvegis skyldi það vera komið undir ákvæðum stiptsyfirvaldanna og uppástungum skólastjóra, hversu margir skyldu teknir vera í skólann á hverju ári.

Vjer viljum nú geta þess fyrst, að hvorki í skólareglugjörðinni 12. júlí 1877, nje heldur í hinni fyrri reglugjörð er nokkur ákvörðun um það, að tala lærisveina skuli takmörkuð; þvert á móti virðist það hafa verið tilætlun stjórnarinnar frá upphafi, að allir þeir gætu notið tilsagnar í skólanum, sem þess æsktu og þættu til þess hæfir og nægilega undirbúnir, og oss er með öllu ókunnugt um, að stiptsyfirvöldunum hafi nokkru sinni verið falið á hendur að takmarka tölu lærisveinanna. Hitt er allt annað mál, að tala heimasveina er bundin við ákveðið fjölda, og út úr þeirri ákvörðun verður að vorri ætlun engin ályktun dregin um takmörkun á tölu þeirra, sem njóta kennslu í skólanum, eða hversu margir þeir megi vera. Vjer getum því eigi sjeð, að það leiði af, eða felist í neinum ákvörðunum hvorki reglugjörðarinnar 12. júlí 1877, nje hinnar fyrri, að stiptsyfirvöldin hafi vald til að kveða á um slíkt, heldur sje þessi ákvörðun stiptsyfirvaldanna annaðhvort breyting, eða að minnsta kosti viðbót við skólareglugjörðina, sem oss virðist, að konungur einn hefði getað gjört, og að stiptsyfirvöldin hafi því stigið feti framár, en vald þeirra náði.

Að ákvörðun þessi sje eigi haganleg, ætlum vjer öllum ljóst. Það er svo sem auðskilið, að þegar búið er að búa piltinn svo vel undir, að kennarar skólans telja hann hæfan, og, ef til vill, vel undirbúinn undir inntöku í skólann, er það mjög mikið óhagráði og kostnaður fyrir foreldrana, að senda þennan son sinn hingað suður í Reykjavík til prófs, og verða svo eptir prófið að láta hann fara heim aptur við svo búið, einungis vegna þess, að eigi megi taka fleiri inn í skólann en 16, eða svo og svo marga. Það virðist auðsætt, að slík ákvörðun er mjög ísjárverð, og verður að fæla frá skólalærdómi, og skólinn missir við það, ef til vill, margan efnilegan og gáfaðan lærisvein, og landið gott embættismannsefni, getur og margur við það farið á mis við þá menntun, sem honum gæti að miklu gagni komið á eptir. Slík ákvörðun er því mjög óhaganleg, enda mjög svo óvin-sæl, og að oss finnst óeðlileg; því að úr því að landssjóðurinn kostar alla kennslu í skólanum, og kennslan því er kauplaus fyrir alla lærisveina, virðist það óeðlilegt, að binda tölu lærisveina og meina þannig efnilegum piltum, að njóta tilsagnarinnar, og afla sjer menntunar.

Vjer vitum mjög vel, að ákvörðun þessi er runnin af þeirri rót, að rúmið í 1. bekk skólans sje eigi svo mikið, að fleiri geti þar rúm fengið en 20; en þetta getur að vorri ætlun eigi verið næg ástæða til synjunar inntöku fleiri pilta en 16; því að veturinn 1877—78 voru 29 lærisveinar í 1. bekk, og síðasta vetur voru þar þó 23, og eptir því virðist engin ástæða til að veita eigi fleirum en 16 inntöku. En enda þótt vjer játum, að bezt væri að komast hjá að fleiri en 20, eða rúmlega það, lærisveinar verði í 1. bekk saman, og kennslan hljóti að missa í við það, að miklu fleiri en 20 lærisveinar í þeim bekk njóti tilsagnar saman, þá getum vjer eigi talið það næga ástæðu til synjunarinnar; því að hægt er að skipta bekknum í tvennt, og útvega kennslustofu handa öðrum hlutanum í skólanum sjálfum, og það er að vorri ætlun einnig auðið; því að bæði er í ráði að taka herbergi það til kennslustofu, sem umsjónarmaður hefur til afnota á vesturhlið skólans, og eins er næsta auðvelt, að búa alþingissalinn svo út, að hann megi hafa fyrir kennslustofu, eða öllu heldur fyrir 2 kennslustofur, með því að setja skjaldpili frá dyrun-

um yfir hann þveran, sem taka mætti niður alþingissumarið, ef alþingi yrði haldið þar framvegis, og væri alls eigi horfandi í þann kostnað í eitt skipti fyrir öll, en hitt er auðvitað, að landssjóðurinn yrði að leggja fram nokkurt fje bæði til borða og bekkja, en það yrði heldur eigi nema í eitt skipti, og sjer í lagi til tímakennslu, að svo miklu leyti hinir föstu kennendur gætu eigi komizt yfir það. Eptir því sem oss reiknast, mundi kennsla í þessum viðaukabekk kosta nálægt 700 krónum um árið; en hversu mikið áhöldin mundu kosta, getum vjer eigi sagt; því að það væri undir því komið, hversu margir piltarnir yrðu í bekknum, en þau þyrftu þó aldrei að nema meiru en 200 kr., eins og stjórnin skýrir frá í fjáráukalögum þeim, sem hún nú hefur lagt fyrir þingið, og naumast það, ef vel er á haldið; og eins þyrfti nokkurt fje til ljósa og eldiviðar, en þó eigi eins mikið og stjórnin stingur upp á, því að þess þyrfti hvorugs við síðari hluta dagsins, með því að allir heimasveinar í 1. bekk gætu aldrei orðið fleiri en svo, að þeir fengju nægt rúm til undirbúningslesturs í hinum eiginlega 1. bekk, úr því tala heimasveina er bundin, og því þyrfti sá hluti 1. bekkjar, sem fengi hið nýja herbergi, eigi nema helming eldiviðar við hinn hlutann eða hvern hinna bekkjanna, og eigi nema þriðjung af ljósmat.

IV.

Þá er enn eitt atriði í þessu máli, um reglugjörð fyrir hinn lærða skóla í Reykjavík.

Eins og þinginu er kunnugt, er komin bænarskrá frá Húnavetningum um breyting á skólatímanum, að hann verði svo, sem áður var, frá 1. degi októbermánaðar til 30. dags júnímánaðar, í stað þess sem hann nú er eptir skólareglugjörðinni 12. dag júlímán. 1877 frá 15. degi septembermánaðar til 15. dags júnímánaðar. Vjer getum eigi dulizt þess, að oss virðist full ástæða til breytingar þessarar; því að eigi verður á móti því borið, að piltar þeir, sem að sveitavinnu ganga á sumrum, og sumir hverjir verða að hafa sumarkaup sitt fyrir vinnu sína til skólagöngu á vetrum, missa mjög mikils í, er þeir verða að sleppa af hálfsmánaðar vinnu að minnsta kosti framan af septembermánuði, og þeim sem að þeim standa, getur það orðið mjög meinlegt, að missa þá frá vinnu þann tíma, sem heyskapur stendur yfir, og verða auk þess að hafa talsverðan kostnaðarauka með hestaútvegum til ferðarinnar, hvort sem hlutaðeigandi feður þeirra verða að leggja hestana til, eða leigja þá dýru verði hjá öðrum, og miklu dýrra en hálfum mánuði eða þrem vikum síðar, og þegar alls er vel gætt, má til sanns vegar færa, að þessi hálfsmánaðar skólaganga pilta í september baki þeim allt að 40 kr. kostnaðarauka á ári fram yfir það, sem þyrfti að vera, ef skólaárið væri hið sama og áður. Og á hinn bóginn fer það fjarri, að sá hálfur mánuður, sem þeir losast fyr úr skólanum á vorin, geti bætt piltum þennan kostnaðarauka, að það þvert á móti eykur á hann fyrir sumum.

Vjer nefndarmenn erum því einhuga á því, að þessi tilhögun með skólatímann, sem á komst með reglugjörð 12. júlí 1877, sje mjög óhaganleg, og hafi að óþörfu allmikinn kostnaðarauka í för með sjer.

En að vorri ætlun er það eigi að eins þetta atriði í reglugjörðinni 12. dag júlímánaðar 1877, sem breytingar þarf, heldur fleiri.

Eins og kunnugt er hefur reglugjörð þessi vakið allmikla óánægju hjá ýmsum, og mikið verið að henni fundið, og allt, sem um hana hefur verið ritað, lotið að hinu sama, að hún tæki næsta lítið hinni eldri fram til bóta, eða jafnvel væri verri en hin fyrri, og þyrfti því bráðra breytinga við í ýmsum efnum. Vjer erum og reyndar á því, að ýmsar ákvarðanir reglugjörðar þessarar sjeu miður haganlegar og þurfi breytinga við, en vjer viljum þó eigi beinlínis stinga upp á neinni breytingu annari en þeirri, sem

vjer þegar höfum stungið upp á, bæði sökum þess, að vjer teljum slíka reglugjörð eigi heyra beinlínis undir löggjafarvaldið, og einkum vegna þess, að vjer getum eigi ætlað meginþorra þingmanna svo kunnuga kennslumálum og fyrirkomulagi þeirra, að það sje þeirra meðfæri að dæma um hvert einstakt atriði í slíkri reglugjörð, heldur að eins þeirra manna, sem kunnugir eru skólakennslu og kennslumálum; en vjer skulum þó leyfa oss, að benda á nokkur atriði í reglugjörð þessari, sem oss virðast þurfa vandlegar íhugunar við, og sem öðruvísi mætti haganlegar fyrir koma, en gjört er í reglugjörðinni 12. júlí 1877, enda hafa aðfinningarnar mest lotið að þeim atriðunum.

1. Í annari grein er svo ákveðið, að lærisveinum skuli skipt í 5 bekki eins og verið hefur, og þó er ætlazt til, að skólatíminn sje 6 ár. Nú virðist oss auðsætt, að haganlegra sje, að piltum sje skipt í 6 bekki, svo að piltum sje ætlað að vera að eins 1 ár í hverjum bekk, eða að minnsta kosti, að 5. bekk sje skipt í 2 deildir, sem hvor njóti tilsagnar út af fyrir sig í sumum kennslugreinunum; því að það virðist auðsjeð, að þegar sama kennslugreinin er kennd þar bæði árin, verður annaðhvort að vera, að hinir eldri lærisveinar bekkjarins verða í að missa, meðan hin yngri deildin er að komast niður í vísindagreininni, svo að hún geti fylgt með hinni eldri, eða hin yngri deildin getur eigi haft full not af tilsögninni, ef hún er löguð eptir þekkingu hinnar eldri deildarinnar.

2. Í 4. grein þarf og töluverðar breytingar að gjöra á niðurskipun kennslugreinanna, þótt þeim væri öllum haldið, sem í reglugjörðinni er boðið að kunna. Því að það mun satt, sem að henni hefur verið fundið, að þar er ofhlaðið á allan þorra pilta í neðstu bekkjunum, svo að þeir geta eigi náð þeirri þekkingu, sem þeim er ætlað að ná, í öllum þeim vísindagreinum, sem fyrir er lagt að kenna skuli, enda er það auðsjeð, að rjettast muni, að haga niðurskipuninni svo, að piltar fái sem mestan tíma samanhangaandi til hverrar vísindagreinar fyrir sig, einkum meðan þeir eru að leggja góða undirstöðu. Sumum vísindagreinum mun þar og ætlaður óþarflega mikill tími, svo sem eðlisfræðinni, og kennsla í skript mun til lítils eða einskis gagns; aptur öðrum allt of lítill tími ætlaður, svo sem þýzku, ef sú kennsla á nokkra þýðing að hafa, og í stuttu máli mun öll þessi grein þurfa mikilla breytinga við, en sem vjer ætlum eigi við eiga að telja hjer upp eða gjöra uppástungu um, hversu þeirri grein eigi að breyta.

3. Í sambandi við þessa grein stendur 10. greinin um ársprófið úr 4. bekk skólans, og 13. grein um burtfararprófið, og leiðir það af sjálfu sjer, að þessum greinum verður og að breyta eptir þeim breytingum, sem á kynnu að verða 4. grein. En jafnframt verður vel að íhuga það, hvort eigi sje rjettara, að telja með til burtfararprófsins þær einkunnir, sem piltar fá í þeim vísindagreinum, sem þeir ljúka við í 4. bekk, þar sem í 15. greininni er svo til ætlazt, að þær sjeu alls eigi til greina teknar við burtfararprófið; því að ef þeim einkunnum er sleppt við burtfararprófið, er að vorri ætlun næsta hætt við, að lærisveinar láti sjer vel lynda, ef þeir að eins ná hinni lægstu einkunn, sem heimtuð er.

4. Þá er í 15. greininni ákveðið, að fyrir sumar vísindagreindir sje gefin tvöföld einkunn, og er sú ákvörðun mjög varhugaverð; því að þetta getur orðið hvöt fyrir lærisveina, að vanrækja hinar vísindagreindirnar um of, enda eiga piltar eigi að þurfa þessarar hvatar til að stunda þær vísindagreindir, sem á mestu þykja standa, heldur á fjöldi kennslustundanna að bæta úr áhugaskortinum á þessum vísindagreinum.

Samkvæmt því, sem vjer þegar höfum sagt, verður það tillaga vor, að þingið samþykki svo látandi

ÞINGSÁLYKTUN:

Alþingi skorar á landshöfðingja:

1. Að hann sjái um, að allar aðalvörur, sem keyptar eru til hins lærða skóla og annara þeirra stofnana, sem landssjóðurinn kostar, sjeu framvegis keyptar undirboðskaupum, og sje boðið til kaupanna, svo sem venja er til, eða að minnta kosti, að falið sje einhverjum kaupmanni, að kaupa þessar vörur erlendis, og senda þær til Reykjavíkur með sem vægustum kjörum.
2. Að hann annist um, að skipaður verði einn umsjónarmaður í skólanum, sem undir yfirumsjón og yfirstjórn skólastjóra og á hans ábyrgð hafi á hendi alla umsjón bæði með húsinu og piltum, og umönnun alla og framkvæmd alls þess, sem skólinn þarf með, og sjeu laun hans 1700 kr.

En til vara:

- Að landshöfðingi annist um, að skipaður verði áreiðanlegur maður dyravörður skólans með 1000 kr. launum, og hafi hann á hendi alla umsjón með skólahúsinu, og framkvæmdir alls þess, sem að húsinu lýtur og þörfum þess, undir yfirstjórn og umsjón skólastjóra, og aðstoði kennarana og skólastjóra við umsjónina með lærisveinum, en aðalumsjón með piltum sje falin á hendur einum kennara skólans, endurgjaldslaust, undir yfirumsjón skólastjóra og með aðstoð umsjónarmanna, er kosnir sjeu úr flokki lærisveina sjálfra; sömuleiðis hafi kennari þessi allar skriptir í þarfir skólans, en aptur á móti fái hann kauplausan bústað í skólahúsinu.
3. Að hann sjái um, að ákvörðun stiptsyfirvaldanna í brjefi til skólastjóra 15. dag maímánaðar þ. á., að eigi megi fleirum nýsveinum en 16 veitast inntaka í hinn lærða skóla eða eptir ákvæðum þeirra á ári hverju, verði úr gildi felld.
 4. Að landshöfðingi skipi í nefnd alla hina föstu kennara skólans, ásamt 2 öðrum mönnum, sem færastir þykja til þess starfa, til að endurskoða reglugjörðina fyrir hinn lærða skóla í Reykjavík 12. dag júlímánaðar 1877, og gjöra uppástungur um breytingar á henni, og síðan leiti landshöfðingi staðfestingar konungs á reglugjörð þeirri, er nefnd þessi semur.

Reykjavík 14. d. ágúst. 1879.

Tryggvi Gunnarsson,	H. Kr. Friðriksson,	Snorri Pálsson,
formaður.	framsögumaður.	skrifari.

332.

Uppástunga til þingsályktunar.

Neðri deild alþingis ákveður, að kjósa nefnd til að semja ávarp til konungs.

Arnlfótur Ólafsson. Tryggvi Gunnarsson. Eggert Gunnarsson. Grímur Thomsen.
Snorri Pálsson. Friðrik Stefánsson. Stefán Stephensen. Þórarinn Böðvarsson.
Þorlákur Guðmundsson. Benedikt Sveinsson. Ísleifur Gíslason. Björn Jónsson.

Frumvarp

til laga um lögreglusamþykkt.

(Frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga).

1. grein.

Fyrir hvern kaupstað landsins skal samin lögreglusamþykkt.

2. grein.

Í þessari samþykkt skulu gjörðar ákvarðanir þær, sem nauðsynlegar þykja:

- a, um velsæmi á almannafæri, um reiðlag sama staðar, og um að koma í veg fyrir það, sem getur hamlað frjálsri umferð um götur og stræti eða skaðað þá, sem þar ganga um, um friðun á almanna stofnunum og byggingum, um reglu á veitinga- og gestgjafastöðum og á almennum skemmtifundum o. fl.
- b, um húsabygging, almennt hreinlæti, hreinsun á forum, rennum og götum o. s. frv.

3. grein.

Samþykktir þessar skulu samdar af hlutaðeigandi bæjarstjórn, en endurskoðaðar og samþykktar af landshöfðingja, og getur landshöfðingi ekki tekið inn í þær neina ákvörðun, sem tiltekur fjárútlát úr bæjarsjóði, ef bæjarstjórnin mótmælir henni. Samþykktirnar skulu prentaðar í stjórnartíðindum landsins.

4. grein.

Fyrir kauptún þau, er ekki hafa öðlazzt kaupstaðarrjettindi, fyrir fjölmenn fiskiver og fyrir aðrar byggðir, sem þörf kynni að þykja á álíkum ákvörðunum í, má landshöfðingi samkvæmt tillögum hlutaðeigandi hreppsnefndar og sýslunefndar gefa út samþykktir líks innihalds og kaupstaðasamþykktirnar.

5. grein.

Brot gegn samþykktunum skal refsað með sektum allt að 100 kr., er renna í hlutaðeigandi bæjarsjóð eða sýslusjóð.

Nefndarálit

um

1. frumvarp til laga um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi, og
2. frumvarp til laga um breyting á lögum um gjald á brennivíni og öðrum áfengum drykkjum, dags. 11. febrúar 1876, og tilskipun 26. febr. 1872.

(Eins og þau voru samþykkt við 3. umræðu af efri deild alþingis).

Nefndin hefur borið þessi frumvörp saman við frumvörpin um sama efni, eins og þau voru samþykkt af neðri deildinni, og þótt efri deildin hafi gjört nokkrar breytingar á frumvörpunum, þá er það ætlun nefndarinnar, að þær sjeu heldur til bóta, og leggjum vjer það því til, að neðri deild alþingis samþykki þau óbreytt, eins og þau nú eru.

Reykjavík 15. dag ágúst. 1879.

Fjárlaganefndin.

Breytingarnppástungur

við frumvarp til laga um skipun prestakalla.

(Frá Sighvati Árnasyni).

- Við 1. gr. 27. tölul. Á eptir: »greiðast« bætist inn í: »við næstu prestaskipti».
 — - — 28. — Í staðinn fyrir: »700 kr.« komi: »400 kr. En þegar prestaskipti verða í brauði þessu, greiðast frá því 700 kr.»
 — - — 30. — Í staðinn fyrir: »700 kr.« komi: »400 kr. En þegar prestaskipti verða í brauði þessu, greiðast frá því 700 kr.»
 — 3. — Orðin: »fasteignum eða« falli burt.
 — 9. — Greinin orðist þannig: »Þessi lög öðlast gildi 6. júní 1881.«

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um skipun prestakalla.

(Frá Stefáni Eiríkssyni).

- Við 1. gr. 21. tölul. Í staðinn fyrir: »500 kr.« komi: »700 kr.»

Breytingartillaga

við uppástungu til þingsályktunar um bygging þjóðjarða.

(Frá Páli Pálssyni, 1. þingmanni Skaptfellinga. F. S. Stefánssyni. Guðmundi Ólafssyni. Þorláki Guðmundssyni. Páli Pálssyni. Birni Jónssyni. Hjálmi Pjeturssyni og Benedikt Sveinssyni).

1. Við 1. gr.: Aftan við: »Þykkvabæjarklaustursjarðir« bætist: »og Hörgslandseign».
2. Við 2. gr.: Fyrir: »í peningum« komi: »í þeim aukum, sem gjaldgengir eru í skattgjald til landssjóðs».
 Orðin: »gjald — — ástæðum« falli burt.
 Aftan við greinina bætist: »Landskuldir á Vestmannaeyjum ættu sem fyrst að greiðast eptir meðalverði allra meðalverða, án þess að bíða eptir ábúendaskiptum».
3. Að 3. gr. falli burt.
4. Að í 5. gr. orðin: »sem og« til enda greinarinnar falli burt.

Breytingaruppástunga

við frumvarp nefndarinnar til laga, er breyta 5. gr. í lögum 14. des. 1877 um tekjuskatt.

(Frá nefndinni).

Orðin í fyrirsögn frumvarpsins: »5. og» falli burt.

Breytingartillaga

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

Sem viðbót við 15. grein fjárlaganna: »til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 1000 kr. fyrir fjárhagstímabilið».

Arnlfótur Ólafsson. Tryggvi Gunnarsson. Björn Jónsson. Guðmundur Einarsson.
Guðmundur Ólafsson. Ísleifur Gíslason. Þórður Þórðarson.

Breytingaruppástunga

við

frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

Við 12. gr. C. Tillag til kostnaðar við áreiðanlega textútgáfu af Jónsbók 400 kr. 400 kr.

Árni Thorsteinson. Bergur Thorberg. Jón Jónsson.
Á. Einarsson.

Breytingaruppástunga

við

frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

9. gr. C. 5. orðist svo: »til vegabóta á fjallvegum og sýsluvegum (póstvegir gangi fyrir) 20000 kr. 20000 kr.»

Jón Hjaltalín. Bergur Thorberg. Sighvatur Árnason. E. Kúld.
Á. Einarsson. Jón Jónsson.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

Við 12. gr. C. bætist þessir nýju gjaldliðir:

Til þjóðvinaffélagsins	1000	1000
— Bjarna ættfræðings Guðmundssonar	100	100

Sighvatur Árnason. Jón Pjetursson. Benedikt Kristjánsson. Jón Hjaltalín.
Jón Jónsson. Stefán Eiríksson.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um breyting á tilskipun um sveitastjórn á Íslandi 4. maí 1872.
(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis).

Neðri deildin hefur gjört þá eina breyting á frumvarpinu, eins og efri deildin hafði samþykkt það, að «alla þá, sem eiga lögheimili í hreppnum», er sett í staðinn fyrir «á hreppsbúa», í 1. gr. frumvarpsins, þar sem ákveðið er, á hverja jafna skuli aukaútsvarinu.

Nefndin álitur, að þessi breyting sje einungis orðabreyting, og að ákvörðunin, þess vegna að efninu til, sje hin sama og ákvörðunin um þetta atriði í tilsk. 4. maí 1872 19. gr. («alla hreppsbúa»), sem eigi heldur að efninu til var breytt með hinni tilsvareandi ákvörðun frumvarpsins, eins og það var samþykkt af efri deildinni.

Með þessari athugasemd leyfir nefndin sjer að ráða hinni heiðruðu efri deild alþingis til að fallast á frumvarpið eins og það nú liggur fyrir.

Alþingi 15. ágúst 1879.

Benedikt Kristjánsson. Bergur Thorberg, Sighvatur Árnason,
framsögumaður. formaður.

Uppástunga

til þingsályktunar um verðlagsskrár.

(Samþykkt í efri deild alþingis 15. ágúst).

Alþingi skorar á landshöfðingjann, að hann hlutist til um, að hvert sýslufjelag

fái hjer eptir sjerstaka verðlagsskrá, en að Reykjavíkurborg hafi sameiginlega verðlagsskrá með Gullbringusýslu, og aðrir kaupstaðir með þeim sýslum, er þeir liggja í.

345.

Nefndarálit

í málinu um „Frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877“.

Nefndin skal þegar geta þess, að henni þykir lagafrumvarp þetta engan veginn vera svo sundurliðað og þess vegna eigi svo greinilegt sem það ætti að vera. Vjer verðum að álíta það hið eina rjetta, að reikningsfrumvarpið þræði nákvæmlega niðurröðun fjárlaganna, grein fyrir grein og lið fyrir lið, svo þingið geti með nákvæmni dæmt um sjerhvern reikningslið og undirliði samkvæmt fjárlögunum, þar eð þingið skal samþykkja reikninginn með lagaboði (26. gr. stjórnskr.). En samt sem áður sá nefndin sjer ekki fært að breyta í þetta sinn frumvarpinu, svo sem nú var sagt, heldur varð hún að láta sjer nægja að leggja það til, að reikningsfrumvarpið verði framvegis lagt fyrir þingið í fullri samhljóðan við fjárlögin, eins og landshöfðinginn hefur sjálfur gjört í aðalreikningnum sínum yfir tekjur og gjöld landsins fyrir hvort árið um sig, 1876 og 1877. Þótt nefndinni þyki þessi reikningsfærsla hans glögg, einkum fyrir árið 1877, þá leyfir nefndin sjer þó, að láta fylgja þessu áliti sínu reikningssnið, sem henni finnst enn hentugra að við haft yrði eptirleiðis við landsreikninginn.

Hvað reikninga landfógetans snertir, þá skal þess getið að oss þykir hagkvæmara og enda nauðsynlegt fyrir glöggleika sakir, að landfógetinn við hafi tvöfalda reikningsfærslu (dobbelte Bogholderie) þannig: 1. að sjerhver reikningshaldari hafi sjerstakan reikning (Conto), þar sem til eru teknir og taldir til skuldar (debiterede) allir þeir tekjuliðir landssjóðsins, sem reikningshaldara byrjar að standa skil á, ásamt eptirstöðvum frá fyrra ári, og 2. að sjerhver tekjugrein landssjóðsins hafi sjerstakan reikning. Á þennan hátt þurfa ofgreiðslur aldrei að komast inn í tekjugreinir landsreikningsins, sem annars má ekki eiga sjer stað, heldur setjist þær þar sem þær koma fyrir, eingöngu í reikning (Conto) reikningshaldarans. Þetta er nauðsynlegt, því allar ofgreiðslur eru landsreikningnum óviðkomandi, en vangreiðslur teljast sem tekjueptirstöðvar til næsta árs. Sem kost á þessu reikningslagi teljum vjer og það, að landfógetanum hlyti að verða hægra en nú er, að sjá, á hverjum tíma sem er, hvernig sjerhver reikningshaldari stendur í skilum.

Þá gjörir það og reikningana enn flóknari, að reikningshaldarar greiða eigi tekjur landssjóðsins í tæka tíð, auk þess, sem landssjóðurinn bíður talsverðan halla af slíkum drætti. Nefndin getur ekki sjeð, að reikningshöldurum sje ókleyft að hafa lokið öllum fjárreiðum sínum til landssjóðs með haustskipum, því þótt mikill skortur sje á peningum í landinu, þá er þó öllum áreiðanlegum reikningshöldurum innanhandar að fá ávísun hjá kaupmönnum sínum fyrir þeirri upphæð, sem úti stendur hjá gjaldendum, með því að reikningshaldari greiði kaupmanni forvexti (Disconto). Oss virðist reikningshaldari megi ef hann svo vill, setja það upp við þá gjaldendur, er eigi greiða gjöld sín í rjettan tíma, að þeir endurgjaldi sjer forvextina. Einnig ættu reikningshaldarar að senda þegar

áleiðis til landshöfðingja secunda-ávisun fyrir hverja þá prima-ávisun, sem þeir senda til greiðslu í ríkissjóð.

Eptir þessar almennu athugasemdir, skulum vjer gjöra skýringar við þau atriði, er yfirlit yfirskoðunarmanna greinir á við reikningsfrumvarpið.

Tekjubálkurinn.

1. Tekjur af ljenssýslum.

Yfirskoðunarmenn telja greitt bæði árin til samans 6964 kr. 60 a.

Í athugasemdunum við þennan tölulið í reikningsfrumvarpinu er þess getið, að þær 1335 kr. 40 a., sem ógreiddar voru í árslok 1876, hafi verið greiddar árið 1877. Þegar þá þessi upphæð er lögð við, kemur fram upphæð sú, sem til er færð í frumvarpinu. Nefndin verður að álíta rjett, að telja skuli á hverri tekjugrein allar tekjur fjárhagstímabilsins, er á tekjugreininni greiddar eru fyrir lok tímabilsins, svo sem landshöfðingi hefur sjálfur gjört í 14. fylgiskjali við reikninginn 1877, og það jafnt, þó þær komi ekki inn í landssjóð, fyrri en seinna árið, en þar af leiðir að vjer teljum eigi með tekju-eptirstöðvum nema þær tekjur einar, sem óloknar eru ^{31.12.} 1877.

Vjer fylgjum því tekjuupphæðum reikningsfrumvarpsins, af því oss virðast þær rjettari en yfirlit yfirskoðunarmanna að þessu leyti.

2. Löggjafarskrifalaun.

Þeim 95 aurum, sem landshöfðingja og yfirskoðunarmönnum hefur borið á milli um við þennan tekjulið, er sleppt að sinni.

14. Tekjur af fasteignum landssjóðsins.

1. Þar sem yfirskoðunarmenn hafa farið því fram, að tekjuliður þessi færist upp um 262 kr. 34 a., þá er þar við að athuga, að þeir hafa í «ástæðunum» lagt 41 kr. 16 a. sem var «ofborguð» tala, við það sem «ávantar», samtals 221 kr. 18 a. En nú með því að engin ofgreiðsla má eiga sjer stað í landsreikningnum, heldur haldast fyrir utan hann, og koma, ef nauðsyn ber til, í viðskiptareikning hlutaðeiganda, þá drögum vjer þessa 41 kr. 16 a. frá þeim umræddu 262 kr. 34 a. og leggjum það til, að eptirstöðvarnar af þessum tekjulið landssjóðsins í lok fjárhagstímabilsins, færist upp um 221 kr. 18 a., og að yfirskoðunarmennirnir á næsta fjárhagstímabili gangi eptir, að upphæð þessi teljist landssjóðnum til inntektar.

2. Við þennan tölulið hafa yfirskoðunarmenn við árið 1876 komið fram með þá tillögu, og sem þeir skírskota til í tillögum sínum við árið 1877: «löggjafarvaldið eitt, er bært um, að færa eptirgjöld eptir þjóðjarðir niður úr því, sem ákveðið er í byggingarbrjefum ábúenda». Vjer erum þessari tillögu samdóma í aðalefninu (sbr. 23. gr. stjórnarskrárinnar), en með því yfirskoðunarmennirnir eiga að «gæta þess, að tekjur landsins sjeu allar taldar á landsreikningnum» (sbr. 26. gr. stjórnarskrárinnar), þá er ei hætt við að afgjöld jarða sjeu færð niður um skör fram, því þeim er innanhandar í hvert sinn að bera upp við þingið, að það ekki fallist á niðurfærsluna. En aptur á móti þykir oss ógjörningur að binda svo hendur umboðsstjórnarinnar, að hún megi ekki færa niður eptirgjald einstöku jarða, þegar brýna nauðsyn ber til, án þess að það sje gjört með bráðabirgðarlögum, er síðan leggist fyrir þingið. En aptur á móti verðum vjer að leiða athygli þingsins að því, að í ráðgjafabrjefi 24. febr. 1877 eru veittar af umboðssjóðnum 100 kr. í ferðakostnað. Þetta hljótum vjer að álíta ekki rjett, þar eð umboðssjóðurinn er föst tekjugrein landssjóðsins, en sjeu slík gjöld nauðsynleg, þá ætti að telja þau með óvissum gjöldum.

15. *Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn.*

Vjer erum alveg samdóma þeirri skoðun yfirskoðunarmanna, er þeir hafa lýst yfir í athugagreinum sínum við landsreikninginn 1876, 17. bls. o. s. frv., þar sem þeir benda á, að landssjóðurinn hafi farið varhluta af talsverðu fje, því er honum var heimilað með stöðulögunum 2. janúar 1871, 5. gr. En þótt yfirskoðunarmenn hafi athugað mál þetta vel og vandlega, þá hefur þó árangurinn enn orðið svo lítill sem enginn. Fyrir því leggjum vjer það til, að þingið feli yfirskoðunarmönnum þeim, er það nú kys til að yfirskoða landsreikningana, á hendur, að athuga mál þetta enn að nýju, og gjöra um það fullnaðartillögur til næsta þings, og viljum vjer því leyfa oss að koma fram með tillögu til þingsályktar samkvæmt þessu. Að öðru leyti ráðum vjer hinni heiðruðu deild til að samþykkja upphæðina á þessum tölulíð í frumvarpinu, þó með þeim fyrirvara, að lands-sjóður eigi tilkall til þeirra upphæða, sem gjaldþegnar, stofnanir, sveitarfélög og reikningshaldarar hafa greitt frá 1. apríl 1871 upp í skuldir sínar, og sem eigi hafa runnið í landssjóð.

16. *Tekjur af læknasjóðnum.*

1. Eptir veitingarbrjefi landlæknisins, sem forstöðumanns læknskólans, og hjer-aðslæknisins í Reykjavík, sem aukakennara við tjeðan skóla, er dagsett eru 21. febrúar 1876, báru þeim báðum laun, samkvæmt lögum um stofnun læknskólans 11. febr. 1876, frá 1. marz s. á. Vjer verðum að álíta, að hin sama regla verði að gilda um forstöðumanninn og aukakennarann við læknskólann og að þeim eigi báðum að greiðast laun sín, samkvæmt veitingarbrjefum þeirra. Af þessu leiðir þá, að aukakennarinn verður að skila aptur landssjóði þeim 116 kr. 66 a., er hann hefur fengið ofgreitt.

En þar sem yfirskoðunarmenn hafa við sama tölulíð farið því fram, að landssjóðurinn endurgjaldi læknasjóðnum 466 kr. 67 a., þá sýnist oss það eigi ómaksins vert hjeðan af, að það sje meira en marzmánaðarlaun landlæknis, 83 kr. 34 a., og aukakennarans, 100 kr., fyrst nú læknasjóðurinn er runninn inn í landssjóðinn.

2. 1. γ. Þar eð læknskólinn var stofnaður með lögum 11. febr. 1876 og tók til starfa 1. október s. á., þá finnst oss að hin heiðraða deild eigi að láta sjer lynda, án þess aukafjárveitingar sje leitað, að til ljósa og eldiviðar við stofnun þessa voru brúkaðar árið 1876 118 kr. 48 a. fram yfir þær 200 kr., sem konungsúrskurður 3. ágúst 1878 tiltekur að brúkast megi til húsnæðis, eldiviðar, ljósa og áhalda.

3. 3. ζ. Þær 133 kr. 38 a., sem hjer hafa verið brúkaðar fram yfir upphæð þá, sem konungsúrskurður 10. maí 1867 ákveður, erum við samdóma yfirskoðunarmönnum um, að eigi að endurgjaldast landssjóðnum af hlutaðeiganda.

4. 4. θ. er tekið inn í 3. gr. fjárukalagafrumvarpsins.

17. *Tekjur af styrktarsjóðnum.*

Af tillögum yfirskoðunarmanna fyrir reikningsárið 1876 er það ljóst, að þeir hafa óskað upplýsinga landsstjórnarinnar um sjóð þennan, og hefur landshöfðingi í brjefum sínum 18. og 21. janúar 1878 til yfirskoðunarmanna heitið þeim að láta þær í tje. En aptur sjest það af tillögunum fyrir 1877, að þessar upplýsingar hafa aldrei komið til þeirra frá stjórninni, og þess vegna komast yfirskoðunarmenn þá svo að orði, að «þeir geti ekki að svo stöddu komið fram með neinar ákveðnar tillögur um það, sem þeim hefur virzt athugavert við reikninga sjóðsins».

Nefndin hefur kynnt sjer reikning þann, sem lagður var fyrir hið síðasta þing. En þar eð reikningur þessi er svo óglöggur og að öðru leyti vantar öll fylgiskjöl, svo ekki er unnt að fella neinn áreiðanlegandóm um hann, þá virðist nefndinni þó engu að síður,

eptir því sem hún hefur næst getað komizt, að um 57,000 rdl. = 114,000 kr. muni hafa verið varið gagnstætt tilgangi sjóðsins og án þess nokkur konungsúrskurður heimili slíka meðferð. Með því nú að um jafnmikla fjárupphæð er að gjöra, þá leyfum vjer oss að leggja hjer hið sama til, sem vjer höfum áður gjört með viðlagasjóðinn, að þingið feli yfirskoðunarmönnum sínum, að rannsaka reikninga sjóðs þessa frá upphafi, heimta nauðsynlegar skýringar, og gjöra síðan um þetta efni fullnaðartillögu til næsta þings. Þessa tillögu munum vjer taka upp í áður áminnzta uppástungu vora til þingsályktar.

19. Árgjald úr ríkissjóðnum.

Við tekjulið þennan hafa yfirskoðunarmenn komið fram með þá tillögu, að halda skuli fram þeim fyrirvara, sem tekinn var á alþingi 1875, að lestagjaldið af póstgufuskipunum sje ekki með rjettu dregið frá tillaginu úr ríkissjóði.

Nefndin hefur hugsað þetta mál vandlega, og komið sjer niður á því, að þessi afdráttur lestagjaldsins muni ekki eiga sjer heimild í lögum, hvorki í lögum 15. apríl 1854 nje í stöðulögunum 2. janúar 1871, því þar sem í 5. grein tjeðra laga kveður svo að orði: «Ef nokkurt gjald verður lagt á þessar póstferðir til hins sjerstaklega sjóðs Íslands», þá er auðsjáanlega átt við nýtt gjald, er eptir 2. janúar 1871 yrði lagt á póstferðirnar milli Íslands og Danmerkur landssjóðnum til handa, því með orðunum «verður lagt» getur eigi hafa verið átt við gjald það, er búið var að leggja á 17 árum áður eður í lögunum 15. apríl 1854. Vjer föllumst á þessa skoðun yfirskoðunarmanna, og þykir oss því nauðsynlegt, — einkum með sjerstaklegu tilliti til afdráttar lestagjaldsins af gufuskipunum frá tillaginu úr ríkissjóði, í fjárlagafrumvarpi nefndarinnar á þessu þingi, samkvæmt hinni nýju niðurröðun á þessari grein frumvarpsins, í samanburði við umræður og athugasemdir fyrirfarandi þinga um þetta mál (sbr. meðal annars Alpt. 1877 bls. 109), — að hinum nýju yfirskoðunarmönnum verði einnig falið þetta mál til ýtarlegrar íhugunar og þeirrar umsagnar, hvort ráðlegt muni að höfða skuldamál gegn ríkissjóðnum út af afdrætti þessum, eður eigi.

Gjaldabáلكurinn.

Vjer skulum fyrst snúa oss að því, er stendur í tillögum yfirskoðunarmanna fyrir árið 1876 13. bls.; þar segir svo: «er því bæði að við höfum fulla lagaheimild til að yfirskoða landsreikninginn fyrir 1875, að svo miklu leyti okkur virðist þörf o. s. frv.» Þessa staðhæfing sína styðja yfirskoðunarmenn fyrst og fremst á því, að: «H. H. hefur hvergi farið fram á að hann *upp á sitt eindæmi mundi staðfesta reikningsyfirlitið fyrir 1875*». Þessa röksemdafærslu yfirskoðunarmanna álitum vjer rjetta, með því að í 4. stundargrein við stjórnaðskrána er einungis svo fyrirskilið, að «*áætlun um tekjur og gjöld Íslands á árinu 1875* staðfestir konungur samkvæmt þeim reglum, sem hingað til fylgt hefur verið». En þrátt fyrir þessi ummæli yfirskoðunarmanna, er þó ljóst, að þeir hafa eigi yfirskoðað reikningsyfirlitið fyrir 1875 í heild sinni, heldur því nær einungis haft hliðsjón af því, er snerti ógreiddar tekjur og gjöld, er lokið hefur verið á fjárhagstímabilinu 1876—1877. Er líklegt að yfirskoðunarmenn hafi þótzt vera bundnir við 1. grein í umboðsskrá sinni (Alpt. 1877 II. 606 bls.), þó vjer vitum það eigi gjörla. Fyrir því munum vjer leyfa oss að ráða hinni heiðruðu deild til að fela hinum nýju yfirskoðunarmönnum í umboðsskrá þeirra, að yfirfara fyllilega reikningsyfirlitið fyrir árið 1875.

1. Til hinnar æðstu innlendu stjórnar og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi.

Yfirskoðunarmennirnir hafa við ársreikninginn 1876 gjört þá tillögu: a. að þær 2000 kr., sem árið 1875 hafa verið brúkaðar «til Regjerings Repræsentation paa Althing-

et» endurborgist landssjóði og stutt þessa tillögu sína meðal annars á því «að sú af H. H. konunginum staðfesta áætlun fyrir 1875 hvorki veitir neitt fje til «Regjerings Repræsentation paa Althinget» í 6. gr. A og B, nje heldur tiltekur fje til afdráttar í þessu skyni frá árstillaginu úr ríkissjóði (stjórnarskrá 25. gr. 2.).

Sökum þess að mál þetta er svo mikilsvarðandi, leyfum vjer oss að fara um það nokkrum orðum.

Eptir 34. gr. stjórnarskrárinnar, 1. málsgrein, hefur landshöfðinginn heimild en ekki skyldu eptir embættisstöðu sinni til að sitja á alþingi, og eptir annari málsgrein sömu greinar hefur stjórnin rjett til að veita öðrum manni umboð 1. að vera við hlið landshöfðingja á þingi og láta þar í tje nauðsynlegar skýrslur og 2. í forföllum landshöfðingja til að semja við þingið. Eptir 25. gr. stjórnarskrárinnar skal greiða fyrirfram af tillaginu úr ríkissjóði útgjöldin til hinnar æðstu innlendu stjórnar og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi. Á þingi 1875 og 1877 hefur landshöfðingi haft umboðsskrá konungs til að setja þingið, lengja það og slíta því, en oss vitanlega ekki umboð haft til að semja við þingið. Hjer er þá um það að gjöra, hvort landshöfðingi hafi samkvæmt 34. grein verið fulltrúi stjórnarinnar á alþingi eður ekki. Eptir því sem þegar var sagt, virðist oss að landshöfðinginn hafi á þeim tveim undanfarandi þingum að visu komið fram sem fulltrúi stjórnarinnar til að setja þingið, lengja það og slíta því, en ekki sem fulltrúi hennar til að semja við þingið.

Með því að sá galli hefur optlega verið tekinn fram á stjórnarskránni að stjórnarvaldið eptir henni sje svo lítið í landinu, þá verðum vjer að telja sjálfsagt að vjer ættum að ganga fastlega eptir því, að það sje þó svo mikið, sem stjórnarskráin heimilar oss það. Vjer göngum því að því visu, að þingið vilji framfylgja þeim rjetti sínum, er 2. málsgrein 34. gr. stjórnarskr. eptir vorum skilningi heimilar því, sem er sá, að fulltrúi stjórnarinnar sje ætíð til staðar á alþingi og semji við þingið; því það er auðsætt að vald það, sem greinin gefur stjórninni að hafa fulltrúa á alþingi til að semja við það, er ekkert geðþekknisvald, heldur hljótum vjer að byggja á því að stjórnin finni sjer skylt að neyta þessa valds, þegar vjer krefjumst þess (sbr. stjórnarskr. 2. og 3. gr.).

En hvað nú snertir þær 2000 kr. sem 1875 hafa verið brúkaðar í þessu skyni, þá getum vjer ekki verið yfirskoðunarmönnum samdóma í því, að þær skuli endurborgast af hlutaðeiganda. Ástæður vorar eru þessar: Þetta gjald var greitt 1875, eða með öðrum orðum á undan fjárhagstímabilinu 1876—1877, og eru sem yfirskoðunarmennirnir segja í athugasgreinum sínum 1876 fólgnar í útgjöldunum til alþingis 1875. Þessi útgjöld voru 1875 samtals 33,314 kr. 67 a. en áætlaðar voru 28000 kr. og því um fram galdið 5314 kr. 67 a. Þar eð þessar optnefndu 2000 kr. eru fólgnar í áðurnefndum 5314 kr. 67 a., finnum vjer ekki ástæðu til að taka fremur þessar 2000 kr. til greina, heldur en alla upphæðina, sem þær felast í, enda verður hinum nýju yfirskoðunarmönnum innan handar að koma fram með tillögur um þessar 2000 kr., eins og hverjar aðrar tölur, sem ofgreiddar voru, þegar þeir yfirfara reikningsyfirlitið fyrir 1875.

Yfirskoðunarmennirnir hafa lagt það til, að útgjöldin samkvæmt 8. gr. fjárlaganna árið 1877 færist niður í 12400 kr., eða með öðrum orðum, að landshöfðinginn skili aptur 2000 kr. Vjer skírskotum til þess, sem vjer höfum þegar sagt um landshöfðingjann, sem fulltrúa stjórnarinnar á alþingi, og getum því eigi aðhyllzt þessa tillögu yfirskoðunarmannanna.

2. Eptirstöðvar af alþingiskostnaði 1875, sem greiddur hefur verið 1876, fyrir

prentun alþingistíðindanna, ritstjórn, prófarkalestur og hepting þeirra, samtals 2146 kr. 80 a., eru teknar inn í frumvarpið til fjárukalaga 1876 og 1877, 4. gr.

2. *Til kostnaðar við alþingi.*

Yfirskoðunarmenn hafa ráðið til að leitað sje aukafjárveitingar fyrir „500 kr.“ Þessar 500 kr. eru greiddar fyrirfram upp í yfirskoðunarlaun, (sbr. þingsályktun 25. ágúst 1877), og hjer taldar með alþingiskostnaði. Þótt hjer sje ekki um annað en forgreiðslu að gjöra og því í rauninni óþörf nokkur endurveiting, þá sættum vjer oss við, að þær endurveitist fyrst búið er að taka þær inn í 4. gr. fjárukalagafrumvarpsins 1876 og 1877.

3. *Til umbodsstjórnar, gjaldheimta og reikningsmála, svo og til dómgæzlunnar og lögreglustjórnar A—C.*

Hvað snertir þær 3 upphæðir, 400 kr., 100 kr. og 69 kr. 80 a., sem eru ólokin gjöld frá 1875, en sem greidd hafa verið 1876, þá eru þær allar teknar upp í 5. gr. á frumvarpi til fjárukalaga árin 1876—1877, og er því ekkert framar við þær að athuga.

Við 10. gr. B. 2. Hegningarhúsið. Reikningurinn við hegningarhúsið finnst oss vera óreikningslegur, með því að hann er einblíða, eða ekkert talið tekjumegin, og þó er að telja tekjumegin þessa 3 töluliði:

1. Eptirstöðvar frá fyrra ári,
2. Fjárveitinguna úr landssjóði hvert ár, og
3. Selda vinnu.

Gjaldamegin má aðgreina ýmsa gjaldliðu. En að lyktum koma eptirstöðvar í árslok, og er aðgætandi, að eigi má telja í gjaldliðunum, heldur með eptirstöðvunum, það sem óeytt er í árslok af hinni keyptu vöru, svo sem af mat, verkefni, áhöldum, kolum, ljósmeti o. s. frv., því allt þetta eru eptirstöðvar. Verði nú útgjöldin öll með eptirstöðvunum í árslok meiri en eptirstöðvarnar frá f. á. og árstekjurnar eru tekjumegin, þá skal færa það, sem umfram er gjaldamegin, yfir á tekjusiðuna sem jafnaðartölu og nefna upphæð þessa skuld í árslok. Þessi skuld er hin rjetta yfirgreiðsla (Overskridelse), er aukafjárveiting þarf til að koma. Sama, eða líkt reikningslag mætti hafa við aðrar stofnanir landssjóðsins, svo sem skólana. Landsstjórnin ætti og við hvers árs lok að nefna menn til að rita allar eptirstöðvar á skrá með kaupverði hlutanna, og með eptirstöðvum skal telja, sem fyr segir, alla þá hluti og muni, sem keyptir eru stofnuninni til nota, en ef peningaleyfar eru, þá skulu þær greiddar í landssjóð.

Yfirskoðunarmennirnir hafa komið fram með þá tillögu við reikninginn fyrir 1876, að hegningarhúsinu veitist á aukafjárlægum 1211 kr. 51 e. og fyrir 1877 969 kr. 65 a., samtals 2181 kr. 16 a. En í athugasemdunum við frumvarpið til landsreikningsins (13. bls.) segir, að fram yfir fjárlögin hafi verið brúkað árið 1876 að eins 97 kr., en aptur 1297 kr. árið 1877, samtals 1394 kr. Reikningur hegningarhússins virðist oss óglöggur og andsvör landshöfðingja ekki fullnægjandi. Vjer játum að vísu, að upphæðir þessar í fjárlögunum eru í eðli sínu áætlaðar eða ágizkaðar upphæðir, og erum sannfærðir um, að engin ónauðsynleg gjöld hafi átt sjer stað. En þrátt fyrir það virðist oss þó að minnsta kosti lögulegra, að aukafjárveitingar sje leitað þar, sem yfirgreiðsla hefur átt sjer stað á einum gjaldlið, sem þó hefur eigi hjer verið gjört. En með því vjer erum eigi alveg vissir um, hve stór upphæð eigi hjer að koma til aukafjárveitingar, þá verðum vjer að leggja það á vald hinnar heiðruðu deildar að ákveða hana.

C. 3. Yfirskoðunarmenn vilja færa upphæðina á þessum gjaldlið (1866 kr. 66 a.) niður í 1364 kr. 32 a. Niðurfærslan nemur 502 kr. 34 a., ekki 502 kr. 32 a. eins og yfirskoðunarmenn telja. Þessar 502 kr. 34 eru svo til komnar, að þá er 16 bindi laga-safnsins voru út komin, setti kostnaðarmaðurinn, kansalliráð Höst, hærri prentunarstyrk upp en fyrir hin undanfarandi bindi, sem áður hafði einungis verið 666 kr. 66 a. fyrir hvert bindi. Eftir því sem sjest á brjefi landshöfðingjans til yfirskoðunarmanna frá 20. júní 1879 virðist stjórnin hafa gengið að þeim samningi við kostnaðarmanninn, að hann fengi 1000 kr. styrk fyrir hvert bindi, með 26 kr. viðbæti fyrir hverja örk, sem fram yfir væri 40 arkir. 17. bindi laga-safnsins er 46½ örk á stærð og var því kostnaðarmanninum ávísað samkvæmt þessum samningi samtals 1169 kr. Með því hjer er ekki um neina yfirgreiðslu að ræða, og vjer höfum ekki ástæðu til að ætla, að stjórnin hefði getað komið að betri kostum hjá þessum eða öðrum ritkostnaðarmanni, þá leyfum vjer öss að ráða hinn heiðruðu deild til að láta sjer þetta lynda. En aptur á móti ítrekum vjer þau ummæli yfirskoðunarmanna að: «það er á ábyrgð stjórnarinnar, að þau bindi af lagasafninu, sem búið er að veita styrk til fyrirfram, komi út».

C. 5. Öss virðist að flutningar frá þessum gjaldlið á 1100 kr. fyrir árið 1876 og 800 kr. fyrir 1877 til 15. greinar sje eigi nauðsynlegur og enda að sumu leyti ekki rjettur, nám jarðyrkjufærðinga til dæmis að taka, hlýtur að teljast með undirbúnings-kostnaði til jarðyrkju, og eiga ekki óskyldara við jarðabætur en kaup á vögnum, og öðrum áhöldum, og föllumst vjer því á ummæli landshöfðingja í andsvörum hans (21. bls. 1876 og 11. bls. 1877). En aptur á móti erum vjer því samdóma, að þær 36 kr., sem verið hefur verið til styrktar fátækum leiguliðum, og ekkjum á þjóðjörðum í Gullbringusýslu og Mosfellssveit, flytjist yfir á 16. gr.

C. 2. og C. 6. Vjer skulum geta þess, að yfirskoðunarmennirnir hafa euga tillögu gjört um yfirgreiðslurnar á gjaldliðunum b. 2. og b. 6. og nemur þó fyrri yfirgreiðslan á fjárhagstímabilinu, samtals 2192 kr. 91 e. en hin síðari að eins 51 kr. 16 a. Þó vjer sjeum fyllilega á því, að yfirgreiðslur þessar sjeu eðlilegar eður jafnvel sjálfsagðar, þá þykir öss þó lagleggra að láta þær sæta aukafjárveitingu, og tókum því þessar upphæðir á 5. gr. fjárukalagafrumvarpsins 1876—1877.

4. Útgjöld við læknaSKIPUNINA.

11. gr. fjárl. 1. laun: Þær 98 kr. 1 e., sem hjer um ræðir, og þær 19 kr. 67 a. eru teknar upp á 6. gr. fjárukalaganna 1876 og 1877.

C. Hin tilfærða upphæð 690 kr. 1 e. eftir tillögum árið 1876, eða rjettara 691 kr. 71 e. eftir athugasemd við þessa gjaldagrein í reikningsfrumvarpinu, eru ólokin gjöld 1876, sem eru greidd 1877. Þar eð vjer höfum skoðað bæði árin 1876 og 1877 sem eitt fjárhagstímabil, hvað tekjur snertir, þá leiðir það af sjálfu sjer, að vjer litum hið sama gilda hvað öll sjálfsögð eða lögákveðin gjöld snertir, og fellur því tillaga yfirskoðunarmanna um aukafjárveiting á þessum stað niður.

Yfirskoðunarmennirnir hafa lagt það til, að aukafjárveitingar verði leitað um laun þau, er veitt voru settum lækni A. Tegner, að upphæð 750 kr., og í annan stað, að hann skuli endurgjalda 60 kr., þær er hann sjeck í þóknunarskygni fyrir það, er honum var boðið að fara fyr til læknishjæraðsins en með fyrstu var til ætlazt, og byggja þeir þessa tillögu sína á því, að maðurinn hafði eigi tekið hið lögskipaða próf í íslenzku. Þótt vjer sjeum fastir á því, að engum skuli veita embætti, nema hann fullnægt hafi fyrirmælum 4. gr. í stjórnarskránni, og mjög varlega eigi að fara í að setja nokkurn slíkan mann í embætti, og aldrei nema um stundarsakir og bryn nauðsyn beri til, þá verðum vjer að álíta, að slíkar kringumstæður hafi átt sjer stað, og þar að auki eigi að

hafa sjerstaklega tillit til þess, að maðurinn hafði vitnisburð frá mörgum málsmetandi mönnum um kunnáttu í tungu vorri. Af þessum ástæðum leggjum vjer til, að hin heiðraða deild eptir atvikum láti þetta svo búið standa rjett í þetta sinn.

5. Útgjöld við póststjórnina.

1. Samkvæmt tillögum yfirskoðunarmanna eru hinar ofgreiddu upphæðir á 1. gjaldlið þessarar greinar: 45 kr. 1876 og 46 kr. 52 a. 1877, teknar inn í 7. gr. fjárukalagafrumvarpsins 1876—77, og er því ekkert framar við tillögu þessa að athuga.

2. Kostnaðurinn við flutning pósta hefur numið 34 kr. 40 a. fram yfir áætlunina. Þótt ekki sje orð á slíku gerandi, þá tókum vjer upphæð þessa upp í 7. gr. fjárukalagafrumvarpsins 1876—77, að eins sakir reglunnar.

3. Við 4. undirlið hafa yfirskoðunarmenn farið fram á, að hestverð 200 kr. og 8 kr. «fyrir hestbið á Seyðisfirði» endurgjaldist af hlutaðeiganda. Vjer stingum upp á, að helmingur hestverðsins falli niður, eptir því sem opt hefur við gengizt í líkum tilfellum. Hitt, sem eptir er, 108 kr. endurgjaldi hlutaðeigandi.

6. Til kirkju- og kennslumálefna.

3. A. b. 2. Tillaga yfirskoðunarmanna um, að 33 kr. 60 a., sem óborgaðar voru 1875 til «nokkurra brauða í fyrverandi Hólastípti», en sem fyrst eru borgaðar 1877, eru teknar í 8. gr. fjárukalaga 1876—77.

5. B. II. c. 2. er sömuleiðis tekið upp á fjárukalög.

6. B. II. c. 4. Vjer erum samdóma tillögum yfirskoðunarmanna, og leyfum oss að leggja það til, að þeim 139 kr. 44 a. sje haldið eptir af þeim 200 kr., er hlutaðeigandi hefur, sem «launaviðbót fyrir sjálfan hann».

C. 4. a. Yfirskoðunarmenn hafa lagt það til, að þessi liður færist niður um 95 kr., af því eigi var búið að ávísá meira í lok fjárhagstímabilsins en 305 kr. Þetta er nú í sjálfu sjer rjett, en af því hjer er um lítilræði að gjöra, og þessum 95 kr. var ávísáð 15. febrúar 1878, svo stutt hefur liðið fram á hið nýja fjárhagstímabil, leyfum vjer oss að leggja til, að hin heiðraða deild láti sjer þessa ráðstöfun landshöfðingjans lynda; en athugist við yfirlit landsreikninganna 1878.

7. Til eptirlauna og styrktarfjár.

Tillaga yfirskoðunarmanna við þennan gjaldlið, er tekin til greina af stjórninni, og skírskotum vjer til þess.

8. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja.

Af því vjer höfum eigi flutt upphæðina 1100 kr. og 800 kr. frá 3. gjaldlið C. (fjárll. 10. gr. b. 5.) hingað, verður upphæðin hjer 1900 kr. minni en hjá yfirskoðunarmönnum, og yfirgreiðslan því að eins 58 kr. 96 a., eins og stjórnin fer fram á að fá aukafjárveiting fyrir. En þess ber að gæta, að á þessum gjaldlið eru talðar 284 kr., sem ólokin gjöld frá 1875 svo sem yfirskoðunarmennirnir einnig telja. Til þess nú að vera sjálfum oss samkvæmir, leggjum vjer til, að í stað yfirgreiðslunnar 58 kr. 96 a. komi þessar 284 kr. til aukafjárveitingar á 9. gr. fjárukalagafrumvarpsins 1876—77. Vjer erum því samþykkir, að Snorra dýralækni Jónssyni hefur verið veittur 1000 kr. styrkur sá á þessari gjaldagrein, sem yfirskoðunarmennina hefur greint á um.

9. Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma.

1. Úrskurður 16. maí 1829 um embættisferðir amtmanna, virðist oss eigi að heimfærast þannig til landshöfðingja, að hann hafi heimild til að fá allt að 200 kr. úr landssjóði fyrir

amt hvert, sem hann ferðast um, «eptir tilhlýðilegum reikningi». Með því nú reikningur landshöfðingja að eins er 333 kr. 31 e., finnst oss ekkert við hann að athuga.

2. Vjer erum yfirskoðunarmönnum alveg samdóma í því, að 300 kr. ferðakostnaður handa 2 skólapiltum til að leita sjer lækninga í Kaupmannahöfn, endurgjaldist landssjóði af hlutaðeigendum, og færist því liðurinn niður um sömu upphæð.

Upphæðirnar: 70 kr. fyrir útlegging á skjólum viðvíkjandi ásiglings skipsins «Olgu», 40 kr. til að prenta eyðublöð undir sjóleiðarbrjef, og 14 kr. 50 a. fyrir eptirrit af gjörðabókum alþingis eptir að því var slitið, endurborgist einnig landssjóði af hlutaðeigendum, þar eð gjöld þessi eru landssjóði óviðkomandi. Kemur því til inntektar á næsta fjárhagstímabili samtals 424 kr. 50 a. Kostnaður við embættisferð landshöfðingja til Kaupmannahafnar 876 kr., takist upp í nýja 11. gr. aukafjárlaga 1876—77, sem viðbót við óviss útgjöld.

10. Afgangurinn.

Vjer vísum til 2., 4. og 9. greinar fjáraukalagafrumvarpsins í því, er snertir tillögur yfirskoðunarmanna 1876 undir 31. tölulið 2. a. og 2. b. En 34. tölulið (viðskiptalið) frá 1—7 föllumst vjer á í heild sinni, án þess að taka sjerhverja tillögu eða bending sjerstaklega hjer fram.

8. Þá tillögu yfirskoðunarmanna, að «500 kr. lán til suðuramtsins, til að útrýma fjárkláðanum, flytjist úr viðskiptalið inn í viðlagasjóð», leyfum vjer oss að ráða hinni heiðruðu deild til að fallast á, þó þannig, að vextir ekki reiknist fremur af þessu láni heldur en öðrum lánum, sem tekin hafa verið hjá landssjóði til sama augnamiðs.

Að öðru leyti föllumst vjer alveg á tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna í tillögum þeirra fyrir 1876, í 34. tölulið, B. 9.—20., og sömuleiðis fyrir 1877 við 33. tölul. til enda.

Yfirskoðunarmenn hafa sagt í tillögum sínum 1876 31. tölul., að afgangurinn þá við árslok væri 113,310 kr. 46 a. En hvað hann hafi verið í lok fjárhagstímabilsins, geta þeir eigi um. Í yfirliti yfirskoðunarmanna segir, að í árslok 1876 hafi afgangurinn verið 109,099 kr. 32 a., og í árslok 1877 60,846 kr. 88 a., eða samtals 169,946 kr. 20 a. En þess ber að geta, að yfirlit yfirskoðunarmanna er að mestu sniðið eptir aðalreikningum landshöfðingja, og vjer höfum eigi orðið varir við, að þeir hafi breytt í þeim nema 5 upphæðum, og meðal þeirra er afgangurinn fyrir árið 1876. Af þessu leiðir, að yfirskoðunarmennirnir hafa í tillögum sínum ekki gefið oss tilefni til að segja upp álit vort um afganginn öðruvísi en hann kemur fram í reikningum landshöfðingja með fylgiskjölum. Vjer verðum því að ráða til, að fallast á 10. útgjaldalið reikningsfrumvarpsins, með þeim fyrirvara, að afgangurinn sje eigi minni en þar er sagt, og að öðru leyti með skírskotun til hinnar fyrirhuguðu yfirskoðunar reikningsyfirlitsins fyrir 1875.

Þá leggjum vjer og til, að aptan af reikningsfrumvarpinu sje felld klausan frá orðunum: «Í jarðabókarsjóði var 31. des.» o. s. frv. til enda.

— *Athgr. við 8. tölul. í gjaldabálkinum.* Upphæðirnar 63 kr. 95 a. og 162 kr. 27 a. af 283 kr. 65 a. í tillögum yfirskoðunarmanna fyrir 1876 álitum vjer að falla eigi niður. En aptur á móti erum vjer yfirskoðunarmönnum samdóma um, að 121 kr. 38 a. af tjeðri upphæð 283 kr. 65 a. og upphæðin 18 kr. 42 a. eigi að endurgreiðast af hlutaðeigendum (sbr. tillögur 1876, bls. 19.).

Alþingi 16. ágúst 1879.

Arnlfótur Ólafsson, Snorri Pálsson, Björn Jónsson.
form. og framsögum. skrifari.

Breytingaruppástungur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Við 2. umræðu í efri deild).

1. Við 5. gr. Á eptir 3. tölul. bætist við nýr liður, svo látandi:
1880. 1881. alls.
„4. Endurborganir á fyrirframgreiðslum 2000 2000 4000“ (Á-M*).
2. Við 6. gr. Fyrir „að fráðregnum 19556-19556-80444-78944-159388“
komi: „að fráðregnum 19556-21556 80444-76944-157388“ (L).
3. Við 9. gr. A. 1. Athugasemdin falli burt (L).
4. Við 9. gr. B. 1. Fyrir: „70372 kr. 4 a. hvort árið“,
komi: „71516 kr. 12 a. hvort árið“ (Á-B).
5. Við 9. gr. B. 3. a. Fyrir „3600 3600“ komi: „3800 3800“ (Á-M).
b. Við töluliðinn bætist svo látandi athugasemd: „Hjer í er fölgín launaviðbót handa umsjónarmanninum við hegningarhúsið, 200 kr. hvort árið.
Verði fangatalan“ o. s. frv. (Á-M).
6. Við 9. gr. C. 4. Fyrir: „styrkur til eflingar búnaði“,
komi: „styrkur til eflingar landbúnaði og sjávarútvegi“ (Á-M)
7. Við 9. gr. C. 5. Gjaldliður þessi orðist þannig:
„Til vegabóta:
1. á fjallvegum 5000 kr.
2. á sýsluvegum, með því skilyrði, að hlutaðeigandi sýslunefndir leggi til viðkomandi vega, að minnsta kosti helming fjár á móts við það, er borgast úr landssjóði . . . 15000 — 20000 20000
Póstvegir ganga fyrir öðrum vegum“ (J).
8. Við 11. gr. 1. a. Fyrir: „4310 4310 8620“,
komi: „4360 4360 8720“.
b. Við töluliðinn bætist athugasemd, þannig orðuð:
„Hjer í er fölgín þóknun til póstmeistarans fyrir póstboð í Reykjavíkur lögsagnarumdæmi 50 kr. hvort ár“ (S-E).
9. Við 11. gr. 3. bætist svo látandi athugasemd:
„Hjer í viðbót við skrifstofufje póstmeistarans 400 kr. hvort árið“ (Á-M).
10. Við 12. gr. B. I. b. 2. Fyrir: „1 ölmusa, 200 kr.“, komi: „3 ölmusur 600 kr.“ (Á-M).
11. Við 12. gr. B. II. a. Fyrir: „Ef . . . fjárhagstímabilinu“,
komi: „Hjer í þóknun handa hinum fasta kennara fyrir að kenna yfirsetukonum, 600 kr. hvort árið“ (Á-M).
12. Við 12. gr. B. III. b. Fyrir: „fímleikakennaranum 500 kr.“
komi: „fímleikakennaranum 700 kr.“ (Á-M).

13. Við 12. gr. C. 3. Fyrir: „allt að 1000 1000“,
komi: „ 800 800“ (Á-M).
14. Við 12. gr. C. 4. a. Fyrir: „allt að 1000 1000“
komi: „600 600“ (Á-M).
b. (Til vara, ef a. fellur) Fyrir: „1000 1000“ komi:
„800 800“ (Á-M).
15. Við 12. gr. C. 5. Fyrir: „allt að 700 700“ komi: „400 400“ (Á-M).
16. Við 12. gr. C. 6. Töluliðurinn falli burt (Á-M).
17. Við 12. gr. C. 3.—6. Athugasemdin: „Með því skilyrði . . . umsjón amts-
ráðanna“ falli burt (Á-M).
18. Við 12. gr. C. 9. b. Fyrir: „til umsjónar 100 kr.“ komi: „til umsjónar 200
kr.“ (Á-M).
19. Við 12. gr. C. bætist þessir nýju gjaldliðir:
a. „10. Til þess að semja áreiðanlega textútágáfu af Jóns-
bók 800 800“ (J-J).
b. „11. Til Þjóðvinaffelagsins 2000 2000“ (J-J).
c. „12. Styrkur handa Bjarna ættfræðingi
Guðmundssyni, til þess að halda
áfram bókmenntastörfum sínum . 200 200“ (J-J).
20. Við 13. gr. Greinin orðist þannig: „Til skyndilána handa embættismönnum
og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 10,000 kr.“ (Á-M).
21. Við 18. gr. Orðin: „um breyting á lögum um lækna skólann“ falli burt (Á-M).

* Á-M merkir breytingaruppástungur Árna Thorsteinsonar, Bergs Thorbergs, Eiríks Kúlds, Sighvats		
Arnasonar og Magnúsar Stephenseus.		
L	—	Landshöfðingja.
Á-B	—	Ásgeirs Einarssonar og Bergs Thorbergs.
J	—	Jóns Jónssonar.
S-E	—	Sighvats Arnasonar og Eiríks Kúlds.
J-J	—	Jóns Pjeturssonar og Jóns Jónssonar.

347.

Frumvarp

til laga um uppfærðing barna í skript og reikningi.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 16. ágúst 1879).

1. grein.

Auk þeirrar uppfærðsluskyldu, sem prestar hafa, skulu þeir sjá um, að öll börn, sem til þess eru hæf, að álitu prests og meðhjálpara, læri að skrifa og reikna.

2. grein.

Reikningskennsla skal að minnsta kosti ná yfir samlagning, frádráging, margföldun og deiling í heilum tölum og tugabrotum.

3. grein.

Rita skal prestur árlega í húsvitjunarbókina álit sitt um kunnáttu hvers barns í

skript og reikningi, sem og um hæfilegleika þess til bóknáms, og skal prófastur á skoðunarferðum sínum hafa nákvæmt eptirlit með, að slíkt sje gjört.

4. grein.

Komist prestur að raun um, að unglingar á einhverju heimili njóti eigi fullnægjandi uppræðingar í þessu tilliti, annaðhvort fyrir hirðuleysi eða móttþróa húsbænda, ber honum, í sameiningu við hreppsnefndina eða bæjarstjórnina, að gjöra ráðstöfun til, að þeim verði, um svo langan tíma, sem með þarf, komið fyrir á öðru heimili í sókninni, eða fyrir utan hana, þar sem þeir geta fengið hina nauðsynlegu tilsögn. Kostnaðinn, sem af þessu leiðir, eru foreldrar eða fösturforeldrar skyldir að greiða, en borga má hann fyrirfram úr sveitarsjóði, og getur hreppsnefndin heimt hann endurgoldinn af þeim, er uppfóstursskyldan hvílir á. Kostnað þennan má taka lögtaki. Fyrir börn, sem eru á sveit, skal borga kostnaðinn úr sveitarsjóði.

5. grein.

Brot gegn lögum þessum varða sektum allt að 25 krónum, og renna þær í sveitarsjóð, og skal með brotin farið sem opinber lögreglumál.

348.

Breytingaruppástungur

við frumvarp til laga um skipun prestakalla.

(Frá Jóni Jónssyni, 2. þingmanni Skagfirðinga).

Í 1. grein 1. línu bætist inn milli orðanna: «skulu» og «vera» þessi orð: «að minnsta kosti».

2. grein orðist þannig:

«Þegar brauð þau losna, er einhver upphæð er lögð frá, ákveður landshöfðingi, hvort upphæð þessi skuli greidd árlega í peningum eða með því að taka nokkrar jarðir frá brauðinu. Gjöldin af jörðum þessum skulu, þangað til þeim verður ráðstafað á annan hátt, innheimt af sýslumönnum þeirra hjeraða, þar sem jarðirnar liggja í, og greidd í landssjóð. Sama er um peningaárgjald það, er prestakallið á að greiða. Það skal innheimt af hlutaðeigandi sýslumanni á manntalsþingi, og greitt í landssjóð með öðrum tekjum af sýslunni.

Af tekjum þessum skal mynda sjerstakan sjóð, og greiðist úr honum uppbót sú á hinum fátækari brauðum, er gjört er ráð fyrir í 1. grein».

3. greinin orðist þannig:

«Áður en prestaköll þau eru lögð niður, sem 1. grein gjörir ráð fyrir, að verði steipt saman við önnur prestaköll, eða skipt upp milli þeirra, skal slá þeim upp um missiristíma, til veitingar með launum þeim, er þeim hingað til fylgt hafa. Sæki enginn um þau með þessum launum, skal hlutaðeigandi söfnuðum, hreppsnefnd og sýslunefnd gefinn kostur á að segja álit sitt um niðurlagninguna, og fyrst þegar útsjeð er um, að söfnuðirnir sjálfir af eigin rammleik eða með tilstyrk nefndra sveitarvalda geti útvegað uppbót þá, sem nauðsynleg þykir til að útvega hæfilegan prest í hið lausa embætti, skal gjörð ráðstöfun til að leggja prestakallið niður».

Í 4. grein bætist inn á eptir orðinu «brauða» orðin: «þeirra, sem nú eru».

54

3. grein.

Tekjur af fasteignum landssjóðsins o. fl. eru taldar 71,578 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum fyrir hvert árið, að frá dögnum umboðs-launum, prestsmötu o. fl.	32,000	32,000	64,000
2. Afgjöld af öðrum jörðum landssjóðsins .	1,184	1,184	2,368
3. Leigugjöld:			
a. af Lundey 205 kr.			
b. af brennisteinsnámunum í Þing- eyjarsýslu 1,800 —	2,005	2,005	4,010
4. Tekjur af kirkjum	600	600	1,200
samtals	35,789	35,789	71,578

4. grein.

Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn, eru ætlaðar að nemi 49,275 kr. 20 a.

	1880.	1881.	alls.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins . . Upp í lán verður borgað: á árinu 1880 8,454 kr. 90 a. - — 1881 8,307 — 77 - 16,762 — 67 -	kr. a. 22,000 "	kr. a. 23,000 " 	kr. a. 45,000 "
Af innskriptarskirteina-upphæðinni verjast allt að 100,000 kr. til byggingar á húsi handa alþingi og söfnum landsins.			
2. Lēigur af andvirði seldra jarða Upp í andvirði seldra landseigna 8000 kr. Vextir af styrktarsjóði Íslands flytjast út fyrir strykkið með hjer um bil samtafs	207 60 1,930 "24,137 60	207 60 1,930 "25,137 60	415 20 3,860 "49,275 20

5. grein.

Endurgjald lána verður talið 10,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Gjald upp í lán til Möðruvallaklausturskirkju	180	180	360
2. — — — — Eyrarkirkju	216	216	432
3. Endurgjald skyndilána til embættismanna.	3,000	3,000	6,000
4. Endurborganir á fyrirframgreiðslum . .	2,000	2,000	4,000
samtals	5,396	5,396	10,792

6. grein.

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 157,388 kr.

	1880.	1881.	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Fast tillag . . .	60,000 kr.	60,000 kr.			
Aukatillag . . .	40,000 —	38,500 —			
	100,000 —	98,500 —			
að frá dregnum . .	19,556 —	21,556 —	80,444	76,944	157,388
samtals			80,444	76,944	157,388

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 775,825 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. grein.

8. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,800 kr.

9. grein.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl., veitast 316,270 kr. 74 a.

A.		1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:				
1. Laun embættismanna		19,100	19,716 66	
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. . .		3,600	3,600	
3. þóknun fyrir hina umboðslegu endurskoðun		2,000	2,000	
		24,700	25,316 66	50,016 66
B.				
Dómgæzla og lögreglustjórn:				
1. laun		70,372 4	70,372 4	
2. ritfje handa bæjarfógeta í Reykjavík . . .		1,000	1,000	
3. til hegningarhússins og fangelsanna . . .		3,800	3,800	
Hjer í er fólgin launaviðbót handa umsjónarmanninum við hegningarhúsið, 200 krónur hvort árið.				
Verði fangatalan meiri en ráð er fyrir gjört, eða stígi verðlag á matvælum, má telja út það, sem um fram þarf, án auka-fjárveitingar.				
4. önnur útgjöld		3,200	3,200	
		78,372 4	78,372 4	156,744 8
			flyt	206,760 74

		1880.	1881.	alls.
		kr.	a.	kr. a.
C.				
Ýmisleg útgjöld: flutt				206,760 74
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi		1,450	1,450	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef hjer um bil		1,000	1,000	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar		705	705	
4. styrkur til eflingar landbúnaði og sjávarútvegi af því allt að helmingi til búnaðarfjelaga og búnaðarsjóða.		10,000	10,000	
5. til vegabóta fjallvegir, sem jafnframt eru póstvegir, gangi fyrir.		20,000	20,000	
6. til gufuskipsferða allt að		18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi		2,500	2,500	
8. til embættisferða		600	600	
9. þóknun handa Jóni Jónssyni landritara út af fjárkláðanum				1,000
		54,255	54,255	108,510
				316,270 74

10. grein.

Til útgjalda við læknaSKIPUNINA veitast 79,948 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. Laun		37,726	37,726	75,452
2. önnur útgjöld		2,248	2,248	4,496
samtals		39,974	39,974	79,948

11. grein.

Útgjöldin við póststjórnina er ætlað á að verði 31,920 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. laun		4,360	4,360	8,720
Hjer í er fólgin þóknun til póstmeistarans fyrir póstboð í Reykjavíkur lögsagnarum- dæmi, 50 kr. hvort ár.				
2. póstflutningur		9,700	9,700	19,400
3. önnur útgjöld		1,900	1,900	3,800
Hjer í viðbót við skrifstofufje póstmeistar- ans, 400 kr. hvort árið.				
samtals		15,960	15,960	31,920

12. grein.

Til kirkju og kennslumála veitast 161,786 kr. 38 a.

		1880.		1881.		alls.	
		kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
A.							
Í þarfir andlegu stjettarinnar:							
a.	Laun	8,032	"	8,332	"		
b.	önnur útgjöld:						
	1. til bráðabirgðar-uppbótar						
	fátækum brauðum	4,000					
	2. til nokkurra brauða í fyr-						
	veranda Hólastipti	600					
	3. til prestsekkna og barna og						
	fátækra uppgjafapresta	2,500					
	4. endurgjald handa biskupi						
	fyrir skrifstofukostnað	1,000					
	5. endurgjald handa prestinum						
	í Vestmannaeyjum fyrir						
	tekjumissi	1,443	19				
	6. endurgjald handa prestinum						
	í Goðdölum fyrir tekju-						
	missi	20		9,563	19	9,563	19
B.		17,595	19	17,895	19	35,490	38
Kennslumálefni:							
I. Til prestaskólans:							
a.	Laun	10,700		10,900			
b.	önnur útgjöld:						
	1. húsaleiga handa 12 læri-						
	sveinum, 80 krónur handa						
	hverjum	960	kr.				
	2. 3 ölmutur	600	—				
	3. til tímakennslu	100	—				
	4. til bókakaupa	300	—				
	5. til eldiviðar og ljósa	140	—				
	6. til umsjónar	100	—				
	7. ýmisleg útgjöld	100	—	2,300		2,300	
II. Til lækna skólans:		13,000		13,200			
a.	Laun	3,200		3,200		26,200	"
Hjer í þóknun handa hinum fasta kennara fyrir							
að kenna yfirsetukonum, 600 kr. hvort árið.							
b.	önnur útgjöld:						
	1. 3 ölmutur, 200 kr. hver	600	—				
	2. eldiviður, ljós og ræsting	100	—				
	3. til bókakaupa og verkfæra	300	—				
	4. ferðastyrkur handa læknaefn-						
	flyt	1,000	—	3,200		3,200	
						61,690	38

		1880.	1881.	alls.	
		kr.	a.	kr.	a.
fluttar 1,000 kr.		3,200		3,200	
um	300 —				
5. húsaleiga handa 3 lærisveinum	240 —				
6. ýmisleg útgjöld	100 —	1,640		1,640	
III. Til hins lærða skóla:		4,840		4,840	9,680
a. Laun		18,200		18,200	
b. aðstoðarfje:					
handa söngkennaranum	600 kr.				
— fimleikakennaranum	700 —				
— dyraverði	760 —	2,060		2,060	
c. önnur útgjöld:					
1. Til bókaþaua	600 kr.				
2. til eldiviðar og ljósa	1,500 —				
3. til skólahússins utan og innan	1,500 —				
4. til tímakennslu	1,500 —				
5. ölmusur	9,000 —				
Veitingin fari að öðrum ástæðum jöfnum eptir fjarlægð sveinsins frá aðsetri skólans.					
6. þóknun handa lækni	100 —				
7. ýmisleg útgjöld	1,200 —				
8. fyrir prestsverk	48 —	15,448		15,448	
		35,708		35,708	71,416
IV. Til kennara í sönglist og organslætti og organleikara við dómkirkjuna í Reykjavík, og er kennaranum skylt að veita ókeypis tilsögn í sönglist og organslætti þeim, sem gjörast ætla organleikarar við kirkjur út um landið.		1,000		1,000	2,000
C.					
1. Til stiptsbókasafnsins		600		400	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi. (Nákvæmar skýrslur og bókaskrár framleggist)		400		400	
3. til kvennaskólans í Reykjavík		800		800	
4. til kvennaskólans í Eyjafirði		800		800	
5. til kvennaskólans í Skagafirði allt að		700		700	
6. til kvennaskóla í Húnavatnssýslu, verði hann stofnaður á fjárhagstímabilinu allt að Með því skilyrði, að hlutaðeigandi amtsráð, sýslunefndir og bæjarstjórnir veiti fyrir		200		200	
flyt		3,500		3,300	144,786 38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar sitt leyti að minnsta kosti helming fjár á móts við þá upphæð, er veitt er úr lands- sjóði. Skólar þessir standi undir umsjón amtsráðanna.	3,500	3,300	144,786 38
7. til barnaskóla og alþýðuskóla, sem þegar eru stofnaðir, og eiga fullri eign sitt eig- ið skólahús eða skólajörð, með því skil- yrði, að hlutaðeigandi sveitarstjórnir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti helming fjár á móts við tillagið úr landssjóði .	2,500	2,500	
8. til bókmenntafélagsins (deildarinnar á Ísl.) Hjer í er fölginn styrkur til að gefa út landshagskýrslur.	2,000	2,000	
9. til forngripasafnsins :			
a. til forngripakaupa 400 kr.			
b. til umsjónar 200 —			
	600	600	
	8,600	8,400	17,000
samtals			161,786 38

13. grein.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 10,000 kr.

14. grein.

Til eptirlauna og styrktarfjár o. fl. veitast 48,700 kr., þar á meðal til ekkjufrúr Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., ekkjufrúr Elínar Thorsteinsen 200 kr. og fyrveranda fimleikakennara C. P. Steenberg 500 kr. hvort árið.

15. grein.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 6,000 kr.

16. grein.

Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 6,000 kr., þar á meðal málskostnaður í málaferlum landssjóðsins.

17. grein.

Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 78,400 kr. 8 aur., skal leggja í viðlagasjóðinn.

18. grein.

Ef frumvörp til laga:

- um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
- um brúargjörð á Þjórsá og Ölfesá,
- um brúargjörð á Skjálfandafljóti,
- um vitagjald af skipum,
- um stofnun lagaskóla,

um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal,
um breyting á lögum um gjald af brennivíni o. s. frv.,
um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli
o. s. frv.,
um laun hreppstjóra,
um skipun prestakalla,
um eptirlaun presta,
um eptirlaun prestaekkna,
ná lagagildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og útgjaldamegin sam-
kvæmt fyrnefndum lagafrumvörpum.

Af viðlagasjóði (innskriptarskírteina-upphæðinni) veitast að láni handa Garða-
prestakalli á Álptanesi, til að fullgjöra steinkirkju, 2,000 kr., sem endurborgist með 6%
28 ár.

350.

Frumvarp

til laga um sölu á ítökum kirkna.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 16. ág. 1879).

1. grein.

Selja má kirkjuítök þau, er ábúandinn á kirkjustaðnum eigi getur notað við bún-
að sinn, á þann hátt, sem segir í lögum þessum.

2. grein.

Þá er prestur eða kirkjueigandi vill selja kirkjuítök, skal hann bera það mál upp
fyrir hlutaðeigandi prófasti og stiptsyfirvöldum, og er hann hefur fengið samþykki þeirra,
biður hann sýslumann að selja ítakið við opinbert uppboð.

Uppboðið skal auglýst með nægum fyrirvara svo víða sem hlutaðeigandi óskar.

Uppboðskostnaðurinn greiðist af kaupverði ítaksins.

3. grein.

Nú er ítak lítills virði, svo að tvísýnt þykir að tilvinnandi sje að halda uppboð á
því, má þá hlutaðeigandi kirkjuráðandi selja það án uppboðs, ef hann fær leyfi hlutaðeig-
andi prófasts og stiptsyfirvalda til þess.

Þá er sala á ítaki fullgild, er landshöfðingi hefur staðfest hana, og gefur þá
kirkjuráðandi kaupanda afsalsbrjef fyrir ítakinu.

4. grein.

Kaupverð hinna seldu ítaka ljenskirkna skal sett á leigu, og tekur hlutaðeigandi
prestur leiguna, en verð fyrir seld ítök bændakirkna gengur til kirkjueiganda.

Alit

frá nefnd þeirri, sem neðri deild alþingis hefur sett, til að rannsaka hvort laga um friðun á laxi hafi verið gætt o. s. frv.

Neðri deild alþingis hefur 5. dag þ. m. kosið oss, sem ritum nöfn vor hjer undir, í nefnd til að rannsaka, hvort laga um friðun á laxi, sjerstaklega með tilliti til Elliðaánna og landssjóðsjarðanna Breiðholts og Hólms í Seltjarnarnesshrepp, hafi verið gætt frá hálfu valdstjórnarinnar; sömuleiðis hefur þingdeildin gefið nefndinni rjett á, að heimta skýrslur þær, er nauðsynlegar eru í þessu tilliti, bæði frá embættismönnum og einstökum mönnum.

Þeim skyldum, sem þingdeildin hefur þannig lagt nefndinni á herðar, hefur nefndin leitast við að gegna eptir ýtrasta megni, og leyfir hún sjer nú, að skýra þingdeildinni í stuttu máli frá gjörðum sínum, og fram leggja fyrir deildina þær skýrslur, er nefndin hefur getað aflað sjer.

Nefndin hefur eigi getað orðið þess áskynja, að nokkur óánægja hafi breift sjer nokkursstaðar á landinu yfir því, að friðunarlaganna 11. maí 1876 hafi eigi verið gætt, nema í hinum svo kölluðu Elliðaáum, sem koma til sjávar á takmörkum Mosfellssveitar og Seltjarnarnesshrepps í Kjálarnessþingi. Á þessum eina stað, sem liggur örskammt frá aðsetursstað hinnar æðstu innlendu stjórnar, hefur nefndin komizt að því, að megn umkvörtun hefur átt sjer stað út af því, að ólögmat aðferð við laxveiðar muni hafa verið við höfð, og að valdstjórnin muni eigi hafa gefið því máli nægilegan gaum. Af þessum orsökum hefur nefndin eingöngu varið sínum stutta tíma til að afla sjer sem flestra skýringa um laxveiðarnar á þessum eina stað, með öðru fleiru, er þar að lýtur, og leyfir sjer nú að skýra frá, hvers hún þykist hafa orðið vísari við þessar rannsóknir.

Elliðaárnar eru lítið vatnsfall, er sprettur upp og dregur sig saman úr smáum lindum og lækjum, hjer um bil 2 mílur frá sjó, og rennur til sævar í mörgum og krókóttum kvíslum, sem ýmist koma saman, eða kljúfast aptur, svo það er að eins á 1 eða 2 stöðum, að á þessi er í einu lagi.

Um nokkur undanfarin ár hefur kaupmaður nokkur í Reykjavík, H. Th. A. Thomsen að nafni, veitt lax í Elliðaánum með þeim hætti, að hann hefur þvergirt hverja eina kvísl árinna á einum stað skammt fyrir neðan þjóðveginn, sem liggur frá Reykjavík til Mosfellssveitar fram hjá bænum Ártúni. Í hverri þvergirðing yfir hverja kvísl árinna hefur Thomsen kaupmaður haft laxakistu, þannig lagaða, að laxinn getur komizt inn í hana, þeim megin er undan straumi veit, en eigi út úr henni aptur nema mjög smáir fiskar, því kistur þessar eru gjörðar af grindum, með lárjettum rimlum, sem eigi er lengra á milli en $1\frac{1}{2}$ til $1\frac{3}{4}$ þumlungs. Á þessum stað á Thomsen land báðu megin árinna, og svo hólmana í henni; hafa jarðirnar á báða vegu, er heita Bústaðir og Ártún, fyr meir verið þjóðeign, en síðar verið seldar einstökum mönnum, og veiðirjetturinn í Elliðaánum fyrir landi þeirrar síðari sjer í lagi, neðan frá sjó upp að ákveðnu takmarki.

Fyrir ofan jarðir og veiðistöðvar Thomsens liggja nokkrar jarðir, er land eiga að Elliðaánum, og eru þær þessar:

1. Hólmur í Seltjarnarnesshrepp, þjóðeign.
2. Elliðavatn í sama hrepp, bóndaeign.
3. Vatnsendi í sama hrepp, bóndaeign.

4. Breiðholt í sama hrepp, kirkjujörð frá Reykjavík.
5. Helliskot í Mosfellssveit, bóndaeign.
6. Gröf í sama hrepp, bóndaeign.
7. Árbær í sama hrepp, bóndaeign.

Þær 5 af jörðum þessum, sem nú eru bóndaeign, hafa áður verið þjóðjarðir, en hafa á ýmsum tímum verið seldar einstökum mönnum.

Veturinn 1876—1877 ritaði Thomsen, sem þá var í Kaupmannahöfn, ráðherra Íslands, og spurðist fyrir um það, hvort viðaukalögin 11. maí 1876 muni geta náð til Elliðaánna, og fór þess jafnframt á leit, að lögin yrði eigi þinglesin að svo komnu, með því honum þótti sem þau skertu eignarrjett sinn, ef hann mætti eigi jafnt eptir sem áður þvergirða Elliðaárnar. Þetta bréf Thomsens bar ráðherrann undir álit landshöfðingja, sem þá um vorið ferðaðist til Kaupmannahafnar, og er álitsskjal hans dags. í Kaupmannahöfn 8. maí 1877. Í álti sínu segir landshöfðingi, að veiðirjettur hinna fornu þjóðjarða upp með Elliðaánum hafi verið frá skilinn, þegar jarðir þessar voru seldar einstökum mönnum, að Thomsen eigi einn alla veiði í öllum ánum, og að hann muni hafa rjett til að þvergirða þær, jafnt eptir sem áður, þótt viðaukalögin 11. maí 1876 fái gildi. Hann álitur, að viðaukalög þessi inni haldi ákvarðanir, sem í mjög óeiginlegum skilningi geti talizt að vera friðunarákvarðanir, og sjer í lagi sje það bersýnilegt, að fyriræli 2. gr. sje það eigi, eða sízt tekin inn í lögin til þess að vera það. En ekki álitur landshöfðingi, að það geti komið til mála, að draga undan þinglestur laganna, og ef Thomsen ætli, að þau skerði eignarrjett sinn, verði hann að snúa sjer um það efni til dómstólanna. Álitsskjal landshöfðingjans hljóðar þannig:

„Landshövdingen over Island

p. t. Kjöbenhavn 8. Mai 1877.

Ved at tilstille mig Gjenpart af et til Ministeriet indgivet Andragende, hvori is-landsk Kjöbmand Aug. Thomsen anker over, at Lov indeholdende Tillæg til Jonsbogens Landslejbalk Kap. 56 om Laxens Fredning af 11. Mai 1876 gjør Indgreb i hans af Statskassen kjøbte Rettighed til Laxfiskeriet i Ellidaaa, har det høje Ministerium i gunstig Skrivelse af 24. Febr. d. A. paalagt mig at meddele mine Yttringer om Sagen. I Anledning heraf tillader jeg mig underdanigst at yttre Følgende:

Da den nævnte Fiskerirettighed ved Skjöde af 11. Desember 1853 er overdraget Supplikanten med »alle de Herligheder og Rettigheder, Fiskeriet fulgt haver, endnu følger og med Rette følge bør«, og da Supplikanten har erhvervet en Højesteretsdom for at til disse Rettigheder hører blandt Andet *Retten til at tværgærde Elven*, fordi den Fiskerirettighed, der ellers efter den almindelige Lovgivning tilhører Ejeren af de til den paa-gjældende Elv stødende Grunde, for Ellidaaaens Vedkommende ved Salget af de ovenfor beliggende Gaarde var *tilbageholdt* og som en for *hete Elven* samlet Fiskerirettighed var drevet først for Statskassens Regning, og efter at samme havde tilskjødet Supplikantens Fader den nævnte Rettighed dels af denne, og dels efter hans Død af Supplikanten, — skjønner jeg ikke rettere, end at den ommeldte Fiskerirettighed i Ellidaaaen maa betragtes som en Supplikanten med lovlig Adkomst tilhørende Ejendomsrettighed, med Hensyn til hvilken Forfatningslov 5. Januar 1874 § 50 hjemler ham samme Beskyttelse som for al

anden lovlig Ejendom, nemlig at denne kun kan betages ham, naar det almene Tarv kræver det, og da ved Lov, samt imod fuld Erstatning. Dette maa formentligen ubetinget gjælde, naar der ved en ny Lov gjøres en Indskrænkning i Ejendomsrettens Omfang og Beskaffenhed, medens der neppe kan tilkomme Ejeren Erstatning i de Tilfælde, hvor der ved Lov foreskrives almindelige Regler for Udøvelsen af en bestemt Ejendomsraadighed t. Ex. som in casu Bestemmelser om Fredning af Lax. Saafremt Lov 11. Mai 1876 havde indskrænket sig til at indeholde Fredningsbestemmelser, vilde Supplikanten formentligen ikke have havt nogen Anledning til at anke herover, eller kunnet gjøre Fordring paa Erstatning herfor efter Forfatningslovens § 50; men Lov 11. Mai f. A. indeholder, som jeg tillod mig at henlede det høje Ministeriums Opmærksomhed paa, da jeg indsendte det af Althinget vedtagne Udkast til denne Lov, Bestemmelser, der kun i højst uegenlig Forstand kunne henregnes til Fredningsbestemmelser, og navnlig er Lovens § 2 af denne Beskaffenhed. Det vil let sees, at Forskrifterne i denne § ikke ere Fredningsbestemmelser eller i alt Fald ikke ere optagne i Loven som saadanne. Deres Hensigt er derimod ene og alene at bestemme de Rettigheder, som tilkomme de til Fiskeriet i en Elv Berettigede i deres indbyrdes Forhold til hinanden.

Saafremt Supplikanten formener, at der ved disse Bestemmelser gjøres Indgreb i den Ejendomsret, som han har lovlig Adkomst til, skjønner jeg ikke rettere end at han maa have Adgang til at forlange Domstolenes Afgjørelse om, hvorvidt de nævnte Bestemmelser ere gjældende for hans Ejendom, og eventualiter til at erholde det Tab, som han herved lider, erstattet. Derimod kan der selvfølgelig ikke være Spørgsmaal om at standse Thinglæsningen af Lov 11. Mai 1876, som Supplikanten har andraget paa, ligesom der heller ikke forekommer mig at være tilstrækkelig Anledning til at forelægge Althinget et nyt Udkast til Lov om Laxefiskeriet i Ellidaaaen.

Med disse Bemærkninger skal jeg tillade mig underdanigst at indstille, at det maa tilkjendegives islandsk Kjøbmand Aug. Thomsen, at han, saafremt han formener at Lov 11. Mai 1876 medfører et Indgreb i hans Fiskerirettighed i Ellidaaaen, og at der herfor tilkommer ham Erstatning i Henhold til Forfatningslovens § 50, er berettiget til at forelægge Spørgsmaalet herom til Domstolenes Afgjørelse.

Til

Ministeriet for Island.

Afskriftens Rigtighed bekræfter.

Jón Jónsson.

Eptir að ráðherraun hafði fengið þetta álit landshöfðingjans, ritaði hann 26. maí s. á. bréf það, er stendur í stjórnartíðindum 1877, B deild, 95. bls., og sem lýsir yfir skóðun ráðherrans á málinu, en hún er hin sama og landshöfðingjans.

Það álit ráðherrans og landshöfðingjans, að viðaukalög 5. maí 1876 sjeu ekki því til fyrirstöðu, að Thomsen megi þvergirða Elliðaárnar, er samkvæmt þessum bréfum þeirra byggt á því, 1. að Thomsen eigi einn alla veiði í Elliðaánum milli fjalls og fjöru, og 2. að viðaukalaganna 2. gr. sje eigi sett til að friða laxinn, heldur einungis til að fyrirbyggja, þar sem fleiri menn eiga veiði í einhverri á, að einn þeirra geti setið fyrir allri veiðinni, en hinir fari varhluta. Á hvoruga þessa ástæðu getur nefndin fyrir sitt leyti

fallizt. Afsalsbrjef stjórnarinnar fyrir jörðunum upp með Elliðaánum undanskilja eigi veiði fyrir þeirra landi á nokkurn hátt, heldur er að minnsta kosti í afsalsbrjefum þeim, er nefndin hefur sjeð fyrir 3 þeirra, svo kveðið að orði: . . . «afsala jeg hjer með . . . tjeða jörðu . . . frá hans konunglegu hátign, í fullkomnustu eignarumráð velnefnds N. N. ásamt öllum jarðarinnar herlegheitum og rjettugheitum til lands og vatns til yztu ummerkja», og engri undantekningu við þetta bætt. Afsalsbrjef þessi eru fyrir jörðunum:

Helliskoti dags. 26. sept. 1837.

Gröf og Grafarkoti . — 12. okt. s. á.

Árbæ — 21. maí 1839.

Öll þessi brjef eru út gefin af fyrrum landfógeta Stefáni Gunnlögssen. Og hvað Hólmi og Breiðholti viðvíkur, þá hefur nefndin eigi getað fundið neitt, er takmarki þeirra veiðirjett fyrir sínu landi, nje heldur getað komizt að því, að nokkurt skilríki, þinglesið eða óþinglesið, sje til, sem skilji veiðirjettinn undan þessum jörðum. Á hinn bóginn er Thomsen kaupmánni, eða eiginlega föður hans, eigi seld veiði í ánum með afsalsbrjefi 11. des. 1853 nema neðst í þeim, upp að ákveðnu takmarki, á svæði, sem nemur á að gezka hjer um bil $\frac{1}{10}$ af lengd áнна. Afsalsbrjefið hljóðar þannig:

„Vi Frederik den syvende af Guds Naade Konge til Danmark, de Venders og Gothers, Hertug til Slesvig, Holstein, Stormarn, Ditmarsken, Lauenborg og Oldenborg.

Gjøre Vitterligt: at da det ved allerhøjeste Resolution af 11. Mai dette Aar er til-ladt, at det Staten tilhørende Laxefiskerie i Ellida-aae inden Gullbringe og Kjøse Syssel under Sønder-Amtet paa Vort Land Island maa afhændes Eieren af de til bemeldte Lax-elv stødende Jorder Bústaðir og Ártún, islandsk Kjöbmand D. Thomsen, for en Kjöbesum af 1250 Rdl., og han i den Anledning har indbetalt i Vor islandske Jordebogkasse af fornævnte Kjöbesum 450 Rdl. og for de övrige 800 Rdl. udstedt en Forskrivning med 1ste Prioritets Panteret i bemeldte Laxefiskerie og 4 pC. aarlig Rente til hvert Aars 11. Desember Termin, saa skjøde og afhænde Vi herved til fornævnte Kjöbmand D. Thom-sen meerbemeldte Laxefiskerie i Ellida-aae fra den store Fos Gaarden Árbæ, (sic!) Stóra-hil kaldet og indtil udenfor Elvens Munding i Søen mellem Árbæjarhöfða og Gelgju eller Geldingatanga með tilhørende Fiskeredskaber, og alle de Rettigheder, som Fiskeriet fra gammel Tid fulgt have, endnu følge og med Rette følge bør, saa at han i Overeen-stemmelse med de om Fiskeriet i Island *ergangne eller herefter udgivende Anordninger* maa gjøre sig samme saa nyttigt, som hann bedst veed, vil og kan.

Thi erklære Vi for Os og Vore Kongelige Arvesuccessorer i Regjeringen ingen videre Lov eller Deel, Ret eller Rettighed at have til ovennævnte Fiskerie, men at sam-me, som för ommeldt, skal tilhøre og følge fornævnte Kjöbmand D. Thomsen til uvin-delig Eiendom, *dog Os og Vore Kongelige Arvesuccessorer i Regjeringen alle konge-lige Regalier og Höiheder, samt ordinaire og extraordinaire Contributioner, som enten allerede til Os eller offentlig Brug ere paabudne, eller herefter paabudne vorde, uforkrænkede.*

Iövrigt ere Omkostningerne ved dette vort Skjödes Thinglæsning, saa vel som

hvað andre Omkostninger, der endnu kunde flyde af nærværende Overdragelse, Os uvedkommende.

Forbydende alle og Enhver herimod, efter som foreskrevet staaer, Hinder eller i nogen Maade Forfang at gjøre, under Vor Hyldest og Naade.

Givet paa Vort Slot Christjansborg den 11. December 1853.

Under Vor Kongelige Haand og Segl.

Frederik R.

(L. S.)

Skjøde paa Laxefiskeriet i Ellida-aae inden Guldbringe og Kjósar Syssel under Islands Sönder-Amt.

Birt í manntalsþingsrjettinum að Nesi þann 6. júlí 1854.

A. Baumann.

Rjett útskrifað samkvæmt Veðmála-brjefabók Gullbringu og Kjósarsýslu staðfestir Kristján Jónsson.

Hvað viðvíkur hæstarjettardómi frá 16. febr 1875, sem skírskotað er til, svo sem sönnunar fyrir því, að Thomsen eigi alla veiði í öllum ánum milli fjalls og fjöru, þá fær nefndin eigi sjeð, að þetta sje heldur rjett. Mál það, sem nefndur hæstarjettardómur er fallinn í, var engan veginn milli Thomsens frá annari hálfu, og allra, sem jarðir eiga upp með ánum frá annari, heldur var málið eingöngu milli eins einstaks landeiganda við árnar og Thomsens, og upphaflega (1869) risið af vatnsveitingum á engjar. Landeigandi sá, sem hjer ræðir um, hafði, með stíflugörðum, ýmist veitt vatni úr ánum á engjar sínar, eða af engjunum aptur í árfarvegin, og gjört með þessu ýmist flóð eða fjöru í ánum, sem Thomsen þótti spilla veiði sinni. Þessar stíflur og veitingar var landeigandanum bannað að nota á þennan hátt með hjeradsdómi, sem bæði yfirdómurinn og hæstirjettur staðfestu að þessu leyti. Með sama hjeradsdómi var Thomsen og bannað að hafa þvergirðingar í Elliðaánum; þetta bann staðfesti yfirdómurinn að eins fyrir tímann frá 1. júní til 30. sept. ár hvert, en hæstirjettur ekki að neinu leyti.

Eins og áður er á vikið, komu veiðirjettindi annara landeiganda við Elliðaárnar, og þar á meðal landssjóðsins og Reykjavíkirkirkju, alls ekki undir úrskurð hæstarjettar í þessu máli, og ummæli þessa dómstóls um önnur efni en þau, sem beinlínis eru á löglegan hátt fyrir hann lögð, eru eigi merkari, eða meira gildandi en hvers annars.

Eins og nefndin eigi getur álitid, að með fyrnefndum hæstarjettardómi sje girt fyrir það, að jarðir þær, sem liggja upp með Elliðaánum, eigi laxveiði fyrir sínu landi, eins fær nefndin eigi sjeð betur, en að 2. gr. viðaukalaga 11. maí 1876 innihaldi gagngjörðar friðunarákvarðanir, eins og lögin öll í heild sinni, og allra sízt getur nefndin skilið, hvernig það verður leitt út úr umræðunum á alþingi 1875, að tilgangurinn með að setja þessi lög, hafi verið annar en sá, að friða laxinn, eins og fyrirsögn laganna beinlínis bendir til. Jónsbókar landsleigubálks 56. kap. inniheldur, sem kunnugt er, ákvarðanir um laxveiðar, án þess að friðunar laxins sje gætt; en með hinum nýju lögum er viðauki við veiðiákvæðanir Jónsbókar gjörður, beinlínis um friðunina. Þegar mál þetta var borið upp í efri deild alþingis 10. ág. 1875 af 1. þingmanni Þingeyinga, sagði höfundur og flutningsmað-

ur frumvarpsins þá þegar í fyrstu ræðu sinni, að frumvarpið *„hefði einungis inni að halda aðalreglur, eða grundvallarreglur, er friðun laxins ætti að byggjast á“*, og sjest þessi tilgangur laganna, eins og reyndar í þeim öllum, einna ljósast af 6. gr. Mörgum þingmanna fórust svo orð, sem þeir skildu frumvarpið einmitt á þessa leið, enda var frumvarpinu ekkert breytt í aðalatriðunum af þinginu. Málið hafði áður á 3 alþingum verið rætt, en eigi náð staðfestingu; það var orðið áhugamál þjóðarinnar, eingöngu vegna þess, að friðunarákvarðanir þóttu vanta í landslögin, og menn óttuðust, að laxveiðarnar á landinu yrðu eyðilagðar, einmitt þegar farið var að stunda þær betur en áður, fyrir þá sök, að laxinn hefði stigið mikið í verði. Allur þorri þingmanna tók því þessu lagafrumvarpi segins hendi, og þótt það kæmi seint fram á þingtímanum, var því af þessari orsök flýtt meir en flestum öðrum málum, með því brýnasta nauðsyn þótti til bera, að eigi drægist lengur undan að laxinn yrði friðaður með lögum. Þessar skoðanir komu fram í ræðum margra þingmanna um málið, og er því mjög undarlegt, að nokkur skuli geta leitt annað út úr umræðunum á þinginu, en að lögin sje eingöngu sett sem friðunarlög, eins og þau líka eru nefnd.

Eftir að nefndin þannig hefur leitazt við, að skýra frá skoðunum sínum um veiðirjett í Elliðaánum, og skilning valdstjórnarinnar á viðaukalögum 11. maí 1876 um friðun á laxi, leyfir hún sjer að skýra stuttlega frá því, sem hún hefur orðið vísari um það, er gjörzt hefur viðvíkjandi veiði í tjeðum á m síðan vorið 1877, er lögin voru þinglesin.

Meðan Jónsbókarlög ein giltu í veiðiaðferð í ám og áður en viðaukalögin 11. maí 1876 komu út, virðist hafa verið talsverður kurr í bændum, bæði landsdrottnum og leiguliðum jarðanna, sem áður eru taldar og liggja ofar við Elliðaárnar, yfir veiðiaðferð Thomsens, sem þeir munu hafa álitíð ólögmetar. En eftir að fyrnefnd viðaukalög fengu gildi, þótti tjeðum mönnum, sem allur efi væri horfinn um það, að hinar algjörðu þvergirðingar Thomsens í ánum væru ólöglegar, og í annan stað, laxakistugrindur hans rimlaþjettari en svo, að smálax sá, er lögin friða, gæti smogið þær.

Á manntalsþingum í Seltjarnarnesshrepp og Mosfellssveit, þegar viðaukalögin voru þinglesin 1877, leiddu bændur undir eins athygli sýslumanns að því, að þvergirðingar þessar og veiðivjelar mundu vera ólöglegar, án þess neitt kæmi þó út af þessu, enda mun sýslumanni þá hafa verið orðið kunnugt álit ráðherrans og landshöfðingjans í þessu efni. Skömmu síðar um sumarið komu nokkur ávörp til alþingis frá allmörgum mönnum bæði í Gullbringu- og Kjósarsýslu og í Árnessýslu, sem kvörtuðu um, að lögunum væri eigi hlýtt, að því er Elliðaárnar snerti, og fóru þess á leit, að þingið skærast í málið. Má lesa í alþingistiðindunum fyrir það ár II. 620.—631. bls., hvað þingið gjörði í þessu máli. Eftir að málinu var lokið á þingi, voru veiðibrellur Thomsens brotnar úr ánum, af nokkrum mönnum þar í nánd. Nefndin hefur reyndar heyrt, að Thomsen hafi farið þess á leit, að höfðað yrði opinbert mál gegn þeim, er í þetta skipti brutu fyrir honum, en amtmaðurinn í suðuramtinu hefur eigi getið þessa, og hefur hann þó góðfúslega látið nefndinni í tje allar skýrslur, er hún hefur óskað að fá frá honum, og hvar á meðal skýrsla um þetta hefði átt að vera. En hvað sem um það er, þá höfðaði Thomsen sjálfur mál gegn þeim, er úr brutu, og hefur það verið dæmt bæði í hjeraði og við fyrrjettinn, eins og sjá má af eptirfylgjandi

EPTIRRITI

af

dómabók hins konunglega yfirdóms á Íslandi.

Ár 1879 hinn 24. dag febrúarmán. var í hinum konunglega yfirdómi
í málinu nr. 17/1878.

Árni Jónsson, Magnús Benediktsson
og Grímur Ólafsson

gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

Kveðinn upp svo felldur

Dómur:

Með stefnu, dagsettri 20. ágúst f. á., hafa þeir Árni Jónsson og Magnús Benediktsson, bændur á Breiðholti, og Grímur Ólafsson, bóndi á Hólmi, áfrýjað dómi, kveðnum upp fyrir aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 6. maímán. næst á undan, en með þeim dómi eru þeir dæmdir fyrir skemmdir á veiðivjelum kaupmanns H. Th. A. Thomsens í Elliðaánum, til að greiða hver um sig 50 kr. sekt til landssjóðs, eða, ef sektirnar ekki eru greiddar í ákveðinn tíma, þá til að sæta fangelsi hver um sig í 15 daga; svo eru þeir og dæmdir til að gjalda nefndum kaupmanni í skaðabætur 25 kr. 98 a., og að auki fyrir veiðimissi á tímabilinu frá 20.—30. ágúst 1877, eptir því sem 2 óvilhallir dómkvaddir menn meta, hvorttveggja in solidum, þó þannig, að þessar skaðabætur ekki fari fram úr 53 kr., og loks eru þeir skyldaðir til að gjalda sækjandanum in solidum 30 kr. í málskostnað. Fyrir undirrjettinum höfðu áfrýjendurnir höfðað gagnsókn gegn aðalsækjanda, og krafizt, að hann yrði dæmdur til að greiða þeim að fullu skaðabætur fyrir veiðimissi frá þinglestursdegi víðaukalaga 11. maí 1876 til 20. ágústs 1877 eptir dómkvaddra manna mati, en gagnsóknarmálinu var með áðurnefndum dómi vísað frá undirrjettinum. Fyrir yfirdóminum hafa áfrýjendurnir krafizt, að þeir verði dæmdir sýknir af kærnum og kröfum hins stefnda í þessu máli, en hann dæmdur samkvæmt gagnsóknarkröfum áfrýjendanna, sem og til að greiða þeim allan af máli þessu í hjeraði og fyrir yfirdóminum löglega leiðandi kostnað. Hinn stefndi hefur aptur á móti krafizt, að dómur undirrjettarins verði staðfestur, og að áfrýjendurnir verði skyldaðir til að greiða honum málskostnað með einhverju nægilegu.

Tildrög þessa máls eru þau, að 20. ágústmán. 1877 tóku áfrýjendurnir upp 2 hin-
ar stærstu laxakistur hins stefnda úr Elliðaánum, þar sem hann á laxveiði, limuðu þær
að miklu leyti í sundur og brutu þær meira minna og fleygðu pörtunum upp á ár-
bakkana, en höfðu grindurnar á burtu með sjer; síðan tilkynntu þeir hlutaðeigandi lög-
reglustjóra og hreppsnefnd, hvað þeir höfðu að gjört. Eptir beiðni hins stefnda voru 2
óvilhallir menn kvaddir fyrir rjett til að álíta og meta skemmdir þær, sem áfrýjendurnir
höfðu gjört á laxakistum hins stefnda, og möttu þeir skaðann á kistunum 25 kr. 98 a.,
auk 30 kr. fyrir að setja þær niður aptur. Áfrýjendurnir hafa viljað rjettlæta þessar að-
gjörðir sínar með því, að 7. gr. í víðaukalögum við Jónsbókar landsleigubálks 56. kap.
um friðun á laxi, dags. 11. maí 1876, mæli svo fyrir, að öll ólögmat veiðiáhöld skuli
upptæk og ólöglegir veiðigarðar óhelgir; en yfirdómurinn verður að vera á sama máli og
undirdómurinn um það, að þessi ákvörðun veiti embættisvaldinu einu heimild til að
gjöra veiðiáhöld upptæk og að láta rífa veiðigarða, með því að það ekki getur borið
undir einstaka menn, heldur undir embættisvaldið að dæma um, hvort veiðiáhöld sjeu
ólögmat og veiðigarðar ólöglegir eða ekki. Áfrýjendurnir verða því að sæta ábyrgð til
hegningar fyrir skemmdir þær, er þeir með þessu athæfi sínu hafa gjört á annars manns

eigum, og virðist hegning sú, er þeir hafa til unnið, hæfilega metin eptir 298. grein hegningarlaganna, 10 króna sekt til landssjóðs fyrir hvern þeirra, eða 3. daga einfalt fangelsi, ef sektin ekki er greidd á tilteknum tíma. Hins vegar ber að staðfesta undir-
rjettardóminn að því leyti sem hann skyldar áfrýjendurnar til að greiða in solidum 25 krónur 98 aura í skaðabætur fyrir skemmdirnar á veiðivjelum hins stefnda, en að því er snertir skaðabætur fyrir veiðimissi á tímabilinu frá 20.—30. ágúst 1877 eptir óvilhallra manna mati, þá getur yfirdómurinn ekki fundið nægt tilefni til að dæma hinum stefnda þessar síðarnefndu skaðabætur þegar af þeirri ástæðu, að nægar upplýsingar ekki eru fyrir hendi, er hinir óvilhöllu menn gætu byggt þetta mat sitt á.

Að því er snertir gagnsóknarkröfur áfrýjandanna, þá eru þær svo óákveðnar, meðal annars, þar sem þær fara fram á bætur eptir óvilhallra manna mati, fyrir veiðimissi frá þinglestursdegi áður nefndra laga 11. maí 1876, án þess að upplýsa neitt nákvæmar um þennan þinglestursdag, en það getur ekki borið undir hina óvilhöllu menn að upplýsa, hvaða dag lögin hafi verið þinglesin í hverri af þeim þinghám, er til greina gætu komið í þessu efni, nje að ákveða, hver þinglestrardagurinn ætti að ráða, að þær þegar af þessari ástæðu ekki verða teknar til greina, og ber því samkvæmt tilskipun 3. júní 1796 5. gr. að vísa gagnsóknarmálinu frá dómi.

Um málskostnað í hjerði ber að staðfesta undirrjettardóminn, og í málskostnað fyrir yfirdómi ber áfrýjendunum að greiða hinum stefnda 30 krónur.

Því dæmist rjett að vera:

Áfrýjendurnir Árni Jónsson, Magnús Benediktsson og Grímur Ólafsson eiga að greiða 10 króna sekt hver þeirra, er tilfalli landssjóði, en verði þær eigi greiddar í ákveðinn tíma, skulu þeir hver fyrir sig sæta einföldu fangelsi í 3 daga. Svo ber þeim einum fyrir alla og öllum fyrir einn að greiða í skaðabætur til kaupmanns Thomsens 25 krónur 98 aura.

Um frávisun gagnsóknar og málskostnað á hinn áfrýjaði aukarjettardómur óraskaður að standa, og ber áfrýjendunum enn fremur, einum fyrir alla og öllum fyrir einn, að greiða hinum stefnda 30 krónur í málskostnað hjer fyrir rjettinum. Dóminum að fullnægja innan 8 vikna frá hans löglegri birtingu undir aðför að lögum.

Jón Pjetursson.

Rjett ritað eptir dómabókinni vottar

L. E. Sveinbjörnsson.

Þess skal getið hjer, að nefndin leyfði sjer að gjöra þá fyrirspurn til yfirdómsins, hvernig orðin í 7. gr. viðaukalaga 11. maí 1876: «öll ólögmat veiðiáhöld *upptæk*, og ólöglegir veiðigarðar *óhelgir*», ættu að skiljast, sjer í lagi samanborin við 2. gr. laga um þorskanetalagnir í Faxaflóa 12. nóv. 1875, þar sem segir: «skulu net og afli *upptæk* og skal sá, sem *upp tekur*, eiga aflann». Þessari spurningu nefndarinnar svaraði yfirdómurinn með brjefi því, er hjer fer á eptir; en annars er spurningunni að nokkru leyti svarað í ástæðum þess dóms, er nýlega var til nefndur. Svar yfirdómsins til nefndarinnar er svo látandi:

»Í brjefi dagsettu í gær hefur nefnd af alþingismönnum, sem sett hefur verið af

neðri deild alþingis til að rannsaka, hvort viðaukalaga við Jónsbókar landsleigubálks 56. kap. um friðun á laxi, dags. 11. maí 1876, hafi verið gætt af hálfu valdstjórnarinnar, gjört þá fyrirspurn til yfirdómsins, hvernig eigi að skilja aðra málsgrein í 7. gr. tjeðra laga, samanborna við 2. gr. laga um þorskanetalagnir í Faxaflóa 12. nóvbr. 1875.

Út af þessu skal yfirdómurinn leyfa sjer að tjá hinni háttvirtu nefnd, að eins og það yfir höfuð að tala liggur alveg fyrir utan verkahring dómstólanna að svara upp á fyrirspurnir um, hvað sjeu lög um það eða það málefni, eða hvernig eigi að skilja þau eða þau lög, þannig verður það ekki leitt út úr 22. gr. stjórnarskrárinnar, að nefndir, sem önnurhvor þingdeildin kann að setja, til að rannsaka árfðandi málefni, eigi heimting á, að þeim sjeu látin í tje responsa, eins og það, sem ræðir um í brjefi nefndarinnar.

Samkvæmt þessu getur yfirdómurinn ekki orðið við áminnstri beiðni nefndarinnar.

Yfirdómur Íslands 8. ágúst 1879.

Jón Pjetursson. Magnús Stephensen. L. E. Sveinbjörnsson.

Til

nefndar þeirrar, sem skipuð er til að rannsaka, hvort viðaukalaga 11. maí 1876 hafi verið gætt af hálfu valdstjórnarinnar.

Sumarið 1878 þvergirti Thomsen Elliðaárnar að nýju, eins og hann hafði áður gjört, en ekki hefur nefndin getað orðið þess áskynja, að hann hafi í þetta sinn, eður áður nje síðar, frá því viðaukalögin fengu gildi, sett þvergirðingar nje veiðivjelar í Elliðaárnar fyrir 20. maí, eður látið þær standa eptir 1. sept. Það sumar, sem hjer ræðir um, var skorað á valdstjórnina að skerast í þetta mál, með því menn álitu enn sem fyrri, að veiðiaðferð Thomsens væri ólögleg. Samkvæmt þessari áskorun, sem gjörð var fyrir miðjan júnímán., framkvæmdi valdstjórnin nálægt mánaðamótunum júlí og ágúst skoðunargjörð á veiðiaðferð Thomsens í Elliðaánum, og ljet eptir það höfða mál gegn honum fyrir brot móti 5. gr. viðaukalaga 11. maí 1876. Um sama leyti sem málshöfðun þessi var skipuð, urðu enn nokkrir menn til að brjóta úr ánum veiðivjelar Thomsens, og bar þá sýslumaðurinn í Gullbringu- og Kjósarsýslu undir úrskurð amtsins, hvort opinbert mál skyldi höfðað gegn brotamönnum, en því var amtmaður mótfallinn, eins og sjá má af fylgjanda :

EPTIRRITI

af brjefi amtmannsins yfir Suðuramtinu til sýslumannsins í Gullbringu- og Kjósarsýslu, dags. 30. ágúst 1878.

«Í þóknanlegu brjefi dags. 25. þ. m. hafið þjer, herra sýslumaður, beiðzt amtsins úrlausnar um, hvort höfða beri opinbert mál út af því, að Kristinn Magnússon í Engey, Guðmundur Einarsson frá Miðdal og Einar Oddsson frá Ósi 17. þ. m. hafi ráðizt á laxakistur kaupmanns H. Th. A. Thomsens í Elliðaánum og tekið burt úr þeim og brotið grindurnar og strompana.

Út af þessu læt jeg ekki hjá liða þjenustusamlega að gefa yður til kynna, að þar eð þjer hafið skýrt frá, að yður ekki sje kunnugt um, að opinberum friði hafi verið raskað í því tilfelli, sem hjer er um rætt, finnur amtið ekki næga ástæðu til að fyrir skipa opinbera málssókn út af ofan umgetnum tilverknaði».

Rjett eptirrit staðfestir

Bergur Thorberg.

Til ýtarlegri skýringar um afskipti valdstjórnarinnar af þessu máli 1878 og 1879 leyfir nefndin sjer að tilfæra brjef amtmannsins yfir Suðaramtinu til nefndarinnar, svo látanda:

Íslands Suðuramt.

Reykjavík 8. ágúst 1879.

Hin heiðraða nefnd, sem neðri deild alþingis hefur sett til að rannsaka, hvort viðaukalaga um friðun á laxi 11. maí 1876 hafi verið gætt frá hálfu valdstjórnarinnar o. s. frv., hefur í brjefi dagsettu í gær, spurzt fyrir um, hverjar kærur, fyrirspurnir og önnur opinber brjef hafi komið til amtsins um veiðiaðferð í Elliðaánum síðan viðaukalög 11. maí 1876 um friðun á laxi fengu gildi, og sjer í lagi síðan neðri deild alþingis 1877 lýsti yfir trausti sínu til þess, að tjeðum lögum yrði fram fylgt af hálfu valdstjórnarinnar; svo hefur nefndin og óskað að fá vitneskju um, hverjar ráðstafanir amtið hafi gjört út af þessum kærum, fyrirspurnum og brjefum.

Í tilefni af þessu læt jeg ekki hjá liða að gefa hinni heiðruðu nefnd fylgjandi skýrslu:

Hinn 26. júnímán. f. á. ritaði borgari Egill Egilsson í Reykjavík amtinu umkvörtun yfir því, að sýslumaðurinn í Gullbringu- og Kjósarsýslu hefði eigi sinnt brjefi sínu frá 13. s. m., þar sem hann hefði tilkynnt honum, að í Elliðaánum væru ólöglegar veiðivjelar, og skoraði jafnframt á amtið, að skipa sýslumanninum að taka málefni þetta fyrir til ýtrustu aðgjörða. Í brjefi dags. 3. júlí næst á eftir tilkynnti amtið sýslumanninum, að samkvæmt brjefi ráðgjafans fyrir Ísland frá 26. maí 1877 virtist ekki vera ástæða til þess fyrir valdstjórnina, að leggja hindranir í veginn fyrir þvergirðingar þær, er við hafðar væru í Elliðaánum, en mælti jafnframt svo fyrir, að sýslumaðurinn ljeti skoða veiðivjelnar með tilliti til þess, hvort svo langt bil væri milli rimanna í grindunum, að 9 þumlunga gildur lax gæti smogið þær. Eftir að amtið með brjefi sýslumannsins, dags. 2. ág. f. á., hafði meðtekið skoðunargjörð á veiðivjelum þessum, sem hafði það álit skoðunarmannanna inni að halda, að 9 þumlunga gildur lax ekki gæti smogið grindurnar í þeim, og eftir að amtið því næst hafði borið málefnið undir úrskurð landshöfðingjans (stjórnartíð. 1878 B 127) fyrirskipaði amtið í brjefi 15. s. m., að höfða skyldi opinbert mál móti kaupmanni H. Th. A. Thomsen fyrir brot móti 5. gr. í viðaukalögum 11. maí 1876 um friðun á laxi; en litlu áður hafði amtið meðtekið brjef frá nefndum kaupmanni Thomsen um veiðiaðferð hans í ánum og meintan rjett hans til að við hafa alla sömu veiðiaðferð og að undanfögnu.

Hið opinbera mál, er amtið þannig ljet höfða, var dæmt í hjerði 6. nóv. 1878, og var hinn kærði með þeim dómi sektaður um 30 kr., og þar að auki dæmdur til að greiða málskostnað. Dómi þessum var eftir ósk hins stefnda skotið til landsyfirrjettarins, en með dómi þess rjettar, er upp var kveðinn 10. marz þ. á., var hinn kærði dæmdur sýkn af ákærum hins opinbera í þessu máli, og ákveðið, að málskostnaður skyldi greiddast úr opinberum sjóði. Þessum dómi hefur eigi verið áfrýjað til bæstarjettar.

Hinn 9. f. m. ritaði oddviti hreppsnefndarinnar í Seltjarnarnesshreppi, Kristinn Magnússon í Engey, amtinu umkvörtun yfir því, að sýslumaðurinn í Gullbringu- og Kjósarsýslu af ástæðum, sem nákvæmar voru tilgreindar í brjefi sýslumannsins, er umkvörtunarskjalið fylgdi með, ekki vildi sinna kröfu hreppsnefndarinnar um að skoða veiðivjelar kaupmanns Thomsens í Elliðaánum og skipa fyrir um, að þær yrðu teknar upp.

Í brjefi til sýslumannsins, dags. 11. f. m., lýsti amtið því yfir, að það væri sýslumanninum samdóma um, að honum af hálfu hins opinbera ekki bæri að hlutast til um, að Thomsen ekki hafi þvergirðingar í Elliðaánum, en skoraði jafnframt á hann, að halda

opinbera rannsókn um, hvort laxakistur nefnds Thomsens í ánum væru þannig gjörðar, að 9 þumlunga gildur lax gæti smogið grindurnar á þeim, og ef rannsókn þessi leiddi til þeirrar niðurstöðu, að það væri ekki, þá að höfða opinbert mál á móti hlutaðeiganda fyrir brot móti 5. gr. í viðaukalögum 11. maí 1876; en ef sýslumaðurinn, að aflokinni ýtarlegri rannsókn, álitir þetta vafasamt, skyldi hann senda amtinu útskrift af rjettarprófunum, til úrskurðar um málssókn, og jafnframt lagði amtið svo fyrir, að Kristin Magnússyni yrðu kunngjörðar þessar undirtektir amtsins undir málið. Með brjefi, dags. 21. f. m., sendi þar eptir sýslumaðurinn amtinu útskrift af rjettarhöldum þeim, er fram höfðu farið um þetta, innihaldandi skoðunargjörð yfir veiðivjelunum í Elliðaánum, og lagði undir úrskurð amtsins, hvort höfða skyldi opinbert mál gegn kaupmanni H. Th. A. Thomsen fyrir það, að hann hafi haft ólöglegar veiðivjelar í tjeðum ám. Þar eð skoðunarmenn þeir, er rannsakað höfðu hinar umræddu veiðivjelar, höfðu lýst yfir því áliti sínu, að enginn 9 þumlunga gildur lax mundi geta smogið gegn um grindurnar, skoraði amtið á sýslumanninn í brjefi 26. f. m., að höfða opinbert mál gegn fyrgreindum kaupmanni Thomsen fyrir brot móti 5. gr. í viðaukalögum 11. maí 1876 um friðun á laxi, en í þessu máli hefur enn ekki dómur verið upp kveðinn.

Loks meðtók amtið 27. f. m. brjef landshöfðingjans yfir Íslandi, dags. 25. s. m., og fylgdi þar með umkvörtunarbrjef Kristins Magnússonar yfir veiðiaðferðinni í Elliðaánum og afskiptaleyzi yfirvaldanna af því máli, og skoraði landshöfðinginn í nefndu brjefi á amtið, með skírskotun til ráðgjafabrjefs 26. maí 1877 (Stjórnartíð. B 86), og brjefs landshöfðingjans til amtsins 13. ágúst. f. á. (Stjórnartíð. B 127), að gjöra sem fyrst gangskör að því, að því leyti sem valdstjórninni bæri að skipta sjer af þessu máli, að dómstólarnir gjöri út um lagaheimild hinna áminnstu veiðivjela, eins og einnig að hlutast til um, að Kristinn Magnússon og þeir menn, sem þá nýlega með honum höfðu brotið laxakisturnar, verði fyrir þeirri ábyrgð gagnvart hinu opinbera, er þeir virtust samkvæmt lögunum hafa bakað sjer með hinu áminnsta hervirki. En eins og amtið, svo sem nú var frá skýrt, þegar hafði fyrirskipað opinbera málssókn gegn kaupmanni Thomsen, þannig hafði amtið og í tilefni af umkvörtun frá Thomsen yfir skemmdum á veiðiahöldum hans fyrirskipað rjettarrannsókn um hinar umræddu skemmdir, til þess að það þar eptir yrði ákveðið, hvort höfða skyldi opinbert mál móti hlutaðeigendum fyrir brot gegn 298. gr. hinna almennu hegningarlaga.

Ef hin heiðraða nefnd óskar sjálf að kynna sjer skjöl þau, sem að framan er til vitnað, er jeg fús á að ljá nefndinni þau til yfirsjóunar, að því leyti þau eigi hafa verið send hlutaðeigandi sýslumanni til afnota við hina ofan umgetnu málssókn og rjettarrannsókn.

Bergur Thorberg.

Til

nefndar þeirrar, sem neðri deild alþingis hefur sett, til að rannsaka, hvort viðaukalaga um friðun á laxi 11. maí 1876 hafi verið gætt frá hálfu valdstjórnarinnar o. s. frv.

Dómur yfirdómsins í máli því, er valdstjórnin ljet höfða gegn Thomsen, sumarið 1878 út af broti gegn 5. gr. viðaukalaga 11. maí 1876 er, sem hjer segir:

ERTIRRIT

úr

dómabók hins konunglega yfirdóms á Íslandi.

Ár 1879 hinn 10. marzmán, var í hinum konunglega yfirdómi
í málinu Nr. 3/1879

Hið opinbera

gegn

kaupmanni H. Th. A. Thomsen.

Kveðinn upp svo látandi

Dómur:

Mál þetta er höfðað í hjerði eptir skipun amtsins gegn kaupmanni H. Th. A. Thomsen, eiganda laxveiðarinnar í Elliðaánum, fyrir það, að veiðiáhöld þau, er hann hefur notað til laxveiða í tjeðum ám, eigi sjeu svo gjörð, sem fyrir er mælt í viðaukalögum við Jónsbókar landsleigubálks 56. kap. um friðun á laxi, dagsettum 11. maí 1876, þar sem hvervetna í laxakistum hans í nefndum ám sje styttra á milli rimlanna en svo, að 9 þumlunga gildur lax geti smogið þær, og er hinn kærði með dómi kveðnum upp fyrir lögreglurjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 6. dag nóvembermán. f. á. dæmdur í 30 kr. sekt til sveitarsjóðs Seltjarnarnesshrepps, og til að greiða allan af málinu löglega leiðandi kostnað, þar á meðal 10 kr. í málsvagnarlaun til hins skipaða talsmanns síns; en þeim dómi er bæði eptir ósk hins kærða og af hálfu hins opinbera áfrýjað til yfirdómsins.

Öll rannsókn þessa máls er í því fólgin, að hlutaðeigandi sýslumaður hefur eptir skipun amtsins látið fram fara skoðunargjörð á veiðivjelum hins kærða í Elliðaánum, og er sú skoðunargjörð framkvæmd af 2 trjesmiðum í Reykjavík, sem til þess voru kvaddir fyrir aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu. Í skoðunargjörð þessari segir, að milli rimlanna í neðri kistunni í norðuránni sjeu 2 þumlungar, og milli rimlanna í efri kistunni í sömu á $1\frac{8}{12}$ þumlungs, en um millibilið milli rimlanna á kistunum í suðuránni er ekki getið; sömuleiðis segir þar, að í kistunni í suðuránni sje lengd rimlanna í hvorri grind um sig 1 alin og 11 þumlungar, og í nyrðri kistu í sömu á 1 alin og 14 þumlungar; en um lengd rimlanna í kistunum í norðuránni er ekki getið. Þessu næst lýsa skoðunarmennirnir yfir því álitu, að 9 þumlunga digur lax geti ekki smogið milli þeirra rimla, sem skemmra er á milli en $2\frac{1}{4}$ þumlungs, án þess þó að tilgreina neinar ástæður fyrir því álitu sínu, enda virðist það ekki á nægum rökum byggt, því að það er auðsætt, að laxinn, sem er sporöskjumyndaður ummáls, þarf, þegar hann er 9 þumlunga gildur, meira en $2\frac{1}{4}$ þumlungs lóðrjett millibil milli rimlanna í kistunum, til þess að geta smogið þær, ef hann syndir á kviðnum, en að hann hins vegar hvergi nærri þarf $2\frac{1}{4}$ þumlungs millibil, ef hann leggur sig á hliðina þegar hann smýgur rimlana, og opið í grindunum lárrjett er nægilegt, eins og á sjer stað um laxakistur hins kærða. Þegar nú hjer við bætist, að engin rök eru leidd að því, gegn neitun hins kærða, að skoðunarmennirnir beri skyn á laxveiði í laxakistum, og þeir þar á ofan ekki hafa unnið eið að skoðunargjörð sinni, nje einu sinni viðurkennt hana fyrir rjetti, þá verður hún ekki tekin til greina, sem næg sönnun fyrir því, að 9 þumlunga gildur lax geti ekki smogið milli rimlanna í veiðivjelum hins kærða í Elliðaánum.

Með því nú að 5. gr. í ofan nefndum viðaukalögum 11. maí 1876 að eins mælir svo fyrir, að milli rimla í grindum, sem í veiðivjelum eru hafðar, skuli vera svo mikið bil, að lax, sem er 9 þumlunga gildur, geti smogið grindurnar, en ekki til tekur nákvæmar, hvað stórt bilið þurfi að vera til þess að lax með þessum gildleika geti smogið þær, og heldur engar nægar upplýsingar um þetta atriði eru fram komnar undir máli því, sem hjer er áfrýjað, þá ber þegar af þessari ástæðu að dæma hinn kærða sýknan af ákærum

hins opinbera í máli þessu, án þess að þörf gjörist að rannsaka, hvort sú sýknarástæða hins kærða sje á rökum byggð, að nefndar lagaákvæðanir nái ekki til laxveiðarinnar í Elliðaánum af því að hún er eign einstaks manns.

Eptir þessum úrslitum málsins ber að greiða allan kostnað af því úr opinberum sjóði, þar með talin málsfærslulaun til sóknara fyrir yfirdóminum og svaramanns fyrir undir- og yfirdómi, sem ákveðast 10 kr. handa hinum fyrnefnda og 25 kr. handa hinum síðarnefnda.

Við rekstur málsins í hjerði er það athugandi, að terminus executionis vantar í undirrettardóminn og að stefnurnar til yfirdómsins ekki eru ritaðar á sjálfar dómsgjörðirnar, heldur á eptirrit af dómnum; að öðru leyti hefur hann verið vítalaus. Sókn og vörn málsins fyrir yfirdóminum hefur verið lögmæt.

Því dæmist rjett að vera:

Hinn kærði, kaupmaður H. Th. A. Thomsen, á að vera sýkn af ákærum hins opinbera í þessu máli. Allur af málinu löglega leiðandi kostnaður, þar á meðal málsfærslulaun til sóknara fyrir yfirdóminum, málsfærslumanns Jóns Jónssonar, 10 krónur, og til svaramanns fyrir undir og yfirdómi, málsfærslumanns Páls Melsteðs, 25 kr., greiðist úr opinberum sjóði.

Jón Pjetursson.

Samhljóða dómabókinni vottar

L. E. Sveinbjörnsson.

Þess, sem gjörzt hefur í Elliðaáamálinu nú í sumar, er að mestu leyti getið í hinni greinilegu skýrslu amtmannsins í Suðuramtinu 8. þ. m., sem tekin er upp hjer að framan. Til enn frekari skýringar, skal nefndin þó leyfa sjer að tilfæra skoðunargjörð þá, sem nýnefnt amtmanns brjef getur um, og er hún á þessa leið:

Samkvæmt fyrimælum í útnefningarbrjefi herra sýslumannsins í Kjósar- og Gullbringusýslu 12. þ. m. til okkar undirskrifaðra, um að skoða veiðivjelar kaupmanns Thomsens í Elliðaánum og gefa álit okkar um þær, og eptir ummælum hins sama og áskyldum rjetti okkar, við rjettarhald hinn fjórtánda þ. m., leyfum vjer okkur hjer með, að leggja fram eptirfylgjandi skýrslu og álit, til skýringar á framburði okkar og svörum við nefnt rjettarhald 14. þ. m. viðvíkjandi tjeðri skoðunargjörð.

Laxakisturnar í Elliðaánum eru fjórar alls, þannig: að í suðuránni er tvíhvolfuð kista í aðalkvíslinni, og einhvolfuð kista í minni kvíslinni, og í norðuránni er tvíhvolfuð kista og einhvolfuð kista í kvísl, sem rennur úr aðalánni fyrir neðan tvíhvolfuðu kistuna, rimlarnir í kistunum eru á lengd frá einni al. og 9½ þl. til einnar álmar og 13 þl., bilið á milli rimlanna er á flestum stöðum 1¾ þl., á stöku stöðum 1¾ þl., og á tveimur stöðum 1¾ þl.; rimlarnir liggja lárjett, eru ferstrendir og snúa randirnar hver á móti annari rjettlínis.

Eptir gefnu tilefni á skoðunarstaðnum, viljum vjer geta þess að árnar eru algjörlaga þvergirtar með öflugum grjótgörðum. Er það eindregið og ófað álit okkar, að engin 9 þl. gildur lax geti smogið gegnum grindurnar í nefndum laxakistum, og byggjum við þetta álit okkar á því, að laxinum er jafn eðlilegt, að synda þannig, að kviðurinn snúi niður og bakið upp, eins og dýrum og fuglum þeim, er við þekkjum, er eðlilegt að ganga á fótunum, en það er álit okkar, að sá lax, sem er 9 þl. gildur, sje

á sama stað að þvermáli frá bakugga niður á kviðinn, aldrei minni en 3 pl., beldur optast þar yfir, og sem sönnun fyrir þessu, skulum vjer geta þess, að á meðan á skoðunargjörðinni stóð, var lagður fram dauður lax, sem að vísu var meir en 9 pl. ummáls þar, sem hann var gildastur, en þar sem hann var að eins 9 pl. ummáls, var hann 3½ pl. að þvermáli frá bakinu niður á kviðinn. Þessu álitu okkar enn fremur til styrkingar og skýringar, skulum við geta þess, að 7 af þeim 8 lóxum, sem við skoðunargjörðina voru teknir úr einni kistunni, voru marðir á höfðinu að ofanverðu, á milli augnanna, en ekki á vöngunum, þvermálið niður í gegn um höfuðið þar sem blettirnir voru, var 1⁸/₁₂ pl. eða jafnt og bilið var á milli rimlanna í þeirri laxakistu, er þeir voru teknir úr, og meinum við það óefað, að marblettir þessir á höfði laxanna hafi komið af því, að þeir hafi leitast við, að komast gegn um grindurnar í kistunni, en ekki komizt lengra en uppundir augun, með höfuðið milli rimlanna. Við viljum og geta þess, að þar sem marblettirnir voru á höfði laxanna, var höfuðið sívalt eða jafnþykkt á báða vegu, og má þar af sjá, hvað gilt það hefur verið ummáls á þessum stað.

Út af því tilefni, að dómariinn lagði fyrir okkur í rjettinum þá spurningu, hvort við álitum, að laxinn gæti komizt á hliðinni gegn um grindur eða veiðivjelar, og með því að eigi er unnt að segja neitt um það, hvert eða á hvern hátt atvik, sem dýrum eru óeðlileg, geti skeð, þá höfum við eigi neitað þessu með öllu, þó held jeg, Hjálmur Pjetursson, að þetta geti eigi skeð, þegar laxinn á að sækja á móti straum, nema því að eins, að höfuð hans og eyruggar, sje komið gegn um veiðivjelina, áður en hann fellur á hliðina, og við báðir álitum, að laxinn missi öll sundtök og framdráttaraft, jafnskjótt og hann er fallinn á hliðina. Enn fremur spurði dómariinn að því, hve langt bil milli rimla í veiðivjelum við álitum að þyrfti til þess, að laxinn gæti komizt í gegn um þær á hliðinni, og höfum við svarað þessu þannig: að við álitum, að bilið milli rimlanna þyrfti að vera að minnsta kosti einni línu meira en þykktin á laxinum, þar sem hann væri gildastur, ef það annars gæti hugsazt, að lax færi þannig gegn um veiðivjelar, er við efumst mjög mikið um, og þekkjum þess engin dæmi, þótt við báðir höfum fengizt talsvert við laxveiðar á ýmsan hátt.

Skýrslu þessa erum við fúsir á að staðfesta með eiði, þegar rjetturinn krefst þess, eins og við höfum áður boðið, og óskum að hún verði látin fylgja rjettargjörðum þeim, er fram fóru hinn 14. þ. m. í hjer um ræddu máli, og þeim útskriptum, er aðrir menn kynnu að fá af rjettargjörðum þessum.

Staddir í Reykjavík 16. júlí 1879.

Hjálmur Pjetursson. Páll Pálsson.

Framlagt fyrir aukarjetti Kjósar- og Gullbringusýslu 18. júlí 1879.

Kristján Jónsson.

Samhljóða frumritinu vottar:

Skrifstofu Kjósar- og Gullbringusýslu 14. ágúst 1879.

Kristján Jónsson.

Þegar þingdeildin hafði 5. þ. m. kosið oss í nefnd til að rannsaka þetta mál, varð nefndin þess vísari, að þvergirðingar og veiðivjelar Thomsens, höfðu verið brotnar úr Elliðaánum af mörgum búendum Seltjarnarnesshrepps og Mosfellssveitar, og að Thomsen kaupmaður hafði skjótt látið setja nýjar þvergirðingar og laxakistur í árnar. Nefndinni virtist því nauðsynlegt, að fullvissa sig um, hvort þessar nýju veiðibrellur væri með sömu gerð, og hinar fyrri, eður þær væri meira lagaðar en áður eptir fyrirmælum viðaukalaga 11. maí 1876. Fór því nefndin þess á leit við amtmanninn, að hann sæi um, að ný skoð-

un fram færi, og var þetta framkvæmt bæði fljótt og rækilega. Þessari síðustu skoðunargjörð á þvergirðingum og laxakistum í Elliðaánum mótmælti Thomsen, og leyfir nefndin sjer að tilfæra hjer fyrst mótmæli hans, þá skoðunargjörðina sjálfa, sem síðan hefur, að tilhlutun nefndarinnar, verið eiðfest, og að síðustu athugasemdir Thomsens, eptir að skoðuninni var lokið. Þessi skjöl hljóða þannig:

Mótmæli Thomsens.

Veiðiaðferð mín í Elliðaánum er frá ómuna tíð, og veiðirjettur minn og veiðiaðferð er þar að auki staðfest af dómstólunum, landsyfrrjettinum 18. sept 1871, og hæstarjetti 16. febr. 1875 — laxveiðin hefur að minnsta kosti frá miðri fyrri öld verið notuð meðal annars á þann hátt, að árnar hafa verið þvergirtar, segir í hæsta rjettardómnum.

Meðan jeg held hinni gömlu veiðiaðferð, sem brúkuð hefur verið, og tek ekki neina nýja aðferð upp, verð jeg að álíta, að jeg sje í mínum fulla rjetti, hvað brúkun á þessari eign minni snertir — því að laxveiðin í Elliðaánum er mín eign og ekki annara — og þessa mína skoðun styð jeg enn fremur við ráðherrabrjef frá 26. maí 1877, sem beinlinis er stýlað til mín út af minni fyrirspurn til sama ráðherra, hvort viðaukalögin frá 11. maí 1876 næðu til veiði minnar í nefndum ám.

Þar að auki er það mín fulla sannfæring byggð á ýmsum ástæðum, að rimarnar í laxakistum mínum sjeu svo lagaðar, að 9 þumlunga gildur lax geti smogið í gegn um þær.

Af þessu leiðir, og þar sem hið opinbera er nýbúið að skoða laxakistur mínar og mæla í krók og kring, að jeg sem eigandi veiðarinnar í Elliðaánum, verð að mæla móti því, að nú verði að nýju farið að skoða og mæla mínar veiðivjelar, nema mitt komi lof og leyfi til, og verði þessi mín mótmæli ekki tekin til greina, verð jeg að heimta skýlausan úrskurð hlutaðeigandi rjettar, eins og jeg líka í því tilliti geymi mjer allan minn rjett óskortan móti rjettum hlutaðeigendum.

Reykjavík 8. ágúst 1879.

H. Th. A. Thomsen.

Skoðunargjörð.

Samkvæmt útnefningu sýslumannsins í Kjósar- og Gullbringusýslu, dags. 8. ág. þ. á., höfum við undirskrifadir nefndan dag skoðað og rannsakað laxveiðivjelar kaupmanns H. Th. A. Thomsens í Elliðaánum. Hlutaðeigandi sýslumaður var til staðar, og ásamt honum reyndust okkur eptir nákvæma mælingu veiðivjelarnar þannig lagaðar:

1. Skoðuðum við hina svo kölluðu Pollkistu í suðuránni; reyndist millibil milli rimla í kistunni, þar sem þrengst var, $1\frac{1}{12}$ þuml., en víðast hvar var millibilið $1\frac{1}{12}$ þuml. Lengd rimlanna reyndist 1 al. 13 þuml.
2. Höfuðkistan í suðuránni.

Eystra hvolfið:

Þrengsta millibil milli rimla reyndist $1\frac{1}{12}$ þuml., en rýmst millibil milli rimla var $1\frac{3}{12}$ þuml., og á stöku stöðum það vel. Lengd rimlanna reyndist 1 alin 10 þumlungar.

3. Sama kista.

Vestra hvolfið:

Þrengsta millibil milli rimla reyndist $1\frac{6}{12}$ þuml. freklega. Rýmsta millibil (á einum stað) $1\frac{9}{12}$ þuml., en víðast hvar $1\frac{9}{12}$ þuml. Lengd rimlanna reyndist 1 al. $10\frac{1}{2}$ þuml.

4. Höfuðkistan í norðuránni.

Vestra hvolfið:

Millibil milli rimla reyndist þar, er þrengst var, $1\frac{8}{12}$ þuml., en þar er rýmst var á milli rimla, var bilið $1\frac{10}{12}$ þuml. Lengd rimlanna mældist rúmlega 1 al. 12 þuml.

5. Sama á.

Eystra hvolfið:

Rimlavidd mest $1\frac{9}{12}$ þuml., en minnst rimlavidd $1\frac{7}{12}$ þuml., og var það að eins á einum stað; lengd rimlanna mældist 1 alin $12\frac{1}{4}$ þuml.

6. Hin svo kallaða hjáleiga í norðuránni. Rimlavidd mældist þar mest $1\frac{8}{12}$ þuml., en minnst $1\frac{6}{12}$ þuml. freklega, og var það að eins á einum stað. Lengd rimlanna mældist 1 al. $9\frac{1}{2}$ þuml.

Allir rimlarnir í kistunum liggja lárjett, eru ferstrendir og snúa randirnar rjett-línis hver á móti annari.

Grjótgardar liggja beggja vegna að kistunum frá landi þannig: *að allar kvíslar árinna eru gjörsamlega þvergirtar.*

Ofanskriðaða skýrslu erum við reiðubúnir að staðfesta með eiði, nær sem hlut-aðeigandi yfirvald krefst þess.

Reykjavík 8. ágúst 1879.

Hjálmur Pjetursson. H. Guðmundsson.

Athugasemdir Thomsens.

Þar eð skoðunargjörð hefur í dag verið haldin yfir laxakistum mínum eptir á-skorun alþingisnefndarinnar, þá vil jeg beiðast þess, að bókuð verði, til upplýsingar í málinu, þau atriði, er hjer fylgja á eptir:

Þegar verið var að skoða og mæla eystra hólfíð í höfuðkistunni í suðuránni 14. júlí þ. á., tóku skoðunarmennirnir eptir því, að lax var í kistunni, meðan hlerinn, sem settur var fyrir ofan (straum megin við) kistuna, sat fyrir, en eptir að hlerinn hafði verið tekinn frá aptur, og fara átti að taka laxinn úr kistunni, var hann horfinn.

Hinn minnsti af þeim 8 lögum, sem veiddir voru sama dag í »Hjáleigunni« (svo er ein af kistunum nefnd), og sem var ummáls $9\frac{3}{12}$ þuml., var ekki nuddaður á höfði af rimlunum eins og hinir laxarnir 7.

Eptir ósk herra Egils Egilssonar var dauður lax, sem hann lagði fram, mældur af skoðunarmönnum, og reyndist hann $10\frac{1}{4}$ þuml. ummáls, þar sem hann var gildastur; fyrir aptan kviðugga var ummál hans 9 þuml.; þvermál hans þar frá bakugga til kviðugga var $3\frac{1}{2}$ þuml.; þvermálið á sama stað (þykktarmál) frá hlið til hliðar $1\frac{8}{12}$ þuml., en einmitt sama mál sem millibilið milli rimanna í laxakistum mínum.

Eptir bók Henriks Krigers »Danmarks Fiske«, II. B. bls. 570—71 segir svo, að laxar, þegar þeir komast á grynningar, kasti sjer á hliðina, og brólti svo áfram til þess að ná í dýpra vatn. Reynslan hefur sýnt mjer og sannfært mig um, að laxar gjöra hið

sama í laxakistum, þegar þeir reyna til að komast út úr þeim, annaðhvort af því þeir fylgja eðli sínu og vilja brjótast í strauminn, ellegar þeir vilja flýja undan, þegar menn vilja handsama þá í laxakistunni.

Í bræfi, dagsettu 3. ágúst f. á., bauð jeg amtinu, að það skyldi hafa yfrumsjón yfir laxveiði minni, til þess það gæti sannfærzt um, hvort jeg hefði á rjettu máli að standa eða ekki, en amtið hefur engu svarað, heldur látið höfða opinbert mál gegn mjer, og byggir það á skoðunargjörðum og mælingum, sem varla eða jafnvel aldrei geta orðið eins áreiðanleg sönnun, eins og sjálf reynslan.

Reykjavík 8. ágúst 1879.

H. Th. A. Thomsen.

Þessar skýrslur, er nefndin hefur aflað sjer, og leyfir sjer nú að leggja fyrir þingdeildina, er árangurinn af rannsóknum hennar. Nú með því nefndin hlýtur, eins og hjer að framan er fram tekið, að skilja viðaukalög við Jónsbókar landsleigubálks 56. kap. um friðun á laxi, dags. 11. maí 1876, þannig: að friðunar ákvarðanir þeirra og fyrirmæli um veiðiaðferð, nái jafnt yfir Elliðaárnar, sem aðrar ár hjer á landi, þá getur nefndin eigi annað en lagt það til, að neðri deildin skori á valdstjórnina, að hún tafarlaust gjöri ráðstöfun til:

1. Að þvergirðingar H. Th. A. Thomsens kaupmanns í Reykjavík verði teknar úr Elliðaánum.
2. Að opinbert lögreglumál sje höfðað gegn sama manni til sekta fyrir brot móti 2. gr. viðaukalaga 11. maí 1876, og jafnframt til skaðabóta fyrir veiðispyll á þjóðjörðinni Hólmi í Seltjarnarnesshrepp.

Tillögu til þingsályktar í þessa stefnu leyfir nefndin sjer að bera sjerstaklega upp.

Grímur Thomsen. Páll pr. Pálsson, Arnljótur Ólafsson. Benedikt Sveinsson.
skrifari.

Einar Ásmundsson,
formaður og framsögumaður.

352.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um eptirlaun presta.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í efri deild).

3. grein. Byrjunin orðast þannig:

«Sá prestur, sem að ósjálfráðu slasast þannig eða tekur vanheilsu, er hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að sleppa prestsskap, skal fá eptirlaun, sem nemi 250 kr. ef hann o. s. frv.»

Árni Thorsteinson. Bergur Thorberg. Magnús Stephensen.

Frumvarp

til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 15. ágúst 1879).

1. grein.

Enginn kaupmaður eða verzlunarmaður má selja minna í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund en einn pela, og enga áfenga drykki eða vínföng má hann veita í sölubúð sinni.

2. grein.

Enginn má vera gestgjafi í kaптúnun, nema hann til þess hafi fengið leyfisbrjef, er landshöfðingi gefur eptir tillögum bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Leyfi þetta má eigi veita, nema beiðandi gefi fulla trygging fyrir því, að hann ávallt hafi nægt húsrúm og svo mörg rúm, uppbúin fyrir gesti, sem bæjarstjórn eða hreppstjórn þykir við eiga, og mega þau aldrei vera færri en sex. Í leyfisbrjefinu skulu ávallt tekin fram rjettindi þau, sem veitt eru, svo og aðrar takmarkanir, þær, er þörf þykir vera að setja.

3. grein.

Rjett er gestgjöfum að hýsa gesti og veita þeim mat og drykk. Eigi mega þeir selja ölföng utanhúss; þó má lögreglustjóri leyfa þeim að við hafa veitingar í einstök skipti, ef sjerlegar ástæður eru til þess, svo sem við markaði og mannfundi.

Gestgjafar þeir, er eigi hafa leyst borgarabrjef til verzlunar, mega selja ölföng þó eigi sje þeirra neytt á veitingastaðnum, en aldrei má það meira vera í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund, en 6 pottar eða tilsvarendi í flöskum. Gestgjafi má því að eins reka verzlun, að hann hafi verzlunarbúð, og skal hún þá alveg vera skilin frá veitingastofu eða gestaherbergi, svo enginn samgangur sje á milli þeirra.

4. grein.

Rjett er veitingamönnum í kaптúnun að selja hverjum, sem hafa vill, ölföng með mat, kaffi, sjókolade og tevatn, meðan þessara hluta er neytt, ef þeir til þess hafa fengið leyfi bæjarstjórnar eða hreppsnefndar. Rjett er og í kaupstöðum hverjum sem vill, að taka á móti næturgestum fyrir borgun, og má þeim sjálfum veita ölföng en eigi öðrum.

5. grein.

Dansfundi mega þeir, er leyfisbrjef hafa fengið eptir 2. og 3. gr., eigi halda án leyfis lögreglustjóra eða sýslumanns, og getur hann bundið það skilyrðum þeim, er honum þykja við þurfa, og skal eptir því, sem hann ákveður, greiða 2—20 kr. í bæjarsjóð eða sveitarsjóð í hvert skipti. Svo má og veita þeim, er eigi eru gestgjafar eða veitingamenn, leyfi til að halda dansfundi með veitingum í einstök skipti, og skal fyrir leyfið greiða 1—10 kr., er falli í bæjarsjóð eða sveitarsjóð. Sem dansfundir teljast allar skemmtanir þeirrar tegundar, og sem eigi eru heimboð, án kostnaðar fyrir hina boðnu. Þeir, sem eru gestgjafar eða veitingamenn og vilja hafa hnattborð („Billiard“) eða keiluleika, skulu skýra lögreglustjóra frá því, og ákveður hann þá, að þeir fyrir það skuli greiða árlega 10—20 kr. þóknun til bæjarsjóðs eða sýslusjóðs.

6. grein.

Gestgjafar eða veitingamenn mega eigi taka í hús sín menu til nætursetu eptir 11. stundu að kvöldi. Þeir skulu hafa hús sín lokað fyrir allri inngöngu frá 11. stundu að kvöldi, og allt að stundu fyrir miðjan morgun; þó mega gestgjafar veita mönnum viðtöku til næturgistingar á þeim tíma. Allir aðkomumenn, sem eigi eru til næturgistingar hjá þeim, skulu farnir úr húsum þeirra á miðnætti.

7. grein.

Nú kemur fyrir hjá gestgjafa eða veitingamanui megn óregla, drykkjuslark, eða ófriður, og er þá rjett að lögreglustjóri, hreppstjóri eða aðrir, er gæta eiga lögreglu, ryðji hús hans fyrir gestum, og geta þeir, ef þeim þykir þess þurfa, látið loka veitingastaðnum og skipað veitingamanni, að hafa hann lokaðan allt að sex stundum í senn.

Gestgjafar eða veitingamenn skulu veita að ólæstum útidyrum, þann tíma, er gestir mega koma í hús þeirra. Ef þeir veita í læstum herbergjum, geta þeir menn, er lögreglu hafa á hendi, krafizt inngöngu, þá er þeim þykir við þurfa.

8. grein.

Gestgjafar eða veitingamenn mega ekki leyfa lærisveinum hins lærða skóla, nje öðrum unglingum, sem eru yugri en 18 ára, að koma í hús sín, til að neyta áfeugra drykkja, eða vera þar við spil eða leiki, hverju nafni sem nefnast, nema ungmenni þessi sjeu í för með fullorðnum mönnum, sem geta borið fulla ábyrgð af gjörðum þeirra.

9. grein.

Þeir, sem áður en lög þessi öðlast gildi hafa verið gestgjafar, skulu, innan 6 mánaða frá því að lög þessi eru gild, skýra landshöfðingja frá því, að þeir hafi haft atvinnu þessa, og senda jafnframt eptirrit af leyfisbrjefi sínu, og skýrslu, vottaða af bæjarfógeta eða sýslumanni, um, hve mörg uppbúin rúm með nægu húsrúmi þeir hafi. Svo skulu og veitingamenn innan sama tíma senda bæjarstjórnu eða hreppsnefnd, ásamt eptirriti af leyfisbrjefi þeirra, skýrslu um, að þeir hafi rekið atvinnu þessa áður en lög þessi öðlust gildi. Að því búnu staðfestir landshöfðingi leyfisbrjef gestgjafa, en bæjarstjórn eða hreppsnefnd leyfisbrjef veitingamanna, hvorttveggja borgunarlaust og með því skilyrði, að þeir í öllu breyti eptir lögum þessum.

Nú hefur gestgjafi, er áður hefur rekið atvinnu þessa, eigi svo mörg uppbúin rúm með húsnæði, sem minnst er áskilið í 2. gr. hjer að framan, og skal hann þá hafa ársfrest til þess að útvega sjer það, er á vantar. Hafi hann eigi sannað, að hann hafi aflað sjer þeirra, áður þessi frestur er liðinn, hefur hann fyrirgjört rjetti sínum sem gestgjafi, eða veitingamaður.

10. grein.

Nú rekur maður atvinnu sem gestgjafi, án þess að hafa leyst til þess leyfisbrjef, og skal hann þá sæta sektum í fyrsta sinn: frá 5—50 kr., í annað sinn: frá 10—100 kr., og í þriðja sinn og optar: frá 20—200 kr. Sá, sem rekur atvinnu eptir 3. gr., án þess að hafa leyfi til þess, sæti sektum á sama hátt, en helmingi minni.

Brot á móti lögum þessum varða í fyrsta sinn sektum allt að 100 kr. fyrir gestgjafa, og allt að 50 kr. fyrir veitingamenn, í annað sinn allt að 200 kr. fyrir gestgjafa, og 100 kr. fyrir veitingamenn, í þriðja sinn og optar allt að 300 kr. fyrir gestgjafa og 150 kr. fyrir veitingamenn.

Ef sami gestgjafi eða veitingamaður á þremur árum í sífelli sætir prisvar sinn-um sektum fyrir afbrot gegn 6. og 7. gr., 1. málsgrein, eða 8 gr. skal hann í hið þriðja

sinn, er hann er sektaður eptir dómi eða úrskurði, hafa fyrirgjört rjetti til atvinnu sinnar.

Sá, sem verður sannur að því, að hann hafi farið með ungmenni þau, sem nefnd eru í 8. gr., til gestgjafa eða á veitingastað, eða þá er hann hitti þau þar, leitt þau til nautnar áfengra drykkja eða í spil, skal sæta sektum frá 5—100 kr.

Sektir eptir lögum þessum skulu greiddar í bæjarsjóð eða hreppssjóð.

11. grein.

Með afbrot gegn lögum þessum skal farið sem opinber lögreglumál; þó má málsókn niður falla, ef sá, sem misgjört hefur, býður fram og greiðir fjesekt, sem sje innan takmarka sektar þeirrar, er lögð er við brotinu, og amtmanni finnst hún hæfileg eptir málavöxtum, svo skal hann og greiða málskostnað, ef hann hefur fallið á við rannsókn málsins.

354.

Nefndarálit

í málinu um frumvarp til laga, sem hafa inni að halda viðauka við tilskipun um póstmál á Íslandi 26. febr. 1872.

Nefndin telur að vísu nauðsynlegt, að umbæta í ýmsum greinum, ofan nefnda póstmálatilskipun og aðrar reglur og lagafyrirmæli um póstmál hér á landi; en með því að til þess þyrfti nýtt lagafrumvarp, sem enginn tími er til að koma fram á þessu þingi, leyfir nefndin sjer að ráða hinni heiðruðu deild, að samþykkja stjórnarfrumvarpið óbreytt, í því trausti, að stjórnin muni finna ástæðu til að leggja fyrir næsta þing yfirgrípsmeiri rjettarbót, að því er póstmálefni snertir.

Alþingi 18. ágúst 1879.

Grimur Thomsen,
formaður.

Björn Jónsson,
framsögumaður.

Þorsteinn Jónsson.

355.

Tillaga

til þingsályktar

(Frá rannsóknarnefndinni í laxveiðamálinu).

Neðri deild alþingis ályktar að skora á landshöfðingjann, að hann þegar í stað hlutist til um:

1. Að þvergirðingar kaupmanns H. Th. A. Thomsens í Reykjavík verði teknar úr Elliðaánum með fógetagjörð og að skipaður sje lögfróður maður til að gæta rjettinda þjóðjarðarinnar Hólm í Seltjarnarnesshrepp við þessa fógetagjörð og til að framfylgja því máli af hálfu landssjóðsins.
2. Að opinbert lögreglumál sje höfðað gegn H. Th. A. Thomsen til sekta fyrir brot móti 2. gr. viðaukalaga við Jónsbókar landsleigubálks 56. kapitula um friðun á laxi

11. maí 1876 og til skaðabóta fyrir veiðisþjöll á þjóðjörðinni Hólmi í Seltjarnarnesshreppi.

Arnlfótur Ólafsson. Benedikt Sveinsson. Einar Ásmundsson,
formaður og framsögumaður.
Grímur Thomsen. Páll prestur Pálsson,
skrifari.

356.

Breytingartillaga

við uppástungu til þingsályktunar um bygging á húsi handa alþingi og söfnum landsins.
(Frá fjárlaganefndinni).

Síðari málsgrein orðast þannig:

Að sett sje nefnd af fimm þingmönnum, þremur úr neðri og tveimur úr efri deild, til þess í samráði við landsstjórnina að ákveða hússtæðið, standa fyrir byggingunni, útvegum á uppdráttum til hennar, á efni í hana, sem ráði smiði og verkamenn, hafi eptirlit með verkinu, o. s. frv.

357.

Viðaukauppástunga

við gufuskipsferðaáætlunina nr. 1.

Að í 1. kafla, Borðeyrardálk, neðan undir «19. júlí» bætist við «14. september».

Páll Pálsson. Þorlákur Guðmundsson. Hjálmur Pjetursson. Guðmundur Ólafsson.
Friðrik S. Stefánsson. Páll Pálsson prestur. Þórður Þórðarson.

358.

Nefndarálit

við þurfamanna lagafrumvarp.

Nefnd sú, sem hin heiðraða deild skipaði til að íhuga ýmsar ákvarðanir í fátækra-reglugjörðinni, dags. 8. janúar 1834, einkum II. og III. kafla hennar, hefur nú á mörgum fundum vandlega hugleitt þetta mál, og samhuga komizt að þeirri niðurstöðu, að mjög margar ákvarðanir tjeðrar reglugjörðar þurfa algjörðra, og allar talsverðra breytinga við. Sá nefndin sjer það þess vegna eigi fært, að leggja út í að lagfæra hinar einstöku greinir hennar, og rjeð meiri hlutinn það því af, að semja nýtt frumvarp til þurfamannalaga. Þetta frumvarp, sem hjer fer á eptir, leyfir meiri hlutinn sjer að leggja fyrir hina heiðrðu deild.

Alþingi 15. dag ágústmánaðar 1879.

Páll prestur Pálsson, Páll Pálsson. Hjálmur Pjetursson. Guðmundur Einarsson.
skrifari og framsögum. Guðmundur Ólafsson. Arnlfótur Ólafsson.

FRUMVARP
til þurfamannalaga.

1. grein.

Þurfamaður er hver sá, hvort sem er karl eða kona og á hvaða aldri, sem er, sem getur ekki af eigin efnum eða kröptum sjeð lífi sínu borgið, svo hann hafi bæði nægilegt fæði og fót, sem og nauðsynlega uppfræðslu.

2. grein.

Þurfamenn eiga rjett á að njóta þeirrar aðstoðar og á þann hátt, sem segir í lögum þessum.

3. grein.

Skylt er hverju foreldri að ala önn fyrir andlegum og líkamlegum þörfum barns síns, hvort heldur barnið er fætt í hjónabandi eður eigi, eptir því, sem atvinna og efni foreldranna ýtrast leyfa, eður þörf gjörist. Skylda þessi helzt meðan foreldrarnir lifa hve nær sem barnið þarf aðstoðar við. Að öðrum ástæðum jöfnum skal faðir leggja hálfu meira en móðirin barni þeirra til framfæris. Hver móðir hefur rjett til að halda einu barni hjá sjer þangað til það er fullra 7 ára gamalt, og það því, er hún helzt kýs, nema sjerstakar ástæður banni.

4. grein.

Skylt er hverju barni að annast foreldri sitt, og veita því framfæri eptir því, sem efni og ástæður ýtrast leyfa. Skylda þessi hvílir jafnt á óskilgetnum börnum sem skilgetnum, hve nær sem foreldrið verður þurfamaður, og barnið telst aflögufært frá lífsnauðþurftum sjálfs sín, ektamaka og barna. Rjett er og að aðrir niðjar en börn ali önn fyrir afa og ömmu, sjeu þeir þess umkomnir, án þess þó að vanrækja fyrir þá skuld nánari skyldur. Samskonar skylda hvílir og á afa og ömmu við barnabörn þeirra.

5. grein.

Nú hvílir framfærsluskylda á fleirum en einum og skorast einhver þeirra undan, eða vanrækir að gegna skyldu sinni, eður að ágreiningur verður um hvað hver skuli til leggja, og skal þá hreppsnefndin í þeim hreppi eða bæjarstjórnin í því bæjarfjelagi, þar sem þurfamaðurinn á heimili skerast í málið til að koma samningi á. Nú verður samningi eigi á komið og skal þá hreppsnefndin eða fátækrastrjórnin leggja málið undir úrskurð þeirrar sýslunefndar eða bæjarstjórnar, sem hlut á að máli, ef sá eða þeir, sem yfir er kvartað, eru heimilisfastir innan sýslu, og verður það þá fullnaðarúrskurður. Nú eru sumir innan sýslu eða bæjarfjeldags, en sumir utan eða allir utan, skal þá sýslunefndin eða bæjarstjórnin senda málið með áliði sínu og úrskurði þeirri sýslunefnd eða bæjarstjórn, sem eru rjettir hlutaðeigendur, sem þá leggja endilegan úrskurð á kærana. Falli úrskurðurinn á einn veg, er málið útkljáð, en greini þá á, skal leggja málið undir fullnaðarúrskurð landshöfðingja. Í úrskurðunum skal glöggt tekið fram, hve nær og hvernig þeim skuli fullnusta veitt.

Reglum þeim, sem hjer eru settar, skal hvívetna fylgt í rekstri sveitamála, þá er ágreinir eða eitthvað þykir óglöggt vera, til fullnaðarúrslita.

6. grein.

Hreppsnefndir og sýslunefndir skulu gjöra sjer far um að fá aðra en þá, sem lögskyldir eru eptir 2. og 3. gr., til að annast þurfandi vandamenn sína, svo sem þá, er vænta má slíks af sökum ættennis, tengda eða fósturs. Þær skulu og með ráði og dáð haga svo til, að sveitarþyngslin verði sem minnst og sem ljettbærust, eptir því sem ástæður leyfa, og gæta jafnframt þess, að einskis sanna rjetti eða frelsi sje misboðið.

7. grein.

Nú getur þurfamaður eigi fengið framfæri samkvæmt 2.—6. gr., og skal hann þá frá fæðingu sinni til fulls 16 ára aldurs eiga hreppshelgi og framfærslurjett í þeim hreppi eða hreppum, sem foreldrar hans eiga hreppshelgi, þá er hann er í heiminn borinn, og skal hver hreppur jafumikið til leggja honum til framfæris; en heimili skal hann eiga í hreppshelgishreppi móður sinnar, nema sjerstakar ástæður hamli, eða öðruvísi um semji.

8. grein.

Fullra 16 ára hverfur þurfalingur til framfærslu í þann hrepp, sem hann er fæddur í, hafi móðir hans átt þar lögheimili, þá er hún ól hann. En hafi hún ekki átt þar lögheimili, eða hafi hún ekkert lögheimili átt á þeim tíma, heldur hann áfram að eiga framfærslurjett í þeim hreppi eða hreppum, sem lögskyldir voru að framfæra hann til 16 ára aldurs, uns hann hefur unnið sjer atvinnuhrepp á þann hátt, sem nú skal greina.

9. grein.

Einn og sjerhver, karl sem kona, giptur sem ógiptur, getur, frá því að hann er fullra 16 ára og þar til hann er fullt sextugur, unnið sjer hreppshelgi og framfærslurjett sem þurfamaður með því að eiga lögheimili í einhverjum hreppi eða bæjarfjelagi í samfleytt 10 ár og framfærast þar í löglegri stöðu af eigin efnum eða atvinnu, án þess að hafa verið skylduómagi afkvæma sinna og án nokkurs láns eða styrks af sveitarsjóði eða bæjarsjóði, og án þess að vera annara gustukamaður.

Nú hefur einhver frá 16 ára aldri til sextugs unnið sjer hreppshelgi í fleirum hreppum en einum með 10 ára samfleytttri dvöl á næstnefndan hátt, og ræður þá hinn síðasti 10 ára tími hreppshelginni. Eldri en sextugur getur enginn unnið sjer hreppshelgi.

Þiggi giptur maður sveitarstyrk, hefur það jöfn áhrif á hreppshelgi konu hans, en hvorki hefur það áhrif á hreppshelgi barna þeirra nje annars heimafélks.

10. grein.

Nú verður einhver þurfamaður, og skal þá hreppsnefndin eða bæjarstjórnin í þeim hreppi, þar sem hann á heimili eða hann er staddur, veita honum styrk af fátækra sjóði, eptir að hún með nákvæmri rannsókn hefur komizt að raun um, að þörf sje á styrknum og að þurfamanninum verði eigi á annan hátt bjargað sveitarstyrkslaust. Styrkurinn skal endurgjaldast af fátækra sjóði hrepps þess eða bæjarfjelags, þar sem þurfamaðurinn á framfærslurjett að lögum, nema gjaldgreiðsla frá öðrum liggi greið fyrir.

11. grein.

Þurfi heimilisfjelag að sundrast sökum örbirgðar, þá er rjett að ektabjón sjeu eigi að skilin, nema með samþykki þeirra, eða að foreldri fylgi eitt barn þess, er það helzt kýs; en ekki raskast nein framfærsluregla nje skylda fyrir þessa skuld.

12. grein.

Engan þurfamann má fátækraflutningi flytja fyr en hreppshelgi hans er löglega augljóst viðurkennd eða ákveðin, og hlutaðeigandi hreppsnefnd eða bæjarstjórn hefur verið aðvöruð um flutning þurfalingsins á sveit sína. Þegar flytja skal, gefur sýslumaður eða bæjarstjórn þurfalingnum vegaseðil, og skal hann fluttur samkvæmt honum hreppstjóra frá hreppstjóra, eða á annan hátt, sem bezt hentar, til áttþaga sinna, og það þannig, að heilsu hans sje engin hætta búin, og að flutningnum sje hagað sem hagfeldast og jafnframt sem kostnaðarminnst.

Biði hinn flutti heilsutjón sökum illrar eða ógátilegrar meðferðar, varðar við lög eptir málavöxtum.

Um kostnað þann, sem leiðir af flutningi þurfamanna, skal fara eins og fyrir er mælt í tilskipun frá 17. apríl 1868, þó með þeirri breytingu, að sýslunefndir skulu rannsaka og úrskurða hjer eptir alla þá reikninga, sem þar að lúta.

13. grein.

Skyldur er hver þurfamaður að hlýða fyrirmælum hreppsnefndar í því, er hún segir honum, sem þurfamanni. Óhlýðnist hann eða þrjókist, er það skylda hreppstjóra sem lögregluþjóns að skerast í málið, og geti hann eigi fengið hinn seka með góðu að ganga til hlýðni, kærir hann fyrir sýslumanni, er lætur honum varða við lög mótpróa hans, og má neyða hann til hlýðni eptir málavöxtum.

14. grein.

Taka má með lögtaki fje það, sem er úrskurðað öðrum í hendur, greiði hann það eigi góðfúslega á þeim tíma, sem í úrskurðinum er ákveðinn, að hann skuli greiða það. Neyða má einnig þaun, er þrjókast, með ákvörðun daglegra sekta, til að fullnægja þeim úrskurðum, sem felldir verða samkvæmt lögum þessum.

15. grein.

Til að hafa sem órækasta vissu um hreppshelgisásigkomulag hvers eins, skal hreppstjórinn í hverjum hreppi og bæjarstjórinn í hverju bæjarfjlagi, halda sjerstaka bók, löggilta. Í bók þessa skal rita eptir fyrirmynd, sem landshöfðingi gefur, nöfn allra, karla sem kvenna, sem eru hinn 1. janúar næst á eptir að lög þessi eru út komin í hverjum hreppi eða bæjarfjlagi á aldrinum frá 16 árum til sextugs; skal aldur, atvinna, hjúskapur og borgaraleg staða vera til greind. Síðan skal hreppstjóri árlega rita í bókina nöfn allra fæddra og giptra í hreppnum, og sómuleiðis allra þeirra, sem komið hafa í hann og úr honum vikið. Þessa skýrslu skal hann árlega bera saman við prestsþjónustubók hlutaðeigandi sóknarprests eða sóknarpresta, og þeir sameiginlega staðfesta með undirskriptum sínum, að skýrslan sje rjett.

16. grein.

Öll nýmæli laga þessara fá lagagildi 1. janúarmán. næst eptir að þau eru komin út, og hafa úr því áhrif á hreppshelgisatburði og framfærsluskyldur, er fyrir koma í hreppa- og bæjarfjelögum. Hinir eldri atburðir og skyldur lúta undir hin eldri lög.

17. grein.

Hjer með er úr lögum numinn II. og III. kafli í fátækrareglugjörðinni frá 8. janúar 1834, og aðrar þær lagaákvæðanir, sem koma í bága við lög þessi.

Jeg get ekki verið samdóma þessu frumvarpi minna heiðruðu meðnefndarmanna, sjer í lagi sökum þess, að mjer virðist það ekki vera tengt við og sniðið eptir grundvallarreglum erfða- og hjúskaparrjettarins sem vera skyldi, en hins vegar hefur mig skort tíma til að semja annað frumvarp, er gjöri verulega endurbót á fátækrareglugjörðinni.

Alþingi 16. ágúst 1879.

Benedikt Sveinsson.

359.

Viðaukauppástunga

við uppástungur nefndarinnar í skólamálinu.

(Frá Páli Pálssyni, 2. þingmanni Húnavetninga).

1. Á eptir 3. lið komi 4. liður svo hljóðandi:

Landshöfðingi annist um, að skólaáriðu verði breytt þegar næsta ár þannig, að það byrji 1. dag októbermánaðar og endi 30. dag júnímánaðar ár hvert.

2. 4. liður verði 5. liður.

360.

Frumvarp

til laga um viðskipti landsdrottna og leiguliða, bygging jarða, úttektir og fl.
(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 16. ágúst 1879).

I.

1. grein.

Hver maður, sem jörð á og nýtir eigi sjálfur, skal selja hana öðrum á leigu, enda skal hún leigufær vera. Rjett er að sami maður búi á tveimur jörðum, eða fleirum, hvort er hann á þær sjálfur, eða leigir þær af öðrum; en inna skal hann öll þau gjöld, er á jörðu liggja, svo af útjörðu sem heimajörðu. Hjáleigur má leggja niður og undir heimajörð, eða aðra hjáleigu hennar.

2. grein.

Nú eiga fleiri en einn maður jörð saman, og verður eigi partur hvers seldur á leigu sjer, og kemur þeim eigi ásamt um bygging, og skal þá atkvæði ráða þeirra í milli, ef allir eiga jafnan hlut, en hlutkesti, ef atkvæði eru jöfn. Sjeu hlutir þeirra ójafnir, þá ræður atkvæði þeirra, er meira hlut eiga. Þeir, sem byggingu ráða, ábyrgist hinum afgjald jarðar og álag.

3. grein.

Selja má hver maður jörð sína öðrum á leigu undir bú, sem vill, ef sá, er selt er, eigi er utanhreppsmaður, sem nýtur sveitarstyrks. Heimilt er að byggja slíkum utanhreppsmanni jörð eða nokkurn hlut hennar því að eins, að sveitarstjórn þess hrepps, sem jörð er í, vilji eigi leigja jörð til handa innanhreppsmanni og ábyrgjast að öllu landskuld, leigur og álag. Nú byggir jarðareigandi eigi að síður þurfamanni í öðrum hrepp jörð sína, og er sú bygging ógild, enda er hreppsnefnd heimilt, að láta bera leiguliða út á kostnað landsdrottins, og ráða jörðu til næstu fardaga; en gjalda skal hún landsdrottinni landskuld hálfa og allar leigur.

4. grein.

Jörð skal ávallt byggja frá fardögum til fardaga, og skal um það brjef gjöra, og er það byggingarbrjef fyrir jörðunni. Í byggingarbrjefi skal skýrt taka fram, hve langur ábúðartími sje. Ef þetta er eigi gjört, skal svo álíta, sem jörð sje byggð æfilangt nema landsdrottinn sanni, að öðruvísi hafi verið um samið. Ekkja heldur ábúðarrjetti manns síns; en giptist hún aptur, missir hún hann þegar.

5. grein.

Í byggingarbrjefi skal greina landamerki jarða og geta þeirra ítaka, er hún á í annara manna lönd; svo og þess, ef kvaðir, eða ískyldur liggja á henni. Þá skal og kveða á í byggingarbrjefinu, hverja landskuld greiða skal eptir jörðina, og í hverjum aukum. Í því skal og ákveða, hver innstæðukúgildi fylgja jörðu og hvílik, svo og hverja leigu skuli greiða af þeim. Nú hefur landsdrottinn vanrækt að gefa byggingarbrjef, og skal svo álíta, sem jörð hafi verið byggð með leigumála þeim, er leiguliði kannast við, að áskilinn hafi verið, nema landsdrottinn sanni, að annar hafi verið.

6. grein.

Gjöra skal tvö samhljóða frumrit, af byggingarbrjefi hverju, og rita landsdrottinn og leiguliði nöfn sín undir þau. Hefur landsdrottinn annað brjefið, en leiguliði hitt.

7. grein.

Ef landsdrottinn byggir tveimur mönnum sömu jörð eða jarðarpart, þá skal sá hafa, er fyr tók; en landsdrottinn fái hinum jafngott jarðnæði sem hitt var, ella bæti honum allan þann skaða, er hann bíður af því, að hann komst ekki að jörðu, hvorttveggja eptir mati óvilhallra manna.

8. grein.

Eigi er jörð leigufær nema henni fylgi öll nauðsynleg íbúðarhús, geymslubús og fjenaðarhús. Um stærð og tölu húsa fer eptir jarðarmagni og því, sem venja er í hverri sveit; en jafnan skal afhenda leiguliða hús í gildu og góðu standi, eða með fullu álagi.

9. grein.

Þá er leiguliðaskipti verða á jörðu, má viðtakandi taka til voryrkju, þá er hann vill, en eigi má hann flytja bú sitt fyrir fardaga, nema fráfarandi leyfi. Fardagar eru þá, er sex vikur eru af sumri, og eru þeir fjórir. Er fimmtudagur í sjöundu viku sumars fyrstur þeirra, en sunnudagur síðastur. Ef leiguliði er ekki kominn til jarðar að forfallalaus, þá er sjö vikur eru af sumri, nje umboðsmaður hans, þá hefur hann fyrirgjört ábúðarrjetti sínum, og lúki landsdrottni eins árs landskuld og leigur sem áskilið var; en landsdrottinn má nýta sjer jörð, sem hann vill, eða byggja hana öðrum.

10. grein.

Fráfarandi skal hafa flutt allt bú sitt af jörðu hinn síðasta fardag, nema viðtakandi leyfi, að hann hafi það þar lengur. Heimil skal honum húsavist með viðtakanda og þar má hann hafa fjenað sinn til síðasta fardags; en hvorki má hann beita tún nje engjar.

Rjett er að fráfarandi skilji eptir, þar sem viðtakanda eigi er mein að, það af búslóð sinni, er hann eigi má burt flytja þegar; en það skal hann hafa burt flutt fyrir næstu veturnætur. Sjeu búsmunir eigi fluttir burt að veturnóttum, skal búandi segja hreppstjóra til, og fer hann með þá, sem fje í vanhirðingu.

11. grein.

Eigi má fráfarandi af jörðu flytja hey, áburð, eldsneyti, torf, nje nokkuð annað, sem sú jörð gaf af sjer. Ef fráfarandi á fyrningar heys, eldsneytis, eða annara fjemætra landsnytja, þá skal hann bjóða viðtakanda, eða landsdrottni, ef hann eða umboðsmaður hans er við staddur, kaup á því eptir mati úttektarmanna. Vilji hvorugur kaupa, má fráfarandi flytja það með sjer, eða selja öðrum, en burt skal hann hafa flutt það af jörðu fyrir næstu heynnir.

12. grein.

Nú á fráfarandi hús á jörðu, og skal hann bjóða jarðareiganda þau til kaups. Ef húsin eru að álitu úttektarmanna nauðsynleg á jörðu eptir 8. gr., er jarðareigandi skyldur til að kaupa þau því verði, er úttektarmenn virða. Ef jörð þarf eigi húsanna og jarðareigandi vill eigi kaupa þau, skal fráfarandi bjóða viðtakanda að kaupa þau, og vilji hann heldur ekki kaupa þau við sama verði, þá er honum rjett, að taka þau ofan og flytja af jörðu, eða selja þau hverjum, er hann vill til burtflutnings. Skal hús rjúfa fyrir Jónsmessu hina næstu, ef leiguliði vill gjöra hús þar er hin voru, en burt flytja viði og húsaefni fyrir veturnætur sem segir í 10. grein.

13. grein.

Flytja skal fráfarandi áburð á tún allt, ef til er, áður en hann fer frá jörðu, og

skal hann hafa gjört það í tæka tíð. Hann skal og hreinsa öll hús, sem á jörðu eru, heygarða og heytóptir. Vanræki fráfarandi þetta, þá bæti hann viðtakanda það, sem úttektarmenn meta. Ekki má fráfarandi vinna meira á jörðu það vor, er hann flytur sig frá henni, en til búþarfa, og eigi svo, að viðtakanda sje meín að. Ef hann vinnur meira, en nú var mælt, eignast viðtakandi það. Nú fylgir eggver jörðu, og á viðtakandi öll afnot þess það vor, er hann flytur sig að jörðu. Fylgi reki leigulandi, á fráfarandi það, er rekur til miðs föstudags í fardögum.

14. grein.

Ábúandi skal hafa öll leiguliðanot af jörðu sinni, nema öðruvísi sje um samið; en það eru leiguliðanot, að hann hafi til notkunar öll þau hús og mannvirki, innstæðukúgildi og öll þau rjettindi, sem jörðu fylgja.

Nú er leiguliðarjettur brotinn, og á leiguliði sókn þess máls. Ef leiguliði sækir eigi, á landsdrottinn sókn þess máls; enda skal leiguliði gjöra landsdrottni aðvart, er leiguliðarjettur hans er brotinn, og láta hann vita, hvort haun sækir það mál, eða ekki.

15. grein.

Eigi má leiguliði byggja öðrum af leigujörð sinni nje húsmenn taka, nema landsdrottinn leyfi. Eigi má hann heldur án leyfis landsdrottins, ljá öðrum nokkuð af hlynnindum þeim og landsnyttjum, er leigulandi hans fylgja. Hann má og eigi selja áburð af jörð, þann er henni megi að notum verða, nje farga honum á annan hátt. Eigi má hann heldur láta í burtu hey, sem hann hefur aflað á jörðunni, nema því að eins, að hann fái aptur jafngildi í heyi, eða að hann í harðindum hafi látið heyið gegn öðru endurgjaldi eptir áskorun hreppsnefndar.

Nú verður leiguliði sekur um brot á móti einhverju því, er sagt er í grein þessari og varðar það honum útbyggingu, enda bæti hann landsdrottni skemmdir á jörðu.

16. grein.

Ef reki fylgir jörðu, og er hann undanskilinn leiguliðanotum, þá skal leiguliði hirða við þann, er rekur, fyrir landsdrottin og marka viðarmarki hans. Skal hann gjöra þetta sem hann sjálfur ætti, og draga við úr flæðarmáli, svo eigi taki út aptur. Leiguliði skal eiga af fjöru þeirri álvarläng kefli og þaðan af smærri. Nú rekur hval, og skal leiguliði festa hann þeim festum og að öllu bjarga, sem lög ákveða. Gjöra skal hann og landsdrottni þegar orð, sje hann eigi fjær, en segir í 27. grein; en umboðsmanni hans ella. Rjett er leiguliða, að skera þegar hval; en ábyrgjast skal hann landsdrottni allan þann hval, er hann sker. Leiguliði skal hafa fullt endurgjald af hvalnum fyrir starf sitt og átroðning.

17. grein.

Skyldur er maður að halda uppi húsum þeim öllum, er þá voru, er hann kom til jarðar og jörðu fylgja, og ábyrgjast fyrning þeirra, sem og öðrum mannvirkjum, svo sem túngörðum, vörzlugörðum, matjurtagörðum, fjeaðarrjettum, heygörðum, stíflugörðum og hverju öðru. Skal hann endurbæta þetta á ári hverju, svo að það hrörni ekki, og byggja upp af nýju ef fallið hefur. Ábyrgjast skal leiguliði innstæðukúgildi jarðar sinnar, að ávallt sjeu til og leigufær. Nú flytur leiguliði sig frá jörðu, eða deyr og ekkja hans bregður búi, og skal hann eða bú hans skila öllu, er jörðu fylgir, fullgildu, eða með fullu álági.

18. grein.

Ef skriða fellur á hús leigujarðar eða þau verða á annan hátt fyrir skemmdum af völdum náttúrunnar, svo sem af snjóflóði, vatnsflóði eða jarðskjálfta, eða þau farast fyrir eldsvoða, sem leiguliða eigi verður sök á gefin, þá skulu landsdrottinn og leiguliði, ef eigi er öðruvísi um samið, gjöra hús aptur í sameiningu. Landsdrottinn leggi við til

húsagjörðar og smíðar, en leiguliði veggi alla og þök. Þó skal leiguliði eptir úttekt greiða landsdrottinn álag á hús þau, er fórust, ef þau eigi voru fullgild að viðum.

19. grein.

Ef land jarðar spillist af vatnságangi, skriðum, sandfoki, eða öðru því, er leiguliða verður eigi sök á gefin, þá gjöri hann landsdrottinn orð, eða umboðsmanni hans, og er honum heimilt að krefjast skoðunar á skemmdunum. Nú má skemmdir bæta á einu ári, og bætir landsdrottinn og leiguliði þær að helmingi hvor, þó svo, að leiguliði kosti eigi meiru til en jafngildi hálfri landskuld sinni. Verði jörð fyrir þeim skemmdum, að hún rýrni til langframa, skal meta, hve miklum hluta landskuldar það nemi ár hvert um ákveðinn tíma, og á þá leiguliði heimting á, að landskuld sje sett niður um helming þess, er skemmdir eru metnar til ár hvert.

20. grein.

Leiguliði skal vinna upp tún og engi leigujarðar sinnar, svo að hún sje í fullri rækt. Bregði hann af þessu lengur en eitt ár í senn, missir hann ábúðarrjett sinn.

21. grein.

Nú eru kveðnar jarðabætur á leiguliða og greinir byggingarbrjef, hverjar sjeu og hve miklar ár hvert; en leiguliði vinnur eigi slíkar, sem til skilið var, eitt ár í senn, og á landsdrottinn heimting á endurgjaldi fyrir þær eptir óvilhallra manna mati, ef leiguliði vinnur þær eigi þegar. Vinni leiguliði eigi jarðabætur, sem til var skilið, fleiri ár en eitt í senn, missir hann og ábúðarrjett sinn.

22. grein.

Nú er eigi til skilið, að leiguliði gjöri jarðabætur á leigujörð sinni, en hann hefur unnið þær eigi að síður, eða hann hefur meiri jarðabætur gjört, en til er skilið í byggingarbrjefi hans, enda þyki auðsætt að jörð hafi batnað að mun fyrir þeirra sakir, þá á leiguliði, ef af jörðu fer, heimting á endurgjaldi fyrir það, er jörð hefur rífkast til afgjaldshækkunar fyrir jarðabóta sakir, þó svo, að arður sá, er ætla má að leiguliði hafi af jarðabótunum haft, sje dreginn frá endurgjaldinu. Jörðin sje að veði fyrir endurgjaldinu og gangi það fyrir öllum öðrum veðskuldum, sem á henni liggja.

23. grein.

Deyi leiguliði fyr, en leigutími hans er á enda, og ekkja hans flytur sig af jörðu, á bú hans heimting á endurgjaldi fyrir jarðabætur svo sem nú var sagt. En haldi ekkja hú á jörðunni, á búið ekki heimting á endurgjaldinu fyrir, en leiguliðaskipti verða, sje jarðabótum við haldið.

24. grein.

Ef leiguliði situr illa leigujörð sína, svo að tún og engi fara í órækt, hagar bítast í örtröð, innstæðukúgildi falla og hús hrörna um skör fram og því um líkt, missir hann ábúðarrjett sinn. Rjett er að landsdrottinn láti gjöra skoðun á jörðunni hvort er leiguliði fer frá henni eða ekki, og meta til verðs skemmdir þær, er á henni hafa orðið fyrir þessar sakir, og bæti leiguliði þær að fullu.

25. grein.

Er meta skal skemmdir (sbr. 19. gr.), jarðabætur eða jarðaniðslu, skulu úttektarmenn það gjöra. Landsdrottinn og leiguliði borgi skoðunargjörð að helmingi hvor, nema þegar svo á stendur, er segir í 24. gr., borgar þá leiguliði einn skoðunargjörð ef hún verður á móti honum, en landsdrottinn ella.

26. grein.

Leiguliði skal greiða alla þá skatta og skyldur, sem á leigujörðu hans liggja, og halda uppi öllum lögskilum af henni, landsdrottinn kostnaðarlaust að öllu. Eindagi á kúgildaleigum er fyrir Mikaelismessu ár hvert, en á landskuld í hvers árs fardögum. Nú

greiðir eigi leiguliði jarðargjöld á næsta missiri eptir eindaga, og hefur hann fyrirgjört ábúðarrjetti sínum í næstu fardögum, þótt honum sje eigi byggt út af jörðu.

27. grein.

Skyldur er leiguliði, þótt eigi sje til skilið, að færa leigur og landskuld á heimili landsdrottins, ef eigi er fjær, en þingmannaleið nemi, ella hafi landsdrottinn umboðsmann, er eigi búi fjær og taki við jarðargjöldum.

28. grein.

Þá er landsdrottinn vill neyta rjettar síns, að byggja leiguliða út af jörðu sinni, skal hann það gjört hafa fyrir jól; en leiguliði skal af jörðu fara í næstu fardögum á eptir. Útbygging skal brjefleg vera og við votta, enda sje svo skýrt að kveðið í henni, að leiguliði hafi að vísu að ganga, að hann eigi af jörðu að fara.

29. grein.

Nú vill maður flytja sig af leigujörðu sinni áður en ábúðartími hans er liðinn, og skal hann segja jörðu lausri fyrir jól. Skal hann segja landsdrottni, eða umboðsmanni hans upp leigumála brjeflega og við votta.

30. grein.

Ef leiguliði segir eigi lausri leigujörðu sinni eptir lögum, en flytur sig af henni, geldur hann landsdrottni leigur næsta árs og landskuld. Má landsdrottinn nýta sjer jörð sem hann vill, eða byggja öðrum. Nú hefur leiguliði sagt jörðu lausri í tækan tíma, en flytur sig af henni fyrir fardaga, og bætir hann landsdrottni skaða þann, er jörð bíður af burtför hans, eptir mati óvilhallra manna.

31. grein.

Nú hefur landsdrottinn byggt leiguliða löglega út, svo sem fyr er sagt, eða svo er á statt, sem segir í 26. grein, og vill leiguliði eigi flytja sig af jörðu, eða beitir þrásetu, og er landsdrottinn rjett, að krefja útburðar á sína ábyrgð; og fer um það eptir almennum rjettarfarsreglum.

II.

32. grein.

Þá er leiguliðaskipti verða á jörðum, skal taka þær út með lögmætri skoðunargjörð. Úttektarmenn skulu vera tveir, og fer úttekt fram um fardagaleyti. Skal þá gjöra fráfaranda og viðtakanda aðvart með nægum fyrirvara, svo og landsdrottinn, eður umboðsmanni hans, svo að þeir geti til úttektar komið.

33. grein.

Sýslumaður skipar úttektarmenn í hrepp hverjum svo marga, sem þurfa þykir eptir tillögum hreppsnefnda. Úttektarmenn skulu eið sverja fyrir sýslumanni. Sjeu úttektarmenn eigi fleiri en tveir í hrepp, skal hinn þriðja til nefna til vara, er úttekt gjöri í forföllum annarshvors hinna, eða með þeim, ef þá greinir á; og ræður þá atkvæðafjöldi. Ávallt þar er úttektarmenn greinir á, skal hinn þriðja til kveðja.

Úttektarmenn skulu hafa starfa sinn á hendi eigi skemmra tíma, en um sex ár.

34. grein.

Úttektarmenn skulu bók hafa, er borgist af sveitarsjóði og sýslumaður löggildir; skal rita í hana allar úttektir jarða. Eigi er úttekt lokið fyr, en svo er gjört. Skulu úttektarmenn því næst rita nöfn sín undir hverja úttekt henni til staðfestingar. Þeir, sem við úttekt eru staddir, fráfarandi, viðtakandi og jarðareigandi, eða umboðsmaður hans, ef hann eigi mætir sjálfur, skulu og rita nöfn sín undir úttekt. Nú skorast þeir undan að rita nöfn sín undir úttekt, og skulu úttektarmenn láta þess við getið í úttektabókinni.

Skyldir eru úttektarmenn að gefa staðfest eptirrit af úttektum, ef þeir eru þess beiddir, og eiga þeir 50 aura fyrir hverja örð eptirrits, sem til er skilið í aukatekjureglugjörð 10. september 1830, 7. grein.

35. grein.

Úttektarmaður hver skal hafa 4 krónur fyrir úttekt hverja; en hálfu minna ef þurrabúð er tekin út sjerstaklega og eigi jörð sú, er hún fylgir. Fráfarandi og viðtakandi kosti úttekt sinn helming úttektar hvor.

36. grein.

Úttektarmenn skulu taka fyrst út hús þau, er jörðu fylgja, og lýsa þeim greinilega. Lýsa skal göllum, ef á húsum eru, og kveða á hæfilegt álag fyrir þeirra sakir, er fráfarandi gjaldi, nema öðruvísi sje um samið.

37. grein.

Nú hefur fráfarandi gjört jarðarhús stærra en var, og úttektarmenn hyggja það betra en hitt, og jörðin þurfi þess, enda sje húsið stæðilegt að öllu, þá er landsdrottinn skyldur að kaupa af fráfaranda húsaðkann við því verði, er úttektarmenn meta hann til.

38. grein.

Næst á eptir jarðarhúsum skal taka út önnur mannvirki, þau er jörðu fylgja, svo sem eru túngarðar, vörzlugarðar, matjurtagarðar, fjenaðarrjettir, heygardar, stíflugarðar og annað þess konar. Skal lýsa því nákvæmlega og gjöra álag fyrir þeim göllum, sem á því eru.

39. grein.

Rjett er að úttektarmenn skoði tún, engi og haga, skóg, eggver og aðrar landsnyttjar, og meti spjöll á þeim, ef orðið hafa, til álags eptir atvikum.

40. grein.

Úttektarmenn skulu skoða innstæðukúgildi jarða, og meta álag á þau, ef eigi eru leigufær.

41. grein.

Ef einhver, sem hlut á að máli, eigi vill hlíta úttekt, sem gjörð er á jörðu, er honum rjett að krefja yfirúttektar. Beiða skal hann sýslumann innan hálfis mánaðar, að nefna fjóra menn til yfirúttektar, og skulu þeir haga yfirúttekt svo, sem segir um úttektir. Yfirúttektarmenn eiga sömu laun fyrir starfa sinn, sem úttektarmenn, er krefjandi gjaldi, ef álagsupphæð eigi er breytt, ella fer um gjaldið, sem segir í 35. grein.

III.

42. grein.

Ef fjenaðarsamgöngum milli landa manna verður eigi varnað fyrir landþrengsla sakir, eða ef haganlegra þykir, að beitolönd tveggja, eða fleiri jarða sjeu lögd saman, þá er hverjum þeim, er hlut á að máli, heimilt að krefja ítölu fjár í haga, og eru hinir, sem lönd eiga í móti, skyldir að hlíta því. Þeir skulu kveðja úttektarmenn til að telja fje í haga, og skulu þeir telja svo að þeir hyggi, að eigi muni hagi bífast í örtröð. Hver maður má fylla ítölu sína. Nú hefur maður fleira fje í haga, en hann á ítölu til, og varðar það skaðabætur sem fyrir óheimila beit og sektir, allt að 20 krónum. Ef einhver fyllir eigi ítölu sína, hafa sambeitarmenn forgöngurjett fyrir öðrum til beitar fyrir fjenað sinn.

Sama er og, ef tvíbýli, eða fleirbýli er á jörðu og sje landi hennar óskipt, þá er sambýlismanni heimilt að krefja ítölu fjár í haga.

Fyrir ítölu fjár í haga eiga úttektarmenn borgun slíka, sem ákveðin er í 35. grein, og skulu allir, sem hlut eiga að máli, inna hana eptir jarðarmegni því, er þeir hafa undir bú sitt.

IV.

43. grein.

Lagaboð þau, er hjer greinir, skulu úr gildi falla:

Jónsbókar landsleigubálkur 1.—15., 28., 29. og 41. kap., og úr landabrigðabálki 4. kap.; tilsk. 29. nóvbr. 1622 um lögboð, þrætukaup, rjettarspjöll og húsahrönnun 4. gr.; tilsk. 15. maí 1705 um að koma af ýmsum óreglum á Íslandi; tilsk. 22. júlí 1791 um trygging á ábúðarrjetti leiguliða, og aukatekjureglugjörð fyrir rjettarins þjóna á Íslandi 10. sept. 1830, 67. gr., að því leyti er snertir borgun fyrir úttektir.

361.

Tillögur

nefndarinnar í málinu: «frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877».

I. Tekjubálkurinn.

1. að reikningsfrumvarpið verði framvegis lagað nákvæmlega eptir fjárlögunum.
2. 2. þeim 95 aukum, sem landshöfðingja og yfirskoðunarmönnum hefur borið á milli um, er sleppt að sinni.
3. 14. 1. Eptirstöðvarnar á þessum tekjulið færast upp um 221 kr. 18 aur.
4. 14. 2. Ferðakostnaður og annar slíkur aukakostnaður í þarfir umboðsjarða greiðist framvegis af «óvissum tekjum».
5. 16. 1. Aukakennarinn við læknaskólann endurgjaldi landssjóði 116 kr. 66 aur., er hann fekk ofgreidda 1876.
— — (Tillagan um 183 kr. 34 a. er tekin til greina í reikningsfrumvarpinu).
6. — 2.1. γ. Þingdeildin láti sjer lynda (án aukafjárveitingar), að árið 1876 eru 118 kr. 48 a. brúkaðar fram yfir þær 200 kr., sem konungsúrsk. 3. ágúst 1878 til tekur.
7. — 3. 3. ζ. 133 kr. 38 a. endurgjaldist landssjóði af hlutaðeiganda.

II. Gjaldabálkurinn.

8. 1. Tillaga yfirskoðunarmanna um 2000 kr. fyrir 1875 («til fulltrúa stjórnarinnar á alþingi») falli niður, að minnsta kosti í þetta sinn.
9. — Tillaga yfirskoðunarmanna, að útgjöldin á 8. gr. fjárlaganna árið 1877 færast niður í 12400 kr. o. s. frv., falli niður.
10. 3. C. 3. Tillaga yfirskoðunarmanna um 502 kr. 34 a. falli niður.
11. — — — Tillaga yfirskoðunarmanna «það er á ábyrgð stjórnarinnar, að þau bindi af lagasafninu, sem búið er að veita styrk til fyrir fram, komi út».
12. — C. 5. «Flutningur á 1100 kr. fyrir árið 1876 og 800 kr. fyrir 1877 til 15. greinara», falli niður.
— — — — («36 kr. flytjist til 16. gr.» er tekin til greina).
13. 4. — Tillaga yfirskoðunarmanna um aukafjárveiting fyrir 690 kr. 1 e. falli niður.
14. — — Tillaga yfirskoðunarmanna, um aukafjárveiting fyrir launum læknis A. Tegners, 750 kr. og 60 kr. þóknun, falli niður í tilliti til athugasemda nefndarinnar.

15. 5. 3. fyrir «200 + 8 kr.» komi: 108 kr.
16. 6. 6. B. II. c. 4. 139 kr. 44 a. sje haldið eptir af þeim 200 kr., er hlutaðeigandi hefur sem «launaviðbót fyrir sjálfan hann».
17. 6. C. 4. a. Liðurinn færast eigi niður um 95 kr.
- 8. (sbr. 12. tölulið og 9. gr. fjáráukalaganna).
18. — 1000 kr. styrkur til Snorra dýralæknis af gjaldlið þessum, sem yfirskoðunmenn greinir á um, samþykkist.
19. 9. 1. Tillaga yfirskoðunarmanna, að landshöfðingi skili aptur landssjóði ferðakostnaði sínum, 333 kr. 31 e. falli niður.
20. a. 9. 2. 300 kr. ferðakostnaður, endurgjaldi hlutaðeigendur landssjóði.
- b. — — 70 kr. fyrir útlekking á skjölum, endurgjaldi hlutaðeigandi landssjóði.
- c. — — 40 kr. til að prenta eyðublöð — — — — —
- d. — — 14 kr. 50 a. fyrir eptirrit o. s. frv. — — — — —
- e. — — «Kemur þá tilinntektar á næsta fjárhagstímabili 424 kr. 50 a.» (breytt eða óbreytt).
21. 10. Skorist á stjórnina, að útkljá og ná inn upphæðum þeim, sem getur um í 1. 3. og 6. tillögu yfirskoðunarmanna 1876 við 34. tölulið (viðskiptaliðinn).
22. — Að «500 kr. til Suðuramtsins til að útrýma fjárkláðanum flytjist úr viðskiptalið inn í viðlagasjóð», en vextir reiknist ekki.
23. 10. Stjórnin taki til greina tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna 1876 (við sama tölul.) B. 9.
- a. 10.
- b. 13.
- c. 20.
24. Stjórnin taki til greina tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna 1877 við 33.—36. tölul. að því leyti, að það er eigi þegar gjört.
25. 10. útgjaldal. samþykkist með þeim fyrirvara að afgangurinn sje eigi minni, en þar er sagt.
26. Klausan frá orðunum: «Í jarðabókasjóðnum var» o. s. frv. til enda falli niður.
27. Athgr. (við 8. tölul. í gjaldab.) upphæðirnar 63 kr. 95 a. og 162 kr. 27 a. af 283 kr. 65 a. í tillögum yfirskoðunarm. 1876 falli niður.
28. Athgr. 121 kr. 38 a. af 283 kr. 65 a. og 18 kr. 42 a. endurborgist af hlutaðeiganda.
20. Frumvarpið breytt eða óbreytt.

362.

Breytingartillaga

við þingsályktun frá skólamálanefndinni.

(Frá Páli Pálssyni, 1. þingmanni Skaptellinga).

Að í tölulið 3. síðustu orðin: «verði úr gildi felld» orðist þannig: «verði nú þegar úr gildi felld».

við frumvarp til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölfvsa.
(Frá Sighvati Árnasyni).

— — —: Aptan við sömu grein bætist: „sem vaxtalaust lán“.

til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 19. ágúst 1879).

Tekjur.

Á árunum 1880 og 1881 telst svo til, að tekjur Íslands verði 775,825 kr. 20 aur., og er það afrakstur af tekjugreinum þeim, sem getið er í 2.—6. gr.

Af eptirfylgjandi sköttum og gjöldum eru tekjurnar taldar 486,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje	50,000	50,000	100,000
2. hútaskattur	1,500	1,500	3,000
3. tekjuskattur	14,000	14,000	28,000
4. aukatekjur	14,000	14,000	28,000
5. vitagjald	5,000	5,000	10,000
6. nafnbótaskattur	40	40	80
7. erfðafjárskattur	2,500	2,500	5,000
8. gjöld af fasteignarsölum	600	600	1,200
9. gjöld fyrir leyfisbrjef	1,000	1,000	2,000
10. spítalagjald	7,000	7,000	14,000
11. gjöld af verzluninni 30,000 kr. — af póstgufuskipunum . . . 7,156 —	37,156	37,156	74,312
12. aðflutningsgjald af áfengum drykkjum og af tóbaki, að frá dregnum 2% í innheimtulaun	100,000	100,000	200,000
13. tekjur af póstferðunum	10,000	10,000	20,000
14. óvissar tekjur	600	600	1,200
samtais	243,396	243,396	486,792

3. grein.

Tekjur af fasteignum landssjóðsins o. fl. eru taldar 71.578 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum fyrir hvort árið, að frá dregnum umboðslaunum, prestsmötu o. fl.	32,000	32,000	64,000
2. Afgjöld af öðrum jörðum landssjóðsins .	1,184	1,184	2,368
3. Leigugjöld:			
a. af Lundey 205 kr.			
b. af brennisteinsnámunum í Þingeyjarsýslu 1,800 —	2,005	2,005	4,010
4. Tekjur af kirkjum	600	600	1,200
samtals	35,789	35,789	71,578

4. grein.

Tekjur, er snerta viðlagasióðinn, eru ætlaðar að nemi 49,275 kr. 20 a.

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins . .	22,000 "	23,000 "	45,000 "
Upp í lán verður borgað:			
á árinu 1880	8,454 kr. 90 a.		
- — 1881	8,307 — 77 -		
	16,762 — 67 -		
Af innskriptarskírteina-upphæðinni verjist allt að 100,000 kr. til byggingar á húsi handa alþingi og söfnum landsins.			
2. Leigur af andvirði seldra jarða	207 60	207 60	415 20
Upp í andvirði seldra landseigna 8000 kr. Vextir af styrktarsjóði Íslands flytjast út fyrir strykidi með hjor um bil	1,930 "	1,930 "	3,860 "
samtals	24,137 60	25,137 60	49,275 20

5. grein.

Endurgjald lána verður talið 10,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Gjald upp í lán til Möðruvallaklausturskirkju	180	180	360
2. — — — — Eyrarkirkju	216	216	432
3. Endurgjald skyndilána til embættismanna.	3,000	3,000	6,000
4. Endurborganir á fyrirframgreiðslum . .	2,000	2,000	4,000
samtals	5,396	5,396	10,792

6. grein.

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 157,388 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
Fast tillag . . .	60,000kr.	60,000kr.	
Aukatillag . . .	40,000 —	38,500 —	
	100,000 —	98,500 —	
að frá dregnum . .	19,556 —	21,556 —	80,444
		samtals	80,444
			76,944
			157,388
			157,388

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 775,825 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. grein.

8. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,800 kr.

9. grein.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl., veitast 315,270 kr. 74 a.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	a.	kr.
A.				
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:				
1.	Laun embættismanna	19,100		19,716 66
2.	endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. . .	3,600		3,600
3.	þóknun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	2,000		2,000
		24,700		25,316 66
				50,016 66
B.				
Dómgæzla og lögreglustjórn:				
1.	laun	70,372	4	70,372 4
2.	ritfje handa bæjarfógeta í Reykjavík . . .	1,000		1,000
3.	til hegningarhússins og fangelsanna . . .	3,800		3,800
Hjer í er fólgin launaviðbót handa umsjónar-				
manninum við hegningarhúsið, 200 krónur				
hvort árið.				
Verði fangatalan meiri en ráð er fyrir				
gjört, eða stígi verðlag á matvælum, má				
telja út það, sem um fram þarf, án auka-				
fjárveitingar.				
4.	önnur útgjöld	3,200		3,200
		78,372 4		78,372 4
				156,744 8
				flyt 206,760 74

		1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
C.				
Ýmisleg útgjöld: flutt				206,760 74
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi . . .		1,450	1,450	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef hjer um bil		1,000	1,000	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar		705	705	
4. styrkur til eflingar landbúnaði og sjávarútvegi af því allt að helmingi til búnaðarfjelaga og búnaðarsjóða.		10,000	10,000	
5. til vegabóta á fjallvegum og sýsluvegum Póstvegir gangi fyrir, til sýsluvega má eigi verja meiru en 5000 kr. hvort árið.		20,000	20,000	
6. til gufuskipsferða allt að		18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi		2,500	2,500	
8. til embættisferða		600	600	
		54,255	54,255	108,510
				315,270 74

10. grein.

Til útgjalda við læknaskipunina veitast 79,948 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. Laun		37,726	37,726	75,452
2. Önnur útgjöld		2,248	2,248	4,496
samtals		39,974	39,974	79,948

11. grein.

Útgjöldin við póststjórnina er ætlaðt á að verði 31,920 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. laun		4,360	4,360	8,720
Hjer í er fólgin þóknun til póstmeistarans fyrir póstboð í Reykjavíkur lögsagnarum- dæmi, 50 kr. hvort ár.				
2. póstflutningur		9,700	9,700	19,400
3. önnur útgjöld		1,900	1,900	3,800
Hjer í viðbót við skrifstofufje póstmeistar- ans, 400 kr. hvort árið.				
samtals		15,960	15,960	31,920

12. grein.

Til kirkju og kennslumála veitast 164,186 kr. 38 a.

		1880.		1881.		alls.	
		kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
A.							
Í þarfir andlegu stjettarinnar:							
a.	Laun	8,032	"	8,332	"		
b.	önnur útgjöld:						
	kr. a.						
1.	til bráðabirgðar-uppbótar						
	fátækum brauðum	4,000					
2.	til nokkurra brauða í fyr-						
	veranda Hólastípti	600					
3.	til prestsekkna og barna og						
	fátækra uppgjafapresta	2,500					
4.	endurgjald handa biskupi						
	fyrir skrifstofukostnað	1,000					
5.	endurgjald handa prestinum						
	í Vestmannaeyjum fyrir						
	tekjumissi	1,443	19				
6.	endurgjald handa prestinum						
	í Goðdölum fyrir tekju-						
	missi	20					
		9,563	19	9,563	19		
B.		17,595	19	17,895	19	35,490	38
Kennslumálefni:							
I. Til prestaskólans:							
a.	Laun	10,700		10,900			
b.	önnur útgjöld:						
1.	húsaleiga handa 12 læri-						
	sveinum, 80 krónur handa						
	hverjum	960	kr.				
2.	3 ölmutur	600	—				
3.	til tímakennslu	100	—				
4.	til bókakaupa	300	—				
5.	til eldiviðar og ljósa	140	—				
6.	til umsjónar	100	—				
7.	ýmisleg útgjöld	100	—	2,300	2,300		
		13,000		13,200			
II. Til lækna skólans:							
a.	Laun	3,200		3,200		26,200	"
Hjer í þóknun handa hinum fasta kennara fyrir							
að kenna yfirsetukonum, 600 kr. hvort árið.							
b.	önnur útgjöld:						
1.	3 ölmutur, 200 kr. hver	600	—				
2.	eldiviður, ljós og ræsting	100	—				
3.	til bókakaupa og verkfæra	300	—				
4.	ferðastyrkur handa læknaefn-						
	flyt	1,000	—	3,200	3,200	61,690	38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar 1,000 kr.	3,200	3,200	61,690 38
um 300 —			
5. húsaleiga handa 3 lærisveinum 240 —			
6. ýmisleg útgjöld 100 —	1,640	1,640	
III. Til hins lærða skóla:	4,840	4,840	9,680
a. Laun	18,200	18,200	
b. aðstoðarfje:			
handa söngkennaranum . . . 600 kr.			
— fimleikakennaranum . . 700 —			
— dyraverði 760 —			
c. önnur útgjöld:	2,060	2,060	
1. Til bókakaupa 600 kr.			
2. til eldiviðar og ljósa . . . 1,500 —			
3. til skólahússins utan og innan 1,500 —			
4. til tímakennslu 1,500 —			
5. ölmusur 9,000 —			
Veitingin fari að öðrum ástæðum jöfnum eptir fjarlægð sveinsins frá aðsetri skólans.			
6. þóknun handa lækni 100 —			
7. ýmisleg útgjöld 1,200 —			
8. fyrir prestsverk 48 —	15,448	15,448	
	35,708	35,708	71,416
IV. Til kennara í sönglist og organslætti og organleikara við dómkirkjuna í Reykjavík, og er kennaranum skylt að veita ókeypis tilsögn í sönglist og organslætti þeim, sem gjörast ætla organleikarar við kirkjur út um landið.			
C.			
1. Til stíptsbókasafnsins 600	600	400	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi. (Nákvæmar skýrslur og bókaskrár framleggist) 400	400	400	
3. til kvennaskólans í Reykjavík 800	800	800	
4. til kvennaskólans í Eyjafirði 800	800	800	
5. til kvennaskólans í Skagafirði allt að . 700	700	700	
6. til kvennaskóla í Húnavatnssýslu, verði hann stofnaður á fjárhagstímabilinu allt að Með því skilyrði, að hlutaðeigandi amtsráð, sýslunefndir og bæjarstjórnir veiti fyrir	200	200	
flyt	3,500	3,300	144,786 38

	1880.		1881.		alls.	
	kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
fluttar	3,500		3,300		144,786	38
sitt leyti að minnsta kosti helming fjár á móts við þá upphæð, er veitt er úr lands-sjóði. Skólar þessir standi undir umsjón amtsráðanna.						
7. til barnaskóla og alþýðuskóla, sem þegar eru stofnaðir, og eiga fullri eign sitt eigið skólahús eða skólajörð, með því skilyrði, að hlutaðeigandi sveitarstjórnir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti helming fjár á móts við tillagið úr landssjóði .	2,500		2,500			
8. til bókmenntafjelagsins (deildarinnar á Ísl.)	2,000		2,000			
Hjer í er fölginn styrkur til að gefa út landshagskýrslur.						
9. til forngripasafnsins :						
a. til forngripakaupa	400	kr.				
b. til umsjónar	400	—				
Af þessari upphæð skulu borgast 200 kr. hvort árið til þess að semja skýrslu um forngripasafnið síðan 1870.						
10. Til Þjóðvinafjelagsins	1,000		1,000			
	9,800		9,600		19,400	
sanntals					164,186	38

13. grein.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 10,000 kr.

14. grein.

Til eptirlauna og styrktarfjár o. fl. veitast 48,700 kr., þar á meðal til ekkjufrúr Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., ekkjufrúr Elínar Thorsteinsen 200 kr. og fyrveranda fimleikakennara C. P. Steenberg 500 kr. hvort árið.

15. grein.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 6,000 kr.

16. grein.

Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 6,000 kr., þar á meðal málskostnaður í málaferlum landssjóðsins.

17. grein.

Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 77,000 kr. 8 aur., skal leggja í viðlagasjóðinn.

18. grein.

Ef frumvörp til laga:

- um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
- um brúargjörð á Þjórsá og Ölfesá,

um brúargjörð á Skjálfandafljóti,
um vitagjald af skipum,
um stofnun lagaskóla,
um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal,
um breyting á lögum um gjald af brennivíni o. s. frv.,
um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli
o. s. frv.,
um laun hreppstjóra,
um skipun prestakalla,
um eptirlaun presta,
um eptirlaun prestaekna,
ná lagagildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og útgjaldamegin sam-
kvæmt fyrnefndum lagafrumvörpum.

Af viðlagasjóði (innskriftarskirteina-upphæðinni) veitast að láni handa Garða-
prestakalli á Álptanesi, til að fullgjöra steinkirkju, 2,000 kr., sem endurborgist með 6%
28 ár.

365.

Breytingartillaga

við uppástungu til þingsályktunar við bygging þjóðjarða.

Í stað 3. gr. komi svo látandi grein:

Leiguliði ætti að hafa rjett á að gjöra jarðabót á leigubóli sínu, svo sem vatnsveit-
ingar, þúfnasljettu, túngarðahleðslu o. s. frv.

Ef leiguliði gjörir jarðabótina með samþykki umboðsstjórnarinnar, þá getur hann
fengið endurgoldinn helming eða allt að þrem fjórðu kostnaðarins eptir mati óvilhallra
manna, gegn árlegri hækkun í landskuldinni, er nemi 4%.

Nú gjörir leiguliði jarðabót og hefur eigi fengið til þess samþykki umboðsstjórn-
arinnar, og ætti honum þá að vera rjett, að láta óvilhalla menn, þá er sýslumaður
til nefnir, meta jarðabótina; og getur hann þá fengið helming þess verðs, er þeir
meta að leigubólið hafi batnað við jarðabótina, gegn árlegri hækkun í landskuldinni,
er nemi 4%.

Í stað 5. gr. komi svo látandi grein:

Við bygging þjóðjarða ætti að hafa tillit til skýrslna þeirra, er umboðsmenn samið
hafa eptir tillögu alþingis 1877, og að fyrirmælum landshöfðingja. Þó ætti jafn-
framt að hafa hliðsjón af því, er jörð hefur batnað eða versnað síðan. En hvarvetna
þar, er skýrslurnar þykja eigi nægilega nákvæmar, þá ætti tveir utanhreppsmenn,
þeir er sýslumaður til nefnir, að meta jörðina til eptirgjalds.

Arnlfjótur Ólafsson.

Eggert Gunnarsson.

Páll Pálson pr.

Þórarinn Böðvarsson.

Björn Jónsson.

Snorri Pálsson.

Frumvarp

til laga um eptirlaun presta.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 20. ágúst 1879).

1. grein.

Prestar þeir, er veitt hefur verið prestsembætti og hafa þjónað því lengur eða skemur, hafa rjett til eptirlauna, þá er þeim er veitt lausn frá embætti sínu fyrir aldurs sakir eða heilsubrests, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um.

2. grein.

Eptirlaun presta skulu talin eptir þjónustualdri þeirra á þá leið, að upphæð eptirlaunanna er 10 kr. fyrir hvert þjónustuár þeirra. Þjónustuár prests skulu talin öll þau ár, er hann gegnir prestsembætti. Prestur sjötugur að aldri hefur rjett á að fá lausn frá embætti með eptirlaunum eptir lögum þessum.

3. grein.

Nú tekur prestur vanheilsu eða slasast að ósjálfráðu, svo að hann verður að sleppa prestsskap, og skal hann þá fá eptirlaun, sem nemi allt að 250 kr. eptir atvikum, ef hann hefur ekki þjónað prestsembætti svo lengi, að eptirlaun hans nemi því, eða meiru.

4. grein.

Prestur sá, er fyrirgjörir kjóli og kalli, missir rjett til eptirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aptur, og hefur hann þá rjett til eptirlauna samkvæmt 2. grein.

5. grein.

Nú hefur prestur fengið eptirlaun, og missir hann þau:

1. ef hann fær aptur embætti og laun, enda sjeu laun þau eigi minni en eptirlaunin voru.
2. ef hann fyrir konunga leyfi fram gengur í þjónustu annara ríkja.
3. ef hann tekur sjer bústað í öðru ríki utan konungs samþykki komi til.
4. ef hann verður sannur að því, að hafa kastað trú þjóðkristinnar.
5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, og er það jafnt, hvort er hann hefur framið brotið áður hann fjekk lausn frá embætti eða síðan.

6. grein.

Ef tekjur brauðs þess, er uppgjafaprestur hefur fengið lausn frá, eru yfir 1200 kr. eptir síðasta brauðamati, þá skal greiða uppgjafapresti svo eptirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr. En sjeu tekjur brauðsins 1200 kr. eða minni, þá fær uppgjafaprestur öll eptirlaun sín úr landssjóði. Svo og hvar þess, er uppgjafaprestur fær eigi öll eptirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði.

7. grein.

Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja kirkjujörð í brauðinu til ábúðar, og skal hann eiga forgangsrjett fyrir öðrum, en gegna verður hann öllum hinum sömu skyldum, sem hver annar leiguliði.

8. grein.

Uppgjafaprestar þeir, er búnir eru að fá hærri eptirlaun en til eru tekin í lögum þessum, skulu halda þeim fyrir sjálfa sig. Svo skulu og prestar þeir, er nú sitja í embættum, halda rjetti sínum til þeirrar eptirlaunaupphæðar, er hingað til hafa lög og venja verið til, og greiðist upphæð eptirlaunanna samkvæmt 6. gr.

9. grein.

Lög þessi öðlast gildi í fardögum 1880.

367.

Frumvarp

til laga um rjettindi búsettra kaupmanna.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 18. ágúst 1879).

1. grein.

Heimilt er kaupmönnum þeim, sem búsettir eru á Íslandi, og verzla þar fyrir reikning sjálfra sín, að selja allan varning smásölu.

Öðrum kaupmönnum, sem verzlun reka á Íslandi, annaðhvort sjálfir eða með verzlunarstjórum, skal að eins heimilt að selja:

a. Þungavöru alla, (svo sem korn, kol, salt, tjöru, járn og því um líkt) í þúsundum punda.

b. Kaffi, kaffirót, sykur, síróp, tóbak, hverju nafni, sem nefnist, í hundruðum punda, timbur og járnsmíði (Isenkram) í tylftum.

c. Ljerept, klæði, dúka og vefnað allan í hundruðum álna.

d. Smávarning allan, í tylftum, þá talið er, í fimm tugum punda, þá vegið er, og í tylftum potta, þá mælt er.

2. grein.

Brot gegn 1. gr. varða sektum, er nema söluverði hins selda. Rennur helmingur sekta í landssjóð, en helmingur ber uppljóðarmanni. Mál, er út af þessum brotum rísa, eru opinber lögreglumál.

368.

Breytingaruppástungur

við frumvarp til laga um skyldu presta að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag,

(eins og það var samþykkt við 2. umræðu).

6. grein.

Eptir «kjósi hann að hætta» komi: «á hann rjett á endurgjaldi», eins og ákveðið verður í reglugjörð þeirri, er nefnd er í annari grein.

7. grein (ný grein).

Ef prestur hefur fengið skilnaðardóm frá konu sinni, er hann eptirleidis laus við þá skyldu, að sjá henni borgið sem ekkju, og á hann rjett á endurgjaldi, á sama hátt og ákveðið er í 6. grein. Þá er hjón fá skilnað með leyfisbrjefi, skal farið eptir skilnaðar-

kostum, um það, hvort skuldbinding mannsins að sjá ekkju sinni borgið viðhelzt eða eigi. Nú hefur prestsekkja fengið skilnaðardóm frá manni sínum, fyrir þær sakir, er hún ekki er völd að, og heldur hún þá óskertum rjetti sínum til fjárstyrks.

8. grein. (ný grein).

Þangað til öðruvísi verður ákveðið með lögum, útvegar stjórnin fyrir landssjóðsins hönd ábyrgð fyrir þeim fjárstyrk, er hjer um ræðir, í hinu danska lífsábyrgðarfjelagi frá 1871, eða öðru slíku fjelagi, er hún telur áreiðanlegt.

7. grein verður 9. grein.

Árni Thorsteinson. Bergur Thorberg. Magnús Stephensen.

369.

Breytingaruppástungur

við breytingaruppástungu nokkurra þingmanna við fjárlögin 1880 og 1881.

9. gr. C 5.

Aptan við athugasemdina bætist:

«Til sýsluvega má eigi verja meiru en 5000 kr. hvort árið».

Bergur Thorberg.

370.

Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga 1880 og 1881.

(Frá Árna Thorsteinson, Eiríki Kúld, Magnúsi Stephensen og Stefáni Eiríkssyni).

Við 9. gr. C. 9. Að 1,000 (utanstryks) falli burt.

371.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um að söfnuðir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

Hin heiðraða efri deild alþingis hefur kosið oss í nefnd, til að íhuga frumvarp til laga um að söfnuðir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

Er vjer höfum rætt frumvarp þetta, leyfum vjer oss að leggja það til, að hin heiðraða efri deild samþykki frumvarp þetta með þeim breytingum, sem nú skal greina:

1. Við 3. grein.

Síðari málsgrein orðist á þessa leið: «Verði tveir hlutir atkvæða sóknarmanna þeirra, er til kirkju gjalda, með því, að söfnuðurinn taki við fjemálum kirkjunnar, fer um það mál sem segir í 1. grein, ella er málið fallið að sinni».

2. Við 4. grein.

- a. Orðin: «er valdsmaður nefnir», (í annari línu) fellist úr.
- b. Í staðinn fyrir orðin (í annari málsgrein): «skal þá draga — — — afgangi útgjöldum» komi: «og úttektarmenn gjöra álag á hana, skal þá forráðamaður eigi að síður greiða álagið; en úttektarmenn meta, að hve miklu leyti skuldina skuli endurgjalda af tekjum kirkjunnar eptirleiðis».
- c. Fyrir: «söfnuðurinn» (í þriðju málsgrein) komi: «sóknarnefnd».

3. Við 5. grein.

- a. Í staðinn fyrir orðin í upphafi greinarinnar: «Þá er söfnuður hefur — — — skal sóknarnefnd» komi: «Söfnuðir þeir, sem taka að sjer umsjón kirkna, gangast undir allar þær skyldur, sem legið hafa á eigendum þeirra, oða forráðamönnum. Skal sóknarnefnd».
- b. Orðin (í síðustu línu) «kirkju og» falli burt.

Alþingi 18. ágúst 1879.

Bergur Thorberg,
skrifari.Benedikt Kristjánsson,
framsögumaður.Eiríkur Kúld,
formaður.

372.

Nefndarálit

í málinu um frumvarp til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeradsnefnda.

Hin heiðraða efri deild hefur kosið oss í nefnd til að segja álit vort um frumvarp til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeradsnefnda.

Eptir að vjer höfum vandlega yfirvegað þetta frumvarp, leyfum vjer oss að ráða hinni háttvirtu deild til að samþykkja frumvarpið eins og það kom frá neðri deildinni með þeim breytingum sem hjer segir.

1. grein óbreytt.
2. grein óbreytt.
3. grein orðist þannig:

Safnaðarfund skal ætíð halda í júnímánuði ár hvert, og skal á þeim fundi kjósa þrjá menn í sóknarnefnd til að veita málefnum safnaðarins forstöðu ásamt sóknarpresti á því fundarári, er þá fer í hönd.

4. grein óbreytt.
5. grein falli burt og komi ný grein, sem verður
5. grein, þannig orðuð:

Kosning gildir um eitt ár, en skyldur er maður að taka á móti kosningu þrjú ár í senn, ef hann er endurkosinn. Eptir eitt ár er maður aptur skyldur að taka á móti kosningu, svo sem nú var sagt.

6. grein óbreytt, nema að orðin í enda greinarinnar: „og söfnuðurinn“ — „í nyt“ falli burt.

7. grein óbreytt, nema að seinni hluti greinarinnar: „og hefur“ — „byggð“ falli burt.
 8. grein óbreytt, nema: „ef þörf gjörist“ í enda greinarinnar, falli burt.
 9. grein óbreytt.
 10. grein óbreytt.
 11. grein óbreytt.
 12. grein óbreytt, nema orðin í 5. línu: „sem skal taka þær sjerstaklega til greina“ falli burt.

Alþingi 18. ágúst 1879.

Bergur Thorberg, Benedikt Kristjánsson. Eiríkur Kúld,
 skrifari. formaður og framsögumaður.

373.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

Við 16. gr. að orðin: „þar á meðal málskostnaður í málaferlum landssjóðsins“ falli burt.

Eiríkur Kúld. Stefán Eiríksson. Sighvatur Árnason.

374.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

Við 12. gr. C. 9. b.: Í stað: „200 kr. 200 kr.“

komi: „400 — 400 —“.

Af þessari upphæð skulu borgast 200 kr. hvort árið, til þess að semja skýrslu um forngripasafnið síðan 1870.

Eiríkur Kúld. Benedikt Kristjánsson. Jón Hjaltalin.

375.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Frá Eiríki Kúld, Stefáni Eiríkssyni og Bergi Thorberg).

Við 12. gr. A. b. 1.: Eptir „4,000“ komi:

„og enn fremur til bráðabirgðaruppbótar þangað til lög um skipun prestakalla hafa náð lagagildi 3,000.“

A. Forsnið til landsreikningsins.

Tekjur landssjóðsins

Tekjugreinar.	Tekjuleifar frá fyrri árum.	Rjettar árstekjur landssjóðsins árið 18	Greiddar tekjuleifar fyrri ára.	
			í jarðabókarsjóð.	í ríkisjóð.

B. Forsnið.

Reikningur N. N. . . . sonar

Tekjugreinar.	Tekjuleifar f. árs.		Rjettar árstekjur landssjóðs árið 18 . .	Á að greiða samtals.
	ofgreitt.	vangreitt.		

árið 18

Greiddar árstekjur 18		Greitt samtals.	Tekjuleifar í árslok.	Athugasemdir.
í jarðabókarsjóð.	í ríkissjóð.			

við landssjóð árið 18 . .

Þar af greitt árið 18 . .		Í árslok.		Athugasemdir.
í jarðabókarsjóð.	í ríkissjóð.	vangreitt.	ofgreitt.	

Uppástunga

til þingsályktunar.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis).

Alþing skorar á stjórnina, að hún við bygging þjóðjarða og umsjón þeirra hafi tillit til þess, sem hjer segir:

1. Umboð þessi skulu hjer eptir sameinuð og reikningsskil þeirra hvers fyrir sig í einu lagi:
 1. Kirkjubæjarklausturs- og Flögujarðir, og Þykkvabæjarklaustursjarðir, og Hörgslandseign.
 2. Arnarstapa og Skógarstrandarjarðir, og Hallbjarnareyri.
 3. Munkaþverárklausturs vestur og norðurhluti.
2. Við bygging jarða skal þess gætt, sem aðalreglu, að landskuldir sjeu ákveðnar eptir meðalalin, er greiðist í þeim aurum, sem gjaldgengir eru í skattgjald til landssjóðs. Allar aukakvaðir, svo sem mannslán, hríshestar, dagsláttur o. fl., skulu af numdar við fyrstu leiguliðaskipti og landskuld hækkuð að tiltölu.

Til þess að sami gjaldmáti komist sem fyrst á er æskilegt, þar sem landskuld eða partur hennar hefur verið goldinn eptir gömlu lagi (evaluation), eða kvaðir hafa verið goldnar, að leiguliða sje gefinn kostur á, að hann framvegis meðan ábúð hans varir, greiði landskuld, sem sje ákveðin í meðalalin, og sje fundin út með því, að leggja saman það, er hann hefur goldið í landskuld eptir gömlu lagi eða í kvöðum síðustu fimm árin, útreiknað til peninga, og þar á eptir deila þessari samanlögðu upphæð með því meðalverði, er hefur verið á meðalalin hin sömu fimm ár. Landskuldir á Vestmannaeyjum ættu sem fyrst að greiðast eptir meðalverði allra meðalverða, án þess að bíða eptir ábúendaskiptum.

3. Leiguliði ætti að hafa rjett á að gjöra jarðabót á leigubóli sínu, svo sem vatnsveitingar, þúfnasljettu, túngarðahleðslu o. s. frv.

Ef leiguliði gjörir jarðabótina með samþykki umboðsstjórnarinnar, þá getur hann fengið endurgoldinn helming eða allt að þrem fjórðu kostnaðarins eptir mati óvilhallra manna, gegn árlegri hækkun í landskulddinni, er nemi 4%.

Nú gjörir leiguliði jarðabót og hefur eigi fengið til þess samþykki umboðsstjórnarinnar, og ætti honum þá að vera rjett, að láta óvilhalla menn, þá er sýslumaður til nefnir, meta jarðabótina, og getur hann þá fengið helming þess verðs, er þeir meta að leigubólið hafi batnað við jarðabótina, gegn árlegri hækkun í landskulddinni, er nemi 4%.

4. Þær óeðlilegu kvaðir, sem eiga sjer stað, einkum í Arnarstapaumboði, svo sem að hjáleigubændur og þurrabúðarmenn eru skyldir að róa einungis á vegum fyrirsvarsbónda, og sem leiðir til þess, að menn þessir ekki geta sjálfir haldið út skipum sínum, ættu annaðhvort að af nemiast nú þegar, eða ef það ei getur orðið án fjárveitinga, þá að gjöra uppástungu um það.
5. Við bygging þjóðjarða ætti að hafa tillit til skýrslna þeirra, er umboðsmenn samið hafa eptir tillögu alþingis 1877, og að fyrirmælum landshöfðingja. Þó ætti jafnframt að hafa hliðsjón af því, er jörð hefur batnað eða versnað síðan. En hvarvetna

þar, er skýrslurnar þykja eigi nægilega nákvæmar, þá ætti tveir utanhreppsmenn, þeir er sýslumaður til nefnir, að meta jörðina til optirgjalds.

6. Eigi skal bjóða upp jarðir, er þær losna, til ábúðar, nema brýn nauðsyn beri til, og eigi láta leiguliða greiða nokkurt festugjald. En þó það ætti að vera aðalreglan, að byggja jarðir þessar til æfilangrar ábúðar, væri það þó sjálfsagt, að umboðsmanni á stundum, svo sem er jörð losnaði seint á fardagaárinu, yrði að vera heimilt, að byggja hana að eins fyrir eitt ár.

379.

Breytingruppástunga

við frumvarp til laga um brúargjörð á Skjálfandaflijóti.

(Frá Ásgeiri Einarssyni).

- Við 3. grein: Í staðinn fyrir: «og hinn þriðja úr jafnaðarsjóði Norður- og Austuramtsins» komi: «og $\frac{1}{3}$ úr sýsluvegasjóðum Suðurmúlasýslu, Norðurmúlasýslu, Eyjafjarðar-, Skagafjarðar- og Húnavatnssýslu. Amtsráðið í Norður- og Austuramtinu ákveður, í hverju hlutfalli þessi seinasti þriðjungur skuli greiðast úr hinum 5 síðast nefndu sýsluvegasjóðum».

380.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá,

eins og það var samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis.

(Frá Sighvati Árnasyni, Stefáni Eiríkssyni og Benedikt Kristjánssyni).

- Við 1. gr. Á eftir orðinu: «greiðist» komi: «allt að 150,000 kr.»

381.

Breytingartillaga

við uppástungu til þingsályktunar um skólamál.

(Eins og hún var samþykkt við fyrri umræðu í neðri deild alþingis).

- Við 3. tölul. Að á eftir orðin: «Að hann sjái um» komi:

a, að aptan við töluliðinn bætist nýr staflíður, svo hljóðandi:

b, að ákvörðun stiptsyfirvaldanna í sama bræfi (tölul. 2.) um inntökupróf nýsveina verði einnig úr gildi felld, þannig, að inntökuprófið yfir höfuð fari fram á vorin um mánaðamótin í júní og júlímánuði.

Ísl. Gíslason. Þórarinn Böðvarsson. Stefán Stephensen. Páll Pálsson, pr.

G. Einarsson. Arnljótur Ólafsson.

Frumvarp

til

fjáráukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 16. ág. 1879).

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir árin 1878 og 1879, veitast 41991 kr. 84 aur. til þeirra útgjalda, sem talin eru í eptirfylgjandi 2.—10. gr.

2. grein.

Á fjárlaganna 4. gr. 4. eptirgefist Reykjavíkur sjúkrahúsi lán af viðlagasjóði, sem veitt var með konungsúrskurði 26. febr. 1866, 2000 kr.

3. grein.

Auk þess, sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi, veitast til yfirskoðunar landsreikninganna 2000 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

4. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. gr. fjárlaganna til umboðs-
stjórnarinnar, gjaldheimta og reikningsmála og fl., veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. A. 1. laun	466 kr. 67 aur.
2. A. 2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað	550 — " —
3. B. 2. til hegningarhússins í Reykjavík	allt að 1000 — " —
4. C. 7. til gufuskipsferða	8229 — 11 —
með þeim fyrirvara, að reikningurinn verði, eins og aðrir reikningar yfir útgjöld landssjóðsins, undir yfirskoðun þingsins lagður.	
5. C. 8. til vitabyggingar	11390 — 10 —
	21635 — 88 —

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaSKIPUN-
arinnar, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. 1. Laun	783 kr. 96 aur.
2. 2. Önnur útgjöld	allt að 3200 — " —
	3983 — 96 —

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. gr. 1. í fjárlögunum tili launa
við pósthjórlnina, veitast 200 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og
kennslumálefna, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. A. b. 1. til fátækustu brauða	120 kr.
2. A. b. 2. til nokkurra brauða í fyrveranda Hólastipti	3 —
3. A. b. 3. til prestaekna og barna þeirra, og styrkur handa fátækum uppgjafaprestum og prestaekkjum	34 —
4. B. I. b. 3. til tímakennslu við prestaskólann	30 —

5.	B.	III.	c.	4.	til tímakennslu við lærða skólann	300 —
					ef skipting fram fer á bekkjum.	
6.	B.	III.	c.	7.	ýmisleg útgjöld við sama skóla	allt að 1560 —
						<u>2047 —</u>

8. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og styrktarfjár, veitast 125 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

9. grein.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna: «til visindalegra og verklegra fyrirtækja» veitast 1000 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

10. grein.

Munkaþverárklaustursumboði endurveitist allt að 9000 kr. lán úr viðlagasjóði til vatnsveitinga á Staðarbyggðarmýrum, með því skilyrði, að lánið endurborgist á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert, er greiðist ásamt umboðsgjöldunum, og gildir það veð, sem umboðshaldari setur fyrir þessum gjöldum, einnig fyrir afborgunum lánsins.

383.

Uppástunga

til þingsályktunar um skólamál.

(Samþykkt við fyrri umræðu í neðri deild alþingis 19. ágúst 1879).

Alþingi skorar á landshöfðingja:

1. Að hann sjái um, að allar aðalvörur, sem keyptar eru til hins lærða skóla og annara þeirra stofnana, sem landssjóðurinn kostar, sjeu framvegis keyptar undirboðskaupum, og sje boðið til kaupanna, svo sem venja er til, eða að minnsta kosti, að falið sje einhverjum kaupmanni, að kaupa þessar vörur erlendis og senda þær til Reykjavíkur með sem vægustum kjörum.
2. Að landshöfðingi annist um, að skipaður verði áreiðanlegur maður dyravörður skólans með 1000 kr. launum, og hafi hann á hendi alla umsjón með skólahúsinu, og framkvæmdir alls þess, sem að húsinu lýtur og þörfum þess, undir yfirstjórn og umsjón skólastjóra, og aðstoði kennarana og skólastjóra við umsjónina með lærisveinum, en aðalumsjón með piltum sje falin á hendur einum kennara skólans, endurgjaldslaut, undir yfirumsjón skólastjóra og með aðstoð umsjónarmanna, er kosnir sjeu úr flokki lærisveina sjálfra; sömuleiðis hafi kennari þessi allar skriptir í þarfir skólans, en aptur á móti fái hann kauplausan bústað í skólahúsinu.
3. Að hann sjái um, að ákvörðun stiptysfirvaldanna í brjefi til skólastjóra 15. dag maímánaðar þ. á., að eigi megi fleirum nýsveinum en 16 veitast inntaka í hinn lærða skóla eða eptir ákvæðum þeirra á ári hverju, verði nú þegar úr gildi felld.
4. Landshöfðingi annist um, að skólaárinu verði breytt þegar næsta ár þannig, að það byrji 1. dag októbermánaðar og endi 30. dag júnímánaðar ár hvert.
5. Að landshöfðingi skipi í nefnd alla hina föstu kennara skólans, ásamt 2. öðrum mönnum, sem færastir þykja til þess starfa, til að endurskoða reglugjörðina fyrir

hinn lærða skóla í Reykjavík 12. dag júlímánaðar 1877, og gjöra uppástungur um breytingar á henni, og síðan leiti landshöfðingi staðfestingar konungs á reglugjörð þeirri, er nefnd þessi semur.

384.

Frumvarp

til

laga um skyldu presta, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk eptir sinn dag.
(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 18. ágúst 1879).

1. grein.

Hver sá, sem eptir að lög þessi öðlast gildi, fær veiting fyrir brauði, og eigi er sextugur að aldri, er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk æfilangt, sem byrjar með dauða hans, og nemur að minnsta kosti 100 kr. árlega, en þó eigi meiri, en 300 kr.

2. grein.

Landssjóðurinn tekur að sjer að greiða fjárstyrk þann, sem ákveðinn er í 1. grein, gegn árlegu tillagi frá hlutaðeigandi presti, og skal presturinn jafnframt útvega læknisvottorð, að lífi hans sje engin bráð hætta búin. Ráðherra Íslands semur reglugjörð um hlutfallið milli hins árlega tillags og fjárstyrks, og um önnur atriði, sem lúta að fyrirkomulagi þessa árgjalds.

3. grein.

Enginn prestur má gefa í hjónaband annan prest, sem eptir 1. gr. er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið, nema hann sanni, að hann hafi sent landshöfðingja beiðni um, að mega sjá ekkju sinni borgið á þann hátt, sem að framan segir. Brot gegn þessari ákvörðun varðar 100 kr. sekt til landssjóðs.

4. grein.

Landshöfðinginn skal gæta þess, að skyldum presta til að sjá ekkjum sínum borgið, verði fullnægt, og getur, ef á þarf að halda, þröngvað hlutaðeiganda til þess með sekt.

5. grein.

Tillögin til landssjóðs skulu greidd einu ári fyrir fram, og má taka þau lögtaki, ef þau eru eigi greidd í ákveðinn tíma.

6. grein.

Ef hlutaðeigandi deyr áður en tillag það er greitt, sem komið er í gjalddaga, skal halda eptir af fjárstyrk ekkjunnar jafnmiklu og tillaginu nemur. Nú missir prestur embætti sitt, er honum þá frjálst að halda áfram tillagsgreiðslunni; en kjósi hann að hætta, hefur hann ekkert tilkall til endurgjalds þess, sem hann þegar hefur greitt, nje ekkja hans til fjárstyrks eptir hans dag. Hið sama er og, ef hann nokkru sinni vanrækir að greiða tillag sitt.

7. grein.

Eptirlaunaskylda sú, sem eptir tilsk. 15. des. 1865 til prestaekkna hvílir á prestaköllum, hverfur af þeim jafnótt og lög þessi koma til framkvæmdar samkvæmt 1. gr.

Frumvarp

til laga um breyting á 7. gr. í lögum 14. desbr. 1877 um tekjuskatt.
(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í efri deild 19. ágúst 1879).

Þegar embættislaun, biðlaun og eptirlaun eru talin til skattgjalds samkvæmt 5. og 7. gr. í lögum um tekjuskatt 14. desbr. 1877, skal draga frá árgjald það, sem embættismaður greiðir til að útvega konu sinni fjárstyrk eptir sinn dag, samkvæmt fyrir-
mælum opins brjefs 31. maí 1855, og skatturinn að eins lúkast af þeirri upphæð, sem eptir verður.

Tillaga

til þingsályktunar.

(Frá nefndinni í málinu: «Álit yfirskoðunarmanna landsreikninganna árin 1876 og 1877»).

Þingið felur yfirskoðunarmönnum þeim, er það nú kýs til að yfirskoða lands-
reikningana, á hendur:

- a. Að rannsaka, hvernig framfylgt hafi verið fyrir-
mælum stöðulaganna 2. janúar 1871,
5. gr., er segir: «skal talið með hinum sjerstaklegu tekjum Íslands, það endurgjald
o. s. frv.»
- b. Að rannsaka reikninga styrktarsjóðsins frá upphafi, heimta nauðsynlegar skýrslur og
ákveða, hve miklu fje af sjóðnum hafi verið varið fyrir utan hinn upprunalega tilgang
hans og gjöra um það fullnaðartillögu til næsta þings og jafnframt ákveða hvort
höfða skuli mál út af fjárvörzlu sjóðs þessa.
- c. Að ákveða af hve miklu fje landssjóðurinn hafi farið varhluta við það, að lestagjaldið
af póstgufuskipunum hefur verið dregið frá árstíllaginu úr rikissjóði, og
gjöra fullnaðartillögu um það til næsta þings, hvort höfða skuli mál út af frádrætti
þessum.

Nefndarálit

í málinu um frumvarp til landamerkjálaga.

Efri deild alþingis hefur kosið oss í nefnd til að segja álit vort um frumvarp til
landamerkjálaga, er samþykkt hefur verið í neðri deild þingsins.

Eptir að hafa yfirvegað málefni þetta, leyfum vjer oss að lýsa yfir því áliti voru
að frumvarpið innihaldi verulega rjettarbót, og að ákvarðanir þær muni með tímanum
verða til þess, að eyða hinni miklu óvissu, sem víða á sjer stað um landamerki, og koma
í veginn fyrir miskliðir, sem þessi óvissa hefur í för með sjer. Að vísu virðist oss vera,
nokkrir gallar á frumvarpinu, sem betur færi að laga; en vjer álitum þá ekki svo verulega,
að þeir ættu að verða því til fyrirstöðu að frumvarpið verði samþykkt, og þar eð sjerhver
breyting við frumvarpið hlyti að gjöra það að verkum, að það yrði að sendast aptur til

neðri deildarinnar, en svo er liðið á þingtímann, að það þá ekki mundi verða fullbúið á þessu þingi, höfum vjer afráðið að stinga ekki upp á neinum breytingum við það.

Vjer leyfum oss þess vegna að ráða hinni heiðruðu efri deild til að fallast á frumvarp þetta eins og það liggur fyrir.

Alþingi 20. ágúst 1879.

Benedikt Kristjánsson,
framsögumaður og skrifari.

Bergur Thorberg,
formaður.

Jón Pjetursson.

388.

Breytingartillaga

við uppástungu til þingsályktunar um skólamál.

(Eins og hún var samþykkt við fyrri umræðu í neðri deild alþingis 19. ágúst 1879).

Við 1. gr. Við enda greinarinnar bætist: «og að sú upphæð fyrir árin 1875—1879, sem vanalega er greidd, þegar borgað er í peningum, sem sje sex af hundr-
aði af upphæð reikninganna, endurgjaldist landssjóði af þeim, sem hlut á að máli.

Þorlákur Guðmundsson. Hjálmur Pjetursson. Grímur Thomsen. Friðrik Stefánsson.

Þórður Þórðarson. Björn Jónsson. Páll Pálsson. Guðmundur Ólafsson.

389.

Tillögur

nefndarinnar í málinu: «Álit yfirskoðunarmanna landsreikninganna árin 1876 og 1877.»

I. Tekjubálkurinn.

1. Að reikningsfrumvarpið verði framvegis lagað nákvæmlega eptir fjárlögunum.
2. Þeim 95 a. 2. sem landshöfðingja og yfirskoðunarmönnum hefur borið á milli um, er sleppt að sinni.
3. 14. 2. Ferðakostnaður og annar slikur aukakostnaður í þarfir umboðsjarða greiðist framvegis af «óvissum tekjum».
- — (Tillagan um 183 kr. 34 a. er tekin til greina í reikningsfrumvarpinu).
4. — 2. 1. γ. Þingdeildin láti sjer lynda (án aukafjárveitingar), að árið 1876 eru 118 kr. 48 a. brúkaðar fram yfir þær 200 kr., sem konungsúrsk. 3. ág. 1878 til tekur.

II. Gjaldabálkurinn.

5. 1. Tillaga yfirskoðunarmanna um 2000 kr. fyrir 1875 («til fulltrúa stjórnarinnar á alþingi») falli niður, að minnsta kosti í þetta sinn.
6. — Tillaga yfirskoðunarmanna, að útgjöldin á 8. gr. fjárlaganna árið 1877 færist niður í 12400 kr. o. s. frv., falli niður.
7. 3. C. 3. Tillaga yfirskoðunarmanna um 502 kr. 34 a. falli niður.
- — — Tillaga yfirskoðunarmanna «það er á ábyrgð stjórnarinnar, að þau bindi af lagasafninu, sem búið er að veita styrk til fyrir fram, komi út».

8. — C. 5. «Flutningur á 1100 kr. fyrir árið 1876 og 800 kr. fyrir 1877 til 15. greinar», falli niður.
- — — — («36 kr. flytjist til 16. gr.» er tekin til greina).
9. — 4. — Tillaga yfirskoðunarmanna um aukafjárveiting fyrir 690 kr. 1 e. falli niður.
10. — — — Tillaga yfirskoðunarmanna um aukafjárveiting fyrir launum lækni A. Tegners, 750 kr. og 60 kr. þóknun falli niður í tilliti til athugasemda nefndarinnar.
11. 6. C. 4. a. Liðurinn færist eigi niður um 95 kr.
- 8. (sbr. 12. tölulið og 9. gr. fjáraukalaganna).
12. — 1000 kr. styrkur til Snorra dýralækni af gjaldlið þessum, sem yfirskoðunarmenn greinir á um, samþykkist.
13. 9. 1. Tillaga yfirskoðunarmanna, að landshöfðingi skili aptur landssjóði ferðakostnaði sínum, 333 kr. 31 e. falli niður.
14. 10. Skorist á stjórnina, að útkljá og ná inn upphæðum þeim, sem getur um í 1., 3. og 6. tillögu yfirskoðunarmanna 1876 við 34. tölul. (viðskiptaliðinn).
15. — Að «500 kr. til Suðuramtsins til að útrýma fjárkláðanum flytjist úr viðskiptalið inn í viðlagasjóð», en vextir reiknist ekki.
16. 10. Stjórnin taki til greina tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna 1876 (við sama tölul.) B. 9.
 - a. 10.
 - b. 13.
 - c. 20.
17. Stjórnin taki til greina tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna 1877 við 33.—36. tölul. að því leyti, að það er eigi þegar gjört.
18. 10. útgjaldal. samþykkist með þeim fyrirvara, að landssjóður eigi tilkall til þeirra upphæða, sem gjaldþegnar, stofnanir, sveitarfélög og reikningshaldarar hafa greitt frá 1. apríl 1871 upp í skuldir sínar og sem eigi hafa runnið í landssjóð.
19. Athgr. (við 8. tölul. í gjaldab.). Upphæðirnar 63 kr. 95 a. og 162 kr. 27 a. af 283 kr. 65 a. í tillögum yfirskoðunarm. 1876 falli niður.

390.

Frumvarp

til laga til styrks og útbreiðslu bindindis á Íslandi.

(Flutningsmaður: Tryggvi Gunnarsson, 1. þingm. Suðurmúlasýslu).

1. gr. *Enginn má á nokkurn hátt spilla fyrir bindindi á Íslandi.* Í þessu tilliti er einkum bannað að smána menn fyrir bindindi þeirra eða erta þá fyrir það, líka að hindra menn frá inngöngu í það eða tæla bindindismenn til bindindisbrota eða veita bindindismanni eða nokkrum ófermdum nokkurn áfengan drykk. Einnig er yfirboðurum bannað að hafa bindindismenn, kvennfólk eða ófermda til þess, að veita eða selja áfenga drykki.

2. gr. Öllum greiðasölumönnum skal stranglega bönnuð öll sala áfengra drykkja. Eins er öllum verzlunarmönnum stranglega bönnuð veiting áfengra drykkja eða víngrjafir í verzlunarbúðum þeirra, líka að selja minna í einu en heilan pott.

3. gr. Sjerhver sóknarprestur skal mæla með bindindi við sóknarfólk sitt, ekki sjaldnar en tvisvar á ári, svo sem á opinberum og almennum fundum og við húsvitjanir.

4. gr. Sjerhver sóknarprestur skal hvetja til þess í sóknum sínum að við hafa engan áfengan drykk við jarðarfarir eða erfisveizlur.

5. gr. Í þeim prestaköllum, þar sem bindindisfjélag er, skal sóknarpresturinn reyna að fá fermingardrengina í bindindisfjélagið undir eins eptir ferminguna, helzt fermingardaginn.

6. gr. Sjerhver sóknarprestur skal með nýársskýrslum sínum senda skýrslu um bindindi í sóknum sínum til prófasts. Þar sem bindindi er, skal standa í skýrslunni aldur fjélagsins, tala bindindismanna, einnig stjett þeirra og aldur yfirlitslega, hve mikill partur fermdra karlmanna eða kvennmanna í sókn eða prestakalli, eða sveit, nöfn, heimili, stjett og aldur nýrra bindindismanna (frá því skýrsla var gefin næst), hve margir úr gengnir án þess að tilgreina nöfn þeirra, hverjir dánir eða komnir í annað tilgreint bindindisfjélag, og ber að tilgreina nöfn þessara hvorutveggju. Biskup semur skýrsluformið og lætur prenta það handa öllum sóknarprestum og senda þeim árlega til íritunar. Þar sem ekkert bindisfjélag er, koma einskismerki (•) á skýrsluna. Presturinn sendir líka með sjerstaka skýrslu um aðgjörðir sínar í bindindismálinu það ár, og árangur þeirra aðgjörða (sjá 3. gr.). Sje presturinn eigi bindindismaður eða fjélagsstjóri, ber fjélagsstjórninni að láta sóknarpresti sínum allar þær upplýsingar í tje, er hann þarf til skýrslugjörðar sinnar.

7. gr. Drekki sóknarprestur (eða aðstoðarprestur) sig drukkinn, eiga sveitarnefndarmenn, hreppstjórar eða meðhjálparar með vinsemd og högværð að aðvara prestinn, eða einhver þeirra; varðar sekt vanræksla í því. Verði presturinn, svo uppvíst verði, drukkinn eptir þessa aðvörun, skal hann, svo fljótt sem unnt er, kærður af einhverjum hinna sömu manna fyrir prófasti eða biskupi, ef prófastur er líka undir sektir. Verði ágreiningur um, hver kæra skuli, getur hreppstjóri eigi skorast undan því. Gjörir þá prófastur prestinum (eða biskup prófastinum) tafarlaust brjeflegar eða vottanlegar ávítur, og í öllu falli í embættisnafni. Verði hann svo í þriðja sinn uppvís að verða drukkinn, skal það á sama hátt tilkynnast, og sektast þá presturinn um 4—10 kr., eða ef hann kys heldur að fara í tveggja ára bindindi. Verði svo prestur enn þá uppvís í fjórða sinn að því að verða drukkinn, missir hann embætti sitt um eitt missiri, en getur þó fengið það aptur eptir þann tíma, ef hann hefur á honum sýnt sig alveg lausan við vindrykkju og lofar 4 ára samfleyttu bindindi. Eptir því sem drykkjuskaparbrot prestsins fjölga eða ítrekast, lengist sá tími, er hann skyldast til að vera í bindindi, svo sem og að rjettur hans til prestsskapar minnkar, og gæti að lokum að engu orðið. Engan má til prófasts skipa, sem hefur orðið uppvís að því, að hafa orðið drukkinn missiri á undan.

8. gr. Eptir formi því, er biskup leggur fyrir, semur prófastur skýrslu yfir bindindi prófastsdæmisins, þar sem upp er talið hvert prestakall fyrir sig, hann skal og löggilda allar embættisbækur fjélaganna og rita á þær skoðun sína á kirkjuvitjunarferðum sínum. Í kirkjuvitjunarbók prófastsdæmisins og kirkjustólsbók sóknarinnar, skal geta þessarar skoðunar, og skulu bækurnar þar taldar og þeim stuttlega lýst, sem og fjelögnum. Gjöri prófasti þetta dagstöf, getur hann heimtað endurgjald af landssjóðsstyrknum »til útbreiðslu styrks og viðhalds bindindis«, sbr. 11. gr.; er sóknarprestur skyldur að vinna að þessu bindindisvitjunarverki með prófastinum, eins og kirkjuvitjunarverkinu, kauplaust. Hið sama gildir og um biskupinn, eins og prófastinn á hans kirkjuvitjunarferðum.

9. gr. Biskup hefur þá skyldu, að vaka yfir því með hjálp prófaste og presta að

embættisbækur bindindisfjelaga glatist ekki, skerðist nje skemmist, og ber kirkjustjórninni að gjöra þann samning við hin einstöku bindindisfjelög, að embættisbækur þeirra hverfi alveg undir geymslu hins opinbera, og geymist sem aðrar embættisbækur prestakallanna, ef bindindisfjelag deyr út. Biskup semur yfirlitsskýrslu yfir bindindi á Íslandi, bæði yfir höfuð og yfir aðgiörðir fjelaganna og yfirvaldanna í hag bindindinu, og yfir höfuð ritar hann um málið í heild sinni, það sem því er fyrir beztu, og á þetta allt, er biskup skrifar til yfirlits og uppörfunar, að koma út í stjórnartíðindunum, deildinni B, ekki sjaldnar en einu sinni á ári.

10. gr. Til tryggingar læknisráðs undanþágu, semur landlæknir eða útvalin læknaneftnd reglur fyrir lærða lækna til þess að breyta eptir við bindindismenn, og skulu þar tiltekin og upptalin þau áfengismeðul, er við má hafa við bindindismenn, og er hjerads-læknir skyldur til að hafa þau sjálfur eða meðalasölumenn, og má ekki vísa á þau hjá öðrum, nema eptir reglum þeim, sem fram verða teknar í nefndri reglugjörð. Í þessari reglugjörð skulu sjerstaklega teknar fram reglur viðvíkjandi bindindislæknum (læknum, sem eru í bindindi) að því leyti sem hlutaðeigandi fjelagslög gefa eigi næga trygging í nefndu tilliti.

11. gr. Til útbreiðslu, styrks og viðhalds bindindisfjelaga Íslands veitir landssjóðurinn styrk, er ekki væri minni en 2000 kr. fyrir hvert fjárhagstímabil, einkum til sjerstaks bindindisblaðs, er kæmi út í Reykjavík eða Akureyri, eptir því á hverjum staðnum að höfuðbindindisfjelag landsins er, og skal sjeð svo um, að eitt blað (númer) gangi út um landið frá skrifstofu blaðsins með hverri póstferð. Skulu þar í koma bindindisritgjörðir og skýrslur, saga bindindisins að fornu og nýju, utanlands og innan, og annað það, er eftir getur bindindi á Íslandi og verndað það. Skal í hverja kirkjusókn landsins gefið minnst 1—2 expl. til þess að ganga á milli heimilanna; 1 expl. hlýtur skjalasafn hvers prestakalls, og skjalasöfn fleiri embætta, eptir því sem hægt er.

12. gr. Brot gegn lögum þessum varða 2—100 kr. sektum, sem falla í landssjóð, ef eigi getur legið hærri hegning við eptir öðrum lögum.

391.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um uppfærðing barna í skript og reikningi.

5. grein falli burt.

Þórarinn Böðvarsson.

392.

Frumvarp

til laga um eptirlaun presta.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 20. ágúst 1879).

1. grein.

Prestar þeir, er veitt hefur verið prestsembætti og hafa þjónað því lengur eða

skemur, hafa rjett til eptirlauna, þá er þeim er veitt lausn frá embætti sínu fyrir aldurs sakir eða heilsubreysts, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um.

2. grein.

Eptirlaun presta skulu talin eptir þjónustualdri þeirra á þá leið, að upphæð eptirlaunanna er 10 kr. fyrir hvert þjónustuár þeirra. Þjónustuár prests skulu talin öll þau ár, er hann gegnir prestsembætti. Prestur sjötugur að aldri hefur rjett á að fá lausn frá embætti með eptirlaunum eptir lögum þessum.

3. grein.

Sá prestur, sem að ósjálfráðu slasast þannig eða tekur vanheilsu, er hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að sleppa prestsskap, skal fá eptirlaun, sem nemi 250 kr., ef hann hefur ekki þjónað prestsembætti svo lengi, að eptirlaun hans nemi því, eða meiru.

4. grein.

Prestur sá, er fyringjörir kjóli og kalli, missir rjett til eptirlauna. Nú er presti víkið frá kalli um sinn, en honum þó veitt embætti aptur, og hefur hann þá rjett til eptirlauna samkvæmt 2. grein.

5. grein.

Nú hefur prestur fengið eptirlaun, og missir hann þau:

1. ef hann fær aptur embætti og laun, enda sjeu laun þau eigi minni en eptirlaunin voru.
2. ef hann fyrir konungs leyfi fram gengur í þjónustu annara ríkja.
3. ef hann tekur sjer bústað í öðru ríki utan konungs samþykki komi til.
4. ef hann verður sannur að því, að hafa kastað trú þjóðkristninnar.
5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, og er það jafnt, hvort er hann hefur framið brotið áður hann fjekk lausn frá embætti, eða síðan.

6. grein.

Ef tekjur brauðs þess, er uppgjafaprestur hefur fengið lausn frá, eru yfir 1200 kr. eptir síðasta brauðamati, þá skal greiða uppgjafapresti svo eptirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr. En sjeu tekjur brauðsins 1200 kr. eða minni, þá fær uppgjafaprestur öll eptirlaun sín úr landssjóði. Svo og hvar þess, er uppgjafaprestur fær eigi öll eptirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði.

7. grein.

Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja kirkjujörð í brauðinu til ábúðar, og skal hann eiga forgangsrjett fyrir öðrum, en gegna verður hann öllum hinum sömu skyldum, sem hver annar leiguliði.

8. grein.

Uppgjafaprestar þeir, er búnir eru að fá hærri eptirlaun en til eru tekin í lögum þessum, skulu halda þeim fyrir sjálfa sig. Svo skulu og prestar þeir, er nú sitja í embættum, halda rjetti sínum til þeirrar eptirlaunaupphæðar, er hingað til hafa lög og venja verið til, og greiðist upphæð eptirlaunanna samkvæmt 6. gr.

9. grein.

Lög þessi öðlast gildi í fardögum 1880.

Uppástunga

til þingsályktunar um bygging á húsi handa alþingi og söfnum landsins.
(Samþykkt við seinni umræðu í neðri deild alþingis 20. ág. 1879).

Alþingi ályktar,

- að á fjárhagstímabilinu 1880—1881 sje byggt hús handa alþingi og söfnum landsins;
að sett sje nefnd af fimm þingmönnum, þremur úr neðri og tveimur úr efri deild, til þess í samráði við landsstjórnina að ákveða hússtæðið, standa fyrir byggingunni, útvegum á uppdráttum til hennar, á efni í hana, sem ráði smíði og verkamenn, hafi eptirlit með verkinu, o. s. frv.

Nefndarálit

í málinu um frumvarp til fjárlaganna fyrir árin 1876—1877.

Frumvarp þetta höfum vjer yfir farið og rætt jafnframt «frumvarpi til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877», og viljum vjer ráða hinni heiðruðu deild til að samþykkja það með eptirfylgjandi breytingum.

1. gr. Í stað: «5052 kr. 16 a.» komi: «8431 kr. 67 a.», og í stað: «2.—10. gr.» komi: «2.—11. gr.»
2. gr. frumvarpsins óbreytt.
3. gr. frumvarpsins óbreytt að öðru leyti en því, að síðari málsgrein athugasemdarinnar við þessa grein fellur burtu, þar eð hún hefur engan stað í greininni sjálfri.
4. gr. óbreytt.
- Við 5. gr.: Við hana bætist:
 - C. 2. til endurgjalds fyrir borgun undir embættisbrjef 2192 kr. 91 e. og
 - C. 6. til vegabóta 51 kr. 16 a. (sbr. nefndarálit um frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum 1876—77 bls. 7).
6. gr. óbreytt.
- Við 7. gr.: Við hana bætist og í 2. lið: «til flutnings pósta 34 kr. 40 a.» (sbr. 8 bls. nefndarálits).
8. gr. óbreytt.
9. gr. óbreytt.
10. gr. Í staðinn fyrir: «58 kr. 96 a.» komi: «284 kr.», sem eru ólokin gjöld frá 1875.
11. gr. (ný grein): «Sem viðbót við það fje, sem talið er í 16. gr. fjárlaganna, veitast 876 kr.»

Með þessum breytingum ráðum vjer hinni heiðruðu deild til að fallast á frumvarp stjórnarinnar.

Alþingi 18. ágúst 1879.

Arnlfótur Ólafsson,
formaður og framsögumaður.

Snorri Pálsson, Björn Jónsson.
skrifari.

Breytingartillögur

(frá nefndinni)

við frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877.

Tekjur:

1. Við 14. Fyrir: 42933 kr. 43 a. komi: 43154 kr. 61 e.
2. — 16. — 35143 — 29 — 35393 — 33 a.
3. Fyrir: samtals 610625 kr. 28 a. komi: 611096 kr. 50 a.

Gjöld:

4. Við 5. Fyrir: 28025 kr. 97 a. komi: 27917 kr. 97 a.
5. — 6. B. Fyrir: 42631 kr. 92 a. — 42492 kr. 48 a.
6. — 8. — 10058 kr. 96 a. — 9919 kr. 16 a.
7. — 9. — 9930 kr. 71 a. — 9506 kr. 21 a.
8. — 10. — 147930 kr. 83 a. — 149213 kr. 79 a.
9. Fyrir: samtals 610625 kr. 28 a. — 611096 kr. 50 a.
10. Klausan: «Í jarðabókarsjóðnum. Kemur út 75,397 kr. 8 a.» falli úr.

Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis).

1. Aptan við 9. gr C. bætist: «9. til Jóns landritara Jónssonar fyrir frammistöðu hans í fjárkláðamálinu 1000 kr.»
 2. Við 12. gr. A. b. 1. Fyrir «4000» komi: «7000».
 3. Aptan við 15. gr. bætist:
 - a. «Þar af er ætlað til þóknunar fyrir heyrnar- og málleysingjakennslu allt að 200 kr. hvort árið».
 - b. «Til skólakennara Steingríms Thorsteinsonar 400 kr. hvort árið, ef hann heldur áfram ritstörfum sínum í sömu stefnu og hingað til».
 4. Við 16. gr. Fyrir «6000» komi: «7000».
- Páll Pálsson, 1. þingmaður Skaptfellinga.

Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir 1880 og 1881, eins og það var samþykkt í efri deild alþingis.

(Frá fjárlaganefndinni).

1. Í 1. gr. Í staðinn fyrir 775,825 kr. 20 a. komi: 777,825 kr. 20 a.
2. Í 6. gr. Í staðinn fyrir 157,388 kr. komi: 159,388 kr., og

í staðinn fyrir að frá dregnum	19556	21556	1880.	1881.	alls.
			80444	76944	157388
			80444	76944	157388
komi:	19556	19556	80444	78944	159388
			80444	78944	159388
3. Í 9. gr. C. 4. Orðin: «og sjávarútvegi» falli burt.
4. — — C. 5. Orðin: «og sýsluvegum» falli burt,
og orðin: «til sýsluvega má eigi verja meiru en 5000 kr. hvort árið» falli úr.
5. Nýr 9. liður bætist við svo látandi: Þóknun handa Jóni landritara Jónssyni út af fjárkláðanum alls 1000 kr.
6. Upphæðin í upphafi 9. gr. verði 316270 kr. 74 a., og samlagningin í enda greinarinnar einnig alls 316270 — 74 -.
7. Í 11. gr. Í staðinn fyrir 31920 kr. í upphafi greinarinnar komi: 31820 kr.

	1880	1881	alls	1880	1881	alls.
1. Laun: Fyrir	4360	4360	8720	komi:	4310	4310
						8620.
8. Athugasemdin við þennan tölulið falli burt.
9.

	1880	1881	alls	1880	1881	alls.
Fyrir: samtals	15960	15960	31920	komi:	15910	15910
						31820.
10. Í 12. gr. B. I. b. 2. Fyrir: «3 ölmusur 600» innanstryks, komi: 1 ölmusa 200,
og í samlagningunni fyrir 2300 2300 komi: 1900 1900,

	1880	1881	alls	1880	1881	alls.
og fyrir	13000	13200	26200	komi:	12600	12800
						25400.
11. Í 12. gr. C. 3. og 4. Eptir Reykjavík komi: «allt að», og eptir «Eyjafirði» komi: «allt að»
12. — — C. 5. Í staðinn fyrir: 700 700 komi: 500 500.
13. — — C. 10. til þjóðvinaffelagsins: 1000 1000 falli burt.
14.

	1880	1881	alls	1880	1881	alls.
Í samlagningunni fyrir:	9800	9600	19400	komi:	8600	8400
						17000,
og í aðalupphæðinni fyrir	164,186	kr. 38 a.	komi:	160,986	kr. 38 a.	
15. Í 14. gr. Fyrir framan 48,700 kr. bætist inn orðin: «allt að».
16. Í 7. gr. Fyrir: 775,825 kr. 20 a. komi: 777,825 kr. 20 a.
17. Í 17. gr. Fyrir: 77,000 kr. 8 a. komi: 81,300 kr. 8 a.

Grímur Thomsen. H. Kr. Friðriksson. Einar Ásmundsson. Eggert Gunnarsson.
Ísleifur Gíslason. Tryggvi Gunnarsson. Guðmundur Einarsson.

398.

Breytingaratkvæði

við lagafrumvarp um stjórn safnaðarmála.
(Frá Stefáni Eiríkssyni og Sighvati Árnasyni).

Aptan við frumvarpið bætist svo látandi grein (13. gr.).

Hjæðsþrófastar og sóknarprestar skulu, sem sjálfkjörnir embættismenn safnað-anna, sækja hjæðsfundi endurgjaldslaust. Hver sóknarfulltrúi skal fá 2 kr. í fæðispen-inga um dag hvern, sem hann þarf að vera frá heimili sínu til að sækja hjæðsfund. Eje þessu jafnar hjæðsfundurinn sjálfur í hvert skipti niður á alla söfnuði í því hjæði eptir manntali. Síðan jafnar hver sóknarnefnd sínum hluta niður á heimilisfeður alla í sókninni eptir efnum þeirra og ástæðum, heimtir gjaldið saman, og stendur skil á því á þann hátt, er hjæðsfundur til tekur.

399.

Álit

nefndarinnar í málinu um bygging þjóðjarða, eins og það nú er komið aptur frá neðri deildinni.

Jafnvel þó nefndin eigi geti samþykkt breyting neðri deildarinnar við 3. tölulið, og kunni langtum betur við uppástungu til þingsályktunar í þessu máli, eins og hún var samþykkt af efri deildinni, ræður hún hinni heiðruðu deild til að aðhyllast uppástunguna, eins og hún nú er komin frá neðri deildinni, í þeirri von, að við bygging þjóðjarðanna verði framvegis einnig haft tillit til þess, sem hvor deildin hefur tekið fram og samþykkt í þessu máli. Nefndin tekur þetta því heldur fram, sem endurgjald fyrir jarðabætur (í tölul. 3.) einungis getur átt sjer stað með fjárveit-ingu, í hvert sjerstakt skipti.

Alþingi 21. ágúst 1879.

Jón Pjetursson,	E. Kúld,	St. Eiríksson.	Á. Thorsteinson
formaður.	skrifari og framsögum.		Sighv. Árnason.

400.

Viðaukauppástunga

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1878 og 1879.
(Frá Benedikt Kristjánssyni).

Við 7. gr. bætist:

7. C. 6. b. Til að fullgjöra barnaskólahús á Leirá í Borgarfirði 400 kr.

Með því skilyrði, að gjöf barnaskólahússins sje bundin þeim skilmála, er landsstjórn álitur nægilega tryggjandi, að barnaskólinn haldist við.

Ástæða fyrir viðaukauppástungunni er gjafabryf Þórðar bónda Þorsteinssonar á Leirá, sem mundi verða fús til að bindast ákveðnari skuldbindingum við barnaskólann eptirleidis, en hann hefur gjört í gjafabryfi því, sem hjer fer á eptir.

Jeg undirskrifaður Þórður Þorsteinsson að Leirá í Borgarfirði lýsi yfir því, að jeg lofa að gefa til stofnunar barnaskóla á heimili mínu nýlegt timburhús, sem jeg á, 13 álna langt og 7 álna breitt; þó er þetta loforð mitt bundið því skilyrði, að jeg á yfirstandandi sumri geti fengið 400 kr. af landsfe, til að gjöra nú þegar við húsið að innanverðu og haga svo til í því, að reglulegur skóli verði haldinn þar komanda vetur fyrir

20 börn að minnsta kosti. Fáí jeg þennan áminnsta styrk til hússins, og svo tiltölulegan styrk til skólans framvegis við það, sem aðrir barnaskólar fá, skuldbind jeg mig til að stofna skólann, ráða kennara til hans og halda honum uppi fyrst um sinn, ef jeg lifi.

Þessu til staðfestu er nafn mitt og tveggja tilkvaddra votta.

Staddur í Reykjavík 2. dag ágúst. 1879.

Þórður Þorsteinsson.

Vottar:

Benedikt Kristjánsson.

Einar Ásmundsson.

401.

Frumvarp

til laga um uppfræðing barna í skript og reikningi.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 21. ágúst 1879).

1. grein.

Auk þeirrar uppfræðsluskyldu, sem prestar hafa, skulu þeir sjá um, að öll börn, sem til þess eru hæf, að álitni prests og meðhjálpara, læri að skrifa og reikna.

2. grein.

Reikningskennsla skal að minnsta kosti ná yfir samlagning, frádragning, margföldun og deiling í heilum tölum og tugabrotum.

3. grein.

Rita skal prestur árlega í húsvitjunarbókina álit sitt um kunnáttu hvers barns í skript og reikningi, sem og um hæfilegleika þess til bóknáms, og skal prófastur á skoðunarferðum sínum hafa nákvæmt eptirlit með, að slíkt sje gjört.

4. grein.

Komist prestur að raun um, að unglingar á einhverju heimili njóti eigi fullnægjandi uppfræðingar í þessu tilliti, annaðhvort fyrir hirðuleysi eða mótþróa húsbænda, ber honum, í sameiningu við hreppsnefndina eða bæjarstjórnina, að gjöra ráðstöfun til, að þeim verði, um svo langan tíma, sem með þarf, komið fyrir á öðru heimili í sókninni, eða fyrir utan hana, þar sem þeir geta fengið hina nauðsynlegu tilsögn. Kostnaðinn, sem af þessu leiðir, eru foreldrar eða fósturforeldrar skyldir að greiða, en borga má hann fyrirfram úr sveitarsjóði, og getur hreppsnefndin heimt hann endurgoldinn af þeim, er uppfóstursskyldan hvílir á. Kostnað þennan má taka lögtaki. Fyrir börn, sem eru á sveit, skal borga kostnaðinn úr sveitarsjóði.

402.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

Í 1. grein í staðinn fyrir orðin «einn pela» komi: «þrjá pela».

Í staðinn fyrir 2. grein komi:

Enginn veitingamaður má selja áfenga drykki, nema hann hafi í veitingahúsi sínu

að minnsta kosti 6 rekkjur handa gestum, svo á sig komnar, að bæjarstjórn eða hreppsnefnd sú, sem hlut á að máli, álíti þær fullgildar.

3. grein falli burt.

4. grein sama.

5. grein sama.

Í staðinn fyrir 6. grein, sem verður 3. grein, komi:

Veitingamenn mega eigi taka í hús sín menn til víndrykkju eptir 11. stundu að kvöldi, þeir skulu hafa hús sín lokað frá þeim tíma til miðs morguns. Allir aðkomumenn, sem eigi eru til næturgistingar hjá veitingamönnum, skulu farnir úr húsum þeirra fyrir miðnætti.

7. grein, sem verður 4. grein. Fyrri málsgrein óbreytt, seinui málsgrein falli burt.

8. grein falli burt.

9. grein sama.

Ný grein, sem verður 5. grein:

Öllum verzlunarmönnum og veitingamönnum, er bannað að selja áfenga drykki á helgum dögum.

10. grein, sem verður 6. grein, orðist þannig:

Brot gegn lögum þessum varða 20—200 króna sektum, og rennur sektarfeð í sjóð þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem lagabrotið er framið.

11. grein falli burt.

Tryggvi Gunnarsson.

403.

Breytingartillaga

við frumvarp til fjárukalaga fyrir 1876 og 1877.

(Frá Grími Thomsen, 1. þingmanni Gullbringusýslu).

1. Í 1. gr. Eptir orðið »veitast« komi: »8770 kr. 70 a.« o. s. frv.
2. Í 5. gr. Eptir orðin »69 kr. 80 a.« komi á liðnum B. 2. til hegningarhússins fyrir bæði árin 1876 og 1877: »2181 kr. 16 a.«, á liðnum C. 3. »Til Lovsamling for Island« »502 kr. 34 a.«, og til afdráttar í útgjöldum þeim, sem getið er í 10. gr. C. 5. fjárlaganna til jarðabóta komi: »1900 kr.« (sbr. 10. gr. hjer á eptir).
3. Í 6. gr. Eptir orðin »117 kr. 68 a.« komi: »og fyrir bæði árin þar að auk 810 kr.«
4. Í 10. gr. Eptir orðið »veitast« komi: »2184 kr.« (sbr. 5. gr. hjer á undan).

404.

Breytingartillaga

við frumvarp til fjárukalaga fyrir árin 1876—77.

Aptan við 3. grein bætist: »og sem viðbót við þje það, sem talið er í 4. gr. 4. f. veitist til læknisins, sem settur var í Þingeyjarsýslu árið 1876, 333 kr. 33 a.»

Halldór Kr. Friðriksson.

Nefndarálit

Nefndin í prestakallamálinu (að mjer Arnljóti Ólafssyni frá skildum), hefur íhugað frumvarp til laga um skyldu presta að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk, eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis, og fellst nefndin á þær breytingar við frumvarp þetta, sem hin háttvirta efri deild hefur gjört, og ræður hinni heiðrðu deild til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi 21. ág. 1879.

Fyrir hönd nefndarinnar
Þórarinn Böðvarsson,
formaður.

Nefndarálit

Nefndin í prestakallamálinu hefur íhugað frumvarp til laga um eptirlaun presta, eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis, og fellst nefndin á þær breytingar við frumvarp þetta, sem hin háttvirta efri deild hefur gjört, og ræður deildinni til að samþykkja það óbreytt.

Alþingi 21. ágúst 1879.

Fyrir hönd nefndarinnar
Þórarinn Böðvarsson,
formaður.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til fjárukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis).

Við 9. grein. Fyrir orðin: „veitast 3000 kr. — — „til enda greinarinnar komi: „veitast:

- a, Torfa jarðyrkjumanni Bjarnasyni í Ólafsdal 2000 kr.,
- b, skáldunum Benedikt Gröndal, Mattíasi Jockumssyni og Steingrími Thorsteinson 1000 kr. hverjum, samtals 5000 krónur.

Bergur Thorberg. Eiríkur Kúld. Magnús Stephensen.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til fjárukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Frá landshöfðingja).

Við 7. grein. Síðasti liðurinn: 7. c. G. b., falli burt.

Við 9. grein. 9. grein falli burt.

Aðlaupphæðirnar í 1. grein og 7. grein breytist samkvæmt þessu.

409.

Breytingaratkvæði

við uppástungu til þingsályktunar um bygging á húsi handa alþingi og söfnum landsins.

Að á undan: «að á fjárhagstímabilinu» komi: «að skora á stjórnina».

Eptir: «að sje sett nefnd af fimm þingmönnum, þremur úr neðri og tveimur úr efri deild»

komi: «er stjórnin leiti álita hjá á milli þinga um tilhögun og bygging hússins».

Niðurlag greinarinnar falli burt.

Árni Thorsteinson. Bergur Thorberg.

410.

Breytingaratkvæði

við 9. gr. í frumvarpi til fjárlaganna fyrir árin 1878 og 1879.

(Frá Sighvati Árnasyni og Stefáni Eiríkssyni).

Fyrir: «1000 kr. fyrir fjárhagstímabilið» komi: «3000 kr. fyrir fjárhagstímabilið, þar af 1000 kr. handa skáldinu sira Mattíasi Jochumssyni, og 2000 kr. handa Torfa jarðyrkjumanni Bjarnasyni í Ólafsdal».

411.

Tillögur

nefndarinnar í málinu: «Álit yfirskoðunarmanna landsreikninganna árin 1876 og 1877.»

(Samþykkt við fyrri umræðu í neðri deild alþingis 21. ág.).

I. Tekjubálkurinn.

1. Að reikningsfrumvarpið verði framvegis lagað nákvæmlega eptir fjárlögunum.
2. 2. Þeim 95 aurum, sem landshöfðingja og yfirskoðunarmönnum hefur borið á milli um, er sleppt að sinni.
3. 14. 2. Ferðakostnaður og annar slíkur aukakostnaður í þarfir umboðsjarða greiðist framvegis af «óvissum tekjum».
4. — 2. 1. γ. Þingdeildin láti sjer lynda (án aukafjárveitingar), að árið 1876 eru 118 kr. 48 a. brúkaðar fram yfir þær 200 kr., sem konungsúrsk. 3. ág. 1878 til tekur.

II. Gjaldabálkurinn.

5. 1. Tillaga yfirskoðunarmanna um 2000 kr. fyrir 1875 («til fulltrúa stjórnarinnar á alþingi») falli niður, að minnsta kosti í þetta sinn.
6. — Tillaga yfirskoðunarmanna, að útgjöldin á 8. gr. fjárlaganna árið 1877 færist niður í 12400 kr. o. s. frv., falli niður.

7. 3. C. 3. Tillaga yfirskoðunarmanna um 502 kr. 34 a. falli niður.
8. — — — Tillaga yfirskoðunarmanna «það er á ábyrgð stjórnarinnar, að þau bindi af lagasafninu, sem búið er að veita styrk til fyrir fram, komi út».
9. — C. 5. «Flutningur á 1100 kr. fyrir árið 1876 og 800 kr. fyrir 1877 til 15. greinar», falli niður.
10. 4. — Tillaga yfirskoðunarmanna um aukafjárveiting fyrir 690 kr. 1 e. falli niður.
11. 6. C. 4. a. Liðurinn færist eigi niður um 95 kr.
12. — 1000 kr. styrkur til Snorra dýralæknis af gjaldlið þessum, sem yfirskoðunarmenn greinir á um, samþykkt.
13. 9. 1. Tillaga yfirskoðunarmanna, að landshöfðingi skili aptur landssjóði ferðakostnaði sínum, 333 kr. 31 e., falli niður.
14. 10. Skorist á stjórnina, að útkljá og ná inn upphæðum þeim, sem getur um í 1., 3. og 6. tillögu yfirskoðunarmanna 1876 við 34. tölul. (viðskiptaliðinn).
15. — Að »500 kr. til Suðuramtsins til að útrýma fjárkláðanum flytjist úr viðskiptalið inn í viðlagasjóð«, en vextir reiknist ekki.
16. 10. Stjórnin taki til greina tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna 1876 (við sama tölul.) B. 9.
 - a. 10.
 - b. 13.
 - c. 20.
17. Stjórnin taki til greina tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna 1877 við 33.—36. tölul. að því leyti, að það er eigi þegar gjört.

412.

Uppástunga

til þingsályktunar um skólamál.

(Samþykkt við síðari umræðu í neðri deild alþingis 21. ágúst 1879).

Alþingi skorar á landshöfðingja:

1. Að hann sjái um, að allar aðalvörur, sem keyptar eru til hins lærða skóla og annara þeirra stofnana, sem landssjóðurinn kostar, sjeu framvegis keyptar undirboðskaupum, og sje boðið til kaupanna, svo sem venja er til, eða að minnsta kosti, að falið sje einhverjum kaupmanni, að kaupa þessar vörur erlendis og senda þær til Reykjavíkur með sem vægustum kjörum, og að sú upphæð fyrir árin 1875—1879, sem vanalega er greidd, þegar borgað er í peningum, sem sje sex af hundraði af upphæð reikninganna, endurgjaldist landssjóði af þeim, sem hlut á að máli.
2. Að landshöfðingi annist um, að skipaður verði áreiðanlegur maður, dyravörður skólans, með 1000 kr. launum, og hafi hann á hendi alla umsjón með skólahúsinu, og framkvæmdir alls þess, sem að húsinu lýtur og þörfum þess, undir yfirstjórn og umsjón skólastjóra, og aðstoði kennarana og skólastjóra við umsjónina með lærisveinum, en aðalumsjón með piltum sje falin á hendur einum kennara skólans, endurgjaldslaust, undir yfirumsjón skólastjóra og með aðstoð umsjónarmanna, er kosnir sjeu úr flokki lærisveina sjálfra; sömuleiðis hafi kennari þessi allar skriptir í þarfir skólans, en aptur á móti fái hann kauplausan bústað í skólahúsinu.
3. Að hann sjái um:

- a, að ákvörðun stiptsyfirvaldanna í brjefi til skólastjóra 15. dag maímánaðar þ. á., að eigi megi fleirum nýsveinum en 16 veitast inntaka í hinn lærða skóla eða eptir ákvæðum þeirra á ári hverju, verði nú þegar úr gildi felld.
- b, að ákvörðun stiptsyfirvaldanna í sama brjefi (tölul. 2.) um inntökupróf nýsveina verði einnig úr gildi felld, þannig, að inntökuprófið yfir höfuð fari fram á vorin um mánaðamótin á júní og júlímánuði.
- 4. Landshöfðingi annist um, að skólaárinu verði breytt þegar næsta ár þannig, að það byrji 1. dag októbermánaðar og endi 30. dag júnímánaðar ár hvert.
- 5. Að landshöfðingi skipi í nefnd alla hina föstu kennara skólans, ásamt 2. öðrum mönnum, sem færastir þykja til þess starfa, til að endurskoða reglugjörðina fyrir hinn lærða skóla í Reykjavík 12. dag júlímánaðar 1877, og gjöra uppástungur um breytingar á henni, og síðan leiti landshöfðingi staðfestingar konungs á reglugjörð þeirri, er nefnd þessi semur.

413.

Frumvarp

til laga um breyting á 7. gr. í lögum 14. desbr. 1877 um tekjuskatt.
(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild 21. ágúst 1879).

Þegar embættislaun, biðlaun og eptirlaun eru talin til skattgjalds samkvæmt 5. og 7. gr. í lögum um tekjuskatt 14. desbr. 1877, skal draga frá árgjald það, sem embættismaður greiðir til að útvega konu sinni fjárstyrk eptir sinn dag, samkvæmt fyrir-mælum opins brjefs 31. maí 1855, og skatturinn að eins lúkast af þeirri upphæð, sem eptir verður.

414.

Frumvarp

til laga um skyldu presta, að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk.
(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 20. ágúst 1879).

1. grein.

Hver sá, sem, eptir að lög þessi öðlast gildi, fær veiting fyrir brauði, og eigi er sextugur að aldri, er skyldur til að sjá ekkju sinni borgið með fjárstyrk æfílangt, sem byrjar með dauða hans, og nemur að minnsta kosti 100 kr. árlega, en þó eigi meiri, en 300 kr.

2. grein.

Landssjóðurinn tekur að sjer að greiða fjárstyrk þann, sem ákveðinn er í 1. grein, gegn árlegu tillagi frá hlutaðeigandi presti, og skal presturinn jafnframt útvega læknis-vottorð, að lífi hans sje engin bráð hætta búin. Ráðherra Íslands semur reglugjörð um hlut-fallið milli hins árlega tillags og fjárstyrks, og um önnur atriði, sem lúta að fyrirkomu-lagi þessa árgjalds.

3. grein.

Enginn prestur má gefa í hjónaband annan prest, sem eptir 1. gr. er skyldur til

að sjá ekkju sinni borgið, nema hann sanni, að hann hafi sent landshöfðingja beiðni um, að mega sjá ekkju sinni borgið á þann hátt, sem að framan segir. Brot gegn þessari ákvörðun varðar 100 kr. sekt til landssjóðs.

4. grein.

Landshöfðinginn skal gæta þess, að skyldum presta til að sjá ekkjum sínum borgið, verði fullnægt, og getur, ef á þarf að halda, þröngvað hlutaðeiganda til þess með sekt.

5. grein.

Tillögin til landssjóðs skulu greidd einu ári fyrir fram, og má taka þau lögteki, ef þau eru eigi greidd í ákveðinn tíma.

6. grein.

Ef hlutaðeigandi deyr áður en tillag það er greitt, sem komið er í gjalddaga, skal halda eptir af fjárstyrk ekkjunnar jafnmiklu og tillaginu nemur. Nú missir prestur embætti sitt, er honum þá frjálst að halda áfram tillagsgreiðslunni; en kjósi hann að hætta, á hann rjett á endurgjaldi, eins og ákveðið verður í reglugjörð þeirri, er nefnd er í 2. gr.

7. grein.

Ef prestur hefur fengið skilnaðardóm frá konu sinni, er hann eptirleiðis laus við þá skyldu, að sjá henni borgið sem ekkju, og á hann rjett á endurgjaldi, á sama hátt og ákveðið er í 6. grein. Þá er hjón fá skilnað með leyfisbrjeði, skal farið eptir skilnaðarkostum, um það, hvort skuldbinding mannsins að sjá ekkju sinni borgið viðhelzt eða eigi. Nú hefur prestsekkja fengið skilnaðardóm frá manni sínum, fyrir þær sakir, er hún ekki er völd að, og heldur hún þá óskertum rjetti sínum til fjárstyrks.

8. grein.

Þangað til öðruvísi verður ákveðið með lögum, útvegar stjórnin fyrir landssjóðsins hönd ábyrgð fyrir þeim fjárstyrk, er hjer um ræðir, í hinu danska lífsábyrgðarfjelagi frá 1871, eða öðru slíku fjelagi, er hún telur áreiðanlegt.

9. grein.

Eptirlaunaskylda sú, sem eptir tilsk. 15. des. 1865 til prestaekkna hvílir á prestaköllunum, hverfur af þeim jafnótt og lög þessi koma til framkvæmdar samkvæmt 1. gr.

415.

Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 21. ág. 1879).

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögnum fyrir árin 1878 og 1879, veitast 44391 kr. 84 aur. til þeirra útgjalda, sem talin eru í eptirfylgjandi 2.—10. gr.

2. grein.

Á fjárlaganna 4. gr. 4. eptirgefist Reykjavíkur sjúkrahúsi lán af viðlagasjóði, sem veitt var með konungsúrskurði 26. febr. 1866, 2000 kr.

3. grein.

Auk þess, sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi, veitast til yfirskoðunar landsreikninganna 2000 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

4. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. gr. fjárlaganna til umboðs-
stjórnarinnar, gjaldheimta og reikningsmála og fl., veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1.	A.	1.	laun	466 kr. 67 aur.
2.	A.	2.	endurgjald fyrir skrifstofukostnað	550 — " —
3.	B.	2.	til hegningarhússins í Reykjavík	allt að 1000 — " —
4.	C.	7.	til gufuskipsferða	8229 — 11 —
			með þeim fyrirvara, að reikningurinn verði, eins og aðrir reikningar yfir útgjöld landssjóðsins, undir yfirskoðun þingsins lagður.	
5.	C.	8.	til vitabyggingar	11390 — 10 —
				21635 — 88 —

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaSKIPUN-
arinnar, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1.	1.	Laun	783 kr. 96 aur.
2.	2.	Önnur útgjöld	allt að 3200 — " —
			3983 — 96 —

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. gr. 1. í fjárlögunum til launa
við pósthjónnina, veitast 200 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og
kennslumálefna, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1.	A.	b.	1.	til fátækustu brauða	120 kr.
2.	A.	b.	2.	til nokkurra brauða í fyrveranda Hólastipti	3 —
3.	A.	b.	3.	til prestaekkna og barna þeirra, og styrkur handa fátækum uppgjafaprestum og prestaekkjum	34 —
4.	B.	I.	b.	3. til tímakennslu við prestaskólann	30 —
5.	B.	III.	c.	4. til tímakennslu við lærða skólann	300 —
				ef skipting fram fer á bekkjum.	
6.	B.	III.	c.	7. ýmisleg útgjöld við sama skóla	allt að 1560 —
7.	C.	6.	b.	Til að fullgjöra barnaskólahús á Leirá í Borgarfirði	400 —
				Með því skilyrði, að gjöf barnaskólahússins sje bundin þeim skilmála, er landsstjórn álitur nægilega tryggjandi, að barna- skólinn haldist við.	

2447 —

8. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og
styrktarfjár, veitast 125 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

9. grein.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna: «til vísindalegra og verklegra fyrirtækja»
veitast 3000 kr. fyrir fjárhagstímabilið. Þar af 1000 kr. handa skáldinu sjera Matthíasi
Jochumssyni, og 2000 kr. handa Torfa jarðyrkjumanni Bjarnasyni í Ólafsdal.

10. grein.

Munkapverárklaustursumboði endurveitist allt að 9000 kr. lán úr viðlagasjóði til

vatnsveitinga á Staðarbyggðarmýrum, með því skilyrði, að lánið endurborgist á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert, er greiðist ásamt umboðsgjöldunum, og gildir það veð, sem umboðshaldari setur fyrir þessum gjöldum, einnig fyrir afborgunum lánsins.

416.

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá.
(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 20. ágúst 1879).

1. grein.

Á Þjórsá og Ölvesá skal byggja brýr á hentugum stöðum. Til þessa fyrirtækis greiðist 100,000 kr. úr viðlagasjóði (innskriptarskirteinaupphæðinni) sem vaxtalaust lán.

2. grein.

Kostnaðurinn við bygging brúnna skal endurgjaldast viðlagasjóðnum á 40 árum með $\frac{1}{40}$ á ári hverju. Afborganirnar byrja árið eftir að lánið er greitt úr landssjóði.

3. grein.

Endurgjaldið greiðist úr bæjarsjóði Reykjavíkurkaupstaðar eftir tiltölulegu hlutfalli íbúatölu hans ár hvert móts við sýslur þær, er hlut eiga að máli, en að öðru leyti úr sýslusjóðum, Vesturskaptafellssýslu, Rangárvallasýslu, Árnessýslu og Gullbringusýslu, og skiptist á nefnd sýslufjelög eftir hlutfallinu milli samanlagðrar tölu lausafjárhundraða og jarðarhundraða í þeim. Amtmaðurinn tilkynnir sýslunefndunum árlega fyrir fram, hver upphæð skuli greiðast á hinu næsta ári úr sjóði hvers sýslufjelags, en sýslunefndirnar jafna því niður með öðrum sýslugjöldum og greiða það inn í jarðabókarsjóð fyrir árslok.

4. grein.

Þegar brýrnar eru komnar á árnar, hefur sýslunefndin í Rangárvallasýslu umsjón yfir brúnni á Þjórsá, og sýslunefndin í Árnessýslu umsjón yfir brúnni á Ölvesá, undir yfirmsjón amtsráðsins í Suðuramtinu.

5. grein.

Amtsráðið í Suðuramtinu getur eftir tillögum hlutaðeigandi sýslunefnda og bæjarráðs ákveðið, að þeir, sem fara yfir brýrnar, skuli greiða brúartoll, svo og, hve miklu af þeim tolli skuli verja til að stofna sjóð brúnum til viðhalds, og hve miklu til afborgunar á skuldinni.

6. grein.

Landsstjórnin annast um bygging brúnna, og gjörir allar nauðsynlegar ráðstafanir lögum þessum til framkvæmdar.

417.

Frumvarp

til fjárukalaga fyrir árin 1876—77.
(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 21. ág. 1879).

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir árin 1876 og 1877, veitast 11422 kr. 83 a. til þeirra útgjalda, sem nefnd eru í 2.—11. gr. hjer á eftir.

2. grein.

Til afdráttar í tekjum þeim, sem getið er í 2. gr. 14. lið fjárlaganna, veitast 51 kr. 16 a., sem er endurborgað aðflutningsgjald af áfengum drykkjum.

3. grein.

Sem viðbót við tillag það til sjúkráhuðssins á Akureyri, sem talið er í 4. gr. 4. d. fjárlaganna, veitast fyrir 1876 281 kr. 39 a.

4. grein.

Auk þess sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi 1877, veitast í sama útgjaldalið til kostnaðar við alþingi 1875 2146 kr. 80 a., og sem útgjöld út af yfirskoðun landsreikningsins fyrir 1876 500 kr.

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. gr. fjárlaganna til umboðsstjórnar, gjaldheimta og reikningsmála og fl., veitast í útgjaldaliðunum A. 1. og B. 1. fyrir 1877 til launa 400 kr., og 100 kr., á liðnum B. 2. til hegningaráhuðssins fyrir bæði árin 1876 og 1877 2181 kr. 16 a., og í liðnum C. 1. til kostnaðar við stjórnartíðindin 69 kr. 80 a., C. 2. til endurgjalds fyrir borgun undir embættisbrjef 2192 kr. 91 e. og C. 6. til vegabóta 51 kr. 16 a.

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaþjónunarinnar, veitast fyrir 1876 í útgjaldaliðnum 1. til launa 117 kr. 68 aur., og fyrir bæði árin þar að auk 810 kr.

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. gr. fjárlaganna til pósthjónunarinnar, veitast í 1. útgjaldalið til launa fyrir 1876 45 kr. og fyrir 1877 46 kr. 52 aur., og í 2. lið til flutnings pósta 34 kr. 40 aur.

8. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og kennslumálefna, veitast fyrir 1876 í útgjaldaliðnum A. b. 2. handa prestaköllum í fyrveranda Hólastípti 33 kr. 60 aur., og í útgjaldaliðnum B. II. c. 2. til eldiviðar og ljósa við hinn lærða skóla 152 kr. 57 aur.

9. grein.

Sem viðbót við upphæð þá, sem talin er í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og styrktarfjár, veitast 1048 kr. 68 aur.

10. grein.

Sem viðbót við það fje, sem talið er í 15. gr. fjárlaganna til vísindalegra og verklegra fyrirtækja, veitast 284 kr., sem eru ólokin gjöld frá 1875.

11. grein.

Sem viðbót við það fje, sem talið er í 16. gr. fjárlaganna, veitast 876 kr.

Breytingartillögur

við frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deildinni).

1. Við 14. (í «tekjum») «Eptirstöðvarnar á þessum tekjulið færist upp um 221 kr. 18 a.»
2. Við 6. B. (í «útgjöldum») «139 kr. 44 a. sje haldið eptir af þeim 200 kr., er hlutað-eigandi hefur sem launaviðbót fyrir sjálfan hann».
3. Við 9. «40 kr. til að prenta eyðublöð endurgjaldi hlutaðeigandi landssjóði».
4. Klausan «Í jarðabókarsjóðnum var . . . kemur út 75397,8» falli niður.

419.

Frumvarp

til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Samþykkt við eina umræðu í neðri deild alþingis 23. ágúst 1879).

I. kafli.

Tekjur.

1. grein.

Á árunum 1880 og 1881 telst svo til, að tekjur Íslands verði 777,825 kr. 20 aur., og er það afrakstur af tekjugreinum þeim, sem getið er í 2.—6. gr.

2. grein.

Af eptirfylgiandi sköttum og gjöldum eru tekjurnar taldar 486,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Skattur á ábúð og afnotum jarða og á lausafje	50,000	50,000	100,000
2. húsaskattur	1,500	1,500	3,000
3. tekjuskattur	14,000	14,000	28,000
4. aukatekjur	14,000	14,000	28,000
5. vitagjald	5,000	5,000	10,000
6. nafnbótaskattur	40	40	80
7. erfðafjárskattur	2,500	2,500	5,000
8. gjöld af fasteignarsölum	600	600	1,200
9. gjöld fyrir leyfisbrjef	1,000	1,000	2,000
10. spítalagjald	7,000	7,000	14,000
11. gjöld af verzluninni 30,000 kr. — af póstgufuskipunum 7,156 —	37,156	37,156	74,312
12. aðflutningsgjald af áfengum drykkjum og af tóbaki, að frá dregnum 2% í innheimtulaun	100,000	100,000	200,000
13. tekjur af póstferðunum	10,000	10,000	20,000
14. óvissar tekjur	600	600	1,200
samtals	243,396	243,396	486,792

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum fyrir hvort árið, að frá dregnum umboðs-launum, prestsmötu o. fl.	32,000	32,000	64,000
2. Afgjöld af öðrum jörðum landssjóðsins	1,184	1,184	2,368
3. Leigugjöld:			
a. af Lundey 205 kr.			
b. af brennisteinsnámunum í Þing-ejjarsýslu 1,800 —	2,005	2,005	4,010
4. Tekjur af kirkjum	600	600	1,200
samtals	35,789	35,789	71,578

	1880.		1881.		alls.	
	kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins . .	22,000	"	23,000	"	45,000	"
Upp í lán verður borgað:						
á árinu 1880	8,454 kr.	90 a.				
- — 1881	8,307	— 77 -				
	<u>16,762 — 67 -</u>					
Af innskriptarskírteina-upphæðinni verjast allt að 100,000 kr. til byggingar á húsi handa alþingi og söfnum landsins.						
2. Leigur af andvirði seldra jarða	207	60	207	60	415	20
Upp í andvirði seldra landseigna 8,000 kr. Vextir af styrktarsjóði Íslands flytjast út fyrir strykidi með hjer um bil	1,930	"	1,930	"	3,860	"
samtals	24,137	60	25,137	60	49,275	20

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Gjald upp í lán til Möðruvallaklausturskirkju	180	180	360
2. — — — — Eyrarkirkju	216	216	432
3. Endurgjald skyndilána til embættismanna.	3,000	3,000	6,000
4. Endurborganir á fyrirframgreiðslum . .	2,000	2,000	4,000
samtals	5,396	5,396	10,792

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 159,388 kr.

	1880.	1881.	1880.	1881.	1880.	1881.	alls.
			kr.	kr.			kr.
Fast tillag . . .	60,000 kr.	60,000 kr.					
Aukatillag . . .	40,000 —	38,500 —					
	100,000 —	98,500 —					
að frá dregnum . .	19,556 —	19,556 —	80,444	78,944			159,388
		samtals	80,444	78,944			159,388

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 777,825 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. grein.

8. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,800 kr.

9. grein.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl., veitast 316,270 kr. 74 a.

A.	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. Laun embættismanna	19,100	19,716 66	
Ef landshöfðingjaritara og amtmannaembættin losna, þá verði þau eigi veitt föst-um embættismönnum.			
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. . .	3,600	3,600	50,016 66
3. þóknun fyrir hina umboðslegu endurskoðun	2,000	2,000	
B.			
Dómgæzla og lögreglustjórn:	24,700	25,316 66	
1. Laun	70,372 4	70,372 4	
2. ritfje handa bæjarfógeta í Reykjavík . . .	1,000	1,000	
3. til hegningarhússins og fangelsanna . . .	3,800	3,800	
Hjer í er fólgin launaviðbót handa umsjónarmanninum við hegningarhúsið, 200 krónur hvort árið.			
Verði fangatalan meiri en ráð er fyrir gjört, eða stígi verðlag á matvælum, má telja út það, sem um fram þarf, án auka-fjárveitingar.			
4. önnur útgjöld	3,200	3,200	
	78,372 4	78,372 4	156,744 8
		flyt	206,760 74

		1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
C.				
Ýmisleg útgjöld: flutt				206,760 74
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi . . .		1,450	1,450	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef hjer um bil		1,000	1,000	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar		705	705	
4. styrkur til eflingar landbúnaði		10,000	10,000	
Af því allt að helmingi til búnaðarfelaga og búnaðarsjóða.				
5. til vegabóta á fjallvegum		20,000	20,000	
Póstvegir gangi fyrir.				
6. til gufuskipsferða allt að		18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi		2,500	2,500	
8. til embættisferða		600	600	
9. þóknun handa Jóni landritara Jónssyni út af fjárkláðanum				1,000
		54,255	54,255	108,510
				316,270 74

10. grein.

Til útgjalda við læknaskipunina veitast 79,948 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. Laun		37,726	37,726	75,452
2. önnur útgjöld		2,248	2,248	4,496
samtals		39,974	39,974	79,948

11. grein.

Útgjöldin við pósthjónina er ætlað á að verði 31,820 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. Laun		4,310	4,310	8,620
2. pósthjóningur		9,700	9,700	19,400
3. önnur útgjöld		1,900	1,900	3,800
Hjer í viðbót við skrifstofufje pósthmeistar- ans, 400 kr. hvort árið.				
samtals		15,910	15,910	31,820

12. grein.

Til kirkju og kennslumála veitast 168,086 kr. 38 a.

		1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
A.				
Í þarfir andlegu stjettarinnar:				
a. Laun		8,032 "	8,032 "	
b. Önnur útgjöld:	kr. a.			
1. til bráðabirgðar-uppbótar				
fátækum brauðum	7,000			
2. til nokkurra brauða í fyr-				
veranda Hólastipti	600			
3. til prestaekkna og barna og				
fátækra uppgjafapresta	2,500			
4. endurgjald handa biskupi				
fyrir skrifstofukostnað	1,000			
5. endurgjald handa prestinum				
í Vestmannaeyjum fyrir				
tekjumissi	1,443 19			
6. endurgjald handa prestinum				
í Goðdölum fyrir tekju-				
missi	20	12,563 19	12,563 19	
B.		20,595 19	20,595 19	41,190 38
Kennslumálefni:				
I. Til prestaskólans:				
a. Laun		10,700	10,700	
b. Önnur útgjöld:				
1. Húsaleiga handa 12 læri-				
sveinum, 80 krónur handa				
hverjum	960 kr.			
2. 1 ölmusa	200 —			
3. til tímakennslu	100 —			
4. til bókakaupa	300 —			
5. til eldiviðar og ljósa	140 —			
6. til umsjónar	100 —			
7. ýmisleg útgjöld	100 —	1,900	1,900	
II. Til læknaskólans:		12,600	12,600	25,200 "
a. Laun		3,200	3,200	
Hjer í þóknun handa hinum fasta kennara fyrir				
að kenna yfirsetukonum, 600 kr. hvort árið.				
b. Önnur útgjöld:				
1. 3 ölmusur, 200 kr. hver	600 —			
2. eldiviður, ljós og ræsting	100 —			
3. til bókakaupa og verkfæra	300 —			
4. ferðastyrkur handa læknaefn-				
flyt	1,000 —	3,200	3,200	66,390 38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar 1,000 kr.	3,200	3,200	66,390 38
um 300 —			
5. húsaleiga handa 3 lærisveinum 240 —			
6. ýmisleg útgjöld 100 —	1,640	1,640	
III. Til hins lærða skóla:	4,840	4,840	9,680
a. Laun	18,200	18,200	
b. Aðstoðarfje:			
Handa söngkennaranum . . . 500 kr.			
— fimleikakennaranum . . 500 —			
— dyraverði 760 —	1,760	1,760	
c. Önnur útgjöld:			
1. Til bókakaupa 600 kr.			
2. til eldiviðar og ljósa . . . 1,500 —			
3. til skólahússins utan og innan 1,500 —			
4. til tímakennslu 1,500 —			
5. ölmusur 9,000 —			
Veitingin fari að öðrum ástæðum jöfnum eptir fjarlægð sveinsins frá aðsetri skólans.			
6. þóknun handa lækni 100 —			
7. ýmisleg útgjöld 1,200 —			
8. fyrir prestsverk 48 —	15,448	15,448	
	35,408	35,408	78,016
IV. Til kennara í sönglist og organslætti og organleikara við dómkirkjuna í Reykjavík, og er kennaranum skylt að veita ókeypis tilsiðgn í sönglist og organslætti þeim, sem gjörast ætla organleikarar við kirkjur út um landið.	1,000	1,000	2,000
C.			
1. Til stiðtsbókasafnsins	600	400	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi. (Nákvæmar skýrslur og bókaskrár framleggist)	400	400	
3. til kvennaskólans í Reykjavík . allt að	1,000	1,000	
4. til kvennaskólans í Eyjafirði . . allt að	1,000	1,000	
5. til kvennaskólans í Skagafirði . allt að	700	700	
6. til kvennaskóla í Húnavatnssýslu, verði hann stofnaður á fjárhagstímabilinu, allt að.	200	200	
Með því skilyrði, að hlutaðeigandi amtsráð, sýslunefndir og bæjarstjórnir veiti fyrir			
flyt	3,900	3,700	148,886 38

	1880.		1881.		alls.	
	kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
fluttar	3,900		3,700		148,886	38
sitt leyti að minnsta kosti helming fjár á móts við þá upphæð, er veitt er úr lands-sjóði. Skólar þessir standi undir umsjón amtsráðanna.						
7. til barnaskóla og alþýðuskóla, sem þegar eru stofnaðir, og eiga fullri eign sitt eigið skólahús eða skólajörð, með því skilyrði, að hlutaðeigandi sveitarstjórnir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti helming fjár á móts við tillagið úr landssjóði .	2,500		2,500			
8. til bókmenntafjelagsins (deildarinnar á Ísl.).	2,000		2,000			
Hjer í er fölginn styrkur til að gefa út landshagskýrslur.						
9. til forngripasafnsins :						
a. Til forngripakaupa	400	kr.				
b. Til umsjónar	400	—				
Af þessari upphæð skulu borgast 200 kr. hvort árið til þess að semja skýrslu um forngripasafnið síðan 1870.						
10. Til Þjóðvinafjelagsins					1,000	
	9,200		9,000		18,200	
— samtals					168,086	38

13. grein.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 10,000 kr.

14. grein.

Til eptirlauna og styrktarfjár o. fl. veitast allt að 48,700 kr., þar á meðal til ekkjufrúr Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., ekkjufrúr Elínar Thorsteinsen 200 kr. og fyrveranda fimleikakennara C. P. Steenberg 500 kr. hvort árið.

15. grein.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 6,000 kr.

16. grein.

Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 6,000 kr., þar á meðal málskostnaður í málaferlum landssjóðsins.

17. grein.

Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 74,200 kr. 8 aur., skal leggja í viðlagasjóðinn.

18. grein.

Ef frumvörp til laga:

um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
um brúargjörð á Þjórsá og Ölvesá,

um brúargjörð á Skjálfandafljóti,
 um vitagjald af skipum,
 um stofnun lagaskóla,
 um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal,
 um breyting á lögum um gjald af brennivíni o. s. frv.,
 um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli
 o. s. frv.,
 um skipun prestakalla,
 um eptirlaun presta,
 um eptirlaun prestaekkna,
 um breyting á 7. gr. í lögum um laun sýslumanna og bæjarfógeta
 14. desbr. 1877,

ná lagagildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og útgjaldamegin samkvæmt fyrnefndum lagafrumvörpum.

Af viðlagasjóði (innskriptarskirteina-upphæðinni) veitast að láni handa Garða-
 prestakalli á Álptanesi, til að fullgjöra steinkirkju, 2,000 kr., sem endurborgist með 6% í
 28 ár.

420.

Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Eins og það var samþykkt í efri deild alþingis).

1. við 9. gr. A. 1. Aptan við liðinn bætist: »Ef landshöfðingjaritara og amtmanna-
 embættin losna, þá verði þau eigi veitt föstum embættismönnum«.
2. — 12. gr. A. a. Fyrir: »8,032 kr. 8,332 kr.« komi: »8,032 kr. 8,032 kr.«
3. — 12. gr. B. I. a. Fyrir »10,700 kr. 10,900 kr.« komi: »10,700 kr. 10,700 kr.«
4. — 12. gr. B. III. b. Fyrir »handa söngkennaranum 600 kr.« komi: »handa söng-
 kennaranum 500 kr.«
5. — 12. gr. B. III. b. Fyrir »handa fimleikakennaranum 700 kr.« komi: »handa fimleika-
 kennaranum 500 kr.«
6. — 12. gr. C. 3. Fyrir »til kvennaskólans í Reykjavík 800 kr. 800 kr.« komi: »til
 kvennaskólans í Reykjavík 1,000 kr. 1,000 kr.«
7. — 12. gr. C. 4. Fyrir »til kvennaskólans í Eyjafirði 800 kr. 800 kr.« komi: »til
 kvennaskólans í Eyjafirði allt að 1,000 kr. 1,000 kr.«
 1880. 1881. alls.
8. — 12. gr. C. 10. Fyrir »1,000 kr. 1,000 kr.« komi: »1,000 kr.«
9. — 18. gr. Eptir: »um eptirlaun prestaekkna« komi: »um breyting á 7. gr.
 í lögum um laun sýslumanna og bæjarfógeta 14. desbr. 1877«.

Arnlfótur Ólafsson. Páll Pálsson pr. Eggert Gunnarsson. Snorri Pálsson.
 Björn Jónsson. Guðmundur Ólafsson.

Breytingartillögur

við «breytingartillögur við frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og gjöld Íslands á árunum 1876 og 1877, eins og það var samþykkt við 2. umræðu í neðri deildinni».

(Frá nefndinni).

1. Við «1. við 14.» (í «Tekjunum») falli hjer niður (en takist á sínum stað upp í: «Tillögur nefndarinnar um álit yfirskoðunarmanna o. s. frv.»).
2. — «2. — 6. B. endurgjaldskrafan» falli niður.
3. — «10. afgangur» bætist: «með skirskotun til afdrifa málsins um álit yfirskoðunarmanna 1876 og 1877».

Breytingartillaga

við uppástungu til þingsályktunar um bygging á húsi handa alþingi og söfnum landsins.

Síðari málsgrein orðist þannig:

Að sett sje nefnd af þremur þingmönnum, tveimur úr neðri og einum úr efri deild, til þess að vera í ráðum með landsstjórninni um að ákveða hússtæðið, um fyrirkomulag á byggingunni, um útvegum á efni í hana, um að ráða smiði og verkamenn, og til þess að hafa eptirlit með verkinu o. s. frv.

Arnlfótur Ólafsson. Björn Jónsson. Snorri Pálsson. Hjálmur Pjetursson.

Þórður Þórðarson. Þorlákur Guðmundsson.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877.

(Frá Grími Thomsen, 1. þingm. Gullbringusýslu).

1. *Tekjumegin.* Við 16. lið. Í staðinn fyrir reikn. 18559 kr. 66 a. innanstryks komi: 18309 kr. 62 a.
2. *Útgjaldamegin.* Við 5. lið: Í staðinn fyrir 28025,97 komi: 27817,97.
3. — Við 8. lið: Í staðinn fyrir 10058,96 komi: 9392,94.
4. — Við 9. lið: Í staðinn fyrir 9930,71 komi: 9797,40.
5. — 10. liður: afgangurinn breytist eptir því, sem fleiri eða færri af tilögum nefndarinnar og mínum ná fram að ganga.

Breytingartillaga

við breytingartillögu við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

Við 12. gr. C. 10. bætist: til skuldalúkningar þjóðhátíðarkostnaðarins 1874.

Arnlfótur Ólafsson. Snorri Pálsson.

Frumvarp

til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

(Samþykkt við 2. umræðu í neðri deild alþingis 22. ágúst 1879).

1. grein.

Enginn kaupmaður eða verzlunarmaður má selja minna í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund en þrjá pela, og enga áfenga drykki eða vínföng má hann veita í sölubúð sinni.

2. grein.

Enginn veitingamaður má selja áfenga drykki, nema hann hafi í veitingahúsi sínu að minnsta kosti 6 rekkjur handa gestum, svo á sig komnar, að bæjarstjórn eða hreppsnefnd sú, sem hlut á að máli, álíti þær fullgildar.

3. grein.

Veitingamenn mega eigi taka í hús sín menn til víndrykkju eptir 11. stundu að kvöldi, þeir skulu hafa hús sín lokað frá þeim tíma til miðs morguns. Allir aðkomumenn, sem eigi eru til næturgistingar hjá veitingamönnum, skulu farnir úr húsum þeirra fyrir miðnætti.

4. grein.

Öllum verzlunarmönnum og veitingamönnum, er bannað að selja áfenga drykki á helgum dögum.

5. grein.

Brot gegn lögum þessum varða 20—200 króna sektum, og rennur sektarfjöld í sjóð þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem lagabrotið er framið.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877, (eins og það var samþykkt við 2. umræðu).

Útgjöld 6. B. Fyrir: 91,397 kr. 40 aur. komi: 91,257 kr. 96 aur.

H. Kr. Friðriksson. Guðmundur Einarsson. Einar Ásmundsson. Ísl. Gíslason.
Páll Pálsson, prestur. Þórarinn Bödvarsson.

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölfesá.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 22. ágúst 1879).

1. grein.

Á Þjórsá og Ölfesá skal byggja brýr á hentugum stöðum. Til þessa fyrirtækis greiðist 100,000 kr. úr viðlagasjóði (innskriptarskírteinaupphæðinni) sem vaxtalaust lán.

2. grein.

Kostnaðurinn við bygging brúnna skal endurgjaldast viðlagasjóðnum á 40 árum með $\frac{1}{40}$ á ári hverju. Afborganirnar byrja árið eftir að lánið er greitt úr landssjóði.

3. grein.

Endurgjaldið greiðist úr bæjarsjóði Reykjavíkurkaupstaðar eftir tiltölulegu hlutfalli íbúatölu hans ár hvert móts við sýslur þær, er hlut eiga að máli, en að öðru leyti úr sýslusjóðum, Vesturskaptafellssýslu, Rangárvallasýslu, Árnessýslu og Gullbringusýslu, og skiptist á nefnd sýslufjelög eftir hlutfallinu milli samanlagðrar tölu lausafjárhundraða og jarðarhundraða í þeim. Amtmaðurinn tilkynnir sýslunefndunum árlega fyrir fram, hver upphæð skuli greiðast á hinu næsta ári úr sjóði hvers sýslufjelags, en sýslunefndirnar jafna því niður með öðrum sýslugjöldum og greiða það inn í jarðabókarsjóð fyrir árslok.

4. grein.

Þegar brýrnar eru komnar á árnar, hefur sýslunefndin í Rangárvallasýslu umsjón yfir brúnni á Þjórsá, og sýslunefndin í Árnessýslu umsjón yfir brúnni á Ölvesá, undir yfirumsjón amtsráðsins í Suðuramtinu.

5. grein.

Amtsráðið í Suðuramtinu getur eftir tillögum hlutaðeigandi sýslunefnda og bæjarráðs ákveðið, að þeir, sem fara yfir brýrnar, skuli greiða brúartoll, svo og, hve miklu af þeim tolli skuli verja til að stofna sjóð brúnum til viðhalds, og hve miklu til afborgunar á skuldinni.

6. grein.

Landsstjórnin annast um bygging brúnna, og gjörir allar nauðsynlegar ráðstafanir lögum þessum til framkvæmdar.

428.

Frumvarp

til fjárukalaga fyrir árin 1876—77.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 22. ág. 1879).

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir árin 1876 og 1877, veitast 11422 kr. 83 a. til þeirra útgjalda, sem nefnd eru í 2.—11. gr. hér á eftir.

2. grein.

Til afdráttar í tekjum þeim, sem getið er í 2. gr. 14. lið fjárlaganna, veitast 51 kr. 16 a., sem er endurborgað aðflutningsgjald af áfengum drykkjum.

3. grein.

Sem viðbót við tillag það til sjúkrahússins á Akureyri, sem talið er í 4. gr. 4. d. fjárlaganna, veitast fyrir 1876 281 kr. 39 a.

4. grein.

Auk þess sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi 1877, veitast í sama útgjaldalið til kostnaðar við alþingi 1875 2146 kr. 80 a., og sem útgjöld út af yfirskoðun landsreikningsins fyrir 1876 500 kr.

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. gr. fjárlaganna til umboðsstjórnar,

gjaldheimta og reikningsmála og fl., veitast í útgjaldaliðunum A. 1. og B. 1. fyrir 1877 til launa 400 kr., og 100 kr., á liðnum B. 2. til hegningarhússins fyrir bæði árin 1876 og 1877 2181 kr. 16 a., og í liðnum C. 1. til kostnaðar við stjórnartíðindin 69 kr. 80 a., C. 2. til endurgjalds fyrir borgun undir embættisbrjef 2192 kr. 91 e. og C. 6. til vegabóta 51 kr. 16 a.

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaþjónunarinnar, veitast fyrir 1876 í útgjaldaliðnum 1. til launa 117 kr. 68 aur., og fyrir bæði árin þar að auk 810 kr.

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. gr. fjárlaganna til póststjórnarinnar, veitast í 1. útgjaldalið til launa fyrir 1876 45 kr. og fyrir 1877 46 kr. 52 aur., og í 2. lið til flutnings pósta 34 kr. 40 aur.

8. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og kennslumálefna, veitast fyrir 1876 í útgjaldaliðnum A. b. 2. handa prestaköllum í fyrveranda Hólastípti 33 kr. 60 aur., og í útgjaldaliðnum B. II. c. 2. til eldiviðar og ljósa við hinn lærða skóla 152 kr. 57 aur.

9. grein.

Sem viðbót við upphæð þá, sem talin er í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og styrktarfjár, veitast 1048 kr. 68 aur.

10. grein.

Sem viðbót við það fje, sem talið er í 15. gr. fjárlaganna til vísindalegra og verklegra fyrirtækja, veitast 284 kr., sem eru ólokin gjöld frá 1875.

11. grein.

Sem viðbót við það fje, sem talið er í 16. gr. fjárlaganna, veitast 876 kr.

429.

Frumvarp

til fjárlaganna fyrir árin 1878 og 1879.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 23. ág. 1879).

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögnum fyrir árin 1878 og 1879, veitast 44391 kr. 84 aur. til þeirra útgjalda, sem talin eru í eptirfylgjandi 2.—10. gr.

2. grein.

Á fjárlaganna 4. gr. 4. eptirgefist Reykjavíkur sjúkrahúsi lán af viðlagasjóði, sem veitt var með konungsráðgjafi 26. febr. 1866, 2000 kr.

3. grein.

Auk þess, sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi, veitast til yfirskoðunar landsreikninganna 2000 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

4. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. gr. fjárlaganna til umboðsstjórnarinnar, gjaldheimta og reikningsmála og fl., veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1.	A.	1.	laun	466 kr. 67 aur.
2.	A.	2.	endurgjald fyrir skrifstofukostnað	550 — " —
3.	B.	2.	til hegningarhússins í Reykjavík	allt að 1000 — " —
4.	C.	7.	til gufuskipsferða	8229 — 11 —
			með þeim fyrirvara, að reikningurinn verði, eins og aðrir reikningar yfir útgjöld landssjóðsins, undir yfirskoðun þingsins lagður.	
5.	C.	8.	til vitabyggingar	11390 — 10 —
				21635 — 88 —

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaþjónunnar, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1.	1.	Laun	783 kr. 96 aur.
2.	2.	Önnur útgjöld	allt að 3200 — " —
			3983 — 96 —

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. gr. 1. í fjárlögunum til launa við póststjórnina, veitast 200 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og kennslumálefna, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1.	A.	b.	1.	til fátækustu branda	120 kr.
2.	A.	b.	2.	til nokkurra brauda í fyrveranda Hólastípti	3 —
3.	A.	b.	3.	til prestaekkna og barna þeirra, og styrkur handa fátækum uppgjafaprestum og prestaekkjum	34 —
4.	B.	I.	b.	3. til tímakennslu við prestaskólann	30 —
5.	B.	III.	c.	4. til tímakennslu við lærða skólann	300 —
				ef skipting fram fer á bekkjum.	
6.	B.	III.	c.	7. ýmisleg útgjöld við sama skóla	allt að 1560 —
7.	C.	6.	b.	Til að fullgjöra barnaskólahús á Leirá í Borgarfirði	400 —
				Með því skilyrði, að gjöf barnaskólahússins sje bundin þeim skilmála, er landsstjórn álitur nægilega tryggjandi, að barnaskólinn haldist við.	

2447 —

8. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og styrktarfjár, veitast 125 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

9. grein.

Sem viðbót við 15. gr. fjárlaganna: «til vísindalegra og verklegra fyrirtækja» veitast skáldunum Benedikt Gröndal, Mattíasi Jökumssyni og Steingrími Thorsteinson 1000 kr. hverjum, samtals 3000 kr.

10. grein.

Munkaþverárklostursumboði endurveitist allt að 9000 kr. lán úr viðlagasjóði til vatnsveitinga á Staðarbyggðarmýrum, með því skilyrði, að lánið endurborgist á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert, er greiðist ásamt umboðsgjöldunum, og gildir það veð, sem umboðshaldari setur fyrir þessum gjöldum, einnig fyrir afborgunum lánsins.

Frumvarp

til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeraðsnefnda.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 23. ágúst 1879).

1. grein.

Í hverri kirkjusókn landsins skal vera sóknarnefnd og í prófastsdæmi hverju hjer-
aðsnefnd, til að annast þau kirkjuleg málefni, sem þeim eru í hendur fengin með lögum
þessum.

2. grein.

Sóknarpresturinn skal ár hvert halda að minnsta kosti einn almennan safnaðar-
fund í hverri sókn, er hann þjónar, til að ræða um kirkjuleg málefni safnaðarins.

3. grein.

Safnaðarfund skal ætíð halda í júnímánuði ár hvert, og skal á þeim fundi kjósa
þrjá menn í sóknarnefnd til að veita málefnum safnaðarins forstöðu ásamt sóknarpresti á
því fundarári, er þá fer í hönd.

4. grein.

Hver sóknarmaður, sem geldur til prests og kirkju, hefur atkvæðisrjett á safn-
aðarfundi og kosningarrjett og kjörgengi til sóknarnefndar.

5. grein.

Kosning gildir um eitt ár, en skyldur er maður að taka á móti kosningu þrjú
ár í senn, ef hann er endurkosinn. Eftir eitt ár er maður aptur skyldur að taka á móti
kosningu, svo sem nú var sagt.

6. grein.

Sóknarnefndin skal vera prestinum til aðstoðar í því, að við halda og efla góða reglu
og siðsemi í söfnuðinum, einnig í uppfræðingu ungmenna, og í því að sjá um, að sam-
lyndi og friðsemi haldist á heimilunum og meðal allra í söfnuðinum. Nefndarmenn skulu
vera meðhjálparar prestsins við guðsþjónustugjörðina í kirkjunni, stuðla til þess, að hún
fari sómasamlega fram.

7. grein.

Þegar prestakall er undir veitingu, hefur hlutaðeigandi sóknarnefnd rjett á að
mæla fram með einum umsækenda.

8. grein.

Ef fjemál kirkju eru fengin söfnuði í hendur, skal það einnig vera ætlunarverk
sóknarnefndarinnar að hafa á hendi umsjón yfir kirkjunni og eigum hennar, og að standa
fyrir byggingu hennar eða aðgjörð.

9. grein.

Í hjeraðsnefnd skulu eiga sæti hjeraðsprófasturinn, sem forseti, og allir prestar
prófastsdæmisins, enn fremur einn safnaðarfulltrúi úr sókn hverri, er kosinn sje á safn-
aðarfundi í júnímánuði ár hvert. Um kosning safnaðarfulltrúa og skyldu hans að gegna
köllun sinni gilda hinar sömu reglur, sem settar eru um sóknarnefndarmenn í 4. og 5.
grein.

10. grein.

Forseti skal á ári hverju í septembermánuði halda hjeraðsfund, og kveðja til fund-
arins alla presta og safnaðarfulltrúa hjeraðsins, til að ræða og útkljá þau mál, er hjer-
aðsnefndin á um að sýsla.

11. grein.

Forseti leitar álita fundarins um, hvernig prestar og sóknarnefndir gegni köllun sinni, einkum að því er lýtur að menntun og uppfræðing ungmenna. Á fundinum leggur forseti fram endurskoðaða reikninga kirkna í hjeradinu næstliðið fardagaár til umræðu og úrskurðar.

12. grein.

Hverjum fundarmanni er rjett að bera upp á hjeradsfundi tillögur sínar um sjerhvert það atriði, er lýtur að kirkjulegum málum og skipun þeirra í því hjeraði, svo sem uppfræðingu barna, reglu og siðsemi í söfnuðunum, eignum kirkna og meðferð á þeim, upptekt, niðurlagning og færslu kirkna, breyting á söknum og prestaköllum. Allar samþykktir hjeradsfundar sendir forseti biskupi. Ef fundarmenn úr söknum þeim, sem hlut eiga að máli, greinir á við meira hluta fundarmanna, þá er þeim heimilt að fá bókaðan ágreining sinn við fundarsamþykktina, og er forseta skylt, ef þeir æskja þess, að senda biskupi ágreiningsálit þeirra með fundarsamþykktinni.

Enga breyting má gjöra á takmörkum sökna eða prestakalla, og eigi leggja niður kirkju nje færa úr stað, nema meiri hluti hjeradsnefndarmanna þeirra, er eiga hlut að máli, samþykki breytinguna á hjeradsfundi.

431.

Frumvarp

til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

(Samþykkt við 2. umræðu í efri deild alþingis 23. ágúst 1879).

1. grein.

Þegar $\frac{2}{3}$ hlutar sóknarmanna, sem gjalda til kirkju í einhverri kirkjusókn, óska að söfnuðurinn taki að sjer fjárhald og umsjón kirkjunnar, og eigandi eða umráðamaður hennar er fús til að láta þetta af hendi, skal kirkjan afhent söfnuðinum að fengnu samþykki biskups og hjeradsfundar.

2. grein.

Hver söfnuður á heimting á að fá kirkju sína til umsjónar, þegar kirkjan er eigi einstakra manna eign. Þó má eigi svipta presta þá, er hafa kirkjur að ljeni, þá er lög þessi öðlast gildi, kirkjufjárhaldinu að óvilja þeirra, nema biskup og hjeradsfundur álíti prestinn óhæfan til að sjá um fje kirkjunnar.

3. grein.

Nú vill eigandi eða forráðamaður einhverrar kirkju afhenda fjárhald hennar og umsjón söfnuðinum, og er kirkjuráðanda rjett að bera það mál upp við hjeradsprófastinn. Skal þá prófastur sjá um, að haldinn verði almennur safnaðarfundur í kirkjusókninni og málið borið upp fyrir söfnuðinum. Verði tveir hlutir atkvæða sóknarmanna, þeirra er til kirkju gjalda, með því, að söfnuðurinn taki við fjemálum kirkjunnar, fer um það mál sem segir í 1. grein, ella er málið fallið að sinni.

4. grein.

Þegar kirkja er afhent söfnuði, skal prófastur með tveim óvilhöllum úttektarmönnum, gjöra nákvæma úttekt á kirkjunni, eignum hennar, áhöldum og gripum. Skulu þeir

meta sanngjarnt álag á kirkjuna og það, sem henni fylgir, ef þeim virðist þess þörf. Greiðir sá, er kirkjuna hefur haldið, álagið að þeim hlut, er sjóður kirkjunnar eigi vinnst til, í hendur sóknarnefndinni, er tekur við kirkjunni og fje hennar fyrir hönd safnaðarins.

Nú er kirkja í skuld við forráðamann sinn, og úttektarmenn gjöra álag á hana, skal þá forráðamaður eigi að síður greiða álagið; en úttektarmenn meta, að hve miklu leyti skuldina skuli endurgjalda af tekjum kirkjunnar optirleiðis. Hafi lán verið tekið af almannaþje til að byggja kirkju, skal á sama hátt greiða það, sem ógreitt er af vöxtum og afborgun.

Ef hinn fyrverandi forráðamaður kirkjunnar eða sóknarnefnd er óánægður með úttektargjörðina, má skjóta henni til yfirúttektar.

Heimilt er sóknarnefnd að taka við kirkju, án þess að regluleg úttekt sje gjörð.

5. grein.

Söfnuðir þeir, sem taka að sjer umsjón kirkna, gangast undir allar þær skyldur, sem legið hafa á eigendum þeirra, eða forráðamönnum. Skal sóknarnefndin fyrir hönd safnaðarins, heimta kirkjutekjurnar saman, svo sem lög standa til, og koma kirkjusjóðnum á vöxtu. Fyrir innheimtu og ómak sitt, skal sóknarnefndin fá 6 af 100 af árstekjum kirkjunnar. Þá er sóknarnefnd hefur tekið við fjárhaldinu, skulu skoðunarlaun á kirkjureikningum eigi framar greidd af kirkjusjóði.

432.

Breytingaruppástungur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Eins og það var samþykkt við eina umræðu í neðri deild alþingis 23. ág.).

- 9. gr. C. 4. Orðin «og sjávarútvegi» bætist við á eptir «landbúnaði».
- 12. gr. A. a. Í stað: «8032 kr.» árið 1881, komi: «8332 kr.»
- B. I. a. Í stað: «10,700 kr.» árið 1881, komi: «10,900 kr.»
- B. I. b. 2. Í stað: «1 ölmusa 200 kr.» komi: «3 ölmusur 600 kr.»
- B. III. b. handa söngkennaranum, í stað: «500 kr.» komi: «600 kr.»
handa fimleikakennaranum, í stað: «500 kr.» komi: «700 kr.»
- C. 10. Aptan við orðin «Til þjóðvinafjeldagsins», bætist «til að borga skuldaeptirstöðvar af þjóðhátíðarkostnaði».
- 18. gr. Í stað: «um eptirlaun prestaekkna» komi: «um skyldur presta að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk».

Árni Thorsteinson. Bergur Thorberg. Eiríkur Kúld.

Magnús Stephensen. Sighvatur Árnason.

433.

Frumvarp

til laga um uppfræðing barna í skript og reikningi.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 23. ágúst 1879).

1. grein.

Auk þeirrar uppfærðuskyldu, sem prestar hafa, skulu þeir sjá um, að öll börn, sem til þess eru hæf, að álitu prests og meðhjálpara, læri að skrifa og reikna.

2. grein.

Reikningskennsla skal að minnsta kosti ná yfir samlagning, frádragning, margföldun og deiling í heilum tölum og tugabrotum.

3. grein.

Rita skal prestur árlega í húsvitjunarbókina álit sitt um kunnáttu hvers barns í skript og reikningi, sem og um hæfilegleika þess til bóknáms, og skal prófastur á skoðunarferðum sínum hafa nákvæmt eptirlit með, að slíkt sje gjört.

4. grein.

Komist prestur að raun um, að unglingar á einhverju heimili njóti eigi fullnægjandi uppfærðingar í þessu tilliti, annaðhvort fyrir hirðuleysi eða móþróa húsbænda, ber honum, í sameiningu við hreppsnefndina eða bæjarstjórnina, að gjöra ráðstöfun til, að þeim verði, um svo langan tíma, sem með þarf, komið fyrir á öðru heimili í sókninni, eða fyrir utan hana, þar sem þeir geta fengið hina nauðsynlegu tilsögn. Kostnaðinn, sem af þessu leiðir, eru foreldrar eða fósturforeldrar skyldir að greiða, en borga má hann fyrirfram úr sveitarsjóði, og getur hreppsnefndin heimt hann endurgoldinn af þeim, er uppfóstursskyldan hvílir á. Kostnað þennan má taka lögtaki. Fyrir börn, sem eru á sveit, skal borga kostnaðinn úr sveitarsjóði.

434.

Tillaga

til þingsályktunar.

(Samþykkt við eina umræðu í neðri deild alþingis).

Þingið felur yfirskoðunarmönnum þeim, er það nú kýs til að yfirskoða landsreikningana, á hendur:

- a. Að rannsaka, hvernig framfylgt hafi verið fyrirætlum stöðulaganna 2. janúar 1871, 5. gr., er segir: „skal talið með hinum sjerstaklegu tekjum Íslands, það endurgjald o. s. frv.“
- b. Að rannsaka reikninga styrktarsjóðsins frá upphafi, heimta nauðsynlegar skýrslur og ákveða, hve miklu fje af sjóðnum hafi verið varið fyrir utan hinn upprunalega tilgang hans og gjöra um það fullnaðartillögu til næsta þings og jafnframt ákveða hvort höfða skuli mál út af fjárvörzlu sjóðs þessa.
- c. Að ákveða, af hve miklu fje landssjóðurinn hafi farið varhluta við það, að lestagjaldið af póstgufuskipunum hefur verið dregið frá árstillaginu úr ríkissjóði og gjöra fullnaðartillögu um það til næsta þings, hvort höfða skuli mál út af frádrætti þessum.

435.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

- Við 4. gr. a, fyrir »eigi vinnst til« komi: »vinnst til, og afganginn af sjóðnum, ef hann er meiri, en álaginu nemur».
- b, fyrir »og úttektarmenn gjöra . . . endurgjalda«, komi: »og skal þá greiða honum skuldina».

Jón Pjetursson. Sighvatur Árnason. Stefán Eiríksson.

436.

Ávarp til konungs

frá efri deild alþingis.

Allramildasti Konungur!

Efri deild alþingis fær eigi bundizt þess, að senda Yðar konunglegu Hátign allra-þegusamlegast ávarp, er hún nú á hinu þriðja löggjafarþingi er að leggja niður það starf-ið, sem Þjer, Herra Konungur, og synir Íslands hafa falið henni á hendur, með því að hinn fyrsti kosningartími til hins löggjafandi alþingis er á enda.

Nú eru þegar liðnar 5 aldir frá því að ættjörð vor sameinaðist Danaveldi og full 430 ár frá því að hinir há sælu föður Yðar Hátignar settust að stóli í Danmörku. Þessar aldir hafa fært þjóð vorri margar þungbærar reynslur að sjálfráðu og ósjálfráðu, en er vjer berum kjör vor á hinum fyrri öldum í stjórnlögu tilliti saman við kjör bræðra vorra í Danmörku, megum vjer þakklátlega viðurkenna huglátlega umhyggju konunga vorra fyrir vorri afskekktu þjóð. Fegurstan vott þessarar föðurlegu umhyggju höfum vjer fengið frá Yðar konunglegu Hátign, og hafið Þjer með henni ritað minningu Yðar í hjörtu Íslands sona og sögu þess með óafmáanlegu letri. Oss er því, allramildasti Konungur, bæði skylt og ljúft, að láta berast til eyrna Yðar Hátignar raddir hollustu og þakklætis, sem vjer og þjóðbræður vorir geym-um í hjörtum vorum fyrir föðurlega umönnun og konunglega mildi Yðar Hátignar oss til handa, og sjer í lagi fyrir hina dýrmætu þúsundára afmælisgjöf, stjórnarskrá vora, sem Yðar konungleg Hátign færði oss, börnum vorrar ástkæru fösturjarðar, og vjer nú höf-um reynt.

Þótt stjórnarfyriirkomulagið ekki fullnægi að öllu innilegustu óskum þjóð-arinnar, og þótt fje landsins enn sem komið er hafi eigi að allmiklum hluta náð að ávaxtast í landinu sjálfu til eflingar nytsamra fyrirtækja því til framfara og hagsæld-ar, þá eru engu að síður hinir heillaríku ávextir þessarar dýru frelsisgjafar augljósir, þegar litið er til eindrægni þeirrar, sem verið hefur í samvinnu löggjafarvaldsins fyrir meðalgöngu hinnar íslenzku ráðherrastjórnar, og veitt hefur þjóð vorri eigi allfá mikils-verð lög og rjettarbætur, og teljum vjer þar á meðal umbætur þær, sem orðið hafa á póstgufuskipsferðunum milli Íslands og Danmerkur og meðfram ströndum Íslands.

Allramildasti Konungur! endurminning þessa umliðna 5 ára tíma hefur því gróð-ursett djúpt í hjörtum vorum það örugga traust, að Þjer, Herra Konungur, fáið á kom-anda tíma ráðið bót á þeim misfellum, sem á kunna að vera, þegar þjóð og þing álitur hinn hagkvæma tíma til þess kominn vera.

Með von og trausti lítum vjer til þess kosningartíma, sem í hönd fer, er nýir fulltrúar taka við af oss og halda áfram því starfinu með endurnýjuðum kröptum, sem vjer nú hverfum frá; vjer treystum því, að Þjer, Herra Konungur, fáið, þar sem þeir eru, holla árvakra og hyggna verkamenn, sem fyrir Yðar konunglega fulltingi efi framför, hagsældir, menntun og siðgæði meðal barna ættjarðar vorrar með viturlegum og rjett-látum lögum.

Með von lítum vjer til þess komandi tíma, og með því örugga trausti, að Þjer, Herra Konungur, fáið þá hjartfölgnu ósk Yðar uppfyllta, að bera hamingju til, fyrir aðstoð ráðherra Íslands, að skipa hjer eptir sem hingað til embætti lands vors árvökrum og samvizkusömum mönnum, sem auðsýni hollustu Yðar konunglegu Hátign, virði lögin og gæti rjettarins, og í öllum greinum kosti kapps um, að þjóð vor megi eflast að andlegum og líkamlegum þroska.

Allramildasti Konungur!

Almáttug hönd hins Algóða, varðveiti og blessi Yðar konungdóm og ríkisstjórn, niðja Yðar og alla hina konunglegu ætt, lönd Yðar ríkis og þegna.

437.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

2. kafli, 9. gr. C. 6. fyrir: «til gufuskipserða allt að 18,000—18,000»,
komi: «til gufuskipserða allt að 36,000—36,000».

Jón Hjaltalín. Jón Pjetursson. Sighvatur Árnason.

438.

Viðaukaatkvæði

við uppástungu til þingsályktunar um fyrirkomulag á gufuskipserðum umhverfis strendur landsins.

4. Alþingi óskar, að stjórnin hlutist um, að seglskip verði sent 2. janúar frá Danmörku, Skotlandi eða Hjaltlandseyjum eina póstferð til Reykjavíkur, og sem fari þaðan aptur 4. febrúar.

Þórarinn Böðvarsson. Tryggvi Gunnarsson. Björn Jónsson. Ísleifur Gíslason.
Snorri Pálsson. Friðrik S. Stefánsson. Einar Ásmundsson. Stefán Stephensen.
Þorlákur Guðmundsson.

439.

Uppástunga

til þingsályktunar um fyrirkomulag á gufuskipserðum umhverfis strendur landsins.

(Samþykkt við seinni umræðu í neðri deild alþingis 20. ágúst 1879).

Alþingi ályktar, samkvæmt nefndaráli, sem fram kom í neðri deild, um gufuskipserðir:

1. Að aðhyllast ferðaáætlunina nr. 1, og skora á landsstjórnina að hlutast til um, að fá henni framgengt.
2. Að öðrum kosti semji landsstjórnin við hr. R. Slimon, eða einhvern annan, er býður jafngóð kjör.
3. Alþingi óskar, að stjórnin hlutist um, að seglskip verði sent 2. janúar frá Danmörku, Skotlandi eða Hjaltlandseyjum, eina póstferð til Reykjavíkur, og sem fari þaðan aptur 4. febrúar.

Frumvarp

til laga um gistingar og vínfangaveitingar.

(Samþykkt við 3. umræðu í neðri deild alþingis 23. ágúst 1879).

1. grein.

Enginn kaupmaður eða verzlunarmaður má selja minna í senn af nokkrum áfengum drykk eða nokkurri einni vintegund en þrjá pela, og enga áfenga drykki eða vínföng má hann veita í sölubúð sinni.

2. grein.

Enginn veitingamaður má selja áfenga drykki, nema hann hafi í veitingahúsi sínu að minnsta kosti 6 rekkjur handa gestum, svo á sig komnar, að bæjarstjórn eða hreppsnefnd sú, sem hlut á að máli, álíti þær fullgildar.

3. grein.

Veitingamenn mega eigi taka í hús sín menn til víndrykkju eptir 11. stundu að kvöldi, þeir skulu hafa hús sín lokað frá þeim tíma til miðs morguns. Allir aðkomumenn, sem eigi eru til næturgistingar hjá veitingamönnum, skulu farnir úr húsum þeirra fyrir miðnætti.

4. grein.

Öllum verzlunarmönnum og veitingamönnum, er bannað að selja áfenga drykki á helgum dögum.

5. grein.

Brot gegn lögum þessum varða 20—200 króna sektum, og rennur sektarféð í sjóð þess kaupstaðar eða hrepps, þar sem lagabrotið er framið.

Frumvarp

til laga um eptirlaun presta.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 20. ágúst 1879).

1. grein.

Prestar þeir, er veitt hefur verið prestsembætti og hafa þjónað því lengur eða skemur, hafa rjett til eptirlauna, þá er þeim er veitt lausn frá embætti sínu fyrir aldurs sakir eða heilsubreysts, eða fyrir aðrar þær sakir, er þeim er ósjálfrátt um.

2. grein.

Eptirlaun presta skulu talin eptir þjónustualdri þeirra á þá leið, að upphæð eptirlaunanna er 10 kr. fyrir hvert þjónustuár þeirra. Þjónustuár prests skulu talin öll þau ár, er hann gegnir prestsembætti. Prestur sjötugur að aldri hefur rjett á að fá lausn frá embætti með eptirlaunum eptir lögum þessum.

3. grein.

Sá prestur, sem að ósjálfráðu slasast þannig eða tekur vanheilsu, er hann er að gegna embætti sínu, að hann verður að sleppa prestsskap, skal fá eptirlaun, sem nemi

250 kr., ef hann hefur ekki þjónað prestsembætti svo lengi, að eptirlaun hans nemi því, eða meiru.

4. grein.

Prestur sá, er fyrirgjörir kjóli og kalli, missir rjett til eptirlauna. Nú er presti vikið frá kalli um sinn; en honum þó veitt embætti aptur, og hefur hann þá rjett til eptirlauna samkvæmt 2. grein.

5. grein.

Nú hefur prestur fengið eptirlaun, og missir hann þau:

1. ef hann fær aptur embætti og laun, enda sjeu laun þau eigi minni en eptirlaunin voru.
2. ef hann fyrir konungs leyfi fram gengur í þjónustu annara ríkja.
3. ef hann tekur sjer bústað í öðru ríki utan konungs samþykki komi til.
4. ef hann verður sannur að því, að hafa kastað trú þjóðkristninnar.
5. ef hann verður sekur að lagadómi um eitthvert það afbrot, er svipt mundi hafa hann embætti, hefði hann í því verið, og er það jafnt, hvort er hann hefur framið brotið áður hann fjekk lausn frá embætti, eða síðan.

6. grein.

Ef tekjur brauðs þess, er uppgjafaprestur hefur fengið lausn frá, eru yfir 1200 kr. eptir síðasta brauðamati, þá skal greiða uppgjafapresti svo eptirlaun af brauðinu, að tekjur prestsins verði eigi minni en 1200 kr. En sjeu tekjur brauðsins 1200 kr. eða minni, þá fær uppgjafaprestur öll eptirlaun sín úr landssjóði. Svo og hvar þess, er uppgjafaprestur fær eigi öll eptirlaun sín greidd af brauðinu, skal það, er til vantar, greitt úr landssjóði.

7. grein.

Nú æskir uppgjafaprestur að fá einhverja kirkjujörð í brauðinu til ábúðar, og skal hann eiga forgangsrjett fyrir öðrum, en gegna verður hann öllum hinum sömu skyldum, sem hver annar leiguliði.

8. grein.

Uppgjafaprestar þeir, er búnir eru að fá hærri eptirlaun en til eru tekin í lögum þessum, skulu halda þeim fyrir sjálfa sig. Svo skulu og prestar þeir, er nú sitja í embættum, halda rjetti sínum til þeirrar eptirlaunaupphæðar, er hingað til hafa lög og venja verið til, og greiðist upphæð eptirlaunanna samkvæmt 6. gr.

9. grein.

Lög þessi öðlast gildi í fardögum 1880.

Frumvarp

til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölfusá.

(Samþykkt við eina umræðu í neðri deild alþingis 25. ágúst 1879).

1. grein.

Á Þjórsá og Ölfusá skal byggja brýr á hentugum stöðum. Til þessa fyrirtækis greiðist í mesta lagi 100,000 kr. úr viðlagasjóði (innskriptarskírteinaupphæðinni), sem vaxtalaust lán.

2. grein.

Kostnaðurinn við bygging brúnna skal endurgjaldast viðlagasjóðnum á 40 árum með $\frac{1}{40}$ á ári hverju. Afborganirnar byrja árið eftir að lánið er greitt úr landssjóði.

3. grein.

Endurgjaldið greiðist úr bæjarsjóði Reykjavíkurborgar eftir tiltölulegu hlutfalli íbúatölu hans ár hvert móts við sýslur þær, er hlut eiga að máli, en að öðru leyti úr sýslusjóðum Vesturskaptafellssýslu, Rangárvallasýslu, Árnessýslu og Gullbringusýslu, og skiptist á nefnd sýslufjelög eftir hlutfallinu milli samanlagðrar tölu lausafjárhundraða og jarðarhundraða í þeim. Amtmaðurinn tilkynnir sýslunefndunum árlega fyrir fram, hver upphæð skuli greiðast á hinu næsta ári úr sjóði hvers sýslufjelags, en sýslunefndirnar jafna því niður með öðrum sýslugjöldum og greiða það inn í jarðabókarsjóð fyrir árslok.

4. grein.

Þegar brýrnar eru komnar á árnar, hefur sýslunefndin í Rangárvallasýslu umsjón yfir brúnni á Þjórsá, og sýslunefndin í Árnessýslu umsjón yfir brúnni á Ölfusá, undir yfirlýðingunni amtsráðsins í Suðurlandinu.

5. grein.

Amtsráðið í Suðurlandinu getur eftir tillögum hlutaðeigandi sýslunefnda og bæjarráðs ákveðið, að þeir, sem fara yfir brýrnar, skuli greiða brúartoll, svo og, hve miklu af þeim tolli skuli verja til að stofna sjóð brúnum til viðhalds, og hve miklu til afborgunar á skuldinni.

6. grein.

Landsstjórnin annast um bygging brúnna, og gjörir allar nauðsynlegar ráðstafanir lögum þessum til framkvæmdar.

443.

Frumvarp

til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 25. ágúst 1879).

1. grein.

Þegar $\frac{2}{3}$ hlutar sóknarmanna, sem gjalda til kirkju í einhverri kirkjusókn, óska að söfnuðurinn taki að sjer fjárhald og umsjón kirkjunnar, og eigandi eða umráðamaður hennar er fús til að láta þetta af hendi, skal kirkjan afhent söfnuðinum að fengnu samþykki biskups og hjeradsfundar. Svo má og svipta sóknarprest fjárhaldi ljens Kirkju og afhenda kirkjuna söfnuðinum, þótt presturinn ekki sje því samþykkur, ef biskup og hjeradsfundur álíta hann óhæfan til að sjá um fje kirkjunnar.

2. grein.

Nú vill eigandi eða forráðamaður einhversrar kirkju afhenda fjárhald hennar og umsjón söfnuðinum, og er kirkjuráðanda rjett að bera það mál upp við hjeradsprófastinn. Skal þá prófastur sjá um, að haldinn verði almennur safnaðarfundur í kirkjusókninni og málið borið upp fyrir söfnuðinum. Verði tveir hlutir atkvæða sóknarmanna, þeirra er til kirkju gjalda, með því, að söfnuðurinn taki við fjemálum kirkjunnar, fer um það mál sem segir í 1. grein, ella er málið fallið að sinni.

3. grein.

Þegar kirkja er afhent söfnuði, skal prófastur með tveim óvilhöllum úttektarmönnum, gjöra nákvæma úttekt á kirkjunni, eignum hennar, áhöldum og gripum. Skulu þeir meta sanngjarnt álag á kirkjuna og það, sem henni fylgir, ef þeim virðist þess þörf. Greiðir sá, er kirkjuna hefur haldið, álagið að þeim hlut, er sjóður kirkjunnar igi vinnst til, í hendur sóknarnefndinni, er tekur við kirkjunni og fje hennar fyrir hönd safnaðarins.

Nú er kirkja í skuld við forráðamann sinn, og úttektarmenn gjöra álag á hana, skal þá forráðamaður eigi að síður greiða álagið; en úttektarmenn meta, að hve miklu leyti skuldina skuli endurgjalda af tekjum kirkjunnar eptirleiðis. Hafi lán verið tekið af almannaþje til að byggja kirkju, skal á sama hátt greiða það, sem ógreitt er af vöxtum og afborgun.

Ef hinn fyrverandi forráðamaður kirkjunnar eða sóknarnefnd er óánægður með úttektargjörðina, má skjóta henni til yfirúttektar.

Heimilt er sóknarnefnd að taka við kirkju, án þess að regluleg úttekt sje gjörð.

4. grein.

Söfnuðir þeir, sem taka að sjer umsjón kirkna, gangast undir allar þær skyldur, sem legið hafa á eigendum þeirra, eða forráðamönnum. Skal sóknarnefndin fyrir hönd safnaðarins, heimta kirkjutekjurnar saman, svo sem lög standa til, og koma kirkjusjóðnum á vöxtu. Fyrir innheimtu og ómak sitt, skal sóknarnefndin fá 6 af 100 af árstekjum kirkjunnar. Þá er sóknarnefnd hefur tekið við fjárhaldinu, skulu skoðunarlaun á kirkjureikningum eigi framar greidd af kirkjusjóði.

444.

Breytingartillaga

við „tillögur nefndarinnar í málinu: Álit yfirskoðunarmanna landsreikninganna árin 1876 og 1877“, svo sem það var samþykkt við fyrri umræðu í neðri deild alþingis.

(Frá nefndinni).

Milli „2. 2.“ og „3. 14. 3.“ bætist inn í: „Eptirstöðvarnar á þessum tekjulið færast upp um 221 kr. 18 a.“

445.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til laga um að söfnuðirnir taki að sjer umsjón og fjárhald kirkna.

(Frá nefndinni).

1. Að aptan við 1. grein bætist svo hljóðandi ákvörðun:
Svo má og svipta sóknarprest fjárhaldi ljenskirkju og afhenda kirkjuna söfnuðinum þótt presturinn ekki sje því samþykkur, ef biskup og hjeradsfundur álíta hann óhæfan til að sjá um fje kirkjunnar.
2. Að 2. grein frumvarpsins falli burt.
3. Að greinatalan breytist samkvæmt þessu.

Breytingartillaga

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Frá fjárlaganefndinni).

9. gr. falli burt; greinatalan og töluupphæðir í 1. gr. breytist eftir því.

(Frá minni hluta nefndarinnar).

7. gr. 7. C. 6. b. Þessi liður falli burt.

ÁSTÆÐUR.

Við 9. gr.

Nefndinni virðist ísjárvert, að veita nú þegar stórfje til þeirra skálda, sem hjer ræðir um, því bæði eru skáldin hjer á landi ærið mörg, og öll líkindi til, að fleiri því muni síðar kveðja sinnar þurftar við fjárveitingarvaldið, sem mun eiga óhægra með, að hafna slíkum fjárbænum eptirleiðis, ef þessum mönnum, sem hjer eru nefndir, nú er veittur styrkur.

Við 7. gr. 7. C. 6. b.

Það var nokkur ágreiningur milli nefndarmanna um það, hvort veita ætti þetta fje, sem hjer ræðir um. Því þó allir sjeu á eitt sáttir um það, að styrkja eigi barna-skóla, þá væri þó þessi fjárveiting, ef þingið samþykkti hana, gagnstæð þeirri meginreglu, sem löggjafarvaldið hefur fylgt bæði á fjárlögum fyrir hinn komandi fjárhagstíma, og í þeim fjárlögum, sem þessi aukafjárveiting er viðbót við. Aptur á móti voru fleiri nefndarmenn á því, að alþýðumenntunin í landinu væri svo nauðsynlegt mál, að ekki veitti af, að styrkja hana meira en áður hefur átt sjer stað.

Grímur Thomsen, Einar Ásmundsson. Ísl. Gíslason. Guðmundur Einarsson.
form. og framsögum.

Eggert Gunnarsson. H. Kr. Friðriksson, Tryggvi Gunnarsson.
skrifari.

Breytingartillaga

við frumvarp til fjáráukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 23. ágúst 1879).

9. grein falli burt.

Páll Pálsson bóndi. Hjálmur Pjetursson. Guðmundur Ólafsson. Þorlákur Guðmundsson.

Breytingartillaga

við frumvarp til laga um brúargjörð á Þjórsá og Ölfusá.

(eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis).

67

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum fyrir hvert árið, að frá dregnum umboðs-launum, prestsmötu o. fl.	32,000	32,000	64,000
2. Afgjöld af öðrum jörðum landssjóðsins .	1,184	1,184	2,368
3. Leigugjöld:			
a. af Lundey 205 kr.			
b. af brennisteinsnámunum í Þing-eyjarsýslu 1,800 —	2,005	2,005	4,010
4. Tekjur af kirkjum	600	600	1,200
samtals	35,789	35,789	71,578

[illegible]

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Gjald upp í lán til Möðruvallaklausturskirkju	180	180	360
2. — — — — — Eyrarkirkju	216	216	432
3. Endurgjald skyndilána til embættismanna.	3,000	3,000	6,000
4. Endurborganir á fyrirframgreiðslum . .	2,000	2,000	4,000
samtals	5,396	5,396	10,792

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 159,388 kr.

	1880.	1881.	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.	kr.	kr.
Fast tillag . . .	60,000 kr.	60,000 kr.			
Aukatillag . . .	40,000 —	38,500 —			
	100,000 —	98,500 —			
að frá dregnum . .	19,556 —	19,556 —	80,444	78,944	159,388
samtals			80,444	78,944	159,388

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 777,825 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. grein.

8. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,800 kr.

9. grein.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl., veitast 316,270 kr. 74 a.

A.	1880.	1881.	alls.
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. Laun embættismanna	19,100	19,716 66	
Ef landshöfðingjaritara og amtmannaembættin losna, þá verði þau eigi veitt föstum embættismönnum.			
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. . .	3,600	3,600	
3. þóknun fyrir hina umboðslegu endurskoðun B.	2,000	2,000	
Dómgæzla og lögreglustjórn:	24,700	25,316 66	50,016 66
1. Laun	70,372 4	70,372 4	
2. ritfje handa bæjarfógeta í Reykjavík . . .	1,000	1,000	
3. til hegningarhússins og fangelsanna . . .	3,800	3,800	
Hjer í er fólgin launaviðbót handa umsjónarmanninum við hegningarhúsið, 200 krónur hvort árið.			
Verði fangatalan meiri en ráð er fyrir gjört, eða stígi verðlag á matvælum, má telja út það, sem um fram þarf, án aukafjárveitingar.			
4. önnur útgjöld	3,200	3,200	
	78,372 4	78,372 4	156,744 8
		flyt	206,760 74

		1880.	1881.	alls.
		kr. a.	kr. a.	kr. a.
C.				
Ýmisleg útgjöld: flutt				206,760 74
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi . . .		1,450	1,450	
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef hjer um bil		1,000	1,000	
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar		705	705	
4. styrkur til eflingar landbúnaði		10,000	10,000	
Af því allt að helmingi til búnaðarfjelaga og búnaðarsjóða.				
5. til vegabóta á fjallvegum		20,000	20,000	
Póstvegir gangi fyrir.				
6. til gufuskipsferða allt að		18,000	18,000	
7. til vitans á Reykjanesi		2,500	2,500	
8. til embættisferða		600	600	
9. þóknun handa Jóni landritara Jónssyni út af fjárkláðanum				1,000
		54,255	54,255	108,510
				316,270 74

10. grein.

Til útgjalda við læknaskipunina veitast 79,948 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. Laun		37,726	37,726	75,452
2. önnur útgjöld		2,248	2,248	4,496
samtals		39,974	39,974	79,948

11. grein.

Útgjöldin við pósthjónina er ætlað á að verði 31,820 kr.

		1880.	1881.	alls.
		kr.	kr.	kr.
1. Laun		4,310	4,310	8,620
2. pósthjóningur		9,700	9,700	19,400
3. önnur útgjöld		1,900	1,900	3,800
Hjer í viðbót við skrifstofufje pósthjónar- ans, 400 kr. hvort árið.				
samtals		15,910	15,910	31,820

12. grein.

Til kirkju og kennslumála veitast 169,686 kr. 38 a.

		1880.		1881.		alls.	
		kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
A.							
Í þarfir andlegu stjettarinnar:							
a.	Laun	8,032	"	8,032	"		
b.	Önnur útgjöld:						
	1. til bráðabirgðar-uppbótar						
	fátækum brauðum	7,000					
	2. til nokkurra brauða í fyr-						
	veranda Hólastipti	600					
	3. til prestaekkna og barna og						
	fátækra uppgjafapresta	2,500					
	4. endurgjald handa biskupi						
	fyrir skrifstofukostnað	1,000					
	5. endurgjald handa prestinum						
	í Vestmannaeyjum fyrir						
	tekjumissi	1,443	19				
	6. endurgjald handa prestinum						
	í Goðdölum fyrir tekju-						
	missi	20					
		12,563	19	12,563	19		
B.		20,595	19	20,595	19	41,190	38
Kennslumálefni:							
I. Til prestaskólans:							
a.	Laun	10,700		10,900			
b.	Önnur útgjöld:						
	1. Húsaleiga handa 12 læri-						
	sveinum, 80 krónur handa						
	hverjum	960	kr.				
	2. 3 ölmutur	600	—				
	3. til tímakennslu	100	—				
	4. til bókakaupa	300	—				
	5. til eldiviðar og ljósa	140	—				
	6. til umsjónar	100	—				
	7. ýmisleg útgjöld	100	—	2,300	2,300		
		13,000		13,200		26,200	"
II. Til læknaskólans:							
a.	Laun	3,200		3,200			
Hjer í þóknun handa hinum fasta kennara fyrir							
að kenna yfirsetukonum, 600 kr. hvort árið.							
b.	Önnur útgjöld:						
	1. 3 ölmutur, 200 kr. hver	600	—				
	2. eldiviður, ljós og ræsting	100	—				
	3. til bókakaupa og verkfæra	300	—				
	4. ferðastyrkur handa læknaefn-						
	flyt	1,000	—	3,200	3,200	67,390	38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr.
fluttar 1,000 kr.	3,200	3,200	67,390 38
um 300 —			
5. húsaleiga handa 3 lærisveinum 240 —			
6. ýmisleg útgjöld 100 —	1,640	1,640	
III. Til hins lærða skóla:	4,840	4,840	9,680
a. Laun	18,200	18,200	
b. Aðstoðarfje:			
Handa söngkennaranum . . . 600 kr.			
— fimleikakennaranum . . 700 —			
— dyraverði 760 —	2,060	2,060	
c. Önnur útgjöld:			
1. Til bókakaupa 600 kr.			
2. til eldiviðar og ljósa . . . 1,500 —			
3. til skólahússins utan og innan 1,500 —			
4. til tímakennslu 1,500 —			
5. ölmusur 9,000 —			
Veitingin fari að öðrum ástæðum jöfnum eptir fjarlægð sveinsins frá aðsetri skólans.			
6. þóknun handa lækni 100 —			
7. ýmisleg útgjöld 1,200 —			
8. fyrir prestsverk 48 —	15,448	15,448	
	35,708	35,708	71,416
IV. Til kennara í sönglist og organslætti og organleikara við dómkirkjuna í Reykjavík, og er kennaranum skylt að veita ókeypis tilsógn í sönglist og organslætti þeim, sem gjörast ætla organleikarar við kirkjur út um landið.	1,000	1,000	2,000
C.			
1. Til stiptsbókasafnsins	600	400	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi. (Nákvæmar skýrslur og bókaskrár framleggist)	400	400	
3. til kvennaskólans í Reykjavík . allt að	1,000	1,000	
4. til kvennaskólans í Eyjafirði . . allt að	1,000	1,000	
5. til kvennaskólans í Skagafirði . allt að	700	700	
6. til kvennaskóla í Húnavatnssýslu, verði hann stofnaður á fjárhagstímabilinu, allt að.	200	200	
Með því skilyrði, að hlutaðeigandi amtsráð, sýslunefndir og bæjarstjórnir veiti fyrir			
flyt	3,900	3,700	150,486 38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar sitt leyti að minnsta kosti helming- fjár á móts við þá upphæð, er veitt er úr lands- sjóði. Skólar þessir standi undir umsjón amtsráðanna.	3,900	3,700	150,486 38
7. til barnaskóla og alþýðuskóla, sem þegar eru stofnaðir, og eiga fullri eign sitt eig- ið skólalúsi eða skólajörð, með því skil- yrði, að hlutaðeigandi sveitarstjórnir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti helming fjár á móts við tillagið úr landssjóði .	2,500	2,500	
8. til bókmenntafjelagsins (deildarinnar á Ísl.). Hjer í er fólgin styrkur til að gefa út landshagskýrslur.	2,000	2,000	
9. til forngripasafnsins : a. Til forngripakaupa 400 kr. b. Til umsjónar 400 — Af þessari upphæð skulu borgast 200 kr. hvort árið til þess að semja skýrslu um forngripasafnið síðan 1870.	800	800	
10. Til Þjóðvinafjelagsins Til að borga skuldaeptirstöðvar af þjóðhá- tíðarkostnaði.			1,000
samtals	9,200	9,000	18,200
			169,686 38

13. grein.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 10.000 kr.

14. grein.

Til eptirlauna og styrktarfjár o. fl. veitast allt að 48,700 kr., þar á meðal til ekkjufrúr Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., ekkjufrúr Elínar Thorsteinsen 200 kr. og fyrveranda fimleikakennara C. P. Steenberg 500 kr. hvort árið.

15. grein.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 6,000 kr.

16. grein.

Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 6,000 kr., þar á meðal málskostnaðar í málaferlum landssjóðsins.

17. grein.

Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 72,600 kr. 8 aur., skal leggja í viðlagasjóðinn.

18. grein.

Ef frumvörp til laga:

- a: um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
um brúargjörð á Þjórsá og Ölfusá,

um brúargjörð á Skjálfandafljóti,
 um vitagjald af skipum,
 um stofnun lagaskóla,
 um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal,
 um breyting á lögum um gjald af brennivíni o. s. frv.,
 um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli
 o. s. frv.,
 um skipun prestakalla,
 um eptirlaun presta,
 um skyldur presta að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk,
 um breyting á 7. gr. í lögum um laun sýslumanna og bæjarfógeta
 14. desbr. 1877,
 ná lagagildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og útgjaldamegin sam-
 kvæmt fyrnefndum lagafrumvörpum.

Af viðlagasjóði (innskriftarskírteina-upphæðinni) veitast að láni handa Garða-
 prestakalli á Álptanesi, til að fullgjöra steinkirkju, 2,000 kr., sem endurborgist með 6% í
 28 ár.

450.

Breytingartillaga

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Eins og það var samþykkt við eina umræðu í efri deild alþingis).

Við 9. gr. C. 9. „Þóknun handa Jóni landritara Jónssyni út af fjárkláðanum 1000 kr.“
 falli burt.

Þorlákur Guðmundsson. Hjálmur Pjetursson.

451.

Uppástunga

til þingsályktunar um bygging á húsi handa alþingi og söfnum landsins.

(Samþykkt við eina umræðu í efri deild alþingis 23. ágúst 1879).

Alþingi ályktar, að skora á stjórnina:

að á fjárhagstímabilinu 1880—1881 sje byggt hús handa alþingi og söfnum landsins;
 að sett sje nefnd af fimm þingmönnum, þremur úr neðri og tveimur úr efri deild, er
 stjórnin leiti álita hjá á milli þinga um tilhögun og bygging hússins.

Breytingartillaga

við 9. gr. í frumvarpi til fjárukalaga fyrir árin 1878 og 1879,
(eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 23. ágúst 1879).

Fyrir: »veitast skáldunum Benedikt Gröndal, Mattíasi Jochumssyni og Steingrími
Thorsteinson 1000 kr. hverjum»

komi: »veitast

a. jarðyrkjumanni Torfa Bjarnasyni í Ólafsdal 2000 kr., og

b. skáldinu Mattíasi Jochumssyni 1000 kr.»

Björn Jónsson.

Breytingaruppástunga

við frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á ár-
unum 1876 og 1877.

(Eins og það var samþykkt við 2. umræðu í efri deildinni).

Orðin: «Í landssjóði 1. janúar 1876 — — — Í sjóði 31. des. 1877 75397 kr. 8 a.» falli
burt.

Magnús Stephensen. Eiríkur Kúld. Sighvatur Árnason.

Breytingaratkvæði

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Eins og það var samþykkt við eina umræðu í efri deild alþingis 25. ágúst 1879).

9. gr. C. 4. Í staðinn fyrir: «Styrkur til eflingar landbúnaði» komi: «Styrkur til
effingar búnaði».

12. gr. A. a. Í staðinn fyrir: «8032 kr. árið 1881» komi: «8332 kr.»

Bergur Thorberg. Eiríkur Kúld. Magnús Stephensen.

Breytingartillögur

við frumvarp til fjárlaga fyrir árin 1880 og 1881.

(Eins og það var samþykkt við eina umræðu í efri deild alþingis 25. ágúst 1879.)

1. við 12. gr. B. I. a. Fyrir: »10,900« komi: »10,700«.
2. — 12. gr. B. I. b. 2. Fyrir: »3 ölmusur 600 kr.» komi: »1 ölmusa 200 kr.«.
3. — 12. gr. B. III. b. Fyrir: »600 kr.» komi: »500 kr.«.
4. — 12. gr. B. III. b. Fyrir: »700 kr.» komi: »500 kr.«.

Arnlfjótur Ólafsson. Eggert Gunnarsson. Björn Jónsson. Snorri Pálsson.

456.

Frumvarp

til laga um stjórn safnaðarmála og skipun sóknarnefnda og hjeradsnefnda.
(Samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 25. ágúst 1879).

1. grein.

Í hverri kirkjusókn landsins skal vera sóknarnefnd og í prófastsdæmi hverju hjeradsnefnd, til að annast þau kirkjuleg málefni, sem þeim eru í hendur fengin með lögum þessum.

2. grein.

Sóknarpresturinn skal ár hvert halda að minnsta kosti einn almennan safnaðarfund í hverri sókn, er hann þjónar, til að ræða um kirkjuleg málefni safnaðarins.

3. grein.

Safnaðarfund skal ætíð halda í júnímánuði ár hvert, og skal á þeim fundi kjósa þrjá menn í sóknarnefnd til að veita málefnum safnaðarins forstöðu ásamt sóknarpresti á því fundarári, er þá fer í hönd.

4. grein.

Hver sóknarmaður, sem geldur til prests og kirkju, hefur atkvæðisrjett á safnaðarfund og kosningarrjett og kjörgengi til sóknarnefndar.

5. grein.

Kosning gildir um eitt ár, en skyldur er maður að taka á móti kosningu þrjú ár í senn, ef hann er endurkosinn. Eftir eitt ár er maður aptur skyldur að taka á móti kosningu, svo sem nú var sagt.

6. grein.

Sóknarnefndin skal vera prestinum til aðstoðar í því, að við halda og efla góða reglu og siðsemi í söfnuðinum, einnig í uppræðingu ungmenna, og í því að sjá um, að samlyndi og friðsemi haldist á heimilunum og meðal allra í söfnuðinum. Nefndarmenn skulu vera meðhjálpapar prestsins við guðspjónustugjörðina í kirkjunni, stuðla til þess, að hún fari sómasamlega fram.

7. grein.

Þegar prestakall er undir veitingu, hefur hlutaðeigandi sóknarnefnd rjett á að mæla fram með einum umsækenda.

8. grein.

Ef fjemál kirkju eru fengin söfnuði í hendur, skal það einnig vera ætlunarverk sóknarnefndarinnar að hafa á hendi umsjón yfir kirkjunni og eigum hennar, og að standa fyrir byggingu heunnar eða aðgjörð.

9. grein.

Í hjeradsnefnd skulu eiga sæti hjeradsprófasturinn, sem forseti, og allir prestar prófastsdæmisins, enn fremur einn safnaðarfulltrúi úr sókn hverri, er kosinn sje á safnaðarfundum í júnímánuði ár hvert. Um kosning safnaðarfulltrúa og skyldu hans að gegna köllun sinni gilda hinar sömu reglur, sem settar eru um sóknarnefndarmenn í 4. og 5. grein.

10. grein.

Forseti skal á ári hverju í septembermánuði halda hjeradsfund, og kveðja til fundarins alla presta og safnaðarfulltrúa hjeradsins, til að ræða og útkljá þau mál, er hjeradsnefndin á um að sýsla.

11. grein.

Forseti leitar álita fundarins um, hvernig prestar og sóknarnefndir gegni köllun sinni, einkum að því er lýtur að menntun og uppfræðingu ungmenna. Á fundinum leggur forseti fram endurskoðaða reikninga kirkna í hjeradini næstliðið fardagaár til umræðu og úrskurðar.

12. grein.

Hverjum fundarmanni er rjett að bera upp á hjeradsfundum tillögur sínar um sjerhvert það atriði, er lýtur að kirkjulegum málum og skipun þeirra í því hjeradi, svo sem uppfræðingu barna, reglu og siðsemi í söfnuðunum, eignum kirkna og meðferð á þeim, upptekt, niðurlagning og færslu kirkna, breyting á söknum og prestaköllum. Allar samþykktir hjeradsfundar sendir forseti biskupi. Ef fundarmenn úr söknum þeim, sem hlut eiga að máli, greinir á við meira hluta fundarmanna, þá er þeim heimilt að fá bókaðan ágreining sinn við fundarsamþykktina, og er forseta skylt, ef þeir æskja þess, að senda biskupi ágreiningsálit þeirra með fundarsamþykktinni.

Enga breyting má gjöra á takmörkum sökna eða prestakalla, og eigi leggja niður kirkju nje færa úr stað, nema meiri hluti hjeradsnefndarmanna þeirra, er eiga hlut að máli, samþykki breytinguna á hjeradsfundum.

457.

Breytingartillögur

við frumvarp til laga um viðskipti landsdrottna og leiguliða, bygging jarða, úttektir o. fl., (eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild alþingis 16. ágúst 1879).

I.

Við 1. gr.

1. Eptir orðin: «öðrum miðlið» komi: «þó skal hann ábyrgjast, að ábúð sje engu miður en meðan fleiri voru». «En» breytist í «og».
2. Í staðinn fyrir orðin: «eða aðra hjáleigu hennar» komi: «og skoðast þá sem ein jörð væri».
3. Aptan við orðin: «leigufær vera» bætist: «samkvæmt því, er segir í lögum þessum».
4. Ný grein, verður 2. grein, svo látandi:

Nú notar maður jörð eða jarðarpart, og er jörðin metin til dýrleika, og liggur í annari sveit, og notandinn hefur þar eigi fastan búnað. Er þá sýslumanni skylt,

að skipa fimm óvilhalla menn í gjörð, og meta þeir, hve mikinn og hvern fjenað jörð eða jarðarpartur fram færir, enda taki þeir tillit til sveitarvenju og búnaðarháttá á líkum jörðum í sömu sveit. Skal þá sá, er jörð notar, taka tiltölulegan þátt í öllum gjöldum hrepps þess, er jörðin liggur í, eins og hann væri sjálfur búandi í hreppnum.

5. Ný grein verður 3. grein:

Engum þeim er heimilt að hafa undir hendi gangandi fje, sem eigi hefur grasnyt eða jörð til forráða, nema því að eins að einhver löglegur heimildarmaður ábyrgist.

6. Ný grein verður 4. grein.

Nú hefur einhver heimildarlausan fjenað, og sætir hann sektum fyrir lagabrot frá 10—20 kr. En sá, sem átroðningi hefur mætt, á rjett til að sækja hann til skaðabóta að lögum.

II.

Við 2. gr.

Í stað orðanna: «jarðar og álag» komi: «jarðarábúð og álag».

III.

Við 3. gr.

Eptir orðið: «sveitarstyrks» komi: «að ástæðum jöfnum gengur sveitfastur innanhreppsmaður ætíð fyrir utanhreppsmönnum».

IV.

Við 4. gr.

Aptan við 4. gr. bætist ný málsgrein, svo látandi:

Skýlt er hverjum hreppstjóra að hafa bók þá, er löggilt sje af sýslumanni, sem hann ritar í öll byggingarbrjef orðrjett fyrir jarðirnar í hreppnum; ritlaun fær hann af báðum málspörtum að jöfnu.

V.

Við 5. gr.

1. Eptir orðið: «skal» komi: «svo ýtarlega, sem kostur er á, og ýtrast er unnt þeim, er hlut á að máli».
2. Eptir orðið: «byggingarbrjef» komi: «ári lengur».

VI.

Við 7. gr.

1. Eptir orðið: «tók» komi: «byggingarbrjef».
2. Eptir orðið: «óvilhallra» komi: «fimm dómkvaddra manna».

VII.

Við 8. gr.

Fyrir orðin: «öll nauðsynleg fjenaðarhús» komi: «þau hús að stærð og tölu, sem hreppsnefndin metur jörðunni fylgja þurfi».

VIII.

Við 9. gr.

Í staðinn fyrir: «sem hann vill» komi: «sem honum hentar bezt, án þess þó að jörðin líði skaða af».

IX.

Við 11. gr.

Eptir «með sjer» komi ný málsgrein:

Þó er eigi fráfaranda skylt að láta heyleifar sínar af hendi, ef hann notar þær sjálfur, enda hafi hann vottorð hreppsnefndar, að hann hafi þeirra þörf. Nú hefur fráfarandi fengið hey sitt að frá annari jörð, og er honum rjett að flytja það burt eða selja það hæstbjóðanda.

X.

Upphaf 12. gr. orðist þannig:

1. Rjett er leiguliða að gjöra jarðabót á leigubóli sínu, svo sem vatnsveitingar, þúfnasljettun, túngarðableðslu, o. s. frv. Gjörir leiguliði jarðabót að ráðum og með samkomulagi eigandans, þá á hann rjett á að fá endurgoldinn helming eða allt að $\frac{3}{4}$ kostnaðarins, eptir mati óvilhallra dómkvaddra manna.
2. (Ný grein). Nú gjörir leiguliði jarðabót og hefur eigi fengið samþykki landsdrottins, og er honum þá rjett að láta óvilhalla dómkvadda menn meta verðhæð jarðarinnar, frá því sem hún áður var; á hann svo rjett á að fá endurgoldið jafnóðum helming þeirrar verðbækkunar, meðan hann býr á jörðunni.
3. Nú er leiguliði þurfalingur, og hefur hreppsnefndin ábyrgð á skyldum hans til jarðabóta, en frá skal draga arð þann, sem hann sjálfur hefur haft af jarðabótunum.

XI.

Við 12. gr.

Aptan við 12. gr. bætist nýr málslíður svo látandi: Nú álitast ónauðsynleg hús á jörðu og hvorki jarðeigandi nje viðtakandi vill kaupa, og matsmenn þeir, sem fyr er getið, einnig álíta ónauðsynleg til ábúðar, þá er fráfaranda leyfilegt, að hafa flutt þau burt af jörðunni, og bæta svo um, að eigi sjáist hússtæði eptir.

XII.

Ný grein:

Fráfaranda er heimilt að hafa eitt ár eptir að hann fer frá jörðunni fjenað sinn á heyfyrningum, ef hann hefur hús og hússtæði, með leyfi ábúanda. Enga teðslu má af nokkurri jörðu burt færa.

XIII.

Við 14. gr.

Fyrri liður greinarinnar falli burt, og í staðinn komi:

1. Leiguliðarjettur, hvað trjáreka snertir, er óskertur frá Jónsbókarlögum, en öll þau ákvæði í byggingarbrjefum, er annað segja, eru ógild. Öll not af ábýli sínu hefur leiguliði, sem er: öll umráð og afnot jarðarinnar, er henni fylgir, og honum er í lögfullu byggingarbrjefi heimiluð.
2. Nú fylgir reki jörð, og hefur ábúandi rjett til að hirða svo mikinn trjávið, sem matið er að minnst þurfi til viðurhalds þeirra húsa, er jörðin þarf til þess, að hún sje byggileg.

XIV.

Við 15. gr.

Fyrir síðasta lið fyrri greinar komi: Eigi má hann láta burtu hey það, er hann hefur aflað af jörðunni, nema því að eins, að hann fái aptur jafngildi í þeirri hagbeit, sem búnaði hans verður affarasælli.

XV.

Við 17. gr.

Eptir orðið: «stíflugörðum» komi: «vörum og varabyggingum, er honum við lög-
mæta úttekt voru afhent».

XVI.

Við 18. gr.

18. gr. orðist þannig:

Nú ferst jarðarhús á leigujörð, ábúanda að ósjálfráðu, og er þá landsdrottinn skylt að gjöra það upp að nýju, og leggur leiguliði allt torfverk að sjálfsögðu, ef hann vill ári lengur á jörðu búa, en sæta skal leiguliði sömu gjöldum eins og hann hafi eigi hús misst.

Nú vill leiguliði eigi búa lengur á jörðunni vegna aðalskemmda af völdum náttúrunnar, og er honum heimilt að flytja burt, án þess að hafa í lögboðinn tíma að-
varað landsdrottinn.

XVII.

Við 21. gr.

Upphaf greinarinnar orðist svo:

Skylt er hverjum leiguliða að gjöra jarðabætur á ábýli sínu með ráði eiganda eða umboðsmanns, eigi minni en svo, að svari 2 dagsverkum fyrir 10 hundruð, sem jörðin er metin til.

XVIII.

Við 22. gr.

Síðari liður greinarinnar orðist þannig:

Verði eigi þeir, er hlut eiga að máli, ásáttir um upphæð þá, er greiða skal fyrir jarðabætur, skal hún metin til við hina sönnu upphæð og afgjaldið metið með $4\frac{1}{6}$.

XIX.

Við 24. gr.

Orðin: «hagar bítast í örtröð» falli burt; í þeirra stað komi: «og landsnytjar spillast».

Eptir orðin: «og því um líkt» komi: «eður hann að nokkru leyti ofbýður ábýli sínu með ásetningu, hvort heldur er í hagbeit eður að öðru leyti».

XX.

Eptir 25. gr. kemur ný grein svo látandi:

Nú situr leiguliði jörð sína vel, stendur í lögskilum öllum og leysir af hendi alla þá byggingarskilmála, er settir voru, og er honum rjett að búa á jörðunni meðan hann vill og þarf; þó er honum skylt að víkja burt af jörðunni, þá er landsdrottinn með löglegri útbyggingu hefur aðvarað hann um og jafnframt sannað, að hann þarfnist hennar fyrir sjálfan sig eða börn sín; enda fær hann leiguliða aðra jörð til ábúðar eigi verri en hin var, og borgi honum, eptir mati óvilhallra manna, að fullu allt það, er hann hefur kostað til jarða- eða húsabóta hin síðustu 3 ár, er hann bjó á jörðunni.

XXI.

Við 29. gr.

Eptir orðin: «fyrir jól» komi: «nema öðruvísi sje um samið í byggingarbrjefinu».

Við 30. gr.

Eptir orðin: »eptir lögum« bætist: »eður samningi«.

Við sömu gr.

Orðin: »leigur — og« falli burt.

XXII.

Við 35. gr.

Fyrir: »4 kr. hverja« komi: »3 kr. fyrir dag hvern, er hann ver til gjörðarinnar«.

XXIII.

Við 37. gr.

Fyrir: »hyggja« komi: »meta«.

Við 39. gr.

Eptir orðin: »ef orðið hafa« komi: »af völdum eða vangæzlu ábúanda«.

XXIV.

Við 42. gr.

Í staðinn fyrir: »að eigi — örtröð« komi: »að eigi verði fjenaður betri þótt færri væri, og rýrari ef fleiri er«.

43. grein.

Ef maður lætur fjenað sinn eða gripi ganga óhindraða í annars manns land, og gjört aðvart um til hirðingar af þeim, sem fyrir ágangi verður, og hann hirðir eigi að heldur, þá er hinum rjett að setja þann fjenað inn, en gjöra skal hann eiganda samdægers aðvart um það, en ábyrgjast skal hann fjenaðinn fyrir þrengslum, húss- og veggfalli, hungri og klumsi, en eigi varðar honum við lög, þó skepnur stangi hver aðra til meiðsla eða bana.

44. grein.

Þegar búfjenaður manns er settur inn og svo er að farið, sem segir í 1. gr., skal hann, ef krafzt er, leysa fjenaðinn út með 5 a. fyrir hverja sauðkind í fyrsta skipti, og 50 a. fyrir hvern stórgrip. Útlausnargjaldið tvífoldast við ítrekaðan ágang.

45. grein.

Nú vitjar maður ekki hins innsetta fjenaðar innan tveggja sólarhringa frá því að honum var gjört aðvart, er hinum heimilt, sem setti fjenaðinn inn, að halda svo miklu af honum og setja til uppboðs, sem svarar áföllnum kostnaði og útlausnargjaldinu. Ef málnytufjenaður er inn settur, skal mjalta hann málamjöltum, og eignast sá málnytu, er inn setti.

46. grein.

Ef maður tekur fjenað sinn úr vörzlum þess manns, er inn setti að honum forspurðum, og án þess að hafa greitt útlausnargjald eða áfallinn kostnað eptir lögum þessum, varðar það 5—50 kr. sektum, er falla til hreppssjóðs.

Páll Pálsson pr. Páll Pálsson b. Guðmundur Ólafsson.

Frumvarp

til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877.

(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í neðri deild 23. ág. 1879).

TEKJUR.		Fjárveiting.		Reikningur.	
		Kr.	Aur.	Kr.	Aur.
1.	Tekjur af ljenssýslum	10640	"	8300	"
2.	Lögþingisskrifaralaun	128	"	104	52
3.	Tekjur af umboðssýslugjöldum	3020	6	3821	98
4.	Konungstíund	13944	"	12265	57
5.	Lögmennstollur o. fl.	1908	"	1557	70
6.	Nafnbótaskattur	400	"	46	"
7.	Erfðafjárskattur	4486	"	3316	55
8.	Gjöld af fasteignarsölum	1054	"	1099	67
9.	Gjöld fyrir leyfisbrjef og veitingabrjef	1600	"	2855	46
10.	Gjöld af verzlun á Íslandi	57696	"	81136	58
11.	Tekjur af póstferðunum	15000	"	22813	96
12.	a. Aðflutningsgjald af áfengum drykkjum	160000	"	193763	6
	að frá dregnum 2% í innheimtulaun.				
	b. Aðflutningsgjald af tóbaki samkvæmt lögum 11. febr. 1876, að frá dregnum 2% í innheimtulaun.	"	"		
13.	Óvissar tekjur	2000	"	12859	69
14.	Tekjur af fasteignum landssjóðsins	54452	"	42933	43
15.	Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn	22184	40	35143	29
16.	Tekjur af lækna sjóðnum : Fjárveiting 4280 kr. reikn. 18559 kr. 66 a.				
17.	Tekjur af styrktarsjóðnum 3264 — — 3097 — 74 -				
18.	Endurgjald lána og skyndilána	3057	"	3073	82
19.	Árgjald úr ríkissjóðnum	196024	"	185534	"
Samtals		547593	46	610625	28

ÚTGJÖLD.		Kr.		Kr.	
		Kr.	Aur.	Kr.	Aur.
1.	Til hinnar æðstu innlendu stjórnar og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi	26800	"	26800	"
2.	Til kostnaðar við alþingi	32000	"	33642	42
3.	Til umboðsstjórnar, gjaldheimtu- og reikningsmála, svo og til dómgæzlunnar og lögreglustjórnar :				
	A. Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál .	47080	66	47354	92
	B. Dómgæzla og lögreglustjórn	41092	66	42631	92
	C. Ýmisleg útgjöld	56720	42	40823	80
4.	Útgjöld við lækna skipunina	38010	64	60887	88
5.	Útgjöld við póststjórnina	26800	"	28025	97
6.	Til kirkju- og kennslumálefna :				
	A. Í þarfir andlegu stjettarinnar	26764	"	27194	10
	B. Kennslumálefni	93027	33	91257	96
	C. Ýmisleg útgjöld	2600	"	2400	"
7.	Til eptirlauna og styrktarfjár	41000	"	41685	81
8.	Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja	10000	"	10058	96
9.	Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma .	10000	"	9930	71
10.	Afgangur með skírskotun til afdrifa málsins um álit yfirskoðunarmanna 1876 og 1877	95697	75	147930	83
Samtals		547593	46	610625	28

Í landssjóði 1. janúar 1876 152324 kr. 62 a.

Kr. A.

Afgangur fyrir fjárhagstímabilið 147930 — 83 - 300255 kr. 45 a.

Af því varið til þess að auka innstæðu viðlagasjóðsins 224858 — 37 -

Í sjóði 31. des. 1877 75397 8

3. grein.

Tekjur af fasteignum landssjóðsins o. fl. eru taldar 71,578 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Afgjöld af umboðs- og klausturjörðunum fyrir hvort árið, að frá dregnum umboðslaunum, prestsmötu o. fl.	32,000	32,000	64,000
2. Afgjöld af öðrum jörðum landssjóðsins .	1,184	1,184	2,368
3. Leigugjöld:			
a. af Lundey 205 kr.			
b. af brennisteinsnámunum í Þingeyjarsýslu 1,800 —	2,005	2,005	4,010
4. Tekjur af kirkjum	600	600	1,200
samtals	35,789	35,789	71,578

4. grein.

Tekjur, er snerta viðlagasióðinn, eru ætlaðar að nemi 49,275 kr. 20 a.

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
1. Leigur af innstæðufje viðlagasjóðsins	22,000 "	23,000 "	45,000 "
Upp í lán verður borgað:			
á árinu 1880 8,454 kr. 90 a.			
- — 1881 8,307 — 77 -			
	16,762 — 67 -		
Af innskriptarskirteina-upphæðinni verjast allt að 100,000 kr. til byggingar á húsi handa alþingi og sófnum landsins.			
2. Leigur af andvirði seldra jarða	207 60	207 60	415 20
Upp í andvirði seldra landseigna 8,000 kr. Vextir af styrktarsjóði Íslands flytjast út fyrir strykid með hjer um bil	1,930 "	1,930 "	3,860 "
samtals	24,137 60	25,137 60	49,275 20

5. grein.

Endurgjald lána verður talið 10,792 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Gjald upp í lán til Møðruvallaklausturskirkju	180	180	360
2. — — — — — Eyrarkirkju	216	216	432
3. Endurgjald skyndilána til embættismanna.	3,000	3,000	6,000
4. Endurborganir á fyrirframgreiðslum . .	2,000	2,000	4,000
samtals	5.396	5,396	10,792

6. grein.

Tillag úr ríkissjóðnum verður talið 159,388 kr.

	1880.	1881.	1880.	1881.	1880.	1881.	alls.
			kr.	kr.			kr.
Fast tillag . . .	60,000kr.	60,000kr.					
Aukatillag . . .	40,000 —	38,500 —					
	100,000 —	98,500 —					
að frá dregnum . .	19,556 —	19,556 —	80,444	78,944			159,388
		samtals	80,444	78,944			159,388

2. kafli.

Útgjöld.

7. grein.

Á árunum 1880 og 1881 veitast til útgjalda 777,825 kr. 20 a. samkvæmt þeim gjaldagreinum, sem nákvæmar er skýrt frá í 8.—17. grein.

8. grein.

Til kostnaðar við alþingi 1881 veitast 35,000 kr. Til kostnaðar við yfirskoðun landsreikninganna 1,800 kr.

9. grein.

Til útgjalda við umboðsstjórnina, gjaldheimtur og reikningsmál, svo og við dómgæzluna og lögreglustjórnina o. fl., veitast 316,270 kr. 74 a.

A.	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál:			
1. Laun embættismanna	19,100	19,716 66	
Ef landshöfðingjaritara og amtmannaembættin losna, þá verði þau eigi veitt föstum embættismönnum.			
2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað o. fl. . .	3,600	3,600	
3. þóknun fyrir hina umboðslegu endurskoðun B.	2,000	2,000	
	24,700	25,316 66	50,016 66
Dómgæzla og lögreglustjórn:			
1. Laun	70,372 4	70,372 4	
2. ritfje handa bæjarfógeta í Reykjavík . . .	1,000	1,000	
3. til hegningarhússins og fangelsanna . . .	3,800	3,800	
Hjer í er fólgin launaviðbót handa umsjónarmanninum við hegningarhúsið, 200 krónur hvort árið.			
Verði fangatalan meiri en ráð er fyrir gjört, eða stígi verðlag á matvælum, má telja út það, sem um fram þarf, án auka-fjárveitingar.			
4. önnur útgjöld	3,200	3,200	
	78,372 4	78,372 4	156,744 8
		flyt	206,760 74

C. Ýmisleg útgjöld:	1880.		1881.		alls.	
	kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
flutt					206,760	74
1. Til þess að gefa út stjórnartíðindi . . .	1,450		1,450			
2. endurgjald handa embættismönnum fyrir burðareyri undir embættisbrjef hjer um bil	1,000		1,000			
3. brunabótagjald fyrir ýmsar opinberar bygg- ingar	705		705			
4. styrkur til eflingar búnaði Af því allt að helmingi til búnaðarfelaga og búnaðarsjóða.	10,000		10,000			
5. til vegabóta á fjallvegum Póstvegir gangi fyrir.	20,000		20,000			
6. til gufuskipsferða allt að	18,000		18,000			
7. til vitans á Reykjanesi	2,500		2,500			
8. til embættisferða	600		600			
9. þóknun handa Jóni landritara Jónssyni út af fjárkláðanum					1,000	
	54,255		54,255		108,510	
					316,270	74

10. grein.

Til útgjalda við læknaSKIPUNINA veitast 79,948 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	37,726	37,726	75,452
2. önnur útgjöld	2,248	2,248	4,496
samtals	39,974	39,974	79,948

11. grein.

Útgjöldin við pósthjórnina er ætlað á að verði 31,820 kr.

	1880.	1881.	alls.
	kr.	kr.	kr.
1. Laun	4,310	4,310	8,620
2. pósthjótningur	9,700	9,700	19,400
3. önnur útgjöld	1,900	1,900	3,800
Hjer í viðbót við skrifstofufje pósthmeistar- ans, 400 kr. hvort árið.			
samtals	15,910	15,910	31,820

12. grein.

Til kirkju og kennslumála veitast 169,186 kr. 38 a.

		1880.		1881.		alls.	
		kr.	a.	kr.	a.	kr.	a.
A.							
Í þarfir andlegu stjettarinnar:							
a.	Laun	8,032	"	8,332	"		
b.	Önnur útgjöld:						
	1. til bráðabirgðar-uppbótar						
	fátækum brauðum	7,000					
	2. til nokkurra brauða í fyr-						
	veranda Hólastipti	600					
	3. til prestaekkna og barna og						
	fátækra uppgjafapresta	2,500					
	4. endurgjald handa biskupi						
	fyrir skrifstofukostnað	1,000					
	5. endurgjald handa prestinum						
	í Vestmannaeyjum fyrir						
	tekjumissi	1,443	19				
	6. endurgjald handa prestinum						
	í Goðdölum fyrir tekju-						
	missi	20					
		12,563	19	12,563	19		
B.		20,595	19	20,895	19	41,490	38
Kennslumálefni:							
I. Til prestaskólans:							
a.	Laun	10,700		10,900			
b.	Önnur útgjöld:						
	1. Húsaleiga handa 12 læri-						
	sveinum, 80 krónur handa						
	hverjum	960	kr.				
	2. 1 ölmusa	200	—				
	3. til tímakennslu	100	—				
	4. til bókakaupa	300	—				
	5. til eldiviðar og ljósa	140	—				
	6. til umsjónar	100	—				
	7. ýmisleg útgjöld	100	—	1,900	1,900		
		12,600		12,800		25,400	
II. Til læknaskólans:							
a.	Laun	3,200		3,200			
Hjer í þóknun handa hinum fasta kennara fyrir							
að kenna yfirsetukonum, 600 kr. hvort árið.							
b.	Önnur útgjöld:						
	1. 3 ölmusur, 200 kr. hver	600	—				
	2. eldiviður, ljós og ræsting	100	—				
	3. til bókakaupa og verkfæra	300	—				
	4. ferðastyrkur handa læknaefn-						
	flyt	1,000	—	3,200	3,200	66,890	38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar 1,000 kr.	3,200	3,200	66,890 38
um 300 —			
5. húsaleiga handa 3 lærisveinum 240 —			
6. ýmisleg útgjöld 100 —	1,640	1,640	
III. Til hins lærða skóla:	4,840	4,840	9,680
a. Laun	18,200	18,200	
b. Aðstoðarfje:			
Handa söngkennaranum . . . 600 kr.			
— fimleikakennaranum . . . 700 —			
— dyraaverði 760 —			
c. Önnur útgjöld:	2,060	2,060	
1. Til bókakaupa 600 kr.			
2. til eldiviðar og ljósa . . . 1,500 —			
3. til skólahússins utan og innan 1,500 —			
4. til tímakennslu 1,500 —			
5. ölmusur 9,000 —			
Veitingin fari að öðrum ástæðum jöfnum eptir fjarlægð sveinsins frá aðsetri skólans.			
6. þóknun handa lækni 100 —			
7. ýmisleg útgjöld 1,200 —			
8. fyrir prestsverk 48 —	15,448	15,448	
	35,708	35,708	71,416
IV. Til kennara í sönglist og organslætti og organleikara við dómkirkjuna í Reykjavík, og er kennaranum skylt að veita ókeypis tilsögn í sönglist og organslætti þeim, sem gjörast ætla organleikarar við kirkjur út um landið.			
C.			
1. Til stiptsbókasafnsins 600	600	400	
2. til amtsbókasafnanna á Akureyri og í Stykkishólmi. (Nákvæmar skýrslur og bókaskrár framleggist) 400	400	400	
3. til kvennaskólans í Reykjavík . allt að 1,000	1,000	1,000	
4. til kvennaskólans í Eyjafirði . . allt að 1,000	1,000	1,000	
5. til kvennaskólans í Skagafirði . allt að 700	700	700	
6. til kvennaskóla í Húnavatnssýslu, verði hann stofnaður á fjárhagstímabilinu, allt að 200	200	200	
Með því skilyrði, að hlutaðeigandi amtsráð, sýslunefndir og bæjarstjórnir veiti fyrir			
flyt	3,900	3,700	149,986 38

	1880.	1881.	alls.
	kr. a.	kr. a.	kr. a.
fluttar sitt leyti að minnsta kosti helming fjár á móts við þá uppbæð, er veitt er úr lands- sjóði. Skólar þessir standi undir umsjón amtsráðanna.	3,900	3,700	149,986 38
7. til barnaskóla og alþýðuskóla, sem þegar eru stofnaðir, og eiga fullri eign sitt eig- ið skólahús eða skólajörð, með því skil- yrði, að hlutaðeigandi sveitarstjórnir og bæjarstjórnir veiti fyrir sitt leyti helming fjár á móts við tillagið úr landssjóði .	2,500	2,500	
8. til bókmenntafjelagsins (deildarinnar á Ísl.). Hjer í er fölginn styrkur til að gefa út landshagskýrslur.	2,000	2,000	
9. til forngripasafnsins :			
a. Til forngripakaupa 400 kr.			
b. Til umsjónar 400 —	800	800	
Af þessari upphæð skulu borgast 200 kr. hvort árið til þess að semja skýrslu um forngripasafnið síðan 1870.			
10. Til Þjóðvinafélagsins			1,000
Til að borga skuldaeptirstöðvar af þjóðhá- tíðarkostnaði.	9,200	9,000	18,200
— samtals			169,186 38

13. grein.

Til skyndilána handa embættismönnum og lögboðinna fyrirframgreiðslna veitast 10,000 kr.

14. grein.

Til eptirlauna og styrktarfjár o. fl. veitast allt að 48,700 kr., þar á meðal til ekkjufrúr Guðrúnar Guðjohnsen 300 kr., ekkjufrúr Elinar Thorsteinsen 200 kr. og fyrveranda fimleikakennara C. P. Steenberg 500 kr. hvort árið.

15. grein.

Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja veitast 6,000 kr.

16. grein.

Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma, veitast 6,000 kr., þar á meðal málskostnaðar í málaferlum landssjóðsins.

17. grein.

Afganginn, sem fyrst um sinn er áætlað að verði 73,100 kr. 8 aur., skal leggja í viðlagasjóðinn.

18. grein.

Ef frumvörp til laga:

um breyting á eldri lögum um siglingar og verzlun á Íslandi,
um brúargjörð á Þjórsá og Ölfusá,

um brúargjörð á Skjálfandafljóti,
 um vitagjald af skipum,
 um stofnun lagaskóla,
 um gagnfræðaskóla á Möðruvöllum í Hörgárdal,
 um breyting á lögum um gjald af brennivíni o. s. frv.,
 um kaup á þeim þrem hlutum silfurbergsnámans í Helgustaðafjalli
 o. s. frv.,
 um skipun prestakalla,
 um eptirlaun presta,
 um skyldur presta að sjá ekkjum sínum borgið með fjárstyrk,
 um breyting á 7. gr. í lögum um laun sýslumanna og bæjarfógeta
 14. desbr. 1877,

ná lagagildi á fjárhagstímabilinu, breytast upphæðirnar tekju- og útgjaldamegin samkvæmt fyrnefndum lagafrumvörpum.

Af viðlagasjóði (innskriptarskirteina-upphæðinni) veitast að láni handa Garða-prestakalli á Álptanesi, til að fullgjöra steinkirkju, 2,000 kr., sem endurborgist með 6% í 28 ár.

460.

Tillögur

í málinu: «frumvarp til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum 1876 og 1877».

(Samþykkt við síðari umræðu í neðri deild alþingis 25. ágúst).

I. Tekjubálkurinn.

1. Að reikningsfrumvarpið verði framvegis lagað nákvæmlega eptir fjárlögunum.
2. 14. «Eptirstöðvarnar á þessum tekjulið færast upp um 221 kr. 18 a.».
3. 14. 2. Ferðakostnaður og annar slíkur aukakostnaður í þarfir umboðsjarða greiðist framvegis af «óvissum útgjöldum».

II. Gjaldabálkurinn.

4. 3. C. 3. Tillaga yfirskoðunarmanna «það er á ábyrgð stjórnarinnar, að þau bindi af lagasafninu, sem búið er að veita styrk til fyrir fram, komi út».
5. 10. Skorist á stjórnina, að útkljá og ná inn upphæðum þeim, sem getur um í 1., 3. og 6. tillögu yfirskoðunarmanna 1876 við 34. tölul. (viðskiptaliðinn).
6. — Að »500 kr. til Suðुरamtsins til að útrýma fjárkláðanum flytjist úr viðskiptalið inn í viðlagasjóð», en vextir reiknist ekki.
7. 10. Stjórnin taki til greina tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna 1876 (við sama tölul.) B. 9.
 - a. 10.
 - b. 13.
 - c. 20.

8. Stjórnin taki til greina tillögur og bendingar yfirskoðunarmanna 1877 við 33.—36. tölul. að því leyti, að það er eigi þegar gjört.

461.

Frumvarp

til fjáráukalaga fyrir árin 1878 og 1879.

(Samþykkt við eina umræðu í neðri deild alþingis 25. ág. 1879).

1. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í fjárlögunum fyrir árin 1878 og 1879, veitast 41391 kr. 84 aur. til þeirra útgjalda, sem talin eru í eftirfylgjandi 2.—9. gr.

2. grein.

Á fjárlaganna 4. gr. 4. eptirgefst Reykjavíkur sjúkrahúsi lán af viðlagasjóði, sem veitt var með konungsúrskurði 26. febr. 1866, 2000 kr.

3. grein.

Auk þess, sem talið er í 9. gr. fjárlaganna til kostnaðar við alþingi, veitast til yfirskoðunar landsreikninganna 2000 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

4. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 10. gr. fjárlaganna til umboðs-stjórnarinnar, gjaldheimta og reikningsmála og fl., veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. A.	1. laun	466 kr. 67 aur.
2. A.	2. endurgjald fyrir skrifstofukostnað	550 — " —
3. B.	2. til hegningarhússins í Reykjavík	allt að 1000 — " —
4. C.	7. til gufuskipsferða	8229 — 11 —
	með þeim fyrirvara, að reikningurinn verði, eins og aðrir reikningar yflr útgjöld landssjóðsins, undir yfirskoðun þingsins lagður.	
5. C.	8. til vitabyggingar	11390 — 10 —
		<u>21635 — 88 —</u>

5. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 11. gr. fjárlaganna til læknaskipunarinnar, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. 1.	Laun	783 kr. 96 aur.
2. 2.	Önnur útgjöld	allt að 3200 — " —
		<u>3983 — 96 —</u>

6. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 12. gr. 1. í fjárlögunum til launa við póststjórnina, veitast 200 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

7. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 13. gr. fjárlaganna til kirkju- og kennslumálefna, veitist fyrir fjárhagstímabilið:

1. A.	b. 1. til fátækustu brauða	120 kr.
2. A.	b. 2. til nokkurra brauða í fyrveranda Hólastípti	3 —
		<u>Flyt 123 —</u>

Fluttar 123 kr.

3. A. b. 3. til prestaekkna og barna þeirra, og styrkur handa fátækum
uppgjafaprestum og prestaekkjum 34 —
4. B. I. b. 3. til tímakennslu við prestaskólann 30 —
5. B. III. c. 4. til tímakennslu við lærða skólann 300 —
ef skipting fram fer á bekkjum.
6. B. III. c. 7. ýmisleg útgjöld við sama skóla allt að 1560 —
7. C. 6. b. Til að fullgjöra barnaskólahús á Leirá i Borgarfirði . . . 400 —
Með því skilyrði, að gjöf barnaskólahússins sje bundin þeim
skilmála, er landsstjórn álitur nægilega tryggjandi, að barna-
skólinn haldist við.

2447 —

8. grein.

Sem viðbót við útgjöld þau, sem talin eru í 14. gr. fjárlaganna til eptirlauna og styrktarfjár, veitast 125 kr. fyrir fjárhagstímabilið.

9. grein.

Munkaþverárklaustursumboði endurveitist allt að 9000 kr. lán úr viðlagasjóði til vatnsveitinga á Staðarbyggðarmýrum, með því skilyrði, að lánið endurborgist á 28 árum með 6 af hundraði ár hvert, er greiðist ásamt umboðsgjöldunum, og gildir það veð, sem umboðshaldari setur fyrir þessum gjöldum, einnig fyrir afborgunum lánsins.

462.

Frumvarp

til laga um samþykkt á reikningnum um tekjur og útgjöld Íslands á árunum
1876 og 1877.

(Eins og það var samþykkt við 3. umræðu í efri deild 26. ág. 1879).

TEKJUR.	Fjárveiting.		Reikningur.	
	Kr.	Aur.	Kr.	Aur.
1. Tekjur af ljenssýslum	10640	"	8300	"
2. Lögþingisskrifarlaun	128	"	104	52
3. Tekjur af umboðssýslugjöldum	3020	6	3821	98
4. Konungstiund	13944	"	12265	57
5. Lögmannstollur o. fl.	1908	"	1557	70
6. Nafnbótaskattur	400	"	46	"
7. Erfðafjárskattur	4486	"	3316	55
8. Gjöld af fasteignarsölum	1054	"	1099	67
9. Gjöld fyrir leyfisbrjef og veitingabrjef	1600	"	2855	46
10. Gjöld af verzlun á Íslandi	57696	"	81136	58
11. Tekjur af pósthæðunum	15000	"	22813	96
12. a. Aðflutningsgjald af áfengum drykkjum	160000	}	193763	6
að frá dregnum 2% í innheimtulaun.				
b. Aðflutningsgjald af tóbaki samkvæmt lögum 11. febr. 1876, að frá dregnum 2% í innheimtulaun.				
13. Óvissar tekjur	2000	"	12859	69
14. Tekjur af fasteignum landssjóðsins	54452	"	42933	43
15. Tekjur, er snerta viðlagasjóðinn	22184	40	35143	29
Flyt	348512	46	422017	46

	Futtar	Fjárveiting.		Reikningur.	
		Kr.	Aur.	Kr.	Aur.
16. Tekjur af lækna sjóðnum :		348512	46	422017	46
Fjárveiting 4280 kr. reikn. 18559 kr. 66 a.					
17. Tekjur af styrktarsjóðnum 3264 — —	3097 — 74 -				
18. Endurgjald lána og skyndilána		3057	"	3073	82
19. Árgjald úr ríkissjóðnum		196024	"	185534	"
Samtals		547593	46	510625	28

UTGJÖLD.

		Kr.		Aur.	
		Kr.	Aur.	Kr.	Aur.
1. Til hinnar æðstu innlendu stjórnar og fulltrúa stjórnarinnar á alþingi		26800	"	26800	"
2. Til kostnaðar við alþingi		32000	"	33642	42
3. Til umboðsstjórnar, gjaldheimtu og reikningsmála, svo og til dómgæzlunnar og lögreglustjórnar :					
A. Umboðsstjórn, gjaldheimtur og reikningsmál .		47080	66	47354	92
B. Dómgæzla og lögreglustjórn		41092	66	42631	92
C. Ýmisleg útgjöld		56720	42	40823	80
4. Útgjöld við lækna skipunina		38010	64	60887	88
5. Útgjöld við póststjórnina		26800	"	28025	97
6. Til kirkju- og kennslumálefna :					
A. Í þarfir andlegu stjettarinnar		26764	"	27194	10
B. Kennslumálefni		93027	33	91257	96
C. Ýmisleg útgjöld		2600	"	2400	"
7. Til eptirlauna og styrktarfjár		41000	"	41685	81
8. Til vísindalegra og verklegra fyrirtækja		10000	"	10058	96
9. Til óvissra útgjalda, sem upp á kunna að koma .		10000	"	9930	71
10. Afgangur með skírskotun til afdrifa málsins um álit yfirskoðunarmanna 1876 og 1877		95697	75	147930	83
Samtals		547593	46	610625	28

Innstæður viðlagasjóðsins voru 1. janúar 1876 162668 kr. 18 a.

á fjárhagstímabilinu hafa þær aukizt um 248965 — 96 -

alls 411634 — 14 -

auk innstæðu lækna sjóðsins, sem var 31. des. 1877 166509 — 65 -

samtals 578143 — 79 -

463.

Ávarp til konungs

frá neðri deild alþingis 27. ágúst 1879.

Allramildasti Konungur!

Nú sem vjer þegar lokið höfum lögstörfum vorum þennan hinn fyrsta kjörtíma alþingis, rennur hugur vor sjálfkrafa yfir alla samvinnu vora við Yðra Hátígn þennan tíma. Fyrst og fremst hljótum vjer með innilegum fagnaði og hjartfólginni þakklátsemi að minnast þeirrar stundar, er Þjer, ástsæli Herra, heimsóttuð landsmenn vora á Þingvelli við Öxará, hinum forna alþingisstað, og færðuð þeim frelsisskrá í föðurhendi.

Frelsissskrá þessi er stjórnarskrá Vor, er Þjer, Herra Konungur, hafið vakið með hið forna löggjafarþing Íslendinga, alþingi, aptur til lífs, eptir fjögurra alda dōða og tveggja alda dá, og hafið nú kvatt oss með kjörtíma þennan til að starfa að löggjafar

málum landsmanna. Vjer lýsum því, að svo sem vjer vitum að þjer, Herra, hafið veitt oss frelsisgjöf þessa einmitt til hagsælda og framfara, svo höfum vjer og haft einlægan vilja og viðleitni til að færa oss hana sem bezt í nyt fyrir land og lýð, og vjer fulltreystum því, að samvinna vor þennan stutta tíma með Yður, Herra, muni þegar vera farin að bera heillaríkan ávöxt fyrir alda og óborna. En hitt dylst oss eigi, að til þess vjer hefðum hin fullu not frelsisgjafar Yðvarrar Hátignar, svo sem þjer hafið til ætlazt, þá er verksvið landshöfðingja helzt of þröngt, og þó einkum forræði hans yfir fjárhag vorum, þar oss er öll nauðsyn á að verja öllu landsfjenu landinu til viðreisnar og framfara, svo og of þröngt til þess að landshöfðinginn geti fyllilega samið við þingið, einkum í öllum fjármálum vorum. Vjer horfum hughraustir og vonglaðir fram á hinn ókomna tímann, og svo sem vjer nú að skilnaði finnum glöggst í huga vorum, að frelsisgjöfin, er vjer þegið höfum úr hinni mildu föðurbendi Yðvarrar Hátignar, samtengir oss svo fast og innilega Yður sjálfum, ástsæli Herra, og allri Yðvarri Konunglegu ætt, svo væntum vjer þess og æskjum, að vináttuböndin og viðskipti vor við sambræður vora og samþegna í Danmörku festist æ meir og fari vaxandi með tíðari og hagfældari samgöngum milli landanna.

Allramildasti Konungur! Neðri deild alþingis leiðir eigi hjá sjer við þetta tækifæri að minnast með hugljúfum samfagnaði þeirra gleðiríku viðburða, er hin algóða forsjón hefur á þessum samvinnutíma vorum látið Yður í skaut falla og Yðvarri Konunglegu ætt.

Allramildasti Konungur!

Algóður Guð blessi og varðveiti Yðvarn Konungdóm, niðja Yðra og alla Konunglega ætt, lönd Yðvars veldis og þegna.

464.

Nefndarálit

um frumvarp til laga um lögreglusamþykktir.

(Frá meira hluta nefndarinnar).

Frumvarp þetta er byggt á þeirri skoðun, að sveitafjelögin skipi sjálf bezt fyrir um allt það, er snertir góða reglu innan hjeraðs, og hefur þessi skoðun áður komið fram í 39. gr. 2. sveitarstjórnartilskipunarinnar 4. maí 1872, er felur sýslunefndunum á hendur að semja reglugjörðir um notkun afrjetta, fjallskil, fjárheimtur, ráðstafanir til þess að eyða refum o. fl., og í lögum frá 14. desbr. 1877 um ýmisleg atriði, er snerta fiskiveiðar á opnum skipum. Eins og í 7. gr. hinna síðast nefndu laga er ákveðið, að hæsta sekt fyrir brot gegn fiskiveiðasamþykkt skuli vera 100 kr., eins er í 5. gr. hin sama sekt lögð við brot gegn lögreglusamþykktum.

Það er ákveðið, að semja *skuli* samþykkt fyrir hvern kaupstað, en að semja *megi* samþykktir fyrir önnur byggðarlög, og virðist oss þessi munur rjettlættur með því, að í hinum eiginlegu kaupstöðum landsins muni vera mest þörf á slíkum samþykktum. Í sambandi hjer með kynni ef til vill að vera ástæða til, að fela sýslunefndum á hendur að semja samþykktir um önnur lögreglumál en þau, er snerta fjallskil, eins og einnig

virðist vera ástæða til þess, að skipa beinlínis fyrir í lögum um það, að brot gegn fjall-skilareglugjörðum varði sektum.

Loksins leyfum vjer oss að benda á, að nú þegar landið fyrir löngu hefur fengið almenn hegningarlög, og ef frumvarp þetta næði lagagildi, gæti verið ástæða til þess að nema úr gildi 1. gr. tilsk. 24. janúar 1838, sem ákveður, að dönsk lög skuli eptirleiðis vera «sú almenna regla, hvar eptir allir á Íslandi tilfallandi misgjörningar skulu meðhöndlast og straffast». Vjer álitum, að nema megi úr gildi alla þessa grein, einnig að því, er snertir meðferð á lögreglu- og sakamálum, því vjer hyggjum, að það sem kynni að vera nýtilegt hjer á landi úr dönskum lögum með tilliti til málameðferðar, sje fyrir löngu búið að ná lagagildi með rjettarvenju (praxis).

Vjer leyfum okkur því að ráða hinni heiðruðu deild til þess að fallast á hið fyrirbyggjandi frumvarp með eptirnefndum breytingum :

1. Á eptir 4. gr. bætist inn ný grein svo hljóðandi:

«Í stað reglugjörðar þeirrar, sem getur um í 39. gr. 2. tilskipunar 4. maí 1872 má sýslunefnd með samþykki landshöfðingja semja samþykkt fyrir sýsluna um öll þau lögreglumál, er varða almenning þar».

2. Niðurlag 3. greinar: «Samþykktirnar» o. s. frv. falli burt, þar á móti komi önnur ný grein á undan 5. grein svo hljóðandi:

«Undir eins og landshöfðingi er búinn að staðfesta lögreglusamþykkt, skal hún birt í stjórnartíðindum landsins, og nær hún gildi 12 vikum eptir útkomu þess tíðinda-blads, sem hún er prentuð í».

3. Í 5. gr. frumvarpsins, sem verður 7. gr., ef framanritaðar uppástungur verða samþykktar, breytist orðið «samþykktunum» í: «lögreglusamþykkt».

4. Á eptir 5. gr. komi ný grein svo hljóðandi:

«1. gr. tilskipunar frá 24. jan. 1838 viðvíkjandi misgjörningamálum á Íslandi skal úr lögum numið».

Alþingi Íslendinga, 20. ágúst 1879.

Benedikt Kristjánsson. Jón Jónsson

framsögumaður.

